శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీ స్కాంద మహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

ప్రథమ సంపుటము.

బాలసరస్వతి కోడూరి వేంకటాచలకవివరేణ్య
ప్రణీతము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శివరహస్యఖండము.

ప్రథమసంపుటము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

౧ సంభవకాండము.

౨ [illegible]కాండము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

PRINTED BY
MR. K. KODANDA RAMAIAH
AT ANDHRA GRANDHALAYA PRESS, BEZWADA.

1933

 [వెల రు 8-0-0.

శ్రీ [illegible]

విజ్ఞప్తి.

[illegible] !

మేము శ్రీ [illegible] గ్రంథ ములు ప్రచురించి కృతార్థ[illegible] మైతిమి! [illegible] తృతీయ ప్రసూనముగా శ్రీ [illegible] ములు ప్రకటించు మహాభాగ్యము మాకు [illegible] శ్రీ [illegible] సహిత శ్రీ రామలింగేశ్వరుని కృపాతిశయ[illegible] మనియు [illegible] మున్నాము.

[illegible] మహాపురాణంబుల [illegible] మహాపురాణములలో [illegible] భాగము [illegible] ముగ్గురు. [illegible] ప్రథమము [illegible] వేంకటాచల[illegible], ద్వితీయము [illegible], తృతీయము [illegible] అనంతయ్య. ఈ మువ్వురు, గ్రంథము సంపూర్ణముగ [illegible] మహా[illegible] [illegible]. [illegible] ముల[illegible] మా [illegible] [illegible] అనంత [illegible] మున్నాము.

[illegible] వేం[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 17 [illegible] [illegible] మున్నాము.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మున్నారము.

[illegible] శ్రీ [illegible] [illegible] [illegible] మున్నారు. [illegible] మున్నారము. కృతిపతికృతిప్రశ [illegible] తృతీయ భాగము 63 పుటలో 19 [illegible] [illegible] వేడెదము.

కృతిప్రశస్తి.

వేదవ్యాసులవారు ముముక్షుజనోపయోగార్థము సర్వవేదార్థములను [illegible] అష్టాదశ మహాపురాణములుగా రచించి, యనుగ్రహించి యున్నారు.

అవి శైవ, భవిష్య, మార్కండేయ, లైంగ్య, వారాహ, స్కాంద, మాత్స్య, కౌర్మ, వామన, బ్రహ్మాండ, భాగవత, నారదీయ, గారుడ, వైష్ణవ, బ్రాహ్మ, పాద్మ, ఆగ్నేయ, బ్రహ్మకైవర్తములు.

అష్టాదశపురాణేషు దశభిః కథ్యతే శివః
"పదిపురాణంబు లీశ్వరుఁ బ్రస్తుతించు"

అను పురాణవాణీప్రకారమందు మొదటి పదిపురాణంబులు శైవంబులు, అందు స్కాందమహాపురాణము సనత్కుమార, సూత, శంకర, వైష్ణవ, బ్రాహ్మ, సౌర, సంహితాషట్కముతో లక్షశ్లోకములు కలదియై విరాజిల్లుచుండు. శంకరసంహితాపూర్వభాగమునకే "శివరహస్యఖండ" మని పేరు గలదు. ఇందు సంభవ, అసుర, వీరమాహేంద్ర, యుద్ధ, దేవ, దక్ష, ఉపదేశకాండములని ఏడుభాగములు గలవు.

ఉమాసహాయుండును, ప్రశాంతుండు నగు శివుని సంపూర్ణమహిమవిశేషములను శైవధర్మములను దెలుపు నీగ్రంథరాజము అగ్రస్థానము నలంకరించిన దని, ఏతత్పురాణనామధేయమే శివరహస్యఖండ మని వేనోళ్ల చాటుచుండ కించిద్జ్ఞులమగు మేము విశేషించి మనవిచేయజాల మని సాంజలిబంధముగ నివేదించుకొనుచున్నారము.

తత్తద్విశేషవిమర్శనావ్యాజమున గాలఁముబుచ్చక గవిపంక్తిమూర్ధన్యు డగు నీతని రచనమునుండి కొన్నిపద్యరత్నముల నీక్రింద నుదహరించుచున్నాము.

మ. కనియె న్నిస్తులతుంగశృంగము, మరు♦ద్గంధర్వసిద్ధాప్సరో
జనవిద్యాధరసంకులమ్ము నుదయ♦త్సర్వర్తుసంసేవిత
మ్మును నానాతరుసూనసౌరభయుత♦మ్ము న్సర్వలోకైకపా
వన మిష్టార్థకరమ్ము, నిందుమకుటా♦వాసమ్ము గైలాసమున్.

మ. నను వృద్ధంచును జూడబోకు మదిలో ♦ నాకున్ సదాచారమున్
దనరున్ శీలము విద్య సంపదయు శౌ♦ర్యంబొప్ప నెవ్వాడు నా
కెనయే, యెవ్వనికిన్ ఘటించు నిలలో, ♦ నెన్నన్ మదైశ్వర్యమున్
నిను బొందించెద నన్ను బొందు హరుపై ♦ నీకేటికిన్ మోహముల్.

క. చెలిహాసము వెన్నెలయో, నెలయో నెమ్మోము పలుకు ♦ నెలకోయిలయో
యిలయో కటితటి యలయో, యలయేణేక్షణవళిత్రి♦యం బెన్నంగన్.

క. ధరమా చనుదోయి ఘనా, ధరమా నూగారు వారి♦ధరమా జడ సా
ధరమా పలుకులు బింబా, ధరమా పగడం బయారె♦ ధర మానినికిన్.

శా. చాలం బెంచితి రీ కుమారతిలకున్ ♦ స్తన్యప్రదానంబులన్
బాలుం డీతడు కార్తికేయు డనగా ♦ భాసిల్లు మీ పేరుచే
నీలోకంబున నీదినంబుల జనుం ♦ డెవ్వాడు నేడాదిగా
శీలంబొప్ప వ్రతంబు సల్పిన గడున్ ♦ సిద్ధించు నిష్టార్థముల్.

చ. పువువిలుతుండు కేల శర♦పుంజము డించె జలించె దారకల్
ధవళిమ గాంచె దీపశిఖ ♦ తామరసప్రభ విస్తరించె జ
క్కవకవ కౌతుకోన్నతిని ♦ గాంచె నటించె నశించె జీకటుల్
రవి యుదయించె బూర్వకుధ♦రంబున దెల్విని గాంచె దిక్తటుల్.

శా. ఆచంచచ్చపలాయతాక్షినగుమో ♦ మందంబు లేనవ్వు సొం
పా చొక్కంపు టొయారి మాసొగసు పెం ♦ పాముద్దు కెమ్మోవిడా
లా చన్నుంగవపొంక మాటలబెడం ♦ గావల్కు కన్దోయిబె
ళ్కాచిత్రాంగితనూవిలాసరుచు లౌ♦హా! యెన్నగా శక్యమే.

సీ. వందనం బొనరింతు ♦ వందారుజనకల్ప! కల్పితపన్నగా♦కల్ప! నీకు
జోహారుగావింతు ♦ శుంభజ్జటారంగ రంగదభ్రధునీత♦రంగ! నీకు
సాష్టాంగము ఘటింతు ♦ సర్వాఘసంహార! హారనిర్మల గరా♦హార! నీకు
గైమోడ్పు విరచింతు ♦ గరుణాసుధాసార సారసోద్భవవచ♦స్సార! నీకు
బ్రణుతి జేసెద హరిముఖ♦ప్రణుత! నీకు, దాస్యమర్పింతు వికచాబ్జ♦దాస్య! నీకు
శరణు శరణయ్య లోకైక♦శరణ! నీకు, దండము పరాకు మేరుకో♦దండ! నీకు.

ఉ. ఖం బగు గాను కంతువిశి♦ఖంబగు జూపు నిరస్తచంద్ర రే
ఖంబగు మోము పంకజ స♦ఖంబగు గేలు వినిందితాభ్ర కే
ఖంబగు గొప్పు కోకసము♦ఖంబగు జన్గవ చూచుచో ద్రిరే
ఖంబగు గంబుకంఠము సు♦ఖంబగు నింతిసమాగమం బిలన్.

మఱియు నీ మహాపురాణంబునకు బండితాఖండలురచే గొప్పపీఠిక వ్రాయింప దలంచుచున్నారము. అది మూడవసంపుటమగు దక్ష, ఉపదేశ కాండములలో జేర్చెదమని విన్నవించు చున్నారము. శ్రీ శుకశ్యామలా శ్రీరామలింగేశ్వరస్వామివారికటాక్షమును, అభిమానులరగుమీ యాదరమును మాకు సంపూర్ణముగా దోడ్పడి యచిరకాలంబున మమ్ము గృతార్థులం బొనరుప గలదని నమ్మి మహేశ్వరమాహేశ్వరచరణాబ్జంబుల మా శిరంబుల దాల్చి యనంతరకరణీయమునకు సంసిద్ధులమై యున్నారము.

ఏత దాంధ్రీకరణమున ద్వితీయుడు వంకాయలపాటి వీరభద్రకవి. ఇతఁడు ఆఱువేలనియోగిబ్రాహ్మణుడు, కౌండిన్యసగోత్రుడు, శ్రీపట్నలయతీంద్రాపర నామక (శ్రీపతి పండితారాధ్యుల) శంభులింగస్వామివారిశిష్యుడు, శ్రీమందపాటి

రామరాజుగారియాశ్రితుడు, నాస్థానకవియు, వంగవోలుగ్రామసమీపస్థుడు నని గ్రంథము నుడువుచున్నది. మఱియు నిక్కవి ప్రతికాండమునందును అంతర్భాగములుగా నాశ్వాసము లేర్పరచక, ఏకాండమున కాకాండమే తెనిగించి శివార్పితముచేసినధన్యుడు.

ఈ కైతగాడు బాలసరస్వతికన్న గాలమున దర్వాతివాడుగాని రచనాదుల నట్టిడు గాడని తద్గ్రంథపాఠకు లనుచున్నారు. ప్రాచీనకవీంద్రమార్గము ననువదించు నీతనిపద్యముల స్వారస్య మరయుడు.

చ॥ మలసి యదృశ్యమైన సుర♦మాన్యుడు కశ్యపు డంతనంబునన్
గలసి ధరం దొరంగి యథి♦కంబగు మోహము గ్రమ్మ మోహలీ
లల విలపించుచుండగ గ♦లంక యనంగ మనోహరాంగి చె
ల్వలరగ నిల్చె గట్టెదుర ♦నద్భుత మందుచు మౌని నూడగన్.

చ॥ హరునికి నన్ను దక్కువగ ♦ నంగన నూడకు, వృద్ధుడైన నీ
నరయ విచారశీలసుకృ♦తాచరణప్రతిపాద్యసన్మతి
స్ఫురణుడ, సర్వవిద్యలను ♦ బూన్చుడ, నాసరివారు లేరు, దు
ష్కరమహితాఢ్యసంపదలు ♦ గల్గినవారును లేరు మత్సముల్.

ఉ॥ భ్రాంతిని శైలపుత్రి! శివు ♦ బ్రార్థనజేసెదు చిత్తవృత్తివి
శ్రాంతి యొకింతలేక, యది♦ చాలును, నన్నిక నింతనైన నో
కాంత మదిన్ వరింపు, మల♦కాపతిసఖ్యము నిర్ధనస్థితిన్
సంతత మాచరించును ♦ శర్వుడు గాలము బుచ్చు నచ్చుగన్.

ఏతదాంధ్రీకరణమున దృతీయుడు రేన్గారి అనంతయజ్వ. ఈ కవీంద్రుడు బాలకవిబిరుదాంకితుడు, కౌండిన్యసగోత్రుడు, ఆపస్తంబసూత్రుడు, వైదిక బ్రాహ్మణుడు, బాలకవిబిరుదాభిరాముడును మహాపండితుడునగు ననంతార్యునకు బౌత్రుడు, కాళహస్తికవికి బుత్రుడు. ఇతడు 18 వ శతాబ్దము కడపటివాడని కొందరు చారిత్రికు లీతనిగ్రంథాంతరముంబట్టి నుడువుచున్నారు. అది శ్రీముష్ణ మాహాత్మ్యము. ఇందేది మొదటికృతియో యెఱుంగరాదు.

ఇతడీ శివరహస్యఖండమును దెలిగించి తీర్థపురతుఱైయూరునం దీశ్వరున కంకితముచేసెను. దీనింబట్టి యితడు తిరుచునాపల్లికి సమీపముననున్న తుఱైయూరు గ్రామవాస్తవ్యుడని యూహింపదగియున్నది. ఈతడు మహాపండితుడు, మహాకవి, రచనమున నితడాయిద్దరికన్న కడుంగడు గడుసువాడు. ఉత్తరోత్తర ముత్కర్షము నందు ఈపురాణవతంసము లాంధ్రుల దురదృష్టముననే యింతదనుక వెలువడి ముద్రితము కాలేదని నుడువుట కెంతయు జింతించుచున్నారము.

బాలకవీయములు, రెండుపద్యములు తిలకింపుడు.

ఉ॥ అమ్మకచెల్లి! యంచ లివి యడ్డము♦నిల్చి జనంగనీక యీ
నెమ్మియు బింఛము న్నిబిడ♦నిర్వృతి విప్పుచు నోలమాసయై
సొమ్మసిలంగఁ జేసె నిది ♦ సొంపున బెంచిననాకె విఘ్నకర్త
గ్రిమ్మరగా దొడంగె నని ♦ కొమ్మయొకర్తు చనె న్విభుకా గనన్.

ఉ॥ బొమ్మల పెండ్లిసేయు చొక ♦ బోటి గిరీంద్రసుతాకళత్రు డా
యిమ్మల రాజవీధి జను♦ఛేర్పడగాంచి వివిధ్రరోమ మై
సొమ్ములు పెట్టుచొప్పు సఖి ♦ చూచి విపర్యసనంబుగల్గ బో
షొ మ్మని పంచి తాను మది♦బొందక వచ్చె గవాక్షరేఖకున్.

బాలసరస్వతీయమగు నీశివరహస్యఖండమైన నొక్కొక్కకాండ మెటులనో ముద్రితమగుటయకాక, మనోహరశైలి నింతదనుక మెచ్చుటను వెలువడలేదు. మా యత్నమున అట్టిలోటునుదీర్చి సర్వవిధముల నింపుసొంపు నింప నేతన్మహాపురాణమును నిర్దుష్టముగ ముద్రితముజేసి యొసగిన శ్రీమదాంధ్రగ్రంథాలయముద్రాలయాధిపతులు మాకును మాపాఠకులకును అధికవిశ్వాసపాత్రులని సోత్సాహమును, గృతజ్ఞతను జూపుచున్నారము.

శ్రీశివరహస్యఖండనిమిత్తమై సిద్ధముచేయించు ఛాయాపటములు (బొమ్మలు.) అచిరకాలంబున దృతీయసంపుటముతో బ్రచురింపగలమని మనవిచేయుచున్నారము.

ఇట్లు విన్నవించు,

నందిగామ,
9—6—1933.

నిగమాగమవిశారదుడు, ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులు,
ముదిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు.

విషయసూచిక.

౧. సంభవకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

---

౨ అసురకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

చిత్రపటములు.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము

సంభవకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మంగళాచరణము.

కంజాస్యను మానసతిన్ గుణమణిం ♦ జెన్నొందఁ బాణిగ్రహం
బై కల్యాణవితర్దికన్ భువనసం♦తానందమున్ జేయు నా
లోకాధ్యక్షుఁడు మాధవుండు కరుణా♦లోకంబునం బ్రోచు స
శ్లోకున్ శ్రీముఖవాగధిప్రభునిఁ దే♦జోధైర్యధౌరేయునిన్. 1

మ॥ ప్రమథుల్ గొల్వ వివాహవేళ వదనా♦బ్జం బెత్త సిగ్గయ్యెఁ ద
త్కమనీయోజ్జ్వలరత్నహారరుచుల ♦ స్గన్పట్టు నాత్మేశ్వరుం
గొమరొప్పం గని మోద మందు నగరా♦ట్కోఁదండు నెయ్యంపురా
ణి మహిన్ శ్రీముఖవాగధిప్రభుమణి ♦ న్నిత్యంబు పాలించుతన్. 2

శా॥ కొండల్ ఘూర్ణిల నబ్ధిశాయి వడకన్ ♦ గొంపోవ నక్రాదులం
దుండాగ్రంబునఁ బీల్చి యంబునిధులం ♦ దోడ్తో నభోమండలి
న్నిండన్ ఫూత్కృతు లొప్పఁ జిమ్మి పితృసా♦న్నిధ్యంబునం దాడు వే
దండాస్యుండు హరించు విఘ్నములు నా♦దండం బ్రసన్నాత్మతన్. 3

ఉ॥ చారునిజాస్యషట్క మగ♦జాకుచహారమణిన్ స్ఫురింపఁ దా
నారసి యంబ యీజలరుహం♦బులదామము సౌకుమార్య మా
కార యటంచుఁ బ్రేమఁ గొని♦యాడుచు నాడు కుమారుఁ డెంతయున్
సారకృపామతి న్మనుచు ♦ సంతతము న్ముఖవాగధిప్రభున్. 4

సీ॥ సర్వంసహాన్య[illegible] ♦ చరణాస్తూ[illegible], [illegible] ♦ [illegible]బునాగ
సతులితార్భటి మించు ♦ [illegible]సంబులు, [illegible] ♦ [illegible]ము బెగడఁ
గురువిందమణి[illegible]ం♦కుచముల [illegible], [illegible] ♦ కానుపింప
సాంద్రవిభ్రమలీ మీరఁ ♦ జండ్రహాసము [illegible], [illegible] ♦ పగిది మెరయ
వెలయు భద్రకాళిం[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]యుఁ డగుచు
సకలదిగ్జయ మొసగించు ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]భునకు. 5

చ॥ విదితముగా మహాప్రళయ ♦ వేళ [illegible]
సదయు శివు న్వ[illegible]ం బసిగి ♦ [illegible]
వృదతేయుఁ గాంచినట్టి [illegible] ♦ [illegible] యు
భ్యుదయ మొసంగి ప్రోచు [illegible] ♦ [illegible]. 6

సీ॥ కవితామహార్థిపా ♦ రవిలోక వాల్మీకి, [illegible] ♦ [illegible] వ్యాసుఁ
బటుతరాదినవచో ♦ [illegible], [illegible] ♦ గాళిదాసు
భువనబాంధవకృతో ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible], దండిఁ
బ్రకటితోదారార్థ ♦ భారవి, [illegible], [illegible] ♦ [illegible], [illegible]
ధరణి మఱియును సారస్వ ♦ తప్రసార, [illegible] ♦ [illegible]
కవుల నందఱ నతియింతు ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]కు. 7

సీ॥ చతురాస్యుఁ డనగను ♦ జగతి వాగను[illegible], [illegible] ♦ నన్నపార్యుఁ
గుండలీంద్రుఁ డన నఖండ మేధాస్ఫూర్తి, [illegible] ♦ [illegible]
నచ్యుతైకసమాఖ్య ♦ సంచితపద భావఁ, [illegible] శ్రీనాథ ♦ [illegible]
సన్మార్గు లనఁగఁ బ్ర ♦ సాద తేజంబులఁ, [illegible] ♦ [illegible]
భూరిసత్కావ్యజరాజుఁ ♦ బోతరాజు, శుభ[illegible] ♦ సూరివిబుధు
మఱియు నాంధ్రోక్తి విశ్వని ♦ [illegible], [illegible] ♦ కవుల నెంతు.

గీ॥ అవని నభిరామవాసు దే ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]నట్టి
ఘనుని నెడవల్లి వేంకట ♦ కవివరేణ్యు, [illegible] ♦ [illegible]. 9

గీ॥ విషమదృష్టిచే నేమైన ♦ వెదకికొనుచు, [illegible] ♦ మహితబలుల
గనియుఁ గావుకావని వ్రేలు ♦ కాకవులకు, గాకవులకును భేదంబు ♦ గలదె యెందు!

వ॥ ఇ ట్లభీష్టదేవతాగురుచరణారవిందవందనంబును, సుకవిజనబృందమహిమాభి
నందనంబును, కుకవిసందోహనిందనంబును జేసి, సకలశుభపరంపరాభివృద్ధిగాఁ
బురాతననూతనమహాకవిజనానుగ్రహంబునఁ బరమేశ్వరకథావర్ణనాకర్ణనోదీర్ణ
కుతూహలకలితవిబుధజనసమాదరణీయంబును, నవరసాలంకారబంధురంబును
నగు నొక్కదివ్యప్రబంధంబు భవ్యంబుగా రచియింపఁ బూనియున్న సమయంబున,

। తన వినిర్మలకీర్తు ♦ లనిశంబు దిగ్వధూ, ప్రతతికిఁ దారహా♦రములు గాఁగఁ
దన నిరంతరమహా♦దార్యంబు సకలార్థి, జనులకుఁ గల్పభూ♦జంబుగాఁగఁ
దనభుజాశౌర్యంబు ♦ దర్పితరిపుసైన్య, జలధికి బాడబా♦నలము గాఁగఁ
దన దయారసదృష్టి ♦ ధారుణీప్రజ కెల్ల, రహిమీఱ నవసుధా♦లహరి గాఁగ
నలరు విద్వజ్జనైకక♦ర్ణావతంస, పరమసద్గుణమణిగణ ♦ భాసమానుఁ
డద్రిజానాథచరణాంబు♦జార్చనైక, సుప్రభావుండు ముళువాగ♦ళుప్రభుండు.

ఉ॥ నను జంద్రార్ధకిరీటసేవనరతున్ ♦ నానాకళాభిజ్ఞు స
ద్వినయు న్గాశ్యపగోత్రుఁ గోడురిపురా♦ధిష్ఠాను నెల్లార్యనం
దనుఁ జౌశంకరమంత్రిపుత్త్రుఁ గవితా♦ధారాగరిష్ఠు న్ప్రియం
బున రావించి సభాస్థలి న్బలికె వి♦స్ఫూర్జద్వచోమాధురిన్. 13

శా॥ శ్రీ యలరం బురాణములఁ ♦ జెన్నుగ వింటి, శివాగమంబులన్
బాయక ధర్మశాస్త్రముల ♦ పద్ధతి నెల్ల నెఱింగినాఁడ, రా
మాయణభారతాదికథ ♦ లన్నియు నారసితిన్ సమస్తమం
దాయఖిలేశు శంకరు ప♦దాంబుజభక్తియె భవ్య మెన్నఁగన్. 14

చ॥ అవిరళపూర్వపుణ్యవిభ ♦ వాఢ్యుఁడ శ్రీశశిమౌళిసత్కథా
శ్రవణము నామకీర్తనము ♦ సంస్మృతియున్ బదసేవ పూజనం
బు వినతి సఖ్యదాస్యములు ♦ బొల్పుగ నాత్మనివేదనంబు నా
నవవిధభక్తుల న్మిగుల ♦ నామది రంజిలుచుండు బెద్దయున్. 15

వ॥ కావునఁ బార్వతీరమణకథాకర్ణనంబు నా కభీష్టం బయ్యెడు. భవన్మాతులుం డగు గునుకులూరి వేంకటకృష్ణసుకవి రాఘవయాదవపాండవీయాదిమహాప్రబంధనిర్మాతయై శ్లేషకవితాపితామహుం డనం బ్రఖ్యాతిం బడసె; నీవును తథావిధప్రజ్ఞాశాలి వగుటంజేసి బహువిధప్రబంధరచనంబుఁ గావించి; తిప్పుడస్మన్మనోరథానుకూలంబుగా స్కాందంబున శంకరసంహితయందు శివరహస్యఖండంబును సుధీజనమనోరంజనంబుగాఁ దెనిఁగించి మత్స్వామి కంబికావల్లభున కంకితంబు సేయు మని యాదరణపూర్వకంబుగాఁ గాంచనరత్నభూషణాంబరపురకరితురగాందోళికాదిసకలబహుమానంబు లొసంగుటయు దాన నేను సంప్రీతుండనై మనంబున. 16

మహాస్రగ్ధర:

శకలేందూత్తంసభక్తిం ♦ జతురుఁ డితఁ డహో ♦ సర్వదా ధన్యుఁ డుర్విం
బ్రకటప్రజ్ఞాసంప♦త్ఫణిపతివిలసత్ప్రౌఢిఁ ♦ గావింతు కబ్బం
బకలంకస్ఫూర్తి దీనన్ ♦ హరుఁడు కరుణతో ♦ నైహికాముష్మికంబుల్
సకలశ్రేయంబు లిచ్చున్ ♦ సఫలత దనరున్ ♦ జన్మ మింతేని నాకున్. 17

వ॥ అని యంగీకరించి తద్వంశావతారం బభివర్ణించెద. 18

—* కృతిపతి వంశావతారము *—

శా॥ శ్రీకాంతాదిసుపర్వబృందమకుట◆శ్రేణిలసత్పాదనా
ళీకద్వంద్వుఁడు లోకరక్షణకళా◆లీలాధురీణుండు నా
నాకంజాతభవాండభర్త పరిపూ◆ర్ణజ్ఞానసత్యాత్ముఁ డ
స్తోకప్రౌఢిమఁ బ్రోచు శంకరుఁడు వి◆స్ఫూర్తిప్రభావోన్నతిన్. 19

క॥ ధరణీస్థలి నావరశివ, చరణాంభోజపులందు సకల◆సామ్రాజ్యరమా
భరణుఁడు వీరనృపాలుఁడు, వరపన్నగగోత్రుఁడగుచు ◆ వర్ధిల్లె నిలన్. 20

క॥ ఆవీరమహీవిభునకు, దేవప్రియకీర్తిశాలి ◆ దృప్యద్రిపునీ
దావానలసన్నిభశౌ, ర్యావహుఁ డలవంజరాయుఁ ◆ డలర జనించెన్. 21

సీ॥ తనసుధామధురోక్తి◆తనసుధామధురోక్తి, యును జగత్ప్రసిద్ధ◆నొనరఁ దెలుపఁ
దనదయావిఖ్యాతి ◆ తనదయావిఖ్యాతి, యునిరంబు శరణాగ◆తాళిఁ బ్రోవఁ
తనధర్మనైపుణి ◆ తనధర్మనైపుణి, యాఖలార్యనమోఘదా◆యకత నలయఁ
దనకళాప్రౌఢియుఁ◆ దనకళాప్రౌఢియు, ద్విజరాజమహ్యాకృతిఁ ◆ దేజరిల్ల
మేదిని జెలంగె విభవంబు◆మీఱఁ జరణ, నత నిఖిలవైరి గంచి ప◆ట్నక్షత్రరాయ
భవ్యబిరుదాంకధారి దో◆ర్బలవిహారి, రమ్యగుణహారి యలవంజ◆రాయశౌరి, 22

వ॥ అతం డిట్లు కంచిపురంబుననుండి నిజైక్యసమయంబున సకలసేనాసమేతంబుగా నరుగుదెంచి.

క॥ ధరణీస్థలిని, *గరుడు, మలపురము వినిర్మించి యతఁడు ◆ బోలుపుగ సోమే
శ్వరుని బ్రతిష్ఠించి మహా,సురుచిరసత్కీర్తిఁ గాంచె ◆ సొంపు దలిర్పన్. 24

వ॥ మఱియును. 25

క॥ అలవంజరాయనరపతి, కులదైవము వీరభద్రు◆ గురుతరభక్తిన్
వెలయఁ బ్రతిష్ఠించి సిరుల్, చెలఁగఁగఁ దత్పురము సేసె◆శ్రీకరలీలన్. 26

సీ॥ అమితముల్ దేవాల◆యమ్ములఁ గట్టించి, దేవభోగ్యనముల ◆ నీవి నడపె
దానంబులను జేసె ◆ ధరణీసురాళికిఁ, బాలించె ధర్మంబుఁ ◆ బ్రజలముగను
గవివరశ్రేణిచేఁ ◆ గబ్బంబు లందెను, గల్పించె ఘనతటా◆కములగముల
వనముల నిర్మించె◆ వారక నతిథుల, కన్నసత్రంబుల ◆ ననువుపరిచె
నగ్రహారంబులను జేసె◆నతిశయముగ, సేతుకాశీతలాంతర◆ఖ్యాతలమున
ఖ్యాతిఁదనరారె సామ్రాజ్య◆గరిమమీఱ, భవ్యుఁడలవంజరాయభూపాలమౌళి.

---

* ములువాగయారికోట

అతనివంశజుఁ డతులితధృతినగేంద్రుఁ, డాహవమృగేంద్రుఁ డతివైభవామరేంద్రుఁ
డగుచు వెలసెను లోకవిఖ్యాతిగాఁగ, వీరభూపాలుఁ డతులదిగ్విజయశాలి. 28

గీ॥ అతనికి జనించె భువనవిఖ్యాతి మీఱ, నవని జినతిమ్మవిభుఁడు తదన్వయమున
దండుచెన్నవసుంధరాధరుఁడు మఱియుఁ గలిగె నతనికిఁ దిమ్మభూకాంతుఁ డెలమి.

క॥ అల వంశంబున ముళువా, గలుభూరమణుఁడు ప్రసిద్ధిఁ గాంచె మరాళీ
కులపాళీజలజాళీ, బలకేళీనిభయశోవిభావిభవుండై. 30

క॥ తద్వంశంబునఁ గలిగెను, విద్వత్సురభూరుహంబు పెదలింగన భూ
భృద్వర్యుఁడు గుణధుర్యుఁడు, సద్వైభవశౌర్యధైర్యచాతుర్యుఁ డిలన్. 31

గీ॥ శ్రీ దనరంగ పెదలింగభూవరుండు, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యవైభవభాసి యగుచుఁ
బరిణయించెను నిరుపమస్ఫురణ దనర, భవ్యగుణపేటి వీరమాంబావధూటి. 32

క॥ వా రిరువురకుం గలిగిరి, సారసముఖి చిన్నమాంబ సలలితసుగుణో
దారుఁడు ముళువాగళువిభుఁ, డారయ సుగుణైకధుర్యుఁ డయ్యపగౌడున్. 33

క॥ ఇమ్మహిమండలి నాచె, న్నమ్మను గల్యాణమై మహామతి సుగుటూ
రిమ్మని తిమ్మేంద్రుఁడు ప్రేమ, దమ్మనఁ దమ్మేంద్రుఁ గనియె ధైర్యనగేంద్రున్.

మ॥ ప్రకటారాతివిదార్యనర్గళభుజాప్రావీణ్య మింపార వా
రక మొంతే మధురాపురీవిభునిదర్పం బెల్ల వారించి భూ
రికృపాణోద్ధతిచేత వేంకటపతిశ్రీరాయసన్మాన్యుఁడై
చికరాయాఖ్య వహించె భాసురజయశ్రీధుర్యుఁడై వేడుకన్. 35

క॥ ఆ ముళువాగళునృపతి ధ, రామండలిఁ గీర్తిఁ గాంచె రాజితశౌర్యో
ద్దామబలావార్యజయ, స్థేమ మహైశ్వర్యధుర్యశీలాన్వితుఁడై. 36

సీ॥ ఏధన్యునిర్మలబోధాంతరంగంబు, రంగంబు పార్వతీరమణునకును
నే నరేశ్వరు కరాన్వితచంద్రహాసంబు, హాసంబుఁ జేయు వజ్రాయుధంబు
నే రసజ్ఞునికీర్తి శారదామోదంబు, మోదంబు హరిదంతములకుఁ గూర్చు
నే సుధీదత్తుభాషాసుధాసారంబు, సారంబు బుధజనశ్రవణములకు

గీ॥ నతఁడు వెలుఁగొందు హాటకాహార్యధైర్యసహితుఁ డనివార్యశౌర్యమాంసలభుజుండు
దానగాంభీర్యసౌందర్యమాననీయ, సుప్రభావుండు ముళువాగళుప్రభుండు.

గీ॥ అబ్జనేత్రుఁడు చతురాస్యుఁ డైనయట్టి, రాజమౌళికి రాణియై రహిఁ దనర్చె
జగతి నిందిరాభారతీసతులఁ బోలె, గరిమ వెంపల్లికులజాత హరియమాంబ. 38

క॥ వా రిరువురకు జనించె న, దారుం డలముత్తుకూరితమ్మేంద్రుఁ డొగిన్
భూరితరవారిధారా, వారితరిపురాజహంసవైభవుఁ డగుచున్. 39

క॥ ఇలనాతమ్మేంద్రునకున్, వెలయం దోబుట్టువలగుచు ♦ విఖ్యాతముగ నా
విలసిత గుణగణగరిమం, జెలఁగిరి చెన్నమ్మ చిన్న♦చెన్నాంబికయున్. 40

చ॥ అపెదచెన్నమాంబ సుగు♦ణాకర శంభుపదాబ్జయుగ్మసే
వాపరచిత్తసాధుజన♦వర్తితనృత్తవివాహవృత్తి సము
ద్దీపితలీలఁ బొన్నకుల ♦ దేవపగొను ధరిత్రి వర్థిలెన్
శ్రీపతివాక్పతిప్రతిభఁ ♦ జెన్నలరం గడుణాయునున్నతిన్. 41

క॥ ఆ యయ్యనభూపాలుం, డాయతధృతి పొట్టలింగ ♦ నాహ్వయుఁడు గనెన్
శ్రీయోబలధారేయుని, భూయోజయశాలి కీర్తి♦భూషితు నామిన్. 42

క॥ ఘనుఁ డతఁడు మాస్తకరియను, మనుజేంద్రునిపుత్రి యైన ♦ మాచ్చండేయ
మ్మను చెన్నకూరిసత్కుల,జనితన్ మాచను యనియెడు ♦ సతిని వరించెన్. 43

సీ॥ ఏఘనుండో దారుఁ డ♦ శిష్టముఖలీయించ, బహుజనసేవిత♦ప్రశంసఁ జెలఁగ
నేనరేంద్రాగ్రణి ♦ యెలమి మన్ననగాత్రి, వాహినీసైన్యంబు ♦ వసఁజేసె
నేధర్మవారిధి ♦ చెన్న గుణాఢ్యుఁడై, యతండితిమిజయసం♦గతిని వసరె
నేభాను తేజుఁడు ♦ శోభానుపాలని, క్షితిచక్రసత్కీర్తి♦సన్నతిని గాంచె.

గీ॥ నతఁడు నృపతిమాత్రుండె రా♦జాధిరాజ, మండనోద్దండగండర♦గండబిరుద
చండభుజదండవిక్రమ ♦ సాహసుండు, సాంద్రసుగుణాళి పొట్టలిం♦గేంద్రమౌళి.

ఆ॥ భైరకూరు తనకుఁ♦బరగ నివాసమ్ము, రాజ్యభరముఁబూనె ♦ రమణమీఱఁ 45
బ్రతిభ పొట్టలింగ ♦ పార్థివచంద్రుండు, విశదయశము సకల ♦ దిశల వెలయ.

సీ॥ ఘనదుర్గవర్గస♦ర్గానివిరోధుల, ఘనదుర్గనిర్గమ♦ర్గాగఁ జేసెఁ
గరదానమహిమంబుఁ ♦ గాంచని వివతుల, గరదానమహిమంబుఁ♦గాంచఁజేసె
మిత్రపద్ధతిఁదప్పి ♦ మెలఁగెడువైరుల, మిత్రపద్ధతిఁ జెంది ♦ మెఱయఁజేసె
నెలమిఁ బాదము లాశ్ర♦యింపనిరిపులను, నెలమి బాదము లాశ్ర♦యింపఁజేసె
ననుచు మెచ్చుచు జయురమా♦వనజనయన, యాజి నెవ్వాని భుజపీఠి ♦ నాశ్రయించె
నతనినుతియింపఁ దఱమె య♦హార్యధైర్యు, భైరకురిపొట్టలింగభూ♦పాలవర్యు. 46

క॥ శ్రీముత్తకూరి తమ్మ,త్క్ష్మామండలవిభుఁడు సమయ♦సాహసవిజయ
స్థేమాభిరాముఁ డగుచును, భూమండలిఁ గీర్తిగాంచె ♦ బుధులుం బొగడన్. 47

తే॥ భూరిసుగుణుండు తమ్మేంద్ర♦భూవరుండు, ప్రేమ వెంపల్లెకులజయా♦విస్సమాంబ
వీరమాంబయు నేనాంబ ♦ వీరు తనకు, ధర్మపత్నులుగాగను ♦ ధరణి వెలసె. 48

క॥ మానవతీరత్నంబగు, నేనాంబారమణియందు ♦ నెయ్యము దనరన్
శ్రీనిధి తమ్మేంద్రుఁడుఁ గనె, సూనున్ లింగక్షితీంద్రు ♦ శుభగుణసాంద్రున్ 49

క॥ తేజోనిధి యాలింగ,త్మోజాని వరించె నేసమను ♦ చెన్నకురీ
రాజత్కులసంభవ న,మ్మాజమ్మాంగనను నంజ♦మాంబాయువతిన్. 50

క॥ ఇమ్మహి నాలింగేంద్రుం, డమ్మాజమయందుఁ గనియె ♦ నతిశయముగఁ జె
న్నమ్మను గుణమణియగు వీ,రమ్మను లింగేంద్రు హరియ♦మాంబావసితన్ 51

క॥ అంజాంబయందునను మది, రంజిల్లఁగఁ గనియెఁ బుత్త్రు ♦ రసికజనమనో
రంజను శాత్రవపుంజవి,భంజను డమ్మేంద్రు నమిత♦భాగ్యసురేంద్రున్. 52

క॥ పావని నాచెన్నాంబను, శ్రీవెలయఁగఁ బెండ్లియయ్యె ♦ స్థిరశౌర్యకళా
ప్రావీణ్యుఁడు చెన్నకురీ,దేవపగౌడార్యసుతుఁడు ♦ తేజం బెసఁగన్. 53

ఉ॥ ఆదరణీయసద్గుణగ♦ణాన్వితయై తగు చెన్నమాంబ పు
ణ్యోదయ మెన్నఁగాఁ దరమె ♦ యుత్తమశీల వివేకసంపదన్.
మేదినిఁ బుట్టినింటికిని ♦ మెట్టినయింటికిఁ గీర్తిఁ దెచ్చె నా
మోద మెసంగ సర్వజన♦ముల్ గొనియాడ దిగంతరంబులన్. 54

క॥ భూరితరసద్గుణాకర ♦ వీరమ్మను చెన్నకూరి♦విమలాన్వయవి
స్తారుఁడు హరియపగౌడుగ,ధీరుండు వివాహమయ్యెఁ ♦ దేజం బెసఁగన్. 55

క॥ సురుచిరశుభలక్షణయుత, హిరిమాంబను బెండ్లియయ్యె ♦ నీప్సితమెసఁగన్
వరగుణధుర్యుఁడు చెన్నం,గురియప్పనగౌడు జనులు♦ కొనియాడంగన్. 56

క॥ ఆ లింగనృపతితనయుం, డా లింగనృపాలకుం డు♦దంచితవిజయ
శ్రీల నిరవొందె నెంతయు, ఫాలాక్షపదాబ్జయుగ్మ♦భజనం డగుచున్. 57

సీ॥ ధరణి రాజులుగాని ♦ ధరణి రాజులుగారు, దీటు దారుక్షమా ♦ దివ్యరుచుల
నినకేసరులుగాని ♦ నినకేసరులుగారు, ప్రతి ప్రతాపాటోప♦పటుబలముల
నలనరేంద్రులుగాని ♦ నలనరేంద్రులుగారు, పురుడు భాసురవచో ♦ భోగములను
గోత్రేశ్వరులుగాని ♦ గోత్రేశ్వరులుగారు, సరి ధైర్యబంధురై♦శ్వర్యములను
ఇతని కని యెన్న ధారుణీ♦పతులు దిశల, వెలసె నెవ్వాఁడు ప్రఖ్యాతి ♦ విస్తరిల్ల
నతఁడు జెలువొందు రాజవే♦శ్యాభుజంగ,జయబిరుదశాలి లింగభూ♦జానిమాళి.

ఉ॥ లింగనృపాలపుత్త్రుఁడగు♦లింగనృపాలుని శుభ్రకీర్తి శూ
లిం గని శారదాభ్రపట♦లిం గని నాకధునీతరంగపా
లిం గని నీలచేలుని హ♦లిం గని మానసవిస్ఫురన్మరా
ళిం గని పద్మగర్భునిచె♦లిం గని సారె హసించు నెంతయున్. 59

క॥ ధర మురుసువంశపావనుఁ, డరిభేదియుఁ బీచగండ ♦ హల్లిపురీంద్రుం
డురుధైర్యసురాహార్యుఁడు, గరిమన్ క్షితిచోళబసవ♦గౌ డిరవొందున్. 60

ఆ॥ అతనిధర్మపత్ని ♦ యగు సంజమాంబిక, చెలువుననగు మిగుల ♦ సిరుల తనరఁగ
వారికిరువురకును ♦ వసుధకన్యకలీలఁ, గలిగె దేవమాంబ ♦ గరిమమెరయ. 61

క॥ ఘనమతి నాదేవాంబా, వని తానుణేఁ జెన్నకూరి ♦ వంశజ నేనాం
బను గెల్యాణంబయ్యెను, దనరఁగ నాలింగవిభుఁ డు ♦ దారాభ్యుదయన్. 62

ఆ॥ సిరులనశేశయిల్లు ♦ శీలంబు భాసిల్లు, సేవమునుసనన్య ♦ శేలిల్లు
భావమందు నపుడు ♦ పతిభక్తిచెల్లు, దేవమాంబ కనని ♦ దీపమలరె. 63

మ॥ కలితప్రాభవుఁ డద్భుతకల్పకము సం♦గ్రామైకకర్ణప్రవృం
డల లింగేంద్రుఁడు దేవమాంబకు సము♦న్నత్కీర్తుల జన్మించితిక
గలకంఠీమణి సంజమాంబకును ల♦గ్నాంశస్య వారాశి ను
జ్జ్వలశౌర్య న్నళువాగధుభ్రుని భా♦స్వద్వాద్యగాంచె న్గమ౯. 64

క॥ అలనేణాంబాయువతికి, నలరఁగఁ గనిలి నిధిముఁ ♦ దమ్మాత్రమ్మ
లలన నలవంజన్మనతిని, తలయగ వినాన్లంబు జన్న ♦ విభు నంజాంబ౯. 65

క॥ జననుత నాదేవాంబా, తనయను సంజాంబికాసు ♦ ధాకరబింబా
స్యను గోటూరిసువంశా, గ్రణి ముమ్మడిచిక్కరాయ ♦ ఘనుఁడు వరించె౯. 66

క॥ ఆయిరువుర కిమ్మడిచిక, రాయలు జన్మించె సకలరాజశ్రేష్ఠా
కేయుఁడు విశ్రాణనరా, ధేయుండును నిఖిలజనవి ♦ ధేయుండు జగతి౯. 67

శా॥ ఆలింగేంద్రుని కూర్మినందనుఁడు ప్ర♦ఖ్యాతద్వాత్రింశదబ్ధిని డు
ద్వేలౌదార్యుఁ డహార్యధైర్యుఁడు జగ♦ద్విఖ్యాతశౌర్యుండు దా
శీర్తి ల్గాంచె న్నళువాగళుప్రభుఁడు కీ♦ర్తిస్ఫూర్తి నశ్రాంతము౯
వాలాయంబు వివాహమై జనవమాం♦బ న్నంజమాంబాఖ్యల౯. 68

క॥ క్షితిఁ జెన్నకూరివంశా, మృతజలధికి లక్ష్మివోలె ♦ మిక్కిలి వెలఁగ౯
బతిభక్తిని సాటి యగుం, గతియన బసవాంబసకల ♦ ధర్మములఁ గనెన్. 69

క॥ చెలువునవోలి మహాస్వయు, కలశాంబుధి కల్పవల్లి ♦ కైవడిఁ దనర౯
విలసితగుణ పతిహృదయం, బలరించె న్భక్తి సంజ ♦ మాంబాసతియు౯. 60

వ॥ అని యిట్లు తద్వంశావతారం బభివర్ణించి. 71

షష్ఠ్యంతములు.

కం॥ ఓంకారనిలయునకు నిర, హంకారునకు౯ భుజంగ ♦ మాంగదమకుటా
లంకారునకును రాజీ, వాంకవిదారునకు నరుద ♦ యాంకూరునకు౯. 72

సేవకజనహృదయంగమ, సేవధికి దయాంబునిధికి ♦ జిరతరసురబృం
దావననిధికిని సకలశు, భావర్ధికి శరధిశరధి ♦ కజసారథికి౯. 73

క॥ కమలాహితధరునకుఁ గర, కమలాహితకమలునకును♦గమలాప్తునకున్
గమలాహితవిమలునకున్, గమలాహితహృదయకమల♦కమలాప్తునకున్. 74

క॥ గంభీరమహామహిమున, కంభోజభవాండపాల♦నారంభునకున్
జంభారివినుతహరణావి,జృంభితసంరంభునకును♦శ్రీశంభునకున్. 75

క॥ గిరితనయాధ్యక్షునకున్, బురశిక్షణదక్షునకును ♦ ముఖువాగళుభూ
వరరక్షణదీక్షాచణ, పరిపూర్ణకటాక్షునకును ♦ ఫాలాక్షునకున్. 76

వ॥ అంకితంబుగా నేఁ దెలిఁగింపంబూనిన శ్రీశివరహస్యఖండంబునకుఁ గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. 77

కథాప్రారంభము.

శా॥ ప్రాంచత్కాంచనరత్నసౌధశిఖర ♦ ప్రారూఢచంద్రానతా
చంచత్కజ్జలలాంఛితాంతరవిరాజ ♦ చ్ఛందబింబంబునై
పంచాస్యప్రియధామమై సకలసం♦పద్భోగసౌభాగ్యమై
కాంచీపట్టణ మొప్పు ధాత్రికి నలం♦కారంబు చూపట్టగన్. 78

వ॥ అవ్వారంబున మున్నప్పరమేష్ఠి యీశ్వరకృప సకలప్రజాసృజనంబును జేయఁ
గోరి పరమేశ్వరచరణారవిందభక్తిపరాయణుం డగుచు నుండ సచ్ఛోటికిఁ
గొందఱు పుణ్యతమంబు నుత్తమంబునైన గార్హస్థ్యమునఁ దనరి సంయుతమాన
సులై వైఘానసాశ్రమంబునఁ దపంబొనర్ప నర్థసలం బడుగుటకుఁ బద్మగర్భు
నికటంబునకు వచ్చి కృతప్రణాములై యంజలిఁజేసి, దేవా! యేము వానప్రస్థ
పరాయణులమై యెచ్చటఁ దపంబు సల్పుదు మది సెప్పుము, నీకు నమస్కరించెద
మనిన ఋషులవచనంబులు విని వారిజాసనుండు ముహూర్తంబు ధ్యానించి,
కుశకూర్చంబుఁ గొని, శకటంబు రచియించి దీని నధిరోహించి చనఁ డెందేని
నీ చక్రంబు నేములు శ్లక్ష్ణశిలాఘుర్ణణంబున శీర్ణంబులగు న వ్వనంబు మీకుఁ
దపస్స్థానంబు నగు నరుగుఁ డని నిర్దేశించి విరించి గిరిజామహేశులం దలంచి
వారల వీడ్కొనియె, సంత. 79

ఆ॥ అట్లు వారు సనఁగ♦నాబండినేములు, శీర్ణమయ్యె విపిన♦సీమ నొకట
నశ్మసృష్టి దాన ♦ న వ్వనంబునకును, నైమిశం బనంగ ♦ నామమయ్యె. 80

శా॥ నానామానివరేణ్యపుణ్యపదమై ♦ నవ్యప్రవాళస్ఫుర
త్సూనవాసిత లసత్ఫలోత్కర పరి♦స్ఫూర్జన్మహీజాతమై

యానందచ్ఛుకశారికానిభగిరా • యగు సౌవర్ణాంచద్గ
త్పాత్రింబై భువి స్తుతింపఁదగు మహాత్మ్యం బగణ్యంబు నా. 81

వ॥ అది మఱియు మందారసహకారప్రియాళనారికేళపనసనింబ్యలోధ్రకదంబనాగకేసరంబుజంబీర
మాతులుంగలవంగచందనకుందకురవకపాటలీవకుళపుంనాగఖర్జూరప్రముఖ నిఖిల
భూరుహజాలసమ్మతంబును, శుకశారికాకోకిలచకోరమయూరసారసహంసకలకంఠబక
కలవింకకారండవకుక్కుటభరద్వాజకోకచక్రవాకాదిసకలపక్షినినాదకలితలలావణ్యముఖ
రితమహాదిగంతరంబును, నవమంజులసుమనోమకరందలోలసంచరదిందిందిరదోహదభృంగఝంకారసం
కులసంపుల్లకమలకల్హారకుముదోత్పలసరోజశోభితమహాకాసారమనో
హరంబును, వరాహసింహశార్దూలశరభభల్లూకగండభేరుండమృగాదిప్రభృతినానా
మృగపక్షిహారాభిరమ్యంబును, స్నిగ్ధచ్ఛాయాతరునికాయనివారితచండకిరణాత
పంబును, సుగంధబంధురమందమారుతమందీకృతపథికశ్రమంబును, భగీరథ
మనోరథసుకృతలహరీవిలాసయోగ్యంబగు మందాకినీప్రవాహకవి
తీరకృతశోభితంబును, విదళితతామరసంబులను సనముల ద్రిదివంబునుంబోలె
సుమనోనిరంతరానందసంభరితంబై, వేదనిలయంబునుంబోలె సంతత స్వాహాప్రశంసా
భిరామంబై, నందనవనంబునుంబోలె సుపర్వసమాజపరివేష్టితంబై,
వైకుంఠనిలయంబునుంబోలె పుణ్యజనవినోదంబై, మహాసాగరంబునుంబోలె నమృ
తనిధానంబై, సమీరసఖసదనంబునుంబోలె నిరంతరహోమధూమాకులంబై, యలకా
పురంబునుంబోలెఁ గుబేరావిష్కృతంబై, కైలాసంబునుంబోలె శివసమేతసౌమ్యంబై,
సత్యలోకంబునుంబోలె సకలాగమశాస్త్రప్రసంగమాసంబై, బ్రహ్మలోకంబునుంబోలె
గాయత్రీజపాన్వితంబై, ధరిత్రీతలంబునందు తీర్థంబులై తపోయోగ్యం
బగుచుండు నాస్థలంబునందు శ్రీకాళహస్తీశ్వరసమానప్రవర్ష
సంబంధంబైన సత్రంబు ప్రవర్తింప నానామునిజనంబులు చేరి సేవింపఁగుచుండును,
బురారిచరణప్రియుండగు, వ్యాసశిష్యుండగు సూతుండు వసించిన.

తే॥ సూతుఁబహుపురాణకథాసమేతు సత్కథావిశిష్టాన్యుదయపూర్ణుఁ బుణ్యచరితుఁ
జేరి మునిగణంబు పూజించి వెలయఁగ, శౌనకాదిమహామునిసంఘ మనియె. 83

క॥ భువి నీవలెఁ బుణ్యకథా, ప్రవిమలముక్తిప్రదమగు • పుణ్యకథలఁ జెప్పెదవని
త్సవము ఘటింపుమని యమ్ముని, సుమనయుతమ్మతి సూతి • శుద్ధగుణాత్మా.

క॥ స్కందునిచరితంబులు భువి, బృందారకబృందవందనీయ • వినోదాస సత్యా
నందకరంబులు వీనుల, విందుగ వినిపింపవయ్య • వినయము మీఱ. 85

వ॥ అమ్మహానుభావుం డెట్లు సంభవించె? శాంభవతేజంబువలన శరవణో
ద్భవుం డెట్లులయ్యె? కల్పరాక్షసుం డెట్టిది? యే యే దానవులం జయించె?
రథగజతురంగంబులు గలిగియుండియు నమ్మహామహునకు మయూరంబు

వాహనం బగుటెట్లు? శక్త్యాదిసాధనంబు లుండియు దామ్రచూడంబును గరంబున ధరించు టేల? అపూర్వ తేయునకుఁ బాణిగృహీతు లెవ్వరు? తత్కథాకర్ణనంబున శ్రేయం బెద్ది సంభవిల్లుఁ? దదీయచరితంబులు శ్రవణానందభరితంబులుగఁ బ్రశంసింపవే యని ప్రియంబు జనింప శౌనకాదిమహామును లడిగిన సూతుం డి ట్లనియె. 86

—* అష్టాదశపురాణవివరణము *—

క॥ మునులార! యీ షడాస్యుని, యనఘచరిత్రంబు లవని • నద్భుతము లవా
జ్ఞ్మానసవిషయములు వశమె, పరిణుతింపఁగ వేయునోళ్ళ • ఫణిపతికైనన్. 87

క॥ వివిధశ్రేయోమూలం,బు వసుధ ధర్మార్థకామ • మోక్షకరంబున్
భవసంభవచరితం బిది, భవపుంజహరంబు భక్తి • పరులై విన్నన్. 88

వ॥ మఱియు సకలాభీష్టప్రదంబులుఁ బరమపావనంబులు నైన కుమారచరితంబు లేకాగ్రచిత్తు లగుచు నాకర్ణింపుఁ డని నగజాగజాననసమేతంబుగా మహాదేవునిం భజియించి వ్యాసభట్టారకుం దలంచి సూతపుత్రుం డిట్లనియె. 89

క॥ అతులితమై కవికల్మష, తతిహరమౌ స్కందకీర్తి • ధన్యాత్ములకుం
బ్రతిదినము వినఁగఁ గల్గిన, శ్రుతియుగళరసాయనంబు • సువ్వో ధరిత్రిన్. 90

గీ॥ ఆదికల్పంబునందు యు • గాదిఁ దిరుగ, ద్వాపరాంతంబు సముపస్థి • తంబుగాఁగ
నపుడు సత్కర్మములయందు • నాస్థ లేక, మందమతులైరి భువిలోన • మర్త్యులెల్ల.

క॥ వేదాధ్యయనము మానిరి, వేదార్థవిచారమెల్ల • వితథం బయ్యెన్
లేదయ్యెను శాస్త్రములం, దాదరణము; సంభవించె • నన్యమతంబుల్. 92

వ॥ మఱియు నన్నంబే జగద్ధేతు వని కొందఱు ప్రాణమనియు, మనం బనియు నానందం బనియు, నాదిత్యుం డనియు, వాయుదేవుం డనియు, ననలుం డనియు, నబ్జజుం డనియుఁ, గమలాపతి యనియుఁ బ్రకృతిపురుషు లనియుఁ, గేవలకర్మం బనియు వారివారిచేతం బ్రశంసింపంబడియె. మఱియు బౌద్ధచార్వాకాది మతంబులు ప్రబలంబు లయ్యె. బహూక్తు లింకేటికి, నీశ్వరుండు కర్త గాఁడని వచియింపఁ దొడంగిరి. 93

ఉ॥ అత్తఱిఁ బద్మజాచ్యుతము • మామరతాపససంఘ మెల్ల నా
చిత్తజవైరిఁ జేరి నతిఁ • జేసి మహావినయంబు మీఱ దు
ర్వృత్తసమేతమైన కలి • రీతి వచింపఁ బురాంతకుండు ద
ళ్కొత్తఁ గృపారసంబు మది • లో హరి నబ్జజుఁ గాంచి యెంతయున్ 94

గీ॥ వ్యాసమునిరూపములు దాల్చి • వసుధ మీఁద, ద్వాపరంబున లోకహి • తంబు మీఱి
వేదశాస్త్రార్థపద్ధతి • విశదముగను, బ్రహ్మకర్మస్వరూపము • ల్బలుకుఁ డనిన. 95

వ॥ తద్వ్యాసనంబున విష్ణ్వాదిదేవతలు వ్యాసావతారంబులు ధరియించి ధర్మశాస్త్రంబులును, పురాణంబులును, సంక్షేపించి లోకహితార్థంబుగా నొనర్చి రది యెట్లనిన. 96

క॥ నారాయణుఁ డా వ్యాసుం, డై సాత్త్విక నిర్మించె ♦ బౌరాణాగమముల్
ధీరత స్థలాదుల సమ్ము, దారతఁ బ్రకటించెఁ జేసె ♦ ధర వేదోక్తిన్. 97

వ॥ మఱియు నతండు. 98

మ॥ అనఘుం డిట్లు రచించె వైష్ణవకథా♦వ్యాఖ్యానరూపంబులన్
ఘనతేజా గారుడవైష్ణవభాగవతమా♦ర్కండేయవారాహవా
మనమాత్స్యంబులు నారదీయములు నా♦గ్నేయబ్రహ్మాండపా ద్మమున్
ప్రణుతింపంగ బ్రహ్మకైవర్తలింగ్యము లొగిన్ ♦ బ్రహ్మాండసమాగ్నేయమున్. 99

వ॥ ఇట్లష్టాదశపురాణంబు లొనర్చి యందు నిర్ణయించి; నందు శివప్రతిపాదకంబులై శైవభవిష్యన్మార్కండేయలింగ్యవారాహస్కాందమాత్స్యకౌర్మవామనబ్రహ్మాండంబు లను పదియుఁ బ్రసిద్ధగ్రంథంబులై శివమహిమం బ్రశంసింపుచుండు; విష్ణుప్రతిపాదకంబులగు భాగవతనారదీయగారుడవైష్ణవంబులు నాలుగు విష్ణుసామ్యపాదకంబులై యుండు; బ్రహ్మపద్మాగ్నేయ బ్రహ్మకైవర్తంబులు నాల్గును త్రిమూర్తిసామ్యపరంబులై బ్రహ్మాదిత్యాగ్నిప్రతిపాదకంబులై యుండు; నివి యెనిమిదియు లక్షగ్రంథంబు లగు; పురాణంబు లన్నియుఁ జాతుర్లక్షగ్రంథంబై యొప్పు; నటుగావున వేదశాస్త్రములందు శివుండు విశ్వాధికుం డతండు పరమపురుషుండును, పరమేశ్వరుండును, పరబ్రహ్మంబును, పరంజ్యోతిస్స్వరూపంబును, మంగళంబులకు మంగళంబును, పావనంబులకు పావనంబునునై యుండు; సకలాగమాంతరహస్యంబు లన్నియు నతని ప్రతిపాదింపుచుండు; శైవపురాణంబులు సాత్త్వికంబు; లవి బ్రాహ్మణులకుఁ బ్రశస్తంబులు; జ్ఞానోపదేష్టయు, శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుండును నిరాహారహితుండును, బ్రాహ్మణాధిపతియును శివుండగుట, తద్ధర్మంబులు బహూపకారంబులై హింసాదోషపరాఙ్ముఖంబులునై ద్విజగుణంబులకు హితంబులై యొప్పు; మఱియు వైష్ణవంబులు నాల్గును తామసంబు; లవి క్షత్రియులకుఁ బ్రశస్తంబులు; నీలవర్ణుండును, శేషశాయియు, భక్తవిమోహకుండును, క్షత్రియాధిపతియు నగుట తద్ధర్మంబులు నిద్రాప్రమాదవంచనాదులు విష్ణువునకుం గలిగియుండు; తద్ధర్మంబులు రాజుల కర్హంబులు; బ్రహ్మపాద్మంబులు రాజసంబు; లవి వైశ్యులకుపాస్యంబులు; రజంబు రక్తవర్ణంబు దుఃఖాస్పదంబు చంచలంబునై యుండు నాగ్నేయసావిత్రంబులు త్రిగుణాత్మకంబు; లటుగావున శైవంబులు విప్రప్రియంబులై యుండు. 100

తే॥ చెలఁగివినరయ్య యోముని♦శ్రేష్ఠులార,సురుచిరస్ఫూర్తి నత్యంత♦సుఖద మగుచు
నాపురాణంబులన్నింటి♦కతిశయముగ స్కాందమింపొందు నిగమాంత♦సారమగుచు.

క॥ ఘనపంచాశత్ఖండము, లొనరఁగ షట్సంహితల స♦మున్నతి స్కాందం
బనయము లక్షగ్రంథం,బు నిరూఢిగఁ గలిగి చెలఁగు ♦ బుధులు నుతింపన్. 102

గీ॥ ప్రథమము సనత్కుమారాఖ్యఁ ♦ బరగు; రెండ
వయది సూతసంహిత; మూఁడ♦వయది బ్రాహ్మి;
శాంకరి తురీయ; యొప్పు వై♦ష్ణవియుఁ బంచ
మి యన; షష్ఠియు నగుచు సౌ♦రియుఁ జెలంగు. 103

ఉ॥ సౌరి సహస్రసంఖ్యఁదగు; ♦ శాంకరి ముప్పదివేలు; నైదువేల్
బేరుకొనంగ వైష్ణవికిఁ; ♦ బెంపుగ బ్రాహ్మికి మూఁడువేలు; సొం
పారఁగ నారువేలొనరు ♦ నట్ల ద్వితీయకు; నేబదేను వే
లారయ గ్రంథముల్ గలిగి ♦ యందము జెందు సనత్కుమారియున్.

గీ॥ అందు శంకరసంహిత ♦ యలరుచుండు, వేదసంహితయగుచును ♦ విబుధులెన్న
నెలమి ద్వాదశఖండస♦మేతయగుచు, నాదిఖండంబు శివరహ♦స్యాఖ్యఁదనరు. 105

వ॥ అదియు సంభవకాండంబు నాసురంబు వీరమాహేంద్రంబు యుద్ధకాండంబు దేవ
కాండంబు దక్షకాండంబు నుపదేశకాండంబు ననుసప్తకాండంబులుగలిగి త్రయో
దశసహస్రగ్రంథంబై యొప్పు; నందు గుహచరిత్రంబు సర్వంబును వ్యాసభట్టా
రకులచే విస్తరింపఁ బడినది. నే నది యుపన్యసించెద సావధానముగా వినుం డని
సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 106

—* సతి పరమేశ్వరుఁ బునర్జన్మమిమ్మని వేడుట *—

శా॥ కైలాసాచలశృంగమందుఁ ద్విజగ♦త్కల్యాణసంధాయకుం
బ్రాలేయాంశుకళావతంసుఁ దటినీ♦భాస్వజ్జటాజూటునిన్
లీలం గాంచి తదంఘ్రిపంకజరజో♦లేశంబు ఫాలేందురే
ఖాలంకారముగాగ మ్రొక్కి సతి భ♦వ్యప్రౌఢిఁ బల్కెం గడున్. 107

క॥ నీసూక్తి వినక జనకుని,వాసం బని పోవఁ; దండ్రి ♦ వారక నాకుం
జేసినయవమానం బిది, హా సైపఁగవశమె యాత్మ? ♦ నఖిలేశ! శివా! 108

క॥ దక్షుఁడు సకలక్రతువిధి,దక్షుఁడు తా నగుచు దివిజ♦తాపసులకు హవి
ర్దక్షిణలఁ దేల్చి వగున ను, పేక్షామతిఁ జేసి మిమ్ముఁ ♦ బేర్కొన కాత్మన్. 109

క॥ కని వాని యపచ్చరితముఁ, జెనఁటి శివద్రోహి డాయఁ ♦ జిత్తమురా కే
జనుదెంచితి యుష్మత్పద,వనజంబులకడకు రోష♦వశతన్ వేగన్. 110

క॥ వీరుండు సంగరోగ్రా, కారుండై యజ్ఞమున • గర్వ మణంచెన్
వారక దక్షునినిజమ, ర్యాదభుజాబలక్రమంబు • వర్ణింప నగున్. 111

వ॥ అట్లయ్యును. 112

క॥ నను దాక్షాయణి యనుచును, జనులెల్ల న్బిలుతు రది యశస్యము మదికిన్
జననాంతరమున్ గోరెద, జననస్థానంబుఁ దెల్పు • సత్కృప నాకున్. 113

వ॥ అనినం బ్రియురాలిపలుకులు విని యనునయింపుచుఁ జంద్రశేఖరుం డిట్లనియె.

సీ॥ మహనీయతరదివ్య • మణిధామములవాఁడు, సుమనోజ్ఞగతశిఖా • స్ఫురణవాఁడు
కటకసంచరసిద్ధ • గంధర్వతతివాఁడు, జలఘుమల్లోలసన్నతి • సలుపువాఁడు
సమధికవాహినీ • సంపద గలవాఁడు, నాకల్పవిస్ఫూర్తి • నలరువాఁడు
బహుధాతురాగశో • భాసమృద్ధిఁ దగువాఁడు, ప్రసవసుగంధవా • సములవాఁడు
కలితకిన్నరగాయకీ • గానవిభవ, మానసకీనాసనీతుల • మహిమవాఁడు
కలఁడు హిమవంతుఁ డనఁగఁ బ్రఖ్యాతిమీఱ, ధరాధరవరేణ్యుఁ డద్భుత • స్ఫూర్తి వెలుఁగి.

ఉ॥ మానుగ దేవభృంగబహు • మానితసంపదల న్జెలంగి సం
తానసమానభూరుహవి • తానముల న్రమణీయమైన యా
సానుమదగ్రగణ్యునకు • సానుగుణప్రథమానలీలచే
మేనక కాంతయై తనరు • మేనఁ గళావిభవంబు రంజిలన్. 116

క॥ ధరణీధరవరుఁ డాతఁడు, గరిమను నిన్నుం గుమారి • గాఁ బడయ భవ
చ్చరణధ్యానతపస్యా, చరణోత్సుకుఁ డగు ననన్య • సామాన్యుఁ డగుచున్. 117

క॥ వానికుటుంబిని పితరుల, మానసపుత్రియు మేన • మహిగోత్రను ని
న్నే నందనిగా వారి క, నూనముగ మనోరథంబు • నొనగూర్పఁ దగున్. 118

వ॥ అని యానతిచ్చినఁ బతియనుమతిం గొని సతీదేవి వారియందు జన్మింపఁ
దలంచె నంత. 119

క॥ తాపసవేషుండై గిరి, తాపసి యీర న్విభూతి • ధవళిమ మేనం
జూపట్టి సరుద్రాక్షత, జూపట్ట న్నాసికాగ్ర • సుస్థిరతఁ దగన్. 120

మ॥ ఘనత న్మేఖలమాంజియై చెలఁగఁగాఁ • గాషాయవస్త్రంబు గా
గను ధాతువ్రజశోణిమంబు శిఖరా • గ్రంబందు వల్లీచ్ఛటల్
దనరంగా విలసజ్జటాపటలమై • ధ్యానింపుచున్ శాంకరిన్
వనితారత్నము యోగినీతిలకమై • వర్తింపగాఁ జెంగటన్. 121

క॥ అనిలాంబుపర్ణభక్షణ, మనిశంబును జేసికొనుచు • నత్యంతము దాం
తిని శాంతిని నిరవొందుచు, ననఘుత రమణీసమేతుఁడై యారీతిన్. 122

క॥ పరదేవతాంఘ్రిసేవా, పరత న్విషయార్థనికర • పరతంత్రుఁడు గా
కరుదుగఁ దపోగరిష్ఠతఁ, బరగోష్ఠి న్విడిచి మౌన • భావముతోడన్. 123

వ॥ మఱియు గ్రీష్మంబునఁ బంచాగ్నిమధ్యంబున నిలుచుచుఁ బ్రావృషేణ్యదినంబులఁ బయోధరధారం దోఁగుచుఁ బురాతనశరీరంబునుంబోలె హేమంతంబునందు హిమబిందువుల నానుచు, శిశిరంబున జలాంతరవాసంబుఁ జేయుచు, వసంతంబున నాదిత్యాభిముఖలోచనుండగుచు, ననన్యపరాఙ్ముఖుండై దేవీసూక్తంబులఁ జపియించుచు, ఛాయయుంబోలె భార్యయగు మేనక యనువర్తింప నాహిమవంతుండు దపంబుసేయ బహుకాలంబు సనియె, నప్పుడు. 124

—* స తి హి మ వం తు నిం ట జ న్మిం చు ట *—

క॥ మానసరమణీయంబగు, మానసకాసారమునకు • మహిమ దలిర్పన్.
మౌనంబున హిమవంతుఁడు, స్నానార్థము బోవ నందు • సత్కృపతోడన్. 125

క॥ దేవి తదీయతపస్స్థితి, భావించి ప్రసన్నయయ్యె • బాలికయై యిం
దీవరదళమున నల రా, జీవంబున లక్ష్మిపోలెఁ • జెలువు దలిర్పన్. 126

మ॥ కనియెం జెంగట శైలపుంగవుఁడు దృ • క్కంజాతపర్వంబుగా
వనజంబందు జతుర్భుజ న్నిటలదృ • గ్వామార్ధదేహన్ ద్రినే
త్రను జంద్రార్ధవిభూషణాంచితకప • ర్దన్ జంద్రబింబాననన్
ఘనవిద్యున్నిభగాత్రి మందహసితన్ • గల్యాణినిన్ శాంకరిన్. 127

క॥ కని హిమవంతుఁడు మోదము, జెనగొనఁ జెన్నిధని గన్న • పేదయుఁబోలెన్
బ్రణుతి ఘటింపుచు దేవిని, గొని చనియెన్ భవనమునకుఁ • గోర్కి ఘటిల్లన్. 128

క॥ మేనకయు దేవదేవిని, నానందము మీఱఁగాంచి • యాత్మేశ్వరుతోఁ
దాను సపర్యావిధులను, మానుగ ఘటియించె భక్తి • మదిఁ జిగురొత్తన్ 129

క॥ పాలిండ్లఁ బాలు నిండగఁ, బ్రాలేయనగేంద్రపత్ని • బహువత్సలతన్
బాలామణిఁ గేలంగొని, పాలిడఁ దొడమీఁద నిడియెఁ • బ్రమదమెసంగన్. 130

వ॥ అప్పుడు. 131

మ॥ మొరసె న్నింగి సుపర్వదుందుభిరవం • బుల్, పుష్పవర్షంబులున్
గురిసె, న్నిర్జరమానిసంతతికిఁ జే • కూరెన్ బ్రమోదంబు, కి
న్నరులుం బాడిరి, నాకలోకగణికా • నాట్యంబు లింపొందె, వి
స్ఫురణన్ వీచె మరుత్కిశోరములు సొం • పొంద న్సుగంధంబులై. 132

మ॥ భువనస్రష్టయు మాధవుం డిరువురుం • బూర్వంబుగా రాఁగ న
ద్దివిజాధీశకృశానుభానుజపలా • శిప్రత్యగాశాధిరా

ట్టునవార్థకరము పేంను లయ్యఖండింగ్యాలు [illegible]
ల్పనము స్వాదంగఁ గావించినసౌఖ్య [illegible] • సంతోషము [illegible]. 133

క॥ ఈమహీధ్రాగిరివల్లభుఁ, డే మనక [illegible] • [illegible]
స్వామిం చేసెన్యం బనిశా, [illegible] • సంతోషించెన్. 134

క॥ సగరాజు సహాయుగముగ, జగ[illegible] దేవదేవ • [illegible]
పొగడె భక్తిసమన్వితుఁ, డగుచు [illegible] • [illegible].

సీ॥ పాలితగీర్వాణి • [illegible], [illegible] • శరణు శరణు
భక్తకల్పకవల్లి • [illegible], జగము [illegible] • శరణు శరణు
మనుగోష్ఠ [illegible] • మహిమ [illegible], [illegible] • శరణు శరణు
చంపకసుమనాస • [illegible], [illegible] • శరణు శరణు
[illegible] • [illegible], [illegible] • శరణు శరణు
ఆదిశక్తి పరంజ్యోతి • [illegible], [illegible] మహేశ్వరి • శరణు శరణు.

సీ॥ ఏదేవి త్రిపురమ • నాదిమసృష్టియుఁ, బ్రజ్ఞయుఁ దానయై • ధామముగ
నధిదైవము శరీర•మై యొప్ప నీదేవి, శక్తియుఁ దానయై • శంకరునకు
జ్ఞాన మిచ్ఛాక్రియల్ • శంభున కీదేవి, మనసునఁ దానయై • మహిమ దనరఁ
బతి సుమంగళునిగాఁ • బ్రకటించు నీదేవి, గరిమతో సర్వాంగ • గళయునగుచుఁ
బరిహరించును మరి జంతు•పటలముసకు, సజ్జనంబుల వాంఛయు ఫాలనే•లాడఁ రములఁ
గరుణ నీదేవి, యట్టి జ•గజ్జననికి, వందన మొనర్తు సుఖయుంచ•వాంఛితములు.

వ॥ ఇవ్విధంబున స్తోత్రపరాయణుండైన గోత్రాధీశ్వరుని దక్షకన్యకాత్రంబును
దయారసపాత్రంబుగా విలోకించి యజ్జగదంబిక యిట్లనియె. 138

క॥ జననీజనకులు మీరలు, వినఁడు మహేశ్వరున కేను • వెలయుదు వనసా
యిని నగుచుఁ బురాతనవైౖ, యనిశం బాతనికి శక్తి•యగుచు మరియున్. 139

మ॥ హరవామార్ధశరీరనై లలిఁ దడి•యాక్షం బ్రవర్తింపఁగా
గరిమ న్నన్ను గుణించి బ్రహ్మ తపముం•గావించెఁ, దద్వాంఛ చే
కుర దక్షాత్మజనై లి నేను నిటలా•క్షుం బాసి యాదక్షుం ద
ధ్వరమందున్ హాతుఁ దమ్యె శంకరునితో • ద్వైతంబు గావింపుమన్. 140

క॥ తత్సంబంధశరీరము, నుత్సర్జనజేసి మిమ్ము • నర్థిని సుకన్యా
వాత్సల్యంబునఁ బొందితిఁ, బోత్రాసహితఁ గాంచి మీరో•పోమహిమంబున్.

వ॥ అని నిజస్వరూపంబు దెలిపి తదనంతరం బయ్యంబ వారి నిజమాయావిస్మృ
తాత్మవిమయస్మరణులం జేయుచు. 142

క॥ భుజయుగళంబును నయనాం, బుజయుగళముఁ దాల్చి కనక♦పుత్త్రికయనఁగా
నిజముగఁ బుత్త్రికయయ్యెను, బ్రజ లెంచగ మేనకకును ♦ బర్వతపతికిన్. 143

క॥ మాయామోహితు లగుచున్, జాయాపతు లిర్వు రపుడు♦శైలజకు శుభ
శ్రీ యలర జాతకర్మము, జేయించిరి ద్విజులఁ బిలిచి ♦ చిత్త మిగుర్పన్. 144

క॥ కానుకలఁ గొంచుఁ బ్రేమను, జానపదుల్ పౌరజనులుఁ ♦ సన్నిధి డాయన్
నానావిభవోన్నతులను, మానుగ నయ్యుత్సవంబు ♦ మహిమఁ జెలంగెన్. 145

క॥ ద్వాదశదివసంబందున, మోదంబు జెలంగ శైల♦ముఖ్యుం డనయం
బా దుహితకుఁ బార్వతి యని,యాదరమున నామకరణ ♦ మలర ఘటించెన్. 146

క॥ ఎన్నఁగ నాఱవ నెలయం, దన్న ప్రాశనముఁ జేసె ♦ నాత్మభవకు; న
భ్యున్నతి సప్తమమందునఁ, జెన్నుగఁ బ్రస్థానశుభముఁ ♦ జేకురఁ జేసెన్. 147

గీ॥ కుందనపుబొమ్మచందంబు ♦ గొమరు మిగిలి, సానఁదీఱినరత్నంబు♦చాయ మెఱసి
చంద్రరేఖయుఁ బోలె నా♦శైలకన్య, దినదినంబును వర్ధిల్లెఁ ♦ దేజమెసఁగ. 148

క॥ సుద్దులఁ దేనెలువడయఁగ, ముద్దులుగులుకంగ నడలు ♦ ముందఱనాడన్
నిద్దఁపుమెఱుంగుమేనన్, ముద్దియ తలిదండ్రులకును ♦ ముచ్చటదనరన్. 149

వ॥ మఱియు. 150

సీ॥ గుజ్జనగూండ్లను ♦ గొమరొప్పఁగా వండు, బొమ్మలపెండ్లిండ్లు ♦ బొనగఁజేయుఁ
బూవుఁదీవియలకుఁ ♦ బ్రోదిపెట్టును బ్రేమ, నంచలతోఁ గూడి♦యాడు వేడ్కఁ
బెంపుడుజిలుకలఁ ♦ బ్రియము మొప్పఁ బలికించు,గొనబుమాటల ముద్దు♦గుల్కుఁజాలఁ
గందుకంబులనాడు ♦ గాదిలిచెలులతోఁ, జిన్నారిపొన్నారి ♦ చెలువుఁజూపుఁ

గీ॥ గాళ్లరతనంపుటందియల్♦ఘల్లురనఁగఁ,గోర్కెలెసగంగమురిపెంబు♦గురియునపుడు
బాలలీలలు గన్నుల♦పండువుగను, రమ్యతరగాత్రి పర్వత♦రాజపుత్త్రి. 151

వ॥ ఇట్లు బాలక్రీడల ముద్దుఁజూపుచుఁ బంచవర్షంబులుఁ బూర్ణంబగుటయు. 152

—♦ పార్వతి పశుపతిం గూర్చి తపము సేయుట ♦—

మ॥ శివునిం భర్తగ మానసంబునఁ గడుం ♦ జింతింపుచు; న్నాటికిన్
శివపాదాంబుజయుగ్మమున్ దలచుచున్ ♦ జిత్తంబు రాజిల్లఁగా
శివకారుణ్యకటాక్షదృష్టి వడయన్ ♦ జెన్నొంద వేమారు, న
య్యవనీభృద్వరకన్య భాస్వరతప♦స్స్యాలోలచేతోజ్జయై. 153

క॥ జననీజనకుల మ్రోలను, వినయంబున వాంఛితంబు ♦ వినిపించిన నం
దనయభిలాషంబునుఁ గని, ఘనతరకృపతోడ మేన♦కాసతి పలికెన్. 154

ఉ॥ ఓనవనీరుహాక్షి! వినవే మా శుకవాణి! సునంబ! లేని యా
యాసము నీ కి కేల? వల దిన్ని తపంబు లొనరింపఁ; గాంచనా
వాసవిభూషణాంబరసువస్తువులన్ సుఖయుక్తి నిచ్చెదన్;
గాసికి నోర్చునే? గిరులఁ గానలఁ దానిక కోమలాంగి మున్. 155

క॥ అని సుత "ఉ! మే" ఫణితిన్, జనని నిషేధింప ననిశము జగములు వొగడన్
దనరుచుఁ బ్రేమాత్మకమై, ఘనముగ దేవికి నుమాఖ్య గాఁ దెలుపొందెన్.

చ॥ జనకుఁడు శైలవల్లభుఁడు సంతస మొక్కుఁ దదీయ వాంఛితం
బనువుపడ న్వయస్యల నమంచితహాసకలాపవీణల
న్వినయగుణాభిరామలను నెంబడిఁ గూర్చి తపంబు సేయఁ బం
పిన, నపు డా నగేంద్రసుత ప్రేమ జనింపఁగ మానసంబునన్. 157

ఉ॥ తేనియవాక లిచ్చటను దిన్నగ దాఁగదె, న్యగ్రోధము
బీ నెలరాల నొప్పె లెస నిచ్చట [illegible]; కోకిలా
గానము లివ్వి వింటె? కలకంఠి! యటంచు సఖీజనంబులున్
మానుగ మెచ్చరింప ననమాన మహామహిమాభిరామయై. 158

వ॥ చనుదెంచుచు. 159

సీ॥ మాతులుంగలవంగ మాధవీపున్నాగ, చంపకాశోకభూజాతతతులఁ
బనసపిప్పలనింబ పాటలీకదళీర, సహకారచందన తాళ్మరుహములు
మందారఖర్జూర మాలతీహింతాల, సరళతాళద్రుమ సంఘములును
గుందకురంటక కోవిదారతమాల, జంబూకదంబక నింబకములఁ
గమలకల్హారపరిమళకలితలలిత, నిర్మలోదారకాసార నివహములును
పుష్పఫలజాలకిసలయపుంజములును, గలిగి యత్యంతహృద్యమై యలరుచోట.

శా॥ గంగానిర్ఝరఘోషముల్, ప్రతిగుహాగర్జన్మృగేంద్రధ్వనుల్,
రంగత్తుంగమహోత్తునిర్ఝరమహారావంబులుం, గిన్నరీ
సంగీతంబులు, హంససారసకలస్వానంబులుం, బ్రోల్లస
ద్భృంగీనాదము లుల్లసిల్ల నొకచోఁ బెంపొందు సుస్వాంతతన్. 161

వ॥ మఱియు గంధవాహాస్తసంధయాకృష్టగండశిలాన్యస్తకస్తూరికామృగమద పరి
మళపరంపరల సొంపుజనింప నిలింపనదీనికటంబునఁ జటులవకుళజళసుటిత గృ
హాంతరంబునఁ దపోవేషధారిణియై కుముదినీరమణకోటీర చరణరాజీవ
పూజనంబుఁ గావించుచు నచంచలభక్తి నర్మిలి నెలుఁ లుపంచితకుసుమకిసలయ
ఫలప్రసవంబులు సమకూర్పఁ దర్పణం బొనర్చుచు నప్పర్వతరాజతనయ
తపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యుండె నాసమయంబున. 162

—♦ శివుఁడు దక్షిణామూర్తిరూపంబున సనకాదులకుఁ దత్త్వ ముపదేశించుట ♦—

క॥ హరుఁ డాకైలాసంబునఁ, గరమున విజ్ఞానముద్రి ♦ కనుపట్టఁగ సు
స్థిరమతి వటమూలంబున, నిరుపమమహనీయయోగ♦నిష్ఠానిధియై. 163

గీ॥ దక్షిణామూర్తిరూపంబుఁ ♦ దాల్చి తాను, సకలవేదాంతసిద్ధాంత♦సరణి నెల్ల
మహిమమీఱంగఁగరతలా♦మలకమట్లు,దెలియసనకాదిమునులకు♦దెలుపుచుండె

క॥ తనమానససంభవు లగు, సనకాదులఁ జూచి బ్రహ్మ ♦ జగముల నిర్మిం
ప నియోగించిన, వారలు, జనకునిఁ గనుఁగొని విరక్తి ♦ జనియింప మదిన్. 165

క॥ లోకసృజనాధికారము, మాకేల ముముక్షులకును ♦ మానితమోక్ష
శ్రీకిం గారణమయి తగు, శ్రీకంఠపదాబ్జయుగళ ♦ సేవయుఁదక్కన్. 166

వ॥ అని యమ్మహాఋషు లధికారబంధంబులం దగులక కేవలమోక్షపరాయ
ణులై శివచరణారవిందవందను లగుచు వచ్చిన. 167

క॥ ప్రకటితముగ వేదంబులు, సకలోపనిషద్రహస్య ♦ జాలం బెల్లన్
సకరుణహృదయుండై వారికి నుపదేశించె శివుఁడు ♦ ప్రేమదలిర్పన్. 168

వ॥ అంత నమ్మునులు లీశ్వరమాయచేత వేదవేదాంతవిద్యాపరిపూర్ణులయ్యుఁ దదీయ
రహస్యసిద్ధాంతంబుఁ జిత్తరంగంబున నిలుపనేరక మగిడి యుమారమణునివలన
బోధగ్రహణార్థంబు కలధౌతవిరాజితంబయిన కైలాసశిఖరంబునందు నపరి
మితానందనిర్భరంబగు భోగపురంబున స్మరణమాత్రంబున మోక్షప్రదంబై
యత్యంతశుభకరంబైన దివ్యభవనంబును బొంది నందీశ్వరునకుఁ దమ రాక నెఱిం
గించిన. 169

క॥ అతం డీశ్వరుననుమతి, నాతాపససంఘములను ♦ హరుసన్నిధికిన్
దోతేర వారు గనుఁగొని, శీతాంశువతంసుఁ బ్రణుతి♦సేయుచు భక్తిన్. 170

సీ॥ ఈవిశ్వ మంతయు ♦ నెవ్వాఁడు లీలచేఁ, బుట్టించు రక్షించుఁ ♦ బొల్పడంచు
నెలమి యనుగ్రహం ♦ బెవ్వానిచేఁ, దిరో,ధానంబు బరగు నె♦వ్వానివలన
నెవ్వానిపదరజం ♦ బెన్నఁ దారకమగు, దుస్తరసంసార♦తోయనిధికి,
నెవ్వాని భజియింప ♦ నిలలోన నంటవు, బ్రహ్మహత్యాదిపా♦పంబు, లట్టి
పరమపురుషుని శివు నుమా♦ప్రాణనాథు, సర్వలోకేశ్వరుని నిన్ను♦సారె మేము
శరణుజొచ్చెద; మపరాధ♦శతము లోర్చి, కావఁగదవయ్య నిర్వ్యాజ♦కరుణతోడ.

గీ॥ ప్రజల కభిధానమై యొప్పుఁ♦బశువు లనఁగఁ,బసులకెల్లను నీవును ♦ బ్రభుఁడ వగుటఁ
బశుపతి యటంచు నీపేరు ♦ బరగు శ్రుతుల,నట్టి నిన్ను నుతించెద♦మభవ!యీశ!

క॥ స్తవ్యుండగు పరమేశ్వరు, దివ్యాంఘ్రియుగంబు సంస్తు♦తింపుచు నిటులన్
భవ్యంబుగఁ బ్రార్థించిరి, నవ్యవచస్సుధలు గులుక ♦ వమిత దనరన్. 173

గీ॥ వివిధనిగమాగమంబులు ♦ విస్తరంబు, లగుట మాకు గ్రహింపఁగ♦నలవికాదు
వేదసారంబు సంక్షేప♦విధము తెలఁగ, నగిడి శంకర! బోధింపు♦మాకు సయను.

వ॥ అనుచు సనకాదులు ప్రార్థించిన దయాగరిష్ఠచిత్తాంతరంగు డగుచుం దన్మనో
రథంబు సఫలంబుఁ జేయఁ బరమగురుండనఁ, గోటిసూర్యప్రకాశుండును నగు
నిందుశేఖరుండు నందికేశ్వరుం గనుంగొని. 175

క॥ ఉపనిషదర్థరహస్యం, బుపదేశించెద మునుల ♦ కనుకంపనిష్ఠం
గృపతో మదనుఁడుదక్కఁగ, నిపు డోగి రాసికు మిచటి ♦ కితరజనంబుల్. 176

వ॥ అని శిలాసంపనుని నిజమందిరద్వారంబున నియోగించి. 177

సీ॥ శరదిందునిర్మల♦చ్ఛవిగుల్కు నమ్మేన, శిరమున శశిరేఖ ♦ చెలువు మెఱయ
వ్యాఘ్రచర్మంబుపై ♦ నమలపీఠాసనం, బమరంగ యోగప♦ట్టము ధరించి
అజ్ఞానమస్తక♦న్యస్తమౌ దక్షిణ, పాదంబుపై వామ♦పాద మొప్ప
సనకాదిమునిబృంద♦సంశయాంబులు దీరఁ, గరమునఁ జిన్ముద్రఁ ♦ గరము బూని
పరమవైరాగ్యసంపద ♦ భాసిలంగ, మోహసామ్రాజ్యలక్ష్మికి ♦ మూలమగుచు
దక్షిణామూర్తియగుచు ఫా♦లేక్షణుండు, యోగనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై ♦యొప్పెనపుడు.

క॥ సకలసతీపతిమిథునము, ప్రకటంబుగ విగతమోహ♦పాశం బయ్యెన్
మకరధ్వజపుష్పాస్త్రం, ప్రకరము లెవ్వానియందుఁ ♦ బాఱకనిలిచెన్. 179

సీ॥ భారతీకుచకుంభ♦పరిరంభణప్రీతిఁ, జాలించె సంభోజ♦సంభవుండు
ఇందిరాధరసుధా♦స్పందవాంఛఁ దొలంగె, మదిలోనఁ గైటభ♦మర్దనుండు
చారుపులోమజా♦సంభోగసౌఖ్యంబు, విడిచెను జంభవి♦ద్వేషణుండు
కాంతాసమాగమ♦కౌతుకంబును మాని, సంతతంబు నిలింప♦సముదయంబు
యక్షకిన్నరగరుడోర♦గాదినిఖిల, దంపతుల కాత్మమోహంబు♦దక్కె నపుడు
ప్రచురవైరాగ్యదీపితా♦భావమగుచుఁ, జనరెఁ జేతనాచేతనా♦త్మకము జగము.

క॥ రతితోడ సురతకేళీ, చతురత వీడ్కొనుచుఁ బంచ♦సాయకుఁ డుద్య
న్మతిఁ దాపసుఁడై యోయన, శతము నివృత్త్యధికార ♦ సంపదఁ దయ్యెన్. 181

వ॥ ఆసమయంబున.

సీ॥ జంభారివరదంతి ♦ చౌదంతముల నూకి, యటఁ జని హవ్యవా♦హనునిఁ దాకి
దండధరోద్దండ♦దర్పంబు వారించి, యటఁ బోసి పలలాశి ♦ నడ్డగించి
వరుణునిమీఁదను ♦ వారక దండెత్తి, యట వాలి పలుగాలి♦నణఁగ మొత్తి
ధనదునిపట్టణ♦స్థలిఁ జొచ్చి, గాలించి, యటదూరి పురవైరి♦నాగ్రహించి
చటులదోర్గర్వదనివార్య ♦ శౌర్యమహిమ, నెదురులేకను దిగ్జయం♦బెలమిగాంచి
భాసురప్రౌఢిశూరప♦ద్మాసురుండు, శూరుఁడై మించె లోకము♦లల్లాడఁగొనుచు.

—♦ ఇంద్రుఁడు శూరబాధలకుఁ బ్రతీకార మూహించుట ♦—

వ॥ తదీయదుస్సహపరితాపంబునకు నోటువడి బలారాతి దేవమునిగణంబులతోడఁ
దత్ప్రతీకారం బొనర్చి రక్షింప దక్షుం డెవండొకో యని నితాంతచింతా
క్రాంతస్వాంతుం డగుచుఁ ద్రిదివంబునందు. 184

ఉ॥ సారెకు శూరపద్మభుజ♦సారకళాపరిభూతిభీతిచేఁ
గ్రూరవినీతినీతిపటు♦కోవిదు, భాసురసత్కళావిధుం
భూరిగుణాభిరాము, గురు♦పుణ్యు, గురుం ముదమొప్పఁ గాంచి జం
భారి గభీరసూక్తి నన♦యంబు నయంబు రహింప నిట్లనెన్. 185

సీ॥ చింతామహాధ్వాంత♦సంతానరవిదీప్తి, బంధురవిక్రమ ♦ గ్రంథటీక
పరిపంథివరగర్వ ♦ పర్వతదంభోళి, సకలవిపద్దంభ♦జలధినౌక ~
కుశలపరంపరా♦కుముదినీచంద్రిక, చటులఘనారంభ ♦ జలధివేల
చాతురీలతికోప ♦ చయఘనోపఘ్నంబు, బుద్ధిజాడ్యధ్వంస♦మిద్ధకీల
కార్యవిధిసాధనాత్యంత ♦ కాంక్ష్యమాన,భాసురాంజన మగుచును ♦ బ్రౌఢికెక్క
ఖ్యాతిఁ దనరారె భవదీయ ♦ నీతిసూక్తి, ధృతిజితనగేంద్ర! నిర్జర♦దేశికేంద్ర!

క॥ శూరుఁడగు శూరపద్మఁడు, వారక సురలోకసుఖని♦వారకుఁ డగుచుం
భూరికఠోరపరాక్రమ, సారకళాప్రౌఢి మీఱె ♦ సారెకు జగతిన్. 187

క॥ నీశాసనంబు సురరే, ఖాశీర్షాభరణరేఖ ♦ కావున నీయా
దేశముఁ గోరెద నిపు డుప, దేశింపఁగదయ్య తత్ప్ర♦తిక్రియ నొకటిన్. 188

వ॥ అనిన శచీపతిఁ జూచి వాచస్పతి సుధామధురవాచాధురంధరత నిట్లనియె. 189

క॥ చింతాలవంబు లేక ని, తాంతసుఖోన్నతినిఁ దనరు ♦ ధన్యుఁడ వెంతే;
యింతేలా నీమదికిని, వంతయు; మనయత్న మంత ♦ వరుస ఘటించున్. 190

గీ॥ భారతీప్రాణనాథుండు ♦ బ్రహ్మ యుండ,
ఫణిపతిశయానుఁ డల చక్ర♦పాణి యుండఁ
బురదనుజహాంత పన్నగా♦భరణుఁ డుండ,
మనకు భయమేమి మదిలోన ♦ మాను చింత. 191

వ॥ అనిన నాసుపర్వదేశికునిం బురస్కరించుకొని జంభారి యితరదిక్పాలకదేవ
మునిగణంబులతో రజతాచలంబుఁ జేరి పరమేశ్వరభవనద్వారసంరక్షకుండైన
శాలంకాయననందనునకు నిజాగమనంబుఁ దెలిపిన. 192

గీ॥ స్వస్వరూపానుసంధాన ♦ సౌఖ్యకలనఁ, జెలఁగుచున్నాఁడు శశిమౌళి♦ చిత్సమాధి
నతనిసందర్శనంబు మీ♦కగు టదెట్లు, సమయ మిది కాదు మీరలు♦ జనుడి యిపుడు.

చ॥ అనఘు నగరి భూరినుహ ♦ [illegible], పా
వనముగ నందియా[illegible] ♦ [illegible]
మునులను [illegible] ♦ [illegible]
దనుపమసంధ్య[illegible] ♦ [illegible]. 194

మ॥ అలినీకేకినురాళి[illegible] ♦ [illegible]
త్కలితోద్యానవనీ[illegible] ♦ [illegible]
విలసత్కాంచన[illegible] ♦ [illegible]
గళితాను[illegible], [illegible]. 195

వ॥ మనోహరం[illegible]. 196

సీ॥ పద్మాసనంబునఁ ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
బసిడినిగ్గులు మీఱఁ ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
భారతీసౌహార్ద ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
నవమాలిక [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
సకలమునిగణ[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible],
బద్మభవుఁ గాంచి[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]గుచు.

వ॥ మఱియు [illegible], [illegible]
హరిన్మ[illegible] నగుచు [illegible] నిలిచె; [illegible] నితర
దిక్పాలకులుఁ [illegible] నిలిచిరి.

ఉ॥ తల్లియు దండ్రియు న్గురుఁడు ♦ [illegible] మా
కెల్ల, [illegible] ♦ [illegible], [illegible] నీ
వల్లను సంభవించు, మఱి ♦ వృష్టిని నీవ సమృష్టి నీవ, వా
గ్వల్లభ! నిక్క మీ పలుకు ♦ [illegible], సర్వకర్తవున్. 199

క॥ హరిహరవిధిరూపంబులు, బరగంగాఁ దాల్చి నీవ ♦ పల్మాఱు జగముల్
పరిపాలింతువు ద్రుంతువు, వరుస సృజింతువు నితాంత ♦ వైభవ మొప్పన్. 200

క॥ తత్త్వంపదార్థ మీవే, తత్త్వాతీతుంబు నీవె ♦ తత్త్వము నీవే
తత్త్వోపదేష్ట నీవే, తత్త్వజ్ఞులమదినిఁ దగులుఁ ♦ తత్త్వం బీవే. 201

సీ॥ దండంబు నీ కిదే ♦ తతదయారసపూర, భరితమనోజాంభోజ ♦ భవ్యతేజ!
జోహారు నీకిదే ♦ సుమనోమనోరథ, పరిపూర్ణమందార ♦ భవవిదార!
వందనం బిదె నీకు ♦ వాణీనితంబినీ, పరిరంభసుఖలోల ♦ ధన్యశీల!
సాష్టాంగ మిదె నీకు ♦ జారుత్రియీనామ, సుందరీమణిలాస్య ♦ సుందరాస్య!
ప్రణతిఁజేసెద మిదె నీకుఁ ♦ బద్మగర్భ, పరమపూరుష! పరమాత్మ ♦ ప్రణవరూప!
శరణు నీకిదె యిందిరా ♦ జలధిశయన, గర్భకలశాంబురాశిరా ♦ కాశశాంక!

వ॥ అని బహువిధంబుల స్తుతించినఁ బ్రసన్నచిత్తుం డగుచు శతానందుండు పురందర
ముఖబృందారకబృందంబులఁ గటాక్షస్యందమానసుధాసందోహంబుల నించుచు 203
నిట్లనియె.

క॥ ఇది యేమి? దివిజులారా!, వదనంబులు చిన్నవోయి ♦ వచ్చితి రెంతే
పదపడి మత్సన్నిధికినిఁ, ద్రిదివమునకు బాధ లేదె ♦ దితిజులచేతన్? 204

ఆ॥ భగ్నశృంగమైన ♦ భద్రింబుపోలిక, శిథిలమైనపవినిఁ ♦ జేతఁబూని
దీనదశను బొంది ♦ దివిజలోకేశ్వరుఁ, డింతవంతఁ గుంద ♦ నేల చెపుఁడ. 205

క॥ అతినిబిడధూమధూమ్రా, కృతిని స్వేమారుఁ జెంది ♦ ఖిన్నుండగుచున్
ధృతిదరిగి వీతిహోత్రుం, డితఁ డిటులం గాసిఁబడుట ♦ నేమొకొ మఱియున్

మ॥ ధరణీలేఖనము ఘటింపుచు సము ♦ ద్యత్కాలదండంబుచే
శిరము న్వ్రాంచియ దండపాణి మదిలోఁ ♦ జింతింపఁగా నేల యా
శరుఁ డుత్పాటితదంష్ట్రమైన ఫణియో ♦ జ స్సంశితశ్రీకమై
కరఖడ్గం బది దూలనేల వికృతిం ♦ గన్పట్టి వీక్షింపఁగన్. 207

తే॥ పాశహస్తుండు జీవనా ♦ పాశుఁడగుచుఁ, బాసె ముఖకాంతినేలొకో; ♦ పవనుఁ డితఁడు
కలితపటమైన కేతన ♦ కాండ మొకఁడు, గేలఁ గైకొని దైన్య మి ♦ ట్లేల పొందె.

క॥ నవనిధులు దొలఁగి ధనదుఁడు, నవయఁగ నేటికి నకించ ♦ నత్వముతోడన్
భువిఁ గుంఠితమై శూలము, భవుఁ డేల పరాజయంబు ♦ వాటిలె నిటులన్. 209

సీ॥ దీనదశనుజెంది ♦ తేజరిల్లి రిదేల, ద్వాదశాదిత్యు ల ♦ త్యంతభీతి
శ్రమమునొంది రిదేల ♦ సప్తమరుత్తులు, నగనిరుద్ధాఘని ♦ మ్నగలపగిది
హీనప్రభావులై ♦ రేల యేకాదశ, రుద్రులు నిర్గత ♦ భద్రు లగుచు
బహుళవిపత్తులఁ ♦ బాటిల్లి రేలొకో, సిద్ధవిద్యాధరు ♦ లేలఁ వుడికి
శేషుఁడు నరేంద్రపాణి ని ♦ ష్పీడ్యమాన, గరళదంష్ట్రంబువై వడిఁ ♦ గానఁబడియె
నష్టవసువులై రేలొకో ♦ నష్టవసువు, లార్తులైరేల పితరు ♦ లహర్నిశంబు. 210

గీ॥ తెలుపుఁ డీయుపద్రవమును ♦ ద్రిదశులార, దాని కేను బ్రతిక్రియఁ ♦ దగవచింతు.
ననుచుఁ బల్కి నవిధివల్కు ♦ లాకించి, సురలరభసంబువారించి ♦ సురగురుండు. 211

—* ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో శూరపద్మాసురుదుండగములు వచించుట *—

క॥ వినుతి నొనర్చుచు నిట్లను, వనజోద్భవ సత్య మమర ♦ వర్గంబులకున్
జనియించె విపద్దశ యిది, యనవరతము శూరపద్ముఁ ♦ డను దైత్యునిచేన్. 212

క॥ అగణితబలు లనుజన్ములు, దగ వెంబడి సింహవక్త్ర ♦ తారకు లనగా
మగఁటిమి నద్దనుజేంద్రుఁడు, జగములకున్ ధూమకేతు ♦ చందముఁ దనరెన్. 213

క॥ సిరభ [illegible] [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
పరుఁజై [illegible], [illegible] ♦ [illegible] గమగా. 214

క॥ అవరము [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
దేవతల [illegible], [illegible] ♦ [illegible]. 215

క॥ [illegible] సేవింతురు, [illegible] ♦ [illegible]
[illegible]యుని [illegible], [illegible] ♦ [illegible]లతోఁ. 216

సీ॥ నిలయముల [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ గాంచు వహ్ని
జరోగ్యము [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ గర్భురుండు
ప్రియ [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]లుపు గాడ్పు
అ[illegible] [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]హారుండు
పద్మ[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ గమలవై
యున[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ మీాఱలేక.

క॥ తలవ[illegible], [illegible] ♦ గమ [illegible]
దుల [illegible], [illegible] ♦ [illegible]. 218

క॥ ధనకోశసమూహంబులు, [illegible] ♦ [illegible]యుద్యోగం
బు [illegible] గనఁగ వసువులు, [illegible] ♦ [illegible]యు భక్తిఁ.

క॥ భవనాంగణములయందును, [illegible] ♦ [illegible]
భవ [illegible] ద్వాదశ, [illegible] ♦ [illegible]. 220

క॥ పలలములఁ దెచ్చువారును, బలులంబులఁ గోయువారు ♦ పరిపక్వముఁగాఁ
బలలములు వండువారై, పలుమారుం గొంద [illegible] ♦ [illegible]. 221

క॥ నద్యంభఃపూరంబుల, [illegible] ♦ [illegible]
హృద్యముగఁ దెచ్చి కొందఱు, [illegible] ♦ [illegible]. 222

క॥ కొందఱు పశురత్నగణమునఁ, గొందఱు గోశాలలను ♦ గొని శేర నియు
క్తిం దనరుచు, బృందారకు, లందఱుఁ బరిచర్యనలిపి ♦ [illegible]. 223

క॥ ఈరీతి దానవేంద్రుం, డారాధితుఁ డయ్యె సతత ♦ మసకృతి మిగులన్
గారాగృహముల నిల్పుచు, సారెకుఁ [illegible] ♦ [illegible]. 224

క॥ ఉపకారశతశతంబులఁ, గపటాత్ముం డాఖలుండు ♦ గమవశ్యుఁడు గాఁ;
డపకారంబునఁ గాకను, విపదంబుధిఁ దాటునేర్పు ♦ వివరింపు శకన్. 225

తే॥ సాధ్యసిద్ధవిద్యాధర ♦ చారణులును, యక్షకిన్నరగంధర్వు ♦ లనుదినంబు
వచ్చితద్భృత్యభృత్యులద్వారములను, గాచియుందురుమనవులుఘటనసేయ. 226

క॥ వెలయు ఫణామణిఘృణులం, జెలువలరఁగ దానవేంద్రు ♦ సింహాసనమున్
బలుమఱు నలంకరింతురు, తలలన్ మోయుచు ననంత♦తక్షకముఖ్యుల్. 227

తే॥ సత్యలోకంబునుండి ర♦సాతలంబు, దాఁకఁగలఁచుచు భుజశౌర్య♦దర్పమెసఁగఁ
జాల నష్టోత్తరసహస్ర♦సంఖ్యఁదనరు, నబ్జజాండంబులేలు న♦య్యసురమౌళి. 228

క॥ యుగము లనేకము లాయెను, జగతిన్ దద్బాధఁ గలఁగి♦సత్కృపతో న
త్యగణితభుజశౌర్యుండగు, పగఱకు సంతకు సృజించి ♦ పాలింపు మమున్. 229

క॥ అనుడు బృహస్పతిపలుకులు, వనజోద్భవుఁ డాలకింప ♦ వాసవుఁ డంతన్
వినయమునఁ బలికెఁ గమలజుఁ, గనుఁగొని దైన్యంబు మదినిఁ♦గడలుకొనంగన్!

క॥ అసురకృతార్తిసహస్రాం,శసహస్రాంశంబు మీఁదు♦సన్నిధి గురుఁడుం
బొసఁగ వచించిన దెంతయు,వసుమతిఁ దద్బాధ నెన్న ♦ వశమె మహాత్మా! 231

గీ॥ సన్నిపాతవికారంబు ♦ సంధిలంగ, భైషజంబులు గూడని ♦ భంగి మేము
బూనినట్టి యుపాయము♦ల్వొల్లువోయె, నసురవల్లభు గర్వశాం♦త్యర్థమగుచు.

క॥ ఇన్నూఱు సింహవక్త్రున, కిన్నూఱును దారకునకు ♦ నిద్దఱకిట్లున్
నన్నూఱండము లొసఁగుచు, నెన్నఁగ నార్నూఱుపైన ♦ నెనిమిది తానున్. 233

క॥ భాగించుకొని మహోన్నత, భోగంబున మించు నసురు♦పొగరు నడంపన్
వేగం బొకసేనానిని, బాగుగ సృజియింపు మాకుఁ ♦ బద్మజ! కరుణన్. 234

తే॥ దైత్యపుంగవుబాధకుఁ ♦ దాళలేక, మున్ను దిక్పాలకులు నేను ♦ మోహరించి
కదన మొనరింప నప్పుడు♦కాందిశీకు, లగుచుఁ బోయిరి సురలు ది♦గంతములకు.

సీ॥ కుంఠితం బగుచు మ♦త్కులిశంబు బడె నేలఁ, బావకుశక్తియు ♦ భంగమొందె
దండి భుజాదండ♦దండంబుఁ బడవేసెఁ, గ్రవ్యాది కౌక్షేయ♦కంబు సడలె
వరుణుండు గెంగేల ♦ వదలెను బాశంబు, యష్టిమాత్రిధ్వజుం ♦ డయ్యెఁ గాడ్పు
కనుపట్టె భిన్నమై ♦ గద కుబేరున కాది, శూలంబు మరచెను ♦ శూలపాణి
చక్రిచక్రంబు నిష్ప్రభా♦చక్రమయ్యె, సకలమగు నాయుధంబులు ♦ వికలమయ్యె
నందువల్లనుభయ మొంది♦యనుదినంబు,శూరపద్మునిఁగొల్తుము♦శుభముఁదక్క.

సీ॥ ఎచట దండెత్తునో ♦ ప్రచురోగ్రసైనిక, ప్రచయకోలాహలా♦ర్భటులు మించ
నెట దాడి వెడలునో ♦ పటుమదద్విపఘటా, చటులఘీంకారము ♦ ల్సందడిల్ల
నేదండఁ జెండునో ♦ కోదండగుణరవో, ద్దండత దిక్పాల♦తండ మడర
నెందు వేధించునో ♦ యేపుమీఱి సుపర్వ, సుందరీమానము♦ల్చూఱఁగొనుచు
ననుచు నేవేళఁ గళవళం♦బంది కుంది, కృశత నొందితి మమితోర్తు ♦ లింక నేల
యన్న కంటెను దుష్టుఁడై♦యతిశయించె, సింహవక్త్రుండు రిపుగజ♦సింహుఁడగుచు.

తే॥ తారకాసురుఁ డట్లన ♦ తనరి, భూరి, భుజబలవిహారియగుచును ♦ పొగ౽ువిభ్రా
యేరి నెంచక జేజేల ♦ బొలఁజీఱి, యూర గడిదేఱె దుర్వార♦మైనదారి. 239

సీ॥ అనుకూలగతి వీచు ♦ ననిలుఁ డింతయుకాని, వేమారు స్వేచ్ఛగా ♦ వీవ వెఱచు
గండుఁదగ్గి ఖరాంశు♦డెండగాయునుగాని, శుంభత్ప్రచండతఁ ♦ జూప వెఱచుఁ
దగుపాటి వెలుఁగును ♦ దహనుఁ డింతయుకాని, విస్ఫురజ్జ్వాలల ♦ వెలుఁగ వెఱచు
గ్రహము లెల్లను సౌమ్య♦గతులఁబూనునుగాని, కడువక్రగతులను♦గాంచ వెఱచు
వికలత జనించు దిక్పాల ♦ వితతికెల్ల, భూతసంఘంబునకుఁ బుట్టు ♦ భీతి మదిని
జగములన్నియు బెగడును♦ సంతతంబుఁ, దరమె వర్ణింపఁ, దారకా♦సురునికడిమి.
గీ॥ అనిమిషత్వంబు సార్థక♦మయ్యె నిపుడు, చమకు నస్వప్నత ఫలించెఁ♦దథ్యముగను
దారకోద్భటధాటికిఁ ♦దారితారి, రెప్పపాటును నిద్రయు ♦ రెండు లేక. 240

గీ॥ పద్మసంభవ! నీపాలఁ ♦ బడితి మిప్డు, డేమిచేయు నుపాయంబు ♦ నెఱుఁగ మయ్య
యుచితముగ నెద్ది కర్తవ్య♦మొప్పుమదికి, నదియమాకిప్డు డానతీ♦యంగవలయు. 241
వ॥ అని విన్నవించిన సంక్రందను ననునయించుచు నరవిందసంభవుఁ డిట్లనియె. 242
క॥ వినుమో సురేంద్ర! విడువకు, మనమున ధైర్యంబు వానిఁ♦మహి మోన్నతియుఁ
జనుఁ గొన్నిదినము; లేరికిఁ, జనరఁగ విభవములు శాశ్వ♦తంబులె జగతిన్. 243

చ॥ ఒకతఱిఁ బూర్ణుఁడౌ హిమగుఁ ♦ డొక్కతఱిన్ గృశత న్వహింపఁడే
యొకతఱి సాభ్రమౌ గగన ♦ మొక్కతఱి న్జలదంబు వాయదే
యొకతఱిఁ దీక్ష్ణుఁడౌ తపనుఁ ♦ డొక్కతఱి న్ఖరదీప్తి మానఁడే;
ప్రకటితశౌర్యసంపదలు ♦ బాయక యుండునె యెట్టివారికిన్. 244
క॥ అదికావున వానిభుజా, మద మొకసమయమున నణఁగు ♦ మహి నాపదసం
పదలును, సుఖదుఃఖంబులు, వదలక నొకరీతి నెంత♦వారికి నగునే? 245

—* ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో విష్ణుమూర్తిని సందర్శించుట *—

వ॥ అని ధైర్యంబుఁ దెలిపి శతానందుండు పురందరప్రముఖ బృందారక బృందంబుల
దోడ్కొని, గోవిందసందర్శనానందంబుఁ డెందంబునఁ గందళింపఁ జని, ముందఱ
వికచకమలకల్హారపరాగపరిమళపరంపరాసంపాదిని, విరజానదిం గని తుర్యంకి,
పరిశుద్ధులగుచు సమిద్ధతపనీయమణిమయమహనీయదివ్యనికేతనంబును, గేతన
పటలజనితపటపటత్కారముఖరితనిశాకరకాంతాసంతాన విరచితసౌధజాలంబు
ను, జాలాగతకాలాగరుధూపదీపికానుగంధబంధురగంధవాహస్తనంధయాహూ
యమానమదవదిందిందిరసందోహప్రభామేదితసంక్రందనమణితోరణరమణీయ
రాజవీథీవిరాజమానంబును, మానితగాంగేయమణిగోపురోత్తుంగశృంగారితభృం
గారుఖచితనానామణిగణకిరణకిమ్మీరితదిగంతరంబును, నంతర్నిరంతరప్రతిబింబి

తపరిజనరూపాప్రయత్నకల్పితాలేఖ్యాభిఖ్యాముఖ్యమణిభిత్తికామనోహరంబును, హరిదుపలవిపులప్రాకారముక్తావితానవజ్రకీలితద్వారవైదూర్యగోమేధికకవాటాభిరామంబును, నగుచు ననవద్యహృద్యకేళికోద్యానంబుల నభినవరత్నసోపానభాసురకాసారంబుల విలాసంబు దనరి చతుర్భుజులును, శంఖచక్రాంకితులును, పీతాంబరధరులును నై సకలజనంబులు సారూప్యంబుజూపట్టఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబులం దొలంగి పరమశాంతులై ముముక్షులైన వైష్ణవగణంబులకు నెలవగుచుఁ బునరావృత్తిరహితంబై పరమపదంబైనట్టి వైకుంఠధామంబుఁ బ్రవేశించి, యందు. 246

పూర్ణేందుబింబంబుఁ ♦ బోలు నెమ్మోమున, దరహాసచంద్రిక ♦ లొత్తులుకొనంగ
నాకర్ణవిశ్రాంతి ♦ నలరుకందమ్ములఁ, గరుణామరందము ♦ లగిరిమఁజెంద
నీలాంబుదముఁ బోలు ♦ నిద్దంపునెమ్మేనఁ, బసిడివల్వ మెఱుంగు♦పగిది మెఱయ
శయతలంబునఁ జేర్చి ♦ సారెకు నిందిరా,జలజాక్షి చరణాంబు ♦ జంబు లొత్త
రమణ భోగీంద్రభోగప ♦ ర్యంకముననుఁ, యోగనిద్రాసమాధిచే ♦ నున్నవానిఁ
బద్మలోచను వైకుంఠుఁ♦బద్మనాభు, నాదినారాయణునిఁ గాంచి♦హర్షమొదవ.

‖ 'సకలాజాండపిచండిలాయ, దివిష♦త్సంస్తుత్యపాదాంబుజా
య, కరాభ్యంచితశంఖచక్రయుగళ♦వ్యామ్నాయ, వేద్యాయ, మో
క్షకరా యాఖిలయోగినాం త్రిజగతాం ♦ కల్యాణదా యాద్య తే౽
స్తు కృపాంబోనిధయే నమో నమ' ♦ యటంచు న్మ్రొక్కి రత్యంతముల్. 248

ఏపు దలిర్ప దైత్యభటు ♦ లెల్లరకుల్ గడుఁ గ్రూరబుద్ధులై
యాపదఁ జేయ ధర్మపథ♦మంత యణంగఁగ నష్టదుష్టశి
క్షాపటిమ న్జెలంగుచును ♦ సజ్జనపాలన మొప్ప ధర్మసం
స్థాపనఁ జేతు వో కరుణ ♦ సారె జనించి ధరాతలంబునన్. 249

రాజీవమై వేద♦రాజినిఁ దెచ్చితి, కూర్మమై మోచితి వద్రిఁ ♦ గూర్మమగుచు
భూదారమైతివి ♦ భూదారతను బొంది, మానవహరిలీల♦మాన వెపుడు
వటువై రసాతల♦వటు వైరిఁ జేసితి, పరశుచే నణఁచితి ♦ పరశుభంబు
రాజనందనుఁడవై ♦యాజి జయించితి, హలముఁ బూనితి కుతూ ♦ హలముదనర
బుద్ధమూర్తివె కావె ప్ర♦బుద్ధపటిమఁ, గల్కి వౌదువు రణరం♦గకర్కశముగ
దశవిధాకృతులను మహా♦దశ వెలంగ,మహిమనిల్పితి సత్కృపా♦మహిమ మిమ్ముఁ.

మఱియు లోకహితార్థంబుగాఁ దనరు భవదీయదివ్యలీలావతారంబులు లెక్కింపదరంబె, యనంతకల్యాణగుణగణాకరుండ వపరిమేయుండవు, కృపాంభోరాశివి, దేవా! నిశాచరనిర్నిరోధబాధాక్రాంతుల మగుచు భవచ్చరణారవిందంబులు శరణుఁబొందితిమి. మమ్ముఁ గటాక్షంబున రక్షింపు [illegible]

కాంతా! యని బ్రహ్మాదులు వినుతించినఁ దదీయ స్తవంబుల సంతుష్టుం డగుచు
లోకరక్షాపరాయణుండగు నారాయణుం డిట్లనియె. 251

ఉ॥ ఏమి, విరించి! యేమి, దివి♦జేశ్వర! రాఁగత మేమి? యిందు నా
నామరసంఘము ల్గొలువ ♦ నార్తత; నావలనం బ్రయోజనం
బేమి? వచింపు డిప్పు డను♦రేంద్రుఁడు శూరుఁడు శూరపద్ముఁ డు
ద్దామబలోద్ధతి న్దరుమ ♦ దాన వసింతును మేరుకంధరన్. 252

గీ॥ స్వప్నమందైనఁ దద్భీతి♦వదల దాత్మఁ; జెప్పెడిదియేమి నే నిఁక♦నెప్పుడేని
శూరశబ్దంబు బడినచో ♦ శ్రోత్రమందుఁ, గంప మొందుచు నామది♦కళవళించు,

తే॥ మనకు సంరక్షణార్థమై♦మహిమ మీఱ, కరుదయాంభోధి శంకరుఁ♦డురగభూషుఁ
డొనర గల్పించెఁ గనకాద్రి♦యుపరిభాగ, మచట వసియింతు నిర్భీతి♦నహరహంబు.

వ॥ అనిన సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 255

క॥ దనుజుల కగమ్య మెయ్యది, కనబడ దీజగతి; నెట్లు ♦ కల్పించెనొకో
కనకాద్రి సురల కిరవుగ, దనుజులు జొరకుండఁ జంద్ర♦ధరుఁ డురుకరుణన్. 256

వ॥ అనిన సూతుం డిట్లనియె. 257

చ॥ మును నొకబ్రహ్మకల్పమున ♦ మోహరమొప్పఁగ దేవదానవుల్
ఘనతరబాహుశౌర్య మెస ♦ గం గదనం బొనరింప నప్పుడా
దనుజబలంబు మించె విబు♦ధవ్రజ మంత పరాజయంబుచేఁ
గనకమహీధరోర్ధ్వమునఁ ♦ గామవిరోధి మరుంగుఁ జొచ్చినన్. 258

తే॥ అచటి కమరుల బాధింప♦నరుగు దేర, హరుఁడు వీక్షించి కోపవి♦స్ఫురణ మీఱ
నసురుల శపించె మీరోదు♦రాత్ములార! శరణు బొందు చుసురలు మ♦త్సన్నిధికిని.

క॥ వచ్చిన వారినిఁ గ్రొవ్వున, నిచ్చట బాధింప రాఁగ ♦ నిది పౌరుషమే!
సచ్చరితదూరు లగుచును, నిచ్చ పరాజయము మీరు♦నిక్కముఁ గనుఁడీ. 260

ఆ॥ యజ్ఞభాగమునకు♦నర్హములే కంత, నుగ్రకర్ములగుచు ♦ నుర్విలోన
విప్రవరులు మిమ్ము ♦ వేమాఱు నిందింప, నఖిలధర్మదూరు♦లగుచు మిగుల.

క॥ కనకాద్రియూర్ధ్వభాగము, గనుపట్టదు మీకు నెప్పుడుఁ ♦ గనుపట్టుట గ
ల్గిన నొకచో, నధిరోహణ, మొనరింపగ బలములేక ♦ యుండు న్మీకున్. 262

వ॥ అని మఱియును. 263

తే॥ ఇదిమొదలు నస్మదాజ్ఞ నీ ♦ హేమనగము, దైత్యదానవరాక్షస♦తండములకు
నూర్ధ్వభాగ మగమ్యమై♦యొప్పు నెపుడుఁ, బూజ్యులగుదురు దేవత♦ల్భువనములను,

వ॥ మఱియు యజ్ఞభాగంబుల ననుభవింపుచు యజ్ఞంబులఁ జేయుచు బరాజయ
బును బొందక గాయత్రీచ్ఛందంబున భూమియు నంతరిక్షంబును, త్రిష్టుప్ఛంద

బున స్వర్గంబును, జగతీచ్ఛందంబున దిక్కులను విక్రమించుచు సకలశత్రుజయం
బునుఁ గాంతు రస్మచ్ఛాసనం బిదియ. 265

క॥ అసురులలోపల నెవ్వాఁ, డసదృశతరభక్తి నన్ను నారాధించున్
వసుమతిఁ జేత యతం డగుఁ, బొసగును యితరులకు నెల్లభువనజయంబుల్?.

క॥ అని హరుఁ డాజ్ఞాపించుట,ఁ గనకమహీధరము దేవగణముల కిరవై
తనరును మఱి యటఁగల్గిన, దనుజులభయ మచట లేదు దైవతతతికిన్. 267

వ॥ అనిన సూతోక్తులకు శౌనకాదు లభినందించుటయు. 268

ఆశ్వాసాంతము

మ॥ స్ఫురదాభోగకటీ జటీమృదుపటీ భూతాశభూతాశసం
స్మరణీయాంఘ్రి వినూత్నరత్న కటకచ్ఛక్రీశచక్రీశభ
వ్యరసోదారకటాక్షవీక్షణ సమగ్రావేశ! గ్రావేశ! భా
స్వరకోదండవిఖండితోన్మద పురానత్రానసత్రానహా. 269

క॥ వారణదానవగర్వని,వారణ! మోదితగళోర్ధ్వ వారణసతతా
వారణవైభవగంగా, వారణమజ్జజటాభ వారణదక్షా! 270

కవిరాజవిరాజితము.

కలుషవిఘాల! నభశ్చరపాలన! కామదఖేలన! సర్వదిగా
కలితదుకూల! నవోడుపలీలనఖద్యుతిజాల నయాంఘ్రియుగా!
అలఘునిటాల! నటచ్ఛిఖికీల! నతావనలాలనభూరిగుణా!
విలసితశీతనగేడ్భవమేళన విశ్వనిమీలనకృత్యచణా! 271

గద్య.

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామాత్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజితగిరిరాజవి

హార! విరాజితభుజంగ♦హారా! నిజసే

వారతములువాగళుధా

తీరరమణమనోజ్ఞభృంగ ♦ శ్రీశివలింగా!

వ॥ అవధరింపుము మఱియు శౌనకాదిమహామునీంద్రులకు రౌమహర్షణి యిట్లనియె.

ఉ॥ అంత ననంతుఁ డవ్విధి సు♦రాధిపులం గని పల్కెఁ జిత్తమం
దెంతయు యుష్మదాగమన ♦ మేను నెఱింగినవాఁడనై గుహా
భ్యంతరవాసము న్విడిచి ♦ యాత్మపురం బది సేరగంటి దే
వాంతకుబాధ గల్గునపు♦ డాగిరికందర మాశ్రయించెదన్. 3

క॥ కావున మనబాహుబల,ప్రావీణ్య మొకింతయైనఁ ♦ బాటిల్లదు బో
దేవారి శూరపద్మ భు,జావిక్రమశక్తిమ్రోల ♦ సంగరమందున్. 4

క॥ పురములు మూటినిఁగూల్చిన, సరణిం దగ నాత్రిలోక♦శంకరుఁడగు శం
కరుడుం గాక న్మనకును, దరమే దనుజత్రయంబు♦దర్ప మడంపన్. 5

క॥ మనలన్ రక్షించుటకై, ఘనతరకృపతోడఁ దీవ్ర♦గరళము మ్రింగెన్
మున్ను, నతనిమహామహిమము, వనజోద్భవ! యెవరికైన ♦ వశమే యెన్నన్? 6

గీ॥ శూరపద్మని తేజంబుఁ ♦ జూఱఁ గొనగ, సింహవక్త్రునివిక్రమ♦స్థితి నడంపఁ
దారకాసురుదర్పంబు ♦ ధరణిఁగూల్ప, శంకరుఁడుదక్క నన్యుఁడు♦జగతిఁగలఁడె!

ఆ పరమేశ్వరుభజనం, జేపట్లను మనకు యుక్త ♦ మిష్టకరము స
ర్వాపన్నివారకంబై, చూపట్టు నటంచుఁ దెల్పి ♦ సురతతి కెల్లన్. 8

—* విష్ణ్వాది దేవతలు తపంబొనర్ప శివుండు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ॥ అప్పు డప్పద్మలోచనుం డగు నారాయణుండును బ్రహ్మాదిదేవగణంబుల తోడ నియమంబు వొప్పడ, వృజినాంబరమౌంజీదండంబులు వెలంగ, భస్మోద్ధూళనధవళితదేహుండును, త్రిపుండ్రాంకితఫాలుండును, రుద్రాక్షమాలికాద్యలంకృతకంఠుండు నగుచుఁ ద్ర్యంబకపంచాక్షరీశతరుద్రీయంబులు జపించుచు, శివచరణారవిందధ్యాననిష్ఠాతత్పరుండై యేకాగ్రచిత్తంబున నుండె; నవ్విధంబున బ్రహ్మేంద్రాది సకలదేవతలు పరమేశ్వరసేవాపరాయణులై యుండ బహుకాలంబు సనియె నంత. 9

సీ॥ కంఠభాగంబునఁ ♦ గాలకూటచ్ఛట, లిందనీలద్యుతు ♦ లెనయుచుండ
సొంపొందు ఘనజటాజూటంబునందున, గంగాతరంగసం♦ఘములు గదురఁ
గమనీయమృదుతర♦గజచర్మచేలంబు, కటితటి నందమై ♦ కానుపింప
నహిరాజభూషణా♦యతఫణామణిరుచుల్, నిర్మలంబగుమేన ♦ నిండి వెలయ
మహిమరహిమీఱ బాలేందు♦మకుటమొప్పమందహాసాంచితముఖార♦విందుఁడగు
నంది కైదండఁగొనుచునా♦నందమలర, సాంబశంకరుఁడెదురసా♦క్షాత్కరించె. 10

వ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షంబైన యప్పరమేశ్వరుని పాదారవిందంబులకు నభివందనంబుం జేయుచు హరివిరించిప్రముఖసురగణంబులు బ్రహృష్టాంతరంగులగుచుఁ బులకాంకితులై యంచితగతి నుతించిరి. 11

సీ॥ విశ్వాధికుని రుద్రు ♦ వేదాంతగమ్యుని, సర్వజ్ఞు శంకరు శర్వు నీశు
నిత్యు సత్యుఁ బరాత్ము♦నీలకంఠుఁ మహేశు, శివుఁ ద్రిపురాంతకు ♦ భవుని భర్గు
నభవు జగద్రోహి♦హర్తను బ్రహ్మండ, భర్తయౌ దేవుని ♦ భక్తఫలదు
శర్వాణీశ్వరమౌళి ♦ సర్వసాక్షిని శంభు, హారకుండలకిరీ♦టాదిభూషు

గీ॥ మహితవిజ్ఞాననిశ్చిత♦మతుల యతులఁ, బ్రోచువిభు మరియష్టమూ♦ర్తులనునలరు
పరుని, మఖవైరి, సాధుల♦ పాలివాని, నిన్ను భజియింతు మెల్లప్పు♦నిత్యభక్తి.

వ॥ అని యివ్విధంబున హరిబ్రహ్మాదులు సంస్తుతించిన నిందుశేఖరుండు మందహాసంబు వెలంగఁగ కృపారసంబునం గనుంగొని సుధామధురవచంబుల నిట్లనియె.

క॥ కుశలంబె హరి! విరించీ! కుశలంబే వివిధవిబుధ ♦ కోటుల కెల్లన్?
బిశితాశనబాధల దుర్దశఁబొడమక యున్నవారె ♦ తమతమపదవిన్. 14

క॥ ఏమిటికి నన్నుఁ దలచుట, ప్రేమ స్ఫుటియింతు భవద♦భీష్టముఁ జెప్పుడీ
మామకసందర్శనవిధి, వేమాఱు నమోఘ మగును ♦ విజయప్రదమై. 15

వ॥ అని పరమకృపాళుం డానతిచ్చిన నత్యంతకుతూహలభరితహృదయులై సురలు జయజయశబ్దంబులం జెలంగి రంత నారాయణుం డిట్లనియె. 16

క॥ దేవరకృపచేతను గల, దీనులకు శుభంబు మాకు ♦ నీశ్వర! యెపుడున్.
నీవరమున గర్వితులై, పావకనిభవిభులు శూర♦పద్మప్రముఖుల్. 17

శా॥ నానాలోకముల న్గలంచుచును నా♦నాబాధలం బెట్టుచున్
నానానిర్జరతాపసావళుల దీ♦నస్వాంతుల న్జేయుచున్
నానాదైవతకామినీతతుల మా♦నంబెల్ల దూలింపుచున్
నానారీతుల దానవు ల్మను వనూ♦నప్రౌఢిమ న్మించుచున్. 18

గీ॥ మమ్ముల గణింప రెంతయు♦మదముమీఱి, శూరపద్మాఖ్యుఁడాతని♦సోదరులగు
సింహవక్త్రతారకుల్♦జెలగి రతుల, భుజబలస్ఫూర్తి వేధలై♦భువనములను. 19

క॥ వారలతోఁ బలుమాఱును, బోరన్ శక్తులముగాక♦ పురహర! యీశా!
గౌరీవల్లభ! నిన్నుం, భూరికృపాంబుధిని శరణు♦పొందితి మెలమిన్. 20

క॥ పాలింపుమయ్య మామొఱ, నాలింపుచు, నీవ కాక♦నసురులమదమున్
దూలింపఁగ ద్రిదశులలోఁ, జాలఁ డొకండైన నతుల♦సాహస మొప్పన్. 21

వ॥ అని పలికిన హరివచనంబు లాకర్ణించి యీశ్వరుండు వదనప్రభాప్రవర్ధమాన
చంద్రకళావతంసుండై యిట్లనియె. 22

క॥ మానుఁడు మదిలో భయమును, శ్రీనాథవిధాతృవిబుధ♦శేఖరులారా!
సేనానిం బుట్టించెద, దానవులభుజామదంబు ♦ ధరణిం గూల్పన్. 23

గీ॥ శీఘ్రముగ మీమనోరథ♦సిద్ధియగును, బొందు మీ రిఁక సుఖలీల♦నుండుఁడనుచు
వివిధవిధదేవగణముల ♦ వీనులందు, నభయసూక్తిమరందంబు♦లలరఁబల్కె. 24

వ॥ ఈశ్వరుం డంతర్హితుం డయ్యె నంతదేవత లసురభయంబున మేరుభూధరకం
దరనివాసు లగుచు నొక్కనాఁడు పుండరీకాక్షుం గనుంగొని యిట్లనిరి. 25

క॥ ఎన్నఁడు పుట్టు గుమారుం? డెన్నఁడు దానవులబాధ♦లెల్ల నడంగున్?
బన్నగధరుకృప యెట్టిదొ? యెన్నఁగ మాభాగ్యరేఖ♦యెట్టిదొ? తెలియన్. 26

మ॥ శివునిం బాసి హిమాద్రిపుత్రియగుచు ♦ న్జన్మొందె శర్వాణి, యా
శివుడున్ సారె విరక్తచిత్తుఁడగుచున్ ♦ శ్రీదక్షిణామూర్తియై
వివిధామ్నాయశిఖారహస్యములు దా ♦ విజ్ఞానముద్రాకరుం
డవుచున్ దెల్పెడు మౌనిసంఘమునకు ♦ న్న్యగ్రోధమూలంబునన్. 27

ఉ॥ ఇట్లు విరక్తచిత్తుఁడగు ♦ నీశశిమౌళి కుమాసమాగమం
బెట్లు ఘటిల్లునొక్కొ, మన♦యీప్సిత మొప్పఁ గుమారసంభవం
బెట్లగునొక్కొ, యీభువన ♦ మెల్లవిరాగమునొందె నిట్లు, నిం
కెట్లు సురారులం గెలుచు ♦ టెయ్యది కర్జముఁ దెల్పు మాధవా! 28

వ॥ అనినఁ గ్రతుభుజునకుఁ జతుర్భుజుం డిట్లనియె. 29

చ॥ అరయ శివుండు సర్వజగ♦దాత్మకుఁ డౌటను లోకమందు స్త్రీ
పురుషులచిత్త మెత్తెఱఁగు ♦ భూరివిరక్తినిఁ బొందె నెంతయున్
మరుఁడు శరవ్యనైపుణిని ♦ మానె నపుంసకభావ మొందుచున్,
బఱఁగఁగ నిజ్జగంబు లికఁ ♦ బద్మజుఁ డోపునె సృష్టిసేయగన్? 30

గీ॥ సృష్టి లేకున్న మనకార్య♦సిద్ధి యెట్లు? పరగ నధికార మెటుల ది♦క్పాలతతికి?
నేమి సేతురు వైశ్వాన♦రేష్టి ధరణి? నధ్వరులు పుత్రసంపద ♦ నలరకున్న. 31

క॥ అది చేయకున్న జగతిం, ద్రిదశులకుం దృప్తి యెట్లు ♦ తేజం బెటులన్
విదితముగ జంతుకోటికి, నది గావున సృష్టిహేతు♦వగు మిథున మొగిన్. 32

ఉ॥ భావభవుండు లోకమునఁ ♦ బ్రోధిదలిర్పఁగ దక్షుఁ డెన్నఁ గాం
తావరుల న్నితాంతమిథు♦నక్రియఁ గూర్పఁగ; వానిఁ బిల్చి యెం
తే వివిధోపచారముల ♦ దివ్యవిభూషణవస్తుజాలసం
భావనల న్మనోరథము ♦ బాటిలఁ బ్రీతునిఁ జేసి గ్రక్కునన్. 33

క॥ మనము నియోగించిన వెస, మనసిజుఁ డటఁబోయి యయ్యు♦మాశంకరులన్
ఘనమతిఁ గూర్చును దానన్, మన మూనినకార్య మంత♦మహిమ ఘటించున్. 34

వ॥ అనిన నుపేంద్రునకు సురేంద్రుఁ డిట్లనియె. 35

మ॥ నియమం బొప్ప వటద్రుమూలతటి నెం♦తే దక్షిణామూర్తియై
కయిఁ జిన్ముద్ర ధరించి మౌనము జెలం♦గన్ యోగనిష్ఠారతిన్
స్వయ మేకాంతమునన్ దపోమహిమచే ♦ వర్తించు ఫాలాక్షుఁ డ
క్షయతేజోనిధి యాతఁ డాత్మ గిరిజా♦సంయోగము న్గోరునే? 36

సీ॥ షట్చక్రశోధనఁ ♦ జాలించి యేరీతి, నగజాతకుచచక్ర♦యుగముఁ గోరు
మాని హంసజపంబు ♦ మదిలోన నెబ్భంగి, నరయును పార్వతీ♦హంసగతుల
రాజయోగము పీడి ♦ రహిమీఱ నేలీల, నాగౌరిముఖరాజ♦యోగ మెనయు
నమృతబింబాస్వాద ♦ మది కోర కేలాగు, నద్రిజకెమ్మోవి♦యమృత మానుఁ
బ్రకటితధ్యానముఖయోగ ♦ బంధములను, బాసి యేయోజఁ జౌశీతి♦బంధములను
గూడి క్రీడించు వలిగట్టు♦కూర్మిపట్టిఁ, బట్టి కవయుచు వరతపో♦బలుఁడు హరుఁడు.

క॥ ఆయనుఁగుదంపతులకును, నేయనువున యోగఘటన ♦ మింపొందునో య
ట్లాయత్నము సమకూరఁగఁ, జేయునుపాయంబు వేగఁ♦జింతింపఁదగున్. 38

వ॥ అనిన హరి యిట్లనియె, 39

సీ॥ ఎవని నాటింపఁడే ♦ మృదుసూనబాణముల్, చేతులు దావానలా ♦ [illegible] లట్లు
జింత నొందింపఁడే ♦ చెలికుసింగిణిఁ బూని, [illegible] ♦ [illegible]నఁగ
నదరుఁ బుట్టింపఁడే ♦ యళిశింజినీధ్వనుల్, [illegible] ♦ గాఁగఁ [illegible]
కుందింపఁడే యెక్కి ♦ మందానిలరథంబు, [illegible] ♦ [illegible] నెపుడు
సతులపురుషులమర్మంబుఁ ♦ జక్క నరసి, [illegible] ♦ చేయలేఁడు
సకలజగదేకవీరుండు ♦ సాహసాఢ్యుఁ, డించువిలుకాఁడు నామాన్యుఁ ♦ డే తలంప!
గీ॥ తలిరుఁదూపులు జెలికువి ♦ ల్లాల్చియాం! [illegible] ♦ జయముఁగాంచు
సహజము మహాత్ములకు నిది ♦ సత్వమంద, సాధనంబులయందు [illegible] ♦ నంగఁగలదె

మ॥ జటిమై, భూరివిరాగుఁడై, కటిసట ♦ చ్చర్మాంబరుండై, [illegible]
త్కటహాలాహలపాయియై, సువిలస ♦ [illegible] యున్న [illegible]
ద్భటసూనాస్త్రపరంపరల్ హరుని [illegible] ♦ [illegible] నిల్పింపఁడే
చటులోద్దండభుజప్రతాపుఁడు మనో ♦ [illegible] సుర్వారుఁడే.
మ॥ గరిమం జక్కెరవింటి సూనశరసం ♦ ఘాతంబు సంధించి వే
మఱు మారుం డెద నాటనేయ రమణీ ♦ మాణిక్యముల్ [illegible]
బరిరంభింపఁగఁ గోరఁడే, యధరబిం ♦ బంబందుఁ [illegible]
పరగం గ్రోలి రమింపఁడే బహుతర ♦ భ్రాంతిన్ హరుం [illegible]? 42

—* విష్ణుబ్రహ్మేంద్రాదులు మారుని హరు[illegible] పంపుట *—

గీ॥ ఆత్మనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై ♦ యల పురారి, యురు[illegible] ♦ నందుగాక
సంగము ఘటింపఁ బార్వతీ ♦ శంభులకును, బంచబాణుని [illegible] ♦ పంపవలయు.
వ॥ అని నిశ్చయింపుచు హరిబ్రహ్మేంద్రు [illegible] బాణుం [illegible]. 44
కం॥ కాంతామణిసహితుండై, కంతుఁడు శరచాపపాణి ♦ [illegible] నగుచున్
జెంత వసంతుఁడు గొలువఁగ, సంతసమున వచ్చె దేవ ♦ సన్నిధి [illegible]. 45
క॥ వచ్చి ప్రణామముఁజేయుచు, నచ్చట హరిముఖ్యవిబుధ ♦ దావళి [illegible]
బచ్చనివిల్తుఁడు వల్కెన్, మచ్చికదనరన్ మరంద ♦ మంజులఫణితిన్. 46
ఉ॥ ఏల ననుం దలంప జగ ♦ దీశ్వరులార! నిజంబు మీకు నే
వేళను గింకరుండనయి ♦ వేగ ఘటింతు సమస్తకార్యముల్
మేలుగఁ జెప్పుఁ డీజగతి ♦ మిక్కిలి నాకు నసాధ్య మున్నదే
చాల భవత్కృపామహిమ ♦ చక్కగ నాయెడఁ గల్గియుండఁగన్. 47
వ॥ అనిన హరి యిట్లనియె. 48
క॥ మక్కువఁ బుష్పశరాసన!, చక్కఁగఁ బలికితివి నీక ♦ సాధ్యము గలదే
యెక్కడనేని జగంబున, నిక్కము సురహితముఁ గూర్చ ♦ నేర్పుదలిర్పన్. 49

క॥ స్త్రీపుంసవిరహ మగుచును, జూపట్టిన విశ్వ మిపుడు ♦ సొంపు దలిర్పన్
స్త్రీపుంసయోజనంబునఁ, గాపాడఁగవలయు నీవ ♦ కరుణానిధివై. 50

క॥ సవ్యాసవ్యాత్మకతన్, భవ్యములగు మాతృజనక ♦ భావంబుల సం
భావ్యుఁడగు నిజ్జగంబుల, కవ్యయుఁడై యిందుమౌళి ♦ యఖిలాత్మకుఁడై. 51

క॥ జననీభాగం బెంతయు, ఘనముగ నగతనయ యగుచుఁ ♦ గడు హిమశైలం
బున భూరితపస్స్ఫురణన్, దనరారెడుఁ బ్రీతి సెలఁగ ♦ ధవునకు మదిలోన్. 52

క॥ ధర మఱియు జనకభాగము, హరుఁ డా కైలాసమందు ♦ న్యగ్రోధతలం
బరుదార నాశ్రయింపుచుఁ, బరమజ్ఞానైకనిష్ఠఁ ♦ బరగు స్వైరమున్. 53

క॥ వా రిరువురకును యోగము, వారక ఘటియించెనేని ♦ వనట దొలంగన్
సారెకు నీ జగమంతయు, నారయ బహువీర్యవంత♦మై ముదమొదవున్. 54

క॥ కుసుమములచేత నర్చనఁ, బొసఁగంగాఁ జేసినట్లు ♦ పురహరుమీఁదన్
గుసుమాస్త్రంబుల నింపుము, కుసుమాయుధ! నీదుపటిమఁ ♦ గొనియాడనగున్.

మ॥ సుమకోదండపటుప్రతాపమహిమన్ ♦ జూపట్టె నీ విప్పు డా
ప్రమథాధ్యక్షు మహాతపస్స్ఫురణు నా♦ఫాలాక్షు సూనాస్త్రసం
ఘముల న్నెమ్మది గాడనేసి గిరిజా♦కాంతాపరీరంభసం
భ్రమలోలుండుగఁ జేయు మాకు హితమున్ ♦ బాటిల్ల నెంతేనియున్. 56

వ॥ అని పంచాయుధుండు వచియించినఁ బంచశరుం డిట్లనియె. 57

ఉ॥ ఎవ్వనిసత్కృపామహిమ ♦ నేను జయంబును గాంతు? నాశివున్
నెవ్వగ నందఁజేసి శర♦నిష్ఠురతన్ గడు ద్రోహినౌదు నే?
యెవ్వఁడు స్వామిపట్ల మతిహీనత ♦ ద్రోహముఁ బూను వానికిన్
దవ్వు పరంబు; లేవు మరి ♦ తథ్యముగా నిహలోకసౌఖ్యముల్. 58

వ॥ అది య ట్లుండనిమ్ము. 59

మ॥ నిటలాక్షుం డసమానరౌద్రుఁడు సము♦న్నిద్రప్రతాపోజ్జ్వలుం
డఁట రూక్షేక్షణఁ జూడ నాక్షణమునం ♦ దాభీలమై పర్వు త
చ్చటులోగ్రాలికవిస్ఫురద్ధగధగజ్జ్వాలా♦చ్ఛటావ్యాప్తి; నే
నెటుల న్వాళుదు? నీశుతో నెదురగా♦ నెవ్వారికిన్ శక్యమే? 60

సీ॥ బంధురతరలీల ♦ బాలేందుధరుమీఁదఁ, బాఱునే నాపద్మ♦బాణ మిదియు
భాస్వరప్రౌఢిమ ♦ భాస్వన్మహానిమీఁద, దూరునే నాకల్వ♦తూపు వేగ
భూరివిస్ఫురణను ♦ భుజగభూషణుమీఁదఁ, బరగునే నామంద♦పవనరథము
చండతరస్ఫూర్తి ♦ దండధరారిపైఁ దనరునే నాలస♦ద్ధర్మపటిమ

ప్రణతమందారు నీశ్వరుఁ ♦ బ్రతిఘటింప, నెంతవాఁడను నాకిది ♦ హితము గాదు
శంకరునిదక్క నితరుల ♦ జగతిఁ గెల్తుఁ, బంపు మెచ్చుటి కేని యో ♦ పద్మనాభ

—* మారుఁడు హరుపై కేగుటకు భయంపడుట. *—

గీ॥ పుష్పబాణంబు విడుచుట ♦ పూజతోడ, సరి యటంచును బలుకంగఁ ♦ జనునె మీకు
సురుదయాంబుధి యిందుశే ♦ ఖరుఁడు గానునె, భావవర్జితమైనట్టి ♦ ప్రసవసమితి

కం॥ సూనంబేనియు క్షీరం, బేనియు శశిమౌళి కది య ♦ భీష్టకరమ్ముం
గానేరదు పో భావవి, హీనంబుగ జగతి నెవ్వఁ ♦ డేని యొసంగన్. 63

కం॥ ఈవసుమతి తృణగుల్మల, తావళియైనం బ్రహార ♦ మైనం గానీ
దేవునకుఁ బ్రీతిసేయును, భావపురస్సరముగాఁగ ♦ భక్తుఁ డొసంగన్. 64

గీ॥ తొల్లి ధేనుగణంబులు ♦ తోరముగను, భావరహితంబు లగుచును ♦ బాలుగురియ
హరుని కపి యప్రియంబులై ♦ యాక్షణంబ, గోగణంబుల నాపదఁ ♦ గుందఁజేసె. 65

వ॥ అనఁడు మీనకేతనువచనంబులు విని విబుధు లావృత్తాంతం బెట్లని యడిగిన నతం డిట్లనియె. 66

మ॥ ప్రణుతుల్సేయ మరుద్గణంబులు, నటిం ♦ పన్ రుద్రకన్యాప్సరో
గణముల్, నందియు భృంగి చెంగటఁ జెలం ♦ గన్, లోకమాతన్ శివన్
మణిభూషాన్వితఁ జేసి వేడుకను మున్ ♦ మంథాద్రి భోగీంద్రకం
కణుఁ డుండెన్ మణిభద్రపీఠిఁ గొలువై ♦ కౌతూహలం బొప్పఁగన్. 67

వ॥ ఆసమయంబున. 68

కం॥ వెంబడి రా దితి యదితియు, నంబుజసంభవకుమారుఁ ♦ డల కశ్యపుఁ డి
ష్టంబుగఁ బ్రార్థితుఁ డగుచు ఘ, నంబుగ వరుణాలయంబు ♦ నకుఁ జనుదెంచెన్. 69

కం॥ చనుదెంచి కూర్మితో నా, తని సంప్రార్థించెఁ దనకు ♦ దశధేనువులన్
ఘనమతి నాతఁ డొసంగెను, కొనుమని బహుధేనుతతులఁ ♦ గోరిక మీఱన్. 70

వ॥ అంతట. 71

కం॥ వనితాయుతుఁడై పద్మజ, తనయుండు పయస్విధేను ♦ తతులను దండం
బునఁ దోలుకొనుచు మెల్లన, జనలోకము డాయఁజనియె ♦ సంతస మెసఁగన్. 72

వ॥ అట్లు చనుసమయంబున గోవ్రాతంబులు తర్ణకసమేతంబులై స్వైరవిహారంబుల నింగిఁ జెలంగుచుఁ బయోధరధారల వర్షింప, భూలోకంబున నదీనదతటాకంబులుపరిపూర్ణంబులయ్యె; మఱియు నమ్మంథరంబుననున్న మహేశ్వరునిమీఁద క్షీరవర్షంబులు గురిసిన నవి యప్రియంబులుగాఁ దలంచి కోపవీక్షణంబున

గనుంగొనిన నాక్షణంబున గోసంఘంబులు భస్మీభూతంబులయి కూలె; నది కావున నీశ్వరుండు క్షీరాభిషేకప్రియుండని మునులు వచించుటమాత్రంబు కాని భావపూతంబుగానిది యతనికి హితంబు గానేరదు; భావపూతంబగునేని చండకోదండతాడనం బయినను బ్రియం బగుచుండు. 73

క॥ కావునఁ ద్రిపురాంతకుపై, భావవిహీనంబుగాఁగ ♦ బ్రసవం బనఁ బ
నే వెఱతుఁ దప్పు సెప్పుఁడు, మీవచనం బిపుడు నాకు ♦ మీఱఁగవలసెన్. 74

వ॥ అనినఁ బంచాస్త్రుఁ జూచి విరించి యిట్లనియె. 75

మ॥ చలమా సూనశరాస! లోకహితమై ♦ సర్వామరవ్రాతముల్
పలుమాఱున్ హరియున్ మనోజ్ఞఫణితి ♦ న్బ్రార్థింపఁ గార్యస్థితిం
దలపంబూనవు; శూలి ధర్మవిదుఁడే! ♦ దండించునే నిన్ను? నీ
విలఁ జేతోజుఁడ వయ్యు నార్ద్రతయులే ♦ కింతేల కాఠిన్యమున్? 76

వ॥ అనిన విని పద్మజుపలుకులకుఁ బద్మబాణుం డిట్లనియె. 77

క॥ అసమాంబకుమీఁదను, నా యసమాంబకతతులఁ బరప ♦ నది నాతరమా?
నసురాసురమగు భువనం, బసదృశముగ గెల్తుఁ గాని ♦ యద్భుతమొప్పన్. 78

వ॥ వినుఁడు సకలాండజస్వేదజోద్భిజ్జజరాయుజజంతుజాలంబులందు మచ్ఛరాహతిఁ
గుందనియది లే దది యట్లుండనిమ్ము. 79

సీ॥ దారుకావనిలోనఁ ♦ దాపసాళిని, మోహినీసక్తిఁ జేసితి ♦ నేనె కాదె?
మురవైరికిని జలం♦ధరకామినీకేళి, నిరతిఁ గావించితి ♦ నేనె కాదె!
వసుదేవసూనుని ♦ వ్రజవధూటీకామిఁ,గా నొనర్చితిఁ బ్రేమ ♦ నేనె కాదె?
వరుణునికాంతపై ♦ వలపుఁ బుట్టించితి, నెమ్మది నగ్నికి ♦ నేనె కాదె?
సంజ్ఞతోఁబలె ఛాయతో ♦ జలజబంధుఁ,బొందఁజేసితి నూరేండ్లు ♦ పొసఁగ నేనె
కాదె? యంబరీషునికన్యఁ ♦ గవయ హరిని, నిశితశరహతుఁజేసితి♦ నేనె కాదె?80

క॥ సురముని మును పర్వతముని,వరుని న్వంచింప భువన♦వర్ణవిలాసన్
వరగుణ సృంజయకన్యన్, వరియింపఁడె మచ్ఛరాఘ♦వారితుఁడగుచున్. 81

వ॥ మఱియును. 82

సీ॥ అవలీలఁగా నహ♦ల్యాకామిఁ జేయనే,పరగఁ బులోమజా♦ప్రాణనాథుఁ
గడు బృహస్పతిపత్నిఁ ♦ గామింపఁజేయనే, బెదరించి కుముదినీ♦ప్రియుని మున్ను
దాసకన్యాసక్తిఁ ♦ దనరారఁజేయనే, యల్లపరాశరు ♦ నంతవాని
మేనకారతికేళి ♦ మిగులఁ దేలింపనే, మహిని విశ్వామిత్ర♦మౌనివరుని
మఱియు నిన్నును నాశౌర్య♦మహిమమీఱఁ, బుత్రికనుగూడఁజేయనే ♦ భూరిలీల
మరచితో పద్మభవ! చంద్ర♦మౌళిదక్క, నాకసాధ్యుండుగలఁడె యీ♦ల్లోకములను

కం॥ జగములకుఁ గర్త భర్గుఁడు, తగ భర్తయు హర్త యతఁడె ♦ దైవం బతఁడే
యగు; భయ మాతనిపైఁ దెగఁ; దెగుదుర్ మఱియేరినైనఁ ♦ ద్రిభువనమందున్.

——* మారునకు నీతులుగఱపి ధైర్యము గలుగఁజేయుట *——

వ॥ అనిన నంగజునియనంగీకారవచనంబులకు నంతరంగంబునఁ గోపంబొదవ
మఱియు నఱువ యిట్లనియె. 85

కం॥ లోకహితంబుగఁ దెలిపిన, నీ కేల హితంబుగాదు ♦ నిర్మలహృదయుల్
లోకోపకారమహిమను, జేకొందురు కీర్తి జగతిఁ ♦ జెన్నలరారన్. 86

కం॥ అస్థిరమగు తను; వందుల,నాస్థను వర్జించి ధీరు♦ లర్థులకు మన
స్స్వస్థత ఘటింతు రెంతయు, సుస్థిరతరకీర్తిదేహ♦శోభితు లగుచున్. 87

కం॥ అర్థిజనంబులు వేడిన, నర్థప్రాణంబు లొసఁగి ♦ యనఘాత్ములు మున్
సార్థకజన్మతఁ గాంచరె, ప్రార్థించిన నేల విసవు ♦ పరహిత మిదియున్. 88

సీ॥ వాసవుం డడిగిన ♦ వజ్రాయుధముగ వెన్నెముక నొసంగఁడే ♦ యిల దధీచి?
కడుఁ గపోతము వేఁడ ♦ నొడలిమాంసముఁ గోసి,శిబిరాజు దానంబు♦ సేయలేదె?
వామనుం డర్థింప ♦ వారక భువనంబు,లెలమిఁ గొమ్మని బలి♦యీయలేదె?
కానీనుఁ డెంతయుఁ ♦ గవచకుండలములు, ప్రేమతో నజ్రి క♦ర్పింపలేదె?
ధరణి మఱి యెందఱేని నౌ♦దార్యఘనులు, పరహితంబును జేతు రా♦పదలనైన
నేల నీ కింత కృపణత ♦ యిపుడు వొడమె? నాత్మలజ్జయు వారిప్ర♦ఖ్యాతివినియు.

కం॥ స్మర! నీకు సమంబగు ఘ,స్మరుని న్నే నెందుఁగాన ♦ జనులకు నీవే
పరమద్వేషివి మొదలనె, పరహితకరనైకబుద్ధి ♦ పరగునె నీకున్. 90

కం॥ గిరులు న్వనములు ధరణికి, భరములుగా, వర్థి వచ్చి ♦ ప్రార్థించినచోఁ
బరహిత మొకింతఁ జేయక, పరగెడువాఁ డొకఁడు సుమ్మ♦ భారము మిగులన్. 91

కం॥ తెలుపంగవచ్చు నజ్ఞునిఁ, దెలుపం దరమగు విశేష♦ధీశాలి నిలం
దెలిసియుఁ దెలియనికుమతినిఁ,దెలుపఁగ నెవ్వానివశము ♦ త్రిభువనములలోన్?

వ॥ అని బహువిధంబులం బరుషతరభాషణంబులాడు భాషారమణు వారించి పంచ
సాయకునిం జూచి నారాయణుం డిట్లనియె. 93

కం॥ పదుగురకు నెద్ది హితమగు, నదియుం జేయంగ మెత్తు ♦ రది సేయనిచోఁ
బదుగురు నిందింతురుగద, మదనా! యిది తెలిసి మదిని ♦ మఱి నుడువఁదగున్. 94

కం నీకేల భయము మదిలో? శ్రీకరముగఁ గూర్చ శివుని ♦ శీతాద్రిజతోఁ
జేకూరు నభీష్టంబులు, నీకుం దత్కరుణచేత ♦ నిజముగ వినుమా. 95

వ॥ అనిన గరుడధ్వజుండు మొదలైనత్రిదశు లెందఱేనియుం దెలియఁజెప్పిన నంగీకరింపక పంచసాయకుం డిట్లనియె. 96

కం॥ సర్వప్రకారములచే, సర్వేశ్వరుమీఁదఁ జూప ♦ సాహస మేనున్,
గర్వాన్వితుఁడై సకలసు,పర్వుల బాధించు శూర♦పద్మునినైనన్. 97

కం॥ భ్రాతృయుతంబుగఁ గాంతా, వ్రాతంబులవశముగాఁగ ♦ వరశస్త్రహతున్
జేతు రతిగీలముంబలె, నాతనిబాధలకుఁ గాదె ♦ యత్నం బిదియున్. 98

కం॥ సర్వగురున్ సర్వేశ్వరు, సర్వజ్ఞుని సర్వసాక్షి ♦ జగదీశ్వరునిన్
శర్వుని లక్ష్యముసేయక, దోర్విశిఖస్ఫూర్తిఁ జూప ♦ దురితమువడయున్. 99

వ॥ అనిన నుగ్రుండగుచు లేచి యప్పద్మగర్భుండు కోపస్ఫురితాధరుండగుచు రూక్షేక్షణంబులఁ గర్ణపుటంబులకుఁ గటువులుగాఁ బలుకుచు శపింపం దలంచె నప్పుడు. 100

కం॥ దివిషత్తతికోలాహల, రవములు దిక్తటులు నిండెఁ ♦ బ్రతినిధియై యా
ర్ణవఘనఘోషంబులకున్, భువిజనములు మూసెఁ గర్ణ♦పుటయుగళంబుల్. 101

వ॥ అంత బ్రహ్మశాపంబునకు భయంపడి యంగీకరింపుచుఁ గంతుండు బ్రియకాంతయగు రతికిఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన. 102

కం॥ రతిసుదతి యపుడు మనమున, నతిచింతాభరముఁ దోప ♦ నసియె విభునితో
క్షితిధరకోదండునిపైఁ, బ్రతిభటత జయింపఁబోవఁ ♦ బాడియె నీకున్? 103

—* రతి మారునకు నీతి గఱపుట *—

క॥ పురుషులకు నెదుర నిలుచుచుఁ, దరుణులు మాటాడఁదగదు ♦ తగు నొకచో ను
త్తరమీయఁగ నెయ్యంబున, సరసత వినెనేని విభుఁడు ♦ జవ్వని పలుకున్. 104

మ॥ సరసీజాసనుశాపభీతి మదిలో♦సంధిల్లఁ బోఁబూనితో
హరునిన్ మార్కొన నీవు; ఫాలతలదీ♦వ్యజ్జ్వాలజాలుం, బరి
స్ఫురితోదారతపోధురంధరుని, నే♦ర్పు న్మీఱ సాధింప నీ
తరమే? దుష్కరకార్యభార మిది; యు♦క్తంబే నినుం బంపఁగన్? 105

క॥ పరశక్తి నాత్మశక్తియు, నరయక పరమేశు భర్గు♦నలికేక్షణు నే
కరణి జయించెదు తావక,సురుచిరభుజవిక్రమంబుఁ ♦ జూపుచు నెదురన్. 106

క॥ అవసానము గల దంబుజ,భవుఁ డొసగెడుశాపమునకుఁ ♦ బరికింపంగా
శివచరణద్రోహంబున, కవసానము లేదు సువ్వె! ♦ యవనీస్థలిలోన్. 107

క॥ శివునకు నఖిలజగత్పతి, కవమానముఁ దలఁచినట్టి♦యతఁడు శుభంబుల్
భువిలోఁ గాంచఁగనేరఁడు, వివిధవిపద్గ్రస్తుఁ డగుచు ♦ వేగ నశించున్. 108

వ॥ అనినఁ బ్రియకాంతపలుకులకు లతాంతబాణుం డిట్లనియె. 910

క॥ తరుణీ! సత్యము నీపలు, కరయఁగ నేమైన మేలె ♦ యర్థించినచో
సురకార్యం బిది సేయుట, ధరలో యుక్తంబుగాక ♦ తక్కువ యగునే?. 110

క॥ అల్పమతి నన్యచేతను, గల్పాయువుఁ బొందుకంటెఁ ♦ గాలాంతకుచే
నల్పాయువైన మేలగు, జల్పాతిశయం బికేల ♦ సాధ్వీమణిరో! 111

క॥ నాయం దభిమానముచే, నేయెడలను గోపబుద్ధి♦నీశ్వరునందున్
జేయకు ముందఱ మనకున్, శ్రేయంబు ఘటిల్లుఁ జువ్వె ♦ శీతాంశుముఖీ! 112

వ॥ అని రతి నూరడించి పంచబాణుండు బ్రయాణోత్సుకుం డగుచు హరిబ్రహ్మాది
నిలింపగణంబులకు నమస్కరించి కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె. 113

క॥ మీయాజ్ఞ మీఱ కేనును, బోయెద మార్కొనెద వేగఁ ♦ బురహరుతోడన్
మీయాశీర్వాదంబులు, నాయందు ఫలించుఁగాక ♦ నయమలరారన్. 114

క॥ త్రిజగన్మాతృక దేవిన్, భుజగవరాభరణుఁ గూర్తు ♦ మోదముఁ జెందన్
విజయంబగు మీ కెక్కుడు, నిజ మిది నాప్రౌఢి వినుఁడు ♦ నిర్జరులారా! 115

మ॥ గిరి బాణాసనమైన, సాయకము ల♦క్ష్మీవల్లభుండైన, న
య్యురగాధ్యక్షుఁడు మౌర్వియైన, నవి యే♦నొక్కిక్షుచాపంబునన్
విరిముల్కు ల్మధులిడ్గుణధ్వనులు తే♦వి స్త్రీలు నిర్జింతు నా
హరుని; న్శీఘ్రమ నాఁ కొసంగుఁడు సము♦ద్యత్ప్రేమఁ దాంబూలమున్. 116

క॥ తగ నొప్ప నిశాతత్త్వము, బగలు జయించుట సరోజ♦బాణము; మరి నా
మగఁటిమికిఁ గొదువ గలదే? యగజాశంభులను గూర్తు ♦ నంపుడు వేగన్. 117

వ॥ అనిన మీనధ్వజువచనంబులకు మెచ్చి యచ్చతుర్భుజచతుర్ముఖనిఖిలామర
గణంబు లభినవమందారమాల్యదివిజాంబరాభరణసత్కారంబుల నాలింగ
నాదుల బహూకరింపుచు సంతృప్తుం జేసి పంచిన, నతండు ప్రదక్షిణపూర్వ
కంబుగా నందఱకు నమస్కరించి సకలదేవతలు మునులు జయ జయ శబ్దంబుల
దీవన లొసంగ జైత్రయాత్రోత్సాహకలితుం డగుటయు. 118

క॥ దివిజానీకము హరుపై, ధవునిం బంపుటయుఁ జూచి ♦ తాళక, మదిలో
వివిధవ్యథలం బొందుచుఁ, బువువిల్తునిరాణి చిన్న♦వోవుచునుండెన్. 119

వ॥ అంత నక్కుసుమాయుధుండు మణికుండలాలంకృతకర్ణయుగళుండును, గనక
కోటీరభాసురశిరస్కుండును, ముక్తాహారవిలసితవక్షస్స్థలుండును, నవరత్నవిరా
జితకంకణకేయూరుండును, సుగంధసారచర్చావిరాజమానదేహుండును, సుసం

భృతకవచుండును, కౌస్తుభకణ్ఠ్యాబద్ధకటితటుండును నై నిజసౌందర్యాతిశ
యంబు నందఱకు నయనారవిందనందకరంబగుచు వెలయునప్పుడు. 120

సీ॥ పొన్నపువ్వుకటారిఁ ♦ బొసఁగ వాడిమొనర్చి, చిగురుసేజానె రా ♦ చికిలిఁ జేసి
కన్నెగేదఁగిబాకు ♦ మిన్నగా సవరించి, మరువంపుఁబూములికి ♦ మాటుపఱచి
మల్లెపూజమునుజాలి ♦ మొల్లమిగావించి, సంపెంగయడిదంబు ♦ సొంపమర్చి
విరితూపుపొదులను ♦ వెలయంగ ధరియించి, చెఱకుసింగాణిఁ గై ♦ చెలఁగిపూని
తనర మధుకరశింజినీ ♦ ధ్వనులగములు, మొనసియంచలమొలుగులు ♦ మోహరింప
విరహబృందంపుడెందము ♦ ల్వికలముగను, బంకజశరుండు శౌర్యని ♦ శ్శంకుఁడగుచు.

ఉ॥ సన్నుతలీలఁ బక్షరుచి ♦ జాలము పచ్చలు నింప దిక్కులం
బన్నగ మ్రోయల రాచిలుక ♦ పట్టగు తేజి వయాళిమించ జో
కన్నటియింప వెంట రతి ♦ కాంతయు రాగ వసంతయుక్తుఁడై
సన్నపుగాడ్పు తేరిపయి ♦ సంతసమొప్పగ నెక్కె సొంపుగన్. 122

సీ॥ సప్తపారావార ♦ చటులోర్మికాధ్వనుల్, రణభేరికాధణం ♦ ధణలుగాఁగఁ
గలకంఠకులకంఠ ♦ కాకలీస్వరములు, పటుతరకాహళా ♦ ర్భటులుగాఁగ
బ్రికటితమధుకరీ ♦ పటలపూరితములై, మల్లికాశంఖము ♦ ల్వెల్లిమ్రోయఁ
బాటలీకుసుమముల్ ♦ పలునాగసరములై, మురువొప్పఁ దేంట్లచే ♦ మ్రోయుచుండ
మేటిజగడాలు చులకించు ♦ మీనుడాలు, మేఘమండల మంతయు ♦ మ్రింగి నిగుడ
శారికాకీర కేకీమ ♦ యూరహంస, జాలకోలాహలంబులు ♦ సందడిల్ల. 123

వ॥ ఇవ్విధంబున మీనకేతనుం డభియానకౌతుకధురీణుం డగుచు వెడలి. 124

—* మారుఁడు హరుఁ గెల్చుటకుఁ గైలాస మేగుట *—

మ॥ కనియె న్నిస్తులతుంగశృంగము, మరు ♦ ద్గంధర్వసిద్ధాప్సరో
జనవిద్యాధరసంకులమ్ము, సుదయ ♦ త్సర్వర్తుసంసేవిత
మ్మును, నానాతరుసూనసౌరభయుత ♦ మ్ము, స్సర్వలోకైకపా
వన, మిష్టార్థకరమ్ము, నిందుమకుటా ♦ వాసమ్ముఁ గైలాసమున్. 125

వ॥ కని తత్సమీపంబునఁ దేరు డిగ్గి యగ్గిరికిఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి పంచబాణుఁ
డు పత్నీసమేతంబుగా నమస్కరింపుచుఁ బాదచారియై యమ్మహీధరం బధిరో
హించె, నందు. 126

ఉ॥ కాంతి దలిర్ప నంత రతి ♦ కాంతనితాంతదురంతవిక్రమా
క్రాంతవియుక్తకాంత, మతి ♦ కాంతనగాంతలతాంతసౌరభా
క్రాంతవియద్దిగంతము, ని ♦ రంతరకూజదనంతబంభరా
త్యంతము, మానిశాంతసుమ ♦ దంతము మించె వసంత మెంతయున్. 127

సీ॥ గండుకోయిలలకుఁ ♦ [illegible]ంబు, [illegible] ♦ [illegible]డుగు
విరహిణీతతి నేమ ♦ విస్తు[illegible]వ్రతిక, [illegible] ♦ [illegible]
వనదేవతాంగనా ♦ [illegible]ంబు, [illegible] ♦ [illegible]
సమయతాపసశిఖ ♦ [illegible], [illegible]యదాల్పు ♦ కుంకుమంబు
శ్వేతనీలప్రభాన్వితా ♦ భృంగ[illegible], [illegible] ♦ [illegible]ంగ
సొంపుదళుకొత్తఁ బగు రాశి ♦ [illegible] ♦ భాసిలంగ.

లయగ్రాహి.

అందమగుసూనములఁ ♦ [illegible]
తుందములు నిండ[illegible],
గందళితఝుంకృతులఁ ♦ గ్రంథములఁ [illegible]
విందొసరఁ [illegible]యుచు [illegible] ♦ [illegible]లాడఁగ,
ముందఱను గం[illegible] ♦ [illegible] పు
రందరమణి[illegible]ల ♦ [illegible]
మందపవమానుఁ డర ♦ విందసనకుందసుమ
బృందశుభగంధభర ♦ తుందిలత [illegible]. 129

మత్తకోకిల.

లోకమందు వియోగియోషవ ♦ లోక [illegible]
స్తోకభీతి వణంకె నెంతయు ♦ శ్రోత్ర[illegible]
ప్రాకటప్రసవాయుధాహవ ♦ భవ్య[illegible]
గాకలీరవముల్ సెలంగఁ బి ♦ కంబు [illegible] భాసిలెఁ. 130

పంచచామరము.

నెరాసిరాజిరంగుసొంపు ♦ నింపు [illegible]
మెరించఁ బచ్చరెక్కడాలు ♦ మిన్నుమానికంబు మేల్
గురాళమై మెఱుంగనంగఁ ♦ గుల్కు[illegible]
విరాళిఁ జేసెఁ జిల్కగుంపు ♦ వేగఁ [illegible]. 131

మ॥ అలరం జెంత వసంతకాంతుఁడు [illegible] ♦ [illegible]
లలితోదారలతాలతాంగులసులీ ♦ [illegible]
వెలయ న్మొగ్గలపేరిగుబ్బలను తీ ♦ వి న్మించు కస్తూరికా
దళరేఖావళి నాఁ జెలంగె నళిబృం ♦ దంబుల్ వనాంతంబులన్. 132

క॥ ఘనతరముగ రతికేళిం, బెనఁగుచు వని[illegible] ♦ [illegible] వసంతుం
డునుచు నఖక్షతములు నాఁ, దనరారెఁ బలాశముకుళ ♦ తండంబు లోగిన్. 133

చ॥ స్థిరముగ నీశ్వరాంఘ్రిసర♦సీరుహభావనఁ జేయుతాపసో
త్కరములఁ దక్క సర్వమృగ♦తండముపై సకలద్రుమాళిపై
స్ఫురణ దలిర్పఁ జాపమున♦సూనశరంబును గూర్చి యేసె న
మ్మరుఁడు సమస్తజంతువుల♦ మాటికి మోహము నొందఁజేయుచున్. 134

సీ॥ మొగఁడు చన్నులనిగ్గు♦మురువుగుల్కఁగ నటించెఁ, బాటలియామోద♦భరితయయ్యె
సరసాళి పాడఁగా♦ వరుసపల్లవరక్తి, మాధవి యామోద♦మహిమ వెలసెఁ
జిలుకపల్కులు మీఱఁ♦జెలువుగుల్కఁ రహించెఁ, బుష్పిణియగుచును♦బొగడకొమ్మ
కలకంఠగానంబు♦ కౌతుకంబుఘటింప, లలితరసాలవ♦ల్లరి సెలంగె
గరిమ లతకూనలెల్ల ను♦త్కలికలొప్పఁ, గలితపున్నాగయోగంబుఁ♦గాంచిమించె
బంధురంబుగ విటపసం♦బంధముబరఁ, గర మశోకంపుఁగొమ్మ రా♦గంబు దనరె.

క॥ మానుగ యోగబలంబున, మానసములు నిల్పి రపుడు♦మహాసీయాత్మ న్
ధ్యానగరిష్ఠతఁ జెలఁగుచు, మానులు చలియింప కతను♦మార్గణతతికిన్. 136

సీ॥ కిన్నరీకిన్నర♦ కేళీవిహారంబుఁ, గింపురుషద్వయీ♦క్రీడనంబు
శుకశుకీభాసుర♦సురతప్రసంగంబుఁ, బికపికీమండల♦ప్రేమభరము
ప్రకట కేకీకేక♦పరిరంభగమకంబు, మృగమృగీబంధుర♦మేళనంబు
సమదభృంగీభృంగ♦సరససల్లాపంబు, సారససారసీ♦సంభ్రమంబు
సిద్ధమిథునమనోజాత♦చేష్టితంబు, జనితగంధర్వదంపతీ♦స్మరవినోద
మఖిలవిద్యాధరద్వంద్వ♦ముఖవిలాస, మగుచుఁ దిలకింపఁబడెఁ దద్వ♦నాంత మపుడు

గీ॥ అంత నందీశ్వరుఁడు వేత్ర♦హస్తుఁ డగుచు
దండను జరించు ప్రమథబృం♦దములఁ జూచి
చపలతను మానుఁడనుచుఁ గై♦సన్నఁ జేసి
కరము శిక్షించెఁ గోపవీ♦క్షణము మీఱ. 139

వ॥ తచ్ఛాసనంబున నిష్కంపభూరుహనివహంబును, నిశ్శబ్దమధుకరనికరంబును, మూకాఖిలశకునికులంబును, బ్రశమితమృగప్రచారంబును నై యవ్వనం బంతయుఁ జిత్రలిఖితవనంబుకరణి నయ్యె నంత.

——* మారుఁడు నందీశ్వరునకు నిజాగమనం బెఱింగించుట *——

కం॥ తనశరము విఫలమగుటను, ఘనతరమగులజ్జతోడఁ♦ గందర్పుఁడు నె
మ్మనమున భయపడి నందినిఁ, గనుఁగొని యతివినయభక్తి♦కలితుండగుచున్. 141

వ॥ తత్పాదాంబుజంబులకు నమస్కరింపుచు నిట్లనియె. 142

కం॥ గోవిందుఁడు విధి మొదలుగ, దేవత లందఱును దేవ♦దేవు మహేశున్
సేవించి శూరపద్మునిఁ, జే వేధయుఁ దెలుప వినుచు♦ శివుఁ డిట్లనియెన్. 143

క౦॥ సురలార! వినుఁడు చెప్పెదఁ, బరమస్థిరభక్తి శూర♦పద్ముఁడు నన్నుం
జిరతర మారాధించినఁ, గరుణ న్మన్నించి వాని ♦ కామిత మొదవన్. 144

గీ॥ జగతి నష్టోత్తరసహస్ర♦సంఖ్యఁ దనరు, పద్మజాండములకు నాధి♦పత్య మొసఁగి
వేడ్క నింకొక్క వరమును♦వేఁడుమనుడు, హర్షమిగురొత్త దానవా♦గ్రణ్యుఁ డపుడు.

శా॥ నీకుం బుట్టినవాఁడు దక్క దివిజా♦నీకంబుచే హానియున్
రాకుండం దయసేయు మంచు వరము ♦ న్బ్రార్థింగా వచ్చితిన్;
మీ కింకేటికి సాధ్వసంబు మదిలో ♦ మీకోర్కి సిద్ధింప న
స్తోకప్రాభవు బాహులేయుఁ దనయు ♦ న్సొంపొందఁ గల్పించెదన్. 146

గీ॥ అతనిచేతను దనుజున ♦ కగును హాని, స్వస్థతను బొంది మీరలు ♦ జనుఁడటంచుఁ
బల్కి యంతర్హితుం డయ్యె♦భర్గుఁడంత, వేల్పు లెల్లరు నన్నును ♦ వేగఁ బిలిచి.

గీ॥ చిద్విలాసంబు గనుపట్టి ♦ శివుఁడు దాను, మునుల కెల్లను దక్షిణా♦మూర్తియగుచు
నాత్మ విజ్ఞాన ముపదేశ ♦ మలరఁ జేయు, సంతతంబును గైలాస♦శైలమునను. 148

క॥ దేవియు హిమవన్నగమున, భావంబున విభునిపాద♦పద్మద్వయమున్
సేవింపుచుఁ జిరభక్తినిఁ, బావనముగ భూరితపముఁ ♦ బాయక సలుపున్. 149

క॥ గిరిజాసంయోగం బా, హరునకు ఘటియింపుమనుచు ♦ నంపుట నిట కే
సురకార్యార్థము వచ్చితి, శరణాగతు నన్నుఁ బ్రోవు ♦ సత్కృపతోడన్. 150

క॥ గురువుం దైవం బీవే, పరగఁగఁ దలిదండ్రు లీవె ♦ భాగ్యం బీవే
కరుణ ఘటింపఁగఁ జేయుము, తరుణేందువతంసుసన్ని♦ధానము నాకున్. 151

క॥ అనిసుకుమారుఁడు మారుఁడు, వినయపురస్సరముగాఁగ ♦ వేఁడిన నంతే
విని కరుణ నందికేశ్వరుఁ, డనియె న్దలపోసి యీశ్వ♦రాజ్ఞను మదిలోన్. 152

క॥ నాకంటెఁ బ్రియుఁడ వెన్నఁగ, శ్రీకంఠున కీవు బొమ్ము ♦ శివుసన్నిధికిన్
జేకూరు దేవకార్యము, శ్రీకరసుకుమార! మార! ♦ చెప్పెద వినుమీ. 153

క॥ పడమటివాకిలిదారినిఁ, దడఁబడక న్బోయి ♦ సావధానముకాగన్
మృడుని మణీమయధామముఁ, గడుఁ గన్నులపండువుగను ♦ గనుమా వేగన్. 154

వ॥ అని నంది యానతిచ్చిన తద్వచనప్రకారంబునఁ బంచశరుండు దక్షిణద్వారంబు
దాటి దివిజు లడుగడుగునకుఁ దన్ను నాశీర్వదింపుచు దివి విలోకింపఁ బడమటి
ద్వారంబునఁ బరమేశ్వరదివ్యభవనంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 155

సీ॥ యోగీంద్రవంద్యుఁడై ♦ యొప్పుచుండెడివాని, వీరాసనంబున♦వెలయువాని
స్ఫటికమణిప్రభా♦స్వచ్ఛదేహమువానిఁ, బన్నగభూషణా♦వళులవాని

వరయోగపట్టంబుఁ ♦ బరగఁ దాల్చినవాని, వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీ♦యంబువాని
నాసాగ్రమునదృష్టి ♦ నాటియుండెడివాని, వాగగోచరవైభ♦వంబువాని
నిస్తరంగసముద్రాభు ♦ నిగమవేద్యు, నిత్యు సత్యు చిదానందు ♦ నిర్వికల్పు
స్వప్రభాభాసితకృశాన♦శశిదినేశు, సర్వకర్తను సర్వజ్ఞు ♦ సర్వమయుని.

మ॥ భుజగోన్నద్ధజటాళితో, సువిలస♦ద్భూతిప్రభాజ్యోత్స్నతో,
గజచర్మాంబరదీప్తితో, జలదరే♦ఖాశ్యామకంఠంబుతో,
నిజనిష్ఠన్ వెలుఁగొందు నిందుధరుని♦న్వీక్షించి కంపించుచున్
భుజవిస్రస్తశరాసనాంబకుఁడునై ♦ పుష్పాస్త్రుఁ డత్యంతమున్.

వ॥ మఱియు నిట్టూర్పులు జనింప నిర్వీర్యుండయ్యె; నప్పు డప్పతినిఁ గని రతీకాంత చింతాక్రాంతయగుచు నాత్మగతంబున.

ఉ॥ నాటినదుర్మతి న్వినక ♦ నాపలు కెంతయు నార్యపుత్రుఁ డి
ట్లేటికి వచ్చె మౌర్ఖ్యమున ♦ నీశ్వరు మార్కొనె? దీన నేమముం
బాటిలునే? జముం డితని ♦ పాలయిపోవఁగ నేమిలెక్క మా
బోటులు; తల్లికి న్దిరుగఁ ♦ బుట్టుట యందు శుభంబు పొందినన్. 159

వ॥ అని తనమగువ మిగుల వగలఁ బొగులఁ జిగురువిలుకాఁడు మగుడ సంజాతచైతన్యుండయి, వేపమానతనుండగుచు ధనుర్బాణంబులు పాణిపద్మంబున గీలించి సవిధప్రదేశంబున భాసిల్లు నమేరుభూరుహవనంబున నణంగి. 160

మ॥ శ్రవణాంతఃప్రకటీకృతేషువధను♦ర్జ్యాఘృష్టిఁ గావింపుచున్
బువువిల్తుండు సమగ్రబాహుబలము ♦ న్బోల్పొంద సమ్మోహనా
స్త్రవరంబు న్గొని యోగిపంక్తికి నల♦క్ష్యంబై విరాజిల్లు నా
శివుని న్లక్ష్యముఁజేసి యేయుతఱి బ♦ల్చింతాకులస్వాంతుఁడై. 161

మ॥ సురబృందంబులు బంపగానగునె? యి♦చ్చో నున్న నాకేల యీ
దురితప్రక్రియ? వామభాగమునఁ దో♦డ్తో బాహువు న్నేత్రముల్
స్ఫురితంబై పలుదుర్నిమిత్తము లొగిన్ ♦ జూపట్టె; నేమం బిఁకే
కరణిం బొందుదు నీశుతో నిపుడు సం♦గ్రామంబుఁ గావింపుచున్? 162

మ॥ అది యట్లుండఁగ నిమ్మ జింత నిఁక సే♦య నాద్రిదు మేలైననుం
దుది నేమైనను మంచిదే; శివుని నిం♦దు న్నేను నేత్రోత్సవం
బొదవ న్గాంచితిఁ, జాలు నా కిదియె; ధ♦న్యుండ; న్నిజం బేను స
త్పదవి న్జెందితి నంచుఁ దా నిమిషమా♦త్రంబు న్బ్రహృష్టాత్ముఁడై. 163

వ॥ మఱియు నమ్మారుండు సమ్మోహనమహామంత్రంబు జపించుచుండె నప్పుడు హరివిధిప్రముఖసురగణంబులు కామునకుస్వస్తియగుఁగాత మని సారె జపియించుచుండి రాసమయంబున. 164

—♦ మారుఁడు హరునేత్రానలముచే భస్మమగుట ♦—

మ॥ క్షితిభృచ్చాపనిటాలనేత్రిహుతభుక్కీలంబు దుర్వారమై
ప్రతికూలించి నమేరుభూరుహావని ♦ న్భాసిల్లు నక్కుండలీ
కృతకోదండునిఁ బుష్పకాండునిపయిన్ ♦ క్షిప్రంబు సంధిల్ల న
య్యతనుం డప్పుడు భస్మమై పడియె జీర్యన్మానసౌకఃక్రియన్. 166

క॥ పతివడిన మోహవశతన్, రతి మూర్ఛనుబొందెఁ గర్భురద్యుతిధూమ
ప్రతతులు దెసల న్నిండెను, హతవాంఛులు నగుచు స్రుక్కి ♦ రమరులు నింగిన్.

క॥ ఇది యొండు తెలియ కెంతయు, ముదమున సనకాదిదివ్యమునిసంఘముతో
విదితముగ యోగనిష్ఠను, గదలక శంభుఁడు యథాప్రకారత నుండెన్. 167.

వ॥ అంత హరివిరించిప్రముఖనిఖిలదేవగణంబులు కైలాసశిఖరం బధిరోహించి, పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి, మూర్ధతటంబున సంజలిపుటంబులు ఘటించి, సర్వకర్తయు, సర్వకారణుండును, సర్వజ్ఞుండును, గామారియుఁ, గామితార్థప్రదుండును నైన యమ్మహాదేవు నిట్లని స్తుతించిరి.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేతఁ బుట్టు జగమెల్లను, సంతతముం బ్రివర్ధనం
బెవ్వనిచేత, లీనమగు ♦ నెవ్వనియందు, ధ్రువం బనుగ్రహం
బెవ్వనిచేత, సర్వ మిది ♦ యెవ్వనిచేతఁ దిరోహితంబునౌ
నవ్విభు దేవదేవు నిను ♦ నాత్మ భజించెద మేము భక్తితోన్. 169

క॥ అందక మదికి, న్వాక్కుల,కందక, జ్ఞానేంద్రియముల ♦ కందక పరమా
నందంబై తగు నెవ్వఁడు, వందనమగు నట్టినీకు ♦ వాంఛితమొదవన్. 170

క॥ అతనుఁడు నిజాయుధంబులు, వితథములై స్మరణమాత్రివిషయుం డయ్యెన్
క్షితి నెవ్వనిచే నానిను, సతతంబు భజింతు మయ్య ♦ సద్భక్తిమెయిన్. 171

క॥ జ్ఞాన మనంతము సత్యం, బానంద మటంచుఁ బలుకు ♦ నాగమశిఖలన్
మానుగ నెవ్వని నిరతం, బానీకు నమస్కరింతు ♦ మయ్య! మహేశా! 172

క॥ నానాగమమూలంబును, నానాగమసారమై కనంబడు నెవ్వాఁ
డానీలగ్రీవుని నిను, మానసమునఁ దలతుమయ్య ♦ మానితభక్తిన్. 173

సీ॥ బ్రహ్మస్వరూపమై ♦ భాసిల్లు నెవ్వాఁడు, భూతాత్ముఁ డెవ్వాఁడు ♦ పొల్పుమీఱ
సర్వజంతువులకు ♦ సౌహార్ద మెవ్వాఁడు, విశ్వాధికుండునై ♦ వెలయు నెవ్వఁ
డఖిలనియామకుం ♦ డరయంగ నెవ్వాఁడు, సన్మాత్ర మెవ్వాఁడు ♦ సన్నుతింప
జన్మలయంబులు ♦ సంతోషములు గాంచు, గరిమ నెవ్వనిచే జగంబు లెల్ల

హరనేత్రానలముచే మారుఁడు భస్మమగుట.

నట్టి పరమాత్ముఁ బరమక♦ల్యాణనిధిని, నిన్ను భజియించెదము నీర♦నిధివి నీవు
శీకరములు సురాసుర♦శ్రేణి యరయ, నార్తులము మమ్ము రక్షింపు♦మయ్య! దేవ!

వ॥ అని యిట్లు బహువిధంబుల శ్రుతిలక్షణంబులైనస్తుతులం బొగడుచు సురలు బహిర్ద్వారం బాశ్రయించియున్నంత నంతఃపురగతుండై శివుం డిది యేమి కోలాహలం బనిన నందికేశ్వరుం డిట్లనియె. 175

శా॥ దేవా! విష్ణుపురోగముల్ సురలు మీ ♦ దివ్యాంఘ్రిపద్మద్వయీ
సేవల్ గోరుచు వచ్చినా రిపుడు గా♦సిం జెంది దైతేయుచే;
భావంబందుఁ గృపారసంబు దనరం ♦ బాలింపుమీ వేల్పులన్;
నీవే దిక్కని నమ్మినారు మదిలో ♦ నిక్కంబు లోకేశ్వరా!

వ॥ అని నందీశ్వరుండు విన్నవించిన నిందుశేఖరుం డానందంబున.

క॥ శైలాది సురల నిలుపఁగ, నేలా? తోతెమ్ము వే♦గ నిచ్చటి కనుడున్
శైలాది యంత నిర్జర,జాలంబును దోడితెచ్చె ♦ సన్నిధి కపుడున్. 178

వ॥ ఇట్లు శివసన్నిధానంబుఁ జేరి కృతపరిణాములైన యాదేవతలను నమ్మహాదేవుం డవలోకించి భవదీయ స్తవంబులఁ బ్రీతుండ నయితి మీ కభీష్టం బెయ్యది వేడుఁడని యాదరించి మీరు జేసిన యీ స్తవం బత్యుత్తమంబు, దీనిఁ బఠించిన వినిన విగతకల్మషు లగుచు మనుజులు దుర్లభంబులు నైన కామంబులం బొందుదు రనిన నిలింపులు పరిహృష్టాంతరంగు లగుచు విశ్వేశ్వరునకుఁ బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి దేవా! పూర్వము మీ రానతిచ్చినపరికారంబున దనుజబాధానివారకుం డగుసేనానిం గటాక్షింపుఁ డని ప్రార్థించిన. 179

—* హరుఁడు సురలకు వరము లొసంగుట *—

క॥ దరహాస మొప్ప నిట్లను, హరుఁ డాదివిజులను జూచి ♦ యగు మీకును స
త్వరముగఁ గోరినయది; మీ, రరయుఁడు కొన్నాళ్లు; పలవ ♦ దార్తత మదిలోన్.

వ॥ అని సుధామధురోక్తుల నాదరింపుచు సుధాకరశేఖరుండు సుధాంధుల వీడ్కొనియె; నాసమయంబునఁ దిరిపురహరఫాలానలహవ్యంబైనపతిం గానక రతీకాంత యత్యంతచింతాక్రాంతస్వాంతయగుచు. 181

క॥ హానాథ! హాసుమాయుధ!, యీనేలను నీకు వ్రాసె♦నే విధి యకటా!
యే నెందుఁ జొత్తు నవ్విధి, నే నెటు భరియింతు శోక ♦ నీరధి నిపుడున్? 182

క॥ నామాట వినకపోయితి, నీమగఁటిమి హరునియెదుర ♦ నిలుచునె? యాహా!
యేమందు నీదుబుద్ధికి, నోమదనా! నిన్నుఁ బాయ ♦ నోర్తునె క్షణమున్? 183

క॥ కోకిలల కుడిగె బీరము, కేకికదంబకము వీడెఁ ♦ గీరము లోడెన్
రాకాచంద్రవసంతులు, చీకాకై పోయి రింత ♦ జేసితె? నాథా! 174

క॥ ఉపమింతురు నీయందం, బెపుడును సుకుమారవరుల ♦ కిజ్జగమున; నీ
వపగతదేహుఁడ వగుచో, నుపమానం బెవ్వరింక ♦ నొగి వర్ణింపన్? 185

సీ॥ నాచేయుతప్పేమి ♦ ననుఁ బాయు టుచితమే, తల్లియో తండ్రియో ♦ తనకు నిపుడు
దిక్కెవ్వ రింకను ♦ దిక్కు నీ వనియుంటిఁ, బడితివే యీశ్వర♦ఫాలవహ్ని
నీటిఁ బాసినయట్టి♦నీరజంబునుబోలె, నే నెట్లు జీవింతు ♦ నిన్ను విడిచి
దర్శనం బీయవు ♦ దయదప్పెనే నీకు, నీతోడిగతి యగు ♦ నేఁడు నాకు
నీవు పోయినచోటికి ♦ నేను వత్తు, నిన్నుఁ బాసి సహింతునే ♦ నిమిషమాత్ర
మేల యీజన్మ? మీరూప♦మేల? యింక, హా!సునోనాథ! హానాథ! ♦ హాయధీశ!

మ॥ తనకర్ణోత్పలతాడనంబు భవదా♦త్మ న్నేరమై తోచెనో;
తనయుత్సంగముఁ బాయున త్తఱి సము♦ద్యన్మేఖలోద్దామబం
ధనముం జేయుట తప్పుగాఁ దలఁచితో♦ తన్నేలపాయంగ నీ?
వనఘాత్మా! క్షమియింపు సత్కృపను నా ♦ యజ్ఞానకృత్యంబులన్.

క॥ ఏయెడల నీవు నన్నుం, బాయక వసియింతు వనుచు ♦ మది నమ్మినచోఁ
బోయె నసత్యంబై తగు,నా? యద్దియు సత్యమంచు ♦ నమ్మగవచ్చున్.

కం॥ పరభృతకేకికులంబును, బరగన్ రతిదౌత్యమునకుఁ ♦ బంపుదు వకటా!
సురుచిరవైఖరి నిపుడున్, స్మర! యాదేశింపవేల ♦ చయ్యన వానిన్?

క॥ మై నీ వలంకరించిన, సూనంబులు వాడలేదు ♦ సుమసాయక! యీ
లోననఁ బోయితె పురహర,మానితనిటలాగ్నిదహ్య♦మానుఁడ వగుచున్.

చ॥ పరసుతు నిన్ను నాయముకుఁ♦ బంపగ దారుణకర్ములైన యీ
సుర లకటా! యగాధపరి♦శోధనకైవడి నొల్లబిడ్డచే;
సరసిజగర్భశాపభయ♦సంగతి నాపలు కింతయైన నా
దరమునఁ జేర్పవైతి చెవి; ♦ దైవముచేసెనె యింతకార్యమున్? 191

క॥ తలపడినచోటఁ బాదము, నిలుచును; నీదండ విడువ♦నేర ని కేనుం;
జెలువుఁడ! నాపలు కొండెను,నలపకపోయితి శుభప్ర♦దంబని మదిలోన్.

క॥ దైవవశం బనిమూఢులు, భావింప రొకింతబాహు♦బలదర్పముచే
భావజుఁడు దెల్లై నన నే, నేవిధినిన్ నైపనేర్తు ♦ నిఁకఁ బ్రాణేశా!

వ॥ అని బహువిధంబుల విలపించుచు. 194

మ॥ తనువల్లిద్యుతి కంద నేలఁబడి, ని♦ద్రాచెక్కుటద్దంబులం
దును వైవర్ణ్యము దోప, కుంతలములుం ♦ దూలంగ ఫాలస్థలిం,
గనునీరు న్వలిగుబ్బదోయిఁ దొఱఁగం♦గా నేడ్చె విద్యాధరీ
జనహస్తాబ్జవిపంచికారవసుధా♦సారానుసారంబుగన్. 195

వ॥ ఇట్లతిరోదనంబున నావేదనంబు నొందుచు నాత్మగతంబున. 196

—* హరుని రతి పలువిధంబుల స్తుతించుట *—

మ॥ తనరన్ రుద్రుఁడు సర్వజంతుహృదయాం♦తర్యామియై యుండ నా
తనిసంకల్పవశంబున న్జగము ల♦త్యంతంబు భాసిల్లు; నా
ఘనతేజోనిధియాజ్ఞ లేక తృణమే♦స్గంపించునే ? నన్ననా
థను శంభుండు కటాక్షదృష్టి మనుచు ♦ న్దథ్యంబు చింతింపఁగన్. 197

గీ॥ అతఁడు తల్లియుఁ దండ్రియు♦నన్నయతఁడె, శరణుజొచ్చెద నాయీశు♦చరణయుగము
దేవుఁ డాతఁడు నన్ను మ♦న్నించుఁగాక, పతియు బొందినయాగతిఁ♦బరమకృపను.

వ॥ అట్లు సేయండేని. 199

ఉ॥ ఆర్తశరణ్యుఁ డీశుఁ డఖి♦లాత్ముఁడు మత్ప్రియవల్లభుం బున
ర్మూర్తినిఁ జెందఁజేసి శుభ♦ముల్ నడయం గరుణింపఁడే; జగ
త్కర్తయు భర్తయు న్దలఁపఁ ♦ దానయి 'కర్తు మకర్తు మన్యథా
కర్తు మధీనశక్తి' యను ♦ గాథలు తద్విషయంబులే కదా. 200

వ॥ అని యీశ్వరచరణారవిందంబులం దలంపుచు మొఱయిడిన నప్పు డాపరమే
శ్వరుం డప్పడఁతిపరివేదనం బాలించి యిది యేమినిమిత్తం బని నందీశు నడి
గిన నతండు కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె. 201

క॥ భామామణిసహితుండై, కాముఁడు నీతోడ యోద్ధు♦కాముం డగుచున్
వేమాఱు సురలపనుపునఁ, దామసమున నిటకు వచ్చి ♦ దగ్ధుం డయ్యెన్. 202

క॥ అదికారణమున మన్మథ,సువతి విలాపంబుఁ బొందు ♦ శోకాతురయై
సదయారసవీక్షణమున, విదితంబుగ దానిఁ బ్రోవ ♦ విహితం బిపుడున్. 203

వ॥ అని యా నందీశ్వరుం డయ్యరవిందబాణసుందరిం దోడ్కొని పరమమంగళ
విగ్రహుం డయినశివుసన్నిధానంబునకు వచ్చిన. 204

క॥ దీనాననయై కచభర, మాననము న్గప్పఁ గంప♦మందఁగ మేను
న్మానిని మ్రొక్కినఁ గృప స,న్మానింపుచు హరుఁడు పలికె ♦ మానులమ్రోలన్.

క॥ తనయా! శోకింపకు; వీ,తనయుండై నీవిభుండు ♦ తనకున్ ద్రోహం
బును జేసి ధరణిఁ గూలెన్, మునుఁ జేసినకర్మ మిపుడు ♦ మోసముఁ దెచ్చెన్

క॥ నాతి! విను మింక నే నీ,పాతివ్రత్యంబునకును ♦ భావంబున సం
ప్రీతుండనయితిఁ; దావక,చేతోభీష్టంబు దనరు ♦ శీఘ్రముగాఁగన్. 207

క॥ పునరుజ్జీవితుఁ జేసెద, మనసిజు నీప్రాణనాథు ♦ మహనీయగుణున్
జననీ! కతిపయదినములు, జననీ; మది వసటఁ దొలఁగి ♦ సౌఖ్యముఁ గనుమా.

వ॥ అని యిప్విధంబున గంగాధరుఁ డయ్యనంగు రాణిని సుధామధురవచనంబుల ననునయించుచు సనకాదిమునులఁ గనుంగొని మీరు నిరంతరధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠులై పరతత్త్వంబు భజింపుఁ డేను దేవకార్యార్థం బరిగెద నని భవుం డంతర్ధానంబు నొందె; నాసమయంబున. 209

—* శివుండు పార్వతీతపస్స్థలంబున కేగుట *—

ఉ॥ పార్వతి లోకమాత నవ♦పద్మదళాయతనేత్ర భక్తితో
సర్వజగన్నియామకుని ♦ శంకరుఁగూర్చి తపంబు సల్పుచుం
బర్వతభాగమందు నొక♦పర్ణగృహంబున నిష్ఠనుండఁగాఁ
బర్వశశాంకనిర్మలవి♦భాసురదేహుఁడు శంభుఁ డాత్మలోన్. 210

వ॥ అంత నమ్మహాదేవిం బరీక్షింపఁ దలంచి. 211

మ॥ పలితస్వచ్ఛశిరోజముల్ వెలుఁగఁగా ♦ బల్ జీర్ణమౌ మేనునన్
వళులుం వ్రేలఁగఁ, గంపమొంద శిరము, ♦ న్వక్త్రంబు నిర్దంతమై
వెలయన్, భూరిజరాతిభారమున ఖ♦ర్వీభూతుఁడై సాగె ప్ర
స్థలదంఘ్రిద్వయ మొప్ప, గద్గదిక మిం♦చ న్వృద్ధవిప్రాకృతిన్. 212

సీ॥ మహనీయరుద్రాక్ష♦మాలికల్ మెడఁ దాల్చి, భసితత్రిపుండ్రాళి ♦ భాసిలంగ
బ్రతతిచ్ఛట ల్దాల్చు ♦ వసుధాధరమువోలె, బ్రహ్మసూత్రంబులు♦బరగ మేన
గావిధోవతి చక్కఁ ♦ గటితటిఁ గీలించి, యామీఁద నుత్తరీ♦యంబు దనర
దర్భపవిత్రంబుఁ ♦ దవిలించి వ్రేలున, వేదఘోషంబులు ♦ విస్తరిల్ల
వేణుదండంబుఁ గైఁబూని ♦ వింతమీఱ, దేహ మొంతయుశరదిందు♦దీప్తి మెఱయ
మందగతు లొప్పనయ్యెందు♦మకుటుఁ డప్డు, దద్విజను జూడనానంద♦మతిశయిల్ల.

వ॥ వచ్చి, నానాతరుకుసుమపరిమళభరితంబును, సకలశుకపికనికరకలకలారావమనోహారంబును, మందమలయానిలాభిరామంబును, నిర్వైరవిహరమాణసింహగజప్రముఖపరస్పరవిరోధజంతుజాలంబును నై చెలువొందు నిరంతరంబును గృతసపర్య లగుచుఁ జను మునిగణంబులును, సందర్శనార్థం బరుదెంచు తపోనిష్ఠులుం గనుపట్టు నగ్గిరికన్యకాశ్రమసవిధంబుఁ జేరిన. 214

క॥ కని యావృద్ధమహీసురు, వినయంబునఁ బిలిచికొనుచు ♦ వేగంబ సఖీ
జనములు గొంద అపర్ణా,ఘనపర్ణగృహంబునకును ♦ గడుఁ దోతేరన్. 215

వ॥ అప్పు డప్పర్వతరాజపుత్రి ప్రత్యుత్థానంబుఁ జేయుచు నర్ఘ్యపాద్యాదు లొసంగి పీఠంబిడి యత్యంతవినయంబున. 216

మ॥ వణఁక న్మాటికి లేతగాను విలస◆ద్వక్షోజభారంబునం,
బ్రణయం బొప్పఁగఁ జేర్చి ఫాలశశితో ◆ భాసిల్ల హస్తాబ్జముల్,
ప్రణుతింజేసెను వృద్ధవిప్రునకు న◆ప్పద్మాక్షి మాధ్వీరజః
కణిక ల్జిందగ నీలకుంతలమిళ◆త్కల్పప్రసూనాకృతిన్. 217

వ॥ మఱియు మధురతరఫలోపహారంబుల నుపచరింపుచుఁ దాలవృంతానిలంబుల శ్రమాపనోదనంబును జేసిన సంతుష్టహృదయుం డగుచు నావృద్ధభూసురుండు గిరిరాజకన్యకం జూచి మోహపరవశుం డగుచు. 218

క॥ మీలే కనుగవ; దరనిభ, మీలేమగళంబు; గగన ◆ మీలేగానుం;
బాలేందురేఖతో సరి, బాలే యగు నౌర! నుదురు ◆ బాలామణికిన్. 219

క॥ పలుకా కపురపుఁబలుకే, పలుకెంపులజిగి నుతింప◆భళి! మైతళుకా
తొలుకారుమెరుపె; చెలితోఁ, దుల తోయజలీల లలనఁ◆దొలుకంగలదే. 220

సీ॥ సుందరి క్రేగంటఁ ◆ జూచిన నచ్చోటఁ, బండువెన్నెలలు చూ◆పట్టు నిండ
భామిని ముద్దుగాఁ◆బల్కిన నావంకఁ, జీనచక్కెరలు వ◆ర్షించుఁ జాలఁ
బడఁతి దోర్మూలముల్◆ప్రకటించు నాచాయ, బంగారురాసులై ◆ ప్రస్ఫురిల్లు
నబ్జాక్షి తిన్నగా◆నడుగుఁ బెట్టినదారిఁ, గురువెందములు రాలుఁ ◆ గొల్లలగుచు
నౌర! యీనేత్రధాళధ◆ళ్యం బరయారె!, యీమృదూక్తులవైఖరి ◆ యెంతవింత
యీభుజాలతాదీధితి◆యెచటనైనఁ, గలదె యీపదాంభోరుహ◆కాంతి తలఁప.

సీ॥ తొలుతఁబద్మములపైఁ◆దూణీరములువుట్టెఁ,దూణీరములమీఁదఁ◆దోచెననఁటు
లనఁటులపైఁ బొల్చె◆నరుదారఁజక్రంబు, చక్రంబుమీఁదఁ గే◆సరి చెలంగె
నమరఁ గేసరిమీఁద◆హస్తికుంభంబులు,కుంభస్థలులమీఁదఁ◆గులికె దరము
దరముపైఁ గనుపట్టె ◆ ధవళాంశుబింబంబు, ధవళాంశుమీఁదను◆దనరె నిరులు
నౌర!యజుఁ డైంద్రజాలికుం◆డగుచు నవని,నీవినోదంబుఁగల్పించె◆నేమొ తనదు
సృష్టిచాతురిఁ బ్రకటింప◆విష్టపముల,సకలజనములమదికి నా◆శ్చర్యముగను.

వ॥ అని యభినందింపుచు నా వృద్ధవసుంధరాబృందారకుం డ య్యిందువదనతో మకరందబిందుసందోహంబులు జింద నిట్లనియె. 223

—* హరుఁడు పరమేశ్వరీమనముఁ బరీక్షించుట *—

శా॥ కాంతారంబున నొంటిగాఁ దపముచేఁ ◆ గాయంబు శోషింపుచున్
గాంతా! యుండఁగ నేల యిట్టు? లిచటన్ ◆ గల్యాణమే నీకు? నీ

చెంతం బాయని యీ సఖీజనములఁ ♦ [illegible] [illegible]
స్వాంతంబుఁ గిరిరాట్తనూభవ [illegible]! [illegible] 224

సీ॥ కీరంబు లిచట నీ ♦ కెంపువాతెఱఁ జూచి, [illegible] ♦ [illegible]?
బరభృతంబులు నీదు ♦ పాణిద్యుతులఁ గాంచి, [illegible] ♦ [illegible]?
కలహంసతతులు నీ ♦ ఘనభుజా[illegible], [illegible] ♦ [illegible]?
మధుపసంఘము నీదు ♦ మధురాధరంబుల, [illegible] ♦ [illegible]వాంఛ
నంకుమదగంధి వోటనో ♦ జడియ వీవు, [illegible] ♦ [illegible]
జలదవేణిక వగుటనో ♦ యళుక వింతే, [illegible] ♦ [illegible] 225

మ॥ మునివృత్తిం గృశియింపనేల? [illegible] ♦ [illegible]
ధన మీదేహము, కాయహీనతఁ [illegible] ♦ [illegible]
ర్చును లోకంబున? శీతలాంబువులు ని ♦ [illegible]?
ఘనవాతాహతపర్ణ భామవనితా ♦ [illegible]? 226

మ॥ కర మాశ్చర్యకరంబు నూడ నిది లో ♦ కం[illegible]
స్థిరమౌ దేహము [illegible] ♦ [illegible]
తరముం గోములభాసురాంగివయి [illegible] ♦ [illegible]
బరమోదారతపోగరిష్ఠత [illegible] ♦ [illegible]! 227

తే॥ ధర్మవృద్ధవు గావున ♦ సత్యముగను, దేవగణములు [illegible] ♦ [illegible]
భజనసేతురు నిశ్చల ♦ భక్తితోడఁ, [illegible] ♦ [illegible]!

ఉ॥ ఇక్కడ నీతపోగరిమ ♦ నీ [illegible]?
మిక్కిలి నీకు నేపురుషు ♦ మీఁద[illegible] వాంఛ [illegible]
నిక్కముగాఁగ; లోకమున ♦ నేర [illegible]:
చక్కఁగ సత్యభాషణము ♦ [illegible]. 229

ఆ॥ వె॥ నీయభీష్ట మరయ ♦ నే నిట వచ్చితి, సిగ్గుపడఁగ నేల? ♦ [illegible]! నీవు
నన్ను నన్యఁగాక ♦ నయముగ భాషించి, [illegible] ♦ [illegible]. 230

క॥ అని గుచ్చిగుచ్చి యడిగిన, ఘనమతి [illegible] ♦ [illegible]
వనతాననాబ్జ యగుచుం, [illegible] ♦ [illegible].

క॥ తా నొంటిగ వినిపింపం, [illegible] ♦ [illegible]
తేనియ నడుగందొరకొనుఁ, [illegible] ♦ [illegible]. 232

క॥ తనసఖులఁ బిలిచి భూసురుఁ డనవధికప్రేమతేరఁ ♦ దతనియభీష్టం
బొనరఁగఁ దనవృత్తాంతము, వినిపింపుఁడు సఖియలార! ♦ విశదముగాఁగన్ 233

వ॥ అని జయావిజయాభిధానలగు వయస్యల నియోగించె నని చెప్పిన విని శౌన కాదు లవ్వలికథఁ దెల్పు మని సూతు నడుగుటయు. 234

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ॥ భావభవస్ఫురన్మదవి♦ఫాలక! ఫాలకరాళవహ్ని కీ
లావళిభాస్వదాస్యకభ♦యానక! యానకవాగ్య ఘోషశో
భావహతాండవైకగణ♦పావన! పావనపాదపద్మసం
భావనవజ్రిపాటితవి♦పన్నగ! పన్నగరాజభూషణా! 235

పాదాదిపాదాంత పద్యాంతము క్తపదగ్రస్తము.

క॥ మారాతిమదవిదారా!, దారాశ్రితవామభాగ! ♦ ధర్మవిహారా!
హారాయితఫణివారా!, వారావృతచటులమకుట! ♦ వరసుకుమారా! 236

తోటకవృత్తము.

నతకామదకామద! ♦ నాకధునీ, సితధామవిభాసిత♦శీర్షతటా!
తతనాగ మదాగమ ♦ దావశిఖీ, ప్రతిమాప్రతిమానవి♦రాజమహా! 237

గద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
వెల్లనామాత్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము.

తృతీయాశ్వాసము.

గిరిజాధీశ్వర! హరి, వాగీశ్వరవంద్యపాద • వాహీకృతస
ర్వాగమ! పరిపాలితమునిు, వాగళునృప! శంభులింగ•వసధినిషంగా!

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

—* చెలికత్తియలు కపటభూసురునకు పార్వతీవృత్తాంతము జెప్పుట *—

క॥ అల గట్టుఱేనికూతురు, చెలు లెంతయుఁగపటవిప్ర•శేఖరుతోడం
బలికిరి వినయం బొప్పఁగ, సలలితమకరందమధుర•సమ్యక్సణితిన్. 3

క॥ వినవయ్య భూసురోత్తమ!, ఘనముగ నీదేవి దివ్య•కథ నఖిలంబున్
వినఁపించెద మే మిప్పుడు, దనయలవాక్పటిమ మెచ్చి • దయసేయఁదగున్

మ॥ హిమశైలేంద్రునిముద్దుపట్టి యని మీ•కీచంద్రబింబాస్యజ
న్మము మున్నె విదితంబు భూతలమునన్ • మాణిక్యమే సుమ్మి! యీ
కమనీయాంగి విలాసినీగణములో • గాంభీర్యమా, శీలమా,
రమణీయం బగు రూపమా, సుగుణమా, • రాజిల్లు నీకాంతకున్. 5

చ॥ వరగుణ! యీమృగేక్షణ భ•వాదృశు లైనమహాత్మకోటిచేఁ
బరగ నిరంతరంబు శ్రుతి•పర్వముఁగా శ్రుతులున్ బురాణముల్
సురుచిరధర్మశాస్త్రముల • చొప్పు నెఱింగినదై, నితాంతమున్
హరుఁ బరమేశు శంకరు న•హర్నిశ మెంచుచు మానసంబునన్.

మ॥ జగదారాధ్యుఁ, దిృలోచను, న్నవవయః•సౌందర్యతేజోనిధిన్
విగళజ్జన్మజరాత్యయున్, శుభగుణు•న్వీతాఘు మృత్యుంజయున్.

జగతీమండలిఁ బెండ్లియాడుటకునై ♦ సంతోష ముప్పొంగ నీ
యగరాట్పుత్రిక శైశవప్రభృతిగా ♦ ధ్యానించు సర్వేశ్వరున్. 7

క॥ భోగంబుఁ బొందియుందురు, బాగుగఁ దమపుట్టినింట ♦ బాలామణు లే
భోగం బెఱుఁగదు చెలి యిది, యోగసుధాంభోధిఁ దేలు♦చుండు న్నిగ్రులన్. 8

శా॥ తన్నామంబు జపించు సంతతము, శ్రో♦త్రప్రీతిగా దత్కథల్
చెన్నొంద న్విను సారె తన్మయముఁగా ♦ జింతించు నీ విశ్వమున్
విన్నాణంబుగ నాత్మలో వెలుఁగఁగా ♦ విజ్ఞానదీపాంకురం
బన్నాళీకభవాదివంద్యు హరుపై ♦ నౌత్సుక్య మింపొందఁగన్. 9

సీ॥ నిట్టూర్పుపవనంబు♦నిబిడమై జనియింప, ‘భుజగభూషా!’ యంచుఁ♦బొరలుఁజాల
బహుమోహతిమిరంబు ♦ పైపైనఁ గ్రమ్మిన ‘శశికళాధర’ యంచు♦జాలినొందుఁ
దనువల్లి కెంతయుఁ ♦ దాప మగ్గలమైన, ‘హా! నీలకంధరా!’ యనుచు స్రుక్కుఁ
ఘర్మాంబువర్షంబు ♦ కాయంబు నిండిన, ‘సచ్యుతాశుగ’యంచు♦నార్తిగాంచుఁ
బవలు నొకవేళఁ బాయదు ♦ పర్ణశాల, నెప్డు నాహారమందున ♦ నిచ్చపడదు
నిమిషమాత్రంబు రాత్రులు ♦ నిద్రఁబోదు, విరహవేదనచేత నీ♦సరసిజాక్షి. 10

క॥ ప్రతిరజని నపరరాత్రులఁ, బతినిన్ స్వప్నమునఁ గాంచి♦ప్రాణేశ్వర! స
మ్మతమా నిను విడ నిఁక నీ, తత బాహాలతల నిల్పఁ ♦ దగ విలపించున్.* 11

మ॥ పరిపూర్ణుండ వటంచు నెంతురు నినుం ♦ బ్రఖ్యాతవిద్వాంసు లీ
శ్వర! నాభావ మెఱుంగ వేల? భువన ♦ ప్రాణైకసంరక్షకా!
పరగ న్నన్ను ననుగ్రహింపవు దయా♦పాథోధివై లోకమం
దరయ న్నీకు ననుగ్రహం బెటులఁ ♦ గృత్యంబౌ మనోవల్లభా! 12

వ॥ అని బహువిధంబులం జంద్రకళాధరుం దూఱుచుఁ దదేకధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠయై యా యద్రిరాజనందన జననీజనకులం బాసి మాదృశసఖీజనసమేతయై యివ్వనంబునకు వచ్చి శంభుసమాగమనంబుఁ గోరుచు నిట్లు తపంబుఁ జేయంబూని బహుకాలం బయ్యె వినుఁడు. 13

గీ॥ నాటి కీవృక్షచయము లె ♦ న్నంగ లేత విపుడు, బెంపొందె ఫలపుష్ప♦వృద్ధినసర
హరిణశాబంబు లిట్లనె♦యతిశయించెఁ బుత్రపౌత్రాభివృద్ధిని బొలుపుమీఱె. 14

శా॥ ఎన్నన్ సర్వవిభుండు పన్నగధరుం ♦ డీశానుఁ డెంతేని నీ
కన్నం బ్రోవఁగ సుప్రసన్నుఁ డగునే ♦ కళ్యాణము న్గాదునే?
చెన్నార న్వచియింపు తావకఘనా♦శీర్వాద మయ్యిందుభృ
త్సాన్నిధ్యం బొనఁగూర్చు నీగిరిజకున్ ♦ సత్యంబు విప్రాగ్రణీ! 15

వ॥ అని జయవిజయాభిధానులైన సఖీజనులు తన్మనోరథంబుఁ దెలుప విని భగవంతుఁడైన వృద్ధభూసురుండు దద్దయు నగుచుఁ గరంబులు తట్టి గట్టురాపట్టిమోముఁ గనుంగొని. 16

క॥ చెలువా! నీచెలు లాడిన, పలుకులు సెవులార వింటిఁ బరిహాసములే
పలికిరొ లేక యథార్థముఁ బలికిరొ నిక్కముగ నీవు పలుకుము నాతోన్. 17

వ॥ అని పలుకుజగద్గురుండైన నావృద్ధభూసురునకు జగదంబిక యిట్లనియె. 18

మ॥ విను మోభూసుర! పండితోత్తమ! జగద్వ్యాఖ్యాతచారిత్ర! యె
వ్వనిఁ బల్కు న్నిగమాగమంబులు, సురల్ వర్ణింతు రెవ్వాని, నె
వ్వనిపాదాంబుజముల్ దలంప మదిలో వాంఛించు వాణీశుఁ, డా
తనియందే కద నామనోరథము? సత్యం బన్యునిం గోరు నే! 19

సీ॥ విమలమానససరోవిహరణంబును గాంచు, కలహంస పల్వలంబులకుఁ జనునె!
ఘనఘనాఘనవారిఁ గాంక్షించు చాతకం, బవనీగతాంబుల కాసపడునె?
అరవిందమకరంద మభిలషించు మిళిందం, మితరపుష్పరసంబు నరయఁ గనునె?
మాకందఫలబృందమాధురి చేఁ జొక్కు, రాచిల్క నింబరసముఁ గోరునె!
స్వపరికాశైకసంపూర్ణసత్యు నిత్యు, నిరుపమాను నిరంజనుఁ బరమహేశు
దలఁచుమద్భావమన్యముఁ దలఁచు టెట్లు? సాధునుతశీల! బహువచోజాలమేల! 20

క॥ ఏమియు నెఱుఁగను బాలను, నామీఁదను గరుణ శంభునకుఁ బుట్టునొ? లే
కేమేని నుపేక్షించునొ, వేమరుఁ దద్భావ మరయ విధ మెట్టులొకో? 21

క॥ తత్సాన్నిధ్యము నాకున్, వత్సలత ననుగ్రహింప వలయును మీరల్
తత్సందర్శన మెంతయు, సత్సౌభాగ్యప్రదానసాధనము గదా? 22

మ॥ అని శైలేంద్రతనూజ పల్కిన శిరం బల్లాడ నాలించి యి
ట్లను నావృద్ధుఁ డిదేమి యార్యవయి? యాహా! కష్ట మీబుద్ధియుం
దను దాఁ బుట్టెనొ? లేక వేరొకనిచేతం బోధితం బయ్యెనో?
విన శాస్త్రవ్యంబె త్రిలోకనిందితునిఁ దన్వీ! భర్తగాఁ గోరినన్. 23

—* కపటభూసురుఁడు సతీహృదయము నెఱుంగుటకుఁ బశుపతి దూరుట *—

మ॥ ఘనుఁడె నేల ధరించి, చర్మవసనంబుం బూని, సర్పంబులన్
దనరన్నేన, శ్మశానదేశమున భూతవ్రాతముల్ గూడికం
గొన ఘోరం బగునట్టి రుద్రుని నహహా! కోరంగ నిష్టంబె? నీ
వనవద్యాంగివి సర్వమంగళవు నై యబ్జాతపత్రేక్షణా! 24

మ॥ ననఁబోణీ! భువి దంపతుల్ తొలుత నెన్నం గోమలాకారులే
విను భద్రాసనయోగ్య వీవు హరుతోఁ బీఠంబు నీకెట్టు లొ
ప్పు? నపస్మారుఁడు గాంచనప్రతిసరంబు న్బూన నర్పంబు నీ
ఘనహస్తాంబుజ మెట్టు లోర్చును సఘూత్కారాహిబంధంబులన్? 25

మ॥ పరగన్ మంగళసూత్రముల్ ధరణిలో బంగారునం జేతు రా
వరు లర్పింతురు కన్యకాతతికి జాత్యావన్నెపుట్టంబులున్;
హరుఁ బెండ్లాడిన నీకు భోగియె యగున్ మాంగల్యసూత్రంబు, కొ
మ్మరో! సింహాజినమేని క్రొత్తపులిచర్మంబేని యౌఁ జీరయున్. 26

మ॥ తలపన్ ధారుణి దంపతుల్ శిఖికిఁ బ్రాదక్షిణ్యముం జేతు రు
త్కలికన్ లాజలు వ్రేల్చుచుం గడు లతాతన్వంగి! నీ వీశ్వరున్
లలిఁ బాణిగ్రహణంబుఁ జేసి యపు డేలాగున్ సముద్యచ్ఛిఖా
జ్వాలనంబందుఁ బ్రదక్షిణంబు సలుప న్వాంఛించెదే? కోమలీ! 27

మ॥ జగతీమండలిలో వధూవరుల నుత్సాహంబుఁ జూపట్ట భ
ద్రగజారూఢులఁ జేసి, వేడ్క దనరారన్ స్వస్తిఁ జెప్పంగ వి
ప్రగణంబుల్, పురవీధులన్ మెరవనిం బాటింతు; రీవున్ మహో
క్షగవై శంభునితోడ భూతతతి రాఁగా నెట్టు లూరేగెదే? 28

మ॥ ధరణిన్ శంభుఁడు నిర్గుణుం, డెఱుఁగఁ డాత్మన్ లౌకికంబున్, దిగం
బరుఁడై యుండు, జటాచ్ఛటల్ విరియగా భాసిల్లుఁ, గుంభీనసా
భరణుం డెప్పుడు, ప్రేతకావనమునం బాటిల్లు, భూతవ్రజం
బరయన్ గొల్చును, ఘోరకృత్యుఁ డతఁ డాహా! నీకు హృద్యుం డొకో? 29

క॥ శీలముఁ గులమును బాంధవజాలము విద్యాధనాదిసంపన్నతయున్
మేలిమివరసంపద యిది, యేలక్షణమైన నున్నదే హరునందున్? 30

క॥ గిరిజా! నిన్నన నేటికి?, ధరణిన్ మరి నీవు పోవు దారినిఁ బోని
చ్చిరి గద నీతలిదండ్రులు, నిరతము వారింపరైరి నీ కీబుద్ధిన్. 31

క॥ నే నెఱుఁగుదు నా హరునిన్, మానులు భ్రమపడుదు రతని మాయల కెల్లన్
వానికిఁ జిక్కితి వీవున్, మానిని! నిక్కంబు వాఁడు మాయావి జుమీ. 32

క॥ నెఱజాణలు నీప్రియసఖు, లెఱిఁగియు వారింప రేల నేనైనను నీ
కెఱిఁగించెద హిత మిది విను, మఱి యన్యుఁడఁ గాను నేను మానిని! నీకున్. 33

మ॥ నను వృద్ధంచును జూడఁబోకు మదిలో నాకున్ సదాచారమున్
దనరున్ శీలము విద్య సంపదయు తథ్యం బొప్ప నెవ్వాఁడు నా

కెనయే! యెవ్వనికిన్ ఘటించు నిలలో ♦ నన్నున్ సువర్ణేశ్వరున్
నినుఁ బొందించెద, నన్నుఁ బొందు మనుచున్ ♦ నీ కేటికిన్ మోహమున్? 34

క॥ ఊరక మిత్రుఁడు శివుఁడు కుబేరున; కాశ్రితులకు కపులను ♦ వేలుగ సేసన్
భూరి నొసంగుదు నీప్సిత, పూరణముగ; లేమి లేమ♦పూర్తి ధనాండ్రన్. 35

క॥ నను సేవించినవారికి, ఘనతరముగ కామధేను♦కల్పనగంబుల్
దనరును మందిరమందును, వనితా! యిది తెలిసి నన్ను ♦ వరియింపఁగదే. 36

క॥ నే నెపుడుఁ దపోవృద్ధుఁడ, నైనను లేఁబ్రాయము మున్ను ♦ నవయఁగ నాకున్ 37
మానిని సుధాంశుమౌళికి, మానఁగ నాకంటె వేఱె♦నుహిమయుఁ గలదే?

వ॥ అని మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు నక్షత్రాధరామరుండు పలికిన యప్పలు
కులు వీనులకు ములుకులై చిలుకలకొలికి యగు నలినుచ్చలిపట్టి బిట్టవంపు
కోపంబు దీపింప పంకజసఖంబగు ముఖంబుఁ ద్రిప్పి, యాప్పా డౌబ్రాయసఖులం
గనుంగొని యీ వృద్ధదుజాం డెవండొకో? సుప్తోపసంబుఁ దొచ్చి తపో
విఘ్నార్థంబు మాయావియై చనుదెంచు రాక్షసుండు గాఁబోలు; నీ ధూర్తుని
వారింపరే యని మనంబునం జలింపక యతండు వినఁ మండ మాటల యిట్లనియె. 38

క॥ త్రిగుణాతీతుం డగుటను, భగవంతుఁడు నిర్గుణుండ♦నఁగఁగ నిరాఁడున్
మిగుల వచించిన వన్నియు, నగు సత్యము విశ్వరూపుఁ డగు♦శంభునకున్. 39

క॥ శిర మెఱుఁగలేక బ్రహ్మయుఁ, జరణాంబుజ మెఱుఁగలేక ♦ శౌరియు నిలిచెన్
బరమేశ్వరుమాహాత్మ్యము, జరఠుం డితఁ డేమియెఱుఁగు♦జగతీస్థలిలోన్. 40

క॥ పలితశిరోజంబులతో, జలియింపఁగఁ బెదవి శంభు♦సముఁడ నటంచున్
బలికెడు నీద్విజుఁ; డెక్కడ?, యిలలో సర్వజ్ఞుఁ డీశుఁ ♦ డెక్కడ? తలఁపన్. 41

క॥ అల గౌతమశాపితుఁడో?, తలపోయ దధీచిశాప♦దగ్ధుఁడొ కాకం
బలుమూర్తిభూతమొకొక్కొ, వెలయఁ దపోవిఘ్నమొకొక్కొ ♦ విప్రుం డరయన్.

గీ॥ జ్ఞానియయ్యును బహుజరా♦సహితుఁడయ్యు, భోగవాసన విడువఁడీ♦భూసురుండు,
మోహిలఁ బదివేలు బొమ్మన్న♦బోవఁడింకఁ, బోదు నేనైన నితనితో♦వాదుచాలు.

—* కపటభూసురుఁడు సతికి పర్వతసుతకు నిజస్వరూపముసూపుట *—

మ॥ అని కోపంబున లేవఁబోవఁగ సము♦ద్యత్ప్రౌఢి సద్దేవిమౌ
లను మందస్మితసుందరాస్యుఁ డగుచున్♦లావణ్యధారేయుఁడై
కనుపట్టె న్నిజరూపమింపెఁగ సా♦క్షాత్కారమై శంభుఁ డా
క్షణమందున్ దివిఁ బుష్పవృష్టి గురిసెన్ ♦ సంతోష మింపొందగన్. 44

వ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షుండై. 45

క॥ పలికె హరుఁ డచలసుతతోఁ, గలికీ! నీచేయుతపము ♦ గడు మెచ్చితి నీ
తలఁచినయభీష్ట మెయ్యది, పలుకు మొసంగెదను నీకుఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగన్. 46

వ॥ అని శంకరుండు పలికిన నద్దేవి సంతుష్టాంతరంగయగుచుఁ బులకాంగితదేహయై తదీయాంఘ్రికమలంబులకు నమస్కరించి యంజలిచేసి యప్పరమేశ్వరు నిట్లని స్తుతియించె. 47

ఉ॥ ఎవ్వనిఁ బల్కు వేదశిఖ ♦ లెల్లను నద్వయుఁ డంచుఁ, బాపముల్
దవ్వులఁ బాయు నెవ్వనిప♦దస్మరణంబున మాను లాత్మలో
నెవ్వని భక్తి నిల్పుదు ర♦భీష్టముమీఱఁగ మోక్షలక్ష్మికై
యవ్విభు దేవదేవు నిను ♦ నాత్మ నిరంతర మాశ్రయించెదన్. 48

క॥ నీకృపగల్గిన యా ఘను, లేకల్మష మొంద రవని ♦ నెన్నఁగఁ బూజ్యుల్
శ్రీకంఠ! త్రిపురసంహార!, నీ కిదె జోహారుఁ జేతు ♦ నిశ్చలభక్తిన్. 49

క॥ శాంతులయి భక్తితోడను, సంతతము నినున్ భజించు♦సత్పురుషులు దా
మెంతయు జ్యోతిర్మయము, న్గాంతురు; నీ మహిమ నెన్నఁ♦గలనె మహేశా! 50

క॥ నా వాంఛిత మీడేరెను, దేవా! నన్ను న్వరింపు ♦ స్థిరమగు కరుణన్
నావిజ్ఞాపన మిది విను, నీవే భర్తవు తలంప♦నిక్కము నాకున్. 51

వ॥ అనిన నగ్గిరిజపలుకుల కానందింపుచుఁ దరుణేందుశేఖరుం డిట్లనియె. 52

క॥ నీ తలిదండ్రులయనుమతి, నోతరుణీ! రేపె నిన్ను♦నుత్సవ మలరన్
ఖ్యాతిగఁ బరిణయ మగుదును, గౌతూహల మొప్ప దేవ♦గణములు గొలువన్. 53

వ॥ అని గిరితనూజకు వరం బొసంగి ప్రమోదతరంగితాంతరంగుం డగుచు నయ్యనంగవైరి నిజనివాసంబగు కైలాసంబునకుం జని యందుఁ బరమహర్షులగు సప్తమహర్షులం దలంచిన నాక్షణంబ యమ్మునులు బ్రహ్మనిష్ఠను గృత్యాకృత్యంబులు మరచి దేవా! సృష్టిస్థితిలయకారణంబైన పరబ్రహ్మవు నీవ; క్రియావంతుండ వయ్యును నక్రియుండ వగుదువు; కళావంతుండ వయ్యును నిష్కలుండవు, నిరవద్యుండవు,నిరంజనుండవు, సదాశివుండవు, నద్వయుండవు, రుద్రుండవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ, విష్ణువు నీవ, స్వాహాకారంబును నీవ,యజ్ఞంబును బావకుండును నీవ, నీకంటె నన్యంబు గాలత్రయంబున నెఱుంగము; విశ్వాధికుండవు, విదితవిశ్వుండవు నత క్రైశ్వర్యవిభవుండవు; మాయాతీతంబులైన వేదంబులకు ననుష్ఠితంబైనతపంబునకు ఫలంబు నీవ; మాకు నీయందలిభక్తి ననుగ్రహింపు మని దేవదేవుని

సంస్తుతింపుచుఁ బరమగురుస్థానంబైన కైలాసంబుఁ జేరి బహిర్ద్వారంబున నిలిచి
నందీశ్వరునకుఁ దమరాక నెఱింగించి. 54

ఉ॥ అంతట నమ్మునీంద్రులు పు♦రాంతకదివ్యపదాబ్జసన్నిధిం
బెంతయుఁ గోర నంది యపు♦డీశ్వరుతోఁ జని విన్నవించి సు
స్వాంతత మీఱ సన్నిధికిఁ ♦ జయ్యనఁ దోడ్కొనిపోవ వార లే
కాంతమునన్ సదాశివునిఁ గాంచి ♦ ప్రణామసహస్రంబుఁ జేయుచున్. 55

వ॥ మఱియు దివ్యమంగళవిగ్రహుండును, ననఘానననీరాజమానుండును, నతిసు
కుమారుండును, దివ్యభూషణభూషితుండును, విచిత్రకుసుమమాల్యాలుండును
నగు నమ్మహాదేవుసౌందర్యం బవలోకించి. 56

క॥ చక్కెరవిలుం డీతని, చక్కదనంబునకుఁ దాను ♦ సరిగాఁడు కదా
మిక్కిలి వ్రీడావశతను, నిక్క మసంగతను గాంచె ♦ నిక్కముఁ దగు మన్. 57

క॥ హరి యితని రూపవిభ్రము, మఱసి కదా మోహవశత ♦ నంగన యయ్యెన్
ధర మునిపత్నులు మోహించ, చరె? యీదేవునిఁ దలంచి ♦ సారెకు మదిలోన్. 58

క॥ నిరుపమలావణ్యనిధిం, బరమేశ్వరు నితనిఁ జూచి ♦ భావంబందుం
బురుషులు మోహింతు రనం, దరుణుల మఱి జెప్ప నేల ♦ ధారుణిలోనన్. 59

వ॥ అని నిజసౌందర్యంబున కభినందించు నమ్మునీంద్రులను మహాదేవుండు మృదు
మధురఫణితి నాదరింపుచు గూర్చుండ ననుగ్రహించిన నాఋషులు వృద్ధానుక్ర
మంబుగఁ బీఠంబుల సుఖోపవిష్టులై; రంత వశిష్ఠుండు లేచి కృతాంజలియగుచు
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 60

—* పశుపతి ఋషులకు దనఁ వివాహమునుగురించి వచించుట *—

క॥ సారెకు మిమ్ముఁ దలంచిన, వారలు బహుధన్యులండ్రు ♦ వసుమతి నేడున్
మీరలు మమ్ముఁ దలంపన, పారము లే దస్మదీయ♦భాగ్యంబులకున్. 61

క॥ మీ రెద్ది నియోగించిన, వారక నా కార్యమందు ♦ వర్తింతుము నీ
వారము దయసేయందగు, సారెకుఁ గైంకర్యమున్న ♦శంకర! మాకున్. 62

వ॥ అనిన శంకరుం డిట్లనియె నే నొక్కనిమిత్తంబున మిమ్ముం దలంచితి వినుండు.

సీ॥ అష్టమూర్తులు ధరియించి ♦ యఖిలజగము, లనుదినంబును రక్షించు♦నట్టి నన్ను
హరివిరించిముఖాశేష♦సురగణంబు, శూరపద్మునిబాధచే ♦ సుర్కి జగతి. 64

క॥ కర మర్థి శరణుబొందినఁ, గరుణామతితోడ వారి ♦ కార్యార్థంబై
శరతనయుని సేనానిం, బరగ సృజింపన్ బ్రతిజ్ఞఁ ♦ బన్నితి మిగులన్. 65

క॥ ఇప్పటికి నసురబాధలు, దప్పక కలిగినవి దేవ♦తాతతి కంతే
యప్పాపి శూరపద్ముని, నిప్పుడమిఁ గూల్పకున్న ♦ నిఁక మేలగునే? 66

క॥ హరిముఖ్యసురగణంబుల, కరయఁగ నభయప్రదాత ♦ నగుదును కడిమిన్
సురవైరుల నామువ్వర, ధరఁ గూల్చెదఁ బురములట్లఁ ♦ దనయుఁ గని యొగిన్. 67

వ॥ అది కావున. 68

క॥ భానుప్రభ తెఱఁగున నే, మానిని మదభిన్నయగుచు ♦ మచ్ఛక్తి యగున్
జ్ఞానం బిచ్ఛయుఁ గ్రియ యన, నా నారీరత్న మిప్పు ♦ డద్రిజ యగుచున్. 69

వ॥ మత్పరిణయార్థంబు తపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యున్న దెంతయు. 70

క॥ చెలిహాసము వెన్నెలయో?, నెలయో నెమ్మోము? బలుకు ♦ నెఱకోయిలయో?
యిలయో కటితటి? యలయో, యల యేణేక్షణావళిత్ర♦యం బెన్నంగన్? 71

ఆ॥ అంబుజంబుఁ గేరు ♦ నతివయాననరుచి, యా ననరుచిమించు ♦ నౌర! గోరు
తారగోరులీల♦నల వేణి చెలువగుఁ, జెలువగుణము లెన్న ♦ నలవియగునె? 72

క॥ ధరమా చనుదోయి? ఫణా,ధరమా నూగారు ♦ వారిధరమా జడ? సా
ధరమా పలుకులు? బింబా,ధరమా, పగడం బయారె ♦ ధర మానినికిన్. 73

ఆ॥ మీనుకోపుఁజూపు♦ మెలఁత వాలికజూపు, గార్ముకములరమలు♦ కలికిబొమలు
హేమసుమవిలాస ♦ భామినీమణినాస, తలిరుడాలు నేలు ♦ తరుణి కేలు. 74

క॥ అలకలు వలతేనికి నురు, లల కలువలతేనితునక ♦ యౌరా! నుదురుం
బలుకం దసరుం దేనియ, బలుకుందద్యుతి హసించు ♦ భామినిరదముల్. 75

క॥ మేనా! మెఱుఁగు; సరోవర,మే నాభి; మరాళరాజ ♦ మే నాతినడల్;
మేనాసుతతోడను సమ,మే నారీజనకదంబ ♦ మేనాఁటి కిలన్. 76

వ॥ నే నిప్పు డక్కీరవాణిం బాణిగ్రహణంబుఁ జేయ నిశ్చయించెద. 77

క॥ మీరలు బత్నీయుతులై, గారవమునఁ జని నగేంద్రుఁ ♦ గనుఁగొని యస్మ
ద్భూరిమనోరథ మెంతయు, వారక వచియింపవలయు ♦ వాంఛిత మొదవన్. 78

క॥ సతి కల్యాణి యరుంధతి, చతుర కదా యీశుభప్ర♦సంగములందున్,
క్షితిధరపత్నికి మేనక, కతిశయముగఁ దెలుపఁగలదు ♦ హర్షం బలరన్. 79

వ॥ అని యివ్విధంబున వేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చయుండైన యీశ్వరుండు పాణిగ్ర
హణోత్సుకుం డగుచుఁ బలికినఁ, మునులు దాము తథావిధం బైనలజ్జఁదొఱఁగి,
జగద్గురునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లొనర్చి తదీయాజ్ఞను శీఘ్రంబునం జని
హిమవద్భూధరం బధిరోహించి, యందు 80

క॥ పలుమాఱు యుగావస్థను, బొలయక నిర్ఘాతతిమిర♦పుంజం బగుచుఁ
విలసద్యౌవనసంపదఁ, జెలఁగెఁడు బురుషులను గలిగి ♦ చెలు వలరారన్. 81

సీ॥ మహనీయకాంచన♦మణిగృహంబులచేత, శశికాంతమణిసౌధ♦చయముచేత
వజ్రకీలితమహా♦ద్వారపఙ్క్తులచేతఁ, బ్రకటవైదూర్యభి♦త్తికలచేత
రమణీయతోరణ♦రాజవీథులచేత, దివ్యమాణిక్యవే♦దికలచేతఁ
గల్హారమండిత ♦ కాసారములచేత, భానురారామ సం♦పదలచేత
నవనవామోద మందవా♦యువులచేత, నతులమంగళతూర్యవా♦ద్యములచేత
వైభవం బొప్పు నిత్యోత్స♦వములచేతఁ, బరగఁ జూపట్టు నోషధి♦ప్రస్థపురిని.

వ॥ అ మ్మునులుం బ్రవేశింప నంతలోన హిమవంతుం డాదిత్యసమానులైన వారలం గనుంగొని ప్రత్యుత్థానంబుఁ గావించి యర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి పత్నీసమేతంబుగ నందరిని మణివిష్టపంబుల సుఖోపవిష్టులం జేసి మేనకాసమేతుండై యథావిధానంబుగఁ బూజించిన, నా ఋషు లత్యంతసంతుష్టులగుచు నఖర్వతేజుం డగు న ప్పర్వతరాజుం జూచి. 83

గీ॥ కుశలమా నీకు? నీహార♦గోత్రతిలక!, కుశలమా నీదు బాంధవ♦కోటికెల్ల?
బూజ్యుఁడవు నీవు వర్ణింప♦భువనములను, మాదృశుల కెల్ల నీతపో♦మహిమ కలదె?

వ॥ అని కుశలప్రశ్నాదుల సంశ్లాఘింపుచుఁ గూర్చుండు మనినఁ దదనుమతి నుపవిష్టుండై యంజలి ఘటియించి వినయంబున భూధరేంద్రుం డిట్లనియె. 85

క॥ ఏను గృతార్థుఁడ నైతిని, మానుగ మీదర్శనంబు ♦ మాకు ఘటించెన్
మానీంద్రులార మీకృప, యేనాటికి శుభముగాక ♦ నితరము గలదే? 86

క॥ సుకృతినిధానులు మీరలు, సకుటుంబముగాఁగ నిందుఁ ♦ జనుదెంచుటచే
సకలశుభంబులు వాటిలెఁ, బ్రకటింపఁగ మాగృహంబు ♦ పావనమయ్యెన్. 87

క॥ శ్రీకరముగ మీమదిలో, నేకార్యము దలచి యిచట ♦ కే తెంచిరొకో?
నాకున్ శ్రవణోత్సవముగ, నాకార్యముఁ దెలుపవలయు ♦ ననుఁడు మునీంద్రుల్.

వ॥ అతికుతూహల భరితాంతరంగులై యాంగీరసుని వచింపుమనిన నతండు సుధామధురసూక్తుల ధరాధరేంద్రున కిట్లనియె. 89

మ॥ విను మద్రీశ్వర! యస్మదాగమనము ♦ న్విందో యికి స్విందుగా
వినిపింతున్ మఱిఁ బిల్వఁబంపు మిటకు ♦ న్నీపట్టపుంరాణి నీ
తనయన్ మంత్రుల బంధుమిత్రతతులన్ ♦ తథ్యంబు నీవు త్రికిన్
ఘనవిద్యున్నిభగాత్రి కజ్జముఖికిం ♦ గళ్యాణముం జేకురున్. 90

మ॥ అని యమ్మౌని వచింప శైలవిభుఁ డ♦త్యంతంబు సంతోషియై యా
చు నియోగించెను సౌవిదల్లుల వెసన్ ♦ శుద్ధాంత కాంతాళితో

ఘనభూషాంబరభాసమానవిలసత్కల్యాణవేషాన్వితం
దనయం దోడ్కొని రం డటంచు మది సంతోషంబు జూపట్టఁగన్. 91

మ॥ కొమరుంబ్రాయముతో విలాసగతులం గుల్కంగ భాస్వన్మణీ
రమణీయాభరణోజ్జ్వలాంగియగుచున్ రామామణుల్వెంట రా
సుముహూర్తంబున వచ్చి మౌనిసభలోఁ జూపట్టె నప్పార్వతీ
రమణీరత్నము చంద్రరేఖకరణిన్ రంజిల్లుచున్ వేడుకన్. 92

క॥ జనకుం డప్పుడు త్రిభువన, జననిం దనయొద్దఁజేర్చి సంతోషమునన్
దనరెను గిరిజంగనుఁగొని, మునులు నరుంధతియు మదిని మ్రొక్కిరి భక్తిన్. 93

క॥ మందాక్షనమ్రముఖియగు, నందననీక్షించి శైలనాయకుఁ డనియెన్
సుందరి యిది మద్వంశం, బందును మౌక్తికములీల నలర జనించెన్. 94

వ॥ అనిన నగ్గిరీంద్రునకు నాంగీరసుండిట్లనియె. 95

—♦ ఋషులు హిమవంతునకు హైమవతివివాహమును గురించి వచియించుట. ♦—

క॥ శుకవాణి యీవధూమణి, సకలజగన్మాత దేవి సత్యం బరయన్
సుకృతివి కావున నీకుం, బ్రకటితముగ సంభవించె భాగ్యంబలరన్. 96

వ॥ మేము వచ్చిన ప్రయోజనం బాకర్ణింపుము. 97

సీ॥ ఎవ్వాఁడు దా నొక్కఁ డీజగంబులకును, ధాతయు ధాతృవిధాతయునగు
గారణంబులకును గారణంబగుచుండు, మఱినియామకనియామకుఁడునగుచు
స్రష్టలకెల్లను స్రష్టయు నగుచుండు, రక్షకుండును నగు రక్షకులకు
సంహర్తలకునెల్ల సంహర్తయగుచుండు, నరయమహాగ్రాసుఁడగును మిగుల
మంగళంబులకెల్లను మంగళంబు, బావనంబులకెల్లను బావనంబు
జేతనంబులకెల్లను జేతనంబు, నిత్యములకును భావింప నిత్యమగును. 98

వ॥ మఱియు నెవ్వాఁడు బరమాత్మయుఁ, బరంజ్యోతియుఁ, బరబ్రహ్మంబును, బరాత్పరంబును, నణువులకు నణువును, మహత్తులకెల్లను మహత్తునై యుండు, నెవ్వనికంటె బరంబులేదు, విశ్వం బెవ్వఁడు సృజించు రక్షించు నణంచు నీశ్వరశబ్దం బెవ్వనియందు యథార్థంబై యౌపచారికంబు గాకుండు నణిమాద్యైశ్వర్యుండును మహాకాళుండును గళాధురంధరుండునునై యుండు నెవ్వండు. 99

క॥ అట్టి జగత్పతి కిప్పుడు, బట్టపుదేవిని ఘటింప బాలామణి నీ
పట్టి నడుగ వేడుకఁ గను,పట్టగవచ్చితిమి యిటకు బర్వతవర్యా. 100

వ॥ ఇదియే కారణంబు మాకు. 101

సీ॥ హరికి నగమ్యమై బరగు నెవ్వనిపాద, మరయులే డెవ్వని శిర మజుండు
త్యక్తవజ్రుండయి దర్పంబుబోనాడ, నెవ్వని వీక్షించి యుండుఁదెవ్వఁ

దృణమాత్రమున సర్వ ♦ దేవతాగణములఁ, జెలఁగి యెవ్వాఁడు ని♦ర్జింపనోపు
నెవ్వని భ్రూసంజ్ఞ ♦ నిందిర నటియించు, నిర్జరాసురమర్త్య♦నివహమందుఁ
గలుగు ముక్తియు నెవ్వని ♦ కరుణవలన, నట్టి సర్వజ్ఞమూర్తికి ♦ నఖిలభర్త
కీశ్వరున కీవు గన్యక♦నిచ్చు ప్రేమ, భువనహితమును గావింపు♦భూధరేంద్ర. 102

క॥ ఈ రమణియందు హరునకు, వీరుఁడగు కుమారుఁ డుద్భ♦వింపంగలఁ డా
శూరాదిదుష్టదనుజుల, బీరం బణగింప జగద♦భీష్టముగాఁగన్. 103

క॥ లోకగురుండగు శంభుఁడు, నీకుం జామాతయైన ♦ నిర్మలమగుచు
న్నీకుల మొప్పును బూజ్యతఁ, గైకొందువు భువనములను ♦ గను ధన్యుఁడవై. 104

వ॥ అని యాంగీరసుండు బలికె నంత పరమహర్షులగు మహాఋషులును హిమవం
తునిం బ్రశంసించిరి. 105

క॥ ఆనందాశ్రులు గురియఁగ, మానవతీమణిని సుతను ♦ మఱిజూచి హిమా
నీనగపతి వత్సలతన్, మానీంద్రుల మోలఁ ననియె మధుమయఫణితిన్. 106

ఉ॥ ఈ జగదంబ నాకు జని♦యించుట ధన్యుఁడనైతి మీపదాం
భోజసపర్యశ్రీయమును ♦ బొందితి వాంఛిత మొప్ప నింక నా
రాజవతంసుచిత్తమును రంజిలఁజేసి మదీయపుత్రి ♦ నీ
రాజనిభాస్య నీలచికుర న్వరియింపఁగజేయు డెంతయున్. 107

క॥ కన్నియ యీకమలేక్షణ, పన్నగభూషణుని వేడ్క♦బరిణయమగుటన్
గన్నులపండువుజూతము, జెన్నుగ వినమే 'శుభస్య ♦ శీఘ్రం' బనగన్. 108

వ॥ అనిన భూభృద్వల్లభు మనోభీష్టంబువిని మునీంద్రు లుత్సాహభరితులై రంత
నంగీరసుండు మఱియు నప్పర్వతరాజపత్నులం జూచి యిట్లనియె. 109

క॥ మీకు నభీష్టంబెకదా, యీకార్యము మాతృజనుల ♦ కిష్టంబైనన్
లోకమున కన్య నీదగు, శ్రీకరముగ వరుని బిలిచి ♦ ప్రేమ గృహస్థుల్. 110

వ॥ అనిన విని గిరిపురందరసుందరు లందరు డెందంబుల నానందంబుఁ జెలఁగి రంత
నుచితజ్ఞత మానక మేనక యిట్లనియె. 111

ఉ॥ స్థావరజాతి యేము సత♦తంబు వసింతు మచేతనస్థితిన్
భావ మెరింగియుక్తముగఁ ♦ బల్కఁగనేరము శ్రోత్రధరాగలో
భావహహా మనం బరయ ♦ నజ్ఞులమెంతయు వాక్యదోషముల్
మావలనం జనించు నివి ♦ మన్ననజేసి సహింపగాదగున్. 112

క॥ దేవమానవపన్నగ ♦ తిర్యగాళి, కరయవాక్యంబుజగతి ♦ వ్యత్యాసమగుట
యుక్తమగుసమానులుబల్కు♦సూక్తులెన్న, నసములగువారుభాషింపననుచితంబు. 114

వ॥ అదికావున.

క॥ దేవతలతోడ మాఱున్ ♦ స్థావరులకు నెవ్విధమున ♦ సంబంధమగున్
భూవలయంబున శోభిలు ♦ భావింప సమానులకును ♦ బంధుత్వమొగిన్. 115

ఉ॥ ఏనుఁగమీఁదనుండు నతఁ ♦ డేనుగమీఁద వసించువానికిన్
మానుగఁ జూర్ణమిచ్చిన స♦మానము జూడ ధరాతలంబునన్
గాన మహేశుఁ డాతఁడు జ♦గత్పతి యెన్నఁగ నంతకాంతకుం
డానిటలాక్షుతోడ సరి ♦ యౌదుమె? యేమొగి వియ్య మొందగన్. 116

క॥ అతఁడెన్న మహాగ్రాసుం, డతులితరౌద్రాన్వితుండు ♦ హారు డుగ్రుండున్
క్షితి నతనిచరిత్రంబులు, బ్రతిదినము న్వినఁగ దుర్వి♦భావ్యంబులగున్. 117

క॥ లీలామాత్రముగాగను ♦ నాళీకజుశిరము దునిమె ♦ నఖముఖధారం
దూలించె నృసింహాదుల ♦ ఫాలాక్షుని కృత్యమెన్న♦బహుఘోరమగున్ 118

—* ఋషుల పలుకులు విని మేనక భయమందుట *—

క॥ ఒక వాగ్వ్యత్యాసంబో, ర్వక వీరుండగుచుఁ గూల్చె ♦ శ్వశురుని దక్షున్
సకలార్తి జనుల నిర్జర ♦ నికరము భయపెట్టె నతఁడు ♦ నిర్దయుఁ డగుచున్. 119

క॥ ఈసుత నిచ్చినచోటను, గాసిలక సుఖించునట్లు♦గాఁ జేయఁదగున్
గాని యొకించుకగల్గిన, వేసటపడు మదిని మమ్ము ♦ వేమరు దూఱున్. 120

క॥ మీ రెఱుగనిది యొకింతయు, ధారుణిలో గలదె సకలధర్మైకకళా
పారీణులు మీ మదిలో, సారె విచారించి చేయ ♦ జనుఁ బరిణయమున్. 121

క॥ ఆతనికి తల్లిదండ్రులు భ్రాతలు, బంధులును లేరు ♦ పరికింపంగా
జాతియు నడతయుఁ గనపడ, దాతండు బురాతనుండు ♦ నద్వయుఁ డెన్నన్. 122

క॥ కనుగొనగ తన్మహత్త్వము, జనియించును ప్రేమ మఱియుఁ ♦ జాలభయంబౌ
నని తలపోయుచు మేనక, యనిన యరుంధతియు బలికె ♦ నతిమధురోక్తిన్.

క॥ మేనక విను మాశంభున, కేనాటికిఁ దల్లిదండ్రు ♦ లెన్నఁగలే రెం
తేనియు జగములకెల్లను, దానయగు న్దలపఁ దల్లి♦దండ్రియుఁ దరుణీ. 124

క॥ సర్వైశ్వర్యధురీణుఁడు, సర్వజ్ఞుఁడు రాజరాజ♦సఖుడు నుతింపన్
సర్వేశ్వరేశ్వరుండును, సర్వజగద్భర్త యతఁడు ♦ సామాన్యుండే. 125

క॥ దండింపఁ దగినవారల, దండించుట ప్రభుని కరయ ధర్మముగాదే
కుండలిభూషణుఁ డాతఁడు, దండింపక యెటులనుండు ♦ దనుజుల జగతిన్. 126

క॥ తనతనయ కర్ణకటువుగ, వినయనయవిదూరుఁడగుచు ♦ విశ్వేశ్వరు శం
భుని దూషించెను దక్షుం, డనిమిత్తం బల్లుడనక ♦ నధ్వరమందున్. 127

క॥ ఆ దోషాతిశయంబున, గాదే దండింపఁబడియెఁ ♦ గడుఁ దక్షుఁడు బ్ర
హ్మాదినిలింపులు దానన, మేదిని దండార్హులైరి ♦ మృత్యుంజయుచేఁ. 128

వ॥ అది కావున మద్వచనంబులు విశ్వసించి సదాశివుండును, మహాదేవుండును, శంకరుండును, ఇంద్రశేఖరుండును, మృడుండును, సుమంగళుండును నగు శంభుని సామాన్యునిగాఁ దలంపకుము. నిర్దోషుండును సకలకల్యాణగుణాకరుం డని యెరుంగుము! 129

ఉ॥ ఎన్నఁగ యోగినీతిలక ♦ మీవు కృతార్థవు బద్మనేత్రి నీ
కన్నియనిమ్ము శంభునకు ♦ గౌతుకమొప్పగ బ్రహ్మబోధ సం
పన్నులు చంద్రచూడ పద♦పంకజసంస్మరణైకశీలు ర
భ్యున్నతి వచ్చి రిందు ముని♦పుంగవుల న్గడు బూజసేయుమా. 130

గీ॥ అని యరుంధతి బోధింప♦నాత్మఁదెలిసి, యద్రిరాజేశ్వరుని రాణి ♦ యంత మదిని
విగతసందేహ యగుచును♦ వినతిఁజేసి యత్రిమొదలైనమౌనుల కనియె బ్రేమ.

క॥ తెలియక నేనాడిన యీ, పలుకులు మీరలు సహించి పాలింపదగుఁ
బలుమఱుఁ జెల్లెఁగానే, చెలువుగ మీకేను మౌని♦శేఖరులారా. 132

క॥ ఏణాంకముఖి కోకిల, వాణిని మత్కన్య నిపుడు వాంఛిత మొదవఁ
బాణిగ్రహణము జేయుట, యేణాంకధరుండు నాక♦భీష్టముఁజుమీ 133

క॥ ఆలస్యమేలనింకను, బాలామణిఁ గన్యనిత్తు ♦ బరమేశ్వరుఁడా
బాలేందుమౌళికేనుఁ, మేలుగ నాయత్నమందు మీ రుండ దగుఁ. 134

వ॥ అనిన మహీధరవధూమణిఁ బ్రశంసింపుచు మునీంద్రులు భూధరేంద్రున కిట్లనిరి. 135

క॥ కలకంఠి నీతనూజను, జెలువలరగ నంకపీఠిఁ ♦ జేర్పుము వేడ్కన్
ఫలములుగ్రహింపుగావుత, తొలుతన్ శుభకరముగాగఁ♦దుహినగేంద్రా. 136

వ॥ అనిన విని యమ్మద్రపట్టిం గట్టుఱేడు బొంకంబుగ నంకపీఠంబునఁజేర్చె నప్పు డరుంధతిమొదలైన సువాసిను లంద అద్దేవికరారవిందంబుల ఫలంబులిడి తత్పాదపంకజంబులు మనంబులం దలంచుచు జగన్మాతయైన యీసర్వమంగళ యనన్యసులభంబైన పరమేశ్వరునియంకం బధివసించు నీదేవిచేత నీశ్వరుండు గృహమేధియగు నీశ్వరునిచేత నీదేవి గృహమేధినియగు విచిత్రకృత్యులైన వీరలచేత జగదుత్పత్తిస్థితు లగునని యానందించిరి. 137

మ॥ అలనై లేంద్రుఁడు మౌనిచంద్రులకు సా ♦ ష్టాంగప్రణామంబు లు
త్కలికంజేయుచు నవ్వధూవరులకుం ♦ గల్యాణలగ్నంబు ని

స్తులతర్ మీారు వచింపుడన్నను మునీంద్రుల్ చంద్రతారాబలం
బులు రాశిగ్రహయోనికూటములు సొంపుర్ మీారగా నెన్నుచుర్. 138

వ॥ భూధరేంద్రా! వినుము, సర్వబంధుండును జగజ్జనకుండయిన మహేశ్వరునకును లోకజననియైన సర్వమంగళకును సర్వానుకూలంబుగల్గియుండుటకు సందియం బేమి నెల్లిఫల్గుణ్యుత్తరలయందు రాత్రి జామిత్రసంశుద్ధి కలిగియుండునప్పుడు శుభముహూర్తంబని నిర్ణయించి యమ్మహాఋషులు మహాదేవునిసన్నిధికిం బోయి రంత. 139

శా॥ ప్రాలేయాచలమౌళి బంధుయుతుండై పల్మారు చిత్తంబులో
నాలోచించి జరాచరంబు సకలం బత్యంతహర్షంబుతో
నాలోకింపగవచ్చు నీశ్వరుని కల్యాణోత్సవంబందు నిం
దేలాగు న్వసియించు నెల్లజన మీయాస్థానముల్ చాలునే. 140

క॥ అని చింతింపుచు నుండగ, దనయుండు మైనాకుండనియె ద్వష్టను బిలువం
బనుపుము శీఘ్రం బాతండు, బనివడి కల్యాణమంటపము నిర్మించుర్. 141

వ॥ అనుడమ్మహీధరేంద్రుం డాదరంబున విశ్వకర్మను రావించి యర్ఘ్యపాద్యాద్యుప చారంబుల గావించి యిట్లనియె. 142

క॥ ఓ విశ్వకర్మ! కుశలమె? నీవెగదా జగతి సకలనిర్మాణంబుల్
గావించునట్టి శిల్పకళావేదివి మనవి వినుము లలిమీాఱంగర్. 143

మ॥ ఇపు డయ్యిందుకళావతంసునకు నే నెంతేని నిప్పార్వతిర్
దపనీయోజ్జ్వలగాత్రి నిచ్చి చెలువొందం బెండ్లిగావింతు నీ
నిపుణత్వంబు చెలంగ శీఘ్రతరము న్నిర్మింపు కల్యాణమం
టపముర్ శిల్పకలానిరూఢి కనుపట్ట న్నేత్రపర్వంబుగర్. 144

—* హిమవంతుడు హైమవతివివాహమునుగురించి యత్నించుట. *—

వ॥ అని వస్త్రమాల్యానులేపనంబు లొసంగి బహూకరించిన సంప్రీతహృదయుం డగుచు నవ్విశ్వకర్మ యతిసంభ్రమంబున నానాదివ్యమణివిభాభాసమానం బును యోజనశతసహస్రపరిమితవిస్తారాయామ రమణీయంబును ననేకశత సంఖ్యాకవిశాలాభిరామంబును ధర్మ్యభౌమప్రాసాదసహస్రపరిచుంబితాంబరం బును, బహువిధచిత్రవిచిత్ర పరిశోభితంబునగుచు నొకచో జలసదృశరత్న సదృశరత్నసదనద్యుతుల తరంగాకులం బైన సముద్రంబు ననుకరింపుచు నొక్క యెడ బర్వతాకారంబునం జూపట్టుచు నొక్కచక్కి జలాశయసమాకులం బగుచు, నొకక్రేవ సలిలభ్రమకరంబులైన కుడ్యమధ్యంబుల జెలంగుచు నభం బుల శోభిల్లుచు, నొకచాయ గుడ్యసమానంబులగు నభినవద్వారవజ్రుల జెలు వొందుచు నొక్కదిక్కున నాకాశప్రతిమానంబులైవకుడ్యంబుల విలసిల్లుచు

నొకవంక కుడ్యనిభంబైన నభంబు శోభిల్లుచు నొకకడ స్తంభంబులుబోలె వ్యోమప్రదేశంబులు దనరుచు నొకచోట వ్యోమంబునుబోలె స్తంభంబు లలరుచు సకలాలంకారభాసుర రత్నస్తంభ శతసహస్రాభిరమ్యంబులైన యుపమంటపంబులును, మౌక్తికమణిగవాక్షంబులును, విద్రుమద్వార తోరణంబులును, వజ్రకల్పితసోపానంబులును, స్వచ్ఛస్ఫటికవేదికలును, దినకరపథ నిరోధ సమున్నత పతాకాగ్రంబులును, మహావృషభగణపరివేష్టిత ప్రాకారాగ్రంబులును, గలిగి మనోహరంబై వెలయు ననదృశంబగు కల్యాణమంటపంబు సృజించి గిరిరాజునకుం జూపిన. 145

ఉ॥ ఆ నగమౌళి జూచి మది♦నద్భుతమంది సుపర్వ శిల్పికిన్
మానితభాసమాన బహు♦మానశతంబు లొసంగి వీడ్కొనెన్
వాని 'మదీయపుత్రిక వి♦వాహమహోత్సవ మెల్లిజూడ నెం
తేని కుటుంబయుక్తముగ ♦ నీవిటరావలె' నంచు బిల్చుచున్. 146

వ॥ తదనంతరంబ. 147

క॥ మాంగళ్యమొప్ప భూధర,పుంగవుఁడు సుగంధమాల్య♦భూషాంబరముల్
శృంగారింపఁగ బుత్రికి, నంగనల కనుజ్ఞనొసఁగె ♦ హర్షం బలరన్. 148

చ॥ సరసిరుహాక్షు లంత నతి♦సంభ్రమ మొప్పగ రత్నకాంచనా
భరణసమేత జేసి నవ♦పద్మదళాక్షిని సర్వమంగళన్
సురుచిర భద్రపీఠమున ♦ సొంపువలిర్ప వసింపఁజేసి రా
దరమున శంఖదుందుభిమృ♦దంగనినాదము లుప్పతిల్లగన్. 149

మ॥ జలజాక్షులు వేడ్కమీఱగ గల♦స్వానంబులం బాడ గా
శల మింపొందగ బైడిపళ్ళెరమునన్ ♦ జాబిల్లిరాగిన్నెలో
జెలగన్ సంపగినూనె నించి యొకరా♦జీవాస్య యాగౌరికిన్
దలయంటె న్నవరత్నకంకణ ఝణ♦త్కారంబు లింపొందగన్. 150

మ॥ తలిరుంబోణులు శాలిచూర్ణము హరి♦ద్రాముద్గపిష్టంబులన్
నలుగుంబెట్టి సుగంధపుంరసము వె♦న్నంజల్కి కంజాక్షికిన్
జలకంబార్చిరి ద్యోధునీప్రముఖ భా♦స్వత్పుణ్యతీర్థంబులన్
విలసత్ప్రీతి జపింప భూసురులు దే♦వీసూక్తము ల్మాటికిన్. 151

క॥ సలిలములునించి కాంచన, కలశంబులు దేవమాని ♦ కాంతాగణముల్
వెలుపుగ జగదీశ్వరియగు, జెలువకు నభిషేచనంబు ♦ జేసిరి ప్రేమన్. 152

క॥ స్నిగ్ధమగు విమలాంబరమున, సుదతికి తడియొత్తె నొర్తు ♦ సుందరి వేగన్
ముదమున దివ్యదుకూలము, ముదిత యొకర్తొప్పగ గట్టి♦ముద్దియ కెలమిన్. 153

క॥ పొంకంబుగ నొకకామిని, పంకజముఖి కపుడు చరణ ♦ పంకజయుగళా
లంకారమొప్ప యావక, పంకము రంజిల్ల నలదె ♦ భవ్యప్రౌఢిన్. 154

మ॥ తరుణీ తావకకోమలాంఘ్రికమల♦ద్వంద్వంబు రాజిల్లు నీ
శ్వరమౌళిన్ శశిరేఖతోడ ననుచుం ♦ జంద్రాననన్ సారెకుం
బరిహాసోక్తులు బల్కి నవ్వుచు ముఖా ♦ బ్జం బెత్తి హస్తంబునం
దరవిందంబును బూని యేసె నపుడా ♦ యబ్జాక్షి యాయింతులన్. 155

—* హైమవతిని పెండ్లికూతుంజేయుట. *—

సీ॥ మంజీరములు పాద♦కంజాతములఁ జేర్చె, వలనొప్ప బూర్ణేందు♦వదన యొర్తు
మణిమయమేఖల ♦ మధ్యభాగంబున, బంధించె చంపక♦గంధి యొర్తు
కరమున బచ్చల ♦ కడియముల్గీలించె, భాసిల్ల బల్లవ♦పాణి యొర్తు
అలరువక్షస్థలి ♦ హారంబు లునిచెను, రాణింపుమంజుల♦వాణి యొర్తు
కర్ణతాటంకములుబెట్టె ♦ గలికి యొర్తు, నాసికామౌక్తికంబిడె ♦ నాతి యొర్తు
కాసికము వేణి సవరించె♦ కాంత యొర్తు, అద్రిరాజేంద్రకన్యకు♦నందమలర. 156

క॥ సుమహితమౌక్తికదామము, బ్రమదయొకర్తిడియె ఫాల♦ఫలకంబందున్
సుమమాలిక నొకకోమలి, కమలాక్షికి దురిమె నీల ♦ కచభరమందున్. 157

క॥ వివిధాభరణాన్వితయై, యవనీధరరాజకన్య ♦ యపు డలరారెన్
దివిజేంద్రచాపశోభా, ప్రవిభాసినియైన గగన♦రమయుంబోలెన్. 158

క॥ స్మరచాపబాణలీలా, కరములు భువనైకమోహ♦కరములునగుచున్
బరగెడు భ్రూలోచనములు, దరుణి విలోకించె గులుకు ♦ దరహాసరుచులన్. 159

క॥ భూషణము లెన్నియైనను, భూషణమగు టెట్లు? తుహిన ♦ భూధరసుతకున్
భూషణముల కెల్లను గడు, భూషణమై చాల తద్వ♦పుఃప్రభ మెఱయన్. 160

క॥ ఆ కాంతామణి గనుగొని, యీ కొమ్మకు దగిననాథు ♦ డిందుధరుండే
శ్రీకంఠునకున్ దగుసతి, యీ కలకంఠియె యటంచు ♦ నెంచిరి జనముల్. 161

క॥ ఈ దంపతులకు నెన్నగ, నీ దంపతులే సమాన ♦ మిద్ధర ననుచున్
మోదించిరి సురమునిసతు, లా దేవినిజూచి తండ్రి ♦ హర్షంబొందెన్. 162

వ॥ అంత. 163

గీ॥ పిలిచి వరునకు గన్యక♦ బెండ్లిసేయు, నదియె బ్రహ్మవివాహంబు♦నగు దలంప
నుత్తరాయణ మిది యిప్పు♦ డుచితమనుచు, చంద్రశేఖరు దోడ్తేర♦ శైలవిభుడు.

వ॥ శీఘ్రంబునం జని యనవరత విరాజమాన నానాదివ్యతరులతాసూనవాస
వాసంబును, సిద్ధ చారణ గంధర్వ విద్యాధర నిఖిల దేవ ముని గణ నివా

నిజవిమలవిభావినిర్జిత శరచ్చంద్రచంద్రికా విలాసంబును, సకలమరిత నిరాసంబును, నగు కైలాసంబు జేరి యందు రత్నప్రాకార విరాజితంబును, రమణీయ మణిమయప్రాసాదమంటపాభిశోభితంబును, విచిత్రతర చిత్రసదనాలంకృతంబును, విశాలచంద్రశాలాభిరామంబును, వివిధవిభవాభిరామంబును, నగు భోగపురంబున దివ్యభవనంబందు రత్నసింహాసనాసీనుండును, జగద్రక్షణ జాగరూకుండును, సనకాది మునిజనపరివృతుండును నగు నమ్మహేశ్వరుంగాంచి భక్తిప్రణయపూర్వకంబుగ నమస్కరించి యిట్లని వినుతించె. 165

క॥ భువనాధీశ్వర! శంకర !, దివిజాసురవంద్యపాద ♦ దీనశరణ్యా
భవతాపదావపావక , నవజలద! కటాక్షదృష్టి ♦ నను గావగదే. 166

మ॥ నిను సేవించినచో సురాసురనరా♦నీకంబు భోగంబులన్
దనరన్ గాంచి సుఖింతు రుర్విని భవ ♦ త్పాదాంబుజద్వంద్వ పూ
జన మొక్కింతయు లేని హీనులకు నై♦శ్వర్యంబు లేలాగు గ
ల్గును శ్రేయం బెటులబ్బు దుర్గతియు గ♦ల్గున్నాక యెంతేనియున్. 167

క॥ సర్వాభీష్టము లొసగుచు, సర్వజగంబులను బ్రోచు ♦ సర్వజ్ఞ శివా
సర్వేశ శరణు బొందితి, సర్వదయాపరుడ వనుచు ♦ సత్యము నిన్నున్. 168

క॥ యాచించునట్టి యర్థికి, యాచితమును మించనిచ్చు ♦ నధికవదాన్య
శ్రీచతురుండౌ గద నిను, యాచించెద నొసగు మిష్ట ♦ మతిశీఘ్రముగన్. 169

వ॥ అనుచు నగేశ్వరుం డజ్జగదీశ్వరునకు బునఃపునః ప్రణామంబులొనర్చిన శంకరుండు కరుణాకటాక్షంబున వీక్షించి ప్రభులక్షణ లక్షితంబులైన గంభీరతరవచోగుంభనంబు లలర “గిరీంద్రా! లెమ్ము లెమ్ము, భవదభీష్టంబెయ్యది?” వేడు మొసంగెద ననిన, 170

మ॥ హిమశైలేంద్రుడు బల్కె మామక మనో♦భీష్టంబు జేకూర మీ
కు మదీయాత్మజనిచ్చి సంభ్రమము ద♦ళ్కొత్తన్ వివాహం బొన
ర్తు ముదంబొప్ప బ్రతిగ్రహింపదగు దో ♦ డ్తో నోషధీప్రస్థమం
దు ముకుందాది సువర్వబృందము ము♦నీంద్రుల్గొల్వ నభ్యున్నతిన్. 171

వ॥ అని యనేకవిధంబుల మనోరథంబు లలర ధరాధరేంద్రుండు ప్రార్థించిన బరమేశ్వరుండు బ్రసన్న హృదయుండగుచు నంగీకరించిన నమ్మంచుగుబ్బలి మగుడి నిజస్థానంబగు నోషధిప్రస్థంబునకుం జేరె. 172

—* హరుడు నందీశ్వరుని బందుగుల పిలువ నియమించుట. *—

క॥ నందీశ్వరునిం గనుంగొని, యిందుకళాధరుడు ♦ వేడ్క నీ బ్రహ్మాండం
బందున దనరెడు బంధుల, నందఱ వెస ♦ బిలువుమనుచు నాజ్ఞాపించెన్. 173

క॥ ఆనందీశ్వరుఁ డెంతయు, నానందితుఁడగుచు శంభు ♦ ననుమతి నతఁడుం
మానసమందు దలంచుచు, మానితముగ బిలిచె బంధు ♦ మండలి నెల్లన్. 174

సీ॥ కౌతూహలోన్నతి ♦ గణపాలకుల బిల్చె, నింద్రాదిదివిజుల ♦ నెల్ల బిల్చె
సకలదిక్పాలక ♦ సముదయం బొగి బిల్చె, నలనవబ్రహ్మల ♦ నలర బిల్చె
ద్వాదశాదిత్యుల ♦ దనరంగ బిల్చె, నే♦కాదశరుద్రుల ♦ ఘనత బిల్చె
వసువుల నెనమండ్ర ♦ వరుసతో బిల్చెను, బిల్చె విశ్వేదేవ ♦ బృందములను
సాధ్యగణముల బిల్చె ను♦త్సాహ మొప్ప, యక్షగంధర్వతతి బిల్చె♦నాక్షణంబ
సిద్ధవిద్యాధరోరగ ♦ శ్రేణి బిలిచె, బితరులను బిల్చె నతిశయ♦ప్రేమ మీఱ.

క॥ గరుడధ్వజు నిం బిల్చెను, బరగ దదీయావతార ♦ పఙ్క్తిన్ బిల్చెం
గరమర్థి జతుర్ముఖుఁ డగు, బరమేష్ఠిం బిలిచె మదిని ♦ బ్రమదం బెసగన్. 176

వ॥ మఱియు బాతాళనివాసులైన యనంత వాసుకి కాద్రవేయాది మహాబలకర్కోటక మహోరగ శంఖపాల మహాపద్మాక్షులైన యష్టమహానాగముఖ్యులను భానుకంప వీరమహాబలభద్రులను, మహాబల మహాబాహు మధుపింగళ చతుర్వక్త్రాదులైన భూతగణాధ్యక్షులను, విరోచన బలి నముచి జంభ మహాజంభ హయగ్రీవ ప్రముఖ దైత్య దానవ గణంబులను, హాటకేశ్వరప్రముఖులైన కూశ్మాండగణముఖ్యులను, కరణ బాహుక పంచాస్య శతమన్యు శుకేశ కాష్టకూట క్షేమ మేఘ పృథ్వీశ్వర రూప తాళకేతు శతానన ప్రముఖులైన యసంఖ్యాత ప్రమథ గణాధ్యక్షులను కళా ముహూర్త కాష్ఠా దిన తిథి పక్ష మాస ఋతువత్సరంబులను గంగాదినదులను సముద్రంబులను సరస్సులను మఱియు దృష్టంబును శ్రుతంబును నైన చరాచరాత్మకంబగు సకల జగంబును బిలిచె నంత. 177

క॥ తరుణేందువతంసుని యవ,సరమెఱిగింపంగ దిశల ♦ శ్రవణోత్సవమై
పరగెన్ సంజ్ఞానాద్యము, లురుతరఘోషములవై భ♦వోన్నతి మీఱన్. 178

వ॥ అప్పుడు. 179

క॥ వేదమయుండైన తేయుని, మోదమున నెక్కి సైన్య♦ములు గొలువంగన్
శ్రీదయితామణితోడను, నాదిమదంపతుల జూడ ♦ హరి చనుదెంచెన్. 180

మ॥ చతురాస్యుండు మరాళవాహనము న♦త్సాహంబుతో నెక్కి వా
క్సతితోడన్ నిగమాగమంబులును రా♦గా మూర్తిమంతంబులై
కుతుకం బొప్ప నగేంద్రజాశిఖరిరా♦ట్కోదండకల్యాణ మ
ప్రతిమప్రౌఢిమ జూడవచ్చెను నవ♦బ్రహ్మల్ మునుల్గొల్వగన్. 181

మ॥ అమరేంద్రుండు బులోమజాతరుణితో ♦ నైరావతారూఢుడై
కొమరొప్పం జనుదెంచె దేవగణము ♦ ల్గొల్వంగ నావెంబడిం

గ్రమ మొప్పంగ గృశానుదండిపలభు♦గ్వారాణ్మరుద్గుహ్యకేం
ద్రమహేశుల్ వెస వచ్చి రిందుమకుటో♦ద్వాహంబు వీక్షింపఁగన్. 18

క॥ ద్వాదశరవు లశ్వినులే, కాదశరుద్రులును సాధ్య♦గణముల్ సిద్ధుల్
మోదమున వచ్చి రగరా, ట్కోదండు వివాహమునకుఁ ♦ గొబ్బునఁ జూడన్. 18.

క॥ సప్తమరుత్తులు వసువులు, సప్తఋషులు పితరు లఖిల ♦ సన్మునివర్యుల్
ప్రాప్తకుతూహలులై పర, మాప్తుం బరమేశుఁ జూడ ♦ నరుదెంచి రొగిన్. 184

గీ॥ అరయఁగ జరాచరాత్మక♦మందునుండు, నాత్మలంతరాత్మలును బర♦మాత్మలెల్ల
నరుగుదెంచిరి సంతోష♦మతిశయిల్ల, జంద్రమకుటోత్సవముఁ జూడ♦సరభసముగ.

క॥ ఉత్తమశౌర్యంబులు తళు, కొత్తఁగ నగ నరుదవదారు♦కోట్లసురారుల్
చిత్తంబులలర వచ్చిరి, చిత్తజపరిపంథిఁ జూడఁ ♦ జెలువం బొప్పన్. 186

క॥ ఏతెంచి రనంతాదులు, పాతాళనివాసు లష్ట ♦ పన్నగముఖ్యుల్
చేతోమోదంబలరఁగ, శీతాంశువతంసుఁ జూడ ♦ శీఘ్రము గాఁగన్. 187

క॥ హరుకల్యాణమహోత్సవ, మరయఁగఁ గాలాగ్నిరుద్రుఁ ♦ డరుదెంచె మహా
స్ఫురణత ననంతకోటులు, గరిమ న్నిజసదృశరుద్ర♦గణములు గొలువన్. 188

గీ॥ అలర ముక్తాత్ములైనట్టి♦యాత్మగణము, లర్బుదాయుతకోటి సం♦ఖ్యలు చెలఁగఁగ
హాటకేశ్వరుఁ డరుదెంచె♦హర్ష మెసఁగ, హాటకాచలధన్వి క♦ల్యాణమునకు. 189

క॥ ప్రమదంబలర విశాఖుఁడు, గొమరొప్పఁగ వచ్చె కోటి ♦ కోటిమహాప
ద్మములు గొలువంగ గణములు, విముక్తకేశులు పురారి ♦ వేడుకఁ జూడన్. 190

క॥ గణుతింప శతార్బుదములు, గణములు గొలువఁగను దన్ను ♦ ఘనముగ దేవ
ప్రణుతుండు బాశయుక్తుఁడు, గణముఖ్యుఁడు వచ్చె శంభు♦గనుఁగొనుఁ బ్రేమన్.

క॥ తిలకింప నాత్మగణములు, జలనిధిశతకోటులొప్ప ♦ సప్తాసనుఁ డు
జ్జ్వలబలుఁడు గణాధ్యక్షుఁడు, జెలువొందఁగ వచ్చెఁ జంద్ర♦శేఖరుఁ జూడన్.

క॥ అరయంగ వీతరాగులు, గరమర్థి ననేకకోటి ♦ గణములు గొలువన్
నిరుపమధృతి వికృతాస్యుడు, బరగం జనుదెంచె భర్గు ♦ పరిణయ మరయన్. 19

క॥ లోకాలోకనివాసుఁడు, ప్రాకట ఘన బాహుశౌర్య ♦ భాసురుఁడగు జ్వా
లాకేశుం డరుదెంచెఁ బి, నాకివివాహోత్సవంబు♦నకు జెలువొందన్. 19

క॥ సమదగణపరివృతుండై, సమదుండను గణవిభుండు ♦ సముధికపటిమం
గుముదాప్తజూటుసన్నిధి, కమరఁగ జనుదెంచె మదిని ♦ హర్షం బలరన్. 19

క॥ దుందుభి యనెడు గణాగ్రణి, దుందుభి ఘోషములు సెలఁగఁ దో♦డ్తోడ నసం
ఖ్యందనరు గణంబులతో, నిందుకళాధరునిఁ జూడ ♦ నేతెంచెఁ వడిన్. 1

క॥ దాలిచి కపాలదామము, మేలిమిగ బరార్థసంఖ్య ♦ మెరయఁగ గణముల్
పాలితనిర్జరపాలి క,పాలీశ్వరుఁ డాకపాలి ♦ పాలికి వచ్చెన్. 197

గీ॥ కలుషవర్జితు లూర్జిత♦ఖ్యాతి ఘనులు, కోటికోటిపరార్థము ♦ ల్గొల్వ గణము
నతిశయాహ్లాద మొప్పసం♦హ్లాదుఁ డపుడు, వచ్చెఁదరుణేందుమౌళి♦వివాహమునకు.

—* హరువివాహమునకు ఋషులు పరివారముతో నేతెంచుట. *—

గీ॥ రుద్రసన్నిభులైనట్టి ♦ రుద్రగణము, లమరఁగొలువంగ గోటిప♦ద్మములు తన్ను
నందకుఁడువచ్చె మేరుకో♦దండధరుని, పరిణయముఁజూడఁ గన్నుల♦పండువుగను.

గీ॥ జంభశాసనుతిఁ గాంచు♦శౌర్యనిధులు, కోటికోటిగణంబులు ♦ కొలువఁదన్ను
గుంభకుఁడు వచ్చె హర్ష ని♦గుంభ మెసఁగ, భావభవశాసి శంభుని ♦భవముఁజూడ.

క॥ ముదమున బ్రమథాధీశుఁడు, మదకుఁడు శతకోటిగణ స♦మన్వితుఁడగుచున్
విదితముగ మహామహిమను, మదనారిం జూడవచ్చె ♦ మానితభక్తిన్. 201

క॥ కోటిపరార్థగణంబులు, మేటిగగొలువంగ శివి ♦ మెఱయఁగ వచ్చెం
బాటవముగ సన్నాదుఁడు, జూటున్ హిమకరకిరీటు ♦ జూడం బ్రేమన్. 202

క॥ నయధుర్యుఁడు భగనేత్రుం, డయుతకోటిగణము ♦ లలరఁగాఁ గొలువంగా
బ్రియముదలిర్పగ మృత్యుం,జయునిం గనుఁగొనగవచ్చె ♦ సత్వరలీలన్. 203

గీ॥ ఆపవర్త మహాకేశు ♦ లనఘమహిమ, వీరపర్వతకుండును ♦ విశ్రుతముగఁ
గొలిచి చనుదేర సాహస్రి♦కోటిగణము, లరుగుదెంచిరి తరుణేందు♦ధరునిఁజూడ.

గీ॥ గణవరేణ్యులు పిప్పల ♦ కాకపాద, సన్నకాదులువచ్చిరి ♦ సంభ్రమమున
గరిమమీఱ నసంఖ్యాత♦గణములొప్పఁ, జిత్తజారాతిపాదాబ్జ♦సేవకొఱకు. 205

క॥ కొలువగ నసంఖ్యగణములు, నెలకొని మధుపింగళుండు ♦ నీలుండు మహా
బలుఁడన్ మువ్వురుగణపతు, లలరఁగవచ్చిరి కపర్ది ♦ నవలోకింపన్. 206

గీ॥ పూర్ణభద్రుఁడు వచ్చెసు♦బోలుపెసంగ, రహిఁచతుర్వక్త్రుఁ డరుదెంచె♦రమణమీఱ
బహుగణంబులు గొలువంగ♦భర్గుకడకు, వీరభూతగణంబులు ♦ విశ్రుతముగ. 207

సీ॥ ప్రమథాధిపతులెన్న ♦ ప్రథమంబుకరణుండు, సనుదెంచెబహుసైన్య♦సహితుఁడగుచు
బాహుకుం డరుదెంచె ♦ బహుగణంబులు కొల్వ, జనుదెంచె బంచ♦పంచాశదర్బు
దంబులు ప్రమథులు ♦ తనుఁగొల్వఁ బంచాస్యు, డలరంగ శతకోటి♦బలముతోడ
శతమన్యువినుతుండు ♦ శతమన్యుఁడేతెంచెఁ, దిలకింప మఱియుఁ బ్ర♦త్యేకముగను
గోటికోటి గణంబులు ♦ గొల్చిరాఁగ, మేఘభృత్తాష్టకోటు ల♦మోఘబలులు
వృషభబలి సుకేశాఖ్యులు ♦ వేడ్కమీఱ, వచ్చిరర్ధేందుమౌళి వి♦వాహమునకు.

సీ॥ అమితసైన్యములతో ♦ నరుదెంచె వేగశ, తాననుండు విరూపుఁ♦డరయవచ్చెఁ
దాళకేతుఁడువచ్చెఁ ♦ దద్దయుఁబ్రేమతోఁ, గామరొప్ప లోకాంత♦కుండు వచ్చె
జైత్రకుండును వచ్చె ♦ సంతోషకలితుఁడై, దైత్యాంతకుఁడువచ్చెఁ♦ద్వరితముగను
లోకజిత్తరుదెంచె ♦ లోకముల్ పొగడంగ, మృత్యుజిత్తరుదెంచె ♦ మెఱయశీవి
మఱి విషాదనుం డరుదెంచె♦మహిమ చెలఁగ, గాలజిద్విష్ణుజిత్తులు ♦ గఱిమమీఱ
భృంగిరిటుఁడును జనుదెంచె♦నీశుఁజూడ, సైన్యములు సహస్రపరార్ధ♦సంఖ్యగొలువ.

చ॥ అరయ సహస్రయోజన స♦మంచిత లక్ష్యవిభేదనోన్నతిం
బరగుచు జాపవిస్ఫురణఁ ♦ బర్వ సహస్ర సహస్ర సంఖ్యలన్
ధరణి వసించునట్టి విబు♦ధవ్రజపూజ్యులు రుద్రు లందఱున్
సురుచిరలీల శంకరునిఁ ♦ జూడఁగ వచ్చిరి వేడ్కమీఱఁగన్. 210

గీ॥ నీలకంధరులగుచుఁ ద్రి♦నేత్రులగుచు, నంబునిధియందు నంతరి♦క్షంబునందు
దివిని నున్నట్టి యారుద్ర♦నివహమెల్ల, బ్రేమఁ జనుదెంచె బరమేశు ♦ పెండ్లిజూడ.

క॥ అనిశంబు నవనిచరులై, ఘనతరముగ నెపుడు నీల♦కంధరు లగుచుం
దనరెడు రుద్రులు గొండఱు, జనుదెంచిరి శివునిపెండ్లి♦సంభ్రమ మలరన్. 212

క॥ పరగ విలోహితు లగుచును, గరిమన్ శితికంఠులగుచు ♦ క్ష్మారుహములఁ బిం
జరత న్నెలకొను రుద్రులు, హరుఁజూడన్ వచ్చిరపుడు♦హర్షంబొదవన్. 213

గీ॥ ప్రకటితంబుగ భూతాధి♦పతులునగుచు, దద్దయు నికేశులై జటా♦ధరులునగుచు
సాయుధులునై యసంఖ్యంబు♦లైన వేలఁ, బరగు రుద్రులు వచ్చిరి♦భవునిఁజూడ.

గీ॥ దిఙ్నివాసులు నగుచును ♦ దీర్ఘచారు, లగుచు పథిరక్షులగుచును ♦ నలరినట్టి
రుద్రులందరు వచ్చిరి ♦ రుద్రుఁజూడ, భాసురంబుగ నానంద♦భరితులగుచు. 215

వ॥ మఱియు నదితియు, దితియు, విశ్వయు, వాసువు, కద్రువయు, గాళికయు, పులోమయు, సరమయు, సింహికయు, సంహ్లాదయు, వినతయు, సిద్ధియు, మాయయు, క్రియయు, దుర్గయు, స్వాహయు, స్వధయు, సావిత్రియు, దేవమాతయు, రజనీమాతయు, దక్షిణయు, ద్యుతియు, రతియు, బుద్ధియు, మతియు, మేధయు, పుష్టియు, తుష్టియు, సరస్వతియు, రాకయు, కుహువును, శినీవాలియు, దేవియు, ననుమతియు, ధరణియు, వేళయు, బాలయు, నారాయణియు, దేవమాతయు, దేవపత్నులును, నానాదివ్యమణిభూషణంబుల ధరియించి చామరాసక్త హస్తులగుచు సుందరీ విశేషంబులతోఁడ, సకల మహానదులును, గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నర పన్నగులును, నరులును, నదులును, సాగరంబులును, గిరులును, మేఘంబులును, సంవత్సరంబులును, కళలు, వేదంబులు, మంత్రంబులు, యజ్ఞంబులు, సోమంబులు, హుంకారంబులు, ఫట్కారంబులును, బరి

చారకులతోడ దివ్యాప్సరోజనంబులు, సుమంగళులును, సర్వమంగళా వివాహ
మహోత్సవంబునకు వచ్చిరి. 216

క॥ అంతటఁగూడిన యాజన, మంతయుఁ గలకలముమించె ♦ నత్యంతం బీ
శాంతఃపురాధికారిఁ, శాంతిసిద్ధిన్నందిఁజూచి ♦ సద్భక్తి మెయిన్. 217

గీ॥ స్వామి, నందీశ! వినుము, వి♦జ్ఞాపనంబు, శంభుసేవార్థమిప్పుడు ♦ సకలజనము
వచ్చియున్నార మమ్మ హే♦శ్వరుని కెఱుఁగ, జేసి తద్దర్శనము గల్గఁ♦జేయుమనుడు.

ఆ॥ నంది వారిమనవి ♦ నయముగ నాలించి, యిందుమౌళి కప్పు ♦ డెఱుఁగఁజేసి
ముఖ్యులైనవారి ♦ ముందుగ రమ్మని, శివునిసముఖమునకుఁ ♦ జేరఁబిలిచె. 219

మ॥ భువనాధీశుఁడు సత్కృపాంబుధి జగ♦త్పూజ్యుండు సర్వజ్ఞుఁ డా
శివుఁ డభ్యున్నత వైభవంబుఁ జెలఁగన్ ♦ సింహాసనారూఢుఁడై
యవలోకించె ననుగ్రహం బలరఁ గ♦ల్యాణార్థమై వచ్చు బాం
ధవసందోహము నెల్ల వీక్షణసుధా♦ధారాప్రవాహంబుగన్. 220

గీ॥ శంభుముంగిట నొకప్ర దే♦శంబునందు, నెల్లరను నిలిపి సంకర ♦ మెనయకుండ
గణవరేణ్యుండు నందియు♦త్కలికఁదనర, సారెసారెకు వేత్రాగ్ర♦చాలనమున.

గీ॥ వలదు రభసంబు పిలిచిన ♦ వారె లేచి, యొక్కరొక్కరె రమ్మని ♦ యుచితరీతి
వేల్పుమన్నీలఁ బేరొక్కని ♦ వేరువేఱ, జూపె వరుసను తరుణేందు ♦ జూటునకును.

క॥ తొలుతనలనంది వేత్రాం,చలసంజ్ఞను బిల్వ లేచి ♦ చయ్యన గాలా
నలరుద్రుఁ డిందుధరునకు, నలరఁగ బ్రణమిల్లి నిలిచె ♦ నతిదూరమునన్. 223

మ॥ నయమొప్పంగ శశాంకశేఖరున కా♦నందీశ్వరుం డానతిం
గయి వేత్రంబునఁ జూపి దేవ! యితఁ డా♦కాలాగ్నిరుద్రుండు హం
త యుగాంతంబున లోకపంక్తి కఖిలా♦ధారుండు వీక్షింపు మీ
దయకుం బాత్రుఁడు వచ్చినా డిపు డనం♦తంబైన సైన్యంబుతోన్. 224

క॥ అని నంది విన్నవించిన, విని యాతరుణేందుమౌళి♦విశ్వేశుఁడు గ
న్గొని కాలానలరుద్రుని, ననుగ్రహించెం బ్రసన్నుఁ♦డగుచు న్గరుణన్. 225

తే॥ అంతఁగూశ్మాండ గణముల ♦ కాధ్యుఁడైన, హాటకేశ్వరుఁ జూపెను♦హర్ష మెసగ
నట్లు నందీశుఁ డందర ♦ నలగణాగ్ర,గణ్యులను జూపె వేశ్వేర ♦ గరిమమీఱ,

క॥ హరినిం బిలిచిన నందీ,శ్వరునాజ్ఞ నిజావతార ♦ సంయుతుఁడగుచున్
బరగు చతుర్బాహులతో, సరసిజనాభుండు లేచి ♦ చయ్యన వచ్చెన్. 227

—* ఈశ్వరునకు నందీశ్వరుఁడు సురల వృత్తాంతము వినిపించుట *—

శా॥ నందీశుం డపు డాముకుందుని మహా♦నందంబుతో శంకరున్
సందర్శింపఁగఁజేసి దేవ యితఁడున్ ♦ జక్రాయుధుం డెన్న నిం
పొంద న్నామతనూద్భవుండు సతతం ♦ బుండున్ జగత్పాలనం
బందున్ దేవరచే నియుక్తుఁడయి యు♦ద్యత్ప్రీతి జూపట్టఁగన్. 228

తే॥ చెలఁగి ముక్తిదమైనట్టి ♦ చిత్రలింగ, మనుపమంబుగ నర్చించి ♦ యఖిలజగము
బ్రోవ నధికారియయ్యెను ♦ బొగడుమీఱ, నింద్రనీలసమద్యుతి ♦ నెనసి యితఁడు.

క॥ తావక పాదాంబుజయుగ, సేవోత్సుకుఁ డితఁ డెపుడు ♦ చిత్తమునందున్
దేవాధిప! కరుణామతి, బోవందగునయ్య యితని ♦ భూరికృపాబ్ధిన్. 230

క॥ అని పలుకు నందివచనము, ఘనముగ నాలించి నీల♦కంధరుఁ డపు డా
కనకాంబరుఁడగు హరిని, న్ననుగొనియె కృతార్థుగాఁగ ♦ గరుణాదృష్టిన్. 231

తే॥ అంత నందీశపాణి వే♦త్రాగ్రసంజ్ఞ, గని నవబ్రహ్మసహితుఁడై ♦ కమలభవుఁడు
వేగలేచి కపర్దికి ♦ వినుతిఁజేసి, దూరమున నిల్చె వినయంబు ♦ దోప నెలమి. 232

క॥ కమలాసను నపుడెంతయు, బ్రమదంబున నంది పాణి ♦ పంకజవేత్రా
గ్రమున న్నిర్దేశింపుచు, గుముదాప్తకళాసమేతు ♦ గొలువున ననియెన్. 233

ఉ॥ స్వామి పరాకు, పంకరుహ♦సంభవుఁ డితఁడు దక్షిణాంగజుం
డై మహిమం జెలంగు భవ♦దాజ్ఞ జగత్సృజనాధికారమున్
వేమరుబూను జ్యేష్ఠుఁడయి ♦ వేల్పులకెల్లను దావకాంఘ్రి సే
వామహనీయ నిష్ఠగల♦వాఁడు కృపామతిబ్రోవఁగాదగున్. 234

క॥ శైలంబగు నీలింగము, శీలంబలరంగ బూజ♦సేయుచుభక్తిన్
ద్రైలోక్య సుజనమందును, మేలుగ నధికారియయ్యె ♦ మీకృప నితఁడున్. 235

ఆ॥ పాత్రుఁడితఁడు దేవ! ♦ భవదనుగ్రహమున, కనుడు నందిపలుకు ♦ లాలకించి
ఘనకటాక్షదృష్టి ♦ గనుగొనె శంకరు, డబ్జభవునిదిక్కు ♦ నాదరమున. 236

క॥ స్మరశాసనుఁ డీరీతిన్, హరిహరనాళీకభవుల ♦ నంచితలీలన్
గరుణింప నంత నందియు, బరమానందమున బ్రమథ ♦ పతులకు దెలిపెన్.

వ॥ మఱియును. 238

చ॥ ఇతఁడు సురేశ్వరుండు శిఖి ♦ యీతఁ డితండు కృతాంతుఁ డెన్నగా
నితఁడు పలాశి పాశధరుఁ ♦ డీతఁ డితండు సమీరణుండు సం
స్తుతమతి యక్షరా జితఁడు ♦ శూలి యితండని వేఱువేఱ ది
క్పతులను దెల్పె నంది శశి♦ఖండవతంసుని ముందర వేడుకన్. 239

సీ॥ దివిజులు వీరెల్ల ♦ తిలకింపు సర్వేశ!, వీక్షింపు మసురులు ♦ వీరు దేవ!
గంధర్వగణ ♦ మిది కరుణఁజూడు మహేశ!, యురగులు వీరెల్ల ♦ నురగభూష!
వెలయంగ నశ్వినుల్ ♦ వీరు మహాదేవ! సప్తమరుత్తులు ♦ స్వామి! వీరు,
వసువులు రుద్రులు ♦ వరుసతో వీరెల్ల, ఋషిగణంబులు వీరు ♦ వృషభవాహ!
పితృగణంబిది పరికింపు♦ప్రేమమీఱ, సిద్ధసాధ్యులు వీరెల్ల ♦ సిద్ధవినుత!
కనుము రక్షఃపిశాచ సం♦ఘములు వీరు, పరమకృపఁ జూడు జగదీశ! ♦భవవినాశ!

వ॥ మఱియు నివి పక్షిపన్నగగణంబు, లివి నదీనదసముద్రంబు, లివి భూధరంబు, లివి వనంబు, లివి కళాముహూర్తతిథిమాసఋత్వయనవత్సరంబు లనుచు గ్రమంబున నందీశ్వరుం డయ్యిందుధరునకుం దెల్పిన. 241

క॥ శంభుఁడు జగదీశుఁడు కరు,ణాంభోనిధి వారివారి ♦ నందఱి వరుసన్
సంభావించెను స్మేరము,ఖాంభోజుండై కృపాక♦టాక్షేక్షణలన్. 242

క॥ అరుదెంచు బంధుజనములు, గరమరుదుగఁ దెచ్చియిడిరి ♦ కానుక లపుడున్
గిరిశోదండునిసన్నిధి, సురుచిరమణిభూషణాది ♦ శుభవస్తుతతుల్. 243

మ॥ చతురాస్యుండు వినూత్నరత్నమయభూ♦షవ్రాతముల్ దెచ్చి య
ప్రతిమానంబుగఁ బద్మరాగమణిపా♦త్రంబందు నింపొందఁగా
క్షితిభృత్కార్ముకసన్నిధానమున భ♦క్తిం గాన్క లర్పించి సం
స్తుతులన్ జేయుచు మ్రొక్కి యిట్లనియెఁ జే♦తోమోద మువ్పొంగఁగన్. 244

ఉ॥ తావకరూప మెన్న విది♦తంబుగ నాభరణాళికెల్ల శో
భావహమైన యాభరణ ♦ మట్లయినన్ గడు సత్కృపామతిన్
దేవ! యలంకరింపఁదగు ♦ దివ్యమణీమయభూషణంబులన్
నావుడు బ్రహ్మప్రార్థనకు ♦ నవ్వి శశాంకధరుండు వేడుకన్ 245

క॥ కైకొని తద్భూషణములు, శ్రీకరముగఁదాల్చె మేనఁ ♦ జెలువలరంగా
నాకేశ మానఖాగ్రము, ప్రాకటముగ రత్నదీప్తి ♦ భాసిలె నెలమిన్. 246

సీ॥ పూర్ణిమాశీతాంశు ♦ బోలు నెమ్మోముతో, తామరసాభనే♦త్రములతోడఁ
గమనీయతరలీల ♦ కంబుకంఠంబుతో, రమణీయబింబాధ♦రంబుతోడ
భాసురతరచతు♦ర్బాహుదండములతోఁ, గలితవిశాలవ♦క్షంబుతోడ
శారదనీరద♦చ్ఛవిగుల్కు మేనితో, నవరత్నమయభూష♦ణములతోడఁ
గోటికందర్పతులితమై ♦ కొమరు మీరు, నఖిలభువనైకమోహన♦మైనరూప
మలరఁగనుపట్టె గిరిధన్వి♦యంతికమున,నంజలిఘటించిమ్రొక్కున♦య్యజునిఁగాంచి.

క॥ ఈ ఖగిలిన భూషణములు, ప్రేమం ధరియింపఁ ద్రిదశ♦బృందంబులకున్
వేమరు నొసంగుమనుటయుఁ, దామరసోద్భవుఁడు చంద్ర♦ధరుని యనుజ్ఞన్.

గీ॥ పొసఁగ విభజించి మణిహేమ♦భూషణములు, విబుధసంఘంబులకు నెల్ల♦ వేడ్కనొసఁగె। నంత నాదేవముఖ్యులు♦ వింతదనర, దాల్చి రెంతేని భూషణ♦తతులు మేన.

వ॥ అంత. 250

సీ॥ శంఖశృంగంబు ల♦సంఖ్యముల్ ఘోషించె, భేరీమృదంగముల్ ♦ భోరుకొనియెఁ
గాహాళీపటహముల్ ♦ గంభీరగతి మ్రోసెఁ, దూర్యఘోషంబులు ♦ తోరమయ్యె
డిండిమనినదముల్ ♦ నిండారె దిక్కుల, వీణారవంబులు ♦ విస్తరిల్లె
వేణునాదంబులు ♦ విస్ఫూర్తిఁ జెలువొందె, నాగస్వరంబులు ♦ నలువొసంగె
నబ్ధికల్లోలఘోషంబు ♦ ననుకరించె, నితరవాద్యంబు లన్నియు ♦ నింపెసంగె
నలరఁ గైలాసగిరినుండి ♦ యాహిమాచ,లంబుదాకను శ్రోత్రప♦ర్వంబుగాఁగ.

తే॥ నిఖిలజగముల నపుడు ప♦న్నీరుజిలికి, గంధసారంబుచేతను ♦ గలియ నలికి
గరిమ కస్తూరిపట్టెలు ♦ వరుసదీర్చి, కప్పురపుముగ్గు లిడిరి మా♦ర్గముల నెల్ల. 252

వ॥ ఆ సమయంబున. 253

మ॥ తళుకుంజెక్కులఁ దాండవింపఁగఁ గన♦త్తాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుంగుబ్బల నర్తనంబు సలుపన్ ♦ గ్రొమ్ముత్తెపుంబేరు లు
త్కలికన్ మీఱఁగ నప్సరోజనము లు♦ద్యత్ప్రౌఢిభాస్వన్మణీ
విలసత్కంకణనిక్వణంబు లలరన్ ♦ వింజామరల్ వీవఁగన్. 254

మ॥ ధవళచ్ఛత్రచయంబులై యిల సము♦ద్రింబట్లు చూపట్టఁగా
దివి సందీయఁగ వైజయంతులు సము♦ద్దీవ్యత్పతాకావళుల్
వివిధస్ఫూర్తిఁ జెలంగ గమ్మరనుచు ♦ న్వేమాఱు కాలాగరూ
ద్భవధూపౌఘసువాసన ల్దిశల వి♦స్తారంబుగాఁ బర్వఁగన్. 255

మ॥ శుభ మింపొంద సువాసినీగణములున్ ♦ శోభానలుం బాడఁగాఁ
విభవం బొప్పఁగ వేదఘోషములతో ♦ విప్రోత్తముల్ రాగ నా
రభటిన్ వేత్రధరుల్ పరా కని యుదా♦రప్రౌఢిఁ గీర్తింపఁగాఁ
బ్రభవిల్లందగు వందిమాగధగణ♦ప్రాంచజ్జయధ్వానముల్. 256

తే॥ రుద్రకన్యలు నటియింప♦రూఢిమెఱయ, నంజలిఘటించి యోగీంద్రు♦లలరికొల్వ
నంది కైదండనొసఁగ న♦య్యిందుమౌళి, ప్రకటితంబుగ రత్నపా♦దుకలుదొడిగి.

తే॥ లేచి సింహాసనమునుండి ♦ లీలతోడ, రమణ వీడ్కొని కన్యాంత♦రంబులెల్ల
ద్వారదేశంబులందు సు♦దారమహిమ, రథకుల నుండఁబనిచి ప్రా♦లాత్సుఁడంత.

—* హరుఁడు హిమవత్పర్వతమునకుఁ దరలివెడలుట. *—

సీ॥ కంఠదామవ్రాత♦ఘంటాఘణత్కార, బధిరకృతాశాంత♦భద్రగజము
చామరాలంకృతి♦జనితలీలామరు, చ్చాలితాంభోధర♦సముదయంబు

స్వర్ణభూషాప్రభా♦చారువిషాణోగ్ర, సంవిద్ధతారకా ♦ సంచయంబు
విరచితచరణైక ♦ విన్యాసపరిభగ్న, పాతాళపన్నగ♦ప్రభుఫణంబు
రత్నపల్యాయణాంశువి♦రాజమాన, మతిపృథుస్కంధమరుణాయ♦తాక్షియుగళ
మతులకకుదున్నతంబును♦నగుచు రాజ, తాద్రియన మ్రోలవృషభవా♦హనమునిలువ

క॥ శంభుఁడు వేడుకదనరఁగఁ, గుంభోదరువీఁపుమీఁద ♦ గొబ్బున నొక పా
దాంభోరుహంబు నిడికొని, గంభీరత నెక్కె వృషభ♦గంధర్వంబున్. 260

మ॥ అతులస్ఫూర్తిని జెంతఁ గాంచనశలా♦కానీకసందీప్త మ
ప్రతిమానంబు, సితాతపత్రము, గరా♦బ్జంబందు, గుంభోదరుం
డతిహర్షంబునఁ బట్టె వ్రేలెడు సము♦ద్యన్మౌక్తికాంశుచ్ఛటల్
సితరోచిర్వలయచ్యుతాభ్రఝరినాఁ ♦ శ్రీకంఠుమూర్ధంబునన్. 261

వ॥ అప్పు డఖిలయోగిగణంబులు, సిద్ధతాపసులు, సురలు, వేదోక్తంబుగా జయ జయ శబ్దంబులం దనర దితియు, నదితియు, వాసువు, ధృతియు, కద్రువయు, నరుంధతియుఁ, బుష్టియుఁ, గీర్తియు, శ్రద్ధయు, స్వధయు, స్వాహాయు, మతియు, ధృతియు, సరస్వతియు, లక్ష్మియు, మొదలైన సకల లోకమాతలును, దేవపత్నులును, మునిపత్నులును, సుస్వరంబుల శంభునామాంకితంబులైన గీతంబులఁబాడ గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుష, విద్యాధరులును, ఆహాహూహూలును దుంబుర నారదులును, వీనుల విందుగ వీణాగానంబుసేయ సర్వేశ్వరేశ్వరుండు మహోక్షాధిరూఢుండై యాక్షణంబ కైలాసమునుండి హిమాచలంబున కరుదేర నాసమయంబున. 262

తే॥ పుత్రమిత్ర సమేతుండై ♦ పొగడుమీఱ, హిమగిరీంద్రుఁ డెదుర్కొనె ♦ నిందుమౌళి
నప్పుడన్యోన్యసైన్యంబు♦లతిశయముగ, నంబునిధులప్రవాహంబు♦లటులఁ జెలఁగె

క॥ మైనాకుఁడు గ్రౌంచుండును, సూనుద్వితయంబుతోడ ♦ సొంపొంద హిమా
నీనగపతి గిరిధన్వున, కానందముమీఱ మ్రొక్కె ♦ యంజలియుతుఁడై. 264

వ॥ అత్యంత వినయంబున నుత్తుంగమణిమయగోపురప్రాకారవిరాజమానంబును, రథగజతురగపదాతిసంకులంబును, భేరీమృదంగమురజాది నానావిధవార్ధిఘోషితంబును నగుచు, నోషధిప్రస్థపురంబున మహేశ్వరుం దోడ్కొనివచ్చె, నప్పుడు. 265

మ॥ పరగ న్నప్పుడ నర్ధమండితములై ♦ భాసిల్లుచున్ దేహముల్
పరమ ప్రేమను వీతకార్యులగుచుం ♦ బల్మారు నాయామినీ
కరచూడామణిఁ జూచు వేడ్క నతివే♦గంబున్ విలాసంబుతోఁ
బరివేష్టించిరి చంద్రబింబవదనల్ ♦ ప్రాసాదభాగంబులన్. 266

ఉ॥ సారెకు జారు పోకముడి ♦ సవ్యకరంబునఁ జక్కఁజేర్చుచుం
జేర విలాసమొప్ప నొక♦చేత ధరించి గవాక్షవిస్ఫుర
చ్చారువిలోచనాబ్జయయి ♦ చంద్రనిభానన యోర్తు గన్గొనెన్
మేరునగేంద్రధన్వు నవ♦మేఘసమానవినీలకంధరున్. 267

క॥ ఒకకంటన్ గాటుకనిడి, యొకకంటన్ దిద్ద మరచి ♦ యోర్తు చెలియ మా
టికి మదిఁ బొరలుచు నాశశి,మకుటునిఁ గనుఁగొనఁగ జాల♦మార్గముఁజేరెన్. 268

క॥ గుబ్బెతయొక్కతె బిగిచను, గుబ్బల విభుఁ దొబ్బుకొనుచు ♦ గొబ్బున మంచుం
గుబ్బలియల్లునిఁ గనుతమి, నిబ్బరముగఁ దగ్గవాక్ష♦నికటముఁ బొందెన్. 269

ఉ॥ హెచ్చినప్రేమ ప్రాణవిభుఁ ♦ డెంతయు మన్మథకేళి కయ్యెడన్
గ్రుచ్చి కవుంగలింప నొక ♦ కోమలి యే నిదె వత్తు నాథ! నీ
విచ్చటనుండు మంచుఁ బర♦మేశ్వరుఁజూడఁగ సౌధజాలమున్
విచ్చినకోకపోకముడి ♦ వేగ బిగింపుచుఁ జేరె వేడుకన్. 270

మ॥ పరగం బయ్యెదకొంగు జారగ నురో♦భాగంబున న్మృత్యపుం
సరులుం జిక్కు వడంగ మేన దులకిం♦పన్ రత్నభూషావళుల్
విరులుం జేసలుఁ జల్లుచున్ శశిధరు ♦ న్వీక్షించె వాతాయనాం
తరవిన్యస్తవిలోచనాబ్జయగుచుం ♦ దన్వంగి మైపొంగఁగన్. 271

క॥ రంజిల్లఁజేసి యొకపద, కంజం బా లత్తుకమున ♦ గడువేగమునం
గంజాస్యయోర్తు సుమశర,భంజను జూడంగ జాల♦పదముం జేరెన్ 272

క॥ ముద్దుగ తిలకము నుదుటను, దిద్దియు దిద్దకయె లేచి ♦ త్రిపురాంతకునిన్
ముద్దియ యోర్తుక గనుగొనె, కద్దో లేదో యనుకటి ♦ కంపింపంగన్. 273

తే॥ అలది యలదక చందనం♦బతివ యోర్తు,ముడిచిముడువక పువ్వుల♦ముదిత యోర్తు
వేసివేయక పీడెంబు ♦ వెలది యోర్తు, శంకరుం గాంచి రత్యంత ♦ సంభ్రమమున.

ఉ॥ గబ్బి మెఱుంగుగుబ్బలును ♦ గన్పడఁ గ్రొన్నెలవంకగుంపులన్
జొబ్బిలి గంధసారములు ♦ సుందరి యోర్తు నిజేశుకౌగిలిన్
గొబ్బున మాని మేడపయి ♦ గోర్కిజనింపఁగఁ జూచె జాళువా
గుబ్బలివింటిజోదు మద♦కుంజరదైత్యవిభేదు శంకరున్. 275

శా॥ అందంబొప్పగ గుబ్బపొంబనటులన్ ♦ హారంబు లల్లాడఁగాఁ
జిందుల్ ద్రొక్కఁగ వేణి శ్రోణితటిపైఁ♦జెన్నొందు క్రొంజాళువా
యందెల్ మ్రోయఁగఁ బాదకంజయుగళిన్ ♦ హారంబుతోఁ జూచె నా
కంధర ప్రారిని యోర్తు కోమలి గవా♦క్షన్యస్త వక్త్రాబ్జయై. 276

సీ॥ చంద్రశేఖరుఁ జూచె ♦ చంద్రాననయొకర్తు, హారంబు వేసి వే♦యకయె వేడ్క-
నేణహస్తునిఁజూచె♦ నేణలోచనయోర్తు, ముకురంబుఁజూచిచూ♦డకయె మ్రోల
భుజగభూషణుఁగాంచె ♦ భుజగవేణియొకర్తు, చికురముల్ దువ్విదు♦వ్వకయె వేగ
వ్యోమకేశుని గాంచె♦వ్యోమమధ్యయొకర్తు, మకరికల్ దాల్చిదా♦ల్చకయె ప్రేమ
ఖంజనములు చకోరముల్ ♦ గండుమీలు, పండువెన్నెలగుంపులు ♦ పంకజములు
నల్లకలువలు నిండార♦జల్లినట్లు, మెఱయ లోచనదీధితు ♦ ల్మేడలందు. 277

క॥ ప్రాసాదజాలజాలము, భాసురముగఁ జూడ వికచ♦పద్మమయంబుల్
చేసిరి చారుముఖాబ్జవి,లాసములన్ వేడ్క మీఱ♦లలనాజనముల్. 278

తే॥ పౌరకాంతలు సురవధూ♦పంక్తితోడ, సౌధములనుండి పుష్పవ♦ర్షములు సారె
గురిసిరెంతయు వైభవ♦స్ఫురణ మెఱయ, రాజశేఖరుఁ డరుదేర ♦ రాజవీథి. 279

తే॥ వివిధపౌరవిలాసినీ♦వీక్షణములు, మానసంబులతోడను ♦ మదనవైరి
దివ్యరూపము నడువీథి♦దీప్తిచెలఁగ, నందుఁగ్రీడించె నిరుపమా♦నంద మలర. 280

సీ॥ ఇతనివల్లనెకదా ♦ యీచరాచరమెల్లఁ, గల్పితంబయ్యె సం♦కల్పమాత్ర!
నితనిసేవనెకదా ♦ సతతంబు యోగీంద్ర,తతులకు మోక్షని♦ధాన మరయ
నితనియంఘ్రులెకదా ♦ యెన్నఁగ నాగమ, ప్రకరభూరుహశిఖా♦పల్లవంబు!
లితనిసత్కృపకదా ♦ యింద్రాదిసురలందు, నధికారసంపద♦కాదిమూల,
మితనివరియింపనేకదా♦యీనగేంద్ర,తనయ యత్యంతనిష్ఠతోఁ♦దప మొనర్చె
నితనిగనుగొంటమనకుధ♦న్యతఘటించెననుచుఁగొనియాడిరన్యోన్య♦మబ్జముఖులు

—* హరుఁడు హిమవంతునిచే గౌరవింపఁబడి వివాహవేదికలోని కరుగుట *—

మ॥ హరి కేలం గొని రత్నపాదుకలు నె♦య్యంబొప్ప నందీయగా
గరిమన్మేటి సరోజసంభవుఁ డొగిన్ ♦ గైదండ నియ్యంగ భా
స్వరలీలన్ వృషభేశ్వరుం దిగి నగేం♦ద్రద్వారమం దగ్రిక
త్క రహింబొందెఁ బురారి పౌరవనితా♦చంచత్కటాక్షాళితోన్॥ 282

తే॥ జయజయ పరాకు స్వామి హె♦చ్చరిక దేవ, సావధాన మటంచును ♦ సారె వేత్ర
ధారియగుచును నిమ్నోన్న♦తస్థలముల, దెలుపుచును వచ్చెనంది యా♦దేవు నెదుర.
284
వ॥ అయ్యవసరంబున.

సీ॥ రమణీయతరనూత్న ♦ రత్నహారంబులు, కుచకుంభములమీఁద ♦ గునిసియాడ
మణిమయతాటంక ♦ మహనీయదీధితుల్, చెక్కుటద్దములతోఁ ♦ జెలిమిసేయ
సమదపుష్పంధయ ♦ సముదయనిభవేణి, కటిసీమనెంతయు ♦ గంతులిడఁగఁ
గమనీయమేఖలా♦కంకణాంగదచారు, ఝుణఝుణత్కారముల్ ♦ సందడిల్ల

దనువిలాసంబు గ్రొమ్మించు • దళుకు సెసంగ, సంభ్రమమున సుమంగలీ • జనము గొలువ
వాద్యములతోడ మేనకా • వనజనయన, యిందుధరునకు వేడుక • నెదురుకొనియె.

వ॥ ఇట్లెదుర్కొని ప్రణామపూర్వకంబుగా నీరాజనం బొసంగి యంతఃపురంబుఁ బ్రవేశింపఁజేసిన న య్యిందుకళాధరుండు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, వివిధరత్న ప్రభావిచిత్రితంబును, ననేకయామవిస్తారంబును, మణిమయ స్తంభ సహస్ర శోభితంబును, మత్తవారణకాభిరామంబును, నగు కళ్యాణమండపంబున నతులచతుస్తంభాలంకృతంబును, ననంత రత్నఖచితంబును ననేక కోటిసూర్య సంకాశంబును, నక్షిప్రకరచోరకంబును నగు దివ్యసింహాసనంబును, నలంకరించి రుద్రగణంబులతోడఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును, గణేంద్రులతోఁడ హాటకేశ్వరుండును, బ్రమథులును, భూతగణంబులును బరివేష్టించి నిలిచి, రంత 286

తే॥ చంద్రశేఖరుఁ డానంద • సాంద్రుఁడగుచు, నఖిలసురలకుఁ గూర్చుండ • నాజ్ఞ నొసగె
ప్రేమ వేల్పులు నుయథార్హ • పీఠములను, సొంపెసంగఁగ వరుసఁ గూ • ర్చుండిరపుడు.

సీ॥ విష్ణువు బ్రహ్మయు • జిష్ణుండు రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు • వసుగణంబు
లశ్వినులును వసి • ష్ఠాదిమహర్షులు, దేవర్షులందఱుఁ • దేజమెసఁగ
సనకాదియోగులు • సాధ్యులు సిద్ధులు, విద్యాధరోరగుల్ • వేడ్కఁ దనర
సప్తమాతృకలును • సర్వదేవాంగనల్, మునిపత్నులందరు • మోదమెసఁగ
నప్సరశ్శ్రేణు లదితియు • నలరు దితియు, దక్షకన్యలు నాదిగా • దగిన సకల
బంధుజనమెల్ల నిండార • భర్గుచుట్టుఁ, బరగఁ జూపట్టెఁ గన్నుల • పండువుగను. 288

ఉ॥ అంత మహీధరాధిపతి • యాత్మభవన్ జగదంబ నీశ్వరిన్
వింతగ భూషణావళుల • వేడుకమీఱ నలంకరించి య
త్యంతము మ్రోయ భేరిపట • హంబులు డిండిమశంఖశృంగముల్
కాంతలు వెంటఁ గొల్వఁ గుతు • కంబునఁ దోడ్కొని రా నితాంతమున్ 289

సీ॥ నీలంపుమెరుగొప్పు • నిడుదపెన్నెరివేణి, కంతుసింజినివోలెఁ • గటి నటింపఁ
దళుకుఁ జెక్కులరత్న • తాటంకదీధితుల్, దరహాసరుచులతోఁ • దాండవింప
గబ్బిగుబ్బలగుల్కు • ఖంగులరవికపై, ముత్తెంపుహారముల్ • ముద్దుసూప
జాళువానిద్దంపు • సరిగరంగులచీర, కుచ్చెళ్లుమీఁగాళ్లఁ • గూర్మి నెనయఁ
గటకనూపురమేఖలా • క్వణనమొప్పఁ, గలికి క్రేగన్నులమెఱుంగు • కడలనెల్ల
థళథళలు నించు సిగ్గుదొం • తర జనింప, గిరిజ కల్యాణవేదిక • కరుగుదెంచె. 290

క॥ తెరఁబట్టి రపుడు నిర్మల, తరమవు కలశాంబురాశి • తరగవిధంబున్
బరగన్ దత్పరిసరమున, దరుణీమణివాలుఁజూపు • దళుకులు మీఱెన్. 291

మ॥ సిరిగుల్కుం జిరునవ్వు మోమున గడుం • సింగార మింపొందఁగాఁ
దరుణీరత్నము భాసిలెన్ యవనికాం • తర్లక్ష్యమానాంగయై

శరదంభోధరమాలికాంతరలస♦త్సౌదామనీ వైఖరిన్
వరదుగ్ధార్ణవవీచికానళివిభా♦స్వచ్ఛందరేఖాకృతిన్. 292

సీ॥ పంకజంబో కాదు ♦ పర్వేందుబింబమో, యది కాదు కామినీ♦వదన మిదియు
కలువ రేకులో కావు ♦ కలికిబేడిసమీలు, యవి కావు కాంతక♦న్గవ బెడంగు
పసిడిగిండులో కావు ♦ పొసగపూచెండులో, యవి కావు పాలిండు♦లరయ నివియు
బసిడిబొమ్మయొ కాదు♦పరగంబూరెమ్మయో, యదిగాదు కొమ్మమే♦నౌర యిదియు
ననుచుం గ్రమమునం దెరదించు ♦ నంతలోన, వింతవింతగ వీక్షించె♦విశ్వభర్త
మందహాసాన్వితముఖార♦విందుం డగుచు, ధరణిధరకన్యదివ్యసౌం♦దర్యమహిమ.

ఉ॥ శైలపురందరుం డపుడు ♦ సంతస మొప్పంగ బంధుయుక్తుండై
బాలశశాంకమౌళి పద♦పద్మము లుంచి సువర్ణపాత్రికన్
మ్రోల పసిండిగిండిజల♦ముల్గొని మేనక యందియీయం బ్రి
క్షాళనం జేసి తజ్జలము ♦ సారె శిరంబునం దాల్చె భక్తితోన్. 294

మ॥ ప్రథితప్రౌఢిమ గంధపుష్పములు శుం♦భద్వస్త్రభూషాదులన్
బ్రథమం బర్చనజేసి వేడ్క మధుపం♦ర్కం బిచ్చి విధ్యుక్తతన్
బృథివీభృద్వరుం డద్రిధన్వికి సురు♦ద్బృందంబు గొల్వ న్మనో
రథ మింపొందంగ నిచ్చెం గన్యకను ధా♦రాపూర్వకం బొప్పంగన్. 295

క॥ గంగాధరుండు త్రిభువన, మంగళకరమైన కేల ♦ మహనీయప్రే
మం గళసీమం గట్టెన్, మంగళసూత్రంబు సర్వ♦మంగళ కెలమిన్. 296

క॥ శిరమందుం గంకణంబున్, బరగం ధరియించునట్టి ♦ భర్గుం డపుడున్
బరిణయదీక్షాయుతుండై, కరమందున్ గంకణంబుం ♦ గరిమం దాల్చెన్. 297

మ॥ గరిమస్మేర శివాశశాంకమకుటుల్ ♦ కల్యాణవేదిం బర
స్పరమందస్మితచంద్రికల్ వెలయంగాం ♦ జంచత్కటాక్షేక్షులన్
గర మన్యోన్యము నల్లిబిల్లిగొన వే♦డ్కన్ ముత్యపుంబ్రాలు నిం
చిరి మూర్ధంబుల దోయిటం గొనుచు రం♦జిల్లం జగంబంతయున్. 298

క॥ ఏణాంకధరుండు గిరిజా, పాణిగ్రహణంబు సేసె ♦ బ్రహ్మాదిసుర
శ్రేణుల్ వొగడంగ నప్పుడు, రాణించె మహోత్సవంబు ♦ రమణీయంబై. 299

తే॥ దేవితోంగూడి యా దేవ ♦ దేవుం డలరె, దివ్యసింహాసనంబున ♦ దీప్తిమీఱ
నల్ల రోహిణికాంతతో♦హాటకాద్రి, శిఖరమున నుండుచంద్రుని♦ చెలువు మెఱయ.

క॥ ఆదిమదంపతులై తగు, నా దేవీదేవులకు జ♦యధ్వను లెసంగన్
మోదమున మ్రొక్కి రెంతయు, నా దేవత లఖిలమునిగ♦ణాధీశ్వరులున్. 301

వ॥ ఆసమయంబున. 302

క॥ జనభరముచేత ధారుణి, కనుపట్టెను నిమ్నమగుచుఁ ♦ గడు నుత్తరముల్
దనరారె దక్షిణంబును, ఘనముగ నున్నతముమీఱఁ ♦ గనుగొని రంతన్. 303

క॥ చాల భయంపడి సురముని, జాల మధఃపతనశంక ♦ సర్వజ్ఞునకున్
శూలికి మ్రొక్కుచుఁ బలికిరి, ఫాలాక్ష! దయాసముద్ర! ♦ పరమేశ! భవా! 304

క॥ పాతాళ మంటుచున్నది, ధాత్రీతల ముత్తరము మిగుల ♦ జనమెల్ల నధః
పాతంబునొందకుండఁగ, ఖ్యాతిగఁ బాలింపు సమము♦గాఁ జేసి మహిన్. 305

మ॥ అనిప్రార్థించినఁ జంద్రమౌళి కృపతో ♦ నాలించి మంగస్మితా
ననుఁడై యాత్మసమానుఁ గుంభజుని స♦న్మానంబుతోఁ బిల్చి వే
డ్క నియోగించెను దక్షిణాధిపతిగాఁ ♦ గల్యాణవేషంబు సొం
పొనరన్ జూపుచు నందు నా మునికి నే♦త్రోల్లాసముల్ మీఱఁగన్. 306

శా॥ దేవాజ్ఞన్ శిరసా వహించి నిజప♦త్నీయుక్తుఁడై క్లిష్టతన్
వేవేగన్ జని యభ్రమార్గమున న ♦ వ్వింధ్యోశతుల్యుండు శో
భావర్ధిష్ణుఁ డగస్త్యమౌని మలయ♦ప్రాంతంబున న్నిల్చె నం
తో విశ్వంభర యంతఁ గాంచె సమతన్♦నిర్ధూతవైషమ్యమై. 307

మ॥ వనజాతాసనుఁ డంత లేచి విను దే♦వా! నాదు విజ్ఞాపనన్
ఘనతన్ శ్రేష్ఠుఁడు జేయు తత్క్రియను లో♦కంబంతయున్ భక్తితో
ననువర్తించును గాన మీరలు వివా♦హాంగంబుగా హోమ మిం
పొనరం జేయుఁ డటన్న నిందుమకుటుం♦ డుత్సాహము న్మీరఁగన్. 308

—* పార్వతీపరమేశ్వరుల పాణిగ్రహణము *—

క॥ దరహాసముఖాంబుజుఁడై, కర మనుమతి నొసఁగె హోమ♦కార్యమొనర్పన్
సరసిజభవునకు శిఖియుం, బరగంగ వివాహయాగ♦మండపమందున్. 309

క॥ తనమూర్తి ధరించి సుదం, బొనరంగ మహేశ్వరాంఘ్రి♦యుగళంబునకున్
బ్రణుతిం ఘటించి యనుపమ, ఘనదీప్తిం బ్రజ్వరిల్లె ♦ కమనీయముగన్. 310

క॥ సమిదాజ్యచరులు లాజలు, గోమరొప్పఁగ వేల్చు వహ్ని ♦ గొబ్బున విధ్యు
క్తముగా జలరుహగర్భుఁడు, సుమనోనివహమును మునులు♦జూడఁగ వేడ్కన్.

మ॥ చెలువొంద న్నిజపాదనూపురమణి♦ప్రోద్యోచునాథాకృతిన్
బలుమారుం గని యింతి నవ్వగ మదిన్ ♦ భావించి లజ్జాప్తిచే
జలత భూమీధరధన్వి కేల గిరిజా ♦ పాదాబ్జముల్ గప్పె ను
త్కలికన్ సప్తపదీమిషంబున శిలా♦గ్రస్పర్శదంభంబునన్. 312

మ॥ తమ కల్యాణమహోత్సవంబు త్రిజగ♦త్కల్యాణముం జేయు కొం
గుముడై పర్వ నటంచుఁ దెల్పుక్రియఁ గొం♦గుమ్ముళ్లు భాసిల్లఁగాఁ
గమనీయాకృతు లాదిదంపతులు వే♦డ్కల్మిఱ నయ్యగ్నికిన్
గ్రమ మొప్పంగఁ బ్రదక్షిణాదివిధులన్ ♦ గావించి రభ్యున్నతిన్. 313

మ॥ అనఘప్రౌఢిమ రత్నకాంచనమయం ♦ బౌదివ్యసింహాసనం
బునఁ గూర్చుండి దరస్మితద్యుతులు సొం♦పున్ మీఱ శృంగారమున్
గనుపట్టం గిరిజాగిరీశు లపుడున్ ♦ గల్యాణవేషంబులన్
ఘనతన్ జూపిరి బంధుకోటికి మదిం ♦ గౌతూహలం బొప్పఁగన్. 314

సీ॥ ప్రథమంబుఁ గాంచిరి ♦ ప్రమథగణేంద్రులు, కాలాగ్నిరుద్రుండు ♦ గనియెఁ బిదప
హాటకేంద్రుఁడు జూచె ♦ నటమీఁదఁ బ్రేమతో, విష్ణువు బ్రహ్మయు♦ వెలయఁగాంచి
రిందాదిదిక్పాలు ♦ రెల్లరు గనుఁగొని, రలరంగ యోగీంద్రు ♦ లరసి రంత
మునిబృంద మీక్షించె ♦ ముద మొప్ప నంతట, సిద్ధులు సురగులుఁ ♦ జెలఁగి కనిరి
సారె వచ్చిన బాంధవ♦సముదయంబు, వేఱువేఱను బరికించె ♦ వేడ్కమీఱఁ
బార్వతీచంద్రమకుటప్ర♦భాసమాన, భవ్యకల్యాణవేషవి♦భ్రమనిరూఢి. 315

గీ॥ హరుఁడు కాలాగ్నిరుద్రుని♦హాటకేంద్రు, గణపతుల నెల్ల మధురవా♦క్యలనఁ దేల్చి
హరినిమన్నించె దరహాస♦గరిమమీఱ, నజువిలోకించె బహుమాన♦ములర నపుడు.

గీ॥ ఈషదాలోకనంబుల ♦ నేలె సురల, మునుల నెల్ల శిరఃకంప♦ములను మనిచె
నిదియె సమయమటంచును ♦ మనసురాణి, యీశుఁ బ్రార్థించెఁ దనభర్త♦నిమ్మటంచు.

క॥ గిరిసుతయుఁ దదనుకూలత, పరగం గ్రేగంటఁ జూచెఁ ♦ బరమేశ్వరునిన్
హరియుం బ్రహ్మయు వేఁడిరి, కర మర్థిన్ స్వస్వభోగ♦కాంతులచేతన్. 318

మ॥ చెలువొంద న్నగిసుప్రసన్నుఁ డగుచున్ ♦ శీతాంశురేఖాధరుం
డల మీనధ్వజురాణి కిట్లనియె భో♦గార్థంబు నీనాథుఁడుం
గలుగుం గావుత సర్వలోకుల కనం♦గత్వంబుఁ జూపట్టుచున్;
వెలయం గన్పడుఁగాక సొంగుఁ డగుచున్ ♦ నీకుం బయోజాననా! 319

క॥ అని శంకరుండు గృపతోఁ, దనప్రాణేశ్వరు నొసంగఁ ♦ దద్దయు భక్తిన్
బ్రణుతి ఘటింపుచు రతిసతి, ఘనమతి పతియోగసౌఖ్య♦ఘటనం దేలెన్.
321

వ॥ అంత.

క॥ తనయులతోడను నగపతి, ప్రణమిల్లి గిరీశుపాద♦పద్మంబులకున్
దనర మధుపర్కశేషము, వినియోగము జేయ విన్న♦వించెన్ భక్తిన్. 322

క॥ హరివారిజభవు లాదిగ, సుర లెల్లరు వేఁడి రంత ♦ సుముఖుం డగుచుం
గరుణించి యొసఁగె వారికిఁ, దరుణేందుకలాధరుండు ♦ తచ్ఛేషంబున్. 323

గీ॥ ఆత్మశుద్ధ్యర్థ మప్పు డా ♦ యమరు లెల్ల, శివునినిర్మాల్యము ల్గొని ♦ చిత్తమలర
ధన్యతను బొంది రద్ధరా ♦ ధరవరుండు, తత్ప్రసాదంబుఁ గొని కృతా ♦ ర్థతవహించె.

వ॥ తదనంతరంబ యద్రీంద్రనుమతి చంద్రశేఖరుండు వృషభేంద్రారూఢుండై ప్రమథగణములు గొల్వ దేవమునిగణంబులతోడ నాక్షణంబ కైలాసంబున కరిగి దివ్యతరంబైన భోగపురంబునందు నిజమందిరద్వారంబున నిల్చి కాలాగ్ని రుద్రుండాదిగాఁగల సకలదేవబృందంబులను వసిష్ఠాదిమహర్షులను, సకలచరాచరంబులను భ్రూసంజ్ఞను యథాస్థానంబులకు ననుజ్ఞ నొసంగి శీఘ్రంబ వృషభంబు డిగ్గి నందిహస్తావలంబంబునుం గొని దేవీసమేతంబుగా నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించు నప్పరమేశ్వరు గిరిజాకల్యాణంబు నెవ్వరేని సమాహితచిత్తులై పఠించిన సకలాభీష్టంబులు గాంతురు; మఱియు, 325

సీ॥ కన్యార్థి యగువాఁడు ♦ కన్యను వరియించుఁ, బతికామి వరియించుఁ ♦ బతిని వేడ్క
విద్యార్థి పొందును ♦ విద్యను శీఘ్రంబ, జయకాముఁ డొందును ♦ జయము చాల
పుత్రార్థి కాంచును ♦ బుత్రుని ముదమొప్ప, నాయుష్యకామి చి ♦ రాయువొందు
నర్థకాముఁడు వొందు ♦ నర్థంబు నిండారఁ, బశుకాముఁ డొందును ♦ బశుసమృద్ధిఁ
బూర్వ మిది విని లక్ష్మినిఁ ♦ బొందె హరియుఁ, బద్మగర్భుండు భారతిఁ ♦ బరిణయించె
వాసవుఁడు బులోమజను వి ♦ వాహమయ్యె, ధర నహల్యవరించె గౌ ♦ తముఁడు ప్రీతి.

వ॥ అదిగావునఁ బార్వతీపరమేశ్వరులకల్యాణమహోత్సవంబు సర్వకాలంబుల భక్తిపూర్వకంబుగాఁ బత్నీసమేతులై సకలజనులు మనోభీష్టసిద్ధికొఱకు నాకర్ణింపవలయుఁ, బఠింపవలయు, నుపచరింపవలయు నని సూతుండు చెప్పిన శౌనకాదులానందభరితులైరి.

ఆశ్వాసాంతము.

మ॥ అలఘుశ్రీసుకుమార! మారమణవా ♦ ణ్యాధ్యక్షసంప్రార్థ్యని
ర్మలసేవామృతపూర! పూరసురగ ♦ ర్వస్ఫూర్తినిర్వాపణో
జ్జ్వలబాహాయుగసార! సారసవిప ♦ క్షస్వచ్ఛభూభృచ్ఛిఖా
లలితోదారవిహార! హారకటకా ♦ లంకారదర్వీకరా!

క॥ కంధరశోభామేచక, కంధర! భక్తజనసీల ♦ కంధరవక్షా
కంధర! రణనిర్జితదశ, కంధరపూజిత! విరోధి ♦ కంధరపవనా!

భుజంగప్రయాతము.

నిశాంకస్ఫురత్పద్మ ♦ నీకాశనేత్రా!, నిశాంతాద్రికన్యామ ♦ ణీవామగాత్రా!
నిశాంతాయితస్వచ్ఛ ♦ నిశ్శ్రేషసన్మా, నిశాంతాంతరంగా! య ♦ నేకాఘభంగా!

గద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్రి సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రి సుగుణస్తోత్రిపవిత్రిచరిత్రి కాశ్యపసగోత్రి కోడూరి
యెల్లనామాత్యపౌత్రి శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము

సంభవకాండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ మద్గిరిజామానస, తామరసధ్యానమధును♦ధారతభృంగా!
శ్రీముఖువాగళునృపతి, క్షేమనిధానాంతరంగ! ♦ శ్రీశివలింగా!! 1

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

క॥ అంత శశాంకకళాధరుఁ, డంతఃపురమందు వేడు♦కలరఁగ గిరిజా
కాంతారత్నముతో న,త్యంతము నవరత్నపీఠి♦కాసీనుం డై.

—* పశుపతి పర్వతపుత్రికతో నేకాంతమున నుండుట *—

సీ॥ వెలఁ దివేనలిఁ జూచి ♦ వేమారు హర్షించు, ఘనసంపదల నొందఁ♦గనినకరణిఁ
గలికిమోమును ♦ గాంచి కౌతూహలమునొందుఁ, బరరాజ్యలక్ష్మి చే♦కురినరీతిఁ
బడఁతిపాలిండ్లను ♦ బరికించి ముదమందు, దుర్గాధిపత్యంబు ♦ దొరికినట్లుఁ
గామినీకటిసీమఁ ♦ గని సంభ్రమమునొందుఁ, జక్రిమేల్పడిఁగాంచు♦చందమునను
గొమ్మకందోయి వీక్షించి♦కుతుకమందుఁ, గువలయశ్రీలు మఱికొల్ల♦గొనినపగిదిఁ
గాంతలేగానునరసియు♦త్కంఠమించు,పురహరుఁడనంతవిభవంబుఁ♦బొందుసరణి.

తే॥ పురహరాభిన్నయయ్యును ♦ బువ్వుఁబోణి, యదిరికన్యక దరహాస♦మంకురింపఁ
బరగి వ్రీడానతానన♦పద్మ యగుచు, నంత సఖు లెల్ల మెల్లన♦ననునయించి.

ఉ॥ పున్నాగపత్రిమానవైభవమునం ♦ బొల్పొందు నీనాభియుం
బున్నాగపత్రిమానవైభవమునం ♦ బొల్పొందు నీవేణియుం
బున్నాగపత్రిమానవైభవమునం ♦ బొల్పొందు నీయానముం
బున్నాగుల్ బరమేశుఁ బొందు మదిలోఁ ♦ బూఁబోణి సిగ్గేటికిన్?

మ॥ చెలువా! వాతెఱ తేనె లియ్యఁగదవే ♦ శ్రీకంఠు నాకంఠమం
దలి చేదెల్లను మాన; వాక్సుధలు కాం♦తా! నింపవే స్థాణు వు
త్కలికల్ మీఱఁగ పల్లవింపు ననుచున్ ♦ దన్వంగులున్ వేడ్కతోఁ
బలుమారుల్ బరిహాసముల్ సెలఁగఁగాఁ ♦ బ్రార్థింపుచున్ గన్యకల్. 7

మ॥ తళుకుంబంగరుమేడలోపలను ని♦ద్రావజ్రపుంజెక్కడం
బుల మేల్దంతపుపట్టెలుం దనరి కెం♦పున్మొక్కలన్ గుల్కు రా
చిలుకల్ దీర్చిన కోళ్ళయంద మలరన్ ♦ జెన్నొందుమంచంబుపైఁ
దలిరుంబాన్పునఁ బవ్వళించుప్రియుచెం♦తన్ జేర్చి రభ్యున్నతిన్. 8

క॥ అంగజమహార్ణవము ల,సంగను మణికంకణక్వ♦ణంబులు మెఱయన్
గంగేలు వట్టి తిన్నగ, శృంగారవతి న్విభుండు ♦ సెజ్జకుఁ జేర్చెన్. 9

వ॥ అప్పుడు. 10

మ॥ స్తనయుగ్మం బతిమర్దనాసహము; ల♦జ్జానమ్రితం గాంచు నా
ననముం; దాలదు కెంపువాతెఱ యొకింతన్ ♦ సారె దంతక్షతిన్;
ఘనబాహాపరిరంభ మోరువ దహో! ♦ కాయంబు; నట్లయ్యు వే
డ్క నొసంగెన్ శశిఖండమౌళికి నవో♦ఢాసంగమం బెంతయున్. 11

మ॥ లలితోద్యానవనీప్రదేశముల లీ♦లారత్నసౌధంబులన్
జెలువం బొప్పు మనోజకేళికలనా♦శీతాంశుకోటీరుఁ డు
త్కలికల్ మీఱ నవోఢయైన గిరిజా♦కాంతామణిం గూడి సొం
పలరంగా బహుకాల మీక్రియ రహ♦స్యక్రీడలన్ భాసిలన్. 12

క॥ స్త్రీపురుషభావమంతయుఁ, జూపట్టె జగంబులందు ♦ సుదతీయుతుఁడై
యాపుష్పధన్వుఁ డున్నతి, దీపించె జయం బెసంగఁ ♦ ద్రిభువనమందున్. 13

మ॥ శివునాజ్ఞం జని యుత్సవాంతమున ల♦క్ష్మీవల్లభుం డాదిగా
దివిషద్బృందము తాపసప్రకర మెం♦తే శూరపద్మాసురేం
ద్రవిపత్తి న్నివసింపఁజాలక నిజ♦స్థానంబులం బాసి మే
రువుశృంగాగ్రము నాశ్రయించి మది నా♦లోచించి రెంతేనియున్. 14

క॥ దేవపతి కృతాంజలియై, శ్రీవాణీవరుల కనియెఁ ♦ జింతాపరతన్
గోవింద! వారిజోద్భవ!, సేవకుఁడను మీకు మనవిఁ ♦ జేసెద వినుఁడీ. 15

క॥ శూరవరు శూరపద్మవి,దారుఁ, గుమారుని సృజించి ♦ తద్దయు జగముల్
తా రక్షింతు నటంచు ద,యారూఢిఁ బ్రతిజ్ఞఁ జేసె ♦ హరుఁ డానాఁడున్. 16

గీ॥ సత్యవాక్యుఁడు భావింపఁ ♦ జంద్రమౌళి, చేసినప్రతిజ్ఞ ని ట్లుపే♦క్షింపనేల?
యెంతయుఁదలంప మనభాగ్య ♦ మింతెకాక, నఖిలలోకేశుశంకరు♦నన నేమి?

గీ॥ సురలు దైత్యులు దిక్పాలవరులు మునులు, నీశుచరణాంబుజయుగంబు నెవ్వరేని
శరణుఁబొందుదు రాత్మలో సంతతంబు, భాగ్యవంతులు వారెపో ప్రస్తుతింప.

వ॥ అనిన నరవిందభవుండు పురందరాదిబృందారకుల కిట్లనియె. 19

క॥ దేవుఁడు జగన్మయుం డగుఁ, గావున సురలసురులాదిగను జగ మెల్లన్
స్థావరజంగమమయ మిది, భావింప సమాన మగును ఫాలాక్షునకున్. 20

క॥ పరమదయాంభోనిధియగు, పరమేశ్వరుదివ్యపాదపంకజయుగమున్
శరణము బొందుద మిప్పుడు, గరిమ న్మన్నించు నతఁడు కరుణన్ మనలన్. 21

క॥ నగజావధూటితోడను, సొగసొప్ప వినోదలీల శుద్ధాంతములన్
జగదీశుఁడు క్రీడాపరుఁ, డగుచున్ వసియించినాఁడొ యది యెట్టులొకో 22

క॥ వేవేగ నొకనిఁ బనిపి యు,మావల్లభుకడకు నచట నుఱి తద్వృత్తం
బేవిధమో యది తెలిసిన, యావెనుకం జేయఁదగు ప్రయత్నము మనకున్. 23

—* దేవతలు వాయుదేవుని మహాదేవుకడ కంపుట *—

వ॥ అనిన శతానందునివచనంబులకు ముకుందపురందరాదిసకలబృందారకులు నభి
నందించి; రంత వారలయనుమతి నప్పరమేష్ఠి పవమానుం బిలిచి సంభావించి
యందర ముందర బహుమానపురస్సరముగా నిట్లనియె. 24

మ॥ వినుమా, మారుత! దానవాగ్రణులచే వేమారు నీయస్మదా
ది నిలింపవ్రజ మెల్ల దుస్సహతరార్తిం బొంది, ధామంబులన్
ధనముల్ సర్వము గొల్లబోయి, తనుమాత్రం బొప్ప నున్నార, మె
వ్వనికిన్ శక్యముగాదు సువ్వె జగతిన్ వారింపఁ దద్గర్వమున్. 25

గీ॥ పంచకృత్యపరుండు బ్రపంచమునకు, నూర్ధ్వరేతస్కుఁ డీశ్వరుం డురునిరూఢిఁ
బార్వతీసతియందును బడయవలయు, శూరపద్మాపహారుఁ గుమారు వీరు. 26

క॥ చిరకాలమయ్యె నంతఃపురమందును దేవిఁగూడి పురహరుఁ డిపు డే
కరణిని నున్నాఁడో మరి, యరసి వెసన్ రమ్ము పవన! యస్మదనుజ్ఞన్ 27

క॥ ప్రాణులకు నెల్ల నెన్నఁగఁ, బ్రాణంబవు దేహ మీవు భర్గునకు జగ
త్ప్రాణ! జగంబులకు సుర, శ్రేణికి శీఘ్రంబ హితముఁ జేయుము కరుణన్. 28

మ॥ అనినన్ బద్మజుతో సమీరుఁ డను, 'నాహా నేను శక్తుండనే
కన నంతఃపురమందు నుండు విభునిం? గంజాతబాణుండు మున్
వనితాసంయుతుఁడై యశేషదివిషద్వాక్యంబు లాలించి వే
చని భస్మీకృతుఁడైనవార్త వినమే సర్వంసహామండలిన్.' 29

వ॥ అనుఁడు ప్రభంజనువచనంబులు విని విరించి మఱియు నిట్లనియె. 30

మ॥ వటమూలంబున నిల్చి మౌనితతికిన్ ♦ వైరాగ్య మింపొంద వి
స్ఫుటలీలన్ నిగమాంతతత్త్వ మెలమిం ♦ బోధించు నయ్యీశ్వరుం
గుటిలుండై సుమబాణుఁ డద్రిసుతతోఁ ♦ గూర్పంగఁ గోరెన్ మహో
త్కటమౌ తద్దురితంబు వానిఁ జెరిచెం ♦ దత్ఫాలకీలాహతిన్. 31

గీ॥ అష్టమూర్తికి నీ వహో! ♦యిష్టమూర్తి, నార్యపూజ్యుఁడ వరయంగ♦నవని నిన్ను
నాశ్రయింతుము దేవకా♦ర్యార్థ మిపుడు, ననిల! దీనికి మారుమా♦టాడవలదు.

క॥ సురల కభీష్టంబుగ స,త్వరతన్ జనవలయు మార్గ♦తతిని శుభంబుల్
పరగ ఘటించు నటంచును, సరసిజగర్భాదిదివిజ♦సంఘం బెల్లన్. 33

వ॥ బహువిధంబులం బ్రార్థించిన నప్పవమానుం డనేకప్రయత్నంబుల రజతాచలం
బున కరిగి దక్షిణోత్తరంబులు పూర్వపశ్చిమంబులుం గలయ మందమందగతు
లన్ సంచరింపుచు భోగపురంబుఁ జొచ్చి యందు దివ్యమాణిక్యఖచితంబును,
ననేకాదిత్యసంకాశంబును, నభ్రంకషప్రాసాదంబును, నక్షిప్రకరచోరకంబును
నైన మహేశ్వరుసదనంబుఁ బ్రవేశించి భయంకరు లగుచు ద్వారంబులయం
దున్న గణాగ్రణు లెవ్వరిచేత నలక్షితుండగుచు నంతఃపురాధికారియైన నంది
సికటంబునకుం జనిన. 34

శా॥ ద్వారస్థాగ్రణి నందికేశ్వరుఁడు ద♦ద్వాయుప్రచారంబు వే
మారుం గాంచి, జనింప రోషము మదిం, ♦ బల్కెన్ గఠోరంబుగా
నోరీ! మారుత! నాకుఁ దెల్పకయె గ♦ర్వోద్వృత్తి నీ వీగతిన్
జోరత్వంబునఁ జంద్రమౌళిగృహముం ♦ జొత్తేర యుక్తంబొకో! 35

క॥ అనవుడుఁ దద్వచనము విని, యనిలుం డవ్వలను బోక ♦ యతనికి నతుఁడై
వినయమునఁ బల్కె నజ్ఞుఁడ, ననఘా! సుర లనుపఁగాఁ ద♦దర్థం బిటులన్. 36

క॥ అపరాధంబును జేసితిఁ, గృపతో మన్నించి నాకు ♦ నీశ్వరుసముఖం
బిపుడు ఘటింపుమ నా విని, కుపితుండై నంది పల్కెఁ ♦ గ్రూరతరోక్తిన్. 37

గీ॥ చంద్రశేఖరుఁ బొడఁగన ♦ సమయ మిపుడు, దొరక నేరదు వచ్చిన♦త్రోవ నరుగు
మవసరం బింత యెఱుఁగక♦యరుగుదెంచి, పద్మబాణుఁడు మునుబడ్డ♦పాటువినవె?

క॥ అనిన భయంపడి యనిలుఁడు, మనమునఁ జింతించి విబుధ♦మండలితోఁ దె
ల్పిన వార లెఱుంగుదు రని, చనుదెంచెన్ మరల మేరు♦శైలంబునకున్. 39

క॥ వచ్చినయనిలునిఁ గనుఁగొని, యచ్చట సుర లెల్ల నతుల♦హర్షముతోడన్
మెచ్చుచుఁ బవనా! శుభముగ, వచ్చితివే? యచట నేమి♦వార్తలు చెపుమా!

క॥ క్రీడాపరుఁడై శశిధర,చూడాభరణుండు శైల♦సుతతోడన యు
న్నాఁడా? తద్వృత్తాంతము, వేడుక వినుపింపు మేము ♦ వినియెద మిపుడున్. 41

మ॥ అని హర్షింపుచుఁ బల్కు దేవతతితో నావాయుదేవుండు ని
ట్లనియె న్నిర్జరులార! మీ రనుప నుద్యత్ప్రౌఢి రౌప్యాచలం
బునకుం బోయితి, నందు నంది సమయంబుల్ గాదు పొమ్మంచుఁ బ
ల్కిన శంకింపుచు నవ్వలన్ జనఁగ శక్తింజాల కే వచ్చితిన్. 42

క॥ అంతఃపురమున గిరిజా, కాంతాయుతుఁ డగుచు నుండు కఱకంఠునివృ
త్తాంతము నే నెటుల న్వినిపింతుం? బ్రభువులవిధంబు పృథివి న్వినమే? 43

గీ॥ ఇంక మీకు మనోభీష్ట మెట్టు లట్టు, సేయుఁ డంచును వచియించె వాయుదేవుఁ
డంత విధివిష్ణుసహితులై యఖిలసురలు, ఖిన్ను లగుచును గైలాసగిరికిఁ బోయి. 44

క॥ అందున నిందువతంసుని, మందిరమును డాసి ద్వారమహిఁ గాచినచో
నందీశ్వరుఁ డరుదెంచె న, మందప్రేమను గణేంద్రమండలి గొలువన్. 45

గీ॥ అతనిఁ గనుఁగొని సురముఖ్యులంద రపుడు, ధనము చేతికి దొరక నిర్ధనులఁ బోలెఁ
గుతుక మందుచు నర్చించి కుసుమములను, స్తుతిశతంబుల నతని సంతుష్టుఁ జేసి.

క॥ వినయమునఁ బల్కి రెంతయుఁ, దనయునిఁగా నిన్నుఁ బడసి త్రైలోక్యగురుం
డనఁబడె సుకృతి శిలాదుం, డనఘా! నీ మహిమ మెన్న నలవియె మాకున్. 47

గీ॥ విశ్వభర్తకు మారాక విన్నవించి, శోకజలనిధిమగ్నమౌ లోక మెల్ల
నుద్ధరింపుము కరుణాసమృద్ధి మీఱ, ననుడు వేల్పులవచనంబు లాలకించి. 48

గీ॥ ఇందుమౌళిప్రియుండగు నంది యప్పు, డతులితస్ఫూర్తిఁ జని జగత్పితరులైన
శైలకన్యాగిరీశుల సవిధమునకుఁ, ద్రిదశబృందంబు రాకను దెలిపి వేగ. 49

—* మహాదేవుఁడు దేవతలకు సందర్శన మొసంగుట *—

వ॥ అంత నయ్యిందుశేఖరునను జ్ఞ నందీశ్వరుండు బృందారకబృందంబున సన్నిధా
నంబునకుం దోడ్కొనివచ్చిన నా సుపర్వులకు జగత్ప్రభుండు జగజ్జననియైన
దేవినిం గూడి దివ్యసింహాసనారూఢుండై మందస్మితం బలర సందర్శనం
బొసంగె నప్పుడు. 50

క॥ నైలింపగణము శంకరు, నాలోకింపుచును మిగుల నానందాబ్ధిన్
దేలుచు సంస్తుతిఁ జేసిరి, బాలేందుకిరీటుఁ బవనబంధులలాటున్. 51

ఉ॥ శంకర! శైలజాహృదయశంకర! భూతసమస్తపావనా
శంకర! భక్తమానసవశంకర! సంగరరంగనిర్భరా
హంకరణాగ్రదానవభయంకర! చారుముఖేందుమందహా
సాంకుర! దేవసంసదభయంకర! సత్కృపఁ బ్రోవవే మమున్. 52

మహాదేవుడు దేవతలను సందర్శనమొసంగుట.

సీ॥ ప్రాణార్తిశమనాయ ♦ భవపాశనాశాయ, మఖవిదారాయ న♦మశ్శివాయ
కాలకూటహరాయ ♦ కాలసంహరణాయ, మదరిపుఘ్నాయ న♦మశ్శివాయ
త్రిపురసంహారాయ ♦ ధృతశూలహస్తాయ, మహతే భవాయ న♦మశ్శివాయ
కళ్యాణఫలదాయ ♦ కరుణానిధానాయ, మాధవాస్త్రాయ న♦మశ్శివాయ
మౌనిబృందార్చితాయ న♦మశ్శివాయ, మహితవిభవోజ్జ్వలాయ న♦మశ్శివాయ
మదనదర్పహరాయ న♦మశ్శివాయ, యనుచుసాష్టాంగ మెఱఁగుచు♦వినయమలర.

క॥ కామహర! కామదాయక!, సోమారుణవహ్ని నేత్ర! ♦ సోమార్ధధరా!
వేమారు దేవ! నీకుఁ బ్రణామము కరుణింపవయ్య! ♦ నయముగ మమ్మున్. 54

క॥ ప్రభు వీవ లోకములకుం, బ్రభు వరయఁగ మాకు నీవ ♦ పలుమరు; రక్షః
ప్రభవార్తిహరుఁ గుమారుం, బ్రభవింపఁగఁ జేయు ఘనకృ♦పామతితోడన్. 55

వ॥ అనిన విబుధగణంబులవచనంబులు విని దయానిధియైన యప్పరమేశ్వరుండు షణ్ముఖాలంకృతదేహుండై సింహాసనంబున సాక్షాత్కారంబుగా నూర్ధ్వరేతస్కుం డగుచు షణ్ముఖంబుల గిరిజావిలోకనంబుఁ జేయునపుడు. 56

ఉ॥ ఆనగరాజధన్వునకు ♦ నాఱు లలాటవిలోచనంబులున్
మానుఁగఁ గోటిభాస్కరస♦మానములై ప్రభవిల్లఁ గోటికా
లానలభాసమానమయి ♦ యాఱువిధంబుల దివ్యతేజ మొం
తేనియు లోక మంతయును ♦ నిండి వెలుంగఁగ సర్వదిక్కులన్. 57

మ॥ అవలోకించి సమస్తదేవగణ మా♦యత్యుగ్రమైనట్టి శాం
భవతేజంబునఁ బాఱి రెంతయు భయ♦భ్రాంతిన్ దిగంతంబులన్
భువనం బందును నంత నెందు శరణంబు ♦ న్గానకే నిర్జరుల్
భవు సేవించిరి కంపమొందుచు జనిం♦పం జాల నిట్టూరుపుల్. 58

క॥ శరణయ్య! దేవ! శంకర!, శరణయ్య! మహానుభావ! ♦ సర్వజ్ఞ! శివా!
కరుణింపు మయ్య! యీదు,ర్ధరమగు తేజము సహింపఁ♦దరమే మాకున్. 59

వ॥ అని ప్రార్థించిన సర్వేశ్వరుండును, దయానిధియు నైనసాంబశివుండు సంతుష్టుం డగుచు మనంబునం దలంచిన స్మరణమాత్రంబునఁ దత్తేజంబు జననీజనకుల సవిధంబున నిలిచి సూక్ష్మభూతంబై యాఱుప్రకారంబుల శాంతిఁ బొందె. 60

క॥ అంతఁ గృపామూర్తి నిశా,కాంతాభరణుండు సురలఁ ♦ గనుఁగొని యార్ద్ర
స్వాంతత వహ్నిసమీరుల, నంతికమునఁ జేరఁబిలిచి ♦ యనియెం బ్రీతిన్. 61

గీ॥ జ్వలన!మారుత!మీరలు ♦ షడ్విధమగు,నిమ్మహాతేజమునుగొంచు♦నిపుడుపోయి
యమరవాహిని శరవణ♦ప్రాంతమందుఁ, జేర్పుఁడు మదాజ్ఞ నిర్జర♦శ్రేణితోడ. 62

వ॥ అనిన శౌనకాదిమహామునులు సూతున కిట్లనిరి. 63

తే॥ తరుణశశిమౌళియూర్ధ్వ రే॥తంబు వెడలి, ఫాలనేత్రంబువలనను ♦ భాసురముగ
స్కందతనుబొందునదిమహా॥శ్చర్యమెన్నఁ, దెల్పఁగదవయ్య! యాకథఁ దేటపడగ.

క॥ అనఘాత్మ! సూత! నీకుం, గనఁబడు సకలంబు ముజ్జ♦గంబులచరితల్
ఘనముగ సుబ్రహ్మణ్యుని, జననం బఖిలము వచింపు♦ సత్కృప మాకున్. 65

వ॥ అని భూసురాగ్రణు లడిగిన వ్యాసశిష్యుండును, సర్వజ్ఞుండును నైన రోమహర్షణ
తనయుం డిట్లనియె, మునీంద్రులారా! వినుండు. సకలశ్రేయోనిధానంబైన సుబ్ర
హ్మణ్యసముద్భవంబు వ్యాసభట్టారకులు నాకు మున్నెఱిఁగించినప్రకారంబు
మీకేను వివరించెద. 66

క॥ హరుఁ డట్లు వహ్ని పవనుల, సురుచిర తేజంబుఁ గొనుచు ♦ సురనదియందున్
శరవణముఁ జేర్పఁ డనవుడు, బరమేశ్వరుఁ జూచి వారు ♦ ప్రణమిల్లి తగన్. 67

వ॥ స్వామీ! దేవరయాజ్ఞకు, నేముం బ్రత్యుత్తరంబు ♦ నీయంగలమా?
మే మెక్కడ? యీదుస్సహ, ధామం బెక్కడ? భరింపఁ ♦ దరమే మాకున్. 68

గీ॥ అనిన వారలవచనంబులు విని నవ్వుచు శంభుం డిట్లనియె. 69

క॥ నాయాజ్ఞ మీకు దేజం, బాయికధృతి మోవఁగలుఁగు♦నతిబలము విధుం
డాయజుఁడు సురలు మీకు స, హాయం బరుదెంతు రిప్పు♦డరుగుఁడు వేగన్. 70

వ॥ అని వహ్ని పవనుల నాదేశించి పరమేశ్వరుం డంబికతోడ నంతర్ధానంబునొందె
నంత. 71

గీ॥ షడ్విధంబైన శంభుతే॥జంబు వహ్ని, మూర్ధభాగమునం దిడి ♦ మోసికొనుచుఁ
గొంతదూరము నరిగి వి♦శ్రాంతిఁ జెందె, శ్వసనుఁ డన్యోన్య మారీతి॥ నరిదికొనుచు.

వ. ఇ ట్లతిప్రయాసంబున నయ్యిరువురుఁ దత్తేజంబుఁ దెచ్చి గంగానదిశరవణ
ప్రాంతంబునఁ బద్మమండంబునందు బహుప్రయత్నముతో నునిచిరి. 73

—* మహాదేవునియూర్ధ్వరేతంబున స్కందుఁ డుదయించుట *—

గీ॥ అమ్మహాతేజమున జలం♦బంత యింకి, స్వల్ప మగుచును జూడ్కట్టె♦నమరనదియు
నంత నచ్చోటఁ గోటిసూ♦ర్యాభముగను, దేజరిల్లుచు శాంభవ♦ తేజ మదియు.

చ॥ తనరఁగ షణ్ముఖాబ్జములు ♦ ద్వాదశబాహువులుం జెలంగఁగా
నొనరఁ బదాంబుజద్వితయ ♦ ముజ్జ్వలలీల మనోహరంబుగాఁ
గనఁబడియెన్ గుమారుఁడయి ♦ కాంతి తగన్ సుకుమారమూర్తితో
ననుపమమంగళాభ్యుదయ ♦ మంది సమస్తజగంబు లత్తఱిన్. 75

గీ॥ సూనవృష్టిని గురసిరి ♦ సురలు దివిని, దివ్యదుందుభినినదముల్ ♦ దిశల నిండె
నాడె నప్సరోజనము; మం॥దానిలములు, వీచె; సంతోష మొదవెను॥విబుధతతికి

క॥ సుమనోరమునిఁ గుమారుని, సుమనోనివహంబు మ్రొక్కి ♦ స్తుతియించె నొగిన్
తమతమ యైశ్వర్యంబులు,క్రమమొప్పఁగ మఱల నొందఁ♦గలిగె నటంచున్. 77

క॥ దేవేంద్రాదిసుపర్వులు, సేవార్హుం డితం డటంచుఁ ♦ జింతించి శిశున్
సేవింప నతనిచుట్టును, గావలి వసియించి రమిత♦కౌతుక మలరన్. 78

వ॥ ఇవ్విధంబున దేవతలు పరిచర్యసలుప దైత్యనిషూదనుండు షట్కృత్తికలఁ
బిలిచి వారిఁ బ్రత్యహంబు స్తన్యం బొసంగ నియోగించిన. 79

క॥ ఆషట్కృత్తికలున్ హరి,భాషణము నీమ్మర కపుడు ♦ బహుతరమగు సం
తోషమున వచ్చి స్తన్యం, బా షణ్ముఖునకు నొసంగి♦ రాదర మొప్పన్. 80

గీ॥ శంభునందనుఁ డాతఁడు ♦ సవిధమందుఁ,దల్లులగుచును బ్రేమచే ♦ స్తన్య మొసఁగు
నాఱుకృత్తికల ననుగ్ర♦హమునఁబ్రోవ,నాఱుమూర్తులు ధరియించె♦నద్భుతముగ.

క॥ చనుగవలఁ బాలు గారఁగ, ఘనతరమోదమునఁ గృత్తి♦కలు వేర్వేఱం
దనయుల నొకనొకనిం గై,కొనుచున్ మూర్కొనిరి మోముఁ♦ గోరిక లూరన్. 82

క॥ జననులముఖ మీక్షింపుచు, స్తనయుగములఁ బట్టి పాలు♦ద్రావియు వరుసన్
దనయులు ముద్దు గులికెడు, ఘనతరచేష్టలను గౌతు♦కంబు దలిర్పన్. 83

మ॥ జనను లక్కృత్తిక లార్వురు న్వరుసతో ♦ స్తన్యంబు లెంతేనియుం
దనయశ్రేణి కొసంగి వేడ్క చిగురో♦త్తం బద్మపత్రంబులన్
దొనరంగా శయనింపఁజేసిరి కుమా♦రోత్తంసుల న్సారె లా
లనమీఱం గలకంఠనాదముల జోల♦ల్పాడుచు న్సొంపుగన్. 84

వ॥ అప్పుడు. 85

ఉ॥ ఒక్కఁడు సుప్తినొందు, మఱి♦యొక్కఁడు నవ్వును సారెసారె, వే
రొక్కఁడు రోదనంబిడు, మ♦రొక్కఁడు గూయుఁ, బదంబు బొట్నవ్రే
లొక్కఁడు కేల వక్త్రమున ♦ నుంచి హసింపుచు నేడ్చు నిద్రలో,
నొక్కఁడు చక్క దోయిలిని ♦ నొక్కనిదిక్కునఁ జేర్చు ముద్దుగన్. 86

వ॥ మఱియు నిమిషాంతరంబున. 87

సీ॥ ఉరమున నొక్కండు ♦ జరియించుఁ గరముల, జానుల నొక్కింత♦జరుగు నొకఁడు
నరుగుచు రెండుమూఁ♦డడుగులఁబడునొక్క,డంఘ్రులఁజను దూర♦మవనినొకఁడు
జననికై దండఁ గై♦కొని యాడునొక్కండు , నడుచుబిట్టెగయుచుఁ♦బడుచునొకఁడు
మఱి క్షణాంతరమున ♦ మహి గంతులిడు నొక్కఁ, డర్ధపాదంబుల♦నరుగునొక్కఁ
డేకపాదంబున గమించు♦నెలమి నొకఁడు, జెట్టిపగిదినిఁబెనఁగుచుఁ♦జెలఁగు నొక్కఁ
డొకనిశిరమును దాటించు♦నొకని వేడ్క, బాహుయుద్ధంబునకుఁ♦బూనుఁ బరగ
నొకఁడు. 88

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బరబ్రహ్మంబు బాలభావంబు నొంది క్రీడింప నాబాలుర విచిత్రంబు లైనచేష్టలు చూచి తల్లులు విస్మయంబులు నత్యంతంబు సంతోషించిరి; హరివిరించిప్రభృతు లైనదేవతలు వారియద్భుతచరిత్రంబులు గాంచి కృతకృత్యు లగుచుం జెలంగిరి. 89

గీ॥ ఒకకుమారునిఁ బ్రార్థింపు ♦ చున్న మనకు, బాలు రాఱ్వురు గలిగిరి ♦ ప్రమద మెసఁగ
వీర లతులితనిజభుజా ♦ విక్రమముల, గర్వమణఁగింతు రిఁక లోక ♦ కంటకులను. 90

గీ॥ అనుచు నింద్రాదిదేవత ♦ లాత్మలోన, శివకుమారుల నార్వుర ♦ చింతితంబు
దనరఁ దలఁచుచు నధిక మో ♦ దంబు నొంది, రీశుఁడు ప్రసన్నుఁ డైన చో ♦ నేమి కొదువ!

వ॥ అని మఱియు సూతుం డిట్లనియె. 92

క॥ రాజకిరీటునికంటం, దేజము లుదయింపఁ జూచి ♦ దిశలకు దివిష
ద్రాజి భయంపడి పారిన, రాజయమున నదియుఁ గాంచి ♦ ప్రచురార్తి మెయిన్ 93

మ॥ పతియంకస్థలి వేగ డిగ్గి, కబరీ ♦ భారంబు తాటంకరా
జితరత్నద్యుతిఁ గప్పఁ, గౌనువణకం, ♦ జిక్కుల్పడన్ హారముల్,
తతమంజీరరవంబులుం జెలఁగఁ, జి ♦ త్తం బుత్తలంబందఁ, బా
ర్వతి పాదాబ్జయుగంబు దొట్రిలఁగఁ జే ♦ రం బోయి శుద్ధాంతమున్. 94

వ॥ అప్పు డద్దేవిచరణస్ఖలనంబున మంజీరఖచితరత్నంబులు దొరఁగి మార్గం బెల్ల నెరసె.

క॥ తేజములు బాలు రగుచుం, భ్రాజిల్లఁగ దేవగణము ♦ భయవిరహితమై
రాజిల్లఁ బ్రమోదంబున, నాజగదీశ్వరి యెఱింగి ♦ యావృత్తంబున్. 96

క॥ కినుక న్విబుధగణంబు, న్గనుఁగొని తనుజుండు నాదు ♦ గర్భమునందున్
జనియింపకుండఁ జేసితి, రనపత్యతఁ గనుఁడు మీర ♦ లాదోషమునన్. 97

వ॥ అనుచు దేవతల శపించి హిమాద్రినందన మందస్మితాంచితవదనారవిందయగుచు మగుడ ప్రియునంకపీఠంబున నధివసించె, నంత. 98

గీ॥ చంద్రశేఖరునుభయపా ♦ ర్శ్వంబులందు, నెరసికొనియున్న నవరత్న ♦ నివహమందు
ప్రతిఫలింపుచు గట్టురా ♦ పట్టి యపుడు, దశవిధంబులఁ జూపట్టెఁ ♦ దళుకొనంగ.

శా॥ తత్తద్రత్నములందునున్న ప్రతిమా ♦ తన్వంగులం గాంచి తాఁ
దత్తత్కేళులఁ దేల శంభుఁడు సము ♦ ద్యత్ప్రేమతోఁ గెల్చుచోఁ
దత్తద్రత్నసమాఖ్యలం దనరి త ♦ త్తద్రత్నదీప్తుల్ దగన్
దత్తద్రత్నసముద్భవాంగనలు మో ♦ దంబొప్ప నంతేనియున్. 100

చ॥ కలికిమెఱుంగుచెక్కులును, గన్నవబేడిసలు న్విలాసముల్
గులికెడుమందయానములు, గొప్పచనుంగవలుం జెలంగఁగా
నిలిచి కుఱుంగటం గుముదినీరమణాభరణున్ మహేశ్వరుం
బలుమఱుఁ జూచి రంభయును భావములం దనురాగ మూరఁగన్. 101

వ॥ అప్పు డప్పువ్వుఁబోణు లుత్ఫుల్లకమలలోచనంబులును, సునాసాపుటంబులును, మణికుండలమండితంబులును, నకలంకశరచ్చంద్రచంద్రికావిరాజమానమందహాసాభిరామంబులును నగు నీశ్వరునిదివ్యసుందరముఖంబు వీక్షించిన గర్భంబులు ధరియించి రప్పుడు. 102

క॥ గిరిపుత్త్రి చూచి వారల,చరితముఁ గోపంబుతోడ జవ్వనులారా!
ధరఁ గాన్పు లేకయుండుఁడు, చిరకాలము గర్భభరముచేతను మీఱల్. 103

మ॥ అని శైలేంద్రతనూజ శాప మిడ నత్యంతంబుఁ దద్భీతిచే
ననువారంబు మణీవిలాసినులసర్వాంగంబుల న్మత్యపు
న్మినుకు ల్గుల్కఁ జనించె ఘర్మకణముల్ నిండార జన్మించి రం
దనఘుల్ శూరులు ఖడ్గపాణులు గణాధ్యక్షుల్ మహాకోటులున్. 104

క॥ భగనేత్రహారుండగు నా,భగవంతుఁడు వారిఁ జూచి భాసురహర్షం
డగుచు నియోగించెను గడు, జగదాధారునిఁ,గుమారు,సన్నిధిఁగొలువన్. 105

క॥ అల గౌరిశాపభయముల, నెలఁతలగర్భంబులందు నెలకొని తనయుల్
తలఁచిరి జగదీశ్వరుపద,జలజంబులు చిత్తములను శరణాగతులై. 106

గీ॥ హరుననుజ్ఞను బార్వతి కలమృగాక్షు, లలఘుభక్తినిఁ బరిచర్య సలిపి రెలమి
గర్భభరములచేతను గడుఁ గృశించి, సంతతంబును దుఃఖితస్వాంతు లగుచు.

—* రత్నాంగనలకుఁబుత్త్రు లుదయించుట *—

వ॥ అంత బహుకాలంబు పరిచర్యసలుప నప్పంకజాక్షులకుఁ బరమేశ్వరసమేతయై పార్వతి ప్రసన్నయగుచు నాసఖీజనంబులం బిలిచి జగద్ఖ్యాతికొఱకు మీ కిప్పుడు సుఖప్రసవం బగునని యనుగ్రహించిన. 108

క॥ ఆతరుణులందుఁ దొమ్మం,డ్రాతతభుజబలులు గాంచి రావిర్భవముల్
మాతృసమానద్యుతులం, ఖ్యాతిగ జగదేకవీరు లగుచు ధరిత్రిన్. 109

క॥ కురువిందమణికిఁ బొడమిన, కురువిందలతాఖ్యసతికిఁ గొమరుఁడు పుట్టెన్
నిరుపమశౌర్యకళానిధి, పరమదభంజనుఁడు వీరబాహుం డనఁగన్. 110

గీ॥ ఘనత మౌక్తికమణియందు జననమైన, తరలవల్లికిఁ బుట్టె నుదారమహిమ
సర్వవీరవరేణ్యుఁడు చారుమూర్తి, వీరకేసరి యనఁగను విజయ మెసఁగ. 111

గీ॥ పుష్యరాగప్రభూతయై • పొలుపెసంగు, పుష్పవల్లికి నుదయించె • భూరిమహిమ
సుతుఁడు వీరమహేంద్రుండు • ఖ్యాతిమీఱ, సకలవీరాగ్రగణ్యుఁడై • యవనియందు.

క॥ గోమేధికమణిభవయగు, గోమేధికలతకుఁ బుట్టి • గుణశౌర్యో
ద్దాముఁడు వీరమహేశ్వర,నాముఁడు ప్రఖ్యాతి మీఱ • నానాదిశలన్. 113

క॥ ధారుణి వైదూర్యోద్భవ,నారీమణికిం జనించె • నయము దలిర్పన్
వీరపురందరుఁ డనఁగను, వీరాగ్రసరుఁడు లోక•విఖ్యాతముగన్. 114

గీ॥ వజ్రమణివల్లియందును • వరగుణుండు, వీరరాక్షసుఁ డనఁగ నా•విర్భవించెఁ
బుడమి మరకతవల్లికిఁ•బుట్టి మించె, వీరమార్తాండుఁ డరిగర్వ•విదళనుండు. 115

గీ॥ వెలయ విద్రుమవల్లి కా•విర్భవించె, సుతుఁడు వీరాంతకుండను • శుభగుణుండు
నీలమణియందుఁ బుట్టిన•నీలలతకు, వీరవరుఁ డన జన్మించె • విభవమొప్ప 116

వ॥ ఇవ్విధంబున నమ్మహామహు లమ్మగువలకు నాభిమార్గంబులవలన నిర్గమించి భవానీసహితుండును, బ్రణతార్తిహరుండును నైన పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి యజ్ఞనిజనకులపార్శ్వంబుల వినయంబున నాశ్రయించి రంత. 117

గీ॥ వారిఁ గనుఁగొని భుజగకే•యూరుఁ డనియె, భాసురప్రాభవమీఱ నో•బాలులార!
పార్వతేయుఁడుపటుతర•బాహుబలుఁడు,ప్రభువు కాఁగలఁడిటమీఁదఁ•బరగ మీకు

వ॥ అని యాజ్ఞాపించి శంకరుండు వారికి నామకరణంబు లొనర్చి యనంతరంబ శీఘ్రంబున. 119

సీ॥ ప్రస్థానభేరికా•పటుతరధ్వను లొప్ప, శంఖకాహళకస•త్స్వనము లలర,
వివిధాస్త్రపాణులై • వెంటరా గణవరుల్, చతురంగబలములు • చాఁగొల్వ
నలరుచు రుద్రక•న్యాప్సరోగణములు, రాజితలీల న•ర్తనము సలుప
సతికినిఁ దనకును • శశిరవు ల్వేర్వేర, శ్వేతాతపత్రముల్ • చెలఁగి పూన
నిందుమకుటుండు దేవీస•మేతుఁ డగుచు, నలకుమారునిఁ గనుఁగొన•నరుగుదెంచె
బటుహారవములతో హరి•ప్రముఖనిఖిల, విబుధగణము లెదుర్కొన•వేడ్క మీఱ.

గీ॥ శరవణంబునఁ బంకజ•శయనుఁడగుచు, దండకృత్తిక లార్వురు • స్తన్య మొసఁగ
నారుమూర్తులఁ దనరారు•నక్కుమారుఁ,డపుడు వీక్షించెఁ బితరుల•హర్ష మెసఁగ.

క॥ సురగణము గణాధ్యక్షులు, పరివేష్టింపఁగను దివినిఁ • బార్వతితోడన్
బురహరుఁడు కుమారునిఁ గని, పరమానందాబ్ధిఁ దేలె • భాసురలీలన్. 122

వ॥ ఇట్లు బాలేందుధరుండు కుమారవదనావలోకనపరుం డగుచు మదీయలోచనత్రితయంబు నేఁడుగదా సఫలం బయ్యె ననితలంచుచు దేవినిం బిలిచి 'కొమ్మా! సరోజపత్రంబుల ననేకరూపంబుల భాసిల్లు నీకుమారునిం గంటివే? జగదార్తిహరుండైన యితనిచేతఁ గదా నీవు వీరమాత వగుదు, వనినఁ బతివచనంబులకు సంతోషింపుచు నా జగజ్జనని వృషభంబు డిగ్గి. 123

క॥ బాలుర నార్వురఁ గనుఁగొని, యాలింగనములను మస్తకాఘ్రాణములన్
బాలిండ్లనడుమఁ జేర్చుచు, శైలజ యొకమూర్తిఁ జేసె షడ్రూపములన్. 124

క॥ పదునెనిమిదికన్నులు ష, డ్వదనంబులు పాదయుగము ద్వాదశభుజముల్
విదితంబుగఁ జూపట్టఁగ, ముదమున శిశువపుడు దేవిముందటఁ జెలఁగెన్. 125

క॥ బాలేందునిటలభాసుర, బాలామణి గిరిజ భర్మపాత్రికలోనన్
బాలు న్నించుచు ముద్దుగ, బాలునకు నొసంగె మదిని బ్రమదం బెసఁగన్. 126

క॥ విద్యాజ్ఞానప్రదమై, సద్యోముద మెసఁగ శైలజా స్తన్యంబున్
జోద్యమగు నాఱుముఖముల, హృద్యంబుగ ద్రావె బాలుఁ డెంతయు వాంఛన్. 127

వ॥ ఇవ్విధంబున నంబుజప్రభా చోరకంబులైన యపాంగంబుల జననీముఖారవిందం
బవలోకింపుచుఁ గుచంబు లాని యబ్బాలుండు పాలుద్రావ నప్పయోబిందువులు
గంగాసలిలంబులం బడిన నవి గ్రోలి జనకుశాపంబున మత్స్యరూపులగు పరా
శరసుతు లాక్షణంబునఁ బూర్వరూపంబులు ధరించిరి. 128

—* పార్వతి కుమారుని హరుపరిసరమునకుఁ దెచ్చుట *—

క॥ అంతఁ గుమారునిఁ గైకొని, కాంతామణి గౌరి ప్రియునికడ కరుదెంచెన్
సంతోషంబున సర్వది, గంతములం జెలఁగె జయజయధ్వను లపుడున్. 129

క॥ సురభేరులు మొరసెం దివి, విరులు న్వర్షించి రఖిలవిబుధవరేణ్యుల్
పరఁగఁగ నచ్చర లాడిరి, గరిమన్ మునిసిద్ధగణము కౌతుక మొందెన్. 130

వ॥ తదనంతరం బా దేవీకుమారులతోడ వృషభారూఢుండై కృత్తివాసుండు
కృత్తికలం జూచి సంప్రీతుం డగుచు నిట్లనియె. 131

శా॥ చాలం బెంచితి రీకుమారతిలకున్ స్తన్యప్రదానంబులన్
బాలుం డీతఁడు కార్తికేయుఁ డనఁగా భాసిల్లు మీ పేరుచే
నీలోకంబున నీదినంబుల జనుం డెవ్వాఁడు నేఁ డాదిగా
శీలం బొప్ప వ్రతంబు సల్పినఁ గడున్ సిద్ధించు నిష్టార్థముల్. 132

వ॥ మఱియుఁ బుత్త్రార్థి పుత్త్రునిం బడయుఁ, గన్యార్థి కన్యకనుం వరించు, ధనార్థి
ధనంబందు, పశుకాముండు పశుసమృద్ధి విద్యార్థియు విద్యాలాభంబును గాంచు,
నిష్కాముండు మోక్షంబు నొందు; నిక్కుమారుజననంబు భక్తిపూర్వకంబుగా
వినినమాత్రంబున వంధ్యయుఁ గుమారసదృశుండైన కుమారుం గాంచు నని
కరుణాకటాక్షంబున నిటలాక్షుండు కృత్తికలకు వరం బొసంగి దేవీకుమార
సహితుండై భూతేంద్రగణంబులతోడ హరివిరించిప్రముఖనిఖిలసురముని గణం
బులు గొలువ మగుడఁ గైలాసంబునకుం జనియె నందు. 133

క॥ లాలించుచు నెల్లిదండ్రి, లోలిలను శివతనయుఁ డహహ ♦ నోనం బెసఁగన్
బాలక్రీడలఁ గతిపయ, కాలము పుచ్చె న్వినోద♦గతులు సెలంగన్. 134

సీ॥ చరణాబ్జనూపుర♦ఝుణఝుణధ్వనులతోఁ, గటిసూత్రకింకిణీ♦క్వాణన మలర
వజ్రదీప్తములైన ♦ వరకంకణంబులు, హస్తపద్మంబుల ♦ నందమొప్ప
మాణిక్యమయములౌ ♦ మద్దికాయలజోలు, కర్ణభాగంబుల ♦ గరిమమీఱ
రత్నము ల్గూర్చిన ♦ రావిరేకలరంగు, నలినాలలాటభా♦గమునఁ జెలఁగ
దివిజకుధరంబురత్నసా♦నువులఁబోలె, మణికిరీటప్రభా♦భాసమాన మగుచు
మూర్ధపట్టంబుఁ జూపట్టు♦ముద్దుగులుక, బాలలీలల నప్పార్వ♦తీహృత్ప్రమద మవుచు.

వ॥ ఇట్లవాఙ్మానసగోచరంబును, ననంతంబును, సత్యజ్ఞానానందరూపంబు నైన యప్ప
రంధామం బలంకృతియుతంబై నశిశుభావంబు నొంది శివసన్నిధానంబున నలంక
రించె నంత. 136

క॥ జగతిం గ్రీడాలోలుం, డగుచుం దన సహచరులతోడ ♦ హాసమునఁ దొగిన్
జగములనములు రంజిలఁ, నగనాడెన్ బాల్యదశను ♦ ననరుచు నెలమిన్. 137

సీ॥ క్షణములో వృషభేంద్రు♦ ఘనకకుత్కందమెక్కి, నణఁగంగ గిరుసు♦ఖాగ్రములను
నతివికారాకృతు♦లగు గణేంద్రులఁ జూచి, చెలికాండ్రతో నవ్వుఁ♦ జెలువు మెఱయ
తత్సన్నిధినిఁ జేరి♦ తనర విస్మయ మొప్ప, స్వానసంబులు మూయు ♦ నంగుళులను
నొకగృహంబునఁ జొచ్చి♦ యొండొకయింటిలోఁ, జరియించు నిష్కుట♦సరణిదూఱి
గగనతలమంటు తరువులు ♦ గరిమ నెక్కి, పుష్పముల దుల్చి ఫలజాత♦ములను రాల్చి
పొసఁగ ధరియించి పల్లవ♦ప్రసవములను, ఫలములు భుజించు బాల్యచా♦పల్య మలర.

మ॥ ముద మింపొందఁగ నచ్చట న్వడలి పోం♦పున్ మీఱఁగా నమ్మహా
నదులుం జొచ్చి కలంచి పంకజవనీ♦నాళంబులుం ద్రుంచుచున్
బదపద్మంబుల నడ్డగట్టి జలముల్ ♦ పాఠీనచక్రావళుల్
గుదులై కూడఁగఁ గ్రీడసల్పె దివిష♦త్కోటుల్ విలోకింపఁగన్. 139

క॥ కులపర్వతములు శతధా, దళితంబులుఁ జేసి సింహ♦తతితోఁ గూడం
జెలరేఁగి కూయు నెగురున్, బలుమఱు గిరినుండి గిరికిఁ♦ బటుజవ మెసఁగన్. 140

క॥ అటఁ బాసి రసాతలమును, బటుగతిఁ జొరఁబాఱి యందుఁ♦ బన్నగరాజ
స్ఫటలుం గరమున నలముచుఁ, జటులతఁ గలహించు భుజగ♦సంఘముతోడన్.

క॥ అందుండి దివికి నెగయుచు, బృందారకదంతిదంత♦భేదనుఁడై నం
క్రందనుధనువుం గొని యెడు, బృందశతంబులను గూల్చు ♦ భీకరలీలన్. 142

క॥ ధామనిధిరథహయంబులు, వేమఱు లంఘించి యాఁడు ♦ వేడుక మీఱన్
సోమతనూజుం డట నని, సోమునిరథ మెక్కి తోలు ♦ సొంపు దలిర్పన్. 143

క॥ హరిశిఖియమన క్తంచర, వరుణమరుద్ధనదసోమ♦వారణ రాజిన్
సరగున నధిరోహింపుచు, నిరుపమగతు లొప్పఁ ద్రిప్పు ♦ నిపుణత మెఱయన్.

మ॥ చని యంతన్ ధ్రువమండలంబునకు శ♦శ్వత్ప్రౌఢి మీఱం బ్రభం
జనరశ్మిన్ బ్రకరప్రణద్ధమగు తే♦జశ్చక్రముల్ గేలఁ దు
త్తునియ ల్సేయుచు నిర్వహించు మఱి తో♦డ్తో నభ్రకల్లోలినీ
ఘనచక్రంబులఁ గట్టి బాలకులతోఁ ♦ బ్రఖ్యాతిగా నాడుచున్. 145

క॥ లోకేశులఁ దామ్రుండ్రఁ భ, యాకులులం జేసె సారె ♦ నాశ్చర్యముగా
లోకాలోకాచలమును, బ్రాకటముగ నెక్కి యాడు ♦ బాలుం డెలమిన్. 146

గీ॥ గరిమ సంతట సత్యలో♦కంబు డాసి, యలచతుర్ముఖువక్త్రంబు ♦ లంటియంటి
బ్రహ్మతంతువు లురమునఁ♦బట్టి తెచ్చి, మూర్ధశిఖలునొండొండును♦ముళ్లు వేయు.

గీ॥ అంత వైకుంఠపురమున ♦ కరిగి యందుఁ, గాంచనాంబరుసన్నిధి ♦ ఖగపతికిని
శయ్య యైనట్టి శేషభు♦జంగమునకుఁ, గలహముఘటించి బాలుఁ డు♦త్తలికనగును.

గీ॥ యువవిలాసంబుఁ జూపట్టు♦నొక్కవేళఁ, జెలుల మోహింపఁజేయుచు♦శివసుతుండు
బాలలీలావినోదము♦ల్బరిఢవిల్లఁ, ద్రిభువనంబులు విస్మయ♦స్థితిఁ జెలంగ. 149

గీ॥ అటవికినిఁ బోయి వేగ సిం♦హములఁ బట్టి, యొకటినొకటికి నన్యోన్య♦యుద్ధమడర
వరుసఘటియించు నవ్వుచు♦వైభవమున, నమరగణవందనీయుఁడ♦య్యర్భకుండు.

గీ॥ జననిలాగున లాలింప ♦ జగములందు, వనిత లెల్లను బిలువఁగ ♦ వారియొద్ద
ముద్దుగ నటించు నత్యంత♦మోహ మలర, శ్రుతిశిరంబులఁ జెలువొందు♦సుతుఁ
డతండు. 151

క॥ పలితశిరోజము లలరఁగ, వెలయఁగఁ గోని కేల యష్టి ♦ వృద్ధుం డగుచున్
బలుమఱు లోకానుగ్రహ, మలరఁగఁజరియించు జగము ♦ లద్భుత మొందన్. 152

వ॥ మఱియు నవ్విభుండు నరేంద్రసుతుని చెల్వున నొకనన్మణికింకిణీగణాలంకార సమున్మేషం బగు మేషంబు నధిరోహించి బహువిధధారానిరూఢిం దోలుచు నొకతరి ఖరనఖరంబును, శ్వేతాగ్రకేసరభాసురంబును, సుదగ్రవాలాభీలంబును, బరాక్రమసాంద్రంబును నగుమృగేంద్రం బెక్కి భూనభోభాగంబులం గమనాగమనంబులం ద్రిప్పుచు, నొకవేళ జంఘాలంబగు ఖగపతిని లంఘింపుచు, నొకమారు ధారాళంబుగ మరాళగమనుండగుచు, నొకప్పుడు జవాధికంబగు హరిణంబుపై వసింపుచు, నొకనిమిషంబు శరభశార్దూలంబుల వాహనంబులుగాఁ గొనుచుఁ, బక్షులవలె నెగురుచు, ననేకప్రకారంబుల వాపీకూపతటాకనదీనదంబుల నమ్మహేశాత్మజుం డాత్మగణంబులకు నుల్లాసం బలర విహరింపుచుండు. 153

క॥ వీణాపాణియు నగుచున్, రాణింపఁగ బాలుఁ డిట్లు ♦ రాగముఁ బాడన్
జోణిమి శిలలు గరంగఁగ, ప్రాణంబులు నిలిచి నిలిచి ♦ యుక్కుగ వినఁగన్. 154

చ॥ మనసిజసూనబాణహత♦మానసలై సకలాంగనాజన
జనములు సొక్కి సొక్కి యొడ ♦ లెంచుగ మానుచుఁ గేలు వేణువుం
గొని సుషిరంబు నంగుళులఁ ♦ గుల్కఁగ నింపుచు మ్రోయుచున్ వినా
తనగతి గానమున్ సలుపు ♦ దారువు లెల్లఁ జిగుర్ప నంతయున్. 155

చ॥ దరహసితాననద్యుతులు ♦ తామరసంబులఁ గేరుకన్నులన్
సురుచిరదీర్ఘబాహువులు ♦ సొంపెసఁగన్ గనుఁగొనుచు
స్ఫురణను జూడనొప్పు హర♦సూనుఁడు వేడ్క విశేషవిభ్రమం
దరులమనంబులన్ మదన♦తాపశిఖావళిఁ గ్రాఁగఁ గ్రాఁగఁగన్. 156

సీ॥ మోద మింపొందసుతులకు♦మునివరేణ్యు, లతులరాగ్యాసమొనరించు♦నసందు నచ్చి
యఖిలభాషలు గ్రహియించి♦యాత్మ నెంచు, శివునులకుఁ దాను జతునంత♦శిశు నేర్పు.

క॥ ప్రాంగణభూముల నటువుల, సంగతిఁ సూచుచును తేర్చు ♦ శిశుమాత్రములో
సాంగంబులుగా వేసము, లంగజహరతనయుఁ డాతఁ ♦ డద్భుతలీలన్. 158

మ॥ అసదృగ్విక్రముఁ డౌహరాత్మజుఁడు క్రీ♦డాసక్తుఁ డా మేరునం
దు సువర్వుల్గని యద్భుతంబలర రు♦ద్రుల్ ద్వాదశాదిత్యులున్
వసువు ల్సప్తమరుత్తు లశ్వినులు శ♦శ్వద్భీతి దిక్పాలకుల్
వెస జంభారికి విన్నవించిరి కడు ♦ న్విభ్రాంతచేతస్కులై. 159

మ॥ బలదైత్యాంతక! యెవ్వఁడో యెఱుఁగ, మీ♦బాలుండు కాసారమున్
గలఛంబట్ల కలంచె, ముజ్జగములు ♦ ఖండించె సత్యుగ్రతన్,
కులశైలంబులు సప్తవారిధులు సం♦క్షోభంబు నొందించె, గా
సిల దిగ్దంతులఁ ద్రిప్పి యాడెఁ గడిమిన్ ♦ జెండాడె ద్వీపంబులన్.

క॥ లోకత్రియ మీబాలుం, డీకరణిని వేధ జేయ ♦ నెట్లోర్తు మహా!
మా కేమిగతి? వచింపుము, నాకాధిప! యనఁడు దివిజ♦నాయకుఁ డపుడున్.

క॥ మాయామోహితమతియై, యాయద్భుతశౌర్యమహిమ ♦ నరయుచు నోహో!
యీయర్భకుఁ డెవ్వఁడో కో!, యీయుత్పాతంబిదేమొ♦యెఱుఁగ మటంచున్.

—* సురేశ్వరుఁడు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరు నెదుర్కొనుట *—

మ॥ బలురోషంబున వజ్రియాదిగ నిలిం♦పస్తోమము ల్కార్ముకం
బులు సంధించి శరావళుల్ గురియ నా♦భూభృద్ధనుస్సూనుపైఁ
జెలఁగెంబో యవి పుష్పవృష్టి యగుచున్ ♦ శీర్షంబులం గోమలాం
ఘ్రిలయందుం జిఱునవ్వు నవ్వెను గుమా♦రుం డప్పు డెంతేనియున్. 163

చ॥ మగుడి సురేశ్వరుం డలిగి ♦ మానుగ నభ్రగజాధిరూఢుఁడై
మగఁటిమిమీఱ వజ్రముఁ గు♦మారునిపైఁ బఱపం దదాయుధం
బాగిఁ బ్రతివజ్రఘట్టనము ♦ నొందినకై వడి విస్ఫులింగముల్
ధగధగ వెల్గ శీర్ణమయి ♦ ధారుణి వ్రాలెను రేణుపుంజమై. 164

మ॥ చలము న్మీఱఁగ బాలుఁ డంత పటురో♦షం బొప్ప నవ్వజ్రిపై
నలఘుప్రౌఢి శరాసనంబుఁ గొని యే♦య న్బాణ మెంతే శిర
స్థ్సలము న్నాటి సురేంద్రసింధురము వీ♦తప్రాణమై కూలె ను
జ్జ్వలవజ్రాహతిచేతఁ గూలిన మహా♦శైలంబుచందంబునన్. 165

వ॥ అదిగని సహింపక. 166

మ॥ సురలోకేశ్వరుఁ డుగ్రుఁడై మగుడి వి♦స్ఫూర్జచ్ఛరాసారముల్
గురియన్ భూరిబలాహకంబుపగిదిన్ ♦ గోదండముం బూని యా
హరసూనుం డొకతీవ్రబాణమునఁ బ్రో♦ద్యల్లీల ఖండించె నా
గిరిభిత్పాణిశరాసనంబును ద్రిలో♦కీవిస్మయం బొప్పఁగన్. 167

వ॥ ఇట్లు కోదండంబు ఖండించినఁ గనుంగొని మఱియును. 168

మ॥ గరిమ న్వజ్రి మహోగ్రకోప మడరన్ ♦ గంజాప్తకోటిప్రభా
స్ఫురణ న్మీఱఁగ శక్తి వైవ పురభి♦త్సూనుండు తత్తేజముల్
బరిమార్చెన్ సమరోర్వియందు చలముల్ ♦ బాటిల్లఁ దోడ్తోఁ బురం
దరుఁ డుద్యద్విశిఖంబు లేయఁ గని క్రో♦ధజ్వాలలు న్నిండఁగన్. 169

వ॥ అయ్యెడ నయోధ్యాభాగ్రగణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుండు మౌర్వీనినాదం బొనర్చి
సింహగర్జితంబుల నిందుని నిలు నిలు మని భర్జింపుచు. 170

గీ॥ ఒక్కశరమున మకుటంబు ♦ నుర్విఁ గెడపి, యొక్కతూపున వజ్రంబుఁ♦జక్కడంచి
యొక్క యమ్మునఁగవచంబు♦వ్రక్కలించి,యురమునొప్పింపమూర్ఛిల్లె,సురవిభుండు.

వ॥ అంత బలారాతి పడిన విబుధులు క్రోధమూర్ఛితు లగుచు నాశంభుతనూజునిం
జుట్టుకొని శరవృష్టులుం గురియ శరసంభవుం డవి యన్నియు నివారించుచు
నప్పుడు వేత్వేఱ బాణంబులఁ గొని, మూఁట దండిని, నాల్గింట శిఖిని, రెంట
వరుణుని, రెంట వాయువును, మూఁట రవిని, నొకఁట సోముని మఱియు
ననేకులగు యోధవరుల నొక్కొక్కశరంబున నిమిషమాత్రంబునఁ గెడపె;
నంత హతావశిష్టులైన దివిజులు దిగంతంబులకుం బాఱిరి. 172

క॥ అంత సమస్తం బావృత్తాంతము హృద్గతముగాఁగ ♦ నల నారదుఁ డ
త్యంతము శివసుతుమహిమకు, సంతోషింపుచును గురుని♦సన్నిధి కపుడున్.

గీ॥ ఎలమిఁ జనుదెంచి దేవ[illegible] ♦ [illegible], దేవ[illegible] విప్రుఁ ♦ దేవతలు
నొక్కఁ బాలుని చేసిన ♦ యు[illegible] ముని[illegible] ♦ [illegible] లగుచు. 174

క॥ ఈవిబుధతతిని బుధ[illegible] [illegible] ♦ [illegible] దే
నావృత నారదమానస[illegible]ము, [illegible] ♦ [illegible]. 175

క॥ మేరుగుహా నెడలి గుహాలుని, [illegible] ♦ [illegible] మునుపుర్వం
గా[illegible] ధాం డగునాతని, [illegible] ♦ [illegible]. 176

ఉ॥ ఎవ్వఁ డనంత ధాముఁ [illegible] ♦ [illegible], [illegible]
నెవ్వఁ, డనంత[illegible] ♦ [illegible]
డెవ్వఁడు, [illegible] ♦ [illegible]
డెవ్వఁడు [illegible] ♦ [illegible]. 177

వ॥ దేవా! భవన్మాయావిమోహి[illegible] [illegible] సుదాంధులై
వైరంబున నిన్నుగ్రహించక [illegible], [illegible] ఫలించె;
నింకఁ దదీయాపరాధంబు [illegible] [illegible] వేయని
చరణకమలంబులం [illegible] గీర్వాణ [illegible] దగు సుబ్ర
హ్మణ్యుం డభీష్టం బగువరంబు వేఁడు మనిన. 178

క॥ గురుఁ డప్పుడు శంభుసూనుని, కరుణను [illegible] ♦ [illegible] మర్
సుర లజ్ఞులగుచు నీతో, దురి మొనరించుచును [illegible] ♦ [illegible]. 179

క॥ క్షమఁ జేసి తదపరాధము, సముదగ్రకరుణా[illegible] ♦ [illegible]
గ్రిమమున యథాప్రకారం, బమరఁగ [illegible] ♦ నా [illegible]!

వ॥ ఇవ్విధంబున సురగురుండు [illegible] [illegible] తదభీష్టం
బొసంగె నంత. 181

గీ॥ నిద్ర మేల్కాంచినట్టుల ♦ నిఖిలసురలు, [illegible] లేచి [illegible] ♦ [illegible] లగుచు
నంత హరిముఖ్యులా దేవ ♦ సంఘ[illegible], [illegible] చేసిరి [illegible] ♦ భక్తి మీఱ. 182

క॥ కరుణాపాథోనిధియగు, హరసుతుఁ డ[illegible] ♦ [illegible]
హరియించి, వారి కప్పుడు, [illegible] ♦ భక్తి నొసంగెన్. 183

వ॥ మఱియును. 184

—*సుబ్రహ్మణ్యుఁడు బ్రహ్మాదులకు విశ్వరూపము చూపుట*—

చ॥ సురనికరంబుఁ జూచి మది ♦ సొంపెసఁగన్ మహుర్భక్తిఁ బల్కె మీ
రరయుదు రింతె నన్ను నొక ♦ యర్భకుఁగా, నిపు డింక పారమే
శ్వరమగు మత్స్వరూపమును ♦ జక్కఁగఁ జూడుఁడు మీ కొసంగెదం
బరమగుదివ్యచక్షువులు ♦ మామక రూపవిలోకనార్హముల్. 185

వ॥ అని జగద్గురుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం డాసుపర్వులకు విశ్వరూపంబు జూపె
నప్పుడు. 186

సీ॥ సప్తపాతాళముల్ ♦ చరణంబులును గాఁగ, సకలాంతరీపముల్ ♦ జంఘలుగను
శరనిధు లేడును ♦ పరిధానములుగాఁగఁ, బరికింప దిక్కులు ♦ బాహులుగను
నాకాశమండల ♦ మరయ నాభియుఁ గాఁగ, స్వర్గతలంబు మ♦స్తకముగాఁగఁ
జంద్రసూర్యాగ్నులు ♦ చక్షుస్త్రయముగాఁగ, దారక ల్సితపుష్ప♦తతులుగాఁగ
నభ్రకేశుండు శ్రీకంఠుఁ♦ డాత్మగాఁగ, గిరితనూభవ మతిగాఁగ♦ హరిసరోజ
భవులు మరి వామదక్షిణ♦పార్శ్వములుగఁ, దనరఁ బవనంబు ప్రాణాది♦దశకముగను.

వ॥ మఱియు నాగమంబులు వాక్యంబులును లక్ష్మిచిహ్నంబును, మృత్యువు కాలాగ్నిరుద్రుం డిరువురు జఠరాగ్నియుఁ గా, వాసుకి యనంతాదిమహానాగంబులు పాదనూపురహంసకంబులుగా, నోషధులు రోమంబులును నండకోటులు నూరుకాండంబులును గా, కోటిమార్తాండసంకాశుండును, గోటిశీతాంశుసన్నిభుండును, గోటికాలాగ్ని తేజుండును నగుచుఁ బరమాద్భుతంబుగా శంభుసంభవుం డీరీతి విశ్వరూపంబుఁ జూపిన నత్తేజంబున సకలబృందారకనయనారవిందంబులు నిద్రానిమేషరహితంబు లయ్యు నాశ్చర్యంబులుగా నంధీకృతంబు లగుచు విషయపరాఙ్ముఖంబు లయ్యె; నింకఁ జెప్పెడిదేమి పంచేంద్రియంబులతోడ మనంబులు మహత్తరంబైన తత్ప్రకాశంబునందు లయంబయ్యె. 188

ఉ॥ అంతట నాక్షణంబ కమలాధిపముఖ్యులు లబ్ధసంజ్ఞులై
చెంతను మ్రొక్కి యంజలిని ♦ జేయుచు ప్రార్థనఁ జేసి రప్పుడ
త్యంతము దేవదేవగిరి♦జాత్మజ! చక్షువు లీగదే దయా
స్వాంతత మాకు; మే మరయ♦శక్తులమే భవదీయరూపమున్? 189

వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన సంతుష్టుండగుచు శంభునందనుండు మందస్మితం బలర దేవతలకు సందర్శనక్షమంబైన దృష్టి యొసంగె; నంత హరిబ్రహ్మాదులు వ్యాప్తంబైన నత్తేజోమండలంబునకు జానుప్రదేశమాత్రగతంబగు సమస్తజగంబును గనుచు, నమ్మహాపురుషుని దేహంబున రోమరోమంబున నూరుకాండంబులం బోలె బ్రహ్మాండకోటులు తత్తదావరణంబులును దత్తత్త్రిభువనంబులును బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవతలును భూతభవ్యభవిష్యజ్జనంబులుఁ గాంచి విస్మయం బంది, భీతచేతస్కులై ప్రణమిల్లి వాగ్గోచరుండుగాని యానందఘనంబైన యాశాంభవుని వేదవేదాంతసంభవంబులైన స్తవంబుల స్తుతియించి రప్పుడు. 190

క॥ క్రమమున జన్మస్థితినా,శము లగు నెవ్వానివలన ♦ జగములకు మనః
కమలమునఁ దలఁతు మతనిన్, సుమనోనివహాగ్రగణ్యు ♦ సుబ్రహ్మణ్యున్. 191

క॥ పలుకుదురు జడం [illegible]గ, [illegible] ♦ [illegible]కృతు లగుచుం
దెలియఁగ సచ్చిదా[illegible], [illegible] ♦ [illegible]గుహునిన్. 192

క॥ వెలయ హిరణ్యశ్మశ్రు[illegible], [illegible] ♦ [illegible]యుం డై
జలజా[illegible]బింబమధ్యస్థలన [illegible] ♦ [illegible] భ క్తిన్. 193

క॥ నిరతంబు మదిని వికసిత[illegible] ♦ [illegible]
గరుణారసపాథోనిధి [illegible], [illegible]. 194

క॥ మానితముగ బ్రహ్మమ[illegible] ♦ [illegible]పూ
ర్ణానందాంబుధికని గుహు, [illegible] ♦ [illegible] మొప్పన్. 195

గీ॥ ఇందు [illegible] ♦ [illegible]జ్ఞులగుచు
నహహా! యెవ్వానిమాయచే ♦ [illegible] ♦ మాత్మ
నప్పుడు. 196

గీ॥ పూర్ణబోధంబు నాత్మ [illegible] ♦ బొందలేక, [illegible] ♦ [illegible]తరు లుర్వి
దూరు లగుచును యత్ప్రసా ♦ [illegible] గుహు బర
♦ [illegible]హ్మ మతని. 197

క॥ చిదచిద్ద్వయము శరీరం, బిది మొదలగు [illegible] ♦ [illegible] నవ్వాఁ
డు దగన్ నియామకుండై, మదిని [illegible] ♦ [illegible] వానిన్. 198

క॥ ఇతరవ్యాపారంబులు, సతతము వర్జించి యోగి ♦ జను [illegible]వ్వానిన్
మతిఁ దలఁచి ముక్తిఁబడయును, నతనిం గుహునా[illegible] ♦ [illegible] భక్తిన్. 199

గీ॥ చర్మమట్లన వ్యోమంబు ♦ జగతి జనుఁడు, గప్పనేసియుఁ [illegible] ♦ [illegible]యుగమున
నతఁడు సాక్షాత్పరబ్రహ్మ ♦ మైనగుహుని, భక్తిఁ [illegible] ♦ పార మందు

క॥ వీడెన్ హృదయగ్రంథులు, వీడెన్ సంశయము [illegible] ♦ విశ్వాత్మ! నినుఁ
జూడం దక్షిణమున శశి, చూడాత్మజ! సురవరేణ్య! సుబ్రహ్మణ్యా! 20

వ॥ దేవా! యీ దేహంబున పరంజ్యోతి స్వరూపంబై వెలుంగు, నెవ్వని నుపాసకులు సుషుమ్నామార్గంబు నొంది తదనుగ్రహంబున వైద్యుతంబైన ధామంబు వొందుచు సంసారంబున మగుడఁ బ్రవర్తింపరు, సకలజనులకు సంసారార్ణవతారకంబును, బరబ్రహ్మంబు పరంధామంబు పరంజ్యోతియు నీశ్వరుండును బరరూపంబును బరాశక్తియుఁ బరాత్పరంబునైన నిన్ను నుపాస్తి చేసెదము; సవితృలోకంబున దివాంధంబునుం బోలె సత్యుగ్రంబై దుర్నిరీక్ష్యంబైన భవదీయవిశ్వరూపంబు గనుంగొన మాకు నద్భుతంబయ్యెడుం; గటాక్షించి యథాపూర్వకంబుగా షడ్వక్త్రంబులును ద్వాదశభుజాలంకృతంబును సంపత్స్రి

దాయకంబును సౌమ్యంబు నగురూపంబు ధరింపవే యని బ్రహ్మాదులు ప్రార్థించిన విశ్వరూపం బుపసంహరించి. 202

గీ॥ కోటికందర్పరూపమై కోమరుమిగులు, చారుసౌందర్య మొప్పఁ బ్రసన్నుఁడగుచు.
నంబికానందనుఁడు సురేంద్రాదివిబుధ, బృందములఁ జూచి పలికె మంరందఫణితి.

క॥ ఈమీరలు వచియించిన, మామకసంస్తోత్ర మిదియు మానవు లుర్విన్
బ్రేమఁ బఠించిన వినినం, గామితములు వారి కేను గరుణ నొసఁగుదున్. 204

వ॥ మఱియు మీకు నభీష్టంబులైనవరంబులు వేఁడుఁ డనుటయు స్కందునివచనంబులకు నరవిందసంభవాదు లానందింపుచుఁ బ్రణమిల్లి యయ్యిందుశేఖరునందనున కిట్లనిరి. 205

—* సుబ్రహ్మణ్యుఁడు బ్రహ్మాదులకు వరంబు లొసంగుట *—

ఉ॥ దేవ! ప్రసన్నులందు భవదీయకటాక్షము గల్గెనేని సే
నావిభుఁ జేసి యింద్రుఁ, గరుణామతి వేల్పుల కీవు రాజవై
కావుము మమ్ము నెల్లపుడు గర్వితదైత్యతతిం జయించి, మా
మావిభవంబులు న్మగుడ మాకు ఘటించునుగాత శీఘ్రమున్. 206

వ॥ అని వరంబు వేఁడిన పార్వతీనందనుండు ప్రసన్నుండై విబుధోత్తముల కిట్లనియె.

క॥ పతియగుమీకు సురేంద్రుం, డతనికి సేనాని నగుచు నలరఁగ నేనున్
బ్రతిరోధులైనదుర్మద, దితిజప్రకరముల నెల్లఁ దెగటార్తుఁ గడున్. 208

క॥ చిర మసురేంద్రునిఁ జేరిన, సురసంపద లెల్ల మగుడ సురలకు నిత్తున్
గరుణ ననిపలికి సుమశర, హరసూనుఁడు ననియె రాజతాచలమునకున్. 209

వ॥ అతనివెంబడిన వాణీరమణాదినిఖిలగీర్వాణులు కైలాసగిరికిం జని యందొక్కశిఖరంబున నుండి కుమారుని దేవసేనాధిపత్యంబున కభిషిక్తుం జేయుతలంపున విశ్వకర్మను రావించి కార్తికేయు నభిషేకార్థం బొకపురంబు రచింపు మనుడు నాక్షణంబ యతండు దేవతలయనుజ్ఞ వడసి పురంబు నిర్మించె. 210

సీ॥ రమ్యంబులైనట్టి రాజవీథులచేత, దీపించువైజయంతికలచేతఁ
గలితనిర్మలతోయకాసారములచేత, విలసిల్లునుద్యానవితతిచేత
మాణిక్యవిరచితమండపంబులచేత, నతులితగోపురోన్నతులచేత
శశికాంతమణిమయచంద్రశాలలచేత, రత్ననిర్మితమందిరములచేత
గజరథతురంగసైనికవ్రజముచేత, భాసురంబైన సకలసంపదలచేత,
నిరుపమంబై తనర్చు నప్పురి నుతింప, వశమె ఫణిపతిభారతీపతులకైన. 211

వ॥ అప్పు డప్పురంబునుం గని చతుర్ముఖప్రముఖనిఖిలసురగణంబులు నాశ్చర్యంబు నొందుచు సంతోషభరితాంతరంగులై గీర్వాణవర్ధకిని బహుమానశతంబుల నాదరించి రంత. 212

క॥ సుమనోనివహం బతిసంభ్రమమున సేనాధిపత్య♦పట్టముఁ గట్టెన్
గుముదాప్తమౌళిసుతునకు, సమకూర్చిరి వేగ సకల♦సంభారంబుల్. 213

వ॥ తదనంతరంబ యన్నగరంబున మిన్నుఁగ రాణించు మించుమగరాలగని గల జిగిమిగులు జగతులును, జగతులకు విరాజిల జాజులసొంపుసంపాదించు కెంపురాతిన్నియలును, తిన్నియల మెచ్చొనరించు నచ్చంపుపచ్చరామానికంబుల నభినవశృంగారదోహళులగు దేహళులును, దేహళుల నంటంబు లగుచు నుపరిభాగంబుల నిరుగెలంకుల మరకతమణివిరచితకరతలకలితలలితేందుకాంతమయసుధాపూర్ణకలశాభిషేచనలాలక్ష్యమాణలక్ష్మీవిలాసబంధురంబులగు ద్వారబంధంబుల భాసురంబు లగుచు నిరుగెలంకుల మరకతమణివిరచితంబులగుచుఁ బురందరోపలజాలజాలంబుల నడ్యంబులగు కుడ్యంబులరుచులును, కుడ్యవిలసితప్రఖ్యాతాలేఖ్యప్రతిమాదభ్రవిభ్రమవిభ్రాజితగంభీరశాతకుంభస్తంభంబులును, స్తంభాగ్రంబుల నుదగ్రంబులగు పగడంబులజగడంబులఁ బొదలుబోదియలును, గలిగి చెలువొందుదివ్యమండపంబునఁ గోటిసూర్యదేదీప్యమానంబగు రత్నసింహాసనంబందు నయ్యిందుశేఖరసూను సుఖాసీనుం గావించి వేదవేదాంతవిజ్ఞాననిష్ఠాగరిష్ఠులగు వశిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠులజయజయధ్వానంబులును, బటహఢక్కాడిండిమశంఖశృంగమృదంగవేణువీణానినాదంబులును, బిరుదగద్యపద్యంబులను హృద్యంబుగ దైవారఁ గైవారంబులు సేయువందిమాగధుల కోలాహలంబులును, దిదృక్షాసమాగతసకలభువనజనకలకలంబులును, గెందామరలకు విందు లమరఁగ సందర్శనం బొనర్పముందుముందుగాఁ జనుదెంచుబృందారకబృందంబులును, కరంబుల రంగారుబంగారుబెత్తమ్ములఁ బూని చిత్తంబు లలర నెరాబరాబరులు సేయు వేత్రధరులతోరంబులగు హుంకారంబులును, నపూర్వాఖర్వసుపర్వభేరీభూరిభాంకారంబులును, బవనచలితకేతనపటపటత్కారంబులును, నిఖిలదిగంతాయాతదంతావళసంతానకంఠఘంటాఘణఘణత్కారంబులును, నుభయపార్శ్వంబుల రంజిల్లవింజామరలు విసరు బిసరుహాముఖుల కరకంజమంజులవినూత్నరత్నకంకణఝుణఝుణత్కారంబులును బ్రహ్మాండభాండంబు నిండఁ, గ్రొమ్మెఱుంగు తెఱంగునఁ గురంగట మైమెఱుంగులు తురంగలించు నచ్చరమెఱుంగుఁబోణులవిన్నాణంబులగు నాట్యవైభవంబులును, యక్షకిన్నరగరుడగంధర్వుల నవీనగానావిర్భవంబులును, మెఱయ, సురవరులు విరులు గురియ, నరవిందభవముకుందపురందరాదులు నిరతిశయప్రమోదు లగుచు గంగాదిపుణ్యతీర్థంబుల వైదికమంత్రంబుల

నభిషేచనంబుఁ జేసి, జాంబూనదాంబరదివ్యాభరణగంధమాల్యంబుల నలంకరించి ధూపదీపనైవేద్యతాంబూలనీరాజనాదిసకలోపచారంబులం బూజించి దేవసేనాధిపత్యంబునకుఁ బట్టంబుఁ గట్టి రట్టియెడ. 214

శా॥ నానోపాయనపాణులై దివిజు లా♦నందంబుతో నమ్మహా
సేనుం శంకరసూనుఁ గాంచి వరుసన్ ♦ సేవించి రభ్యున్నతిన్
సేనావల్లభుఁ డాతఁ డంత విబుధ♦శ్రేణిం గటాక్షింపుచున్
దా నెంతే విహరించె సర్వభువన♦త్రాణైకధౌరేయుఁడై. 215

—* శివకుమారుఁడు నారదునధ్వరముఁ గాచుట *—

ఉ॥ ఆసమయంబునన్ మునికు♦లాగ్రణి యొక్కఁడు నారదాఖ్యుఁ డు
ర్వీసురుఁ డధ్వరక్రియ గ♦రిష్ఠతఁ బూని యొనర్ప బుత్త్విజుల్
భాసురయజ్ఞవేదికను ♦ బాగుగ నాగమమంత్రపూర్వక
న్యాసములం బశు న్విశస♦నంబును జేయుచునున్నచోఁ గడున్. 216

సీ॥ ఉన్నతశృంగంబు ♦ లొరయ నంబరమును, రక్తలోచనములు ♦ రహిఁ దలిర్ప
శ్మశ్రులు దీపింపఁ ♦ జాల దీర్ఘంబులై, కదల ధాత్రి ఖురాగ్ర♦ఘట్టనమునఁ
గంఠ స్తనోద్వృత్తిఁ ♦ గాదంబిని చలింపఁ, బుచ్ఛంబు తారకా♦పుంజ మొప్ప
మదగంధములు దిశా♦మండలి వెలయంగఁ, బొలుపొందు సర్వాంగ♦పుష్టి తనరఁ
బదములను రత్ననూపురా♦ర్భటులు మ్రోయఁ, గంధరవరాటకింకిణుల్ ♦ ఘల్లు రనఁగ
వేగ జనియించి నిస్తుల♦విక్రమమున, ఛాగ ముద్ధతి జనియించె ♦ జగములందు.

క॥ భ్రాంతిం బొందెను దిక్తట, దంతావళపంక్తి దాని♦దరోద్ధతి క
త్యంతము డీకొనె నది నగ, సంతతి వ్రయ్యలుగ నశని♦సమమూర్ధమునన్. 218

సీ॥ ఆకులపాటొంది♦యైరావతంబోడెఁ, బుండరీకము వనం♦బుల డాగె
వామనం బత్యంత♦వామనస్థితిఁ జెందెఁ, గుముదంబు కుముదమై♦క్రుంగెఁ జాల
కనుమరుంగున నుండెఁ♦ గడు నంజనంబును, బుష్పదంతము నోడు ♦ బొంది వ్రాలె
సర్వభూమి చలించె ♦ సార్వభౌమంబును, సుప్రతీకము మేనఁ ♦ జొప్పడంగె
ఛాగభయమున నాశాగ♦జంబు లిట్లు, బహుపలాయన మొందెను ♦ బరగ నంత
నజవరేణ్యంబు పాతాళ♦మందుఁ జేరి, భోగికులమును జెండాడె ♦ భూరిలీల. 219

తే॥ సాగరముఁ జొచ్చి జలచర♦సమితిఁ గడపె, జలదములఁ దోలెఁ బవమాను♦చందమునను
జంద్రసూర్యులరథములు ♦ సాగనీక, నాకనిలయుల బాధించె♦ మేఁక వీఁక. 220

క॥ భీకరముగ బాధించెను, లోకేశుం జేరి సర్వలో♦కమునందున్
వైకుంఠమందు నట్లన, వ్యాకులత ఘటించె సకల♦వైష్ణవతతికిన్. 221

వ॥ ఇవ్విధంబున యాగసముద్భవంబగు ఛాగోత్తమంబు లోకానీకంబున కనేకోప
ద్రవంబు లొనర్ప భయకంపితులగుచు నారదసహితులై యింద్రాదిదేవగణం
బులు యజ్ఞంబు విపరీతఫలప్రదంబగుట నెవ్వగనొందుచు యజ్ఞవాటంబు విడిచి
సర్వార్తిహరుండును జగన్నాథుండును నవ్యయుండును శంభుసూనుండును నైన
మహాసేనుం గాంచి ప్రణమిల్లి యిట్లని విన్నవించిరి. 222

తే॥ దేవదేవ! మహాసేన! ♦ దీనరక్ష!, చూడు మమ్ముఁ బ్రసన్నత ♦ సుప్రతుండు
భూసురాగ్రణి యీశ్వర♦పూజకుండు, నారదమునీంద్రసదృశుఁ డీ♦నారదుండు.

క॥ యాగం బుపక్రమించుచు, ఛాగాలంబన మొనర్ప ♦ ఛాగం బొండుక్
వేగమ జనించి దైవని,యోగంబున జగము లెల్ల ♦ నుద్ధతిఁ గలఁచెన్. 224

తే॥ కాలకూటంబుకంటెను♦గడుఁగఠోర, మగుచుఁ గనుపట్టుచున్న దీ♦యజము; దీని
నిగ్రహింపక యుండిన ♦ నిఖిలజగము, భగ్నమగుఁ గానఁ బాలింపు♦పరమకృపను.

క॥ నీకంటె దేవ! దైత్యా,నీకంబుల నెవ్వఁడేని ♦ నిపుణుఁడు గలఁడే?
లోకములో నజదర్పా,త్సేకం బణఁగింప ననుడుఁ ♦ జిరున వ్వొలయన్. 226

వ॥ కార్తికేయుండు వీరబాహుకరంబును గరంబునఁ దట్టి యతిరయంబున దర్పో
న్మేషంబునఁ దనరుమేషంబుఁ దోతేర నవ్వీరబాహు నాజ్ఞాపించిన నతం
డఖండప్రచండరోషుం డగుచు రసాతలంబాదిగా సత్యలోకపర్యంతం బరసి
విష్ణుభవనంబునఁ గోలాహలంబునం జెలంగునయ్యజంబు లీలామాత్రంబునం
బట్టం దలంచి యలంచి కొమ్ములు కరంబులం జుట్టిపట్టి నెట్టన నీడ్చికొని దేవ
నికటంబున కుద్భటంబుగఁ దెచ్చె నప్పుడు. 227

క॥ హరసుతుఁ డమ్మేషంబును, గరిమన్ లంఘించి పార్ష్ణి ఘాతంబులచేఁ
బరుషకశాతాడనముల, నురుమద మణఁగించె మోద♦మొప్పం గడిమిన్. 228

క॥ ధారాశతమును బరువులు, వారించిన మేష మంత ♦ బడలిక మీఱన్
నోరు న్విప్పుచు నురువులు, గారఁగఁ గంపించి పడియె ♦ గళితస్మయమై. 229

వ॥ ఇట్లు వడిననయ్యజంబును దయాళుం డగుచు దీనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం
డనుగ్రహదృష్టిం గటాక్షించినఁ దత్ప్రసాదంబున నజంబు నిజంబుగా సముత్ప
న్నబోధంబై ప్రణామస్తోత్రంబులు చేసిన. 230

క॥ ప్రీతుం డగుచు నుమాసుతుఁ, డా తగరున్ వాహనముగ ♦ నాదృతి నేలెన్
ఖ్యాతిగ నాతఁడు భక్త,వ్రాతము రక్షించు టరుదె ♦ వసుధాస్థలిలోన్. 231

క॥ శిఖిసంభవుఁ డదిమొదలుగ, శిఖివలె మేషాశ్వుఁ డయ్యెఁ ♦ జెలువుగ జగతిన్
మఖముఖము విఘ్నమగుటయు, మఖకర్తయు నారదుండు ♦ మఖభుక్తతితోన్.

క॥ సేనావిభునకు నతఁడై, మానుగ విన్నపమొనర్చి ♦ మఖవిఘ్నంబుల్,
దీనుఁడయి దండ నిలువఁగ, నానారదుతోడ ననియె ♦ హరసుతుఁడు దయన్. 233

క॥ మునివర ! నీయజ్ఞంబున, ఘనముగ వాహనము నాకు ♦ ఘటియిల్లెను గా
వున నిర్విఘ్నం బగుచును, దనరు న్నీయజ్ఞ మింక ♦ ధర సాంగంబై. 234

క॥ నాకు న్వాహన మొసఁగుటఁ, జేకురె శతయజ్ఞఫలము ♦ శీఘ్రమ నీకున్;
లోకులు భక్తి నొకించుక, నా కొసఁగినవారి కగు ♦ ననంతఫలంబుల్. 235

వ॥ అని సఫలమనోరథుం జేసి వివిధవిద్యావిశారదు నారదు వీడ్కొని భవానీ
సూనుండును మహాసేనుండును నగు గుహుండు విలాసంబునఁ గైలాసంబున
విహరింపుచుండె నయ్యెడ. 236

తే॥ కమలగర్భుఁడు సత్యలో ♦ కమునుండి, దేవగణములతోఁ గూడ ♦ దేవదేవుఁ
బార్వతీధవు సేవింపఁ ♦ బరమభక్తి, జెలఁగఁ జనుదెంచెఁ గైలాస ♦ శిఖరమునకు.

వ॥ ఇట్లు విరించి యరుదెంచి సమంచితమణిగణరచితగృహనిచయరుచివిలసితంబును,
విచిత్రచిత్రభిత్తికామత్తవారణమనోహరంబును, నత్యున్నతపతాకికావిరాజ
మానప్రాసాదపరిశోభితంబును, సకలసుమనోమునిగణముక్తిప్రధాననిధానం
బును నతిప్రకాశంబును నగుపరమేశునివేశంబుఁ బ్రవేశించు నయ్యెడ. 238

శా॥ ద్వారంబందు వినోదముల్ సెలఁగఁగా ♦ వర్తించునాస్వామి లో
కారాధ్యున్ గుహుఁ గాంచి బాలుఁ డని మా ♦ ద్యద్బుద్ధి సేవింపకే,
నీరేజాసనుఁ డీశ్వరావసథ మెం ♦ తేఁ జేరి సద్భక్తితో
గౌరీనాథు నుపాస్తిఁ జేసి నిజహృ ♦ త్కంజంబు రంజిల్లఁగన్. 239

తే॥ భవునియనుమతి సవనభు ♦ క్ప్రతతితోడ, నతినొనర్పకబహుముదో ♦ న్నతినిమీత్రి
తిరిగి సత్యలోకంబున ♦ కరుగుచుండ, నబ్జజునిఁ బిల్చి హరసూనుఁ ♦ డలిగి మదిని. 240

—* సుబ్రహ్మణ్యుఁడు బ్రహ్మను మందలించుట *—

ఉ॥ క్రొవ్వున నడ్డ సేయకయ ♦ గొబ్బునఁ బోయెదు నన్ను డాసి నీ
వెవ్వఁడ వోరి చెప్పు మన ♦ నీశ్వరసూనునిఁ జూచి భీతిమై
నవ్వనజాతసంభవుఁడు ♦ ప్రాంజలియై వినయంబు మీఱఁగా
దవ్వుల నిల్చి యిట్లనియెఁ ♦ దత్పదముల్ మదిలోఁ దలంపుచున్. 241

ఆ॥ బ్రహ్మ యండ్రు నన్నుఁ ♦ బరమేశు భజియింప, వచ్చి మగుడ నిజని ♦ వాసమునకుఁ
బోవనున్న మీరు ♦ భూరికృపాదృష్టిఁ, బిలువఁ బూర్వపుణ్య ♦ ఫలముగూడె. 242

క॥ పరగఁ గృతార్థుఁడనైతిని, గరిమం జనియెద ననుజ్ఞ ♦ కరుణింపు మనన్
దరహాస మొప్ప సహచర, పరివృతుఁడై శంభుసుతుఁడు ♦ బ్రహ్మకు ననియెన్. 243

తే॥ ఏమి చతురాస్య! వ్యాపార ♦ మెద్ది నీకు?, విద్య లెయ్యవి వచ్చునో ♦ వినఁగవలతుఁ
జక్కఁ దెలుపుము విందు ర♦ స్మద్గణంబు, భవదురుప్రౌఢి, వలదు కో♦ పంబు మదిని.

వ॥ అనినఁ దదీయమృదుమధురగంభీరవచనంబులకు భీతహృదయుం డగుచుఁ జతు
రాననుం డిట్లనియె.

మ॥ అజరవ్రాతము దానవావలియు మ♦ ర్త్యశ్రేణి ముఖ్యంబుగా
సృజియింతుం సచరాచరంబు జగముం ♦ జెన్నొంద, నా కెవ్వఁడుం
ద్రిజగన్మండలి దీటు లేరు, మదికిం ♦ దీపించు సర్వార్థముల్;
నిజ మష్టాదశవిద్యలందు మఱి నే♦నే యెన్నఁగన్ దక్షుఁడన్. 246

మ॥ అని యీరీతి వచింపఁ బద్మజుఁడు, భ♦వ్యప్రౌఢి సేనాని యి
ట్లనియెన్ 'వేత్తవు నీవు; నీమహిమ య♦త్యాశ్చర్యమౌ నోఁ గడుం
వనజాతోద్భవ! విద్య లెల్ల వలెనే ♦ వాదింప; వేదాదియౌ
ప్రణవం బెన్నివిధంబు లర్థ మిది యొ♦ ప్పంగం బ్రసంగింపుమా! 247

క॥ రూపంబునందు యేరికిఁ, జూపట్టును మహిమ; వేత్త ♦ చూడఁగవలెనే?
నీపాండిత్యం బైనను, జూపుము పే రెల్ల వినఁగ ♦ శ్రుతిపర్వముగన్' 248

క॥ అనవుడుఁ బంకజగర్భుఁడు, ప్రణవంబుపరీక్ష దవరఁ ♦ బఠియించినచో
విని యుచ్చారణమాత్రంబున, నోహో చాలుఁ జాలు ♦ బుద్ధం బయ్యెన్. 249

క॥ అని తలయూచుచు మఱియుం, బ్రణవార్థం బెల్లఁ దెలియఁ♦బలుకు మటన్నన్
వినుమని హరసూనునితో, ననియెఁ దదర్థంబు నేన ♦ యనుచు నజుండున్. 250

చ॥ నలినజుఁ డట్లు పల్కుటకు ♦ నవ్వి కుమారుఁడు వాని చెంపలన్
ఛెళఛెళ వ్రేసి బంధనము♦ సేయు మటన్నను వీరబాహుఁ డా
జలరుహగర్భుఁ దోడుకొని ♦ స్కందమహీధరమందుఁ గావలిన్
నిలిపె ననేకకాల మొగి ♦ నిర్జరు లెల్లరు భీతినొందఁగన్. 251

క॥ సచరాచరమగుజగమును, బ్రచురంబుగ సృష్టిఁ జేసె ♦ భవసుతుఁ డపుడున్
ఖచరులు తాపసగణములు, ప్రచలితమతు లగుచు నరిగి ♦ భర్గునికడకున్.

క॥ కృతనతులై ప్రార్థించిరి, శతధృతి చెఱ మాన్పు మనుచు ♦ సర్వజ్ఞుం డా
ధృతి విని వేల్పులమనవుల, నతివేగమ నందిఁ బిలిచి♦ యనియెం బ్రేమన్. 253

మ॥ విను నందీశ! మదీయపుత్త్రికడకున్ ♦ వే పోయి నాపల్కు లి
ట్లను వారంబును సంస్తవంబులఁ గడుం ♦ బ్రార్థించి సేనానిచే
తను బ్రహ్మన్విడిపించి రమ్ము దివిష♦త్సందోహ మెంతే భజిం
పను మోదంబు సమస్తలోకసృజన♦ప్రత్యూహముం బూనఁగన్. 254

వ॥ అనవుడు. 255

క॥ నందీశ్వరుండు చయ్యన, నిందుకళాధరునియాజ్ఞ ♦ నిడి మూర్ధమునన్
స్కందాచలమునకుం జని, స్కందునిఁ గని ప్రీతుఁ జేసి ♦ సంస్తవతతులన్. 256

తే॥ సామి! దేవరదండకు♦ జగదధీశుఁ, డిందుమౌళి నియోగించె ♦ నిపుడు నన్నుఁ
బద్మగర్భుని విడువుము ♦ పరమకృపను, బూర్వమట్లనె యగుఁగాక♦భువనసృష్టి.

మ॥ అనునందీశ్వరుఁ జూచి శంభుసుతుఁ డు♦ద్యత్క్రోధరూక్షేక్షణల్
దనర న్నిష్ఠురభాషణంబులను న♦త్యంతంబు భర్జించి వ
చ్చినక్రోవం జను లేక మాఱువలుకన్ ♦ శీఘ్రింబ కారాగృహం
బున నీకున్ సహవాస మబ్జజునితోఁ ♦ బొందంగఁ జేకూరెడున్. 258

క॥ అనిన భయంపడి యంజలి,దనరఁగఁ బ్రణమిల్లి నంది ♦ తత్క్షణమందున్
జని యావృత్తాంతంబును, వినిపించెఁ బురారి కపుడు ♦ విస్మితమతియై. 259

తే॥ బలుశిరఃకంపమును జేసి ♦ భవుఁడు తాను, స్కందదర్శనలోలుఁడై ♦స్కందగిరికి
నరిగె నంతఃపురంబున ♦ నధివసించు,పార్వతీదేవితోడఁ♦జెప్పకయ వేగ. 260

వ॥ ఇట్లతిత్వరితగతిం జని యందు నిందుశేఖరుండు సహచరపరివృతుండై క్రీడావినోదంబులం జెలంగుకుమారుని నేత్రోత్సవంబుఁగాఁ గనుంగొని గాఢాలింగనముఁజేసి మూర్ధంబు మూర్కొని యానందపారావారంబునం దేలి పరవశుండయ్యె. 261

క॥ అంతఁ గుమారుఁడు గౌరీ,కాంతునిమూపున నటించెఁ ♦ గడుముచ్చటగా
స్వాంతము రంజిలఁజేయుచు, సంతతిసౌఖ్యంబుకంటె ♦ సౌఖ్యము గలదే? 262

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ గుమారుసుకుమారంబు లగునంగంబులు పద్మకోమలంబు లగు పాణితలంబున స్పృశింపుచు మందస్మితం బలర సాంత్వనపూర్వకంబుగా జగదీశ్వరుం డిట్లనియె. 263

తే॥ వత్స! విడువుము దయచేసి♦వనజభవుని,భువనసృష్టియు వీనిచేఁ♦ బొసఁగు నెపుడు
నిదియు నస్మదీయాగ్రహ♦కృత్య మనిన, విడువ నని పల్కెఁ దండ్రిపై ♦వేగనలిగి.

ఉ॥ అంతటఁ గోపవత్సలత ♦ లాభవునాత్మ జనించెఁ దుల్యమై
సంతతమున్ మనంబునను ♦ సంతనమందిన నేరికేని నా
గంతుకమైనకోప మది ♦ గాఢతరంబగుఁ గాన నయ్యుమా
కాంతునిక్రోధమే యపుడు♦ గ్రక్కునఁ దోఁకొనె నిగ్రహింపుచున్. 265

వ॥ దానంజేసి వెండియు. 266

చ॥ స్మరమదహారి యిట్లను కుమారుని బిల్చి, యెఱుంగ వత్సకా!
పరగఁగ మున్ను నీకడకుఁ ♦ బంపితి నందిని; వాని నెంచకే
కరమునిరాకరించితివి ♦ గ్రక్కున నన్నును దత్క్రియ న్నిరా
దరణముఁ జేయకే విడువు ♦ తామరసోద్భవు, నిన్ను వేఁడెదన్. 267

వ॥ అని పలుక జనకునియనునయంబునకు మనంబు గరంగి యనయంబు వినయంబు
పెనంగొన నప్పు డక్కమలభవుని గారాగృహవిముక్తునిం జేసి కుమారుఁడు
తండ్రి కిట్లనియె. 268

శా॥ చేతోమోదము మీఱ నేను సఖులుం ♦ జెన్నొందఁ గ్రీడింపఁగా
నీతం డక్కడ వచ్చి దర్పమున న ♦ న్నీక్షించి సేవింపకే
యాతాయాతములన్ ఘటింపఁగను నా ♦ కత్యంతరోషంబు సం
జాతంబై యప్పు డేను వీనిని బరీ ♦ క్షుంజేయ నూహింపుచున్. 269

క॥ ఎవ్వఁడవు నీవు? కృత్యం, బెవ్విధి? యెచ్చోటు వసతి? ♦ యేమి యధీతం
బవ్విధముఁ దెలుపు మనవుడు, నవ్వారిజభవుఁడు తెలిపె ♦ నది యఖిలంబున్.

వ॥ అంత మఱియును. 271

క॥ ప్రణవమున కెద్ది యర్థము?, వినిపింపు మటన్న నతఁడు ♦ వేఱె వచింపన్,
విని యాయపార్థ, మాగ్రహ, మున నిలిపితి శిక్షఁ జేసి ♦ భూధరమందున్. 272

మ॥ అనినం బ్రీతమనస్కుఁడై హరుఁడు నె ♦ య్యంబొప్ప ముద్దాడి నం
దను జెక్కిళ్ళు, మనూత్తమంబునకు న ♦ ర్థం బెద్ది వాక్రువ్వుమా
యనఁ బుత్త్రుండు తదంఘ్రిపద్మములకున్ ♦ హర్షంబుతో మ్రొక్కుచున్
మనురాజం బిది ప్రాకృతుల్ వినఁగ సం ♦ భాషింపఁగాఁ గూడునే? 273

క॥ మఱి ధీమంతుం డగుగురుఁ, డెఱిఁగింపఁగవలెను మంత్ర ♦ మెఱిఁగింపనిచో,
నెఱిఁగింపఁగఁబోయినగురుఁ, డెఱిఁగించినమంత్ర ముభయ ♦ మిది దోష మగున్.

చ॥ అనిన సురాసురప్రజము ♦ నవ్వలఁ బొమ్మని శంభుఁ డంతఁ జే
రను సుతు నంకపీఠమున ♦ నన్ననఁ జేర్చియుఁ గౌఁగిలింపుచున్
వినియెదఁ బుత్త్ర! కర్ణమున ♦ వేగ వచింపు తదర్థ మెల్ల నా
కనుడు గుహుండు దెల్పెఁ బ్రణ ♦ వార్థము, మ్రొక్కుచుఁ దండ్రి కెంతయున్. 275

క॥ తెలిపిన నిస్సంశయముగఁ, దెలియుచుఁ బ్రణవార్థ మిదియ ♦ దృఢముగఁ దనయా!
పలుకును నిన్నును నన్నును, జెలువుగ నీశ్వరుల మన్న ♦ శివులము కనుకన్. 276

వ॥ ఇట్లెవ్వరేని ప్రణవార్థం బెఱుంగువారలు మత్సామ్యంబు నొందుదురు;
వేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితమతులును, శుద్ధసత్త్వులునైన యతీంద్రులకు బ్రహ్మ
ప్రాప్త్యైకసాధనం బిదియ యని ప్రసన్నహృదయుం డగుచుఁ బరమేశ్వరుండు

పుత్త్రీ! మహత్తరంబైన యీ మంత్రార్థం బెఱుంగ నీవకాక యధికారమద
గ్రస్తుం డగు చతుర్ముఖుం డెఱుంగ నేర్చునే? ధ్యాననిర్ధూతకల్మషు లగు
యోగీంద్రులైన నెఱుంగఁజాలరు; మదనుగ్రహంబున మద్భక్తు లెఱింగినట్లు
నీవును మత్స్వరూపంబవుగావున నేతదర్థంబ నీకుఁ గరతలామలకంబై యుండు. 277

ఆ॥ అల యగస్త్యుఁ డొకఁడె ♦ యధికారి యీయర్థ,మరయ యోగిగణము♦లందునుర్వి
నతని కీవు దెల్పు♦మస్మదనుజ్ఞను, విద్య యిదియు ధరణి♦ వెలయుఁగాత. 278

క॥ అంతేవాసియు నీ క,త్యంతము కుంభభవుఁ డతని ♦ కాయర్థంబున్
సంతసమునఁ బొందించుట, యెంతయుఁ దగు ననుచుఁ బలికి ♦ యీశ్వరుఁ డంతన్.

తే॥ వేగఁ గైలాసగిరి కేగి ♦ వేడుకలర, శైలజను గూడి పరిరంభ♦సౌఖ్యజలధిఁ
బరగఁ దేలించి శాంభవ♦పద్మభవుల, వృత్తమంతయు వచియించె♦విశదముగను.

—* పరమేశ్వరుఁడు పార్వతికిఁ గుమారుచరిత మెఱిఁగించుట *—

క॥ కొమరుని యద్భుతచర్యలు, కొమ రొప్పఁగ నాలకించి ♦ కుతుకం బలరన్
రమణీమణి గిరికన్యక, రమణున కనియెన్ మనోహ♦రంబగు ఫణితిన్. 281

క॥ లోకాతీతంబైనది, నీకొమరునిమహిమ యెట్లు ♦ నేర్చెనో శిశువై
లోకము లెల్ల సృజింపఁగఁ, బ్రకటముగఁ దెల్పు శ్రోత్ర♦పర్వముగాఁగన్. 282

క॥ రూపం బెట్టిది? యీతని, కేపగిది విభూతి దనరు? ♦ నితఁ డేమహిమ
జూపట్టు? వీర్య మెట్టిది?, రూపింపుము సత్కృపాని♦రూఢి న్నాకున్. 283

క॥ అనిన వధూమణితోడను, మనసిజమదభంజనుండు ♦ మానుగ ననియె
న్వినుమో సుందరి! నీ కే, ననయము వినుపింతు నతిరహ♦స్యం బిదియున్. 284

తే॥ నేను శివుఁడను బూర్ణుండ ♦ నిష్కళుండ, నీవు మచ్ఛక్తి వనపాయి♦ని విది నిజము
ప్రకృతి వగు దీవు నేనును ♦ బ్రత్యయంబు, నీవు శబ్దంబ వర్థంబు♦నేను తరుణి!

తే॥ జగ మగుదు వీవు, నాథుండ ♦ నగుదు నేను, పంచకృత్యపరుండనై♦పరగుచుందుఁ
బంచవక్త్రుండ నే నబ్జ♦పత్త్రనేత్ర!, యేకవక్త్రవు మదభిన్న♦వీవు పణఁతి. 286

వ॥ అదిగావునఁ ద్వద్రూపంబు మద్రూపంబు నగుటను, నిక్కుమారుండు పంచకృత్య
పరుండగుచు షణ్ముఖుం డనియును, గృత్తికాస్తన్యపానంబువలనఁ బ్రవర్ధిల్లుటం జేసి
కార్తికేయుం డనియును, బర్వతపుత్త్రివైన నీకుఁ బుత్త్రుం డగుట బార్వతీనందనుం
డనియును, విక్రమంబున జగత్త్రయం బాక్రమించుట స్కందుండనియును, భక్తు
ల నగ్రపదవి నొందించుట నాకస్మియను పేరొప్పు, మత్సంభవుం డగుటనేనియు
మదీయలలాటాగ్ని సముద్భవుం డగుటనేనియు, నగ్నిచేత భరింపంబడుట
నేనియు నగ్నిభూ వనియును, వేదాంతంబుల దహరాకాశంబ గుహాయనంబడు;

దనంతర్నిష్ఠుం డగుట గుహాఖ్యుం డనియును, జరామృత్యువిహీనుండగుటం గుమారుండనియును, శరవణంబున జన్మించుట శరవణోద్భవుం డనియును, బ్రాహ్మణులకు దేవుం డగుట సుబ్రహ్మణ్యుం డనియును, నారదమునిచే నిందునితో సఖ్యంబు వాటించుట మహాసేనుం డనియును, హరివిరించిముఖనిఖిలసురగణంబులగు సేనలదుఃఖాంతంబు నొందించుట సేనాని యనియును, గంగయందు నుద్భవించుట గాంగేయుం డనియును, గీర్తింపంబడును; మఱియు సత్యసంకల్పసత్యకామవిశ్వాధికాది తన్నామంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు; బ్రసిద్ధంబులైనయవి వచించితి; నిన్నియు ముక్తనంబులు; నిం దొంకు పఠించినయంతమాత్రంబునం బురుషునకుం బురుషార్థచతుష్టయంబు లభించు, బ్రహ్మహత్యాది పాపంబు లంటవు; విను మితనిరూపంబు నిష్కళంకంబును సచ్చిదానందంబును బరంజ్యోతియు మహాత్ములకు మహాత్మ్యసంపదంబును; జంద్రసూర్యాగ్నివిద్యుత్తారకాది తేజంబు లితని తేజంబు ననుసరించును; సూత్రంబున మణిగణంబులుంబోలె నితనియందు నిఖిలభూతంబు లధివసించు; నిదియు నీతనియునకు స్వాభావికరూపంబు; మఱియు భువనాత్మకం బైన యన్యరూపంబు వినుము. త్రివిష్టపంబు మూర్ధంబును, గగనంబు నాభియు, సప్తపాతాళంబులు పాదంబులును, సోమసూర్యవైశ్వానరులు లోచనంబులును, దిశలు బాహువులును, నోషధులు రోమంబులును, భూతంబు లింద్రియంబులును, శబ్దాదులు విషయంబులు నై పరగు. లోకానుగ్రహర్థంబుగా షడ్వక్త్రంబులును, ద్వాదశభుజంబులును, నష్టాదశలోచనంబులును నైనశుభరూపం, బిదియు నాబ్రహ్మంబుచేత సంగీకరింపంబడియె. దేవీ! యీరూపం బెవ్వరు తలంతురు వారు ధన్యులు, జగన్మాన్యులు, పరమపవిత్రులు. భూలోకంబున నితనిపదభక్తులగువారు త్రిదశులకైనను వందనీయులు, మనకు నత్యంతంబు ప్రియు లగుదు; రింక నేతన్మహిమంబు వర్ణించెద నాకర్ణింపుము.

క॥ ఈతనియనుమతి లోక, వ్రాతంబు సృజించుం దా ♦ సనబ్రహ్మలతో
ధాతయుం బాలనసేయును, ఖ్యాతిగ నారాయణుండు ♦ కరుణవఱిప్పన్. 288

క॥ ప్రాణాదిభేదములతోం, బ్రాణులయం దెల్ల నిలిచి ♦ పవమానుండుం
బూనును జగదుద్ధరణము, నీనందనుశాసనమున ♦ నీరజవదనా! 289

క॥ లోకంబులు భాసిల నా, లోకంబు ఘటించు మిగుల ♦ లోకేశుండుం
బ్రాకటముగ నీకొమరుని, భీకరమగు నాజ్ఞ కాత్మ ♦ బెదరుచు నెపుడున్. 290

క॥ హవ్యంబు లిచ్చు సురలకుం, గవ్యముల నొసంగు నెపుడు ♦ గవ్యాదులకున్
హవ్యభుజుండు త్వదాజ్ఞను, భవ్యంబుగం గర్తయగుచుం ♦ బాకక్రియకున్. 291

ఆ॥ నీలవేణి! వినుము ♦ నీకుమారునియాజ్ఞ, మీఱలేక కాదె ♦ మృత్యు వెపుడు
జీవసంఘములను ♦ జెలువొప్ప వసియించు, వ్యాధిపీడనముల ♦ యాతనలను. 292

ఆ॥ జీవకోటి నెపుడు ♦ జీవింపఁజేయును, కార్తికేయునాజ్ఞఁ ♦ గాదె జగము
లఖిలభూతములకు ♦ నాకాశ మవకాశ, మొసఁగు సంతతంబు♦బిసరుహాక్షి! 293

క॥ కాలము సృజించు జీవులఁ, గాలంబే సంహరించుఁ; ♦ గాలాధీనం
బోలి సమస్తమ్మును; నీ, కాలము భవదాత్మజునకుఁ ♦ గైవసము జుమీ. 294

క॥ వారిధులు పర్వతంబులు, వారిధరంబులును నదులు ♦ వసుమతి సకలం
బారయఁ దదధీనంబగు, నేరికి లంఘింపఁగూడ ♦ దీతనియాజ్ఞన్.

వ॥ అనిన భవాని యిట్లనియె. 295

క॥ వీనులవిందుగ వినియెద, మానుగ వచియింపు నీకు♦మారువిభూతిన్
మానవకోటికి ముక్తిని, దానముగద తద్విభూతిఁ ♦ దలఁచినమాత్రన్. 296

వ॥ అనిన జగదంబకు జగద్గురుం డిట్లనియె. 297

క॥ నానాజగముల కెంతయు, మానుగ నుపకార మిదియు ♦ మానిని! వినుమా
యానందము పొలుపొందఁగ, నేనానివిభూతి నీకుఁ ♦ జెప్పెద నేర్పన్. 298

వ॥ దేవీ! సర్వభూతాత్మకుండును, సర్వలోకాత్మకుండును, సనాతనం బైనసాక్షా త్పరబ్రహ్మంబు నీనుబ్రహ్మణ్యుండయగు; నెద్దియెద్ది సంపత్తేజోబలంబుల నూర్జితంబై చూపట్టు నది యంతయు భవత్సుతువిభూతివిశేషంబ యని యెఱుంగుము; దీపంబు దీపాంతరంబైనచందంబున నేన పుత్రభావంబు నొందితి. దీపాంతర మాహాత్మ్యంబున దీపంబుమహిమ వెలుంగునట్లు మదీయమహిమయే మత్పుత్ర మహిమ యని యెఱుంగు; మతనివిభూతి జగం బెల్లెడ విజృంభించు, నది యెట్లనిన నీతఁ డనంతరుద్రులలోనఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును, శంఖచక్రనందకకౌమోదకీధారు లగు విష్ణువులలో నాదివిష్ణుండును, జతుర్మూర్తులలోన వాసుదేవుండును, శస్త్రధరులలోన రాముండును, వృష్ణివంశజులలోన వసుదేవసుతుండును, పాండవులలోన ధనంజయుండును, బ్రజాపతులలోనఁ జతుర్ముఖుండును, మనువులలోన స్వాయంభువమనువును, దేవతలలోన నింద్రుండును, దేజోవంతులలోన నగ్నియును, పితరులలోన యముండును, బలయుతులలోన నీలుండును, గంధర్వులలోనఁ జిత్రరథుండును, నిధీశులలోన ధనదుండును, దిక్పాలకులలోన నీశానుండును, గజేంద్రంబులలోన నైరావతంబును, దురంగంబులలోన నుచ్చైశ్శ్రవంబును, దరంగిణులలోన భాగీరథియు, రుద్రులలోన శంకరుండును, వసువులలోన వాసవుండును, నాదిత్యులలోన సూర్యుండును, (విష్ణువు) భిషగ్జనులలోన నశ్వినులును, దైత్యులలోనఁ బ్రహ్లాదుండును, సర్పంబులలోన వాసుకియు, మృగంబులలోన మృగేంద్రుండును, విహంగంబులలోన గరుడుండును, బ్రహ్మర్షులలోన వశిష్ఠుండును, దేవఋషులలోన నారదుండును, సర్వవృక్షంబులలోన నశ్వత్థంబును, మానవులలోన భూసురుఁ డితం

డగు. నిజ్జగంబున దేవతిర్యగ్జంతుపరిభృతులందు నెందెందు వీర్యసంపత్కీర్తివిద్యాజ్ఞానాధిక్యం బలరు నది సమస్తం బితనివిభూతిలేశంబగు, నిశ్చయం; బిది సంక్షేపరూపంబునం జెప్పితి; విస్తరించి నుడువ శతకోటివర్షంబులలోన నశక్యంబగు; పరిసంగవశంబున నింతయు నెఱింగింపం బడియె; నింక నాచే నెఱుంగవలయు నది లోకరక్షణార్థంబుగా నడుగుమని, పరిసన్నాత్ముం డగుచు నప్పరమేశ్వరుండు కుమారవిభవంబు లోకానుగ్రహార్థంబు గఁ బార్వతి కెఱింగించి యంతఃపురంబున గిరిజాసమేతుండగుచు నిరంతరసౌఖ్యంబుల నలరుచుండె. 299

—* ఆశ్వాసాంతము *—

మ॥ చరణాలంకృతభోగినూపుర! పురా♦శామ్యన్మదధ్వాంతసం
హరణాదిత్యవిభావిభాసుర! సురా♦హ్లాదపరిధానైకబం
ధుర! కారుణ్యసుధారసాకర! కరా♦త్యుగ్రోగ్రశూలార్చిరు
త్కరహావ్యాయితకుంజరాశర! శర♦ద్ధారాధరాచ్ఛాకృతీ! 300

క॥ సారసభవాదిసురగణ, సారసపర్యాయితాంఘ్రి♦సారస! కరుణా
సారసహిత! నిఖిలాగమ, సార! సకలభక్తహృదయ♦సారసమిత్రా! 301

పృథ్వీవృత్తము.

ధరాధరధనుర్ధరా! ♦ ధరవిదారిముఖోద్ధరా
ధరాధరసుతాధరా♦ధరసుధారసేచ్ఛాధరా!
ధరారిమణినీలకం♦ధర! నతప్రజాపద్ధరా
ధరాధరధురంధరా♦ధరపదస్థగంగాధరా! 302

గద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
వెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాం ద మ హా పు రా ణాం త ర్గ త

శివరహస్యఖండము

సం భ వ కాం డ ము.

పం చ మా శ్వా స ము.

శ్రీరాజన్ముఖనాగళు,
భూరమణామనోరథార్థ ♦ పూరణవిబుధ
క్ష్మారుహా! వరహీరమణీ,
శ్రీరమణీయామలాంగ! ♦ శ్రీశివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

క॥ లోకప్రసిద్ధికరముగ, శ్రీకంఠుం డట్లు చెప్పఁ ♦ జెలువుఁగ దివిష
ల్లోకంబుల నందందును, జోకం గీర్తించి రెల్ల ♦ సుందరు లతనిన్. 3

వ॥ ఆసమయమున. 4

—* హరినేత్రకమలములం దిద్దరుకన్యక లుదయించుట *—

మ॥ స్మరరాజ్యేందిరలో, యచంచలల ♦ సత్సౌదామినీవల్లులో,
మరువంపు న్విరిబంతులో, నవసుధా ♦ మాధుర్యపుంజంబులో,
పరగన్ సానలదీరురత్నములొ మే ♦ ల్శృంగారపుంబొమ్మలో,
ధరణీమండలి నా విచిత్రతరసౌం ♦ దర్యంబుఁ జూపట్టుచున్. 5

క॥ పేరమృతవల్లి నా నొక, నారియు, సౌందర్యవల్లి ♦ నా నొకసతియున్
వారిజలోచనులోచన, వారిజములఁ బుట్టి రెలమి ♦ వనిత లిరువురున్. 6

క॥ ఆకన్యలశృంగారం, బాకాంతివిలాసవిభ్ర ♦ మాతిశయంబుల్
లోకత్రయమం దరయఁగ, నేకాంతలయందునైన ♦ నెన్నఁగఁగలదే? 7

క॥ ముద్దుగ మోములసామిని, ముద్దుగఁ గిన్నరులు పాడ ♦ ముచ్చట దనరన్
ముద్దియ లాయిద్దఱు విని, తద్దయు మోహించి మిగులఁ ♦ దత్పరమతులై. 8

చ॥ అతని వరించువాంఛ వికచాంబుజనేత్రిలు కొమ్మ లిర్వురుం
బ్రతిదినము న్తదాకృతిని ♦ భావనఁ జేయుచుఁ దచ్చరిత్రముల్
శ్రుతియుగపర్వమొప్ప విను♦చుం సతతంబుఁ దదేకచింతతో
నతనునిశాతసాయకమ♦హానలకీలలఁ గ్రాగుచుం గడున్.

సీ॥ ఆహారనిద్రలు ♦ నన్నియు వర్జించి, వస్త్రభూషణముల♦ వాంఛఁ దొలఁగి
స్వర్ణదీతటమున ♦ శరవణంబందును, బద్మతటాకంబు♦పజ్జఁ జేరి
వ్రతశీల లగుచును ♦ వరతపోగరిమను, నిత్యంబు నత్యంత♦ నియమ మొప్ప
వల్కలాంబరములు ♦ వారక ధరియించి, పొలుపొంద మేనను ♦ భూతి నలఁది
మెడను రుద్రాక్షమాలికల్ ♦ మెఱయఁ దాల్చి, సంతతంబు షడక్షరీ♦జపముఁ దనర
బహుదినమ్ములు భజియింపఁ ♦ బరమభక్తి, వారినిష్ఠకుఁ బ్రముదిత♦స్వాంతుఁ డగుచు.

వ॥ అమ్మహాసేనుండు మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు నయ్యిందువదనలకుఁ బ్రత్యక్షం బైనఁ గనుంగొని రోమాంచితదేహ లగుచు నయ్యమృతవల్లీసౌందర్యవల్లులు భవానీకుమారపాదాంబుజంబులకుం బ్రణమిల్లి యంజలి ఘటింపుచుం బార్శ్వంబుల నిలిచి రప్పుడు. 11

క॥ స్వామి కనుంగొని వారలఁ, దామరసదళాక్షులార! ♦ దయసేసెద మీ
కామితముఁ దెలుపుఁ డనవుడుఁ, గామిను లిట్లనిరి, దేవ! ♦ కరుణాంబునిధీ! 12

క॥ పరమకృపామతి మాకుం, వర మియ్యఁ దలంచితేని ♦ వసుమతి మమ్ముం
వరియింపు; నిన్నుఁ బతిగా, నిరతముఁ గోరెదము మదిని ♦ నిర్మలచరితా! 13

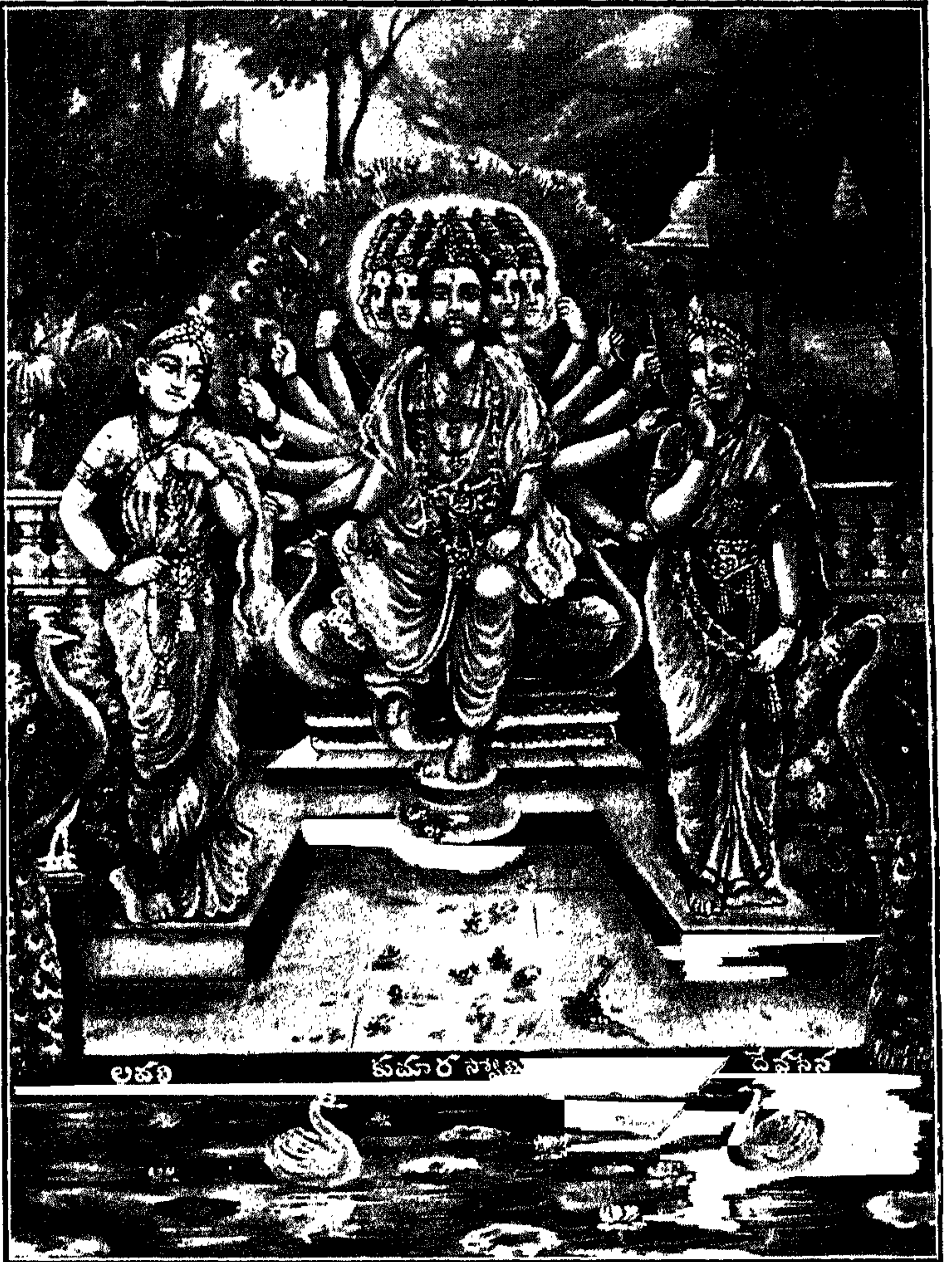
వ॥ అని ప్రార్థించిన సంతుష్టుం డగుచు నమ్మగువలకు సుబ్రహ్మణ్యుం డిట్లనియె. 14

క॥ సమయమగు వేళ మిమ్ములఁ, గమలాయతనేత్రిలార! ♦ గరిమ వరింతుం
శ్రమ యేల? మీయభీష్టము, క్రమ మొప్ప ఫలించు ననుచుఁ ♦ గౌతుక మలరం.

వ॥ అంత నయ్యమృతవల్లిని దేవలోకంబున నిందునకుం బుత్త్రికవై జనింపు మనియును, సౌందర్యవల్లిని భూలోకంబున శివముని కుద్భవంబగు మనియు నాజ్ఞాపించి శివపదంబుఁ దలంచుచుఁ గైలాసంబున కరిగి జననీజనకుల సన్నిధి నలంకరింపుచుఁ దత్పాదపద్మంబులకు నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుటుండై నిలిచిన నక్కుమారుని గిరిజాగిరీశులు వేఱువేఱ నాలింగనంబుఁ జేయుచు మూర్ధాఘ్రాణం బొనరించి యంకంబున నిడికొని లాలింపుచు నడుమ నునిచికొని రప్పుడు గణేంద్రు లందరు తదీయసందర్శనంబున మోక్షసామ్రాజ్యసుఖము నొందిరి. 16

తే॥ అల కుమారునితోడను, ♦ నంబతోడ, నిష్టగోష్ఠినిఁ జెలువొందు ♦ నిందుమౌళి
పరమభక్తినిఁ గనుఁగొని ♦ ప్రణుతిఁ జేయు, వారె ధన్యులు పూజ్యులు ♦ వసుధలోన.

వ॥ ఇవ్విధంబున శివుండు పార్వతీషణ్ముఖసమేతుండై యుండు సమయంబున. 18

కుమారస్వామి విష్ణుపుత్రికలకు వరంబులొసంగుట.

క॥ హరిముఖసుపర్వగణములు, పరగం గైలాసగిరికి ♦ బంధురగతిచే
నరుదెంచి భక్తి దనరఁగ, హరభవనద్వారవాసు♦లగుచుఁ జిరంబుఁ. 19

క॥ నందినిఁ బూజా స్తవములఁ, బొందుగ సంప్రీతుఁ జేసి ♦ భూరికృపాబ్ధీ!
యిందుకళాధరుదర్శన,ముం దమకు ఘటింపుమనుడు ♦ ముదమున నతఁడుఁ. 20

తే॥ జ్ఞాతసమయుండు నగుచును ♦ బ్రీతిదనర, విబుధులను జూచి మీరికిది ♦ వేళగాదు
శంభు దర్శింప నుండుఁడు ♦ సమయమైన, విన్నపముఁ జేసి మిమ్ము ♦ సేవింపఁ జేతు.

వ॥ అనిన శైలాదివచనప్రకారంబున బహుకాలంబు కైలాసశైలంబున వసి
యించి యొక్కనాఁడు దివౌకసులు శాలంకాయనగోత్రునకు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిన.

క॥ చని యంతఃపురమునకుఁ, ఘనుఁ డానందీశుఁ డీశుఁ ♦ గని నమ్రుండై
వినయమున విన్నవించెను, మనసిజదుర్మదవిభంగ! ♦ మహితశుభాంగా! 23

తే॥ శూరపద్మాసురుని బాధ♦నుఱ్ఱిక్కిమిగుల, విబుధబృందంబు లిందిరా♦విభునితోడఁ
గాచియున్నారు ద్వారంబు ♦కడ దడవుగ, నిపుడు దేవరదర్శనం ♦ బియ్యఁదగును.

వ॥ అని నందీశ్వరుండు విన్నవించిన విని భగవంతుండగు సాంబుండు కుమారసహి
తుండు నగుచు దివిజుల సన్నిధికిం దోతేరం దృక్సంజ్ఞ ననుజ్ఞ నొసంగిన. 25

తే॥ నంది వేగంబ నిర్జర♦బృందములను, నిందుశేఖరుసన్నిధి♦యందుఁ జేర్చె
నప్పు డవ్వేల్పు లత్యంత♦హర్ష మలర, నంజలులు చేసి వినయంబు♦రంజిలంగ. 26

వ॥ అవ్యయుండును సర్వజ్ఞుండును, సర్వకర్తయు, సర్వలోకేశ్వరుండును సాంబుం
డును, సుకుమారుండును, నగు మహాదేవుచరణాంబుజంబులకుం బ్రణమిల్లి
యర్ఘ్యపాద్యాదిపూజలను సంస్తవంబులను నతని నభిముఖునిగా నుపాసనఁ
జేసిరి. 27

మ॥ కరిచర్మాంబరుసన్నిధానమును వే♦డ్కం జేరి నందీశ్వరుం
డురుభక్తిం గొనియాడె శంకర! హరా! ♦ యోదేవ! సర్వేశ! నీ
చరణాంభోజనమస్క్రియామహిమచే ♦ సత్యంబుగా నేఁడు శ్రీ
ధరవాణీధవముఖ్యనిర్జరవరుల్ ♦ ధన్యాత్ములై రెన్నఁగన్. 28

వ॥ అంత నద్దేవమునివర్యు లందఱు కృతాంజలు లగుచు నంబికావల్లభుం డగు
మహాదేవునకు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిరి. 29

ఉ॥ పాలితదేవబృంద! భవ!♦పన్నగభూషణ! యీశ! మే మిఁకం
దాళము శూరపద్మముఖ♦దైత్యులచేతియుపద్రవంబులం;
జాల శ్రమంబు నొందితిమి; ♦ సత్కృపతోడను నీ కుమారుచే
వేలుపునూడులన్ ధరణి ♦ వేగ జయింపుమి మమ్ముఁ బ్రోవుమీ. 30

నీరేజాప్తుని మ్రింగ నెల్లదెసల ♦ న్నిండారు సైన్యాళితో
నాహూణిన్ మునుమున్నుఁగాఁ జనెఁ బదీ♦యాంచత్ప్రతాపం బొగిన్. 49

వ॥ మఱియు సేనాపతులష్టోత్తరశతంబును, గణేంద్రులనియుతంబును బరివేష్టించి రా దేవసేనాని యగుసుబ్రహ్మణ్యునివెనుక వీరబాహుప్రముఖులును, నావెంబడి హరిపురోగమసురమునిగణంబులు, నాపిమ్మట దేవమునిపత్నులును నడువ నతి శీఘ్రంబున హేమకూటాఖ్యంబగు నదీప్రాంతంబుఁ జేరి యచ్చట. 50

క॥ హరిముఖ్యసురగణంబులు, పరగం గన్గొనిరి క్రౌంచ♦పర్వతమును ద
త్పరిసరమునందు వీక్షిం,చిరి మఱి మాయాపురంబుఁ ♦ జెలువు దలిర్పన్. 51

—* హరునాజ్ఞచేఁ గుమారుఁడు తారకు పురము ముట్టడించుట *—

వ॥ ఇట్లు తారకపాలితంబైన యప్పురంబునుం గని యత్యంత భయభ్రాంతచేతస్కులగుచు జగత్పతియైన సుబ్రహ్మణ్యుచెంత నిలిచిరి. 52

క॥ ఆసమయంబున వీణా,భాసురకరకమలుఁ డగుచుఁ ♦ బ్రీతిమతో నెం
తే సురముని యాగతుఁడై, యాసేనానికిఁ బ్రణతుఁ ♦ డగుచుం బలికెన్. 53

శా॥ పూర్వం బెన్నఁగఁ గ్రౌంచశైలమిది యే♦పున్మీరు దైత్యేంద్రుఁడై
దుర్వారామితఘోరరుద్రుఁ డగుచున్ ♦ దుర్దాంతతం గుంభజుం
డుర్విన్ శాపంబొసంగ నిట్లు గిరియై ♦ యుద్రేకముం జూపుఁ ద
ద్గర్వంబుం బరిమార్పు లోకముల కు♦త్సాహంబు వాటిల్లఁగన్. 54

ఉ॥ దానిసమీపమందు భయ♦దంబగు పట్టణ మొప్ప శూరప
ద్మాసురుఁడైనతారకుఁ డు♦దంచితవైభవ మొప్ప నందు నెం
తే నివసించు భాసురగ♦తిన్ గజవక్త్రుఁ డతండు రూపునన్
వాని కనేకవాహిను ల♦వార్యపరాక్రమధుర్యతం దగున్. 55

మ॥ అరయన్ దుష్టుఁడు దుష్టసంగరుఁడు ని♦ష్ఠాపూర్తిసంహారకుం
డురుధీరుండు దయావిహీనుఁడు సుప♦ర్వోర్వీసురద్రోహి వే
మరు దర్పోద్ధతి వీఁడు లోకవితతిన్ ♦ బాధించు నీతారకా
సురునిన్ సైన్యయుతంబుగాఁ దునుము వి♦స్ఫూర్జత్ప్రతాపోన్నతిన్. 56

వ॥ అని నారదుండు ప్రార్థించినఁ బరమకృపాళుండైన యమ్మహాసేనుండు తారకాసురసంహారంబునకుం గృతారంభుండై, మహావీరుం డగువీరబాహుం జీఱి చతురంగబలంబునం దర్ధసైన్యంబు విభజించి మహాభుజులయిన గణాధ్యక్షుల నియుతంబును జతురధికపంచాశత్సేనాగ్రణులను నతనికి సహాయంబుగా నిచ్చి యిట్లనియె. 57

క॥ మించుర్ దురితాఢ్యం బయి, క్రౌంచనగేంద్రంబు దీని♦గర్వోన్నతి వా
రించుము మాయాపురి భే,దించుము సైన్యములతోడ ♦ దీరతమెఱయన్. 58

క॥ అన్యాదృశజయమహిమ స,సైన్యంబుగ శూరపద్మ♦సహజన్ము నన
న్మాన్యుని దారకదైత్యుని, జన్యంబున నిగ్రహింపు ♦ సచివయుతముగాన్. 59

చ॥ స్థిరతరభక్తి సన్గొలుచు ♦ నేనలు జువ్వె మురారిముఖ్యని
ర్జరవరు లెల్ల వీరలకు ♦ రాఁ బనియేమి భయంబొకింత యె
వ్వరివలనం దదీయపరి♦పాలనఖేలన నేఁ జెలంగఁగా
స్ఫురదమితప్రతాపగుణ♦శోభితశాత్రవపుంజభంజనా! 60

క॥ లోకమున నెవ్వఁ డైనను, నా కపరాధంబుఁ దా ♦ నొనర్చిన యేనిన్
నా కది భారం బగునే, ప్రాకట మతి నాలకింపు ♦ పలికెద నొకటిన్. 61

క॥ మానుగ మత్పదపద్మ,ధ్యానగరిష్ఠులకుఁ గీడుఁ ♦దలఁచినవారున్
దానవులేనియు దేవత,లేనియు నుపసంహరింప ♦ నేను సహింతున్. 62

వ॥ అటుగావున వారల శాసింప నా కుచితంబగు; శీఘ్రంబుగ నస్మదనుజ్ఞ నీవు ముందఱ సైన్యసహితంబుగ మహీధరంబుతోడ పురంబు నిరోధింపుము. దుష్టకృత్యులగు దైత్యులతోడఁ గలహంబున కారంభింపుము. నేనును సైన్యంబులతోడ నిదె యరుదెంచెద పదుండని వీరబాహుని ముంగలగా ననిచి యద్దేవసేనావల్లభుండు దానును సకలసేనాసమేతుండై జైత్రయాత్రోత్సుకుండయ్యె నయ్యెడ నిఖిలదివిజులహృదయంబులు నిర్భయంబు లగుచు నుత్సాహభరితంబు లయ్యె. 63

క॥ సురవైరిపట్టణంబుల, నురుగతి ఘోరంబులగుచు ♦ నుత్పాతంబుల్
కరము జనించెను వేనుఱు, పరికింపఁగఁ బ్రాణనాశ♦పర్యంతములై. 64

సీ॥ కలభసన్నిభములై ♦ ఘనఘనాఘనములు, విడువక యత్యంత ♦ వృష్టిగురిసె
శిఖరంబు లెల్లను ♦ శిథిలంబులై కూలెఁ, బ్రాసాదములనుండి ♦ బహుతరముగ
భోగీంద్ర ఘనఫణా♦భోగరంగమునందు, జగతియు నటియించు♦చందమొందె
నాకస్మికంబుగా ♦ నర్చుల ననలుండు, పురములు పల్లెలు ♦ వరుసఁ గాల్చెఁ
బాంసువర్షంబుఁ గురిసె న♦భ్రవ్రజంబు, నంబుదము లేక యుఱుములు♦నతిశయిల్లె
నుల్క లురువడిఁ బడియె స♦ముజ్జ్వలముగఁ, దారకలు రాలె నెల్లెడ♦ధరణియందు.

గీ॥ ధూమకేతువు గనుపట్టె ♦ వ్యోమముననుͺ జలము లెల్లను క్షోభించె♦సాగరముల
ఫేనిలములుగఁ జూపట్టె♦ ఫేరవములు,సారె సూర్యాభిముఖములై♦చాలఁ గూసె. 66

క॥ పడియెను దైత్యునిసిడములు, కడుఁ గృకలాసములు నిండ్లఁ ♦ గమఠంబు లొగిన్
బొడమెను నిశ్శీర్షంబుఁగఁ, బొడసూపెను మేను లపుడు ♦ ముక్తాంధ్రములందున్. 67

తే॥ నిర్నిమిత్తముగాఁగను ♦ నిఖిలదైత్య, ముఖ్యరథములు పడె నధో♦ముఖములగుచు
నశ్రువులు రాలెఁ గన్నుల♦నశ్వములకుఁ, గాకగృధ్రంబు లొగి రథా♦గ్రములనాడె.

చ॥ నిలిచె నధోముఖంబుగ న♦నేకపబృంద మకారణంబుగా
జలములయందుఁ జూచి రని♦శంబును దానవు లింద్రచాపముల్
బలుమఱు నిర్విధంబున న♦పారముగా బహుదుర్నిమిత్తముల్
వెలయఁగఁ గాంచి గుండియలు ♦ వ్రీలె రాక్షసకోటి కంతటన్. 69

వ॥ అంత నిమిషమాత్రంబున మహాసేను లత్యంతభూరిభుగ్నకుంభీనస లగుచు సింహనాదంబుల దిఙ్ముఖంబులు చెవుడువడఁజేయుచు మహోగ్రనామాంకితంబై మాతచందంబునం బ్రోచు నత్తారకాసురుని మాయాపురంబుఁ జుట్టి విడిసి నిరోధించి రప్పుడు. 70

తే॥ శూరపద్మానుజుండగు ♦ తారకుండు, విదితవృత్తాంతుఁ డగుచును ♦ విధివశమున
నెదిరి సేనానితోడను♦గదనవాంఛ, నతిశయింపుచు రోషతా♦మ్రాక్షుఁడగుచు.

—* శివకుమారునిఁ దారకుఁ డెదుర్కొనుట *—

వ॥ అతిత్వరితంబుగా ననేకపవనజవనతురంగసమన్వితంబును, రణజయకరణచణచంక్రమణనినదభయదంబును, విచిత్రకేతనవిరాజితంబును, వివిధశస్త్రాస్త్రభరితంబును, విజయప్రదంబు నగు కనకమయరథం బధిరోహించి యాయుధసమేతంబులగు యోధవ్రాతంబులును, గర్జితనినదభర్జితాంబుదవ్రజంబులగు గజంబులును, ఖరఖురసముద్ధూతసమిద్ధరాపరాగపరాగతగగనరంగంబులగు కనకమయతురంగంబులును, రథికహృదయాభినందనంబులగు స్యందనంబులును, నతులతరదోర్బలంబులగు కాల్బలంబులును, వెంట నరుదేర వెడలె; నప్పు డప్పురంబంతట సన్నాహబోధకంబులై పటహభేరికానిస్సాణకాహళతిమిళాడిండిమధ్వను లెసంగ నంత రోషభీషణవేషంబుల జిగీషు లగుచు నశేష వీరులును బురద్వారంబు నిర్గమించి సైన్యంబులతోఁ బావకంబునం బడు పతంగంబులం బోలెఁ జూపట్టె; నత్తఱి వీరబాహుప్రేరితంబై భువనరక్షకంబులగు నవ్వీరబాహుబలంబులు తారకబలసముద్రంబునందు నదులం బోలెఁ జూపట్టియు నన్యోన్యంబు సముద్ధతబలసమిద్ధంబగుచు యుద్ధంబునకుం దొడంగె; నయ్యవసరంబునఁ బదాతి పదాతియు, సాది సాదియు, గజాధిరూఢుండు గజాధిరూఢుండును, రథికుండు రథికుండును, నొండొరులం దలఁపడి భిండివాలంబులం జెండియుఁ జక్రంబులం జక్కడంచియు, శూలంబులం బొడిచియు, ముద్గరంబుల నడచియు, ముసలంబుల మోదియుఁ, గరవాలంబుల నఱికియుఁ, గుఠారమ్ములఁ గుమ్మియుఁ, గుంతమ్ములం జిమ్మియు, శరంబు నాటించియు, నిత్తెఱంగునఁ బరస్పర

విజయాభ్యుదయంబులం బొదలుచు మూర్తీభవించిన వీరరసంబుల విధంబున విజృంభింపుచు విలయసమయవిస్ఫూర్జద్ఘనాఘనంబులచాడ్పున సింహనాదంబు లొనర్చుచుం బ్రళయకాలాగ్నులభంగిఁ గనుఁగొనల విస్ఫులింగంబులు గురియుచు విడివడిన మత్తమాతంగంబులకరణి నొండొండుఁ గదియు కొండలవడువునఁ, గొదమసింగంబులపోలిక, గబ్బిబెబ్బులులనిబ్బరంబున, సముద్రతరంగంబులతెఱంగునఁ, గదిసి యనివార్యభుజాశౌర్యంబులను, నహార్యనిభంబులై పొలివోని ధైర్యంబులను బిఱుదివియక నిశ్చలంబగు చలంబుల నాల్కొలుపుచు ఘోరంబుగాఁ బోరునెడ, శకలితరథాంగంబులగు శతాంగంబులును, దుండంబులు ఖండితంబు లయిన ఘీంకృతు లడర బిఱబిఱం దిరిగిపడు వేదండంబులును, బూర్వపదంబులు విదళితంబులయిన ముందఱికి మొగ్గిలి నేలం గూలు తురంగంబులును, మఱియు వసంతసమయపలాశభూరుహంబులుంబోలె నానాయుధఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగులగు రథగజాశ్వారోహకులును, రథగజతురంగంబుల నిరికికొని శిరంబులుఁ గరంబులు నురంబులుఁ దుత్తునియలై పడు కాల్బలంబులం జూపట్టి, యెచ్చటఁ జూచినం దెగిపడినతలలగుట్టలును, విఖండితంబులయిన కరంబులతిట్టలును, మాంసంపుకొండలునుం, గ్రొవ్వులరాసులును, రుధిరప్రవాహంబులును, విఱిగిపడినసిడంబులును విధ్వస్తంబులగు నాతపత్రంబులును, విగళితంబులయిన భూషణంబులును, విదారితంబులయిన శరాసారంబులును, విచ్ఛిన్నంబులగు నారాచంబులును, విభిన్నంబులగు కవచంబులునుం గలిగి, ఢాకినీశాకినీభూతబేతాళంబు లట్టహాసంబు లొనర్చుచు నటింప, రక్తమేదోమాంసంబులు గ్రాసంబులుగఁ గొనుచు శరపరంపరలుగా మునరు కాకగృధ్రవిసరంబులును ఫేరవప్రసరంబులును గలిగి, యత్యంతఘోరంబై యప్రతిద్వంద్వంబగుచు సమరంబు తుములంబయ్యె నట్టియెడ. 72

క॥ ఓటమి గెలుపునులేకయ, సాటిగ నన్యోన్య ముభయ♦సైన్యము లటులన్
బాటించెను విక్రమములు, మేటిగ ఖేచరగణంబు ♦ మెచ్చఁగ నింగిన్. 73

క॥ తురగఖురాంచలధుతమై, పరగరథోద్ధూతమగుచు ♦ భానునిఁ గప్పెన్
ధరణిపరాగావళి వే,మరు లోకం బంధకార ♦ మగ్నముగాఁగన్. 74

క॥ తేరులు ఒఱపిరి సంగర,ధారుణి వేమాఱు♦మ్రోయు దారుణచాప
జ్యారవములు నన్యోన్యం, బారసి రథికాగ్రగణ్యు ♦ లప్పుడు దృఢతన్. 75

క॥ బలశాలు లైనశూరుల,తలల న్వడిఁ దొరుగు రుధిర♦ధారలచేతం
దొలఁగంగఁ బాంసుదుర్దిన, మల భూతగణమ్ము కడపి ♦ రసురులు కడిమిన్. 76

క॥ అసురుల భూతగణాధిపు, లసదృశభుజశౌర్యమెసఁగ ♦ నస్త్రప్రతతిన్
వెసఁ గురియఁగ భయపడి నలు,దెసలకుఁ బాఱెన్ సమస్త ♦ దితిసుతసేనల్. 77

ఉ॥ తారకదైత్యుఁ డంత భుజదర్ప మెలర్ప దిగంతరంబులన్
సారెకుఁ జూచుచుండు నిజసైన్యము దైన్యముఁ బాపి యాత్మలో
ధీరత మాన కెంతయు నుదీర్ణసమగ్రతరోగ్రరోషని
స్ఫారత మీఱఁగాఁ బ్రళయపావకుభంగినిఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్. 78

వ॥ శీఘ్రంబు రథంబు డిగ్గి యగ్గజాననుండు దివ్యకుసుమాలంకృతంబును, బద్ధకాంచనపట్టాద్యంబును, ననేకభారవిరచితంబును, నయోమయంబును నగు మహాగదాయుధంబుఁ గేలం గొని సారెకుం ద్రిప్పుచుం బ్రళయఘనాఘననిర్ఘోషభీషణంబులుగా దంతంబులు గీటుచు దష్టాధరోష్ఠుం డగుచు. 79

క॥ భ్రుకుటీవికృతాననుఁడై, ప్రకటగదాహతుల సైన్యపతులఁ గలఁచి వా
రక కరిపదఘాతంబుల, నొకవిడి గజశౌర్యుఁ డడఁచె నొగి భూతతతిన్. 80

వ॥ అట్లు భూతానీకంబు మథింపఁ గనుంగొని. 81

క॥ గణవరులచయం బప్పుడు, రణకోవిదు లగుచు నెదిరి ప్రావృడ్జలభృ
ద్గణములపోలిక ఘనమార్గణవృష్టిని గురిసి రసురగణనాథుపయిన్. 82

వ॥ అంత గజవక్త్రుండు గదాయుద్ధంబునం దదీయవివిధనారాచంబులు నుగ్గునూచంబులు గావించి కోపావేశంబున గదాఘాతంబున ధరాతలంబు వ్రయ్యలు జేసి భువనంబు లెల్ల బధిరంబుగా సింహనాదం బొనర్చి పేర్చినఁ దాన దానవులకుఁ జలంబు బలంబు దలిర్ప నహర్పతితేజులగు నగ్గణాధిపు లాగ్రహంబున నతుల భుజాగ్రజాగ్రన్నిశితవిశిఖపరంపరలు నిగుడించిన. 83

చ॥ అసురకులేంద్రుఁ డంతఁ బ్రళయాంబుదవర్షముఁ బోని తచ్ఛర
ప్రసరము దోర్గదాహతిని భగ్నముఁ జేసి రథాశ్వసంఘముల్
వెసఁ బరిమార్చి తుండమున వీక ననేకపకోటిఁ జుట్టువో
విసరెఁ బయోనిధిం బడఁగ విక్రమలీలఁ జెలంగ నెంతయున్. 84

వ॥ అంత నగ్గజేంద్రంబులు సముద్రంబు వెలువడి యొక్కచెంతం డాగియుండె నాసమయంబున గజేంద్రంబు నెదిరించుమృగేంద్రంబువిధమున భాసురబలవిజితకేసరి యగువీరకేసరి తారకు నెదిరించి వర్షాగమంబున మేఘంబు గిరీంద్రంబునం గప్పినవిధంబునంబోలె నసంఖ్యాకంబు లగుశరవర్షంబుల ముంచె నప్పుడయ్యిరువురు వృత్రవాసవులచందంబున స్మరశంబరులుంబోలె ఘోరంబుగా బోరుచు. 85

తే॥ జ్యాలతానాదబధిరితాశాంతుఁ డగుచు, వీరకేసరి సరిలేనిబీర మొసఁగ
నిలు నిలుమటంచుఁ బలుకుచు నిశితవిశిఖ,సంఘములఁ గప్పె దైత్యుని సంగరమున.

వ॥ అంత. 87

క॥ తారకుఁడు వీరకేసరి, వారిదనిభమైన బాణ♦వర్షము వేగన్
వారించి మఱియు విడువక, భూరిశరంబులను గురిసె ♦ భుజగనిభంబుల్. 88

వ॥ ఇట్లు స్వనామాంకితంబులును, స్వర్ణకవచంబులును, శంభుదత్తంబులు నైన శరంబులు గురిసి సింహనాదంబులు సేసిన విని విరోధిగజకేసరి యగు వీరకేసరి భాసురశరాసారంబులఁ దద్భుజార్గళవినిర్గతమార్గణగణంబుల మార్గమధ్యంబున నివారించి కోపోద్దీపితుండై. 89

క॥ కనకమణివిరచితంబగు, దనుజేంద్రుకిరీట మప్పుడు ♦ దశవిశిఖములన్
దునిమి కరంబుఁ గరంబున, ననువారము దట్టి యట్ట♦హాసముఁ జేసెన్. 90

వ॥ అప్పుడు. 91

క॥ ఇందీవరాళిఝుంకృతి, నందడిల న్విరులవాన ♦ సారెకుఁ గురిసెన్
బృందారకబృందంబు ల,మందానందమున గగన♦మండలమందున్. 92

—* తారకుఁడు కుమారవీరులఁ గలంచుట. *—

తే॥ అసురవిభుఁ డంత రోషతా♦మ్రాక్షుఁడగుచు, దర్పమదరంగభూరిగ♦దానిహతిని
వీరకేసరియురమును ♦ వేగ మోది, బాహు లెత్తుచుఁ గిలకిలా♦ర్భటిని జేసి. 93

తే॥ తద్గదాహతి నాతఁడు ♦ తాప మొంది, పడియె మూర్ఛిల్లి ధరణిపైఁ♦బడుటఁ జూచి
వీరబాహుండు రోషించి ♦ వీరగణము, గొలువ రథ మెక్కి భండన♦క్షోణి నెదిరి.

చ॥ నిలునిలు మోదు రాత్మ! రజ♦నీచర! యెచ్చటఁ బోయె దీవు ని
శ్చలముగ నాదుమోములఁ బడి ♦ చాల చిరంతనజీవి వింక ను
జ్జ్వలభుజఖేల న న్నెదిరి ♦ సంగరమందును మేనఁ బ్రాణముల్
గలుగునె నీకు మాను చిర♦కాలము జీవితవాంఛ నాత్మలోన్. 95

క॥ అని పలుకువీరబాహుని, గనుగొని గిరి వజ్రిమీఁదఁ ♦ గవిసినయట్లున్
దనుజుం డెదిరిన నపు డిరువురు, మును మధుమాధవులచంద♦మునఁ బోరి రొగిన్.

క॥ పరికింపుచు దివి విద్యా,ధరకిన్నరయక్షసిద్ధతతి ♦ నలుదెస నిం
డె రహిన్ దిక్కోణము ల,ప్సరసలు నిండిరి నితాంత♦సంభ్రమ మొలయన్.

వ॥ మఱియును. 98

మ॥ దివి బృందారకబృంద మాసమర ♦ మెంతేఁ గాంచి హర్షింప న
ద్దివిజారాతి రథాధిరూఢుఁ డగుచున్ ♦ దీప్యద్ధనుర్జ్యాలతా

రవముల్ దిక్కులు నిండ ఘోరశరధా♦రావృష్టులం గప్పె నా
హావరంగంబున వీరబాహుపయి వ♦ర్షాంభోధి మదింపలేక. 99

క॥ ఆరీతి శరపరంపర, వారక కవిబుధసమీప♦వారినమర్త్యుల్
దారకుఁడు కురిసెఁ దమ మ,వ్వారిఁగ దివిఁ గప్పె బాణ ♦ వర్షావృతమై. 100

తే॥ వీరబాహుండు నవ్వుచు ♦ వేగ ధనువుఁ, గేలఁ గొని శూలి కాంచన♦గిరినిఁ బోలె
దునిమెఁ దద్బాణతతిని జ♦తుర్దశాంబ,కంబుల నుదారహ స్తలా♦ఘవము మెఱయ.

వ॥ అప్పుడు. 102

క॥ పరివృతమయ్యెను దుర్దిన, మురుశరశరవృష్టిఁ దొలఁగి ♦ యొప్పె సమస్తం
బరయ బ్రసన్నం బగుచును, సగుస సుమనోమనోంబు♦జంబులతోడన్. 103

వ॥ అంత నవ్వీరబాహుమహాద్భుతపరాక్రమంబుఁ గని తారకుండు క్రోధావిష్టుం డగుచు ఘంటాచామరమండితంబును, నతిభీషణంబును, జ్వాలామాలాభీలంబును, నిరంతరకుసుమార్చితంబును నగు త్రిశూలంబు లీలామాత్రంబునం గేలం గొని జ్వాలామాలికాసమావృతుం డగు కాలాగ్నింబోలె దీప్యమానుం బ్రయోగించిన దాని నివారింపనేరక వీరబాహుండు విగతసంజ్ఞుండై పడియె; నప్పు డతని సహోదరు లేడ్వురును దారకునిపయిం గదిసి నానావిధాయుధంబులు వఱపిన వారల యాయుధవర్షంబులు గజహస్తుండు శుండాదండంబున వారింపుచు మగుడ గదాహతుల నొప్పించిన సకలగణాధ్యక్షులును బలాయనంబు నొంది రంతలోన. 104

తే॥ వీరబాహుండు గతమూర్ఛుఁ♦డై రయమున, బాణవర్షంబుఁ దారకు♦పై నఁగురియ
దనుజవర్యుండు కోపించి♦ధనువుఁ బూని, శింజినీధ్వని దిశ లెల్లఁ♦జెవుడుపడుప. 105

క॥ కరలాఘవంబు మెఱయఁగ, శరముల నణఁగించె వాఁడి ♦ శరవర్షంబుల్
గర మలిగి వీరబాహుఁడు, దురమునఁ దారకుని వెడద♦తూపుల నేసెన్. 106

తే॥ దనుజుఁ డవియెల్ల నడుమన ♦ దునుమఁ జూచి, కినుక రెట్టింప దంతివ♦క్త్రుని నెదిర్చి
యోరి! దానవ! నిలు నిలు ♦ పోరిలోన, ఘోరనారాచములను నీ♦బీర మణఁతు.

వ॥ అని యివ్విధంబున భర్జించు వీరబాహునిఁ గని తారకుండు నగుచు నస్మద్బలంబు నెఱుంగక నిన్ను నీవ కొనియాడెదవు. మున్ను దేవతలకొఱకు సంగరంబున నాతోడఁ బోరునెడ ననేకాదిత్యసంకాశం బగు విష్ణుచక్రంబును, పాకశాసనుశతకోటియుఁ, బావకుశక్తియు, వైవస్వతు దండంబును, గ్రవ్యాదుఖడ్గంబును, వరుణునిపాశంబును, సమీరణుధ్వజంబును, ధనదునిగదయును, శూలిశూలంబును, బ్రహ్మబ్రహ్మాస్త్రంబును,

మద్బాహువీర్యంబును భగ్నంబులై చిరకాలంబు సురలుపరాజితు లగుట యెఱుం
గవే? ఇపుడు నీ యెనమండ్రిసోదరులను, భూతగణంబులం బరిమార్చెద. బల
సమేతుండయిన భవద్విభుని మార్కొని జయించెదఁ గనుఁగొనుమని గర్జింపుచు,
శుండాదండాగ్రికబళితదిఙ్మండలుండును, మదవిహ్వలుండును, దురాసదుండు
నగు నత్తారకుని నవక్రవిక్రమోజ్జ్వలద్బాహుండగు వీరబాహుండు హేమ
పుంఖోజ్జ్వలంబులును, ననలసన్నిభంబులును, నిజనామచిహ్నితంబులునగు నారా
చంబులం గప్పినఁ దారకుం డవి యన్నియుఁ బ్రతినారాచంబులం దునిమె. మఱి
యుం గరలాఘవంబు దనర వీరబాహుఁడు బాణంబు లసంఖ్యంబులు వర్షింప
నవియు నద్దానవేంద్రుఁ డుగ్రవిశిఖంబుల నివారించె; నివ్విధంబునం బోరు
ఘోరంబయ్యె; నయ్యెడ. 108

ఆ॥ దశసహస్రసంఖ్యఁ ♦ దనరార మఱియును, దానవుండు బాణ♦తతులు గురియఁ
దాదృశంబులయిన ♦ దారుణశరముల, వీరబాహుఁ డవియు♦ వేగఁ దునిమె. 109

వ॥ తారకుం డంత నవ్వీరబాహుకరలాఘవంబునం గని క్రోధంబునఁ బరయుగాంత
కీలియుంబోలె నాగ్నేయాస్త్రంబు శరాసనంబునం గూర్చి ప్రయోగింప నదియు
నత్యద్భుతంబుగ జ్వాలాజాలంబులు నిగుడ లోకంబులు గంపింప బ్రహ్మాండ
కటాహంబు చిటచిటార్భటుల నిండి వ్యాపించినం గనుంగొని దివి దేవగణంబులు
కంపించె; వీరబాహుండు నవ్వుచు శీఘ్రంబునఁ బ్రత్యాగ్నేయంబునఁ దత్పావ
కాస్త్రంబు వారించె; నుష్ణ ముష్ణంబున శమించుట లోకంబున నత్యద్భుతం
బిదియు. 110

క॥ ఇల వణఁక నంత గజముఖుఁ, డలరఁగ ధరియించి వారు♦ణాస్త్రము నుఱుముల్
బలు ఘోషింపఁగఁ బ్రావృ, డ్జలదావృతమట్లుఁ జేసె ♦ సకలజగంబుల్. 111

క॥ వారణదైత్యుని సునిశిత, వారుణబాణంబుఁ గాంచి ♦ వారనికినుకన్
వీరుండు వీరబాహుఁడు, వారించెను దాని వేగ ♦ వాయువ్యమునన్. 112

వ॥ అవగ్రహాక్రాంతంబుబోలె నమ్మేఘమండలంబు శీర్ణమయ్యె; నయ్యెడ. 113

క॥ జలధరమండలి విచ్చినఁ, దెలివొందెను దిశలు దివియు ♦ దివిజసమూహం
బలరుచు వానలు గురిసెను, బలుమఱు నవ్వీరబాహు♦పై నుత్కలికన్. 114

క॥ తారకుఁడు మఱియు శీఘ్రము, సౌరాస్త్రము బఱపఁ దాన ♦ సంజనితములై
సూర్యసహస్రము లొక్కమొగి, నారూఢిఁ దపింపఁ జేసె ♦ నఖిలజగములన్. 115

తే॥ వీరబాహుఁడు గనుఁగొని విజయ♦మెసఁగ, వారుణాస్త్రంబువఱపిన♦వారిదములు
పరగ జనియించి కప్పెను♦భానుగణముఁ, దారకుం డంత నిజభుజా♦దర్ప మొప్ప. 116

క॥ సోమాస్త్రంబును బఱపిన, సోమాస్త్రంబున హరించె • సురుచిరశౌర్యో
ద్దాముండు వీరబాహుఁడు, ప్రేమ న్వీక్షింప దివిజ•బృందములు దివిన్. 117

వ॥ మఱియు నైంద్రం బైంద్రంబున, యామ్యంబు యామ్యంబున, నైఋత్యంబు
నైఋత్యంబున వీరబాహుండు వారించె; నప్పుడు. 118

క॥ సురరిపుఁ డప్రతిహతమయి, పరగెడు బ్రహ్మాస్త్ర మేయఁ • బటుగతి, నది యం
బరమునకు నెగసె జగముల, నురువడి నిశ్శేషముగను•నొసరించుక్రియన్. 119

క॥ నిరుపమమగు నయ్యస్త్రము, కరలాఘవ మొప్పఁ దునిమెఁ • గదనంబున భా
సురమగు నయ్యస్త్రంబునఁ, బరదర్పహరుండు వీర•బాహుఁడు కడిమిన్. 120

వ॥ వెండియుం దారకుండు సర్వశత్రునిబర్హణం బైన నారాయణాస్త్రంబుం బ్రయో
గించిన వీరబాహుండు నారాయణాస్త్రంబున నివారించె; నంత నతనివిక్రమంబుఁ
గని దనుజుండు మాయాబలంబునఁ గ్రోధతరదృష్టిమార్గనిరోధకంబుగ జగంబంత
యును నంధకారమగ్నంబుఁ జేయుచు బహురూపంబులతోడ బహువిధదివ్యా
స్త్రంబులు ప్రయోగించిన వీరబాహుం డాయోధనంబున వివిధరిపుమర్దనమైన
వీరభద్రాస్త్రంబు విడువఁ దద్దయుఁ దద్దర్శనమాత్రంబున నవియు విధ్వస్తంబు
లయ్యె; మఱియు మాయావియైన తారకుండు దర్పంబు సడలక చలంబునఁ
బోరుచు రణాగ్రంబున శరపరంపరలు గురియుచు యుద్ధంబు సేయువాడుం
బోలె వీరబాహుని మాయామోహితుం జేసి నిమిషమాత్రంబున మూషకం
బై క్రౌంచబిలంబు సొచ్చిన. 121

ఆ॥ విరిగిపోయినట్టి• విమతునిమర్దింప, ధర్మపథముగాదు • ధరణి ననుచు
వీరబాహుఁ డంత •వైరభద్రం బుప,సంహరించి దనుజు•జాడ నరిగె. 122

—* తారకుఁడు మాయచే వీరుల మోసగించుట. *—

వ॥ అంత ఘోరంబును, మహాక్రౌరవసన్నిభంబును, దుర్నిరీక్ష్యంబు నైన యప్పర్వ
తబిలంబు సొచ్చె; నంత క్రౌంచంబును దారకనిదేశంబున. 123

క॥ మాయావియగుచు బహుతర,మాయలు పన్నుచు మహాత•మఃపూరితమై
యేయెడఁ జోరమార్గంబులు, సేయుచు నిర్గమనపథముఁ•జెంగటఁ గప్పెన్. 124

వ॥ వీరబాహుం డమ్మార్గంబులఁ బోయిపోయి తారకునిం గానక చిరకాలంబు
చింతాక్రాంతుం డగుచు. 125

క॥ నావంటివాని కకటా, యీవిధమున గాసిఁజేయు • నీగిరిబిలముల్
భూవలయంబున నన్యం, గావింపఁడె హతుఁడుఁగాఁగ • క్షణమాత్రమునన్. 126

క॥ ఆహా! నా కెన్నం డిటు, మోహము వాటిలదు స్వప్న ♦ మో మఱి భ్రమయో
యోహహో! మునువలెఁ గా దీ, బాహుస్ఫూర్తియును ధనువు ♦ బాణము లిపుడున్.

క॥ మార్గములు గప్పి సెల్లెడ, మార్గణముల నొంచు టెట్లు ♦ మత్పరిపంథిన్
దుర్గమ మిది యని మదిని న, నర్గళమోహంబు నొంది ♦ యవ్వీరుండున్. 128

వ॥ అంత నతని నన్వేషింపుచు వీరకంఠీరవాదులను గణవరులును, జతుఃపంచాశ
త్ప్రధానులును దద్బిలంబు సొచ్చిరి; ప్రవేశమాత్రంబున వారలను మోహ
భ్రాంతులం జేసి యద్దానవాధముండు నిరోధించె నందు. 129

క॥ పరిమోహితులగు వారల, నరసి జయం బబ్బె ననుచు ♦ హర్షముతోడన్
గిరిబిలము వెడలి తారకుఁ, డురుతరశౌర్యంబు మీఱ ♦ నుద్ధతలీలన్. 130

క॥ అరదంబు నెక్కి ధనువును, శరములు సంధించి కేల ♦ సన్నద్ధుండై
పరిమార్చె భూతగణముల, వరుస న్నిశ్శంకుఁ డగుచు ♦ వారనికడిమిన్. 131

వ॥ అప్పుడా సేనానిసైన్యంబు లనాయకంబులయ్యును ధైర్యం బవలంబించి నానా
ప్రహరణంబులం బ్రహరింపుచు, శిలల నువ్వుచు, వృక్షంబులఁ జెండుచుఁ బర్వతం
బులపయిం ద్రోయుచుం బోవఁ దారకుం డొక్కరుండ యనేకసేనలమీఁదం దలఁ
పడి రణకోవిదుండై మహాక్రోధంబునఁ దద్విశిఖశిలాతరుభూధరంబుల నన్నింటి
నిం దుమురుంజేయుచు సరోజషండమండితంబగు కాసారంబును మదగజేం
ద్రంబువోలెఁ గుమారసైన్యంబులం గలంచె. 132

శా॥ అంతన్ భూతగణంబు భగ్నమగుచున్ ♦ హాహాప్రఘోషంబు ల
త్యంతం బొప్ప నొకండు బోవు పథముం ♦ బ్రాప్తించ కన్యుండు వి
భ్రాంతిం బొంది యథాయథంబుగఁ జనెన్ ♦ బ్రహ్మాదిగీర్వాణులున్
వంతం బొందుచుఁ బాఱి రందఱును బ్రాణత్రాణపారీణులై. 133

క॥ కనుఁగొని యాయుద్ధంబును, మునివర్యుఁడు నారదుండు ♦ మోదముతోడన్
ఘనకార్యనిధిని గుహుని, గని యావృత్తాంత మెల్లఁ ♦ గడు వినుపించెన్. 134

తే॥ దేవ! వినవయ్య! యిప్పుడు ♦ తేజ మెసఁగ, వీరబాహుండు మొదలైన ♦ వీరవరులు
భీషణంబగు క్రౌంచాద్రి ♦ బిలముఁ జొచ్చి, మగుడి రారైరి దైత్యుని ♦ మాయ యేమొ.

క॥ జీవించియుందురో మఱి, యేవిధమున నున్నవారొ ♦ యెఱుఁగము సేనల్
లావువిడి దెసలఁ బాఱెను, దేవతలకు భయము మదిని ♦ ద్విగుణంబయ్యెన్. 136

క॥ తూలింపు మీ మహాపదఁ, బాలింపుమి దివిజపఙ్క్తి ♦ భక్తశరణ్యా!
యాలింపుము నావచనం, బాలస్యం బేల యనుడు ♦ నమ్మునిపలుకుల్. 137

వ॥ ఆకర్ణించి సుబ్రహ్మణ్యుండు క్రోధయూక్షేక్షణుం డగుచు నిట్లనియె. 138

క॥ జలుమాటి తొత్మ్రలు [illegible], [illegible] ♦ [illegible] బ్బ్రస నిపుడే
తొ[illegible]గించు [illegible]సలను, [illegible] బుసొకొనిరాక్. 139

తే॥ జగతిలో [illegible] ♦ [illegible], [illegible] హానియుఁ ♦ గల్గుబెట్టు
[illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ నెంచఁగలఁడె

మ॥ విను మోహాంబున [illegible] ♦ దేవ [illegible] ఖలం
దనకుం దేవ యతం [illegible] ♦ [illegible] జే
సిన [illegible] ♦ [illegible] న
ల్ల నిలింపేశ్వరుఁ [illegible] . 141

వ॥ మఱియు [illegible] మోహితులై
విరబాహు [illegible] దారకని
రణంబున [illegible] సిం హావక్త్రాదిసకల
దనుజకులంబున [illegible] పని వలికి విజ్ఞ
ళింపుచు. 142

—* శివకుమారుఁడు తారకుని జయించుట *—

క॥ సారథినిఁ బిలిచి శీఘ్రము, [illegible] ♦ [illegible] నీ
సారథ్యకౌశలం బన, నారాజవతంసు [illegible] . 143

వ॥ అప్పు డప్పవమానుండు [illegible] విభాసితంబును
సంకురితమనోరథంబు నగురథం [illegible] సప్పుడు దేవదుందు
భులు శంఖశృంగనిస్సాణము [illegible] మ్రోసె, సుపర్వులును
మునులును జయజయశబ్దంబులం గీర్తించిరి. వందిమాగధులై తాళికులు కైవారం
బులు సేసిరి. 144

సీ॥ అఖిలయోధసముత్క ♦ రాట్టహాసార్భటుల్ ♦ [illegible] గ్రవీరహుం ♦ కారములును
బంధురసైంధవ ♦ ప్రకరహేషాధ్వనుల్, [illegible] ♦ బృంహితములు
నిస్తులరథబృంద ♦ నేమిస్వనంబులు, [illegible] శింజనీ ♦ ఘోషములును
బటుకేతనాంబర ♦ పటపటత్కారముల్, [illegible] భాండముల్ ♦ పరగ నిండి
మందరాచలనిర్మథ్య ♦ మానజలధి, జనితకల్లోలని[illegible] ♦ [illegible]ము లగుచు
నమరసేనానిసేన లా ♦ యసురసేనఁ, గదిసె నద్ధతి నుదధిని ♦ నుదధివోలె. 145

క॥ అడఁతుఁ బొడుతు నిలునిలు మెుక్కడఁ జనియెద వను విరోధి ♦ గర్వోక్తుల నొ
క్కండొకఁ డెటిఁగి ప్రతివీరులు, కడురయమునఁ దుములముగను ♦ గావించి రనిన్ 146

వ॥ అప్పు డయ్యుభయసైన్యంబుల సమరసంరంభకుంభతో కోలాహలంబులు ప్రళ
యసమయసముజ్జృంభమాణాంభోధరనిర్ఘోషంబులుంబోలె విజృంభింపం బ్రే

చండవాతప్రేరితపూర్వాపరపారావారతరంగసంఘంబులువోలె పరస్పర సంఘర్షణంబు లన్యోన్యజయంబుఁ గాంచి నంత నబ్బలంబులం గని తారకుండు పార్శ్వవర్తియగు దూతకరంబు వట్టి యిట్లనియె. 147

శా॥ నానారత్నవిచిత్రితం బగుచు స్వర్ణక్ష్మాధరంబో యనన్
సేనాంభోనిధినౌకయో యనఁ గడుం ♦ జెన్నొందు నీ తేరుపై
భానువ్రాతసమానతేజుఁ డగుచున్ ♦ భాసిల్లుఁపీఁ డెవ్వఁడో?
వీనిం జూచినచో యుగాంతదహనున్ ♦ వీక్షించున ట్లయ్యెడిన్. 148

చ॥ అనవుడు దూత యిట్లనియె ♦ నంజలిఁ జేయుచు దేవ! చెప్పెదన్
వినుము శివాత్మజుం డితఁడు ♦ విశ్రుతశౌర్యుఁడు బాహులేయుఁ డ
త్యనుపమలీలఁ బ్రోచు జగ ♦ మంతయు; నీశ్వరుకంటె మేటియై
కనఁబడు భూరిధైర్యమునఁ ♦ గార్ముకవిద్యను సత్యసంపదన్. 149

వ॥ మఱియుఁ గందర్పకోటిసమానసౌందర్యుండును, సకలగుణగణాలంకృతుండును నగు నితనిమ్రోల సమరంబున స్మరపురగరళదక్షదండధరసంహారుండగు హరుం డైనను నిలువంజాలం డనినచో నితరులఁ జెప్పనేల? దీపంబువలన నుత్పన్నం బగుదీపంబుబోలె సర్వసుపర్వరక్షకుండగు చంద్రసదృశుం గుమారుం గన్నచంద్రార్ధధరుండు ధన్యుండు. 150

క॥ అని పలుకుదూతవచనము, విని యంత సురాంతకుండు ♦ వేగమ సూతుం
గని జగదీశ్వరుఁడగు శివతనయుఁడు కోట్యర్కదీప్తి♦దనరఁగ నెదురన్. 151

క॥ తేరుపయి విరాజిల్లెడు, నారయ నారథము బఱపు ♦ మభిముఖ మొప్పన్
ధీరత నే నొకవాక్యం, బారూఢి వచింపవలయు ♦ నాతనితోడన్. 152

వ॥ అనిన సారథి మనోవేగంబులగు రథతురంగంబులం దరిమిన శీఘ్రంబ తారకుండు సుబ్రహ్మణ్యాంతికంబుఁ జేర నరిగి కోటిసూర్యప్రకాశుండును, గోటిశీతాంశుశీతలుండును, గోటికందర్పలావణ్యుండును, ప్రసన్నవదనాంభోజుండును, నష్టాదశలోచనుండును, ద్వాదశభుజుండును, ద్వాదశాయుధాలంకృతుండును నగు కుమారునిఁ గని నిమిషమాత్రంబు మోహపరవశుండై సర్వంబును మఱచి యూరకుండి కొండొకసేపునకు మనంబున నూలుకొలిపి యతని కిట్లనియె. 153

తే॥ భువనపతియైననీవంటి♦పుత్త్రుఁబడసి, సాంబునకుఁబుత్త్రవత్త్వంబు♦సార్థమయ్యె
స్వామి! నావాక్య మొక్కటిఁ♦జక్క వినుము,వినియునీ వేమిచేసిన♦విహితమగును.

క॥ జగతి సురాసురతతులకుఁ, బగయు స్వతస్సిద్ధ మిదియుఁ ♦ బరిహారణీయం
బగునే? వైరుల మేముం, దెగ మమరులు దెగుదు రాది♦దేవునసుజ్జన్. 155

క॥ శివుఁ డెట్లు యట్ల నీవును, భువనాధిప ! దేవ! మాకుఁ♦బూజ్యుఁడ వెన్నన్
బవరముఁ జేయఁగ నగునే, యవనిస్థలి మీకు నస్మ♦దాదులతోడన్. 156

తే॥ హరిముఖామరు లెదిరింప♦నగును నన్ను, వారి నేనును గారింప♦వచ్చు మిగుల
నీవు సాక్షాత్పరబ్రహ్మ♦మీశ్వరుండ, వెటుల నెదిరింతు నీతోడ♦ నేను బోరి.

క॥ అనిన విని నవ్వి హరసుతుఁ, డనియెం దారకుఁడ వగుచు ♦ నసురుల కెల్లం
జనుదెంచితి వధికుఁడవై, మనమున భయ మొందనేల♦మముఁ గని యిపుడున్.

వ॥ నీనామం బెయ్యది యిట కేమినిమిత్తం బరుదెంచితి వెఱింగింపుము. 159

చ॥ అనవుడు దానవుం డనియె ♦ నాగుహుతోడను బేరు తారకుం,
డనుజుఁడ శూరపద్మునకు, ♦ నాహవమందును యుష్మదాదులం
దనకు నెదిర్చి పోరుటకు♦ ధర్మముగా దనవుండుఁ బార్వతీ
తనయుఁడు విస్ఫురత్ఫణితి♦దైత్యకులాగ్రణితోడ నిట్లనున్. 160

చ॥ సతతముఁ దేజరిల్లు నిజ♦శక్తులచేత జగంబు లేలుచున్
బతి యగుచుండ నీభువన♦పఙ్క్తికి శంకరుఁ డీశ్వరుండు శా
శ్వతముగ నట్లు లోకములు♦సత్కృప పాలనసేయకున్నచో
నతనికి నెట్లుచెల్లు శ్రుతు♦లందును నీశ్వరనామ మెంతయున్? 161

తే॥ భువనముల కెల్ల నేతయై♦పొరలకుండ, నీశ్వరుం డాజ్ఞ గావించె♦నిదియుఁ జేయుఁ
డిదియుఁ జేయకుఁ డని కర్మ♦మెల్లరకును, విధినిషేధాత్మకంబుగ♦ వెలయు నాది.

వ॥ అదిగావున నతని యాజ్ఞ సురాసురులకు నలంఘ్యం బగుచుండు. 163

క॥ దుష్టుఁడు నిషేధవర్తియు, శిష్టుఁడు విధివర్తి తలఁపఁ ♦ జెప్పెడిదేమీ
దుష్టులు నిగ్రహయోగ్యులు, శిష్టు లనుగ్రహమునకు వ♦చింపఁగ నర్హుల్. 164

క॥ ధూర్తులు మీరలు దుష్పథ,వర్తనులు దయారహితులు ♦ వసుమతి నిష్టా
పూర్తివినిందకు లత్యం,తార్తిప్రదు లెన్న మీరు ♦ ప్రాణుల కెపుడున్. 165

క॥ జగము చరాచరమయ మిది, యగు నంగం బీశ్వరునకు ♦ నంగియు నీశుం
డగుఁగావున నెవ్వారికి, జగతి ననిష్టంబుఁ జేయఁ ♦ జనునె లవంబున్? 166

వ॥ అట్లు ప్రాణుల కనిష్టం బాచరించినయతం డాశివానిష్టకరుండు నిజంబు. 167

క॥ హరిముఖసురల నిజాజ్ఞా,పరిపాలకులం గరంబుఁ ♦ బరిపాలింపం
బరిమార్ప భవాదృశులను, బరగ నియోగించెఁ దండ్రి♦భర్గుఁడు నన్నున్. 16

క॥ చతురంగబలముతోడను, జతురత నిను మార్కొనంగఁ ♦ జయ్యనఁ జనుదెం
చితి బాలుఁడని నన్నవ,మతిఁ జేయక నిలుము కదన♦మండలిఁ గినుకన్. 16

తే॥ శీఘ్రమీవృత్త మంతయుఁ జెప్పి పనుపు, జ్యేష్ఠులకు నీవు బహుతర సేనలొప్ప
వారు ప్రాకారదుర్గముల్ వరుస పాల,నం గొనర్తురు యుద్ధసన్నాహ మలర.

తే॥ పడితి వెంతయు నాదృష్టిపథమునందు, నింక యెటువోయె దఖిలలోకేశునొద్ద
నమరు లార్తులై మొఱపెట్టిరందువలన, దుష్టమగునీకులం బెల్లఁ ద్రుంతునిపుడు.

క॥ అనిన సేనానివచనంబు లాకర్ణించి రోషంబున దష్టాధరుండును, కుటిలభ్రూకుటినటనదుర్నిరీక్షకుండును, నగుచు నిట్టూర్పు లడరఁ దారకుం డిట్లనియె. 172

—* తారకుఁడు కుమారుతో బీరములాడుట *—

ఉ॥ బాలుఁడ వే మెఱుంగుదువు భండనమందును నిల్వనేర్తువే?
యేల ప్రతిజ్ఞ మాయెడల? నేము బలాఢ్యుల, మాహవక్రియా
శాలుర, ముగ్రశౌర్యుల మెసంగును మా కిల క్రూరకృత్య మిం
తేల నిషేధ; మెల్ల విధి యీశ్వరునాజ్ఞను దైత్యకోటికిన్. 173

క॥ కావున విగుణంబైనను, భావింప స్వధర్మ మొప్పుఁ బరధర్మము శో
భావహమయ్యును జనులకు, సేవింప ననర్థమగును సిద్ధము జగతిన్. 174

వ॥ పూర్వమున నస్మదీయులగు దానవుల ననేకుల సంగరాంగణంబునం జెనకియు, మద్భుజాబలంబునం బరాజితులై దిక్పాలకు లందఱుఁ బఱచి; రిందుండును మద్బాణనిర్భిన్నకులిశుం డగుచుఁ బలాయితుండయ్యె; బ్రహ్మయును బ్రహ్మాస్త్రంబు భగ్నంబై నిర్జితుం డయ్యె; నిదియంతయు నట్లుండనిమ్ము. 175

మ॥ ప్రియభక్తిం గడుఁ బూజచేసి హరుచేఁ బెంపొందఁ గైకొన్న య
క్షయధామోజ్జ్వల మా సుదర్శనము సంగ్రామంబున న్నాపయిన్
జయకాంక్షన్ మధువైరి వైవ మదురస్సంఘట్టనం గుంఠితం
బయి భూమింబడఁ దాల్చి తే నదియుఁ బ్రోద్యత్కంఠనిష్కంబుగన్. 176

క॥ ఐరావతాదివారణ,వారంబు చలించె దిశల వారక యస్మ
ద్దారుణశుండాదండవి,దారితమస్తకము లగుచుఁ దద్దయుఁ బోరిన్. 177

క॥ వరశౌర్యులు గణవర్యులు, పరగఁ ద్వదనుజులును వీరబాహుప్రముఖుల్
పరమోహితులై రందఱు, గురుదర్పముమాని క్రౌంచకుధరబిలమునన్. 178

వ॥ మఱియు దివిజసైన్యంబు లనేకసహస్రంబులు మచ్ఛరాహతి శోర్వఁజాలక విముక్తకేశు లగుచు దిగంతంబులకుం బఱచిరి. ఇది యెఱింగి సమరంబునకు రాఁదగునె ? పదియారువత్సరంబులపర్యంతంబు నెవ్వండును సంగ్రామంబున కర్హుండు గాఁడు గావున నీయందు నాకు వైరంబు లేదు. కార్యంబు తెలుంగని బాలుండవు. సుఖంబుగఁ దలిదండ్రులదండ నుండు పొమ్ము శీఘ్రంబున. 179

క॥ అని తారకుం డపల్క, [illegible] యుండు క్రోధం
బున జలితాధ [illegible] సెలంగన్. 180

ఉ॥ పోయొద, నండు [illegible], [illegible]
లా యిటు [illegible] దానవ! [illegible] జేసియున్
వేయువిధంబులన్ బలుక ♦ [illegible] మో
హా! యిని [illegible] ♦ [illegible] మా! 18

మ॥ హరిచక్రంబున [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] మున్ను [illegible] ♦ [illegible]
బరిభూతంబగుదాని [illegible] ♦ [illegible]. 182

వ॥ మఱియు నా చక్రంబు [illegible] రణాజిష్ణుం డగు
విష్ణుచేతం [illegible]; బూర్వ మొక్క
గణముఖ్యు [illegible] త్రంబు నుద్దేశించి
రణమధ్యంబున [illegible] గుంత తారంబయ్యె
నీదృశంబగు సుదర్శనంబు [illegible] నిమ్నం బగుట
యుడియు నరిడియగు పరాక్రమంబుగా [illegible]; విల్లు వికటమాన
మానసుండవగు నిన్ను నిమిషమాత్రంబున [illegible] యుండవసగు చుం గృతాంతని
శాంతాతిథిం జేసెద నని పలికిన విని. 183

మ॥ దనుజేంద్రుం డతిరోష మొప్పంగ సము♦ద్యత్ప్రౌఢిఁ గోదండముం
గొని వజ్రోన్నినదంబు నిండ దిశలన్ ♦ ఘోరాస్త్రముల్ సంగరం
బున వర్షించెను స్వాతిశుక్రజనితాం♦భోదంబులట్టుల్, గలం
గెను వార్ధుల్ భువి కంపమొందెఁ గడు సిం♦గిన్ రాలె నుల్కావళుల్. 184

శా॥ స్కందుం డంత మహోగ్రలీల ధనువున్ ♦ సంధించి జ్యాఘోష మిం
పొందం దచ్ఛరవృష్టిఁ జక్కడంచె న♦త్యుగ్రంబక క్రౌంచ కి
న్కం దైత్యేంద్రుఁడు కాలసర్పనిభముల్ ♦నారాచముల్ నించె నా
యిందూత్తంసతనూజుమీఁద మఱి తా♦నంతే భుజాప్రౌఢిమన్. 185

వ॥ కుమారుండును దన్మార్గణాసారంబు సాయకసహస్రసంఖ్యల నివారించె. మఱి
యుఁ దారకుండు నిజనామచిహ్నితంబగు బాణదశకంబు నాటించిన శరజ
న్ముండు నవ్వుచు లీలామాత్రంబున నవియు నివారించె. 186

ఉ॥ తారకుఁ డంత కోపసము♦దగ్రత సారథిఁ జూచి పల్కె నే
పారఁగ శంభుసూను సమ♦రావనిఁ జేర్చి మదం బణంచెదన్

సారెకుఁ ద్రిప్పు సవ్య మప♦సవ్యముగాఁగ రథోత్తమంబు సం
వేష్టితసైంధవప్రతతి ♦ పెంపు రహింప రణాంగణంబునన్. 187

వ॥ అనిన విని సారథి నిజసారథ్యంబుఁ బ్రకటింపుచు రథాశ్వంబుల సవ్యాపసవ్యం
బులం దోల నతిసంభ్రమంబున. 188

తే॥ దివిజసేనాని ♦ పవనునిదిక్కుఁ జూచి,పఱపుము రథంబు మండల♦సరణి ననుడు
నతఁడుదోలెను బ్రహ్మాండ♦మంతయవియు,ఘనమనోజవపటుతురం♦గములఁబూని.

క॥ సవ్యంబరిగిన నది యప,సవ్యం బపసవ్య మరుగ ♦ సవ్యము గాఁగన్
భవ్యముగఁ ద్రిప్పి రిరుపురు, దివ్యప్రౌఢిమఁ గుమార ♦ దితిజుల తేరుల్. 190

తే॥ సిద్ధగంధర్వకిన్నర♦శ్రేణి దివిని, గప్పి రాహవలోకనో♦త్కంఠతోడ
సూనవర్షంబు వర్షించె ♦ సురగణంబు, శంభునందనుమీఁద స♦సంభ్రముగ. 191

—* శివకుమార తారకాసుర యుద్ధము *—

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు కోదండపాణులై ఘనాఘనగర్జితంబులట్ల జ్యాఘోషం
బు లొనర్చుచు నన్యోన్యజయకాంక్షఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవంబులం బోరునెడఁ
దారకుండు క్రోధారుణవీక్షుం డగుచు శరపరంపరల రోదసీకుహరమండలం
బెల్లఁ గప్పినఁ గుమారుం డవి యన్నియు నివారించి మఱియు నొక్కబాణం
బున దానవునిశరాసనంబు ఖండించి ధాతయుంబోలె నర్థిప్రత్యర్థిభూతప్రదుం
డయ్యె నంత నద్దైత్యుండు భగ్నంబగుచాపంబు విడిచి వేఱొండుధనువుం గొని
నిశితంపుటంపగములు నిగుడించిన. 192

మ॥ హరసూనుండు నిశాతబాణతతి న♦య్యస్త్రాళి వారించి, భా
స్వరతన్ బాణసహస్రముల్, దొడిగి త♦చ్చాపంబు ఖండించి, ప
ల్మరు మర్మంబులు గాడనేసి శరముల్, ♦ పంచాస్యశౌర్యైకభా
సురుఁడై త్రుంచె నిషుద్వయంబునను ద♦చ్ఛుండావిషాణంబులన్. 193

శా॥ దానన్ దైత్యుఁడు కోపమున్ జెలఁగ ను♦ద్యత్ప్రౌఢిమం జేసి మా
ర్వీనాదంబు, శరంబులం దునిమె వే♦వే కేతువున్ వేల్పు లెం
తేని న్విస్మయమంద; నప్పుడు భవా♦నీనందనుం డల్గి బా
హాని స్తంద్రిత సాయకాష్టక మమేయ♦ప్రౌఢి సంధింపుచున్. 194

వ॥ తచ్ఛరాసనంబు ఖండించి శరసహస్రంబున సారథిఁ బొరిగొనిన నంత దాన
వుండు కోపోద్దీపితుం డగుచుఁ దాన తురంగంబులం దోలికొనుచు వేఱొక
విల్లంది సాయకసహస్రంబున షణ్ముఖుసారథి నొప్పించినం గని. 195

క॥ శరజన్ముఁడు కోపంబున, సురచిరకరలాఘవంబు ♦ చోద్యముగాఁగన్
స్ఫురదంబకసాహస్రము, వరపెం దారకులలాట ♦ భాగము నాటన్. 196

వ॥ దాన దానవుండు మూర్ఛిల్లి పడినం గని వేఱొక్క సారథి రథంబుఁ దోలంగాఁ గొని చనియె నంత మహారథులగు సేనానివీరులు చతురంగబలంబులతోడ నెదిరి నానాదివ్యశరపరంపరలు గురియుచు నృత్యశైలంబులు వయిం గెడపుచు నిరోధించిరి. 197

మ॥ సుకుమారుండు శివాకుమారుఁ డప్పుడున్ ♦ సొంపొంద రక్షోబలంబున
ప్రకరోద్భూతశరౌఘవర్షము భుజా ♦ ప్రౌఢి న్నివారించి యం
తకగేహాతిథికోటిఁ జేసె వరుసన్ ♦ దైత్యప్రజం బెల్ల ను
త్సుకతం జూడఁగ నింగి దేవగణముల్ ♦ చోద్యంబు సంధిల్లఁగన్. 198

తే॥ అంతలో మూర్ఛదెలిసి య ♦ య్యమరవైరి, తారకుఁడు లేచి క్రోధంబు ♦ దనరమదిని
సూతు భర్జించె సైన్యస ♦ మేతుఁ డగుచు, నాహవంబున సేనాని ♦ నడ్డగించె.

క॥ తనసేనలు పరిభవమునఁ, జనుటయు నీల్గుటయుఁ జూచి ♦ జ్వాలామాలా
ఘనతరరోషస్ఫురణను, దనుజేంద్రుఁడు చంద్రచూడు ♦ తనయునిమీఁదన్. 200

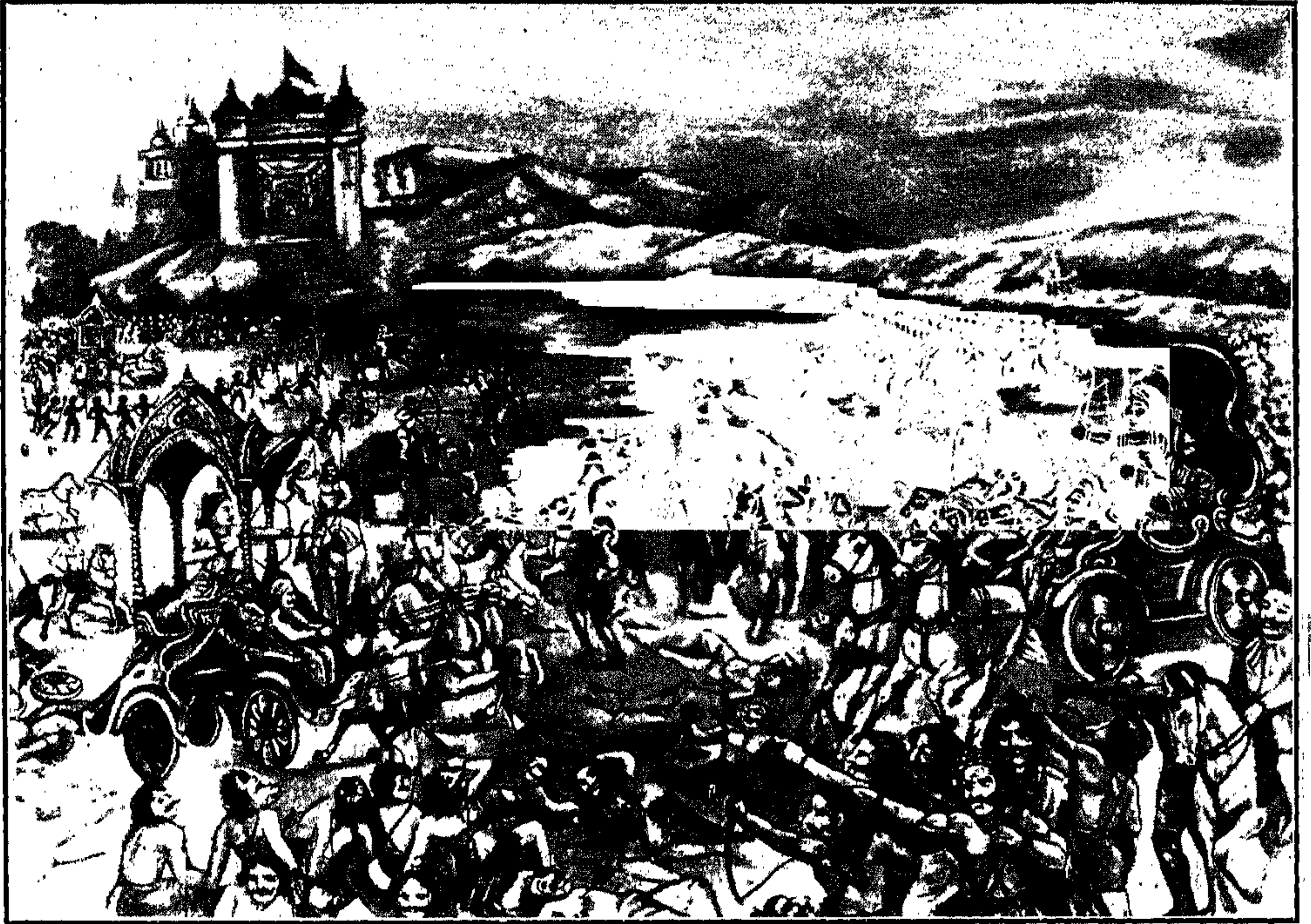
వ॥ ఎందును నవ్యాహతంబునుం గాలానలసన్నిభంబును నగు బ్రహ్మాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన నదియు కుమారునికంటంబుఁ జేరి యడుగడుగునకుఁ బ్రణమిల్లుచు జగద్గురుండైన నమ్మహామహుని యనేకవిధంబుల స్తుతియించె; నివ్విధంబున నైంద్రాగ్నేయయామ్యవారుణసౌరాసురయక్షగంధర్వసమ్మోహనాస్త్రంబు లన్నియు సమరంబునఁ గృతాంజలిపుటంబు లగుచు బ్రహ్మాదిసకలదివిజపూజితుండగు నా దేవుని సంస్తవంబు లొనర్చె, నప్పుడు. 201

క॥ తారకుఁడు వాని నెల్లను, సారత నీక్షించి వేగ ♦ సమరధరిత్రిన్
ఘోరమగు పాశుపతముం, గ్రూరత సంధించి యేసె ♦ గుణరవ మెసఁగన్. 202

వ॥ కుమారుండును నెందును నప్రతిహతంబును నాభీలకీలావృతబ్రహ్మాండభువనంబును రౌద్రంబును నగు నయ్యస్త్రంబుఁ గేల లీలామాత్రంబునం బట్టికొనియె నంత.

క॥ తనశస్త్రాస్త్రప్రకరము, లనయము విఫలంబు లగుట ♦ నధికక్రోధం
బున దైత్యవరుఁడు సూతుం, గని కూటరిపుఁడవు సైన్య ♦ ఘస్మరుఁడ వొగిన్.

మ॥ సమరక్షోణిఁ బిఱింది కేగఁ దగునే? ♦ సవ్యాపసవ్యంబుగా
విమతవ్రాతముమీఁదఁ దోలు రథమున్ ♦ వేవేగ నీకౌశలం
బమరం గాంచెద వాసవప్రముఖదే ♦ వానీకదర్పంబు శీ
ఘ్రము వారించెద నా, సురారివలు కా ♦ కర్ణించి తత్సూతుఁడున్. 205

కుమారతారకాసురుల యుద్ధము.

వ॥ సారథ్యధర్మనిపుణుండై రథాశ్వంబులం దోలి దిగంతంబులు చలింప మాయాతనూజుం డాశీవిషోపమానంబులగు కనకపుంఖవిరాజితశిలీముఖతతులు వర్షించె, నతనికరలాఘవం బేమని చెప్పనగు, తూణీరంబున బాణంబుఁ గొనుటయు శరాసనంబున సంధించుటయు విడుచుటయుఁ జూపరులకు కనంబడ దయ్యె నయ్యెడ.

తే॥ కార్ముకముపట్టుటయె కాదు♦కాలమేఘ, మట్లు శరవృష్టి వర్షించె ♦ నఖిలదిశల
నంబరముఁ గప్పె దురములో♦నసురవరుఁడు, పటుభుజావిక్రమప్రౌఢి♦ప్రస్ఫురిల్ల.

వ॥ కుమారసారథియగు పవనుండును మునుమున్న చోదితుండై శతసహస్రసైంధవయుతంబగు నరదంబు గృహదాహకుండగు దహనుండునుం బోలె మండలాకారంబుగాఁ ద్రిప్పె; నంతఁ గుమారుండును మేరుసన్నిభంబైన కోదండంబుఁ గొని శింజినీధ్వనుల సకలదిగంతంబులును సప్తపాతాళభువనంబులును జెవుడువఱచుచు రథస్థుండై తారకధారాధరజనితం బగుశరవర్షంబు నిజశరపరంపరల వారించె; నివ్విధంబున నయ్యిరువురకుయుద్ధం బత్యంతఘోరంబును, నతితుములంబునగుచు ననుపమానంబు ననిర్దేశ్యంబునునై స్కందతారకయుద్ధంబు స్కందతారకయుద్ధంబునుఁ బోలె నత్యద్భుతంబై చెలంగె; నాసమయంబునఁ గనుంగొను యక్షకిన్నరగరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరగణంబులచే నాకాశం బవకాశంబయ్యె నయ్యెడ. 208

మ॥ జయమున్ లేక పరాజయం బొకనికిన్ ♦ సంధిల్ల కత్యంతవి
స్మయ మొప్పం గడు నాహవంబునన యా ♦ స్కందుం బ్రశంసించి రొ
క్కయెడన్ దిగ్విజయంబు గాంచి సురసం♦ఘంబుల్ విరుల్ చల్లుచున్
జయమైనం దివిజారి కొక్కపుడు సం♦శ్లాఘించి రాదానవుల్. 209

తే॥ నిమిషమున దైత్యకోటిని ♦ నేలఁగూల్ప, శక్తుఁడయ్యును శశిమౌళి♦సంభవుండు
దానవేంద్రునితోఁ బోరెఁ♦దడవు వేడ్క, బాలలీలావినోదముల్♦భాసిలంగ. 210

మ॥ జనియింపన్ దివిజారికిన్ మగుడ భా♦స్వత్ప్రౌఢి మీఱంగ భం
డనమందు న్మును ఖండితంబులగు శుం♦డాదండశృంగంబులం
దనుమర్షంబునఁ బార్వతీసుతుఁడు త♦చ్ఛృంగంబుఁ గావించె శౌ
ర్యనిరూఢిన్ మఱియున్ జనింప నవి వ్ర♦య్యల్ జేసె నెంతేనియున్. 211

—* తారకుఁడు కుమారుని మాయచే మోసగింప నెంచుట *—

క॥ మాయావి దనుజుఁ డంతట, మాయాప్రౌఢిని జయింప ♦ మదిఁ గోరుచుఁ దాఁ
బోయి రయంబునఁ జోరుం,డై యాక్రౌంచాద్రిబిలము♦నందు నణంగెన్. 212

వ॥ అంతఁ గ్రౌంచాద్రితోడంగూడి యయ్యిరువు రనేక విధంబులగు మాయలఁ బన్నుచుఁ గ్రౌంచంబు కాలాయసరాజతహిరణ్మయంబులగు త్రిపురంబులఁ

దారకుండు విద్యున్మాలితారకాక్షకమలాక్షులు నగుచుఁ జూపట్టిన నప్పు డప్పార్వ తేయుండు త్రిపురాంతకుండై స్మితమాత్రంబున దహించె; నంత నప్పర్వతంబు మేఘంబును దానవుం డశనియునైన నక్కుమారుండు ప్రచండమారుతంబై చెండె; మఱియు శైలంబు సముద్రంబును, దనుజుండు బడబాగ్నియు నైన శంభుసంభవుం డక్కుండసంభవుండై చుళుకంబున నాపోశనంబుఁ గొ్రలెఁ; దదనంతరంబ భూధరంబు చక్రవాళాకృతియును నసురుండు నలోకంబగు నంధకారంబు నైన స్కందుండు కోటిభాస్కరసంకాశుండై సంహరించె; నటమీఁద నగంబు హిమవన్మాధవవింధ్యమాల్యవత్పారియాత్రగంధమాదనహేమకూటంబులును రాక్షసుం డైరావతపుండరీకవామనకుముదాంజనపుష్పదంతసార్వభౌమసుప్రతీకరూపంబులఁ గదిసిన శరజన్ముండు వజ్రంబు కేలం గొని కదనంబున నప్పర్వతంబుల భేదించి యగ్గజంబులం బొలిందోలె; నప్పు డయ్యిరువురు నగ్నిమారుతరూపంబుల ధరియించిన షణ్ముఖుండు రోషంబున మోహాకరుండై నిమిషార్ధంబులోనన దర్పంబు దూలించె వెండియు నక్కుధరంబు కాలాగ్నికోటిసదృశంబును గజముఖుండు ప్రళయమార్తాండసహస్రభాసమానుండై రణాంగణంబున విజృంభించిన. 213

క॥ ఆతేజంబున భువనవ్రాతము కంపించె మిగుల ♦ వనధులు కలఁగెన్
భూతములు పాఱె దివిషజ్జాతము భయమందె సిద్ధ♦చారణతతితోన్. 214

—* శివకుమారుఁడు తారకు వధియించి వీరులఁ గాపాడుట *—

వ॥ అంత శరవణోద్భవుండు మూర్తీభవించినయాత్మీయశక్తియుం బోలె వెలుంగు సర్వశత్రునిబర్హిణి యైనశక్తిం బ్రయోగింప నదియు, జ్వాలామాలావిరాజితసకలదిగంతయుఁ, బ్రళయకాలాగ్నిజిహ్వాసదృశయు, జగత్త్రితయసంహారిణియు, విస్ఫులింగాభీలయు, ఘంటాచామరాలంకృతయు, విలయసమయసంజాయమానఘనాఘననిర్ఘోషభీషణయు, నిఖిలవిబుధహృదయభయవినాశినియు, నగుచు వచ్చి నిమిషమాత్రంబున నిర్దళితతారకశిలాకఠినవక్షస్స్థలయు, నిర్భిన్నక్రౌంచయు, నిర్మూలితతదీయమాయాపురయు, సమారవనిర్జితాశేషరక్షస్సైన్యయు నై చెలంగె. 215

ఉ॥ అంతట దానవాధిపుమ♦హత్తరమైనయురంబుఁ జొచ్చిన
క్లాంతయు నిర్గమించె; దను♦జేంద్రుఁడు ఘోరునఁ గూకవెట్టి దు
ర్దాంతతఁ దారకాంతరగ♦తంబయి యున్నదొ లేదొ యంచు న
త్యంతము నేరిచేతఁ దెలి♦యంబడదయ్యెను శక్తి వింతగన్. 216

క॥ దివి కెగసి యెగసి నెవ్వగ, దివిజారి గతాసుఁడై ప♦తింబడ నపుడున్
వివిధజన మెఱిఁగి శక్తిని, సువిదితముగ నసురనురముఁ ♦ జొచ్చి వెడలుటన్. 217

తే॥ వీరబాహుండు మొదలైన • వీరవరుల,నద్రిబిలమందునంత మోహంబుఁదెలిపి
తోడుకొని దెచ్చె వేగంబ•దోఃప్రతాప, మమరసేనానిఁ గొనియాడె•నమరసేన.

మ॥ అపు డవ్వీరులు నిద్రిమేల్కనినయ • ట్లత్యంతసంహృష్టులై
యెపు డున్నట్లన వైభవోన్నతులచే • నింపొంది రవ్వేళ దే
వపదంబందు సుపర్వబృందము విరు•ల్వర్షించె విద్యాధరుల్
నిపుణత్వంబునఁ బాడి రీశుతనయు • న్కీర్తిద్రిశౌర్యోదయున్. 219

వ॥ మఱియు నెవ్వండేని యీతారకక్రౌంచసంహారకథను వినినఁ జదివిన వతనికి సకలశాత్రిపులు పరాజితు లగుదురు; మున్ను మాధవుం డిదియు విని హిరణ్యాక్షసోమకాదుల జయించె బలభద్రుండును నిఖిలదిగ్విజయంబునుం బొందె రణంబున వాసవుండును దానవుల జయించి జిష్ణుం డయ్యె. 220

శా॥ ఈలీలన్ మహనీయశౌర్యవిభవుం • డీశాత్మజుం డద్భుతా
భీలప్రోథిమ మించుక్రౌంచనగమున్ • భేదించి యత్తారకు
న్నేలం గూల్చి విహారమున్ సలిపె నెం•తే లోకసందోహర
క్షాలోలుం డయి దేవమర్త్యమును లై•శ్వర్యంబుల న్వర్థిలన్. 221

వ॥ అంత దారకుండు హతుం డగుట నితాంతసంతోషభరితాంతఃకరణులై సకలదేవమునిగణంబులు విరులు గురిసి నటింపుచు జయజయశబ్దంబులం జెలంగి రప్పు డవ్వీరబాహుండును దదనుజు లెనమండ్రును గణవరులనియుతంబును జతుఃపంచాశత్సేనాపతులును గృతాంజలిపుటు లగుచుఁ గుమారునికటంబుఁ జేరి నిలిచిన వారిం గనుంగొని జగదీశ్వరుండగు హరతనయుం డిట్లనియె. 222

క॥ చిరకాలము దైత్యులచేఁ, బరిభవమును బొంది గాసి•పడితిరి మీరల్
పరిహృతమయ్యెను నేటికిఁ, బరితాపము దైవగతిని • బ్రతుకుఁడు సుఖులై. 223

వ॥ అనిన శరజన్మునకు వార లిట్లనిరి. 224

క॥ లోకాధిప! నీ వుండగ, మాకు శరణ్యుండ వగుచు • నుముఁ బొందు నొకో
యేకష్టము నేహోనియు, నీకరుణం దనరు మాకు • నిఖిలశుభంబుల్. 225

వ॥ మఱియును భవత్పాదకమలధ్యానపరుల మగు మాకు దుష్కరం బెయ్యది యని యభినందించి పలుకుపలుకుల నెల్లరను సంతోషపఱిచి వీరబాహునిం బిలిచి కుమారుండు లోకంబున నవ్యాహతంబగు తారకవిముక్తంబును నిజకరధృతము నగు నప్పాశుపతం బతనికి నొసంగె నప్పుడు దివినిఁ బుష్పవర్షంబు గురిసె దుందుభులు మొరసెఁ, గిన్నరులు పాడిరి, విబుధగణంబు లింద్రసహితంబుగా మనంబున నెంచి రాంబికేయునిచేత శూరపద్మసింహవక్త్రులు జితప్రాయు లైరని. 226

క॥ వారికుతూహల మరసి కు, మారుఁడు సమరోర్వి విడిచి ♦ మఖభుక్తతితో
వీరగణంబులతోడను, జేరె హిమక్ష్మాధరంబు ♦ చెంతకు వేగన్. 227

వ॥ అంత నోషధిప్రస్థంబున మాతామహుని హిమవంతుని సంభావించి తదనుజ్ఞ దేవగిరికిం జనియె. 228

మ॥ సమయాభిఖ్యవిటాగ్రగణ్యుఁడు ప్రదో♦షంబున్ విజృంభింపుచున్
గమనీయంబుగ లోకపుంజము వెలుం♦గంజేయుచున్నట్టి ది
వ్యమయూఖౌఘ మనంతరత్నమును జె♦ల్వారన్ బ్రమోషించి ప
శ్చిమదిగ్భాగము గైరికాభరణల♦క్ష్మిం జేసె నత్యంతమున్. 229

—* సూర్యాస్తమయవర్ణనము. *—

తే॥ సమయశుకలసత్త్రోటికా స♦క్తమునగుచుఁ జరమగిరిశృంగముననుండి♦జారిపడిన
యరుణబింబంబొకో యన♦నంద మొప్పె, నరుణబింబంబు వ్రాలె న♦య్యపరజలధి.

సీ॥ మహితపద్మభవాండ ♦ మందిరాంతరమునఁ, దనరు కెంబట్టువి♦తానమనఁగ
గగనదంతావళ♦గండస్థలంబుల, రాజిల్లు ధాతుప♦రాగ మనఁగ
సమయమహాయోగి ♦ యమరంగ ధరియించు, నసమానకాషాయ♦వసనమనఁగ
శస్తమహీధర♦మస్తకద్రుమములఁ, గనుపట్టుపల్లవ♦కాంతి యనఁగఁ
బశ్చిమదిగంగనామణి♦ఫాలమందు, దిద్దు కాశ్మీరతిలక దీ♦ధితి యనంగఁ
బద్మరాగంపుమణికెంపుఁ ♦ బరిహసింప, సంజకెంజాయ రంజిల్లె ♦ మంజులముగ.

క॥ ఇనదర్శన మబ్బినచో, నినదర్శన మబ్బ దింక ♦ నెట్లొకో యనుచున్
జనియించెన్ జక్కవజ,వ్వనికిం బలుచింత మదిని ♦ వసుధాస్థలిలోన్. 232

సీ॥ రజనీవధూమణి♦రమణీయతరమస్త,విస్ఫురత్కుంతల♦వితతి యనఁగఁ
బ్రసవసాయకమహా♦ప్రధనయాత్రోద్ధృత, బహులీలపటకుటీ♦పటలమనఁగ
గగనతాపింఛశా♦ఖావినిర్గళమరు, త్పుష్పగుచ్ఛప్రభా♦పుంజ మనఁగ
జక్రవాకాంగనా♦సమధికవిరహాగ్ని, సంజాతఘనధూమ♦జాల మనఁగ
దిగ్వధూటీకటీతటీ♦దీప్యమాన,కలితనీలాంశుకాంశుసం♦ఘాత మనఁగ
ఖంజనాంజనదీప్తులు♦రంజిలంగ, నంధతమసంబు ద్రుహిణాండ♦మావరించె. 233

చ॥ కనుగవఁ గజ్జలప్రభలు ♦ కస్తురిబొట్టులలాటసీమలన్
ఘనమగునీలిపట్టుఱవి♦కల్ చనుదోయికి నప్రయత్నమున్
దనర ఘటింపఁజేసెఁ బ్రమ♦దంబెసఁగం గులటాంగనాళి క
త్యనుపమలీల నిండి జగ ♦ మంతయు నెంతయు ధ్వాంతసంతతుల్. 234

సీ॥ సంధ్యామహానట♦చటులజటోల్లస,ద్గంగాతరంగశీ♦కరము లనఁగ
స్ఫురదనంతానంత♦సురనితాంతార్పిత,మందారతరుసూన♦బృంద మనఁగ

ధ్వాంతదంతావళ♦దళితకుంభస్థలీ,జనితముక్తాఫల♦సమితి యనఁగఁ
గైరవిణీసుధా♦కరభావికళ్యాణ,సంచితహోమలా♦జంబు లనఁగ
సమయమహాసీంద్రహస్తాంబు♦జాతకలిత,మహితనిర్మలస్ఫటికాక్ష♦మాల యనఁగ
దారఘనసారరుచులతోఁ♦దారసిల్లి, తార లలరారె నింగి ను♦దారలీల. 235

—* చంద్రోదయవర్ణనము. *—

ఉ॥ కుంకుమరాగయుక్తములు ♦ కోమలమై చెలువొందు ప్రాగ్దిశా
పంకజలోచనావదన♦పద్మము నాఁ దొలుత న్సరాగుఁడై
పంకజవైరి జక్కవల♦పాలిటిమిత్తి చకోరబంధుఁ డే
ణాంకుఁడు శీతభానుఁ డుద♦యాద్రినిఁ బొల్చె విలాసమొప్పఁగన్. 236

తే॥ రాగరహితమై స్వచ్ఛత♦రంబు నగుచుఁ, జెలువుమీఱినయోగీంద్ర♦చిత్తమట్ల
రాగమునుమానిక్రమముగా♦రహిఁజెలంగెఁజంద్రబింబంబుధవళిమ♦సాంద్రమగుచు

వ॥ అప్పు డక్కుమారుండు సురభూధరంబు ననుగ్రహింపం దలంచి యందు జతు
రంగబలంబుల నివేశింపంజేసి రథంబు డిగ్గి నివర్తితసాయాహ్నికకృత్యుం డగు
చు గిరీంద్రుచేఁ గృతాతిథ్యుండై పరమానందంబు నొందె. 238

క॥ దివిజులు ముదమున భవసం,భవునిం బ్రార్థించి రెలమి ♦ బహుతరభక్తిన్
భువనాధిప! నీ విచ్చో, నివసింపు దయార్ద్రదృష్టి ♦ నెలకొని మాపైన్. 239

వ॥ ఏము భవత్పాదకమలంబు లర్చించెద మస్మదభీష్టంబు లీడేర్పు మనిన నంగీక
రించి భక్తవత్సలుండగు జగద్వల్లభుండు నిజపూజార్థంబు వారల కనుజ్ఞ నొసం
గెనంత. 240

తే॥ దేవశిల్పిని రావించి ♦ దివిజవరులు, హరకుమారుఁడు వసియింప ♦ హాటకాద్రి
మణిమయంబైన నగరంబు♦మహిమమీఱ,వేగరచియింపు మనవుఁడు♦విశ్వకర్మ.

సీ॥ భవ్యవజ్రోపల♦ప్రాకారవలయముల్, గురుతరమణిమయ♦గోపురములు
రత్నకూటోపమ♦రమణీయసదనముల్, మహనీయతరదివ్య♦మండపములు
భాసురాభ్రంకష♦ప్రాసాదజాలముల్, విలసితసోపాన♦వేదికలును
గంధేభకీలిత♦బంధురద్వారముల్, పృథుతరఘనచిత్ర ♦ భిత్తికలును
గమలకల్హారపరిమళ♦కలితలలిత, రమ్యకాసారకేళికా♦రామతతులు
రాజవీథులు శతసహ♦స్రంబులొప్పఁ, బురము నిర్మించె నప్పు డ♦ద్భుతముగాఁగ.

వ॥ అంత హరిబ్రహ్మాదు లత్యంతమోదంబున దేవదుందుభిశంఖకాహళరవంబులు
మోయఁ గాశ్యపాత్రివశిష్ఠాదిమహాఋషులును నిగమాగమారజ్ఞులగు విప్ర
వరులు పూర్ణకుంభంబుల కరంబులధరియించి స్వస్త్యయనంబులు చెప్ప ముక్తాని

తాసశోభితంబును రత్నప్రభా దేదీప్యమానంబగు రాజవేశ్మంబు రాజాధిరాజనందనునిం బ్రవేశింపంజేసిరి గణపుంగవులు యథార్హభవనంబుల న్నివసించిరి. 243

తే॥ వీరబాహుండు హస్తార•విందములను, రత్నపాదుక లందియ్య•రమణ మెట్టి
దివ్యధామంబునందును•దీప్తి యెసఁగ, నధివసించెఁ బ్రసన్నుఁడై•హరసుతుండు.

వ॥ ఇట్లు సింహాసనాసీనుండైన యాదేవుని సకలదివిజులు నికటంబున నంజలిపుటఘటితనిటలతటు లగుచు వివిధస్తోత్రంబుల నర్ఘ్యపాద్యాద్యుపచారంబుల సంప్రీతుం జేసి యావరణదేవతలగు వీరబాహుప్రముఖుల శాస్త్రోక్తవిధానంబుగా సపర్యల సంతుష్టులఁ జేసి యెల్లరును గృతార్థులైరి; జగద్వంద్యుండైన నక్కుమారుండు కైలాసమునందు శంకరుండుబోలె మేరుగిరియందు గణముఖ్యులతోడ దేవగణసమేతుండై క్రీడార్థంబుగా నివసించె. 245

—* తారకుమరణమునకు వానిభార్యలు విలపించుట *—

ఉ॥ తారకుఁ డాజి నీల్గుటకుఁ • దత్ప్రియపత్నులు సౌరియాదిగా
తారకభార్య లందఱును•దగ్ధయు దుఃఖభరంబుచే సమి
ద్ధారుణియందుఁ జేరి కను•దమ్ముల వ్రీలగ నశ్రుబిందువుల్
చారుపికీకుహూధ్వనుల • సారెకు నేడ్చిరి నేలఁ దూలుచున్. 246

క॥ హారమణ! యెందుఁ బోయితి, నీరమణుల మమ్ము విడిచి,•నీపోయినయా
దారిన మేము న్వచ్చెద, మారయ భవదంఘ్రిసేవ•యర్హము మాకున్. 247

సీ॥ నేఁడు గాంచిరిగదా•నిఖిలనిర్జరవరుల్, గడు నిరాతంకులై • కౌతుకంబు
నేఁ డహో పొందిరి•నిండార మోదంబు, చారణమునిసిద్ధ•సంఘములును
నేఁడు నిర్జితుఁ డయ్యె•నిజభుజాదర్పంబు, దూలఁగుచు శూరప•ద్ముండు తలఁప
నేఁడు హతుండయ్యె•నిక్కంబు క్రౌంచమహీధ్రము, గోల్పోయి సింహాము•ఖుండు మిగుల
హరిసుదర్శన మెవ్వాని•యురముఁ దాకి, భూషణప్రాయ మయ్యెను•బోరిలోన
నట్టినిన్నును దెగటార్చె • నహహ యెట్లు, శక్తిచే నొక్కబాలుండు•శౌర్య మెసఁగ.

క॥ జలజభవాస్త్రము వాసవు, కులిశం బెవ్వాని మ్రోలఁ • గుంఠితములగున్
బలశాలి నట్టినిన్నును, బల మణఁచెనె శక్తిచేత • బాలుం డాజిన్. 249

వ॥ అని బహువిధంబుల విలపించుచు స్వాంతంబునంద దుఃఖంబు నిండి యశ్రువర్షంబులుం గురియుచు శోకసంతప్తహృదయలై తత్పత్ను లంద ఱిట్లు పరివేష్టించియున్న యెడ. 250

మ॥ అలఘుక్రోధి గజాశ్వసూనుఁ డసురేం•ద్రాఖ్యుండు తా స్వేచ్ఛగా
నలసింహాస్యునివీటనుండి జనకున్ • హర్షంబుతోఁ జూడ నే

నలు గొల్వం జనుదెంచి మార్గమున నా♦నాదుర్నిమిత్తంబులన్
బలువీక్షింపుచుఁ దన్స్మృతి న్విని యన♦ల్పంబైనఖేదంబునన్. 251

వ॥ శీఘ్రంబ పురంబుఁ జేరి. 252

చ॥ విదళితమూలమైనపృథి♦వీరుహమట్ల ధరిత్రి వ్రాలి బ
ల్వదనము విన్నఁబోయి కటి♦వస్త్రముతోడ విముక్తకేశుఁడై
హృదయము గుంద దైన్యమున♦ నేడ్చెను హాజనకా! పరేతరా
ట్పదమును జేరితే దివిజ♦భంజన! మమ్ములఁ బాసి పోయితే. 253

తే॥ శౌరిచక్రంబు కంఠభూ♦షణము గాఁగ, దాల్చె నెవ్వాఁడు వజ్రంబు♦ధారదరిగె
భండనంబున నెవ్వని ♦ జెండలేక, నట్టివీరుని నర్భకుం ♦ డెట్టుఁ దునిమె? 254

వ॥ అని సమరాంగణంబున గతప్రాణుండై నతండ్రిని గని శోకింపుచు నాకుల
చిత్తులగు జనులకు విషాదంబు జనింప విలపించె. 255

శా॥ శాంతింబొందెను నేఁడు నిర్జరమనో♦జాలావళుల్ నేఁ డహో!
కాంతున్వాసవుఁ బొందఁగల్గె శచికిం ♦ గౌతూహలంబొప్ప న
త్యంతం బప్సరలున్ వరించిరి సుప♦ర్వానీకము న్నేఁ డహో
యెంతే పట్టణమయ్యె స్వర్గ మమరా♦భీష్టంబులుం జేకురెన్. 256

తే॥ శూరపద్ముండు నేఁడిదే ♦ బీరమణఁగె, సింహవక్త్రుండు నేఁడిదె♦ చెలువుఁదక్కె
భగ్నవాంఛితులై హత♦ప్రాణులైరి, పోరిలో వీరిదక్షిణ♦భుజము వడియె. 257

వ॥ అని పెద్దయుంబ్రొద్దు శోకవివశుండై చింతింపుచు దైన్యాకులచిత్తుండును,
విలోకితదశదిశాభాగుండును, దష్టదంతాధరోష్ఠభీషణుండును, గ్రోధారుణవీక్ష
ణుండునునై యట్టహాసంబుఁ జేయుచు గంధకాష్ఠంబుల జితి ఘటించి విధిపూర్వ
కంగాబు జననీజనకులకు నౌర్ధ్వదైహికంబు నిర్వర్తించి శీఘ్రంబ చతురంగ
బలంబుతోడ వీరమహేంద్రపురంబుఁ జేరి యందు. 258

క॥ జనకజ్యేష్ఠుని మాయా, తనుజాతుని శూరపద్మ ♦ దైత్యవరేణ్యుం
గనుఁగొని పాదంబులపై, ననయముఁబడి లేవ కార్తుఁ ♦ డై విలపింపన్. 259

వ॥ శూరపద్ముం డాభ్రాతృతనూజుండగు నసురేంద్రుని కరంబుఁ బట్టి లేపి యాలిం
గనంబుఁ జేయుచు వత్సా! నీవిట్లు శోకింపనేల? భయంబు విడువు మని కన్నీరు
దుడుచుచు నూఱడించిన జ్యేష్ఠపితృవ్యునకుఁ దారకసుతుండు శోకకారణంబగు
తద్వృత్తాంతం బంతయు వినుపించె నప్పుడు. 260

క॥ అంతం గుందుచు మదిలో, నెంతయు నాశూరపద్ముఁ ♦ డిది వినవలయున్
వింతగ మత్సోదరునకు, నింతటియాపదను జేయ ♦ నెవ్వం డోపున్. 261

వ॥ అస్మద్విషయభూతంబులైన బ్రహ్మాండంబులలోన దివిజు లెవ్వారును మత్తో
దరుపరాక్రమంబునకు నిలువనోప రీదృశబలాఢ్యుఁడగు హరసూనుచేత
సమరంబున హతుం డగు టది యసత్యంబు గానోపు; నీవు బాలుండవు గావున
భ్రమించితివో? స్వప్నంబుఁ గాంచితివో? కాక యిది నిశ్చయంబగునే? వెఱవవల
దు, శోకం బుడుగు మనిన శూరపద్మునకు సుతుం డిట్లనియె. 262

క॥ కా దిది భ్రాంతియు స్వప్నము, గా దిది విను మార్య వైహి♦కక్రియ లయ్యెం
గా దన్నృతం బిట వచ్చితి, నీనందను గుహునిభీతి ♦ నిలువక యచటన్. 263

వ॥ ఈ యర్థంబునందు సందేహంబు వలదు నీ పాదంబు లాన యనవుండు. 264

—* తారకుగురించి శూరపద్మాదులు విలపించుట *—

ఆ॥ శ్రోత్రశల్యమైన ♦ సుతువాక్య మాలించి, శూరపద్ముఁ డాత్మ ♦ సొంపుఁదక్కి
యాసనంబు డిగ్గి ♦ యవనిపైఁ బడి కడు, భ్రాతృశోకమునను ♦ బడలెమిగుల. 265

వ॥ అంత సింహవక్త్రుండును భ్రాతృవధంబు విని భగ్నమూలంబైన వృక్షంబునుం
బోలె నేలఁ బడి వికీర్ణకేశుండును ధూళిధూసరితవిగ్రహుండును నై విలపింపఁ
దొడంగె. 266

క॥ కరముల నెత్తుచుఁ దమ్ముని, యురమునఁ గడుఁ గౌఁగిలించి ♦ యురుదైన్యముతో
సురరిపుపతి విధి దూరెను, గురుతర హాహాప్రలాప♦ఘోషితదిశుఁడై. 267

వ॥ అంత నఖిలమంత్రులు సేనాధిపతులును విద్వత్పురోహితులును నాదిగాఁగల
సకల జనంబులును దుఃఖించి రప్పుడు దీనవదనుం డగుచు మూర్ఛాక్రాంతుండై
పడియున్న శూరపద్మునిఁ దన్మంత్రివర్యు లుపచారంబుల మగుడ సంజాత
చైతన్యునిం జేసిరి. 268

క॥ ధృతిశాలి శూరపద్ముఁడు, గతమూర్ఛుం డగుచు లేచి ♦ ఘనతరరోషా
న్వితుఁడై పండ్లుం గీటుచు, వితతాట్టహాసం బెసంగ ♦ వీక్షించి దిశల్. 269

మ॥ కరముల్ దట్టి చరాచరంబయిన లో♦కం బెల్ల యత్యంతమున్
స్ఫురదీక్షాగ్నుల నిర్దహించుకరణిం ♦ జూపట్టుచున్ హుంకృతుల్
పరగన్ సారె మహాశనిస్వనముల♦ట్లుం బల్కె నుగ్రంబుగా
గరిమన్ మత్పదయుగ్మ మాన వినుమీ ♦ గాఢప్రతాపోన్నతిన్. 270

వ॥ సంగరాంగణంబున మత్పరిపంథిని సబాంధవంబుగా సంహరించెద నవశ్యం
బింక శీఘ్రంబ యుద్ధంబునకు సన్నద్ధులై మహాధన్వులైన సకలసేనాధిపతులును
సైన్యంబులతోడ పురంబు వెడలి సమరాభిముఖు లగుచు వాదిత్రనిస్సాణడిండి
మంబులతోడ జయభేరులు మ్రోయ నరుగుం డని యాజ్ఞాపించి క్రోధంబున నవ

యవంబులు చెమర్ప గూఢచారులం బిలిచి రోషభీషణుం డగుచు దనుజేంద్రుం
డిట్లనియె. 271

శా॥ ఆలస్యం బొనరింప కిప్పుడు మదీ◆యాజ్ఞ న్వెసం బోయి యా
ప్రాలేయాంశుకిరీటనందనుని సం◆గ్రామార్థమై పిల్వుఁ డిం
తేలా మీకు భయంబు మానసములం ◆ దీతండు మత్సోదరుల్
బాలుఁ న్వంచనఁజేసి దేవహితుఁడై◆ భర్జించె యుద్ధంబునన్. 272

క॥ సానుజుఁడ వగుచు నెంతే, తానం బ్రాణములతోడ ◆ ధర నుండగ నా
హా! నిద్రాభోజనములు, వానికి ఘటియించు టెట్లు ◆ వైభవ మెలమిన్? 273

క॥ దివిజులతో నిది మొదలుగ, భవదీయోదరములందుఁ ◆ బాయక నేనున్
నివసింతు ననుచుఁ బలుకుదు, ధ్రువముగ మద్వచనమట్లు◆ధుర్యతమీరన్. 274

వ॥ ఇట్లు వలికి తోడన జనుండని దూతల కనుజ్ఞ యొసంగి యశ్వలక్షణపరిజ్ఞుండైన
సూతుం బిలిచి యిట్లనియె. 275

మ॥ హరిసాహస్రయుతంబు రత్నమయమై ◆ యభ్యున్నతిన్ సొంపునిం
పురథశ్రేష్ఠ మభేద్యమైన కవచం◆బుం జండకోదండమున్
శరసంఘాతము లాయుధప్రకర మ◆క్షయ్యంబు లౌ తూణముల్
గరిమం దెమ్మని దానవాధిపుఁడు కి◆న్కన్ సూతుఁ బ్రేరేపఁగన్. 276

వ॥ ఆసమయంబున నీతిశాస్త్రవిశారదుండును మంత్రాలోచననిపుణుండును మతి
మంతుడును నగు నమోఘుండను మంత్రిముఖ్యుండు సభాస్థలి వీతభయుం
డగుచు నద్దనుజేంద్రునిఁ గని యిట్లనియె. 277

క॥ దితిజేంద్ర! రాజనీతియు, క్షితిలో నత్యంతమహిమఁ ◆ జెలువుదలిర్పన్
సతతంబును శక్తిత్రయ,యుతమౌ తద్రీతిఁ దెలియ◆నోపరు మూఢుల్. 278

వ॥ అదియు నొకటి యుత్సాహశక్తియు నొండు మంత్రశక్తియు వేఱొండు ప్రభు
శక్తియు నై యొప్పుచుండు; రాజుల కవశ్యంబు లివి గ్రహింప నర్హములగు;
మఱియు సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావసమాశ్రయంబు లనియెడు షడ్గు
ణంబులు దనరు; నివి యెఱుంగవలయు; స్వామ్యమాత్యసుహృత్కోశరాష్ట్ర
దుర్గబలంబు లనియెడు సప్తాంగంబులుం గలవు; వీని నన్నింటిని రక్షింపవలయు;
నదిగావున నభిజ్ఞుండవైన నీ వెఱుంగనిది యే మున్నది స్మరింపఁజేయు టంతియ
కాని యని పలికి వెండియు. 279

క॥ దానవవర! విను మిప్పుడు, యానార్హుఁడు గాఁడు బాలుఁ ◆ డజ్ఞుఁడు స్కందుం,
డేనాఁడును సునకించుక, మైనన్ ద్వేషంబు గలదె ◆ యాహారునందున్? 280

వ॥ అతనియాత్మజుండగు సేనానియు సాక్షాచ్ఛంకరుండ యగు యదృచ్ఛాగతి భవత్సోదరుండగు తారకుం డనభిజ్ఞుం డగుచు నతనితోడ యుద్ధం బొనర్చి నిధనంబునొందె; నదియునుంగాక నాకనిలయు లగునస్మద్విరోధులచేతఁ బ్రార్థితుండై శంభుండు శక్తిధరు నరందముఁ గుమారునిం బనిచిన నబ్బాలుండు మనకు నుపాస్యుండుగాని యతనితోడఁ గలహించుట కర్జంబు గా దని యమోఘుండు పలికిన విని శాంతిం బొంది మనంబున నాలోచించి మగుడి సింహాసనారూఢుండై శూరపద్ముండు బకమయూరశ్యేనచక్రవాకశుకప్రముఖులగు దైత్యులం బిలిచి వస్త్రాభరణమాల్యాదుల బహూకరించి యేకాంతంబున. 281

—* శూరుఁడు కుమారుచరిత మెఱుంగఁ గోరి వేగుల నంపుట *—

క॥ బలయుతు లగుమీ రిత్తరి, నలసుబ్రహ్మణ్యుఁ జేరి ♦ యాఖ్యాసదృశం
బులయిన రూపంబులతోఁ, జెలఁగుచుఁ గుశలత్వ మొప్ప ♦ శీఘ్రముగాఁగన్. 282

శా॥ ప్రాయం బెంతయొ? రూప మేకరణియో? ♦ ప్రజ్ఞావిధం బెట్టిదో?
యేయుద్యోగము సందు వాటిలునొ? వాఁ ♦ డెచ్చోఁ బ్రవర్తించునో?
నా యీశాత్మజుసేన లేకొలఁదియో? ♦ యాశౌర్య మేచందమో?
యాయస్త్రస్ఫురణంబు లెట్టివియొ? త ♦ థ్యం బొప్పఁ దద్వృత్తమున్. 283

వ॥ సర్వంబును విచారించి రండు పొం డని గూఢచారులం బనిచి సకలమంత్రిసమేతుండై శూరపద్ముండు హతుండైనతమ్మునిఁ దలంచుచుండె నంత. 284

చ॥ పువువిలుతుండు కేల శర ♦ పుంజము డించెఁ, జలించెఁ దారకల్,
ధవళిమఁ గాంచె దీపశిఖ, ♦ తామరసప్రభ విస్తరించె, జ
క్కవకవ కౌతుకోన్నతినిఁ ♦ గాంచె నటించె, నశించెఁ జీఁకటుల్,
రవి యుదయించెఁ బూర్వకుధ ♦ రంబునఁ, దెల్విని గాంచె దిక్తటుల్. 285

వ॥ ఇట్లు సూర్యోదయం బైనసమయంబున సుబ్రహ్మణ్యుండు హరిబ్రహ్మప్రముఖనిఖిలదేవమునిగణయుతుండై నిజసైన్యంబులు గొలువ నమ్మేరుమహీధరంబు వీడ్కొని మనోజవంబున గగనపథంబు దక్షిణదిశ నొంది లోకానుగ్రహార్థంబుగాఁ బరమేశ్వరకల్పితంబులైనదివ్యస్థలంబులు లోచనపర్వంబుగాఁ జూడం దలంచి ప్రథమంబు ఘాషమాత్రోదకపానంబును, మాతృస్తన్యపాననివృత్తికరంబును, శివప్రియంబును, మనోరథాంకురోదయకేదారంబును నగు కేదారంబునం జేరి ప్రముదితాంతరంగుండై కేదారలింగంబును భజించి, యనంతదివ్యమహిమప్రకాశినియగు కాశినిం డాసి విశ్వనాథునిం గొనియాడి, నిరతిశయనిశ్శ్రేయసానందమూలంబగు శ్రీశైలంబునుం గని, కరుణాసనాథు భ్రమరాంబికానాథుఁ బ్రశంసించి, విరూపాక్షంబున కరిగి విరూపాక్షేశ్వరుని వీక్షించి, సువ

ముఖరీతటభాసురంబగు దక్షిణకైలాసంబుఁ గాంచి, జ్ఞానప్రసూనాంబికామనోహరు నుపాసించి, నిజనివాసంబగు వేంకటాచలంబుం గనుంగొని,యట వటారణ్యంబునకుం జని యందు నూర్ధ్వతాండవఘుండితు మహానటుని సందర్శించి, భూషితాంభోధికాంచి యగు కాంచిఁ గాంచి, రసాలతరుమూలనివాసిని జంద్రకళాభాసిని సంస్తుతించి, నిజాభీష్టనిలయంబగు కుమారగోళంబుఁ జూచి,యరుణాచలంబున కరిగి యందు జ్యోతిర్మయలింగంబు నారాధించి, యందుండి చని వృద్ధాచలంబు వీక్షించి ప్రవృద్ధకుతూహలుండై చిదంబరంబుఁ బ్రవేశించి కనకసభాపతినిం గీర్తించి నిఖిలదురితనిరాకరణధురీణంబగు కుంభకోణంబునకుం జని మఱియు నన్యంబులగు శివస్థానంబు లన్నియు విలోకింపుచుఁ గావేరి కుదగ్భాగంబున విభాసిల్లు మణినదీతటంబున కరుదెంచి యందు. 286

చ॥ జలజములతోడ జక్కవలు ♦ సారెకు స్రుక్కఁ దమిస్రపుంజముల్
బలుమఱు నిక్కఁ, జిత్తజుని ♦ బారికిఁ జిక్క వియోగిసంఘ మిం
పలర, విహంగజాలము వి ♦ హారము దక్క, నభంబునందుఁ జు
క్కలు రహి కెక్కఁ, గ్రుంకె నల ♦ కంజహితుం డపరాబ్ధిఁ గ్రక్కునన్. 287

క॥ ఐంద్రిముఖచుంబనమ్మును, జంద్రుఁడు గావించి కుముద ♦ సంఘము లలరన్
సాంద్రతమఃపాటన ని, స్తంద్రవిభాభాసియై ము ♦ దంబు దలిర్పన్. 288

వ॥ అంత సుబ్రహ్మణ్యుం డారాత్రి మణినదీతటంబున నివసింపందలంచి విశ్వకర్మను నియోగించిన నతండు వివిధమణిచిత్రగృహనివహాలంకృతంబును, మహనీయదివ్యమణిమయగోపురప్రాకారమండపాద్యభిరామంబును, నభ్రంకషప్రాసాదజాలంబును, గమలకల్హారపరిమళమిళితకమనీయకాసారభాసురంబును, గుసుమితఫలితలలితవివిధతరులతాశోభితారామరమణీయంబును నగు కుమారనగరంబు సృజించి తన్మధ్యంబున నవరత్నమయంబైన రాజభవనంబు నిర్మించిన. 289

క॥ అందు వసించెను ముద మిం, పొందఁగ గౌరీతనూజుఁ ♦ డురువైభవ మిం
పొందఁగ సంక్రందనముఖ, బృందారకబృంద మంతఁ ♦ బ్రేమ దలిర్పన్. 290

వ॥ తదనుమతి యథార్హమందిరంబుల నిలిచి రంత నిశాముఖంబున నొక్క వనదేవత యింద్రనిక్షిప్తంబైన భూషణభాండంబుఁ గొనివచ్చి యింద్రశిబిరంబునందు రహస్యంబుగా నింద్రున కొసంగిన నతం డాభాండం బుద్ఘాటనంబుఁ జేసి ప్రథమంబు శచీకాంతభూషణంబులఁ గని. 291

సీ॥ ఈ కుండలములె పో ♦ యిభరాజగామినీ, ఘనకటాక్షస్ఫూర్తిఁ ♦ గాంచునవియు
నీ కంకణంబులే ♦ రాకేందునిభవక్త్ర, హస్తావలంబన ♦ నమరునవియు
నీరత్నకాంచియే ♦ యిందీవరేక్షణ, కనుగుణంబుగఁ గాను ♦ నెనయు నదియు
నీ నూపురములె కా ♦ హేమలతాతన్వి, పాదాంబురుహసేవఁ ♦ జరగునవియు

ననుచు నిజవధూమణి మేన • నందమైన, యఖిలమణిభూషణశ్రేణి • నరసియరసి
గరిమ నెదఁ జేర్చుఁ జేకొని • గారవించుఁ, గన్నుఁగవ నొత్తు మృదుపద • కలనఁ బొగడు.

క॥ ఓరమణీకుచలికుచవి, హారమ! విమలప్రభావ • హారమ! ముక్తా
హారమ! నీవుం దొలఁగితి, హా! రమణీయతఁ బణంతి • నటఁ గూడ కొగిన్. 293

వ॥ అని యివ్విధంబున భూషణంబులు తిలకించి నిజపత్నిం దలంచి యిందుఁడు విర
హాకులేందుఁడయ్యె. సహకారిదర్శనంబున నెవ్వరేనియు నట్ల తలంతురు. 294

క॥ అరవిందబాణుఁ డప్పుడు, విరితూపులు గూర్చి చెఱకు • వింటను వేడ్కన్
సురలోకవిభునిపై ని, ష్కరుణన్ని గుడించి విగత • గర్వునిఁ జేసెన్. 295

వ॥ అప్పు డతండు. 296

క॥ కామునిశాతాస్త్రములు ని, కామవ్యథఁ జేయఁ దలఁకి • కామాతురుఁడై
కామిని సన్నిధివర్తిని గామినిఁ, గడుఁ దలఁచు మంద • గామిని నెదలోన్. 297

సీ॥ మలయసమీరంబు • మైసోఁక బెగ్గిలి, యహిరాజు రోమాలి • యనుచుఁ దూలు
మదకోకిలాధ్వనుల్ • మాటికి మ్రోసిన, హా రామ! యనుచు వే • మారుఁ దలఁచుఁ
జంద్రికాజాలంబు • సారెకుఁ బైకొన్న, నరుణబింబాధరా! • యనుచుఁ గుందు
నళులఝుంకారంబు • లతిశయిల్లినఁ జెంత, హా చంద్రికామోద! • యనుచు సోలు
విరహతాపానలం బాత్మ • విస్తరిల్ల, ఘనఘనాఘననిభవేణి! • యనుచు వగచు
మోహతిమిరంబు నిబిడమై • మోహరింపఁ, జంద్రముఖి! యంచు నెంతయు • సంతపించు.

వ॥ ఇట్లు విరహవేదనావిహ్వలుండై సురవల్లభుండు పరిచారికాకరావలంబనంబుఁ
గొని పరివారవిరచితకుసుమతల్పంబున నొక్క నిమిషంబు శయనించి యంత
దుర్భరంబగు వియోగతాపంబునఁ గేళికోద్యానసరోవరపరిసరంబున విహ
రించి సుఖంబుఁ గానక విరహోద్రేకంబున నొక్క నిమిషంబు శయనించి
యంత దుర్భరంబగు వియోగతాపంబున యుగసహస్రకల్పంబుగా నా రాత్రిఁ
గడపె. 299

ఉ॥ అంతఁ బ్రభాతమైన నమ • రాధిపుఁ డాత్మను నిగ్రహించి సు
స్వాంతత గంధసారఘన • సారపరాగవిలేపనంబులన్
గంతుశిలీముఖప్రకర • కల్పితగాఢవికార మంతయున్
శాంతిని బొందఁ జేసి గుహు • సన్నిధిఁ జేరెఁ దదీయసేవకుల్. 300

వ॥ అంతఁ గుమారుండు నిర్వర్తితప్రభాతకృత్యుండై జననీజనకచరణారవిందసమా
రాధనతత్పరుం డగుచు భక్తిపూర్ణంబైనమనంబున శంభులింగంబు నర్చింప
నారంభించె, నాసమయంబున. 301

—* హరుఁడు కుమారునకు దివ్యశరముల నొసంగుట *—

క॥ హరపూజార్థము గ్రుక్కన, విరులన్ సమకూర్చి రమితవినయం బొప్పన్
హరియుం బ్రహ్మయు వజ్రియు, సురచారణసిద్ధగణము సురుచిరభక్తిన్. 302

వ॥ అప్పు డవ్విధంబున నవ్విబుధసేనాని యనూననిష్ఠాగరిష్ఠుండై విధిపూర్వకంబుగా వివిధమహావిభవం బలరం గృతపాశుపతవ్రతుండై యివ్విధంబున నర్చింపఁ బార్వతీసమేతంబుగాఁ బరమేశ్వరుండు వృషభవాహనారూఢుండై ప్రసన్నుం డగుచు నక్కుమారునకు రౌద్రపాశుపతాదిమహాదివ్యాస్త్రంబు లొసంగి యంతర్హితుం డయ్యె. 303

మ॥ సురసేనావిభుఁ డంత దేవగణముల్ సుస్వాంతతం గొల్వ ది
వ్యరథస్థుండయి తత్పురి న్విడిచి శశ్వత్ప్రేమ నందందు నా
హరుదివ్యస్థలముల్ గనుంగొనఁగఁ బో నాలోకితంబయ్యె వే
మరు మ్రోల న్మరుభూమి యెవ్వరి కగమ్యంబై మహాఘోరతన్. 304

సీ॥ సూర్యాంశుజాలముల్ సూర్యకాంతములప్పై, నట్లను జ్వాలాకణాళిఁ గురియు
హేమంతరాత్రుల నిందుదీధితులను, జేయజాల వోకింత శీతలతను
స్నుహియాదిగాఁగల క్షోణీరుహంబులు, వర్షర్తువున నైన వాడుఁ బుట్టు
స్ఫుటితభూస్థలులందభోగిలోకనివాస, ఫణిఫణామణిరుచుల్ పరిస్ఫురిల్లుఁ
బక్షిసంఘంబు మృగపఙ్క్తి పశుగణంబు, స్వేచ్ఛ నట వచ్చి నిలువ కేఁగు నవల
తత్క్షణంబున సంతాపదహ్యమాన, తనువు లగుచును దన్మరుస్థలమునందు 305

క॥ ఆమరుభూమిఁ జరింపుచు, వేమారు ననుగ్రహించె విశ్వేశ్వరుఁ డా
స్వామి, తదాదిగ జంతు,స్తోమంబుల కదియు నధికసుఖదం బయ్యెన్. 306

వ॥ అంత నమ్మహాదేవతనయుం డమ్మరుభూమి విడిచి శీఘ్రంబ పశ్చిమగిరి కరిగి రమణీయంబైన యబ్భూధరంబున తప్తుండును ననంతుండును నందియుఁ జతుర్ముఖుండును వజ్రపాణియు మాలియు నను షణ్మహర్షులు తపం బొనర్చుచుండి త్రిభువనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం గని తచ్చరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి దూరంబున నిల్చి రెంతయు వినయంబున. 307

క॥ ఆసమయంబునఁ జెంగట, భాసురముగ నిలిచి వారి పౌర్వికవృత్తం
బా సేనానికిఁ దెలిపెను, వాసవుఁ డత్యంతమధురవాగ్గోరణులన్. 308

శా॥ స్వామీ! వీరు పరాశరర్షితనయుల్ వ్యాసాగ్రజుల్ మున్ను మే
ధామాహాత్మ్యంబున మూర్ఖులై శరవణాంతంబందు మత్స్యంబులన్
వేమారు న్వధియించి రజ్జువుల నెంతే గూర్చి క్రీడింపఁగా
నామౌనీంద్రుఁడు చూచి నందనులపోద్యత్క్రూరకృత్యం బొగిన్. 309

వ॥ అత్యంతరోషంబునఁ బుత్త్రులారా! మీర లవివేకులై మహామోహంబున వ్యర్థంబుగా మత్స్యహింసకు లయితిరి కావున మీరలు మత్స్యంబులై జనింపుఁ డని శాపం బొసంగిన. 310

క॥ శప్తులయి వార లాఋభ్వరు, తప్త్రాదిమహర్షు లపుడు ♦ తండ్రికి నతులై దృప్తతను వీడి వేడిరి, తప్తమనోజలజు లగుచుఁ ♦ దగ వినయమునన్. 311

వ॥ మునీంద్రా! మాయజ్ఞానకృత్యంబు సహించి శాపవిమోచనంబు కరుణింపు మని ప్రార్థింపుచు మూర్ధతటఘటితకరపుటులై నిలిచినం గరుణించి యమ్మహా మునీంద్రుండు శాపభయాకులులైన పుత్త్రులం బిలిచి మీరు పార్వతీ స్తన్యంబు లెప్పుడు గ్రోలుదు రప్పుడు శాపవిముక్తు లగుదు రని యనుగ్రహించి చనియె; నంత ఋషికుమారులు విప్రరూపంబులు విడిచి మీనంబులై గంగాశరవణాం తంబునఁ జేరి చరించిరి. 312

శా॥ ఈరీతిం జిరకాలమున్ జనినచో ♦ నెంతేని నీవుర్ జయ
శ్రీ రాజిల్ల జనించి శంకరునకుం, ♦ జెన్నొందు గంగానదీ
తీరంబందు శరాటవీస్థలమునన్ ♦ దివ్యంబు నచ్ఛామృతా
సారంబై తగు శైలరాజతనయా♦స్తన్యం బొగిన్ గ్రోలఁగన్. 313

వ॥ ఆసమయంబున జలాశయాంతర్గతంబైన తదీయ స్తన్యంబులం గ్రోలి మును లప్పుడు శాపవిముక్తులై పూర్వరూపంబు లొంది దేవీకుమారసహితుండైన యిందుశేఖరుచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవిముక్తశివసన్నిధానంబున నశేషజగజ్జననియగుమహాదేవికి నమస్కరించిస్తుతియించిన సంతుష్టుండై వారలఁ గని మహాదేవుం డిట్లనియె, 314

క॥ నాయాజ్ఞ మీకు శాపము, వోయెం; బరశిఖరి ♦ నింక భూరితపంబుం జేయుఁడు; సుబ్రహ్మణ్యుం, డాయద్రికి వచ్చు నప్పు ♦ డాతనికరుణన్. 315

వ॥ కృతార్థులయ్యెదరు పొం డని యీశ్వరుం డనుజ్ఞ నొసంగెఁ గావున వీర లివ్విధం బున భవత్పాదారవిందసందర్శనోత్సుకులై నేఁడు ధన్యతఁ గాంచిరి. 316

క॥ అని యిందుఁడు వచియించిన, విని శంభుతనూభవుండు ♦ వీనులవిందుం దవరఁగ నాతప్త్రాదుల, ఘనమహిమ ననుగ్రహించెఁ ♦ గరుణాన్వితుఁడై. 317

వ॥ అంత వారలఁ దోడ్కొని తారకాంతకుండు వెడలి యుత్తుంగసౌధజాలంబు, నున్నతమణిగోపురంబు, నరుతరరత్నసదనాలంకృతంబు, నువ్యాతమందానిల హృద్యంబు, నుద్యానకాసారరమణీయంబు, వివిధసంపత్పరిపూర్ణంబు, విశా లంబు, విచిత్రంబు, విశ్వకర్మనిర్మితంబు నైన శాంతిపురంబును బ్రవేశించి

తత్పురమధ్యంబున దివ్యభవనంబునందు హాహాహూహూప్రముఖులగు గంధర్వగణంబులు తుంబురునారదాదులు నతిదైవంబు నమానుషంబైన నిజకర్మ వృత్తాంతంబులం గీర్తింపుచు గానంబు లొనరింప హరిబ్రహ్మాదినిఖిలసురగణంబులు పుష్పవర్షంబులు వర్షింప, సప్తమరుత్తులును సేవింప, నగ్నియు వరుణుండును ఛత్రంబులు ధరియించి కొలువ, దిక్పాలకులు తాళవృంతముల వీవ వీరబాహుండు కనకరత్నాఢ్యంబగు ఖడ్గంబు వట్టి ముందట నిలువం దక్కిన మణికన్యకాతనూజు లెనమండ్రును గణవర్యులనియుతంబును యథాయోగ్యోపచారంబుల భజింప షడ్వక్త్రుండును ద్వాదశభుజుండును ద్విషణ్ణయన పంకజుండును స్మేరవక్త్రుండును నుదారాంగుండును విచిత్రమకుటోజ్జ్వలుండును నై విరాజమానరత్నదివ్యసింహాసనాసీనుండయి యుండె. 318

తే॥ అపుడు సింహాసనంబున ♦ నలరుచుండు, శరవణోద్భవు దేవతా♦సార్వభౌము
హరివిరించిముఖామరు ♦ లఖిలమునులు, పరగ వీక్షించి రక్షీసా♦ఫల్య మెసఁగ. 319

వ॥ అంత నక్కుమారుండు దేవతల కిట్లనియె. 320

తే॥ అసురు లెందరు? వా రెవ్వ ♦ రరయ? రూప, మెట్లు వారికి? జనియించి♦రెవ్వరికిని
వారు? కడుముఖ్యుడెవ్వాఁడు♦ వారిలోన?, నఖిలమువచింపఁదగును♦యథార్థముగను.

వ॥ అనిన నాశంభుతనయునివచనంబు లాకర్ణించి హరిబ్రహ్మాదులు పరస్పరసమాలోకనం బొనర్చుచుఁ గార్యకోవిదుండగు బృహస్పతిని సభాస్థలంబునఁ గనుంగొని సేనాని యడిగినదానికి నుత్తరం బొసంగు మనిన గురుండు కృతాంజలియై వారివృత్తాంతం బఖిలంబును జగద్గురుండును యోగిహృదయ గృహస్థుండును నగు షణ్ముఖునకుఁ జెప్పందొడంగె. 322

తే॥ అనుచు సూతుండు సకలవే♦దార్థసదృశ, మైనసంభవకాండంబు♦నాదరమున
శౌనకాదుల కెఱిఁగించె♦శ్రవణయుగళి, సారె నమృతంబుఁజిలికిన♦చంద మలర.

—* ఆ శ్వా సాం త ము *—

శా॥ రాజీవధ్వజభంగ! తాపసమనో♦రాజీవపీఠస్థితా!
రాజీవాక్షసమర్పితోజ్జ్వలదృశా♦రాజీవసంతర్పితా!
రాజీవాప్తశశాంకవహ్నినయనా! ♦ రాజీవగర్భస్తుతా!
రాజీవారికళావతంస! సుమనో♦రాజీవరాభీష్టదా! 324

క॥ కోదండీకృతభూధర!, వేదండాజినదుకూల! ♦ విమలశుభాంగా!
వేదాంతసౌధఖేలన!, వేదవ్రజఖేటదళిత♦విమతనిశాటా! 325

మాలినీవృత్తము.

పురదనుజవిదారా! భోగికేయూరహారా!
పరమనిగమసారా భక్తహృత్పద్మసూరా!
నిరుపమసుకుమారా! నిర్జితారాతివీరా!
స్ఫురదనఘవిహారా! భూరికారుణ్యపూరా!

గద్య.

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్త్రి సకలసుకవి జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి యెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ కాండంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

అసురకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

లక్ష్మీశస్తుతపద !
నీలగళా ! మురుసువంశ♦నీరధితారా
పాలక ! ముళువాగళుభూ
పాలకకరుణాన్తరంగ! ♦ భవ! శివలింగా ! 1

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామును లంత సూతుం గనుంగొని వాక్సుమంబుల నర్చించి శూరపద్మసింహవక్త్రతారకుల యుత్పత్తియు, నితరదానవుల జన్మప్రకారం బంతయు షణ్ముఖునకు బృహస్పతి యెఱింగించిన ప్రకారంబున మా కెఱింగింపుము. తదాకర్ణన కుతూహలం బయ్యెడి ననవుడు మునీంద్రులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

గీ॥ వినుఁడు ఋషులార! వీనుల♦విందుగాఁగ, గరిమ వచియింతు నిక్కథఁ♦గ్రమముదనర
గురుతపోనిధి దైతేయగు♦రుఁడు గలఁడు, కశ్యపాఖ్యుండు సత్యవా♦గ్ధర్మపరుఁడు.

సీ॥ ఆతఁడు దితియందు ♦ నద్భుతవరశౌర్య,గుణుల నఱువదాఱు♦కోట్లు పరఁగ
దైత్యులఁ గల్పించె♦దద్దయు వారిలో, నధికుఁడై శ్రీమంతుం♦డగుచుఁ దనరు
నసురేంద్రుఁ డనఁగ మ♦హాసురుం డాతఁడు, మంగళకేసిని♦మహిమఁ గూడి
సుందరీరత్నంబు ♦ సురసను బుట్టించె, నాకొమ్మ శుక్రుని ♦ నధికభక్తిఁ,
గడు నుపాసనఁ జేసిన ♦ గరిమ మెచ్చి, దనుజగురుఁ డంత సకలవి♦ద్యలను హృద్య
ముగ నొసంగుచు నాదర♦పూర్వకముగ, దాని కొనరించె మాయాభి♦ధానమలర. 4

—* శుక్రువరమున మాయ మోహనాంగియై కశ్యపుని మోహింపఁజేయుట *—

వ॥ మఱియు శుక్రుండు తనమనంబున దివిజసమృద్ధియు దనుజక్షయంబునుం దలపోసి బ్రహ్మోద్ధారంబున శైలాదిశాపంబున దేవతలకు సంపత్ప్రశమనం బగునని యాగామికార్యం బాలోకించి మాయను బిలిచి యిట్లనియె. 5

క॥ అసురుల నెల్లను మార్కొని, రసదృశబలు లగుచు నమరు ♦ లాహవతలమం
దసురేంద్రుఁడు మీ తండ్రియుఁ, దెసఁజెడి దుఃఖార్తుఁ డయ్యె ♦ దివిజులచేతన్. 6

ఉ॥ ఇప్పుడు దానవప్రకర ♦ మెల్లఁ గృపామతిఁ జేసి ప్రోవవే
కప్పురగంధి! నీ వెలమిఁ ♦ గశ్యపుఁ బొంది, తనూజులం బ్రియం
బొప్పఁగఁ గాంచి, పేరులిడి ♦ యుత్సుకత న్నవనవ్రతంబులుం
జెప్పి, సురక్షయంబునకు ♦ శీఘ్రమ నీవు తపంబు సల్పుమా. 7

వ॥ అనిన శుక్రవచనంబు లంగీకరించి తండ్రికి విజ్ఞాపనంబుఁ జేసి వెడలి మార్గంబున నందఱు మోహితు లగుచుండ మూర్తీభవించిన మాయయుంబోలె, నమ్మగువ కశ్యపునాశ్రమంబుఁ జేరి యందు విచిత్రమణిమండపంబులును, విశాలక్రీడానగంబులును, వివిధపుష్పఫలశోభితోద్యానంబులును, విమలజలాసారకాసారంబులును నిమిషమాత్రంబున నిర్మించినం గనుంగొని కశ్యపుం డాశ్చర్యంబు నొందుచు. 8

సీ॥ మండపావళు లిందు ♦ మదికి నందంబయ్యె, మణిభిత్తిగతచిత్ర♦మహిమ లలర
గోపురవ్రజ మిందుఁ ♦ గుతుకప్రదంబయ్యె, నంబరపరిచుంబి ♦ యగుచు మిగుల
నుద్యానవను లిందు ♦ హృద్యంబులై యొప్పె, భాసురసౌరభ♦ప్రసవములను
పద్మాకరంబులు ♦ పరికింప నరుదయ్యె, రత్నసోపానముల్ ♦ రహిఁ దలిర్పఁ
బద్మగర్భుండు కల్పన♦బన్నెనొక్కొ, శేషశయనుండు నిర్మింపఁ ♦ జేసెనొక్కొ
త్రిదశు లెవ్వారలిటులని♦ర్మించిరొక్కొ, యెన్నఁడైననుగంటిమె♦యువియునిచట?

వ॥ అని విస్మయోర్మికాడోలాయమానమానసుండై యుండ, నంగజరాజ్యసౌభాగ్యనిధానంబునంబోలెఁ గురంగట నప్పర్వతశృంగంబున. 10

—* కశ్యపుఁడు మాయను వీక్షించుట *—

క॥ తొలకరిమెఱుంగువిధమున, దళుకుల్ బంగారుబొమ్మ ♦ దనరినరీతిం
దులకించునిండుచందురు,కళయో యనఁ గమలనయన ♦ గనుపడె నపుడున్. 11

శా॥ ఆచంచచ్చపలాయతాక్షి నగుమో♦మందంబు లేనవ్వుసొం
పాచొక్కంపుటొయారమాసొగసుపెం♦పాముద్దుకెమ్మోవిడా

లాచన్నుంగవఫాంక మాటలబెడం ♦ గాపల్కు కన్దోయిబె
ళ్కాచితాంగితనూవిలాసరుచు లా♦హా! యెన్నఁగా శక్యమే? 12

క॥ చిత్రవిచిత్రద్యుతుల, న్నేతోత్సవమొప్ప ధాత ♦ నిర్మించెనొకో
యీత్రిజగన్నుతమాయను, జితాంగి యటంచు జగతిఁ ♦ జెప్పఁగవచ్చున్. 13

సీ॥ కటిసీమసవరించు♦కనకాంశుకచ్ఛాయ, లరుణాంఘ్రిరుచికి జో♦హారుసేయఁ
దపనీయమయవజ్ర♦తాటంకదీధితుల్, తళుకుఁజెక్కులకుఁ గై♦దండ యొసఁగ
రమణీయకుచకుంభ♦రత్నహారద్యుతుల్, మేఖలాప్రభలతో ♦ మేలమాడ
ముక్కునఁ జేర్చిన ♦ ముత్యంపుముంగర, దరహాసదీప్తి కుత్కలికఁ ♦ బెనుప
మేననలఁదినఘనసార♦మిళితలలిత, గంధసారంబుమై తావి ♦ బాంధవంబు
నెరపఁ ద్రిభువనమోహన♦నిరుపమాన, భవ్యశృంగారవిభవంబు ♦ భాసిలంగ.

చ॥ కటి నటియింప వేణి, తెలి♦కన్గవబెళ్కులు సాంద్రచంద్రికా
చ్ఛటలను నింప సూరెలను ♦ సైకపుఁగౌను వణంక మేఖలా,
చటులఝణంఝణార్భటులు ♦ సందడిలంగ, విలాసమొప్ప, న
చ్ఛట విహరించు పద్మదళచారు♦విలోచన డాసి మాఁటికిన్. 15

ఉ॥ దానివిలోచనాబ్జదళ♦ధాళధళీవిలసత్సుధోర్మికల్
దానిముఖేందుబింబసము♦దంచితమంజులమందహాసముల్
దానితటిల్లతాద్యుతిని♦ధానవవీనతనూవిలాసముల్
మానివరుండు చూచి యస♦మానమనోజనితానురాగుఁడై. 16

సీ॥ కలికివేనలిసోరు ♦ ఘనఘనద్యుతిమీరు, చెలువనెమ్మోము ని♦ర్జించు సోముఁ
బోలఁతికన్గవడాలు ♦ పూవిల్తు నెరడాలు, సకియమోవి సుధార♦సంపుదీవి
తరుణికంధరరంగు ♦ దరవిలాస మెసంగుఁ, గాంతపాలిండ్లు బం♦గారుగిండ్లు
పద్మలోచనకేలు ♦ పంకజంబుల నేలు, నతివనూగారు నీ♦లాహిఁ గేరుఁ
గౌను తిలకింప కేసరి♦కౌను సాటి, వళులు భామిని కూర్మికా♦వళులు దలఁప
నూరు లింతికి రంభాది♦యోర లౌర!, తరమె కొనియాడ నీసుధా♦ధరను ధరను.

క॥ పల్లవదీధితిఁ గేరుం, బల్లవదీధితియుఁ జెలికి ♦ భాసురసుమనో
వల్లి న్నగు మై సుమనో,వల్లిన్ సరిఁబోలు నౌర! ♦ వాంఛాఘటనన్. 18

వ॥ అని తదీయసౌందర్యమోహితాంతరంగుండై మునిపుంగవుం డాలతాంగినిం
జేరంబోయి యిట్లనియె. 19

చ॥ ఎవ్వతె వీవు? పద్మముఖి! ♦ యెయ్యది నీయభిధాన? యొంటిగా
నివ్వని నుండ నేల? యని ♦ కెయ్యది? నీతలిదండ్రు లెవ్వరో
జవ్వని! తెల్పుమన్న ముని♦చంద్రున కాగజరాజయాన వే
నవ్వు చెలంగ నిట్లనియె ♦ నాదుతపస్సుల మీనగం బిలన్. 20

వ॥ తపస్వినియగు నాకు నొంటిఁ జరించుట యుక్తంబు గదా పెక్కుమాటల పని యేమి వినుము చెప్పెద. 21

క॥ బంగరుగుబ్బలినుండియు, గంగాస్నానం బొనర్పఁ♦గా నిచ్చటి కే
నుం గర మరుదెంచితి ముని,పుంగవ! నిలు మిచట వేగ♦ముగఁ బోవలయున్. 22

వ॥ అనిన నత్తరుణికి మునిపుంగవుం డిట్లనియె. 23

గీ॥ గంగ సకలతీర్థములు స్వ♦ర్గమును నేని, నిందు రావింతుఁ జననేల♦యిందువదన!
సుతులనొసఁగెద మఱిదివ్య♦సుందరులను, నీకుఁ బరిచారికలఁ జేతు♦నెయ్యమలర. 24

వ॥ ఈరమ్యంబైన విజనస్థలంబున నాతోడ రమింప నంగీకరింపు మనవు డానెలంత నవ్వుచు నంతర్ధానంబు నొందె నంత. 25

క॥ ఇంతిం గానక యంతట, నెంతయు మోహంబుతోడ ♦ నేకాంతమునన్
వంతం గశ్యపమౌనియుఁ, గంతునిశాతాస్త్రజాల♦కంపితతనుఁడై. 26

ఉ॥ ఫుల్లసరోజనేత్రి పరి♦పూర్ణసుధాకరచారువక్త్రి వి
ద్యుల్లలితాంగి నన్ను విర♦హోదధి ముంచి భ్రమించి పోయె నో
మల్లియలార! యోకుసుమ♦మంజరులార! నగంబులార! మీ
రెల్ల రెఱుంగరే యనుచు ♦ నెల్లెడ నారయు నింతి నెంతయున్. 27

సీ॥ ఏదిక్కు నెలుఁగైన ♦ నెలనాగపలుకని, వీనులవిందుగా♦వినఁ గడంగు
నెచటఁ దళుక్కన♦నిందునిభానసా,తనుకాంతి యనుచు సం♦తసము నొందు
నెందుఁ జప్పుడు విన్న ♦ నిందీవరేక్షణ, చనుదెంచె ననుచును ♦ సంభ్రమించు
నెక్కడ గమ్మని♦యెలమివాసన సోఁక, నబ్జాక్షి మైతావి ♦ యనుచు మెచ్చు
నట్లు కాకున్న హాయని♦యార్తిఁ జెందు,నుస్సురను కన్నుఁగవ మోడ్చు♦నుర్విఁ వ్రాలు
నలుదెసలుచూచుఁజింతించు ♦ గళవళించు, నహహా! మునిచంద్రు మోహమే
♦ మనఁగవచ్చు 28

వ॥ మఱియును. 29

సీ॥ నెలఁతకెమ్మోవితే♦నియ లానకుండిన, నంగజానలతాప ♦ మారుటెట్లు?
కమలాక్షిముఖచంద్రు♦గరిమఁజూడక యున్న, బలు మోహతిమిరంబు♦బాయుటెట్లు?
కాంతచన్నంతులు ♦ గౌఁగిలింపక యున్నఁ, గడు సౌమనస్యంబు♦ గాంచుటెట్లు?
తన్వంగిమైత్రీవె♦దండఁ జేరక యున్న, వాంఛితఫలములు ♦ వడయుటెట్లు?
అనుచు విలపించు వర్షించు ♦ నశ్రుతతులు,మందమారుతములకుమి♦ళిందములకుఁ
జందమామకుశుకపిక♦బృందములకుఁ, గుందములకును పలుమారు ♦ గొంద మళికి,

వ॥ ఇట్లు విరహవేదనాదోధూయమానమానసుండైన యమ్మునిం గని కురంగట నక్కురంగలోచన మగుడఁ బ్రసన్నమైన దానిం గని విస్మయమానముఖాంబుజుండై తాపసోత్తముండు పెన్నిధిం గన్న పేదచందంబున నానందంబు నొందె.

చ॥ అలికులవేణి! చారువిక♦చాబ్జవిలోచన! కీరవాణి! కో
మలి! వెలలేనిమానికమ! ♦ మారునిపట్టపుదంతి! కామినీ
తిలకమ! యేల దాచెదవు? ♦ తియ్యని వాతెఱతేనె లియ్యవే!
కులుకుమెఱుంగుగుబ్బలను ♦ గ్రుచ్చి కవుంగిటఁ జేర్పవే ననున్! 32

వ॥ అని ప్రార్థింపుచు. 33

క॥ ప్రణయాన్వితుఁడై మాయకుఁ, బ్రణమిల్లినఁ గాంచి మగువ ♦ భావజశితమార్గణహతుఁ డగుమానికులా, గ్రణి కనె మృదుమంజుఫణితి ♦ గరిమ దలిర్పన్. 34

క॥ మునివర ! నే నేరూపం, బనయము ధరియింతు నెలమి ♦ నారూపము నీ కనువుపడ నేని నాతో, ఘనముగఁ గ్రీడింపు మదికిఁ ♦ గౌతుక మెసఁగన్. 35

—* మాయ కశ్యపునివలన శూరపద్మాదిదనుజులఁ బడయుట *—

వ॥ అనిన వల్లెయని మునీంద్రుండు మగువ కనురూపంబుగాఁ గామరూపధరుండై విజనస్థలంబగు నొక్కమణిమండపమునందు. 36

మ॥ చెలువొందన్ మునిచంద్రుఁ డాశశిముఖిం ♦ జేపట్టి పూసెజ్జ కు
త్కలికన్ జేర్పఁగ నంతలోనన లతా♦తన్వంగి బల్ సిగ్గునం
దెలివాల్గన్నులడాలు చెన్నెసఁగ నెం♦తే చారుమందస్మితం
బాలయం జెంతకుఁ జేరె రత్నవలయ♦ప్రోద్యన్నినాదంబులన్. 37

వ॥ ఇట్లంగజకేళీవినోదంబుల నయ్యిరువురు గూడిరి. 38

—* శూరపద్మాది జననము *—

గీ॥ ప్రథమయామంబునందున♦ప్పణఁతికపుడు, శూరపద్ముండుజనియించె♦శూరవరుఁడు దంపతులఘర్మజలములఁ♦దనరఁ బుట్టె, నసురవాహిని త్రింశత్స♦హస్రములును.

వ॥ మఱియు మండపాంతరంబున సింహరూపంబులు ధరియించి ద్వితీయయామంబున నయ్యిరువురుఁ గ్రీడించిన సహస్రవక్త్రింబులును, ద్విసహస్రబాహువులుం జెలంగ సింహవక్త్రుం డుద్భవంబయ్యె; నంత దంపతులసురతకాలస్వేదజలంబులవలనఁ జత్వారింశత్సహస్రింబులు నసురవాహినులు ప్రాదుర్భవము నొందె మఱియు. 40

చ॥ పరగఁ దృతీయయామమున ♦ భవ్యమణీమయమండపంబునఁ
గరివరరూపము ల్వొలయఁ♦గా మరుకేళిఁ బెనంగ నప్పు డ

య్యిరువుర కుద్భవించెఁ గడు ♦ నేనుఁగుమోము సెలంగఁ దారకుం
డురుతరశౌర్యశాలి సమ♦రోగ్రసమగ్రమహోగ్రహుం డొగిన్. 41

వ॥ తత్సురతకాలజనితఘర్మకణంబులఁ జత్వారింశత్సహస్రవాహినులు గజరూపం బులై జనించె. 42

క॥ నాలవజామున నిరువురు, మేలగుమణిమండపముల ♦ మిన్నగ రతులం
దేలి రజాకృతు లగుచును, నాళీకశరాళుఁ డస్త్ర♦నై పుణి నేపన్. 43

వ॥ అప్పు డజవక్త్రి యనుకన్యకయుం బుట్టెఁ దన్మనోజక్రీడావేళాంగజనితస్వేదజా లంబుల నజరూపంబులతోడఁ ద్రింశత్సహస్రాసురవాహిను లుద్భవంబయ్యె; నంతఁ బ్రభాతం బయిన నొక్కమండపంబునఁ దరక్షువ్యాఘ్రమృగగోభల్లూకవరాహ గోమాయుప్రముఖరూపంబులఁ గ్రీడించిన నరువదివేల వాహినులు సంభవించె; నిట్లు తత్తద్రూపంబులుగల్గి ద్విలక్షగణితంబులైన యసురులను, శూరపద్మ సింహవక్త్ర తారకుల నజముఖి యనుకన్యకను, విశాలలోచనకమలంబులం గనుంగొనుచు, నయ్యిరువురు సంతోషించిరి. 44

క॥ జననీజనకులపదములఁ, బ్రణమిల్లుచు భక్తి ♦ శూరపద్ముఁడు వల్కెన్
ఘనకృప మా కొకకృత్యంబు నియోగింపఁగవలయు ♦ మోదం బలరన్. 45

వ॥ అనినఁ గశ్యపుఁడు కుమారులం జూచి పుత్త్రులారా! వినుండు తపంబు మీకుఁ గర్తవ్యంబు; తపంబునంగాదె పూర్వకాలంబున దేవతలు దేవత్వంబు నొం దిరి; తపంబున ఋషులు జీవన్ముక్తులైరి. త్రిపదార్థవిజ్ఞానంబు సంపాదింపం దగినది; విజ్ఞానంబున శివపదప్రాప్తియగు; దురితక్షయార్థంబు ధర్మం బన్వేష్యం బు; ధర్మంబున మునులు పూర్వంబున స్వర్లోకాదులొందిరి. ఈగుణంబులుగల్గి వీతకల్మషులైన మీకు శివానుగ్రహంబు లభించు నిందులకు సందియంబు లేదు; శంభు ప్రసాదంబున నైహికాముష్మికఫలంబులు సిద్ధించును. 46

క॥ హరియున్ బ్రహ్మయు శుక్రుఁడు, సుర లెల్లఁ దపంబుచేత♦సువ్వా ధరిత్రిన్
హరుకృపకుఁ బాత్రు లగుచును, బరగిరి స్వస్థానములను ♦ ప్రాభవమొప్పన్.

క॥ మునులుం గొందఱు పూర్వము, ఘనమహిమఁ దపంబొనర్చి♦కాదె లోకం
బున నీశానుగ్రహమునఁ, దనరుచుఁ జెలువొంది రీప్సి♦తంబులచేతన్. 48

వ॥ అదిగావున సర్వప్రయత్నంబుల మీరు తపంబుచేత శివుని సంతోషింపంజేసి భుక్తిముక్తులు వడయవలయు; వినుండు సెప్పెద. మున్ను తపఃప్రభావంబునఁ గుత్సుండు మృతయైనకన్యకను నిద్రమేల్కొనంజేసినట్లు పునర్జీవితం జేసె. మఱియు, గజంబునకు దేవత్వం బొసంగెఁ; దపోమహిమను మృకండుండు బ్రహ్మ విష్ణ్వాదిపూజితుండైనపుత్త్రునిం బడసె; మార్కండేయుండును దపంబున

నయ్యీశ్వరప్రసాదంబు నొందె, మృత్యువుం జయించె; నని పలికి మునివర్యుం డూరకుండె నంత. 49

గీ॥ జననిమాయయుఁబుత్రులఁ♦ గని యెంప్రేమ, యోగివర్యుండుమీతండ్రి♦యుచితముగను
నెద్ది వచియించె నది మీకు ♦ భీష్టమైన, కృత్య మనుచుఁ దలంపుఁడీ ♦ సత్యముగను.

వ॥ మఱియు నైశ్వర్యంబును శౌర్యంబును నాయువుం గీర్తియుఁ బ్రాభవంబును బౌరుషధుర్యులైనమీచేత నార్జింపఁదగినవి. ఉత్తరదిగ్భాగంబున ప్రసిద్ధం బగు వటద్వీపంబు తనరు; నందు నీశ్వరసంతుష్టికొఱకు వీరయాగంబు సేయుం; డాయాగంబున కపేక్షితంబులైన దవ్యంబు లొసంగెద; నందువలనఁ బ్రస న్నుండై గౌరీశ్వరుండు మీకోరినయభీష్టంబు లొసంగు నని పల్కి యక్కా మిని కుమారులకు మంత్రతంత్రరహస్యంబు లుపదేశించి వారల వీడ్కొని చనియె. 51

తే॥ మఱియుమునివర్యువీక్షించి♦మాయ పలికెఁ బొందితినినిన్ను నెంతయు♦బుత్రకాంతు
గలిగి రనుపమశౌర్యవి♦ఖ్యాతులైన, నందనులు నాకు మదికి నా♦నంద మలర. 52

వ॥ ఇంకేను దపంబు సలుపం బోయెద నని పలికి యత్తరుణి యథేచ్ఛ నరిగె నంత. 53

క॥ వనిత యటువోవఁ గశ్యప, మునివరుఁ డతిఖిన్నుఁ డగుచు♦ మూఢుఁడువోలెం
గనుసీరు దొరఁగ నేడ్చెను, వనజాక్షినిఁ గానలేక ♦ వ్యాకులమతియై. 54

వ॥ అంతఁ బద్మగర్భుం డతనిం గనుంగొని కశ్యప! నీ విట్లేల నజ్ఞుండువోలె విల పించెదు, రోదనం బుడుగుము; మదాజ్ఞ నింక సుఖివై తద్దోషప్రశమనార్థంబు మహేశ్వరు నుద్దేశించి సర్వాఘనివారకంబైన తీవ్రతపం బొనర్పు మని యాజ్ఞా పించి బ్రహ్మ యంతర్హితుండయ్యె. 55

తే॥ కశ్యపుఁడును జపోనిష్ఠఁ♦ గాంచఁదలఁచి, స్వాశ్రమంబున కరిగెను♦ జక్క నంత
నందు మాయావినిర్మిత♦మైనయట్టి, మండపాదులు గనుఁగొన ♦ మాయమయ్యె.

—* శుక్రుఁడు శూరపద్మాదులకు శైవమంత్రంబు లుపదేశించుట *—

తే॥ శూరపద్మాసురుం డంత ♦ సురుచిరముగ, నీశ్వరప్రీతి కనుజస♦మేతుఁ డగుచు
యాగమును జేయనరుగుచో♦నపుడుత్రోవ, దైవవశమున నెదురయ్యె♦దైత్యగురుఁడు.

వ॥ ఇట్లెదురుపడి భీమరూపులగువారలం గని భయంపడి శుక్రుండు తత్ప్రసాద కారణంబులగు వశ్యమంత్రంబులు జపించుచు శూరపద్మునికటంబుఁ జేరి నేను మీకు గురుండ నని తెలిపిన దానవుం డాచార్యుపాదంబుల కభివందనం బొనర్చి వినయంబున విరచితాంజలిపుటుండై తమ్ములతోఁ దండ నిలిచిన. 58

క॥ దివిజారి కపుడు శుక్రుఁడు, సవనము నిర్విఘ్నముగను • సాఁగఁగఁ గృపతో
శ్రవణపుటంబునఁ దిన్నగ, శివమంత్రముఁ జెప్పి చనియె • శీఘ్రంబ బతఁడున్. 59

వ॥ శూరపద్ముం డంత భ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులతోడ వటద్వీపంబుఁ జేరి యందు దశసహస్రయోజనపరిమాణంబుగా యాగశాలఁ గావించి మహీధరంబులు ప్రాకారంబులుగా నొనర్చుచు నానాయుధసమేతసైన్యంబులం జుట్టును నిలువ నియోగించి తన్మధ్యప్రదేశంబున సహస్రయోజనాయామసిమ్నంబగు వహ్నికుండంబు సృజించి దానిచుట్టు నష్టోత్తరశతకుండంబులును వానిచుట్టు మఱియు సహస్రకుండంబులు నిర్మించి యందుఁ బ్రధానకుండంబున దానవుండు హోమంబున కుపక్రమింపఁబోయె నాసమయంబున. 60

క॥ బుసఁగొట్టుచు విషకీలలు, దెసల న్నిగుడంగ నొక్క • దీర్ఘఫణీంద్రం
బనదృశఘోరాకృతితో, నసురేంద్రునియజ్ఞకుండ • మందు జనించెన్. 61

వ॥ అప్పు డారాక్షసేంద్రుండు దాని పాతాళంబునకుం దరిమి కుండం బలంకరించి తత్కుండమధ్యంబున వజ్రస్తంభంబుఁ బ్రతిష్ఠాపించి నిష్ఠాగరిష్ఠుండై దుర్గాభైరవభద్రకాళీ చాముండా భూతప్రేతపిశాచఢాకినీగణసంఘాతంబుల నాకర్షించి దిగ్బంధనంబుఁ జేసి హోమంబున కారంభించె; నపుడు మాయయు యాగార్థంబుగా ద్రవ్యంబు లపామార్గార్కపలాశనింబప్లక్షతింత్రిణీభూతవాసంబు లివియాదియైనసమిధలను, క్షీరాజ్యమధుతైలంబులును, బహువిధంబులైనమధువులును ముద్గమాషతిలకుళుత్థసర్షపతండులంబులును, వ్రీహులును, గోఛాగమహిషాదిజంతుసహస్రంబులరుధిరమాంసంబులును, ఘనసారమృగమదచందనంబులును, విచిత్రపరిమళంబులగు కుసుమంబులును, దర్భలును, జుహూలును, ప్రస్తరంబును, స్వధితియు, నరణియు, మొదలైనయాగోపకరణంబులును, ద్రిసహస్రయోజనమానంబుగాఁ దెచ్చి యిచ్చిన శూరపద్ముం డంత. 62

తే॥ అరణి మథియించి పావకు • నాజ్యధారఁ, బ్రజ్వలింపఁగఁ జేయుచు • భక్తిదనర
ద్రవ్యకోటులువరసతో • దహనునందుఁ, బొసఁగ వ్రేల్చెను శివమంత్ర • పూర్వకముగ.

వ॥ అవ్విధంబున నితరకుండంబులందు సింహవక్త్రతారకులు క్రమంబున నష్టోత్తరశతంబును నష్టోత్తరసహస్రంబును హోమంబున వ్రేల్చిరి; తజ్జ్వాలామాలికలవేడిమికి సప్తసముద్రంబు లింకెఁ, గులాచలంబులు పెటిలిపడియె, నిట్లు వ్రేల్చినను శివుండు ప్రసన్నుండు గాఁడయ్యె నయ్యెడ. 64

తే॥ మఱియు శూరపద్ముఁడు శివ • స్మరణ మీఱ, నభ్రపథమున కెగురుచు • నచలనిష్ఠ
నవయవంబులు ఖండించి • యగ్నియందు, నలర వ్రేల్చెను వర్షస • హస్రములును.

వ॥ దానను శంభుండు ప్రసన్నుండు గాఁడయ్యె, నంత రోషంబున దానవేంద్రుండు గగనంబున కెగసి వజ్రస్తంభంబు పయింబడి కుండమధ్యంబున బ్రాణంబులు

విడిచె; నప్పుడు దైత్యులు హాహాకారంబుల సంతపించిరి, దేవత లత్యంతసంతోషంబు నొందిరి. 66

తే॥ సింహముఖుడునుఖండించి శిరములగ్ని, వ్రేల్చిపలుమాఱుబొడమిన వ్రేల్చెనవియు
దారకుండును దక్కిన దనుజు లపుడు, పడిరి కుండంబులందు నిర్భయదలీల. 67

వ॥ అందువలనను నిందుశేఖరుండు ప్రసన్నుండు గాఁడయ్యె; నాసమయంబున సింహవక్త్రుండును బ్రాణంబులు విడువం దలంచె; నప్పు డగ్నిజ్వాల లజాండకటాహపర్యంతంబులై యూర్ధ్వాధోభువనంబు లెల్ల దహించె; నంత శివుండు కైలాసంబుననుండి వృద్ధబ్రాహ్మణుండై కరంబున వెన్నునివెన్నెముకదండంబు నిడుకొని పదంబులు దొట్రిల స్వాధ్యాయముఖరితదిఙ్ముఖుండై సింహవక్త్రునినికటంబుఁ జేరి యిట్లనియె. 68

క॥ ఎవ్వరు మీరలు? జనకుం, డెవ్వఁడు? మీ కేల యిప్పు డీకృత్యంబుల్
నెవ్వగ నొందఁగ నేటికి?, నివ్విధమును దెలియఁ బలుకుఁ డిది సత్యముగన్. 69

వ॥ అనిన సింహవక్త్రుం డిట్లనియె. 70

తే॥ బ్రాహ్మవిద్వర్య! వినవయ్య పలికె దేను, నీదుసందర్శనంబున నేఁడు మాకుఁ
జాల నానందజలనిధి దేలఁగలిగె, హరపదాంభోజదర్శన మైనయట్లు. 71

వ॥ ఏము దైత్యులము, కశ్యపతనూజులము; వీరయాగంబునం బరమేశ్వరు నారాధించి రాజ్యంబు వడయుటకు వచ్చి తత్ప్రసాదంబు నొంద దక్షుండుగాక మద్భ్రాతయగు శూరపద్ముండు కుండమధ్యంబున వజ్రస్తంభంబుపైఁబడి గతప్రాణుం డయ్యె; నిప్పు డేనును దద్విధంబున దేహంబు శివార్పణం బొనర్పఁ బ్రవర్తించెద ననిన వృద్ధుం డిట్లనియె. 72

తే॥ ప్రాణహానిని మానుఁడు పరగ మీరు, కోరినమనోరథంబు చేకూరు వేగ
ననుచు నాకాశవాహిని నపు డతండు, తెచ్చె నూర్మికామాలిక ల్దిశలు నిండ. 73

వ॥ అంత గంగాతరంగిణి తరంగహస్తంబుల భూధరంబులఁబట్టి చెండ్లకరణి నెగురవైచుచు నరుదెంచెఁ; దత్ప్రవాహంబుల సకలకుండంబుల వీతిహోత్రజ్వాలలు శాంతింబొందె; శూరపద్మప్రముఖులగు దైత్యు లందఱును దజ్జలసేచనంబుల సంజాతచేతనులై; రంత. 74

—* శూరపద్మాదులకు శివుండు ప్రత్యక్షమై వరంబు లొసంగుట *—

సీ॥ కమనీయపన్నగ కంకణంబులుగుల్క, బాలేందుమకుటంబు భాసిలంగ
గగనకల్లోలినీ కలితమస్తక మొప్పఁ, గరిచర్మవసనంబు కటిఁ జెలంగఁ
బరగఁ ద్రిపుండ్రాళి ఫాలభాగమునందు, భూతియు మైనిండఁ బొలు పెసంగ

మహనీయరుద్రాక్ష♦మాలికల్ జెలువొంద, దరహాసచంద్రికల్♦దఱచు మెఱయఁ
జారునవరత్నకటకకే♦యూరహార, నిఖిలమణిమయభూషణ♦నివహదీప్తి
దివ్యసౌందర్యభాసుర♦దేహుఁడగుచు, శైలకన్యావధూమణి♦సహితముగను. 75

వ॥ మఱియు నానాలంకారమండితంబును, గింకిణీనినదబధిరీకృతదిఙ్ముఖంబును, భోగిభోగప్రతీకాశభాసురవాలశోభితంబును, గంఠాలంబిఘంటికారావముఖరితదిగంతంబును, మహాకంధరాబంధురంబును, సమున్నతకకుదంబు నగు వృషభం బధిరోహించి; సకలవాదిత్రంబులు మొరయ, నానాభూతగణంబులు గొలువ, నరవిందభవముకుందప్రముఖులగు నిలింపులును దివ్యాంగనాసహస్రంబులును బరివేష్టింపఁ, బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం బయ్యె; నప్పు డమ్మహాదేవుని శూరపద్ముండు సంఫుల్లలోచనుండై కనుంగొని భ్రాతృసమేతుం డగుచు సైన్యంబులతోడఁ గృతాభివందనుండై వేదాంతగుంభితంబులగు స్తోత్రసహస్రంబుల స్తుతియించె నంత. 76

మ॥ కని కారుణ్యకటాక్షదృష్టి తనరన్ ♦ గౌరీమనోనాథుఁ డా
దనుజాధీశ్వరుతోడ నిట్లనియె న♦త్యంతంబు యుష్మత్తపో
ఘననిష్ఠం గని నామనంబు మిగులన్ ♦ గౌతూహలం బొందె మీ
కు నభీష్టార్థము లెవ్వి చెప్పుఁ డిఁకఁ జే♦కూర్తుం బ్రసన్నుండనై. 77

వ॥ అనిన శూరపద్ముం డిట్లనియె. 78

ఆ॥ అఖిలలోకనాథ! ♦ యంబికావల్లభ!, తనకు వర మొసంగఁ ♦ దలఁచితేని
నాధిపత్య మొసఁగు ♦ మష్టోత్తరసహస్ర, పద్మజాండములకు ♦ భాసురముగ. 79

వ॥ మఱియు నాజ్ఞాచక్రంబును నాశరాహిత్యంబును విష్ణ్వాదిదేవతలు మదాజ్ఞాపరతంత్రులై యుండుటయు హరిప్రముఖనిఖిలసురగణపలాయనకరంబగు నాయుధంబును వివిధాండంబుల గమనాగమనంబులు నివి మొదలైనవరంబు లొసంగు మనవుఁడు విని శూరపద్మునకు సర్వేశ్వరుం డిట్లనియె. 80

ఆ॥ మీరు కోరినట్లు♦మీకును ఘటియించు, నాధిపత్య మబ్జ♦జాండములకు
నాజ్ఞ చెల్లు యుగము ♦ లష్టోత్తరశతంబు, లందు మీకు నెపుడు ♦ హాని లేదు. 81

వ॥ మఱియు నానారత్నప్రభాశోభితంబగు నింద్రవిమానంబును సింహవాహనంబును శాశ్వతంబు మొదలగు తత్తద్దేవతాంకితంబులైన నానాదివ్యాస్త్రంబులును వజ్రదేహంబును నీకుం గలుగు; వహ్నికుండోద్భవులైన శతకోటిసహస్రవాహనులు నీకుఁ జతురంగబలంబు లగు; మఱియు వారలు నీయనుజులును దివ్యాయుధసంపన్నులై యష్టోత్తరశతయుగంబులు రాజ్యపాలనంబు సేయుచు

సమరంబున నప్రతిహతంబగు మచ్ఛక్తిం దక్క సురవరగణంబులచేత నవధ్యు
లగుదురు, దృఢం బని పలికి సర్వేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె నంత. 82

తే॥ శూరపద్మాదిదానవ • శూరులెల్ల, భర్గకరుణకు సంతోష • భరము దనర
నట్టహాసంబు సేయుచు • నతులగతులఁ, బలు నటించిరి పటుఖడ్గ • పాణు లగుచు. 83

క॥ శూరుఁడు దనుజగణంబుల, నారసి బహుకాల మస్మ • దర్థం బిచటన్
మీరు వసించితి రని యుప, చారోక్తుల నూరడించె • సంతస మెసఁగన్ 84

వ॥ వారలుఁ వినయాన్వితులై ప్రత్యుపచారంబుల నతని సంతోషింపంజేసి రంత
శివుఁ డొసంగినచతురంగబలంబులకు సేనాపతుల విభజించి. 85

క॥ దైతేయబలము గొలువఁగ, భ్రాతృసమేతముగ శూర • పద్మ్ముఁడు చని యా
తాతను గశ్యపుఁ గనుఁగొని, యాతతవినయమునఁ బలికె • నానతుఁ డగుచున్. 86

వ॥ సర్వజ్ఞుం డీశ్వరుం డస్మత్తపంబునకు సంప్రీతుం డగుచు మా కష్టోత్తరసహస్రాం
డాధిపత్యంబు మొదలైనవరంబు లొసంగె, నిటమీఁద మా కేమిబుద్ధి వచియిం
పుం డనవుఁడు విని కశ్యపుండు దివిజులవిపద్దశ నాలోకించి కుమారుల కిట్లనియె.

కం॥ మీరలు గురుఁడగుభార్గవుఁ, జేరి ప్రియం బొప్ప నతఁడు • సెప్పినబుద్ధిన్
ధారుణి వర్తింపుం డను, వారము శ్రేయంబు మీ క • వశ్యము దానన్. 88

వ॥ అనిన జనకుననుమతి దైత్యేంద్రు లందఱును హితోపదేష్టయు సర్వశాస్త్రార్థ
కోవిదుండు నగు భార్గవునిం జేరి నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుటులై తమవృత్తాం
తం బంతయుం దెలిపి కార్యాకార్యస్వరూపిణియగు బుద్ధి నానతీయుం డని పలికి
వినయంబున నమ్రులై పరివేష్టించి నిలిచిన. 89

క॥ కావ్యుం డేకాంతంబున, భవ్యస్థితిఁ దనర శూర • పద్మ్ముని కనియెన్
దివ్యప్రభావుఁ డీశ్వరుఁ, డవ్యయుఁ డాతని భజించి • యనిశము మాయన్. 90

వ॥ వియదాదిసకలప్రపంచంబును సృజింపుచు స్వాంశంబు విభజించి జీవత్వంబున
దేహేంద్రియంబులంగూడి లీలామాత్ర ప్రయోజకుండై నటించు. ఘటంబు
భగ్నంబైన ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునందు లీనంబగువిధంబున దేహంబు
నశించిన జీవుండు శివైక్యంబునొందు; నదిగావున మోక్షదశయందు పుణ్యపా
పంబులు మిథ్యారూపంబులు. నీవు సత్యజ్ఞానానందంబైన స్వస్వరూపంబుఁ దెలిసి
విగతశోకుండవై బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల న్విడిచి దహరపుండరీకగతుండైన శంభుని
భజింపు మింద్రాదిదేవతలకు భయోత్పాదకుండవై తత్తద్దేవతాపదంబు లసురుల
కొసంగుము; మారణవంచనశౌర్యప్రద్వేషణాదికృత్యంబులు నల్పు; మన్యప్ర
కారంబుల దేవమానవు లెవ్వరు నిన్ను గణింపరు; భవదీయంబులైన బ్రహ్మాం

డంబులం గలవృత్తాంతంబు సావధానంబుగా విచారింపుచుం దన్మధ్యప్రదేశంబున భార్యాసమేతుండవై యుండుము; బ్రహ్మాండంబుపరిమాణవిస్తారంబు దెలిపెద; మహీధరంబులును సప్తసముద్రంబులును ద్వీపంబులును జతుర్దశభువనంబులును దేవతలు దిక్పాలకులు దిగ్గజంబులుం జంద్రసూర్యాదినవగ్రహంబులుం దారకలుం జరాచరజంతువులునుం గలిగియుండు; నివ్విధంబున సకలాండంబులం దెలియుమని పలికి దైత్యగురుం డతని వీడ్కొని చనియె నంత. 91

—* శూరపద్ముండు దాడివెడలి దిక్పాలుర జయించుట *—

తే॥ శూరపద్మాసురుండును ♦ సురుచిరముగఁ, గోటిసూర్యసమద్యుతి ♦ కోటిజవన
పత్రయుతమును బహురత్న♦చిత్రితంబు, నైన యవినాశ మింద్రవి♦మాన మెక్కి.

వ॥ ఛత్రచామరధ్వజపరివేష్టితుం డగుచు సేనాసమేతుండై వెడలె, సింహవక్త్రుండును దారకుండును గ్రమంబున దశలక్షచతురంగబలసమన్వితంబును దశసహస్రవాహినీయుతంబును నగు వినూత్నరత్నచిత్రితంబులైన రథంబు లధిరోహించి యగ్రజుని వెంబడిం జనిరి. 93

తే॥ ఇతరరథికులు వైభవం♦బెసఁగ నపుడు, వెంట నరిగిరి సుకుమార ♦ విక్రమముల
గజతురంగఖరోష్ట్రసం♦ఘము లసంఖ్య,ములుగఁ జతురంగవాహినుల్ ♦ మొనసి నడిచె

ఉ॥ భేరులు శంఖకాహళులు ♦ భీకరడిండిమఝర్ఝరంబులున్
వారక మ్రోసె నెల్లెడల ♦ వార్ధితరంగసముద్భటార్భటిన్
గేరుచు నప్డు దుర్వి వణఁ♦కెన్ గగనం బదరె న్నితాంతముం
దారక లెల్ల వ్రాలె వసు♦ధాధరముల్ జలియించె నత్తఱిన్. 95

ఉ॥ కొందఱు ఖడ్గహస్తులయి ♦ కొంద ఱొగిన్ ముసలాగ్రహస్తులై
కొందఱు దండపాణులయి ♦ కొందఱు కార్ముకపాణులై కడుం
గొందఱు ఛత్రముల్ దనరఁ ♦ గొందఱు కేతువు లుల్లసిల్లఁగా
డెందము లుత్సహింపఁగ గ♦డిందిమగంటిమి మించి రెంతయున్. 96

వ॥ మఱియుఁ గొందఱు ప్రాసభిండివాలఖట్వాంగపాణులై కొందఱు సంతోషంబులం జెలంగుచుఁ గరంబులం దట్టుచు హుంకారంబు లొనర్చుచు మార్వీటంకారంబులఁ జేయుచు విజృంభించి రప్పుడు. 97

ఆ॥ సైన్యధూతపరాగ♦సంఘంబు లెంతయు, భానుమండలంబుఁ ♦ బరగఁ గప్పె
పందులేక విడిచె ♦ చతురంగవాహిను, లుర్విమూఁడుకోట్ల♦యోజనములు. 98

వ॥ ఇవ్విధంబున భార్యాసహితుండై శూరపద్ముండు సని యుత్తుంగసాలావృతం బగు నలకాపురంబు నిరోధించె. 99

క॥ అది విని దూతముఖంబున, మదిఁ గలఁగి కుబేరుఁ డంత • మణికాంచనముల్
మృదువస్త్రాభరణంబులు, విదితంబుగఁ దెచ్చి యధిక • వినయం బలరన్. 100

వ॥ అంజలి ఘటింపుచు దైతేయవల్లభునకు ప్రియంవదుండై కానుక లర్పించి యిట్లనియె. 101

క॥ నీవాఁడ నగుచు నుండెదఁ, గావుము నన్నిపుడు పూర్ణ•కరుణాదృష్టి
న్నావుడు ధనదుని వీడ్కొని, యావలఁ జనె శూరపద్ముఁ•డధికప్రౌఢిన్. 102

వ॥ కుబేరుం డంత సంధి గావింపకయున్న దనుజభటనిర్మూలితంబైన నిజపురంబుఁ గాంచి శోకాకులుం డయ్యె మనంబున. 103

క॥ శశ్వత్ప్రౌఢిమ దనుజకు,లేశ్వరుఁ డీశాను గెలువ • నేగి త్రినేత్రా
దైశ్వర్యచిహ్నములు గని, విశ్వేశ్వరబుద్ధి నతని • వీడ్కొని వేగన్. 104

వ॥ అంత పురందరదిశ కరిగిన నింద్రుండు పలాయితుండై బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె; నంత శూరసైన్యంబు లమరావతీపురంబు నిరోధించి మందాకినిం గలంచి నందనోద్యానవనభూజంబుల నిర్మూలంబు గావించి గోపురంబులు బడఁగూల్చి ప్రాకారంబులు బడఁద్రోచి నిలింపబిబ్బోకవతులఁ జెఱలువట్టి యింద్రాంతఃపురంబుఁ జొచ్చి మణికాంచనభూషణాంబరంబులు జూఱఁగొని భూతలంబులఁ ద్రివ్వి ధనంబులు పుచ్చుకొని ప్రతిగృహం బగ్నిదగ్ధంబు గావించిరి. 105

క॥ పరువు లిడఁగ దుర్బలులై, సురశాత్రవుచేతఁ దవిలి • సుర లెల్లరు న
ప్పురి నపరిమితధనమ్ములు, శిరముల మోచికొని చనిరి • సేనలవెంటన్. 106

వ॥ శూరుం డంత. 107

చ॥ జ్వలనునిపట్టణంబు జని • చయ్యన నిర్దళితం బొనర్ప దో
ర్బల మెసఁగన్ సముద్ధతిని • బావకుసైన్యము పౌరుషంబునం
జలముదలిర్ప నయ్యసుర•సైన్య మెదిర్చి పరస్పరంబు న
త్యలఘుశరావళుల్ గురిసె • నయ్యెడఁ దారకుఁ డాగ్రహంబునన్. 108

వ॥ నిజసేనలం బురికొల్పినఁ దద్బలంబులమ్రోల నిలువంజాలక పావకసైన్యంబు దైన్యంబునఁ బరాభవంబు నొందుచు ననలునిసవిధంబుఁ జేరె; నప్పు డయ్యనలుండు క్రోధమూర్ఛితుండై కాలాగ్నియుంబోలె నాభీలజ్వాలామాలా కరాళుం డగుచు నస్త్రవర్షంబు దానవసైన్యంబుపైఁ గురిసిన. 109

క॥ తారకుఁడు వామకరమున, వారక గొని ధనువు నారి • వలకేల వెసన్
గూరిచి జ్యారవములును బ, యోరాశిమహోర్మ్ములట్ల • యురువడి మ్రోయన్. 110

వ॥ ఆలీఢపాదుండై ధనుశ్శాస్త్రక్రమంబున. 111

క॥ మనమునఁ బశుపతిఁ దలఁచుచు, ఘనతరమగు పాశుపతము ♦ గరిమను వరరు
ద్రునికై వడిఁ దాల్చినఁ గని, యనలుఁడు భయమంది మిగుల ♦ నార్తిం జెందెన్.

వ॥ ఇప్పాశుపతంబు నిమిషమాత్రంబున లోకంబు లన్నియు దహింపనోపు, నిమ్మ
హాస్త్రంబునకు నెయ్యది లక్ష్యంబు గాదు, కాలానలంబునకు మశకంబులట్ల
నియ్యస్త్రంబుమ్రోల మేము నిలువనోపుదుమే? కటకటా! యని చింతించి విముక్త
శస్త్రుండై శీఘ్రంబ తారకునియంతికంబుఁ జేరి బద్ధాంజలి యగుచు నేను భవదీ
యుండ మదీయాపరాధంబు సహించి రక్షింపు రక్షింపు మని శరణం బొందిన.

తే॥ తారకుం డంత వహ్ని నా♦దరణ మీర, పూర్వరీతిని భవదీయ♦పురమునందు
నుండుము మదాజ్ఞచే నిర్భ♦యుండవగుచు, ననుడు నాలించి ముద మొప్ప♦నాత్మలోన

వ॥ దానవేంద్రా! యజ్ఞానంబునఁ బూర్వం బేనుజేయునపరాధంబులు మనంబున
నుంచకు మని పలికి వీతిహోత్రుం డాత్మపురంబుఁ జేరె; నంతకుపూర్వం బాప
ట్టణంబు దానవసేనాలుంఠితంబయ్యె; నంత శూరవర్యుం డగు తారకుండు విడం
గుండను సారథిం బిలిచి యామ్యదిశకు రథంబుఁ దోలు మనిన నాక్షణంబ యా
విడంగుండు సంయమినీపురాంతికంబుఁ జేర నరదంబుఁ బఱపె నప్పుడు. 115

క॥ చతురంగబలము లప్పుర, మతిశయముగ నావరించె ♦ నపరార్ణవము
ట్లతులస్ఫూర్తిన్ వైవ, స్వతుఁడది విని దూతచేత ♦ సాధ్వస మొదవన్. 116

ఆ॥ కోలుపోయెఁ దనదు♦ప్రోలును వీనిచే, భగ్నమయ్యె నింద్ర♦పట్టణంబు
నగ్నినగర మెల్ల ♦ నతిలుంఠితంబయ్యె, నట్ల మనల నీతఁ ♦ డణఁచుఁగాదె. 117

వ॥ అని చింతాక్రాంతుండై విచిత్రవస్త్రాభరణంబులును తండులముద్గకుళుత్థాది
ద్రవ్యంబులు కానుకలు గొని దైత్యేంద్రునిం గని నీయాజ్ఞ నీవాఁడనై యీపు
రంబున నుండెద నిప్పట్టణం బసురనిర్ధూతంబు గాకుండ రక్షింపు మనినఁ దార
కుండు దయాళుం డగుచు దూతముఖంబున లుంఠకుల నివారించి దండధరు
నాదరించి పురంబున కనిచె. 118

క॥ రజనీచరవరుఁ డంతట, రజనీచరనగరమునకు ♦ రా పొనరింపన్
రజనీచరుఁ డతిభీతిని, నిజపురము న్వెడలి వినయ♦నిపుణుం డగుచున్. 119

క॥ తారకుని వైరిదర్పవి, దారకునిం గాంచి పలికెఁ ♦ దావకజనుఁడం
గూరిమి నను రక్షింపుము, వారక నీయాజ్ఞ నిచట ♦ వర్తింతు నొగిన్. 120

క॥ విశ్వంబందును దనుజకు, లేశ్వర! తనవారిఁ బ్రోవ ♦ నెంతయు విహితం
బైశ్వర్యంబును బొందుట, శాశ్వతముగ బంధురక్ష ♦ సలుపుటకుఁ గదా. 121

వ॥ అని పలుకు నైర్ఋతిని బహుమానపురస్సరంబుగా నాదరించి తారకుండు వరుణదిశాభిముఖుండై చనియె నంత. 122

క॥ వరుణుఁడు తద్వృత్తాంతం, బరసి భయోపేతుఁ డగుచు ♦ నంబుధి డాగెం
బరికించి దాని దానవ,పరివృతసైన్యంబు లెల్ల ♦ పటురోషమునన్. 123

వ॥ తత్పురంబుఁ జుట్టుకొని వస్త్రాభరణాదిసమస్తవస్తువులు జూఱంగొని పలాయితులం బట్టి పుట్టంబులు దోఁచుకొని యాతఁడంబ సైన్యంబులతోడ సమీరణపురంబున కరిగిన. 124

క॥ భయపడి తమిసిపురముల్, రయమునఁ బవనుండు సేరె ♦ రాక్షసుఁ డంతన్
జయ మలరఁగఁ దత్పుర మం,తయు నిర్మూలంబు జేసె ♦ దారుణలీలన్. 125

వ॥ ఇవ్విధంబున శూరపద్ముండు దిగంతంబులు జయించి రసాతలంబున కరిగి యురగులం గెలిచి వారలవిచిత్రరత్నాభరణంబులు గొని యందలి యమృతంబుఁ గ్రోలి పాతాళనిలయులగు నసురులచేత సంభావితుండై రమ్యంబులగు బిలద్వారంబులఁ గనుంగొనుచు నం దొక్కదివసం బుండి యంత. 126

క॥ భార్త్రృసమేతుం డగుచును, భూతలముం జేరి దైత్య♦పుంగవుఁ డెలమిన్
ఖ్యాతిగఁ దత్రత్యాద్భుత,జాతంబులు జూచుకొనుచు ♦ సంభ్రమ మెసఁగన్. 127

—* శూరపద్మాదులు శ్రీమహావిష్ణువుతో యుద్ధ మొనరించుట *—

వ॥ సైన్యంబులతోడ సకలద్వీపంబులు విహరింపుచు గరుడకేతనని కేతనంబైన క్షీరాబ్ధి కరుదెంచి యందు పయఃపూరంబులు గ్రోలిగ్రోలి మదగజంబులుంబోలె కలంచి తత్తైనికు లనర్గళపరాక్రమంబున విహరించిన. 128

క॥ విని తద్వార్త్యంబుల శ్రీ,వనితాభూకాంత లపుడు ♦ వణఁకుచు భీతిన్
జనుదెంచి యోగనిద్రం, దనరుహరిని లేపి యని రు♦దంచితఫణితిన్. 129

వ॥ దేవా! యీసమయంబున శేషశయనుండవై యేల నిదురించెదు? నిద్రమేల్కాంచి భయగ్రస్తుల మమ్ము రక్షింప లె మ్మనవుండు నారాయణుండు నిద్రమేల్కాన నంతలోన నయ్యసురసైన్యంబు తత్సమీపంబుఁ గదిసె నంత. 130

క॥ గరుడారూఢుండై హరి, కరములను సుదర్శనంబు ♦ కౌమోదకియున్
దరమును నందకశార్ఙ్గము, లురుదీప్తి యెసంగఁ దాల్చి♦యుద్ధోత్సుకుఁడై. 131

వ॥ బద్ధకక్ష్యుండును సకవచుండును నగుచు పశ్చాద్భాగంబునఁ దూణీరంబులు ధరియించి సవ్యకరమున వి ల్లందుకొని దక్షిణకరంబున నారి సారించి గుణధ్వానిం జేయుచుఁ దారకసైన్యంబులమీఁద బాణవర్షంబులు గురియించె నప్పుడు. 132

క॥ హరిశరము లెదను నాటిన, ధరణిన్ బహుబలము గూలె ♦ దానవు లన్యుల్
శరఖండితవిగ్రహులై, పరిభవముం గాంచి దుఃఖ♦భరపీడితులై. 133

క॥ తారకు శరణం బొందినఁ, దారకుఁ డంతట నుదార♦ధైర్యం బెసఁగన్
నారాయణుపై వెడలెను, భూరిశితాస్త్రములు పూని ♦ పోర జయింపన్. 134

వ॥ అంతఁ జాపంబున గొనయం బెక్కించి గుణధ్వనిం జేయుచు నారాయణునిపై శరాసారంబులు గురిసెఁ దచ్ఛరాపాతంబున గరుడుని మేను రక్తసిక్తం బైనఁ గనుంగొని గరుడగమనుండు కోపోద్దీపితుండై. 135

క॥ తారకు మేనను శరములు, సారెకు నాటించి మఱియు ♦ సాయకతతులం
దేరుం దుమురుగఁ జేయుచు, సారథిఁ బడనేసి ధనువు ♦ చయ్యనఁ దునిమెన్. 136

ఉ॥ తారకుఁ డంత రోషసము♦దగ్రత వేఱొక తేరు నెక్కి దు
ర్వారత నొండువిల్లుఁ గొని ♦ వారక చేయుచు నట్టహాసమున్
భూరిశరావళుల్ గురిసె ♦ భోగిశయానునిపై నిదాఘగం
భీరఘనాఘనంబుగతి ♦ భీషణమౌర్వినాద మొప్పఁగన్. 137

క॥ దానవనిశితశరంబుల, దానవరిపుమేన రుధిర♦ధారలు దొరఁగన్
లూనంబయ్యెఁ దదీయశ,రానీకనిపాతనమున ♦ నతనికవచమున్. 138

వ॥ అంత నతిక్రోధంబున నారాయణుండు మరల మర్మభేదకంబులగు శస్త్రాస్త్రజాలంబులఁ బఱపి తద్రథంబు భగ్నంబుజేసి కోదండంబు ఖండించిన. 139

క॥ తారకుఁడు గదిమి వేఱొక, తే రెక్కి శరాసనంబు ♦ ధీరతఁ గొనుచున్
భూరిక్రోధాన్వితుఁడై, శౌరిపయిన్ మగుడ నించె ♦ సాయకవృష్టిన్. 140

వ॥ అంత విష్ణుండు పరాక్రమరోచిష్ణుం డగుచు మాయావియై బహురూపంబుల నందంద నిలుచుచు శతకోటిసహస్రంబులైన శస్త్రంబులు తారకునిమీఁదం గురిసిన దైత్యుండు క్రోధవిజృంభితుం డగుచు మాతోపదిష్టమంత్రంబులు జపించుచు బహురూపంబులతోడ నసంఖ్యంబులైన యస్త్రంబులు కైటభారిపై నించె; నివ్విధంబున ద్వాదశవర్షంబులు విష్ణుతారకులు పరస్పరంబు సంగ్రామమల్లు రగుచు నత్యద్భుతంబుగాఁ బోరి రయ్యవసరంబున. 141

క॥ హరి కౌమోదకిఁ గేలం, బరగం గొని త్రిప్పివైచె ♦ భాసురలీలన్
సురవైరియు గదచేతను, బరితాడనఁ జేసె దాని ♦ భండనమందున్. 142

వ॥ మఱియు నిలువనోపక యక్కౌమోదకి తారకునిం గదియ తారకుండు క్రోధావిష్టుండై దానిఁ గ్రమ్మఱఁ గెడపిన నది నేలం గూలె; నివ్విధంబున నందకంబును

నిరర్థకంబయ్యె నయ్యెడఁ దారకుండును గదాయుధంబుఁద్రిప్పుచు వధోద్యుక్తుండై మాధవుసమీపంబుఁ జేరిన. 143

క॥ తారకునిఁజూచి ప్రళయఘనారవముంబోలె శంఖ ♦ మద్భుతలీలం
బూరించుచుఁ బురుషోత్తముఁ, డారూఢిన్ బాహుశౌర్య ♦ మలర న్వేగన్. 144

వ॥ సర్వశత్రునికృంతనంబును మహాఘోరంబును నగు సుదర్శనంబుఁ బ్రయోగించిన నదియు వజ్రనిష్ఠురంబగు దానవేంద్రువక్షస్స్థలంబునంబడి నిష్ఫలమాత్రంబయ్యె విచిత్రం బిదియు. 145

క॥ శ్రీయువతీపతి గళితని,జాయుధుఁడై యతనిఁ జేర ♦ నరిగి రయమునన్
మాయురె! నీభుజశౌర్యము, నీయస్త్రబలం బయారె ♦ నిర్జరవైరీ! 146

వ॥ త్రిలోచనుండగు రుద్రుండునక్కఁ దక్కనవా రెవ్వరు నేతాదృశవీర్యసంపన్నులు గారు గావున భవజ్జననియే పుత్రవతియగు బహూక్తు లింకేటికి? మదపరాధంబు సహింపు మనిన మాధవుంజూచి దైతేయవల్లభుండు సంప్రీతచేతస్కుండగుచు బహుమానపురస్సరంబుగా హరి వీడ్కొని శూరపద్మునికటంబున కరిగి వినయంబున నంజలిఘటింపుచుఁ బ్రణమిల్లిన. 147

క॥ శూరుం డపు డనుజన్ముని, గూరిమినిం గౌఁగిలించి ♦ కొని మూర్ధంబున్
మూరుకొని మెచ్చఁ గడు న, వ్వీరాగ్రణి యంత చటుల ♦ విక్రమలీలన్. 148

వ॥ చక్రవాళాచలంబుఁ జేరి యం దద్భుతంబులు గనుంగొనుచు స్వర్గలోకంబునకుఁ గృతప్రస్థాను లగుటయు. 149

క॥ వాసవుఁ డావృత్తము విని, త్రాసంబుం బొంది వేగఁ ♦ దరుణీయుతుఁడై
యాసురలోకము వీడ్కొని, భాసురపికరూప మగుచుఁ ♦ బఱచె న్నింగిన్. 150

—* శూరపద్మాదులు బ్రహ్మాదుల జయించుట *—

వ॥ అంత నద్దానవులు త్రిదివంబు జుట్టుకొని నిర్గమించు నిఖిలనిలింపుల నిరోధించి తద్వస్తునివహంబులు చూరఁగొని మహర్లోకంబున కరిగి తద్భువనవాసులచేతఁ బూజితులై సేనాసమేతంబుగా జనలోకతపోలోకంబులు వీక్షింపుచు శీఘ్రంబున విధాతృభూషితంబగు సత్యలోకంబునకుం జని రంత. 151

క॥ నలువ దశబ్రహ్మలతోఁ, జెలువుగ నెదురేగి దైత్య ♦ శేఖరునకుఁ గౌ
శలమతి దీవన లొనఁగుచుఁ, గలితసుధామధుర ఫణితిఁ ♦ గడు నిట్లనియెన్. 152

వ॥ ఏను మీకు పితామహుండ నిందు వసింతు; నెల్లకాలంబు భవద్విభవంబే మదీయవిభవం బగుఁగాదె; యుష్మదాగమనంబున నామనంబు సంతసం బందెఁ; భవల్లో

దరులకు ననేకంబులగు నిమ్మహాయుధంబులు బ్రహ్మాస్త్రంబును రమ్యంబగు రథంబును గొమ్మని యొసంగిన. 153

క॥ ముదమంది శూరపద్మేుఁడు, సదయుండై పద్మభవుని సన్మానం బిం
పొదవంగఁ జేయుచు వేగమ, కదలెన్ వైకుంఠమునకుఁ గడు ననుజులతోన్.

వ॥ తదాగమనంబు విని నారాయణుండు నుతిపరాయణుం డగుచు నెదుర్కొని భవదీయకృపావిశేషంబున నిచట వసింతు నిప్పురంబు వీక్షించెదుగాక రమ్మని దైత్యేంద్రునిం దోడ్కొనిపోయి. 155

క॥ అందంపు విచిత్రంబులు, నందంబుగఁ జూపి భూషణాంబరతతులన్
ముందర కానుక లిడుచు ముకుందుం డుపచారములను గుతుక మొనర్చెన్. 156

వ॥ అంత విష్ణులోకంబు విడిచి శూరపద్ముండు సోదరసహితుం డగుచు ననంఖ్యంబులగు సైన్యంబులు గొలువ ననేకసహస్రగణపరివేష్టితంబును, నఖిలగణపాలకమనోహరంబును, నమరమునిగణపరివృతంబును,నభ్యున్నతగోపురాట్టాలకపరిశోభితంబును, నతులితసహస్రస్తంభమండపవిరాజితంబును ననుపమాన విలాసభాసురరుద్రకన్యాసహస్రాధిష్ఠితంబును, ననవధికభేరీమృదంగకాహళడిండిమవీణావేణునినాదమనోహరంబును, ననవరతనాట్యవాదిత్రకుశలకుశీలవజనరంజితంబును, నత్యంతవేదఘోషాన్వితంబును, నపరిమితవిభవాభిరామంబును నగు శివలోకంబున కరిగి కృతాంజలి యగుచు దూరంబున సైన్యంబుల నిలిపి సహోదరయుతుండై మందగమనంబున శివపదారవిందంబులు డెందంబునం దలంచుచు వృషభగణపరివేష్టితవివిధదిశాభిరామంబును బరితఃప్రభాసితపటకాండంబును నింద్రోపలసోపానమండితంబును స్వర్ణాశ్వత్థపర్ణావిరచిత ప్రవాళతోరణాలంకృతంబును నగు ప్రథమద్వారం బక్షిసాఫల్యంబుగఁ గని యందు దిర్యపుండ్రాంకితఫాలభాగుండును రుద్రాక్షమాలికావిరాజమానకంఠుండును భూతిభూషితసర్వాంగుండును గర్ణకుండలశోభమానముఖాంబుజుండును ధృతవేత్రులును ధురంధరులును నగుచు నిరుపండల బ్రహ్మాండభాండంబుఁ గబళించువారలుంబోలె నుద్దండభుజాదండాఖండచండిమపాండిత్యవిజిత మార్తాండమండలశతకోటిధామసముద్ధాము లగుమహాభీములును, జుళుకంబున సప్తసముద్రంబు లాపోశనంబుగఁ గ్రోలువారలుంబోలె నిర్వక్రవిక్రమోదారులగు మహాక్రూరులును భూనభోంతరాళంబు నిరర్గళభుజార్గళంబుల నిరోధించువారలుంబోలె నిరంతరనితాంతతంతన్యమానదురంతతేజోవిరాజమానదోస్సారులగు మహాసంహారకారులును, గులపర్వతంబులు నుగ్గునూచంబులుచేయువారలుంబోలె దంభోళిధారాప్రశస్తహస్తనిరస్తదిగ్వేదండగండభిత్తులగు మదోన్మత్తులును, సంగరాంగణంబున విస్ఫులింగంబులు వెదచల్లువారునుంబోలె నయ

నారుణిమస్ఫార ఘోరాకారులగు మహావీరులును, బ్రళయఘనాఘనభీషణ నిర్ఘోషంబులఁ బ్రతిఘటించువారలుంబోలె నిశ్శంకభయంకరహుంకారజటిల చటులోపక్రములగు మహాబలపరాక్రమవంతులును, మఱియు సురూపులు, విరూపులు కురూపులును, ద్విపాదులు, త్రిపాదులు, చతుష్పాదులు నపాదకు, లేకహస్తులు ద్విహస్తులు, త్రిబాహులు, చతుర్బాహులు, బంచవక్త్రులు, గజాననులు, వ్యాఘ్రవక్త్రులు, తరక్షుముఖులు, మృగాననులు, ఖరాస్యులు, గోవక్త్రులు, మహిషాననులు, గోమాయువక్త్రులు, శశకవక్త్రులు, నేకవక్త్రులు, ద్వివక్త్రులు, త్రివక్త్రులు బహువక్త్రులు నైనయనేకకోటిగణవర్యులతోడ ద్వారపాలకుండగు నందీశ్వరుం గని యానందంబునం గృతాభివందనుండై నిలిచిన. 157

క॥ కని నంది శూరపద్మునఁ, గనియెం బూర్వంబు నీవు ♦ యాగం బధికం
బొనరించి శివునికరుణకు,ఘనముగఁ బాత్రుండ వగుచుఁ♦గాంచితి వరముల్.158

వ॥ ఇపుడు నీవు చనుదెంచుట కేమి నిమిత్తం బనిన నందీశ్వరునకు శూరపద్ముం డిట్లనియె. 159

మ॥ విను మోదేవ! యుమాపతిన్ శశిధరు ♦ న్విశ్వేశు వీక్షించి భ
క్తి నతింజేయఁగ వచ్చినాఁడ నిట కెం ♦ తేనిన్ దయాళుండవై
చని యంతఃపురికిన్ మదాగమనముం ♦ సర్వజ్ఞుతోఁ దెల్పవే
నను రక్షింపుము సన్నిధానమునకు ♦ న్నాపైఁ గటాక్షంబునన్. 160

—* శూరపద్మాదులు కైలాసంబున శివుం గాంచి నుతించుట *—

వ॥ అని నందిం బ్రార్థించిన నతం డంతఃపురంబునకుం జని మహాదేవునకు విజ్ఞాపనంబుఁ గావించి తదనుజ్ఞఁ బడసి శూరపద్ము నీశ్వరసన్నిధానంబునకుం దోడ్కొని పోవు నయ్యెడ. 161

తే॥ ద్వారములయందు గణపాల♦తతికి నెల్లఁ,బ్రణుతిఁ జేయుచు నంజలి♦బంధ మలర
శూరపద్ముండు సని భక్త♦సులభుఁడైన, భర్గు వీక్షించి లోచన♦పర్వముగను.162

వ॥ అందుఁ గాలకంధరాధరులును ద్విలోచనులును నగు సరూపులైన మూర్తులును, మృణాలతంతువిమలచామరాలంకృతపాణులును నాట్యవిద్యాపారీణులును నగు రుద్రకన్యాసహస్రంబులును, గుంభాకుంభప్రముఖు లగుగణముఖ్యులును, సకలమునులును నిరుగెలంకులం గొలువ దివ్యసింహాసనారూఢుండును సత్యజ్ఞానానందమయుండును గామికాద్యష్టావింశతిస్తోత్రసంస్తవ్యుండును సాక్షాత్కైవల్యప్రదాయకుండును గృష్ణపింగళుండును ఋతంబును సత్యంబును బరబ్రహ్మంబును బరంజ్యోతియుఁ బరాత్పరుండును బరమపురుషుండును నూర్ధ్వరేతస్కుండును నప్రమేయుండును జతుర్వేదసంసేవిత పాదారవిందుండును నై వెలుగొందు

చున్న యప్పరమేశ్వరునకు శూరపద్ముం డనుజసమేతుం డగుచు సాష్టాంగం బుగాఁ బ్రణమిల్లి భక్తియుక్తుండై కరంబులు మొగిచి యిట్లని వినుతించె. 163

సీ॥ వందనం బొనరింతు ♦ వందారుజనకల్ప, కల్పితపన్నగా♦కల్ప! నీకు
జోహారు గావింతు ♦ శుంభజ్జటారంగ!, రంగదభ్రధునీత♦రంగ! నీకు
సాష్టాంగము ఘటింతు ♦ సర్వాఘసంహార!, హారనిర్మలగరా♦హార! నీకుఁ
గైమోడ్పు విరచింతుఁ ♦ గరుణాసుధాసార!, సారసోద్భవవచ♦స్సార! నీకుఁ
బ్రణుతిఁ జేసెద హరిముఖ♦ప్రణుత! నీకు, దాస్య మర్పింతు వికచాబ్జ♦దాస్య! నీకు
శరణు శరణయ్య లోకైక♦శరణ! నీకు, దండము పరాకు మేరుకో♦దండ! నీకు. 164

వ॥ వెండియు సకలభువనోద్భవస్థితిలయకారణుండును భక్తవత్సలుండును విశ్వాత్మకుండును సాంబుండును జంద్రధరుండును సాక్షాత్కైవల్యస్వరూపియు శుద్ధస్ఫటికసంకాశుండును బరబ్రహ్మంబును నగు నీకుఁ బ్రణామంబు లని స్తుతియించి శూరపద్ముండు కురంగట నిలిచె; నంత శంకరుండు శైలాదినిం గనుంగొని యిట్లనియె. 165

తే॥ శూరపద్ముండు భక్తుండు ♦ సువ్వె! నాకు, నస్మదనుమతి వీఁడు న♦జాండములను
జూచి యందందు రక్షక♦స్తోమ మునిచి, వెనుక నరుదెంచుఁగావుత ♦ వేగ మనుపు.

వ॥ అని యానతిచ్చిన శూరపద్ముండు పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి భ్రాతృసహితుం డగుచుఁ బ్రథమద్వారంబునకు వచ్చి నందికిఁ బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞ వడసి సకలసైన్యంబులు గొలువ బ్రహ్మాండంబులు గనుంగొనుటకు వెడలి రుద్రపాలితంబగు నజాండభిత్తి డాయంబోయె నంత. 167

ఉ॥ ధీరత సేన వెంటఁ జను♦దేరఁగ సోదరయుక్తుఁడై మహో
దారత వచ్చు శూరుఁ గని ♦ తద్దయు నీశ్వరునాజ్ఞ రుద్రులున్
దారి నొసంగి రా క్షణము♦నన్ బహిరండములందు వారలున్
భూరికిలార్భటుల్ సెలఁగఁ♦బోయి పరాక్రమకేళి మీఱఁగన్. 168

తే॥ వైరుల జయించి రక్షక♦వర్గ మునిచి, యందు బహువిధభోగంబు ♦ లనుభవించి
యరుగుదెంచిరి మఱియయ్య♦జాండమునకు; నసురవర్యులు నా క్షణ♦మల ఘుపటిమ.

వ॥ అని చెప్పి సూతుండు శౌనకాదులకు మఱియు నిట్లనియె; నంత శూరపద్ముండు నిజబలంబులతోడ రుద్రనిర్దిష్టంబగు బ్రహ్మాండభిత్తిపదంబున వెడలి దివంబునకుఁ జనుదెంచునెడఁ దన్మాతామహుండగు నసురేంద్రుండు పూర్వకాలంబున దేవతలచేత రణాంగణంబునఁ బ్రక్షీణబలుండై శుక్రునితోడ నరుదెంచి శూరపద్మునిం గనుంగొని నిజబంధుత్వంబుఁ దెలిపిన. 170

క॥ గురునకును దనుజవరునకుఁ, జరణంబుల కెరఁగి యపుడు ♦ సకలసపర్యా
పరితోషితులం జేయుచుఁ, బరమానందమున శూర♦పద్మం డెలమిన్. 171

వ॥ వారలకుఁ దనదిగ్విజయంబును సకలబ్రహ్మాండంబులగమనంబును నెఱింగించి వారితోడ గూడి నిజభ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులు గొలువ భూలోకంబునకుం జనుదెంచె నంత. 172

చ॥ అది విని యాక్షణంబు సుర ♦ లందఱు వాసవుతోడ సాధ్వసం
బొదవఁగ మానసంబుల మ♦హోల్లసలోకము విష్ణులోకముం
బదపడి చేరి శౌరిపద♦పద్మములన్ భజియించి దానవా
పదలను బాపి మమ్ముఁ గృపఁ ♦ బాలనసేయు మటంచు వేడినన్. 173

క॥ విష్ణుండు దయారసవ,ర్ధిష్ణుండై పలికె నపుడు ♦ దివిజులతోడం
దూష్ణీంయత్నముచేతను, దృష్ణత మనమూఢబుద్ధి ♦ తెల్లంబయ్యెన్. 174

క॥ దక్షాధ్వరమున యాగా,ధ్యక్షుండగు హరుని విడిచి ♦ యందఱము హవి
ర్భక్షణఁ జేసినయఘ మిది, వీక్షింపఁగ నాఁడె యనుభ♦వించితిమి గదే. 175

వ॥ తత్కర్మశేషం బిప్పు డనుభవింపవలయుఁ గావున మన మందఱము దానవేంద్రుండగు శూరపద్మని మనంబు రంజిల్లున ట్లనుసరింపవలయు ననిపలికి త్రయస్త్రింశత్కోటిదేవతలతోడ నారాయణుండు దూరంబున శూరపద్మ నెదుర్కొని ప్రియోక్తుల నిట్లనియె. 176

తే॥ కుశలమా నీకు? దానవ♦కులవరేణ్యా!, నీసహోదరు లఖిలసై♦నికులు నిపుడు
క్షేమముననున్నవారె?యా♦శ్రితులఁబ్రోవ,నహితతతిఁగూల్పఁగా దెనీ♦యత్నమెల్ల?

వ॥ ఏతావత్కాలపర్యంతంబు భవత్కృపాకటాక్షంబున నిట్లున్నవాఁడ నని వినయంబులు వలికిన విని శూరపద్మండు హరిని బరమాదరంబున సంప్రీతుం జేసి తదనంతరంబ దివిజగణమధ్యభాగంబున నమేయతేజస్కులై వెలుంగు ననేకరుద్రులం గని మాధవున కిట్లనియె. 178

ఆ॥ నీలకంఠులై త్రి♦నేత్రులై దేవతా,వితతియందు రుద్ర♦వేషములను
వెలుఁగుచున్నవారు ♦ వీరెవ్వరోకో? చెప్పు, మనుడు శౌరి యతని♦కనియె నపుడు.

—* విష్ణుండు శూరపద్మునకు రుద్రులతెఱం గెఱింగించుట *—

వ॥ మున్ను కమలాసనుండు రజోగుణయుతుండై వృథాహంకారంబున నుత్పత్తిస్థితిలయంబులకుఁ దాన కారణం బని గర్వించి మహామాయావిమోహితుండగుచు నీశ్వరధ్యానంబు మఱచి యంత నయ్యీశ్వరాజ్ఞ సృష్టిసామర్థ్యరహితుండై యాత్మగతంబున. 180

తే॥ ఏమి చేసితివిని కార్య ♦ మిప్పుడకట, మూఢహృదయుండ నగుటచే ♦ మోసమయ్యె
సర్వసమ్మోహకారిణి ♦ శంభుమాయ, దాటఁగా నేరికైనను ♦ దరమె జగతి? 181

క॥ పరమేశ్వరు మత్కర్తను, హరు నెఱుఁగక సకలమునకు ♦ నధిపతి ననుచున్
దురహంకృతిఁ బూనిన యా, దురితము ఫలియించె నిపుడు ♦ తోడనె నాకున్. 182

వ॥ అని పద్మభవుండు చింతాపరవశుండై భ్రూమధ్యంబున సచ్చిదానందలక్షణుండును గోటిసూర్యప్రకాశుండును కుందవిమలమందస్మితసుందరవదనారవిందుండును ముక్తాదామవిరాజితుండును త్రినేత్రుండును నీలకంఠుండును సాంబుండును నగు నీశ్వరుని ధ్యానింపుచుండె నంత. 183

క॥ హరుఁ డేకాదశరుద్రుల, గరిమ నియోగించె మదినిఁ ♦ గౌతుక మలరం
బరగఁగ వా రప్పుడు విస్ఫురణన్ జనియించి రజుని ♦ భ్రూమధ్యమునన్. 184

క॥ వారలఁ గనుఁగొని నతుఁడై, వారిజసంభవుఁడు వలికె ♦ వరభక్తి మెయిన్
మీ రెవ్వరు? మీరాకకుఁ, గారణ మే? మిపుడు నిజముగాఁ ♦ బలుకుఁ డనన్. 185

క॥ వనజోద్భవ! రుద్రుల మే, మొనరఁగ సృష్ట్యర్థ మీశుఁ ♦ డురగాభరణుం
డు నియోగించెను గావున, ఘనముగ వచ్చితిమి నీదు ♦ కడ కేము తగన్. 186

వ॥ అని పలికినరుద్రులకు రుద్రపరాయణుండు చతుర్ముఖుం డిట్లనియె. 187

ఆ॥ ఈశ్వరాజ్ఞచేత ♦ నిప్పు డాసృష్టికి, మీరె కర్తలైన ♦ మే లెసంగు
ననుడు బ్రహ్మవచన ♦ మాలించి రుద్రులు, చేసి రపుడు రుద్ర ♦ సృష్టి మిగుల. 188

వ॥ ఇట్లేకాదశరుద్రులు ప్రత్యేకంబ కోటికోటిరుద్రుల సృజించిన నయ్యేకాదశకోటిసంఖ్యలైన రుద్రులు జగంబు లావరించిన గనుంగొని యయ్యేకాదశరుద్రులతోఁ బితామహుం డిట్లనియె. 189

తే॥ ఈదృశంబగు బహురుద్ర ♦ సృష్టి మీర, లకట! పాలింపుఁ డిపు డోమ ♦ హాత్ములార!
యింక మీయాజ్ఞ సృష్టిని ♦ నేనొనర్తు, ననుచు నుడివి మనంబున ♦ హర్ష మలర. 190

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బద్మసంభవుం డేకాదశరుద్రసమేతుండై తనూద్భవులగు నేకాదశరుద్రులం దోడ్కొని నానావిభవాభిరామం బగు రుద్రలోకంబునకుం జని ద్వారంబున నందికి నిజాగమనం బెఱింగించి యతనివలన నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించి లోకానుగ్రహాకరుండై నమహాదేవునిం గాంచి నమస్కరించి కృతాంజలి యగుచుఁ దనయజ్ఞానదోషంబును రుద్రాగమనంబును రుద్రసృష్టియు నివి మొదలయినవి శంభునకు వినయాన్వితుఁడై విధాత విన్నవించిన మహేశ్వరుండు విని సంఫుల్లలోచనకమలంబులం గనుంగొని. 191

క॥ వనజోద్భవ! యిదిమొదలుగఁ, దనయాజ్ఞ సమస్తదేహి♦తండంబు లొగిన్
మునువలె సృష్టిం జేయుచు, మనమున గర్వంబు మాని ♦ మను మిఁకనైనన్.

వ॥ అని యీశ్వరుండు బ్రహ్మకు సృజనాధికారంబు మరలఁ గటాక్షించి యేకాదశ రుద్రుల నిజలోకంబున కనిచె; మఱియు నేకాదశకోటిరుద్రులను సురగణంబులతోడం గూడియుండుటకు నియోగించుటం జేసి యిదిమొదలుగా దేవతలు త్రియ స్త్రింశత్కోటిసంఖ్యం బరగి; రంతఁ బద్మగర్భుండీశ్వరునకు నమస్కరించి యథాస్థితి వడసె నని యివ్విధంబున నిందిరారమణుండు రుద్రసృష్టిఁ దెలియం జెప్పిన విని శూరపద్ముండు సహోదరులతోడ సంతోషభరితాంతరంగుండయ్యె. 193

తే॥ శుక్రచోదితుఁ డగుచు నా♦శూరుఁ డపుడు, విశ్వకర్మను రావించి ♦ వేడ్కఁ బనిచె
లవణపాథోధియందువై♦భవము చెలఁగఁ, బురము నిర్మింపుమనుచు వి♦స్ఫురణ దనర.

వ॥ అంత విశ్వకర్మయు నశీతిసహస్రయోజనవిశాలంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణవీథీవిరాజమానంబును, రత్నప్రాకారపరిఘాలంకృతంబును, బ్రహ్మాండకటాహాభరణస్థూణాయమానగోపురవిభాసమాన చతుర్ద్వారయుతంబును, వాపీకూపతటాకపరిశోభితంబును, నారికేళామ్రపనసమధూకాశోకపూగపున్నాగహింతాలతాలనారంగమాతులుంగ జంబూప్లక్షపారిజాతవకుళాశ్వత్థనింబ జంబీరచందనమందారతింత్రిణీతమాలతిలకాద్యనేక భూరుహభూషితోద్యానహృద్యంబును, మాణిక్యఖచితగృహనివహాలంకృతంబును నై, రమణీయంబులగు పరిఘాప్రాకారంబులును, మహోన్నతగోపురాలంకృతంబులగు జతుర్ద్వారంబులును, స్ఫటికోపలనిర్మితనిశ్రేణికానిరుపమానంబులగు వేదికాశతసహస్రంబులును, నుత్తుంగక్రీడానగంబులును, నుల్లసితకేళికారామకాసారంబులును, నున్నతవిశాలపాకశాలాశతంబును, భూషణాగారంబులును, సత్త్రభవనంబులును, విద్యాసదనంబులును, భోజనగృహంబులును, గజాశ్వశాలలును, నాస్థానమండపంబులు, దేవాసురమంత్రి భటమండపంబులు, నానారత్నవిచిత్రమండపంబులు, ముక్తావిరచితంబులగు నేకాంతమండలంబులు, స్ఫటికోపలమండపంబులు, గోమేధికశిలా నిర్మితమండపంబులు, హరిచందనదారుచిత్రితసుగంధబంధురమండపంబులు మొదలగు నానావిధమనోహరమండపంబులును, ననంతకోటిమాణిక్యఖచిత కుడ్యకుట్టిమస్థలంబులును, నభ్రంకషోన్నతపతాకానీకంబులును, రత్నకవాటసహస్రంబులును గలిగి చెలువలర, నాకనగరపరిస్పర్థియు నానాదారుశిలాపరిహృతచోరాశయంబును నగు రాజమందిరంబు సృజంచి, యప్పురంబునకు వీరమహేంద్రంబను నామం బిడి యప్పట్టణంబు చుట్టు సర్వర్తుకుసుమితఫలితలలితకేళికారామశోభితంబులును, ననేకగోపురప్రాకారమండపాలంకృతంబులును, ననంతమణివిచిత్రితగృహనివహంబులును, భోగమందిరసుందరంబులును, గానాగారభూషి

రంబులును సర్వతోవిరాజమానయాగశాలాసహస్రంబులును, గలిగి చెలువొందు హైమపురంబును, దేవపురంబును, లంకాపురంబును, నీలాఖ్యంబును, నాసురపురంబును, వామాభిధానంబును, బద్మాహ్వయంబు నగు పురంబు లెనిమిది సృజించి, మఱియు సముద్రంబున కుదగ్భాగంబునందు నసురాఖ్యపురంబును, మేరువునకు దక్షిణంబున జంబూద్వీపంబునందు హేమకూటాద్రిసవిధంబున మాయాఖ్యపురంబును నిర్మించి, వెండియు సకలసముద్రంబుల సకలద్వీపంబుల ననేకంబులగు నగరంబులు విచిత్రంబులుగా సురాసురులు గొల్వ బ్రహ్మాండంబులఁ గల్పించె నంత. 195

—* శూరపద్ముండు రాజ్యంబుఁ బాలించుట *—

తే. వీరమాహేంద్రపురమును • వేడ్కఁ గాంచి శూరుఁ డాశ్చర్యమును బొందు • చును గృహంబు,
సొచ్చి వసియించె హరిముఖ్య • సురగణంబు, లనుజులును గొల్వ రత్నసిం • హాసనమున.

తే. అంతఁ బద్మజుఁ డెంతయు • ననుపమాన, మణికిరీటంబు బెట్టి త • న్మస్తకమునఁ
జెలువుమీఱంగఁ బట్టాభి • షేక మపుడు, చేసె దనుజేంద్రునకు సుర • శ్రేణితోడ.

వ. అయ్యవసరంబున సకలదనుజులు సంతోషంబునం జెలంగిరి. 198

క. దనుజుం డంత మురాంతకుఁ, గనుఁగొని నేఁ బిలిచినపుడు • కడు శీఘ్రమునం
జనుదెంతువుగా కిప్పుడు, చను మని పనిచె న్నితాంత • సంతోషమునన్. 199

వ. మఱియు దిక్పాలకులం దగునీశాను నేకాదశరుద్రులను వీడ్కొని సింహాస్యతారకుల నిజనివాసంబుల కరుగుం డని పలికి శూరపద్ముం డంత నాస్థానమండపంబున నింద్రుండు తాంబూలకల్కపాత్రంబును, వహ్నివైవస్వతు లిరువురు పానీయపాత్రంబులును, నైరృతి భృంగారువును, వరుణుండు వ్యజనంబును, వాయువు చామరంబును, ధనదుండు క్రముకభస్త్రికయుఁ, జంద్రసూర్యులు ఖడ్గఖేటంబులును ధరియించి యిరుగెలంకులం గొలువ నానాగానవిశారదులగు గరుడగంధర్వకిన్నరసిద్ధవిద్యాధరగణంబులు గానంబులు సేయ, రంభోర్వశీమేనకాద్యప్సరసలు నటింప దివ్యసింహాసనారూఢుండై పేరోలగంబుండి దివిజులఁ గనుంగొని.

సీ. మదివహంకృతి మాని • మామకకృషిఁ జేయు, మస్మద్భటాజ్ఞ చే • సమరనాథ!
అంటిన దహియింప • కసురులఁ బాకక్రి, యాధికారముఁ బూను • మనిశ మనల!
అధికశాంతతఁ జూపు • నిధనంబు సేయకు, దానవతతికి నెం • తయుఁ గృతాంత!
శీతగంధాంబువుల్ • శీఘ్రంబ కొని తెచ్చి, పురి సేచన మొనర్చు • పొసఁగ వరుణ!
ముగ్ధవారీకుచంబుల • మురువు తనర, గంధహిమవారిఁ జికిలించి • గంధవాహ!
మందగతిఁ గుల్కి వీవుచు • మార్జనమును, జేయుమెల్లెడ మది భీతిఁ • బాయ కెపుడు.

క॥ అల శంఖపద్మయుగళము, పలుమఱు దక్కఁగను సకల♦భటకోటులకున్
వలసినధన మొసఁగుచున్,తత్కలికన్ యక్షేశ! సావ♦ధానుఁడ వగుచున్. 202

మ॥ అలరారం బురి గోపురాగ్రమున నే♦వాయత్తత న్నిల్చి శీ
తలఘర్మోదకబిందుబృందమిష ము♦క్తారత్నజాలంబులం
గలకంఠీజనకోమలాంగము లలం♦కారంబుఁ గావింపుచున్
జలజాతప్రియ! యెండగాయుము మదా♦జ్ఞన్ మందమందప్రభన్. 203

చ॥ మనసిజకేళి కేగుటను ♦ మాని పరాఙ్ముఖులై కడున్ మన
స్వినులగు గామినీమణుల♦చిత్తము రంజిలఁజేసి వేగముం
దనకు నధీనలై రతినిఁ ♦ దార్కొనఁ బూర్ణకళాధురీణతన్
ఘనముగ నర్మదాత్మ్యమును ♦ గాంచుము శీతమయూఖ! మాటికిన్. 204

క॥ తనయులు పదుగురతోడను, నను భక్తిం గొలిచి యనుది♦నంబును జెంతన్
దినశుద్ధిఁ దగ వచింపుము, వనజాసన! యస్మదాజ్ఞ ♦ వర్తింపు మొగిన్. 205

వ॥ అని యివ్విధంబునఁ బ్రతిదినంబు దేవతలకుఁ దత్తత్ప్రయోజనంబుల నియో
గించి గురుశుక్రులచేత మంత్రపూతంబులగు కుశోదకంబులం బ్రోక్షితుండై రత్న
సింహాసనాసీనుం డగుచు నింద్రాదిదేవతలు సేవింప దానవసమూహంబులతోడ
నిరంకుశంబుగా రాజ్యభారధౌరేయుండై. 206

తే॥ దనుజవల్లభుం డంత ను♦దారమహిమ, దివ్యసౌందర్యరేఖను ♦ దేజరిలుచుఁ
బద్మకోమల యను పేరఁ ♦ బరిఢవిల్లు, త్వష్టకన్యను వేడ్క ను♦ద్వాహమయ్యె.

సీ॥ సంగ్రామనిష్ఠుర♦సాహసప్రక్రియా,పటుభయంకరరూపు ♦ భానుకోపుఁ
జండవిక్రమమహా♦జ్వాలావళిపతంగు, నఖిలబర్హిర్ముఖు ♦ నగ్నిముఖునిఁ
బ్రళయకాలాభీల♦భానుకోటిసహస్ర,రాజితధాము హి♦రణ్యనాము
రసనాయమానసా♦రాచౌఘభీకర,వరభుజమిషరాహు ♦ వజ్రబాహుఁ
గాంచెఁ దనయుల నల్వుర ♦ గరిమమీరఁ,బద్మకోమలయందును ♦ బ్రమద మెసఁగ
శూరపద్ముండు జితవైరి♦శూరపద్ముఁ, డద్భుతోదారవిభవుఁడై ♦యతులమహిమ.

వ॥ మఱియు సురాసురసిద్ధవిద్యాధరోరగకన్యల వివాహంబై వారలయందు నమేయ
వీర్యబలాన్వితులగు త్రిసహస్రసంఖ్యులగు సుతులం గని మహావిభవంబులఁ
జెలంగుచు వేఱువేఱఁ గోటిద్వయబలంబులు గొలువ సింహవక్త్రతారకుల
నసురాఖ్యపుర మాయాపురంబుల కనిపిన. 209

క॥ పురిఁ జేరి సింహవక్త్రుఁడు, సురుచిరలావణ్య శమన♦సుతను విభూతిం
బరిణయమై వైభవవి, స్ఫురణ మహావీరు నొక్క♦పుత్త్రునిఁ బడసెన్. 210

వ॥ ఇవ్విధంబున ననేకకన్యలం బరిణయంబై కుమారుల నూఱ్వురం గనియె; తార
కుండును నైరృతితనయ యగు సౌరికను బాణిగ్రహణంబై ధర్మసహితుండగు
నసురేంద్రాఖ్యుండైన పుత్త్రునిం గని యాత్మీయపురంబున సుఖం బుండె నని:
శౌనకాదులకు సూతుండు సెప్పె. 211

—* ఆశ్వాసాంత పద్యములు *—

మ॥ ఇభచర్మాంబర! శైలజాకుచతటా♦భీష్టోపగూహాక్రియా
సుభగంభావుకవక్ష! దక్షమఖహృ♦చ్ఛుంభత్ప్రతాపోజ్జ్వలా!
ఋభుబృందార్చితపాదపద్మయుగళా! ♦ యిచ్ఛాక్రియాజ్ఞానశ
క్తిభవిష్ణుప్రతిభాప్రవర్ధితజగ♦ద్విస్తార! గంగాధరా! 212

క॥ లీలాభ్యవహృతిగరళవి,నీలశిరోధిప్రభావి♦నిర్జితబలభి
న్నీలోపలధామ! జగ,త్పాలన! ఫాలాక్ష! త్రిపుర♦దానవశిక్షా! 213

స్రగ్విణీ వృత్తము.

పంచబాణద్విషే♦ట్పంచతాకృన్మహా
పంచవక్త్రా! లస♦త్పంచకృత్యోత్సుకా!
పంచభూతాదిస♦ర్వప్రపంచాత్మకా!
పంచకోశాతిగా! ♦ పంచవక్త్రా! శివా!

ఇది శ్రీమ దిండుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్త్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామాత్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున నసుర
కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శివరహస్యఖండము.

! అసురకాండము !

ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజితగిరిమందిర!
శ్రీరమణప్రముఖదివిజ ♦ సేవిత! కరుణా
పూరిత! ముళువాగలుధా,
త్రీరమణేప్సితశుభాంగ! ♦ శ్రీశివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

క॥ శూరులను శూరపద్ముఁడు, వారక కోటిద్వయంబు ♦ వాహిను లనిపెఁ
ధారుణి నొక్కొకద్వీపం, బారసి పాలింప సతత ♦ మనుపమలీలన్. 3

వ॥ ఇట్లు స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకంబుల రక్షింప వేఱువేఱ నాఱుకోట్లవాహిను లసురుల నియోగించి వీరమహేంద్రపురంబుఁ జుట్టి యావరించిన యష్టపురంబు లందును గజవక్త్ర తురగవక్త్ర వ్యాళీకవక్త్ర భల్లూకవక్త్ర వ్యాఘ్రవక్త్ర వరాహవక్త్ర సింహవక్త్ర గవయవక్త్రు లను నీయష్టమహావీరుల నశీతిసహస్రవాహినులతో నుండుం డని నియమించి నిజపురంబున గోపురప్రాకారంబుల నందందు లక్షవాహినుల నిలిపి దుర్గుణధర్మకోపదుర్ముఖశంఖపాలవజ్రపాల ధర్మజ్ఞమహిషాఖ్యు లనుమంత్రులంగూడి ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయుండై యుండె నాసమయంబున. 4

—* శూరపద్ముఁడు దేవతలను నీచకార్యములు చేయ నియమించుట *—

చ॥ బలరిపుముఖ్యదేవముని ♦ పఙ్క్తి నితాంతభయంబు దోప ని
స్తులతరవైభవాఢ్యుఁడగు ♦ శూరుఁడు తత్సహజుల్ తనూజులుం

జెలువుగ మంత్రులు న్వరుసఁ ♦ జెప్పినకార్యములఁ ఘటింపుచుం
జెలఁగ వసించె పక్షివిభు♦చెంగటఁ బన్నగరాజుకై వడిన్. 5

మ॥ దనుజాధీశ్వరుఁ డొక్కనాఁడు త్రిదివా♦ధ్యక్షాదిగీర్వాణులం
గని మీనంబులఁ బట్టి తెమ్మనుడు దుః♦ఖం బొంది చిత్తంబులన్
మును దక్షాధ్వరమందుఁ జేసినయఘం♦బున్ డెందమం దెన్నుచుం
జని వారందఱు వార్ధి, కవ్వరుణు మ♦త్స్యవ్రాతముల్ వేడినన్. 6

వ॥ అంత వరుణుండు సముద్రంబునం గల తిమితిమింగిలాదిమీనంబులఁ బట్టి తెచ్చి తీరంబున నునిచె; నయ్యెడ భానుండు మీనంబుల శోషింపంజేసి యముండును విగతప్రాణంబులుగాఁ జేసి. 7

ఆ॥ నాగపాశములను ♦ వేగమ బంధించి, దివిజవరులు కట్టి ♦ తెచ్చి రపుడు
భయము మీఱ శూర♦పద్మునిగృహమున, కసురుఁ డదియుఁ జూచి♦ హాస మలర. 8

వ॥ ఇవ్విధంబున దినదినంబును మత్స్యంబులం దెమ్మనిన నంగీకరింపుచు నిమిష మాత్రంబున మీనజాలంబులం దెచ్చియిచ్చి సమర్పింతురు. 9

క॥ అనిన విని విప్రపుంగవు, లనయం బజముఖచరిత్ర ♦ మది యెవ్విధమో
వినుపింపు మనుడు సూతుం, డనుపమగంభీరఫణితి ♦ నప్పు డిట్లనియెన్. 10

క॥ సురభూసురవిద్వేషిణి, నిరతం బజవక్త్ర భువన♦నిష్ఠురలీలం
బరవంచనపర యగుచును, జరియించె నిజేచ్ఛ భువన♦జాలం బందున్. 11

క॥ కామవశంగమయై యు,క్కామిని యెల్లెడల దేవ ♦ గణముల ఋషులన్
భూమీసురులను దనుజ,స్తోమంబుల జగతి నెల్ల♦సుందరజనులన్. 12

వ॥ మఱియు యువవృద్ధజనంబుల నేరినైనను మార్గంబుల ననర్గళంబుగ రమింపుచుం బ్రతిదినంబును సహస్రపురుషసంభోగసంభ్రమాయత్తచిత్తయై మదోన్మత్త యగుచు వందంద వెదకి సుందరీజనంబులం గొంకఱను బలాత్కారంబునం దెచ్చి సహోదరుల కొసంగుచుఁ దపోయజ్ఞంబులకు విఘ్నంబు లొనర్చుచు నివ్విధంబున మహాఘోరకర్మపరాయణయై యొక్కనాఁడు ఋషివర్యుండగు దుర్వాసుం జేరి యతనితోడ నద్దానవి యిట్లనియె. 13

క॥ మునివర! యేనుం బుత్త్రా,ర్థినియై నినుఁ బొంద వచ్చి♦తి న్నా యిష్టం
బొనరఁగ శీఘ్రము కూడుము, వనవిల్తుని కేళి మిగుల ♦ నన్నుం బ్రేమన్. 14

వ॥ అనిన భయంపడి దుర్వాసుం డద్దానవి కిట్లనియె. 15

క॥ భామ! విను నే వశక్తుఁడ, నేమాఱు తపోనిరస్త♦వివిధాఘుండన్
నామది యెప్పుడు నీతోఁ, బ్రేమన్ రమియింపఁ జనము♦ బిసరుహనయనా! 16

వ॥ అని యనంగీకారంబుగాఁ బలికిన నమ్మునీంద్రుని దానవాంగన బలాత్కారంబున వెలికిలఁ బడఁద్రోచి పట్టి తమిం గవుఁగిలింపుచు నధరపరిచుంబనాదుల నతని నుపరతిసమరతిక్రీడావినోదంబులం గూడెను. 17

—* ఇల్వలవాతాపుల కథ *—

క॥ సురతప్రౌఢిమ రాక్షస,తరుణి మునిం గూడ నిట్లు ♦ తత్క్షణమే యి
ద్దరి కిల్వలవాతాపులు, పరగఁ జనియించి రలఘు♦బలశాలు రొగిన్. 18

వ॥ అక్కుమారులు పితృమాతృస్వరూపు లగుచు జనకుండగు దుర్వాసునిం గని యొక్కనాఁడు దార్జన్యంబున భవదీయతపఃఫలంబు మా కొసంగు మనవుడు క్రుద్ధుం డగుచు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 19

ఆ॥ ఓదురాత్ములార! ♦ యుచితమే నాతపః,ఫల మొసంగు మనుచుఁ ♦ బలుక మీకు
ననుచు వారిఁ జూడ ♦ కవ్వల దుర్వాసుఁ, డరిగెఁ దప మొనర్ప, ♦ నాక్షణంబ. 20

మ॥ అంత నద్దురాత్ములు వెంబడిం బడినఁ జని ఋషివర్యుండగు జనకుని సంహరింప నుద్యుక్తులైన వారలం గని మునిసింహుండు క్రోధవిహ్వలుండై మీ రివ్విధంబునం దాపసులయెడ దుష్క్రియాపరు లగుచుం గొంతకాలంబునకు నిధనంబు నొందుదు రని శాపం బిచ్చె నంత. 21

—* ఇల్వలవాతాపులు బ్రహ్మచే వరమంది ఋషుల మోసగించుట *—

తే॥ అబ్జభవుఁగూర్చి యిల్వలుఁ♦డధ్వరంబు, ననరఁజేయుచుఁ దత్ప్రసా♦దంబు వడయ
గరిమ ఖండించె వాతాపి♦కాయ మప్పు,డగ్ని వ్రేల్చెను బలుమాఱు♦నద్భుతముగ.

వ॥ అంత నజుండు ప్రసన్నుండై వరంబు వేఁడు మనిన నయ్యిల్వలుం డిట్లనియె. 23

తే॥ భువిని వాతాపి యజరూప♦మును ధరింప, వాని వధియించి తోడనే♦యేను బిల్వ
మగుడి వాఁడొగిపూర్వంబు♦పగిది మోము,ల,వచ్చినిలువంగ వాణీశ!♦వర మొసంగు.

వ॥ అనిన నట్లయగుంగాక యని వరం బొసంగి పద్మగర్భుండు నిజపురంబున కరిగె; నంత నమ్మహావీరులు మాతృసోదరుండగు శూరపద్మునిం జేరి కృతప్రణాములై ప్రమోదంబున నిజవృత్తాంతం బంతయుం దెలిపి తత్సన్నిధానంబున ననేక దినంబు లుండి తదనంతరంబు కుటజదేశంబునకుం జని యం దొక్కపర్ణశాల నిర్మించి యిష్టాహారంబుల సంతుష్టు లగుచు నుండి రప్పుడు. 25

క॥ మునివేషంబు ధరింపుచు, మనుజాశనుఁ డిల్వలుండు ♦ మార్గములందున్
మునులను భూమీసురులను, గనుఁగొని యతివినయ మొప్పఁ♦గపట మెలర్పన్.

వ॥ ప్రత్యుత్థానపురస్సరంబుగా వారలకుం బ్రణమిల్లి యర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి యాసనంబు లిడి యీదివసంబునఁ బితృపూజ యొం దగునో యని చింతాకాంతి

తులమై యుంటివి; మస్మద్భాగ్యవశంబున భవాదృశులైన బ్రాహ్మణోత్తము లరుదెంచితిరి. నేఁడు మత్పితృదివసంబు నిమంత్రణం బంగీకరించి యియ్యాసనం బలంకరించి నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయవలయునని పలుకుచు నప్పు డప్పాపాత్ముండు మేషరూపంబున నున్న వాతాపినిం బిలిచి వధించి యనలంబునఁ బచనంబు గావించినం దృప్తిగా భోజనం బిడి యుపచారంబు లొనరింపుచు వీడ్కోలుపు నెడ.

ఆ॥ వేగఁ బర్ణశాల ♦ వెలుపటి కరుదెంచి, యిల్వలుండు మోద ♦ మెసఁగ మరల
వచ్చి మ్రోల నిలువు ♦ వాతాపి యనవుఁడు, నతిరయమున వాఁడు ♦ హర్ష మునను.

క॥ మునియుదరము భేదింపుచుఁ, దనర యథాపూర్వకముగ ♦ దండను నిలువన్
దినదిన మిట్లు దురాత్ముఁడు, దనుజుఁడు కడు బ్రహ్మఘాత ♦ తత్పరుఁ డగుచున్.

వ॥ స్వేచ్ఛావిహారంబుల దుష్కర్మంబు లొనర్చుచుండు నని యివ్విధంబున నజవక్త్రిచరితంబుఁ జెప్పి శౌనకాదులకు మఱియు సూతుం డిట్లనియె. 30

—*శూరపద్మాసురుండు విమానారూఢుండై బ్రహ్మాండములఁ గలయందిరుగుట*—

క॥ శూరుం డింద్రవిమానం, బారూఢిగ నెక్కి యబ్జ ♦ జాండము లెల్లన్
వారక పరిపాలించును, ధీరతఁ దద్వృత్త మరసి ♦ దినదినమందున్. 31

సీ॥ ఆశూరుఁ డొకదినం ♦ బబ్జజాండంబులు, చరియించి మధ్యాహ్న ♦ సమయమునకు
నహిలోకమునఁ జేరి ♦ యందుండి చని రాత్రి, నాత్మపురంబున ♦ నధివసించు
మరునాఁడు నట్లన ♦ చరియించి యండముల్, భువిఁ జేరి మధ్యాహ్న ♦ మునకు రజని
నిజపురంబున నిల్చు ♦ నిత్య మీరీతిని, నబ్జభవాండంబు ♦ లన్ని యరసి
సకలభువనంబులందును ♦ జంద్రసౌమ్య,శుక్రరవిభౌమగురుసూర్య ♦ సుతపదముల
హరివిధిపదంబులందుమ ♦ ధ్యాహ్నమునకు,వచ్చిమాహేంద్రిపురి కేగు ♦ వసతిఁ జేయు.

వ॥ ఇట్లుండి. 33

క॥ ఒకనాఁడు శూరపద్ముఁడు, శుకవాణి సురేంద్రరాణి ♦ సొబగు విని సుమాం
బకపరిపీడితతనుఁడై, మకరధ్వజు కేళిఁ దేల ♦ మనసు వొడమినన్. 34

వ॥ అత్యంతసంభ్రమాయత్తచిత్తుండై నిజసేనాపతి నొకనిం బిలిచి యాక్షణంబ యింద్రునిం బంధించి యింద్రాణి నిటకుఁ దె మ్మనవుడు. 35

తే॥ చనియె నాతఁడు శతకోటి ♦ సంఖ్యవెంట, రాక్షసస్త్రీలతో సుర ♦ రాజపురికి
నంత నావృత్త మాలించి ♦ యమరవిభుఁడు, కడుఁ బలాయన మొందెను ♦ గాంతతోడ.

వ॥ అంతఁ దచ్చమూపతియు యువతీజనసహితుండై నాకలోకంబున కరిగి దివిజులచేత నింద్రునిపలాయనం బెఱింగి క్రమ్మఱ శూరపద్మునిం జేరి యావృత్తాంతం బెఱింగించిన శూరపద్ముండును దన్నిర్గమంబు విని వెండియు భువన

జాలంబులందు వెదకుటకుఁ బరిచారుల ననేకుల నియోగించె; నప్పుడు దేవత లింద్రవియోగంబున దుఃఖార్తులై సంపదలుం బాసి విష్ణులోకంబున నున్న జయంతునిఁ గని విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిరి. 37

ఆ॥ అనిన సూతుఁ జూచి యావిప్రవర్యులు, పలికి రెలమి విబుధపట్టణంబు
విడిచి యింద్రసుతుఁడు విష్ణులోకంబున, కరుగనేల ? తెల్పుఁ డన నతండు.

వ॥ మునీంద్రులారా ! సావధానంబుగా వినుండు. శూరభయంబున నుపేంద్రుండు వైకుంఠంబున కరిగిన. 39

క॥ జనకసహోదరు నాతనిఁ, గనుఁగొన వైకుంఠమునకు ఘనతరవాంఛం
జని నిర్భయముగ నచ్చట, ననిశము వసియించె వాసవాత్మజుఁ డెలమిన్. 40

వ॥ అట్లు నందుండు నతనిం జేరి దేవతలు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిన విని పితృపలాయన శోకంబునఁ గృశింపుచుఁ దత్ప్రార్థనావశంబున మరల జయంతుండు దేవ లోకంబున కరిగి యసురనియోగంబునం గృషిజీవనంబుఁ గావింపుచుండె; నంతఁ గాలవశంబున. 41

శా॥ వీణాగానవిశారదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతుఁ డచ్ఛద్యుతుల్
రాణింప న్మయి నారదుండు సనుదేరం జూచి తా లేచి యిం
ద్రాణీనందనుఁ డాజయంతుఁడు ప్రమోదం బొప్ప నత్యంతమున్
క్షోణిం జాగిలి మ్రొక్కి యిట్టు లనియెన్ శుంభద్వచఃప్రౌఢిమన్. 42

తే॥ వరగయుష్మత్పదాంభోజభజనఁ గనుట, నేఁ గృతార్థుఁడనైతిని నేఁడుమిగులఁ
దల్లిదండ్రుల నెడఁబాసి తాళలేను, శుభకరంబుగ వారలఁ జూడఁగలనె? 43

చ॥ అనవుడు నారదుం డనియె నార్తిఁదొలంగుము, నీయభీష్టముల్
దనర ఘటించు నింకఁ, దలిదండ్రులఁ జూడఁగఁ గొంతకాలముం
జనఁదగు; నెవ్వఁ డెచ్చటను సల్పినకర్మ మదెంతమాత్రమో
యనుభవ మొందకున్నె యతఁ డచ్చటఁ దత్ఫల మంతమాత్రమున్. 44

క॥ నీతండ్రి సునాశీరుఁడు, భూతలమున కరిగి తనదుపొలఁతియుఁ దానుం
దైతేయవినాశార్థము, శీతాంశువతంసుఁగూర్చి స్థిరతరనిష్ఠన్. 45

వ॥ తపశ్చరణంబున నున్నవాఁ డదిగావున నీ విప్పు డప్రమత్తుండ వగుచు సర్వ సుపర్వులతోడ బుద్ధిమంతుఁడవై శూరపద్మునికార్యమం దుండు మని పలికి నారదుం డాకాశపథంబున కరిగె నంత. 46

శా॥ పాకారాతి ధరం జిదంబరసమీపంబందుఁ బ్రఖ్యాతమా
శ్రీకాళాఖ్యపురంబున న్నిరుపమశ్రేయంబు సంధిల్లఁగా

శ్రీకంఠుం బరమేశు శంకరుని గౌ♦రీవల్లభుం జాల పూ
జాకల్పోక్తసపర్యలం గొలుచుచున్ ♦ సాధ్వీసమేతంబుగన్. 47

—* శూరపద్మపీడితులై శచీంద్రులు వేణువులై దాగికొనుట *—

వ॥ ఇట్లుండి యొక్కనాఁడు శూరపద్మప్రేషితు లగుచారులం గని భయాకులుండై యారామభూరుహమధ్యంబున వైణవరూపంబును వహించి కపటవేషంబున డాగియుండె, నాసమయంబున. 48

క॥ జగతి నవగ్రహదోషం, బగుటయుఁ గడు వృష్ట్యభావ ♦ మై పనులందున్
జగతీరుహముల మ్లానిమ, మిగులం గనుపట్టెఁ జండ♦మిహిరద్యుతులన్. 49

ఆ॥ అబ్జభవునికైన ♦ నవనిలో దుష్కర్మ, మహిమ దాటవశమె? ♦ యహహా! తలఁప
నిచట నేఁ జరింప♦నీవృక్షతతులకు, శోషణంబు గలిగె ♦ నువ్వో! యకట! 50

వ॥ అని యిట్లు చింతాక్రాంతుండై నిలింపపతియుండు నెడ నాకాశవాణి నీవు శోకంబు విడువుము, మహానదీసన్నిధానంబు కాలాంతరంబున మీకు సంఘటించు జీర్ణపలాశంబు లగునీవృక్షంబు లన్నియు పూర్వంబట్ల పుష్టి పొందగలవని సత్యంబుగాఁ బలికిన శచీకాంతుండు ముక్తశోకుం డగుచు సంతోషభరితాంతరంగుం డయ్యె; నాసమయంబున నారదుండు వింధ్యాచలంబున కరుదెంచిన. 51

క॥ అరుదెంచు నమ్మునీంద్రుని, గర మర్థిం గాంచి మ్రొక్కి ♦ ఘనతరభక్తిన్
గిరి యర్ఘ్యపాద్యపూజా,దరణన్ సంతోషపఱచి ♦ తగ పీఠ మిడెన్. 52

వ॥ అంత సుఖాసీనుండై యతనితోడ గిరీంద్రుం డిట్లనియె. 53

క॥ నీసందర్శనమగుటను, భాసురముగ నాకు జన్మ♦పావనముగదా!
యోసురమునివర! యనవుఁ, డానమ్మని పలికెఁ గుశల♦మా? గిరివర్యా! 54

క॥ మేరుగిరినుండి వచ్చితి, వారక నీకడకు నిపుడు ♦ వాక్రువ్వఁగ వే
మారు విచిత్రము తద్గిరి, సారెకు ననియెం బ్రియోక్తి♦సరణి న్నాకున్ 55

క॥ గిరిరాజ! నీదుసన్నిధిఁ, గర మప్రియ మెట్లుపలుకఁ ♦గా నగు నీకున్
గురుభక్తి కలదు నాయెడఁ, దిరముగ నది గాన నీకుఁ ♦ దెలిపెద వినుమీ. 56

తే॥ నను బ్రదక్షిణ మొప్పఁగ ♦ ననుదినంబు, రాశినక్షత్రములతోడ ♦ రవిశశాంకు
లలఘుభీతినిఁ జుట్టుదు ♦ రలపురారి, కనుపమంబుగాఁ గోదండ ♦ మగుదు నేను.

క॥ పాయక సుపర్వు లందఱు, నాయందు వసింతు రనుది♦నం బది గానన్
నా యభ్యున్నతి కెనగా, నేయచలంబైనఁ గలదె ♦ యుద్ధరయందున్. 58

వ॥ అని యఖర్వదుర్వారగర్వధూర్వహుండై సుపర్వపర్వతవరేణ్యుండు పలికె
ననిన విని కోపంబు దీపింప నధరం బదర నవంధ్యగరిమ నవ్వింధ్యగిరి యిట్ల
నియె. 59

తే॥ వారకభవుండు ధనువుగా ♦ వంచు టదియుఁ, దనకుమహిమగాఁదలఁచెను ♦ కనకశిఖరి
యమరగణములుతనమీఁద ♦ నధివసించు, టదియుగుణమనియెన్నఁగ ♦ ర్వాఢ్యుఁడగుచు.

మ॥ నరహార్యక్షువిఖండనప్రకటచం ♦ డప్రక్రియ న్మించు నా
శరభార్యక్షుఖురాగ్రసీమ నొక మా ♦ షప్రాయమే కాదె య
ద్ధరణీధ్రంబు తదీయపక్షఘనవా ♦ తప్రోద్ధృతంబై మిఙుం
గురువోలెన్ గగనంబునం దిరిగె నా ♦ కుం జోడె యాశైలముల్. 61

వ॥ అని వింధ్యాద్రి పలికిన విని నారదుం డాశీర్వదించి వియత్పథంబునం జనియె
నంత. 62

తే॥ వింధ్యశైలంబు క్రోధంబు ♦ విస్తరిల్ల, నంబుజభవాండమూర్ధంబు ♦ నంటఁ బెరిగెఁ
దన్మహోన్నతిసూర్యచం ♦ ద్రభ్రమణము, లఁగనొకటనిరులొక చోటఁ ♦ బగలు జెలఁగె.

వ॥ ఆసమయంబున. 64

క॥ కాలపరిమాణ మెఱుఁగక, చాలించిరి సవము లపుడు ♦ జను లది దివిష
జ్జాలము వింధ్యచరితమని, యాలోచించి సురగిరిగు ♦ హాశ్రయు ఘటజున్. 65

వ॥ కనుంగొని సంస్తుతింపుచు. 66

క॥ చుళుకీకృతసప్తార్ణవ!, కలశోద్భవ! తాపసేంద్ర! ♦ కరుణను లోకం
బులు పరిపాలింపవె మును, బలువిధముల సకలభూత ♦ పటలి చెలంగన్. 67

క॥ సకరుణుఁడ వగుచు వినుమీ, ప్రకటితమగు వింధ్యగర్వ ♦ భరమున భువనం
బొకచో విగతార్కంబై, యొకచో నర్కప్రకాశ ♦ మొనరుచు నెపుడున్. 68

వ॥ సర్వక్రియాగర్హితంబై యాగాద్యభావం బగుటంజేసి యేము క్షుత్పీడితుల
మైతి మదిగావున వింధ్యగర్వంబు నివారించి జగంబులు పరిపాలింపవే యని
సురలు ప్రార్థించిన. 69

తే॥ వారిప్రార్థన మన్నించి ♦ వారి ననిచి, కలశభవుఁ డంత నిజమనః ♦ కమలవాసు
సురుచిరవిలాసుఁ ♦ గైలాసపురనివాసుఁ, గిల్బిషనిరాసుఁ జింతించెఁ ♦ గృత్తివాసు.

వ॥ అప్పు డమ్మహాదేవుండు ప్రసన్నుండైనఁ బ్రణమిల్లి మునివల్లభుం డిట్లనియె. 71

తే॥ నగసుతాధీశ! త్రిపురదా ♦ నవవినాశ!, కలితభవపాశ! లోకేశ! ♦ గగనకేశ!
ఘనకృపావేశమున నాకుఁ ♦ గలుగఁ జేయు, మురుబలము వింధ్యగర్వాప ♦ హారణమునకు.

వ॥ ఇక్కార్యంబున లోకసంరక్షణం బగు. మఱియు దక్షిణదిగ్భాగంబున కరుగ
వలయు, నా కొక్క తీర్థవిశేషంబుఁ గటాక్షింపు మని భక్తినమ్రుండగుచు
నగస్త్యుండు పలికినం బరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 73

మ॥ కలుగు న్వింధ్యమదం బణంప బలముం ♦ గావేరి నేతత్క్రమం
దలువందుం గొని దక్షిణంబునకు వే♦డ్కం బొమ్ము నా, నంతలో
నలపుణ్యోదము చంద్రమౌళి కను ఫా♦లాక్షా! భుజంగేంద్రకుం
డల! నా కిప్పుడు నమ్మహాపురుషు వెం♦టం బోవఁగా శక్యమే? 74

వ॥ అనిన నీశ్వరుండు డిట్లనియె. 75

క॥ జ్ఞాననిధానుఁడు కుంభజ, మౌని నిను న్విడువఁగలఁడు ♦ మహి వనమున నెం
తేనియు నలంకరింపఁగ, భానుతగతిఁ దక్షిణంబ♦పొ మ్మిపు డీవున్. 76

వ॥ అని పలికి, యగస్త్యమహామునితోడం గావేరింగూర్చి భక్తాభయప్రదుండగు
నీశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె. 77

—* అగస్త్యుఁడు క్రౌంచాసురుని మోస మెఱింగి శపించుట *—

మ॥ చనియెం గుంభజుఁ డంత వింధ్యగిరి కం♦చల్లీల మార్గంబునం
జని మాయాపురిచెంగటన్ ఘనభుజా♦సత్త్వుండు క్రౌంచాసురుం
డనిశంబు న్నిజమాయ నుర్వి గగనం, ♦ బాకాశమున్ భూమి, జీ
వన మద్రిన్, గిరి వారి, గాఁగ భువన ♦ వ్యత్యాసముం జేయుచున్. 78

క॥ నానారూపధరుండై, దానవుఁ డతికపట మొప్ప ♦ ధరణీధరమై
కానఁబడంగను త్రోవను, మౌని చనె న్వానిమీఁద ♦ మార్గభ్రాంతిన్. 79

వ॥ ఇట్లు చని మునీంద్రుండు మార్గం బరయనేరక నిమిషమాత్రంబు మోహి
తుండై కొండొక సేపునకు నీషత్పథంబు చూపట్టిన సూక్ష్మరూపంబున నొక్కిం
చుక దూరం బరిగి పృథివీతలంబు గానక యిటు నటు భ్రమించుచు స్ఖలత్పా
దయుగళుండై వేఱొకజాడ నరసి మరలి చనుదెంచుచు నిట్లు బహుప్రకా
రంబుల వ్యాకులతం బొంది చనిచని యొకవనమధ్యంబున నిలిచె, నాసమ
యంబున. 80

సీ॥ ధగధగదీధితుల్ ♦ దనరఁ దటిల్లతల్, దిక్తటంబుల నెల్లఁ ♦ దేజరిల్లఁ
జెళపెళధ్వనులచే ♦ బిట్టుగా నుఱుములు, ప్రళయకాలమునాఁటి♦పగిది మ్రోయ
చటఛటారవము లు♦త్కటముగా వడగండ్లు, తాళ్ళుఱువ్వినయట్లు ♦ రహిఁ బడంగ
ఘుమఘుమార్భటులనా♦ల్కానజండవాయువుల్, కుజములు ధారుణిఁ♦గూలవీవ

నిండి కమ్ముక నంబర♦మండలంబు, కాళిమను మీరి ఘనఘనా♦ఘనచయంబు
మత్తవేదండతుండోప♦మానసలిల, ధార లురువడి వర్షించె♦ఘోరకోనఁగ. 81

తే॥ భీషణంబుల కెల్లను ♦ భీషణంబు, మోహనంబుల కెల్లను ♦ మోహనంబు
మృత్యువునకునుమృత్యువై♦మిక్కుటముగ, భువనములకెల్లవ్యామోహమునుఘటించె

వ॥ అప్పు డయ్యగస్త్యుండు విభ్రాంతచేతస్కుండై యిది యేమివిచిత్రంబొకో యని జ్ఞానదృష్టి నవలోకించి క్రౌంచాసురునిమాయఁగాఁ దలంచి నిర్భయుం డగుచుఁ గరదండంబున నతని సంతాడితుం జేసి దురాత్మా! యెద్దికారణంబుగ పర్వత రూపంబవై కపటంబున నన్ను భ్రమింపంజేసితి? దానంజేసి నీవు పర్వతంబవై షణ్ముఖునిశక్తిచేత నిర్దళితాంగుండ వగు మనిహస్తంబున జలంబుఁ గొని యద్దాన వునికి శాపం బొసంగి యథామార్గంబునం జనిచని. 83

మ॥ కనియె న్నిస్తులసౌధశృంగవిహార♦త్కాంతాకరగ్రాహ్యనం
దనభూమీరుహమంజరిం గులనగ♦ద్దంతావళశ్రేణికా
ఘనగండస్థలనిర్గళన్మదఝరీ ♦ గంగాపయశ్శీకరా
ఘనిశాతాశనిధూతపాతకగిరిం ♦ గాశీపురిం జెంగటన్. 84

తే॥ ప్రాణులకుఁగర్ణపుటమున♦బ్రహ్మమంత్ర, మొసఁగుసంసారతారకు♦నురగభూషు
శివుని విశ్వేశు నందుఁ బూ♦జించియతఁడు, సక్కఁజనుదెంచెవింధ్యాద్రి♦సరణినెలమి.

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచి. 86

ఉ॥ తాపసమాళి కాంచె సము♦దంచితసానునితాంతసంచర
ద్ద్వీపిమృగేంద్రఖడ్గహరి♦శేభలులాయతరక్షుజాలముఁ
దీపితభానుమండలగ♦తిప్రతిరోధసమేధమానవి
ఖ్యాపితశృంగజాలము న♦ఖండవిశాలము వింధ్యశైలమున్. 87

వ॥ ఇట్లు కని గిరీంద్రా! నీవు సకలభూతనిగ్రహానుగ్రహసమర్థుండ వదిగావున. 88

క॥ వినవలయును మద్వచనము, తనకుం గార్యార్థ మిపుడు♦దక్షిణమునకుం
జనవలయుఁ ద్రోవ నిమ్మని, ఘనతరమధురోక్తి మాని♦కడుఁబ్రార్థించెన్. 89

క॥ విని నగము మాని కనియెం, జన నిచ్చో మార్గ మెద్ది ♦ జాడ యెఱుఁగవే?
చను మవ్వల ననుడు మదిం, గినిసి యగస్త్యుండు వింధ్య♦గిరిశిరముపయిన్. 90

క॥ కర మెత్తి యునిచి యడఁచినఁ, బరిపీడితమై నగంబు ♦ పడి భూస్థలిపై
శరణాగతుఁ డగుచుం గడు, కరుణావారిధి నగస్త్యుఁ ♦ గనుఁగొని పలికెన్. 91

మ॥ అపరాధంబు సహింపుమయ్య కడు నా♦యజ్ఞానకృత్యంబు స
త్కృప మన్నింపుము పూర్వమట్లన కటా♦క్షింపం దగున్ వేగ మ

ద్విపులౌన్నత్య మలంచు నమ్రుఁ డగుచుఁ ♦ వింధ్యాద్రి వేడంగ న
య్యుపమాతీతబలుం డగస్త్యుఁ డనియెం ♦ బ్రోద్యత్ప్రభావంబునన్. 92

క॥ పునరాగమనము గలుగుం, దన కాపర్యంత మీవు ♦ తగ నిర్భయతం
దనరుచు వసింపు మీగతి, వెనుకం బ్రోన్నతిని గాంచి ♦ వెలయుదు నుర్విన్. 93

వ॥ అని పలికి వింధ్యాద్రి వీడ్కొని తదనంతరంబ కుంభసంభవుండు దురాత్ము
లైన యిల్వలవాతాపు లున్న దేశంబున కరిగిన. 94

క॥ మునివరునిఁ గాంచి యిల్వలుఁ, డనుపమవినయంబు మీఱ ♦ నంజలియుతుఁడై
మునిచంద్ర! యస్మదాశ్రమమున నొకనిమిషంబు నిలిచి ♦ పూజలుగొనుచున్.

వ॥ నన్నుఁ గృతార్థుం జేసి పొండని ప్రార్థింప నతండు నిలిచె; నద్దానవుండు పూర్వ
ప్రకారంబున వాతాపినిం దునిమి పచనంబుచేసి తన్మాంసంబుతోడ యథేష్టం
బుగ స్వాదుతరంబులైన దధిమధుక్షీరాజ్యఫలాపూపపాయసాన్నంబుల నమ్ము
నీంద్రునకు సంతుష్టిఁ గావించి వాతాపి నాకర్షించె; నంత నుదరంబులోన భ్రమ
ణంబు జనించిన. 96

—* అగస్త్యుఁ డిల్వలవాతాపుల యమపురి కంపుట *—

క॥ ముని తెలిసి దనుజకపటము, మనమున జపియించికొనుచు ♦ మనురాజంబుం
దనయుదరముఁ గేల న్నిమిరిన జీర్ణుండయ్యె నసుర ♦ ఋషివరుకుక్షిన్. 97

వ॥ అంత వాతాపి మృతుం డౌట యెఱింగి యిల్వలుం డగస్త్యుని వధింప నుద్యుక్తుం
డైన నక్కుంభసంభవుం డద్దురాత్మునిం జూచి కోపించి కుశప్రహరణంబున
వాని విగతప్రాణునిం జేసి, యంతఁ దదుత్కటదేశంబు నిర్గమించి కొంకణదేశం
బున కరిగి బ్రహ్మహత్యాబాధితుం డగుచుఁ దత్పరిహారార్థం బతండు లింగ
రూపంబైన సదాశివుని నందుఁ బూజించెఁ దత్సమయంబున. 98

క॥ నారదుండు సతతగానవి, శారదుఁ డమరేంద్రుకడకు ♦ సత్వరగతి నే
తేరఁగ మరవరుఁ డాతని, గారవమునఁ బూజచేసి ♦ కడు దైన్యమునన్. 99

వ॥ మునీంద్రా! మీయాశీర్వాదంబున మా కెన్నఁటికి స్వస్థానంబుల వసింపఁగలుగు?
సుర లెన్నఁడు సుఖింతురు? శూరపద్మునివలని యుపద్రవం బెప్పుడు గడంగు?
తద్గూఢచారసంచారంబునకు భయంపడి యీయుద్యానభూరుహవాటిని వేణు
రూపంబు ధరించితి; నదిమొదలుగా నవగ్రహదోషంబున వృష్ట్యభావంబై నీర
సంబు లగుచు నవనీజంబులు గ్లానిం బొందె; నిది నాకు సంతాపకరంబై నయది.
ఈవృత్తశోషణంబు మాన్పుటకు వృష్టి యగుట యెన్నండని విగతధైర్యుండై
దివిజవల్లభుండు పలికిన నారదుం డిట్లనియె. 100

—* నారదుం డింద్రు నూఱడించుట *—

క॥ వలదు విషాదము మదిలో, బలశాసన! దివిజరాజ్య♦భరణము నీకుం
గలుగును గాలాంతరమున, నలఘుధృతిన్ వీడఁ జనునె ♦ యాపదలందున్. 101

వ॥ కుంభసంభవుండు కైలాసంబుననుండి సత్ప్రతీర్థంబులందుఁ గావేరి యను నదిని గానివచ్చి సమీపంబునఁ గొంకణదేశంబునం దున్నవాఁ, డదిగావున నీవు గణపతినిం భజింపుము, ప్రసన్నుండై యతఁడు శీఘ్రంబుగా నమ్మహానది నిచటికిఁ దేఁగలండు, దాన నీ వృక్షమండంబులకు శోషణం బడంగి పోషణంబు గలుగు నని పలికి దేవఋషి చనియె నంత. 102

క॥ అనుపమముగఁ గర్ణరసా,యన మగుచున్ సకలదుఃఖ♦హరణం బగు న
మ్మునివచనంబున నింద్రుం, డానరఁగ గణనాథపూజ♦నోత్సుకుఁ డగుచున్.

వ॥ శుచియై శచీసమేతంబుగ రమ్యస్థలంబునఁ గూర్చుండి హృదయపంకజంబున ధ్యానింపుచు. 104

సీ॥ ఆవాహనముఁ జేసి ♦ యాసనం బిడి చాల, నర్ఘ్యపాద్యంబులు ♦ నమర నిచ్చి
యమృతాభిషేకంబు ♦ నలరఁగఁ గావించి, వస్త్రభూషణములు ♦ వరుస నొసఁగి
గంధపుష్పంబులఁ ♦ గరమర్థి నర్చించి, పరగంగ ధూపదీ♦పము లమర్చి
పాయసాపూపాజ్య♦ఫలమోదకంబులు, ముద మొప్ప నైవేద్య♦ములు ఘటించి
మహితసద్భక్తిఁ బూజించె ♦ మధుకరాళి,మండితోదారమదపూర♦గండపాళి
భర్గహితకేళి నతమనః♦పద్మహేళి, నంతరాయాద్రిదంభోళి ♦ నమరమౌళి. 105

వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన భగవంతుడును భక్తఫలప్రదాయకుండును నగు వినాయకుండు ప్రసన్నుండై వరంబు వేఁడు మనిన సురవల్లభుం డిట్లనియె. 106

తే॥ నీప్రసాదంబుచేతను ♦ నిఖిలతరులు, శోషణము మాని యిరవొందఁ♦బోషణమున
వారిఁ దెప్పింపు మిచటికి♦వ్వారిగాగ, విమలకరుణామతి సనాథ! విఘ్ననాథ! 107

వ॥ అనిన వినాయకుం డిట్లనియె. 108

క॥ అంతర్బాహ్యస్థితి న,త్యంతముఁ దనరారు నదుల♦యందే జలముం
జింతించి చెప్ప నొసఁగుదు,సంతసమున దాని పాక♦శాసన! నీకున్. 109

క॥ అనుడు సురేంద్రుం డిట్లను, విను దేవ! గణేశ! భువన♦పవిత్రుఁడు తపో
ధనమౌళి కుంభసంభవుఁ, డనఘత సవిధంబునందు ♦ నంచితలీలన్. 110

తే॥ అమ్మహానది కావేరి ♦ నలరఁ దెచ్చి,యున్నవాఁ డిప్పు డటఁ బోయి♦ [illegible]
నలతరంగిణిఁ దెమ్మన ♦ నతిరయమునఁ,గాక వేషంబుఁ బూని యా♦ [illegible]

వ॥ అగస్త్యసమీపంబుఁ జేరి తత్కమండలువుపై నిలిచిన నమ్మునీంద్రుం డక్కాకంబునుం గరంబునం దోలుటయు నది యెగసి పాదంబులం గమండలువుం బడఁద్రోచి భయాకులితంబైనయదియుంబోలె శీఘ్రంబ కొంతదూరంబు సనియె నంత. 112

క॥ కుండిక పుడమిం బడఁ గని, దండన్ శివశివ యటంచు ♦ దాపసవరుఁ డుద్దండతఁ గని కాకము మహీ,మండలి కిట యేల వచ్చె ♦ మఱి యేల చనెఁ? 113

వ॥ చనియు నది మగుడి పురోభాగంబుననే యున్నయది; యెవ్విధంబుననైన దీని వధించెద నని తత్సమీపంబున కరిగి దానిం గానక యిదియేమి విచిత్రం బొకో యని నలుదెసలం జూచుచు నొక్కబ్రహ్మచారిం గని వీఁడె కాకభ్రాంతిం గొలుపుచు నిట్లుచేసె నని యవ్వటువుశిరంబు ముష్టిం బొడువ నుద్యోగించి డాసిన, ససంభ్రమముగ నవ్వటుండు భయావిష్టుండువోలెఁ గొండొకదూరంబు సని యట నిలిచిన మఱియు నమ్మునీంద్రుండు కోపంబు దీపింప శిరఃకుట్టనంబున డగ్గరినం గైవసం బగునట్లన యుండి మఱియు దూరంబు చనుచు నదృశ్యుండయ్యె; నవ్విధంబున ననేకవారంబులు మునిపుంగవు వంచించి యనంతరంబ నానాగణపరివృతుండై గణనాథుండు ప్రసన్నుండయ్యె నయ్యెడ. 114

క॥ నగజామాతృసమానుని, నగజానందనుని విఘ్న ♦ నగజాతపవిన్ జగదీశు గణేంద్రుం గని, ద్విగుణితమోదమున మౌని ♦ వినయం బొప్పన్. 115

వ॥ సకలవిఘ్నప్రశమనుండును సర్వదురితనివారకుండును సమస్తకామరూపధరుండును నగు నవ్వినాయకుని బహువిధంబుల స్తుతింపుచు బునఃపునఃప్రణామంబు లొనర్చిన నయ్యగస్త్యునకు వినాయకుం డిట్లనియె. 116

—* అగస్త్యుఁడు గణనాయకుచే వరము లొందుట *—

క॥ మునినాథ! కుంభసంభవ!, వననిధివింధ్యాద్రిగర్వ ♦ వారణ! నీకుఁ ఘనమతిఁ బ్రసన్నమైతిని, మనమున వాంఛితము చెపుమ ♦ మన్నింతుఁ గృపన్.

వ॥ అనిన శంభుసంభవునకుఁ గుంభసంభవుం డిట్లనియె. 117

క॥ అపరాధంబు సహింపుము, కృపతో భవదీయచరణ ♦ కిసలయసేవా చపలేతరమతి నొసఁగుము, విపదంబుధికర్ణధార! ♦ విఘ్నవిదారా! 118

వ॥ విను మీశ్వరప్రసాదసమాసాదితమైన దురితాపహారిణియగు కావేరిం దెచ్చితి, నిచ్చో భూమండలంబున కమండలుపతనంబునం జేసి యమ్మహానది బాసి చనియె. నా కీశ్వరపూజార్థంబు జలం బవశ్యంబు గావలయు, నెద్ది కారణంబున శివచ్ఛిద్రకుంఠనంబునకు దొడంగితి నది కారణంబున తత్కుంఠనంబు నాక

యగుఁగాక యని కృతముష్టియై నిజశిరఃకుంఠనంబుఁ గావించిన నక్కుంభసంభవునిభక్తివిశేషంబులకు సంతోషితస్వాంతుండై గంభీరవచనంబుల నూరడింపుచుఁ బవిత్రచరిత్రుండగు గజవక్త్రుం డిట్లనియె. 119

క॥ సురపతి ననుఁ బ్రార్థించినఁ, దరుసంశోషణము మాన్పఁ ♦ దద్దయుఁ గృపతో
నరుదెంచి సలిలముల ని,ట్లు రహిం బ్రోచితి కమండ♦లువు భువిఁ దొరఁగన్.120

వ॥ మునీంద్రా! భవద్విరచితంబైనయది సకలంబును నాకుఁ బ్రియం బగు నీశ్వరపూజార్థంబు గొను మని తుండాగ్రంబునం గావేరిజలంబులు కమండలువు నించినఁ దత్క్షణంబు కావేరి సర్వపరిపూర్ణయై ప్రవహించె; నివ్విధంబున బహువరంబు లొసంగి విఘ్నేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె; నగస్త్యుండును గుతలాఖ్యపురంబునకుం జనియె నంత. 121

—* అగస్త్యుండు కుతలపురంబున విష్ణువును శివునిగా జేయుట *—

తే॥ భూతిభూషితసర్వాంగు♦భూరిమహిముఁ, గళితరుద్రాక్షమండిత♦కంఠభాగు
శంభుపాదాంబుజార్చనా♦సక్తహృదయుఁ, గుంభభవుఁగాంచివైష్ణవుల్♦కుతలపురిని.

వ॥ బ్రాహ్మణా! నీవు శైవుండవు మత్పురంబుఁ బ్రవేశింపవలవ దనిన వల్లెయని వెలుపల నిలిచి యయ్యగస్త్యుండు భాగవతరూపంబు ధరియించి కపటంబున నగరంబుఁ బ్రవేశించిన. 123

క॥ భాగవతు నతనిఁ గనుఁగొని, బాగుగ వైష్ణవగణంబు ♦ ప్రణతులు తనరన్
వేగమ తోతెంచిరి శ్రీ,శాగారంబునకు ననుప♦మాదర మొప్పన్. 124

వ॥ అంత నయ్యగస్త్యుండు వైష్ణవులఁ జూచి తదీయభాషల నేను హరిసపర్య సలుపవలయు మీ రవ్వల జనుం డని పలికి యేకాంతంబున విష్ణువును గరంబు స్పృశించి శివభావనచేత నర్చించిన శ్రీధరుండు శివాకృతి యయ్యె నయ్యెడ.

క॥ మునివర్యుఁడు పూజించెను, ఘనభక్తిం బార్వతీశుఁ ♦ గలుషవినాశున్
ఘనమున లింగాకారము, నొనరించి యనేకములగు ♦ నుపచారములన్. 126

వ॥ అంత. 127

క॥ కనుఁగొని వైష్ణవు లందఱు, మునినాథుని నడఁచుటకును ♦ మొనసిన నతడుం
గినిసి మహోగ్రతఁ జూచినఁ, జనిరి పలాయనమునొంది ♦ చయ్యన వారల్.128

వ॥ అంత నప్పురంబున శైవులను బ్రతిష్ఠించి యగస్త్యుండు దధీచి కణ్వ శైలాది భృగు గౌతమ బ్రహ్మ దుర్వాసుల శాపంబులఁ దలఁచికొని విభూతిసారయుక్తుండై ప్రత్యగ్దేశంబునం దుండి సహ్యాపర్వతంబుఁ జేరె నంత. 129

సీ॥ చారునిర్మలసుధా•సారమనోహారి, దారుణవిపులపా•తకవిదారి
రంగత్తరంగన♦భోంగణసంచారి, సకలలోకపవిత్రా♦శ్రమనివారి
గురుతరజపసార♦కూలంకషవిహారి, యనుపమపుణ్యమా♦ర్గానుసారి
మునిజనసందోహ♦మోక్షలక్ష్మీకారి, సలలితకంజకిం♦జల్కధారి

వెస నగస్త్యకమండలు ♦ వెడలఁ బారి, తరులతాకుంజపుంజైక♦సరణిఁదూరి
భూరిగతి మీఱి శ్రీకాశి♦పురముదారిఁ, జేరి పాఱె నవ్వారిఁ గా♦వేరివారి. 130

వ॥ ఇట్లు ప్రవహించిన నప్పురోద్యానభూరుహంబులు ప్రాదుర్భూతాంకురంబులగుచు పుష్పఫలోపశోభితంబు లయ్యె; నావృక్షంబులఁ గని బలారాతియు దౌర్మనస్యంబు విడిచి యత్యంతసంతోషంబున నిజవేషంబుతోడ శచీసమేతుండై సుగంధకుసుమకిసలయంబులు గొని యసదృశనిష్ఠాగరిష్ఠుండై విశ్వేశ్వరుం బూజింపుచుండె నాసమయంబున. 131

తే॥ దివిషదావళి యరుదెంచి ♦ దేవపతికిఁ, జాలఁ బ్రణమిల్లి పలికె నో♦సామి! యిచట
నెట్లు నొంటి వసించెద ♦ వింతితోడ, నాకనగరవసతివిమా•నంబు విడిచి. 132

వ॥ పూర్వప్రకారంబున బుద్ధికర్తవై మమ్ముల రక్షింపుచు సురపురంబున నుండవలయు నని దీను లగుచుఁ బలికిన నానిలింపులకు సురేంద్రుం డిట్లనియె. 133

క॥ వినరోయి దివిజులారా!, యనుదినమున్ శూరపద్మ♦నాజ్ఞ మీఁలం
గొని తెచ్చి మద్యమాంసము, లొనఁగూర్చుచు గర్హితంపు•టుద్యోగములన్. 134

వ॥ బహుకాలం బిట్లు గొలిచిన నిర్దయాత్ముండగు దానవుండు పాపబుద్ధిచే నొక్కనాఁడు పులోమజను బలాత్కారంబున గ్రహింపం దలంచి నన్ను నిరోధింప నూహించె నదిగావున మానభంగమునకు భయంపడి నే నిచ్చోట వర్తించెద, నసురనాశార్థంబు విశ్వేశ్వరునిం బూజించెద; భవత్సమాగమనంబు సంతోషకరం బయ్యెఁ, గైలాసంబున కరిగి మహాదేవున కీవృత్తాంతం బంతయు విజ్ఞాపనంబుఁగావించి తదుక్తప్రకారంబున నడువవలయు నని పలికి యచట వారల నిలిపి యింగితం బెఱింగి నిజనిర్గమనంబునకు నడలుశచీదేవినిం జేరి సురపుంగవుం డిట్లనియె. 135

తే॥ దేవి! శోకంబు మానుము•దివిజగణము, గొలువఁ గైలాసపురమున•కలరఁ బోయి
చంద్రమకుటున కెఱిఁగించి•సకలవృత్త, మరుగుదెంచెదమరల న•బ్జాక్షి! యిటకు.

వ॥ నావచ్చునంతకు జగత్పాలకుం డగుశాస్త నిన్ను రక్షించుకొనియుండు నన వుడిం ద్రాణి యిట్లనియె. 137

ఆ॥ శాస్త యనఁగ దేవ! • జగతి నెవ్వండు తా, నెట్లు ప్రోచు జగము • లెల్ల నతఁడు
తెలియఁ బలుకు మనుడుఁ • దెలివతో నింద్రుండు, పలికె మధురఫణితి• భాసిలంగ.

—* ఇంద్రుం డింద్రాణికి శాస్త్రృజననముం జెప్పుట *—

మ॥ పరగన్ మున్ను సురాసురావళి పయః♦పాథోనిధిన్ నిర్మథిం
పఁ రహిం బుట్టె సుధారసం బది గ్రహిం♦ప న్వారి కన్యోన్యసం
గర మయ్యెం గడు న త్తరిన్ హరి రమా♦కాంతుండు లావణ్యవి
స్ఫురణన్ మోహినియై సమస్తదితిజ♦స్తోమంబు వంచింపుచున్. 139

క॥ విభజించి యమృత మొసఁగఁగ, ఋభుసంతతి కపుడు శంభుఁ♦ డీశుఁడు జూడన్
విభవమున వచ్చి మోహినిఁ, ద్రిభువనమోహినిని గాంచి ♦ ప్రేమ జనింపన్.

వ॥ మోహాతురుం డగుచు నిట్లని వర్ణించె. 141

ఉ॥ తమ్ములు కన్నుదోయి, ఫణి♦తమ్ములు చక్కెర లెంచ, నిందుకాం
తమ్ములు గోళ్లు, మందహసి♦తమ్ములు వెన్నెలడాలు, కుందజా
తమ్ములు దంతము, ల్పదగ♦తమ్ములు జాలపదంబు, లౌర! గు
త్తమ్ములు చన్నుదోయి, లలి♦తమ్ములు దీనితనూవిలాసముల్. 142

ఉ॥ ఖం బగుఁ గౌను; కంతువిశి♦ఖం బగుఁ జూపు, నిరస్తచంద్రరే
ఖం బగు మోము, పంకజస♦ఖం బగుఁ గేలు, వినిందితాభ్రరే
ఖం బగుఁ గొప్పు, కోకసము♦ఖం బగుఁ జన్గవ, చూచుచోఁ ద్రిరే
ఖం బగుఁ గంబుకంఠము, సు♦ఖం బగు నింతిసమాగమం బిలన్. 143

వ॥ అని మోహాపరవశుండై పరమేశ్వరుం డమ్మోహిని కి ట్లనియె. 144

క॥ కమ్మనివిల్తుం డిదె చురు, కమ్మను జాపమునఁ దొడిగి ♦ యదలించె నహో!
కొమ్మా! యాదరమునఁ గై, కొమ్మా మరుకేళి ముద్దు♦గుమ్మా! నన్నున్. 145

వ॥ అని ధర్షణోత్కంఠుఁ డగు నిందుశేఖరున కమ్మోహిని యిట్లనియె. 146

క॥ సూనశరాసనవైరీ!, నే నారాయణుఁడ మోహి♦నీవేషంబుం
బూనితి నాతో నీకున్, మానుగ సంభోగ మకట ♦ మరియాదయొకో. 147

వ॥ అని యమందమందాక్షావనతవదనారవిందయగు నక్కుందరదనకు నిందు
శేఖరుండు మరల నిట్లనియె. 148

తే॥ జగతిలోపల నా నాల్గు♦శక్తులందు, నీవు పౌరుషశక్తివి ♦ నిశ్చయముగ
పూర్వ మేనును నీదుసం♦భోగమునను, గమలసంభవుఁ గాంచితిఁ♦గాదె ప్రేమ? 149

తే॥ మఱియు దారుకావనమున♦మహిమ మీఱ, నాత్మఁ గోరవె మోహిని♦యగుచు నన్ను
నిపుడు వొందుము నాతోడ♦నిం పెసంగ, ననుడుఁ గామిని నెమ్మొగం♦బవలఁ ద్రిప్పె.

వ॥ ఇట్లు మరుకేళి కొప్పని యయ్యొప్పులకుప్పం గని మెప్పలర నప్పువ్వువిల్తుండు
తప్పక తనపయిం గుప్పలించు నప్పువుములుకులదెప్పరంబున ధైర్యంబుఁ దప్పి

యప్పుడ బలాత్కారం బొప్ప గొప్పకొప్పు చే నప్పళించి పట్టి మిట్టలగు గట్టి చందోయిుగట్టుఁ గౌఁగిలించి మట్టుమీఱుతమి పుట్టి చిట్టకంబుల నెనక మొనఁగ ససమకిసలయరుచిఁ బొసగు సుధారసమధురాధరంబు చురుక్కునం బలుమొనల నొక్కి మిక్కిలి నిద్దంబులగు చెక్కుటద్దంబుల ముద్దాడి యతులరతులఁ బెనంగు నయ్యనంగవైరి కవుంగిటం గరంగి యభంగశృంగారరసతరంగితాంతరంగ యగు నక్కురంగనయన మెఱుంగుఁబోనిమే నెఱుంగక పరవశ యయ్యె; నయ్యెడఁ దొగ తెగలజిగి మిగులఁ దెగడు మగువకనుగవబెళుకుతళుకులు మెఱుఁగులుగా, విలులితకచనిచయంబు ఘనాఘనంబుగా, మణిమేఖలాకంకణనిక్వణంబులు స్తనితంబులుగా, గాఢపరిరంభణక్రమంబుల హారంబులు దెగి చిందు మౌక్తికంబులు కరకాబృందంబులుగా వర్షాగమంబైన తెఱంగునఁ బడఁతియొడల ఘర్మజలకణంబులు వర్షించె; నంతఁ దదీయసురతశ్రమంబున నుద్గారజలంబులు జనించి నదియై సాలభూరుహసవిధంబునందుఁ బ్రవహించె. 151

ఆ॥ అదియె గండకినది ♦ యయ్యె నందునఁ బుట్టె, వజ్రదంతకీట♦వర్గ మోలి నూత్నరూపములను ♦ జూపట్టి ముఖముల, శిలలుఁ దొల్చి గుండ్లు♦జేయుచుండె.

వ॥ ఆనదియు మేరువనప్రాంతంబునఁ బ్రవహించె, నప్పుడు తత్తీరవాసు లగుజను లక్కులాయంబులు జాలంబులఁ గొని స్వర్ణంబులు గొందు; రిట్లుదొలువంబడిన నయ్యుపలంబులు స్వర్ణబిందుసంయుక్తంబులై విష్ణోద్గారసంభవంబు లగుట వైష్ణవశిలలై సాలభూరుహసవిధంబున సంభవంబులగుట సాలగ్రామంబులన బ్రసిద్ధిం గాంచె; నవ్విధంబున హరిహరులసంగమంబున శాస్త జనించి వారిరువురకుఁ బుత్త్రుం డయ్యె; నంత నతండు మహాదేవుసన్నిధిం జేరి నమ్రుండై నాకేద్ది కృత్యం బనవుడు శివుఁ డతనికి భువనపాలకత్వం బొసంగె; నట్టిశంభుకుమారుం డగు శాస్త నిన్ను రక్షించు ననిపలికి యింద్రుం డతనిం దలంచిన. 153

ఆ॥ ఘోరగణచయంబు ♦ గొలువంగ వేగంబ, వచ్చి కార్య మెద్ది ♦ యనుపు మనుచు శాస్త సకలభువన♦శాస్త కృపామతి, వెలయ నింద్రునెదుర ♦ నిలిచి పలికె. 154

వ॥ అంత నింద్రుండు శాస్తను గనుంగొని తాను కైలాసంబునకుం బోయి క్రమ్మతి వచ్చుపర్యంతంబు మత్ప్రాణవల్లభ యగు శచినిరక్షింపుచుండు మని పలికి తదనుమతి నిలింపవిభుండు నిఖిలసురగణసమేతుండై కైలాసంబునకుం జనియె; శాస్తయు మహాకాలుండను గణనాయకు నచట నిలిపి నిజనివాసంబున కరిగె. 155

చ॥ అమరవరేణ్యుఁ డంత రజ♦తాద్రికిఁ బోయి శిలాదనందనుం బ్రమదఁ బెనంగఁ గాంచి యతి♦భక్తి నతుం డయి నిల్చుచోఁ, దదాగమన మెఱింగి వంది కుతు♦కంబున శంకరుఁ జూడ నిత్తరిం బ్రమథుఁడు సోమ్మనుడు ♦ శక్రుఁడు వచ్చుటఁ బాసి శీఘ్రముగా. 156

వ॥ చని తత్పర్వతశిఖరాంతరంబున నొక్కచో మహాదేవచరణధ్యానపరాయణుం
డగుచు దేవగణంబులతోడ నుండె, నాసమయంబున బహుక్రూరయుఁ బాపిష్ఠయు
నగు నజవక్త్రి బ్రహ్మాండవివరంబులు నిమిషమాత్రంబునఁ బరిభ్రమింపుచు
మార్గమధ్యస్థు లగుపురుషుల బలాత్కారంబునఁ బట్టి రమించుచు సౌందర్యశాలి
నులైన పరాంగనాసహస్రంబులఁ దెచ్చి శూరున కర్పింపుచు దుర్ముఖి యను
సఖియతోడ నిట్లు సకలలోకసంచారిణి యగుచుఁ జనుదెంచి శ్రీకాళనగరాంతి
కంబున నుద్యానవనమధ్యంబున. 157

సీ॥ కలువరేకుల మించు ♦ కనుగవయందంబు, పూర్ణేందుబింబంబుఁ ♦ బోలుమోము
నరుణబింబస్ఫూర్తి ♦ నలరారుకెమ్మోవి, తళుకైనచెక్కుట ♦ ద్దములసొబగు
కంబుడంబు హసించు ♦ గళవిలాసంబును, బిసకాండవైఖరి ♦ నెసఁగుబాహు
లమృతకుంభము లట్లు ♦ నమరువక్షోజముల్, గగనసామ్యంబును ♦ గాంచుకౌను
గలిగి బంగారుబొమ్మయో ♦ కాలుమెఱుఁగొ, సానదీరినరత్నమో ♦ చంద్రికళయొ
యనగ నతులితసౌందర్య ♦ మతిశయిల్ల, నల శచీదేవి నీక్షించి ♦ హర్షమంది.

క॥ ఈ కోమలిసౌందర్యం, బేకాంతలయందు నైన ♦ నెన్నఁగఁ గలదే
ప్రాకటతరసామ్రాజ్య,శ్రీకిన్ యోగ్యంబు దీని ♦ చెలువం బలరన్. 159

సీ॥ ఈ పద్మరాగోష్ఠి ♦ నెలమిఁ గూడినవాఁడు, కామితఫలసిద్ధిఁ ♦ గాంచకున్నె?
యీ సింహమధ్యతో ♦ నెనసినయాతండు, హర్షించి మిగుల మి ♦ న్నందకున్నె?
యీ హేమలతికాంగి ♦ నేలినయాతండు, భూరిసంపదలను ♦ బొందకున్నె?
యీ చంద్రబింబాస్య ♦ నెదఁ జేర్చినయతండు, బహుకళాయుక్తుఁడై ♦ పరగకున్నె?
యహహ! యీ కాంత యీవనా ♦ భ్యంతరమున, గళితసుమరజోధూసర ♦ గాత్రియగుచు
నేల యీరీతిఁ గృశియింప ♦ నేకతంబ, యువతి కిటువంటి దుర్దశ ♦ యుక్తమగునె?

క॥ ఈకామినిసంభోగము, ప్రాకటమతిఁ గోరు శూర ♦ పద్ముం డెపుడున్
జేకూర్చెదఁ దదభీష్టం, బీకాంతం దోడుకొనుచు ♦ నేఁబోయి వెసన్. 161

వ॥ అని మనంబునం దలంచి యింద్రాణి కిట్లనియె. 162

—* అజవక్త్రి యింద్రాణితో శూరుని వరింపు మని వచించుట *—

ఉ॥ ఇచ్చట నుండ నీకుఁ దగు ♦ నే? భవదర్థము నువ్వొ యింతి నే
వచ్చుట, సార్వభౌముఁ డన ♦ వద్యుఁడు మత్సహజుండు భూరిభా
స్వచ్ఛరితాభిరాముఁ, డని ♦ శంబు భవద్రతిఁ గోరు నీవు వే
వచ్చితివేని యందుఁ బ్రియ ♦ వల్లభగా నిను నేలు నాతఁడున్. 163

క॥ సురవల్లభుండు మొదలుగ, సుర లెల్లను భృత్యు లగుచు ♦ శూరునియొద్దం
గర మర్థిఁ గొలిచియుందురు, తరుణీ! కొనియాడఁ దరమె ♦ తద్వైభవమున్? 164

తే॥ ఇందుబింబాస్య!నీ విప్పు♦డిందుఁ బాసి,శీఘ్రముగ రమ్ము నా వెంటఁ ♦ జెలువమీఱ
మాఱుమసలినఁ గడు బలా♦త్కారమునను, బట్టుకొనిపోదు విడువ నే♦పట్ల నిన్ను.

వ॥ అని యిట్లు పలికి డాసిన నింద్రపురంధ్రి యిట్లనియె. 166

తే॥ సంపదలచేత మున్ను ని♦లింపులెల్లఁ, జెలఁగి రున్నతి నసురులు♦సిరిఁ దొలంగి
యబలులై యుండి రది విప♦ర్యాస మయ్యె, సకలవిభవంబు కర్మాను♦సార మెన్న.

క॥ పతి దుర్గతుఁ డైనను మరి, యతిశయముగ భాగ్యవంతుఁ ♦ డైనను సత్యం
బతఁడే గతిగద సతికిని, సతతము యుక్తంబె నీతి♦సరణిం దప్పన్ ? 168

క॥ ఆపదలయందు సంపద, ప్రాపించినయపుడు పతికిఁ ♦ బ్రతికూలత లే
కేపట్ల ధర్మపథమునఁ, జూపట్టిన సతియె సకల♦శుభములు వడయున్. 169

సీ॥ సద్గుణసంపత్తి ♦ చాల లేకున్నను, బతియె దైవంబగు ♦ సతికి నెంచ
రూపవిభ్రమలీలఁ ♦ జూపట్టకున్నను, బతియె పెన్నిధి యగు ♦ సతికిఁ జూడఁ
బ్రజ్ఞావివేకముల్ ♦ బాటిల్లకున్నను, బతియె సామ్రాజ్యంబు ♦ సతికి నెపుడు
భాగ్యసమృద్ధియుఁ ♦ బాటిల్లకున్నను, బతియె కొంగుపసిండి ♦ సతికిఁ దలఁప
నగ్నిసాక్షిగ వరియించి♦నట్టిపతినిఁ, గడు నుపేక్షించి యైశ్వర్య♦కాంక్షచేత
నన్యపూరుషసంగతి ♦ కానపడునె, జగతి సామాన్యవిధమున ♦ సతి తలంప? 170

తే॥ రక్షకుం డయి యలగణా♦ధ్యక్షుఁ డుండ, నను బలాత్కృతిఁ దోడ్కొని♦చనెద నంటి
విటులనాడంగ యుక్తమే ♦ కుటిలబుద్ధి,మూర్ఖురాల వెఱుంగవు♦ముగుద!పొమ్ము.

వ॥ అని పలికినఁ గోపోద్దీపితయై దీని విడిపింపఁ జాలువాఁ డెవ్వం డొకో చూడవలయు నని యాదైత్యకాముని సురరాజభామినిం బట్టి బలాత్కారంబున నీడ్చిన.

మ॥ అల యింద్రాణి విధూయమాన యగుచున్ ♦ హాహారవం బొప్పఁగా
బలుమాఱుం భయమంది రోదన మొన♦ర్పం; జాల నాలించి యా
కులతన్ లేచి యి దేమి చిత్రమని యా♦క్షోణీజముం బాసి య
గ్గలపున్ రోషముతోడ వేగమ మహా♦కాళుండు నత్యుద్ధతిన్. 173

క॥ దానవిని వెంబడించి య,నూనపరాక్రమము మీఱ ♦ నోకుమతీ! యిం
ద్రాణినిఁ దోడ్కొనిపోయెదె, వా! నిలునిలు విడువు విడువు ♦ మమరేంద్రుసతిన్.

ఆ॥ విడువవేనిఁ గరము ♦ వేగంబు ఖండింతు, ఖడ్గధార ననుడు ♦ గణవరేణ్యు
నమరకాంత చూచి ♦ యలుకచే నెవ్వాఁడ, వీవు క్రొవ్వుమీఱి ♦ యిట్టులాడ. 175

వ॥ అనిన నారక్కసికి మహాకాళుం డిట్లనియె. 176

క॥ జగ మెవ్వఁడు శాసించును, దగ నెవ్వానికిఁ జెలంగు ♦ ధవళగజంబుం
బొగడఁగ నతనికి భృత్యుఁడ, మగువా! నీచేష్ట మాని ♦ మానిని విడుమా. 177

వ॥ అనిన నాకక్కసంపురక్కసి కరాళంబగు శూలంబుఁ గేలం గొని యాభీలంబుగా మహాకాళుపయిం బఱపిన నతం డతిరోషంబున దాని నూరుతునియలు గావించె; మఱియు రాక్షసియు శచినిఁ బెడచేతులు గట్టి దుర్ముఖహ స్తసంస్థితంబగు వేఱొక్క శూలంబుఁ గొని యేసిన నదియును గణనాథుండు బాహుబలంబున నూరుతునియలు సేసి నేలం బడనేసె నంత. 178

ఆ॥ పర్వతంబుఁ గొనుచుఁ • బాపాత్మ యజవక్త్ర, యేసె నతనిమీఁద • నేపుమీఱ
దానిఁ దునిమె ఖడ్గ•ధార మహాకాళుఁ, డదియు భగ్నమయ్యె • నద్రిహతిని. 179

వ॥ అప్పుడు. 180

—* మహాకాళుం డింద్రాణిని జెఱవట్టెడు నజవక్త్రకరంబు ఖండించుట *—

క॥ ఆయసుర వానిఁ గాంచి ని, రాయుధుఁడవు చేత నేమి•యగునని మరలన్
భూయోగతి శచిఁ గొనిపో, నాయతదోఃప్రౌఢిమను మ•హాకాళుండున్. 181

వ॥ అతిరోషవిభీషణుండై దానిం బట్టి చెఱపట్టి కటితటఘటితంబగు సూక్ష్మకరవాలంబునఁ గరంబు ఖండించి దాని కూర్మిసఖియగు దుర్ముఖిని నవ్విధంబున విధ్వస్తహస్తం జేసి ప్రశస్తశౌర్యనిస్తులత నిందప్రియురంధ్రిని విడిపించి యభిరామంబగు నారామమధ్యంబునఁ బూర్వప్రాకారంబున నతండు నిలిచె. 182

ఆ॥ అంత దైత్యకాంత • యత్యంతఖిన్నయై, బహువికీర్ణ కేశ•పాశ యగుచు
నేల వ్రాలి ధూళి • నిండారఁ దనువున, రోదనం బొనర్చె • మోదుకొనుచు. 183

వ॥ ఇట్లు విలపించుచు విచ్ఛిన్నంబగు కరంబుం గని ఖిన్నయగుచు సప్తసముద్రంబులాపోశనంబు గ్రోలెద నొండె, రవిచంద్రుల నిరోధింతు నొండె, నాకాశంబు భూమి, భూమి యాకాశంబు, జలం బగ్ని, యగ్ని జలంబుఁ గావింతు నొండె, చూడుమని భూతలంబునన్ విధ్వస్తకరాస్ఫాలనంబుఁ జేసి పండ్లు గీటుచు నాహారవంబుతోడఁ బలవించుచుండె, నప్పు డక్కూర్మిసకియం గని దుర్ముఖి యిట్లనియె. 184

క॥ వల దమ్మ! రోదనం బిది, యలదక్షునియాగమందు • నంగనలను జే
తులు గాళ్లును వ్రేళ్లును ము, క్కులుచెక్కులు దక్షు వైరి • కోయఁడె వరుసన్? 185

క॥ నీ కగుటయుగా దీగతి, నాకున్ ఘటియించె నిట్లు • నాతీ! వినుమో
యాకాశము భూతలమును, బ్రాకటముగ నంబునిధులు • బాధించుటచేన్. 186

తే॥ శూరపద్మునకే హాని • నుమ్మ మిగుల, విశ్వ మెల్లఁ దదీయమై • వెలయుకతన
ననుచు దుర్ముఖియత్యంత•మనునయింప, రోదనముమానియజవక్త్ర•రోషమునను. 187

వ॥ మోప్రిల నవార్యశౌర్యకరాళుం డగుమహాకాళుం గన్గొని. 188

ఉ॥ ఓరి దురాత్మ! నామహిమ ♦ నొందు నెఱుంగక చేసి తిట్లు దో
స్స్ఫారమదోన్నతి న్నిగళ♦బంధములం దురపిల్లఁజేసెదర్
వారక నిన్ను నీసతిని ♦ వానవు నిట్టులఁ జేయకున్న నా
పే రజవక్త్రియే కఠిన♦పీనపయోధరముల్ కుచంబులే. 189

వ॥ అని ప్రతిన వలుకుచు దుర్ముఖీసమేతయై యజవక్త్రి సనియె; నంత నారదుండు కైలాసంబున కరిగి సురపతి కావృత్తాంతం బంతయుఁ దెలిపిన నింద్రుండు శోకాన్వితుండై నందికి విజ్ఞాపనంబుఁ గావించి తదనుజ్ఞ వడసి యతిత్వరితంబుగాఁ బులోమజాసన్నిధానంబునకు వచ్చి తన్ముఖవచనంబున సర్వంబు నెఱింగి పురాకృతంబుఁ దలంచుకొనుచు మహాకాళునిం బ్రశంసించి, యతని వీడ్కొని శచీసమేతంబుగా మేరుగుహాంతరంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ దపోనిష్ఠ నుండెనంత. 190

క॥ వారక నాయజవక్త్రియు, భూరివిలాపములతోడఁ ♦ బొక్కుచు మిగులన్
శూరాధిష్ఠితమగు నా,వీరమహేంద్రాఖ్యపురికి ♦ వెసఁ జనుదెంచెన్. 191

వ॥ అప్పు డప్పౌరజనంబు లప్పడఁతిరోదనంబునకుఁ బ్రమోదంబు దప్పి ఖేదంబునం గొందఱు మేషకుక్కుటమల్లయుద్ధంబుల బుద్ధి నివారించియుఁ గొందఱు గజవాజిశిక్షలు నాక్షణంబ చాలించియు విస్మయాకులితచేతస్కులై దీనివిపత్తునకు నిమిత్తంబు రుద్రుండో వీరభద్రుండో దుర్గయో యని బహువిధంబులఁ జింతాక్రాంతులై రాజవీథుల నెల్లెడల వెడలి గుంపులై పరస్పరంబు, వీక్షింప విఖండితహాస్తయై యుల్లం బుల్లసిల్ల నెల్లనై తల్లిదండ్రుల నన్నల నాత్మజుల నల్లుండ్రం దలంచుకొని విలపించుచు వేగంబ చనుదెంచి సహస్రయోజనాయామంబును, నానాజాంబూనదవిచిత్రరత్ననిర్మితతిర్యగూర్ధ్వాధఃప్రదేశంబును, సహస్రకోటిస్తంభసమన్వితంబును, నగునాస్థానమండపంబున ననర్ఘ్యరత్నఖచితం బగు సింహాసనం బధిరోహించి యుభయపార్శ్వంబుల నానాసామంతభూపాలకులును, వసుబంధులును, పుత్త్రులును, పౌత్త్రులును, మహావీరులును సేనాపతులును మంత్రులును గొలువ మఱియు ఛత్త్రచామరధ్వజకలితపాణులును, దాళవృంతకరులును, గాళాచికాధారులును, పీటీపేటికాధారులును, నగుపరిచారకులు ప్రోలి సేవింప, రంభోర్వశీమేనకాదినిఖిలాప్సరోగణంబులు నటింప, దివ్యమునికాజనంబులు నీరాజనంబు లొసంగఁ, బద్మసంభవుండును దత్పుత్త్రులును దినకాలపత్త్రంబులు దెలుప, మాంత్రికులు దైవజ్ఞులు మహాకవులు సాముద్రికపరిజ్ఞానులు పాఠకవేదులు నాదిగాగల నానాశాస్త్రవిశారదులు పరివేష్టింపఁ, గిన్నరులుఁ, సిద్ధులు విద్యాధరులు, గానంబు లొనర్ప, వందిమాగధులు బిరుదావళిగద్యపద్యంబులు పఠింప, ననేకరత్నవిచిత్రితహారకంకణకేయూరకిరీటాంగుళీయక కాంచనకటిసూత్రాది సకలదివ్యాభరణభూషితుం

డును, దివ్యాంబరధరుండును, నగుచు నపరరుద్రుని కైవడి విరాజిల్లు పురుష
వ్యాఘ్రుని శూరపద్మునిం గాంచి తత్సోదరి విహ్వలచిత్తయై నేలం బడి కన్నీరు
దొరుగ నిట్లనియె. 192

సీ॥ ఆయోధనమునందు ♦ నమరలోకేంద్రుఁడు, తావకబాహుప్ర♦తాపమహిమ
నెదిరింపఁగా లేక నెల్ల♦నిర్జరులతో, మేరుగుహాస్థలిఁ ♦ జేరి డాఁగెఁ
గమలబాంధవదీప్తిఁ గను♦గొన భయమందె, గొంది నణంగిన ♦ఘూకమట్లు
నట్టి నీసాహసం♦బణఁగెనె శూర త, త్కింకరుం డొక్కండు ♦ కినిసి నన్ను
నిట్లుఁ జేయంగఁజూచెద♦వేల ముఖసహస్రమును భుజాద్విసహస్ర♦మలరి యబ్ధి
సింధురమునీంద్రుతో దివిఁజిమ్ము♦నీకుఁ, దొలఁగెనే నేఁడు సింహాస్య♦దోర్బలంబు.

క॥ హరి నీతోఁ గలహింపుచు, నురుధృతి చక్రంబుఁ బఱప ♦ నురమున నది యా
భరణంబుగఁ బూనితి మును, ధర నా బలమెందుఁ బోయెఁ♦దారక! నీకున్. 194

తే॥ బాల్యనిర్జితవలినీప! ♦ భానుకోప!, యఖిలశాస్త్రవగణజైత్ర! ♦ యగ్నివక్త్ర!
రణపరాక్రమభీమ! హిరణ్యనామ!, వారితారాతి సందోహ! ♦ వజ్రబాహ! 195

తే॥ మఱియునుండెడు రాజన్య♦మౌళులార!, ద్విత్రిదశశిరంబులు గల ♦ ధీరులార!
యీదృశంబగు దురవస్థ♦నేనుబొంద, నెట్లుఁ జూచెద రాత్మలో ♦ నేవ లేక. 196

ఉ॥ సారభుజాప్రతాపులగు ♦ సాహసమూర్తులు మత్కుమారులుం
బోరి మునీంద్రుచేత మృతిఁ♦బొందిరి పూర్వము శౌర్యధుర్యులై
మీరు దలంపరైతి రది♦మి మ్మన నేటికి హా తనూభవుల్
వారలె యుండిరే నిపుడు ♦ వచ్చెనె నా కిటువంటియాపదల్. 197

వ॥ అని యిట్లనేకభంగుల విలపించుచు నేలంబడి పొరలుచు నడలు సమ
యంబున. 198

—* శూరుం డజవక్త్రపరాభవంబునకుఁ గినియుట *—

క॥ అనుజఁ గని శూరుఁ డధరం, బనయంబు చలింపఁ బలికె ♦ నతిరోషశిఖల్
గనుదోయిని జనియింపఁగ, జనుఁ డెవ్వఁడు పూనె నింత♦సాహసమునకున్? 199

క॥ చెలువా! తెలుపుము వానిని, బలమున్ దూలింతుఁ బుత్ర♦బాంధవతతితో
వలదిఁక రోదన మనఘుండు, వెలఁదుక యజవక్త్రి దైత్య♦విభునకు ననియెన్. 200

క॥ శ్రీకాశాఖ్యపురంబున, శ్రీకరమగు వృక్షవాటి ♦ చెంతను జనుచోఁ
బాకారిసతినిఁ గనుఁగొని, నీకున్ సతి గాఁగ దాని ♦ నేను బిలిచితిన్. 201

వ॥ ఇట్లు పిలిచిన మాత్రంబ కనుంగొని తత్పాలకుం డతిరయంబునం జనుదెంచి
కరాళంబగు కరవాలంబునఁ గరంబు ఖండించె ననిన తద్వచనంబులు 202

శూరుండు కోపాటోపంబున నాదిత్యాదినవగ్రహంబులను, షడృతువులను గ్రతుభుజులను శృంఖలాబద్ధులం జేసి, నిష్ఠురవచనంబుల భర్జింపుచు భూరక్షకులగు రాక్షసుల శిరఃఖండనంబుఁ గావించి, కమలభవునిచేత నయ్యజవక్త్రకు కరంబు మగుడి యిప్పించె, నప్పుడు శుక్రుండు నిర్వాక్యుం డగుచు దైత్యేంద్రునకుఁ బ్రియంబులు పలికె లోకరక్షణార్థంబు పరిభ్రమించు సూర్యాదినవగ్రహంబుల విడిపించె. 202

తే. భానుకోపుఁడు తండ్రితోఁ ♦ బలికె నపుడు, జనక! నీ కేల తృణమాత్ర ♦ మునకు నింత
నెందునుండిన శీఘ్రంబ ♦ యింద్రుఁ దెత్తుఁ, దరుణితోఁ గూడ నీసన్ని ♦ ధానమునకు.

క. అమరపతిం గాననిచో, నమరావతిఁ గాల్చి నిర్జ ♦ రావళి నెల్లన్
సముఖమునఁ దెచ్చి నిలుపుదు, నమరారివరేణ్య! చూడు ♦ మస్మద్బలమున్. 204

వ. అని తండ్రిచేత ననుజ్ఞాతుండై భానుకోపుఁడు సనియె; శూరపద్మ్ముండును బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల యథాస్థానంబుల కనిచి యంతఃపురంబునకుం జనియె నంత. 205

సీ. తురగఖురోద్ధూత ♦ ధరణీరజోవ్రజం, బంబరభాగంబు ♦ నావరింప
మేఘమండలితోడ ♦ మెండొండ నున్నత, దంతావళశ్రేణి ♦ తఱచు నడువ
బహుకేతనంబులు ♦ భాసిల్లు నిరుగడఁ, జామరధ్వజముల ♦ సంఖ్యలొప్పఁ
గడుపదాతిచయంబు ♦ కడిమిమైఁ జనుదేర, స్యందనపంక్తులు ♦ సందడిల్ల
వింశతిసహస్రసైంధవా ♦ న్వితరథంబు, నెక్కి దుర్ముఖి వెంటరా ♦ నుక్కుమిగిలి
భానుకోపుఁడు శ్రీకాళ ♦ పట్టణంబు, చెంత భూరుహవాటినిఁ ♦ జేర నరిగి. 206

వ. అందు శోధించి పురందరుం గానక నయ్యారామంబు వీడ్కొని మగుడి భూమండలం బెల్ల నరసి యెచ్చటం గానక యింద్రపురంబునకుం జని యందు నుద్యానభూరుహంబులఁ బెకలించి పురంబు నిరోధించిన. 207

క. ఆవార్త విని జయంతుఁడు, భావంబునఁ జింతనొంది ♦ ప్రథనేచ్ఛను శౌ
ర్యావిర్భావ మెసంగఁగ, వేవే చౌదంతి నెక్కి ♦ విభవము మీఱన్. 208

క. నానాయుధధరులై సుర, సేనలు గొలువంగ వెడలె ♦ శీఘ్రము పురమున్
బౌనాసీరిబలముఁ గని, దానవసైన్యంబు లెదురు ♦ దాకె న్వీకన్. 209

వ. ఇట్లుభయసైన్యంబులు దలపడి మహాసమరం బొనర్చి రయ్యవసరంబున నసురసైన్యంబుకోల్తలకు నిలువలేక దేవసైన్యంబు దైన్యంబు నొందుచుఁ బాఱె; నిట్లు పలాయనంబైన దివిజసైన్యంబునుం బట్టి తెచ్చి భానుకోపుండు నికటంబున బంధించె; నంత జయంతుండు కొంతతడవు చింతాక్రాంతుండై ధైర్యం బవలంబించి దురంతామర్షంబున దానవసైన్యంబుమీఁద నసంఖ్యాకంబులగు శరవర్షంబులు గురిసి యనేకసైన్యంబులం గూల్చి యైరావతంబును దైతేయుల ననేకులఁ దుండాగ్రంబునం జుట్టిపట్టి సమరధరాతలంబునం బడ నడంచె. 210

క॥ అమితపరాక్రమ మొప్పఁగ, సమరంబున నీలకేశ♦సంజ్ఞుఁడు దనుజుం
డమరేంద్రసుతునిమీఁదను, సుమహితశరతతులు ♦ గురిసె చోద్యముగాఁగన్.

తే॥ అసురమీఁద జయంతుఁడు ♦ నలుకఁగురిసె, వినిశితశరాలి, కవచంబు♦విదళితముగ
గినుక వెండియు నానీల♦కేశుఁ డస్త్ర,వితతి సురరాజసూనుని♦విల్లుఁ దునిమె. 216

వ॥ అంత జయంతుండు మాయామంత్రంబు జపించి నానారూపధరుండై వేఱొండు విల్లుం గొని యద్దనుజుపై శరంబులు గురిసిన నప్పుడా నీలకేశుం డించుక సేపు క్షీణబలుం డయ్యె; నట్లగుటం గని శీఘ్రింబ సోమాసురుండును, వరుణుండును, బద్మ్రుండును, మాయాబలుండును, బలవంతుండును, వావుండును, మారుతుం డును, నంధకుండును, దండకుండును, మారుతబలియు, మహాబలపరాక్రమ శాలియగు సురకేసరియు, మఱియును దక్కిన దనుజు లందరు విగతబలుండగు నీలకేశునకు సహాయులై యరుదెంచి యింద్రసుతుమాయం గని మోహితులై బలంబు కొండొక దక్కి నిలిచి రంత. 217

క॥ పరిభూతి నొందువారలఁ, బరికించి యమర్ష మొదవఁ ♦ బటుబాణతతుల్
సురనాథసుతునిమీఁదను, గురిపెం బేర్కొనుచు భానుఁ♦కోపుఁడు గడిమిన్. 218

—* జయంతభానుకోపులయుద్ధము *—

వ॥ తదనంతరంబు జయంతుండును స్వనామోచ్చారణంబుఁ జేసి నిశితశరపరం పరలు నిగుడించి మగుడి బాణసహస్రంబులఁ గర్కశంబగు భానుకోపునికార్ము కంబు భగ్నంబుచేసె; నంత నద్దానవుండు వేఱొకశరాసనంబు గొని యింద్రిసుత విముక్తంబులైన విశిఖంబులు ఖండించి యతనిమీఁద ననేకాస్త్రంబులు గురి యుటయు వాసవాత్మజుండు తద్బాణంబులన్ సరకుఁగొనక శూరాత్మజుని రథంబును రథాశ్వంబులును నుగ్గునూచంబులుగాఁ దునుమాడె; వెండియు భాను కోపుండును మహారథం బెక్కి బాణవర్షంబుల జయంతుని శరీరంబు నొంచి తూణీరంబు దునిమి ఘోరాస్త్రజాలంబున నైరావతంబు రక్తసిక్తంబుఁ గావిం చియు మఱియు నిశితసాయకంబుల నతని నొప్పించిన నజ్జయంతుండు మూర్ఛా గతుం డయ్యె; నయ్యెడ నైరావతంబు తిర్యగ్గంతప్రహారంబుల భానుకోపుని రథంబు నుగ్గునూచంబు గావించి సారథిం బొరిగొని మఱియు నతనివక్షస్స్థలంబు దంతంబునం గ్రుమ్మినఁ దద్దంతం బతనివక్షోఘాతంబున దళితంబయ్యె నయ్యె వసరంబున. 219

ఆ॥ దళితదంతమైన♦ దైవతగజమును, భానుకోపుఁ డపుడు ♦ బాహునిహతి
గండతలము వ్రయ్య♦గాఁ జేసె సురకరి, దాన మూర్ఛనొంది♦ధరణిఁబడియె. 220

క॥ కోలాహలముల ఫలభు,గ్జాలము సురపురము సొచ్చి ♦ జ్వాలలగృహముల్
గాలిచి హతశేషులఁ గొని, లీలం జెఱబట్టి రా ని♦లింపాంగనలన్. 221

వ॥ ఇట్లు చెఱబట్టి బంధించిన దివిజులతోడ మూర్ఛాగతుం డగు జయంతునిఁ గొని తెచ్చి భానుకోపుండు నిజసేనాసమేతంబుగా శూరపద్మునికటంబున కరుదెంచి నిఖిలవృత్తాంతం బతని కెఱింగించిన. 222

—* శూరపద్ముం డజవక్త్రసంతోషముకొఱకు దివిజులకరములు ఖండించుట. *—

క॥ శూరుం డంతట నిర్జర, వారము వీక్షించి మదిని ♦ వారనికినుకన్
వారల నజముఖిమోదిలను, సారెకుఁ దాడితులఁ జేసెఁ ♦ జలము దలిర్పన్. 223

వ॥ మఱియుఁ జతుర్ముఖాదులగు దివిజులకరంబులు ఖండితంబులు గావించి నిజకుమారుండగు భానుకోపుం జూచి యిట్లనియె. 224

ఉ॥ నాకపురంబు సుట్టి సుర♦నాథకుమారునితోడ నిర్జరా
నీకముఁ బట్టి తెచ్చుటిది ♦ నీకు భరం బొకొ బాల్యమంద యెం
తే కమలాప్తబింబకర♦దీప్తులు సోరనగండ్ల దూరి మై
సోకినఁ గోపదృష్టిఁ గని ♦ సూర్యుని మంచపుకోటఁ గట్టవే. 225

వ॥ అప్పు డప్పద్మగర్భుండు పద్మాప్తుని విడిపించు మని నన్నుఁ బ్రార్థించిన నేను నిన్ను వేఁడు మనవు డతండు భగవదారాధనపరుండై బ్రహ్మాస్త్రాద్యాయుధంబు లొసంగుటయు నీవు సంతోషించి లోకబంధు విముక్తబంధుం జేసితిగదా! తాదృశపరాక్రమోదారుండవగు నీకు జంయతునిం గెలుచుట యేమి విచిత్రంబని కొనియాడుచుఁ గుమారుండగు భానుకోపుని నాదరించి గృహంబున కనిచి దైత్యకుంజరుం డంతఃపురంబునకుఁ జనియె నంత. 226

క॥ శ్వేతగజేంద్రం బెంతయు, జైతన్యమునొంది పుణ్య♦సముదయపదమా
శ్వేతవనాఖ్యపురికిఁ జని, శీతాద్రిసుతామనోజ్ఞ ♦ శీతాంశుధరున్. 227

క॥ స్థిరభక్తిఁ గొలిచి పూ,జాపరతం దత్కరుణచేతఁ ♦ బ్రాప్తపథంబై
సురగిరినిఁ జేరి యుండున్, సురరాజుం గొలుచుచుండె ♦ సురుచిరపటిమన్. 228

వ॥ ఇవ్విధంబున హరిబ్రహ్మేంద్రాదులగు సకలసుపర్వులును మహాత్ములైనమునులును శూరపద్మసింహవక్త్రతారకులవలనఁ దత్కుమారులవలనను నహోరాత్రంబుల బాధలం బొందిరని దేవగురుండగు బృహస్పతి యసురులవృత్తాంతం బంతయు షణ్ముఖున కెఱింగించె నదియు మీ కేను నానుపూర్వికంబుగాఁ జెప్పితి ననిన సూతవచనంబులకు శౌనకాదులు సంతోషించిరి. 229

—* ఆశ్వాసాంత పద్యములు *—

శా॥ శాంతస్వాంతనితాంతసేవితవిరాఁజత్పాదరాజీవ! వే
దాంతైకప్రతిపాద్యవైభవ! యవిఁద్యాధ్వాంతమార్తాండ! య
త్యంతామేయవిచిత్రశక్తియుత! స్వఁచ్ఛాదర్శవత్సంతత
స్వాంతర్భాసితవిశ్వజాల! ఘననిఁత్యానందబోధాత్మకా! 230

క॥ శరణాతీతనిజాంతః,కరణపటుప్రోల్లసజ్జఁగచ్చిత్రచయా!
నిరుపమ! నిత్య! నిరంజన!, నిరవధికస్వప్రకాశఁనిష్ఠానిరతా! 231

స్వాగతవృత్తము.

యోగివంద్యపద! ఁ యోగధురీణా!
భోగిభూష! బహుఁభోగనిధానా!
నాగచర్మవసఁనా! గరకంఠా!
యాగమాశ్వ! రజఁతాగనివేశా!

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
వెల్లనామాత్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున నసుర
కాండంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివరహస్యఖండము.

౭ కాండములు.

౧ సంభవ ౨ అసుర ౩ వీరమహేంద్ర ౪ యుద్ధ ౫ దేవ
౬ దక్ష ౭ ఉపదేశ కాండములు.

కథాసంగ్రహము.

ప్రథమసంపుటము.

౧ సంభవకాండము:— దాక్షాయణి హిమవంతునింట జన్మించుటయు హైమవతిని హరుడు వివాహమాడుటయు శివకుమారజననము, కుమారుని బాల్యక్రీడలు, కుమారుడు తారకు నెదుర్కొని వధించుటయు నను వృత్తాంతము లిందుకలవు.

౨ అసురకాండము:- శూరపద్మాసురాదిజననము, వారి తపోవిభవము, సురల జయించి చెఱబెట్టుట, కుమారులు వారలపైకి దాడివెడలుటయు ననునవిందుఁ గలవు.

ద్వితీయసంపుటము.

౩ వీరమహేంద్రకాండము:— కుమారస్వామి శూరపద్మాసురునకు రాయబార మంపుటయు రాయబారిని శూరుడు చెఱఁగొనఁ దలంచుటయు, చెఱఁగొనఁ దలంచిన శూరునిపురము చెఱిచి వచ్చుటయు ననునవి యిందుఁ గలవు.

౪ యుద్ధకాండము:— కుమారస్వామి శూరుపైకి దాడివెడలి రాక్షసవీరుల బరిమార్చి సింహవక్త్రాది రాక్షసుల జయించి శూరపద్మునిఁ దునుమాడి సురలఁ జెఱనుండి విడిపించి వారిపదవుల వారి కొసంగుటయు ననునవి యిందుఁ గలవు.

౫ దేవకాండము:— సురలానందంబునఁ గుమారస్వామిని స్తుతించుటయు, నింద్రుడు తన సుతయగు దేవసేనను కుమారస్వామి కిచ్చి వివాహము సేయుటయు, వల్లియను కన్నియను కుమారస్వామి వరించుటయు - నిందుఁ గలవు.

తృతీయసంపుటము.

పీఠికయు - ౬ దక్షకాండము.

పీఠిక :— ఈ శివరహస్యఖండము, స్కాందమహాపురాణంబునందుండి తెనిగించిన "బాలసరస్వతి" కోదూరి వేంకటాచల కవివరేణ్యుల చరిత్ర కవిత్వాంశము లిందుఁ గలవు.

౬ దక్షకాండము:— ఆదిశక్తి శివాజ్ఞచే దక్షునింట జన్మించుటయు, శివుడామెను వివాహమాడుటయు, శివనింద నొనరింపుచు దక్షుడు యజ్ఞము సేయుటయు, దధీచి పరమాత్మతత్త్వమును దక్షున కుపదేశించుటయు, వినకుండిన హరుడు వీరభద్రునిచే నా యజ్ఞమును ధ్వంసము సేయించుటయు, ఖగోళపాతము ననునవి యిందుఁ గలవు.

చతుర్థసంపుటము.

౭ ఉపదేశకాండము:— భస్మధారణమహిమయు, రుద్రాక్షధారణమహిమయు, భగవదారాధన మహిమయు, మహాపుణ్యక్షేత్ర మహిమయు, సురాసుర నాగుల చరిత్రములు - నిందుఁ గలవు.

శ్రీశుకశ్యామలా రామలింగేశ్వరగ్రంథమాలా ద్వితీయప్రసూనము.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము

(ద్వితీయ సంపుటము.)

బాలసరస్వతీ
కోడూరి వేంకటాచల కవివరేణ్య
ప్రణీతము.

౩ వీరమహేంద్రకాండము.
౪ యుద్ధకాండము.
౫ దేవకాండము.

నిగమాగమవిశారద,
ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులచే
ప్రకటితము.
నందిగామ - కృష్ణాజిల్లా.

PRINTED BY
K. KODANDA RAMAIAH GARU,
AT ANDHRA GRANDHALAYA PRESS, BEZWADA.

 1931. [వెల రు 3-0-0.

శంకరవిలాస్.

ఉ॥ శంకర శైలజాహృదయ♦శంకర భూరిసమస్తపావనా
శంకర భక్తమానసవ♦శంకర సంగరరంగనిర్భరా
హంకరణోగ్రదానవభ♦యంకర చారుముఖేందుమందహా
సాంకుర దేవసంసదభ♦యంకర సత్కృపఁ బ్రోవవే మమున్.

—సంభవకాం- అ ౪.

ఇట్టి సద్గ్రంథములు జీర్ణింపుచుండ చూచుచుండుట న్యాయముకాదు.

శ్రీ శుకశ్యామలా రామలింగేశ్వరగ్రంథమాలా ద్వితీయప్రసూనము.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము

(ద్వితీయ సంపుటము)

బాలసరస్వతీ
కోమూరి వేంకటాచలకవివరేణ్య
ప్రణీతము.

౩ వీరమహేంద్రకాండము.
౪ యుద్ధకాండము.
౫ దేవకాండము.

నిగమాగమవిశారద
ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులచే
ప్రకటితము.
నందిగామ - కృష్ణాజిల్లా.

PRINTED BY
K. KODANDA RAMAIAH GARU,
AT ANDHRA GRANDHALAYA PRESS, BEZWADA.

 1931 [వెల రు. ౩-0-0.

ప్రార్థన.

ఈ గ్రంథముయొక్క తాళపత్రప్రతులనిచ్చి సహాయమొనర్చిన బ్రహ్మశ్రీ శివపురపు వీరయ్య అయ్యవార్లంగారికిని వేమనారాధ్య ములుగు అయ్యవారులింగంగారికిని శరణు లొనరింపుచు, తాళపత్రగ్రంథసంపాదనకు సహాయపడిన వారికిని ముద్రణద్రవ్యసమార్జనమందు పలువురు బుద్ధిమంతులకు తెలియజేయుటకు సహాయపడినవారికిని, తెలియచేసినంతనే ముందుగా ద్రవ్యమొసంగిన మహామహులకును, ద్రవ్యమొసగినను శ్రద్ధగా త్వరలో నచ్చొత్తించి యందజేసిన ఆంధ్రగ్రంథాలయప్రెస్‌వారికిని, ముందుగా గ్రంథముల నందజేయగనే త్రిప్పకుండగ వెంటనే చందాల నొసంగునట్టి యుత్తములకును, సర్వప్రపంచమునకును యట్టి సద్గుణముల భోగభాగ్యముల నొసంగ నా దేవదేవుని ప్రార్థింపుచున్నాడ.

ఇందెట్టి ప్రమాదములున్నను దయతో దెలిపినచో సవరించుకొనుటకు సంసిద్ధుల మని ముందుగనే విన్నవించుచున్నాము.

ప్రకాశకులు.

కేశవవిలాసము.

సీ॥ రాజీవమై వేద♦రాజిని దెచ్చితి
 కూర్మ మొప్పించితి వద్రి♦ గూర్మ మగుచు
భూదార మైతివి♦ భూదారతను బొంది
 మానవహరిలీల♦ మాన వెపుడు
వటువై రసాతల♦వటు వైరి జేసితి
 పరశుచే నణఁచితి♦ పరశుభంబు
రాజనందనుఁడవై♦ యాజి జయించితి
 హాలము బూనితి కుతూ♦హలము దనర

బుద్ధమూర్తివి కావె ప్రి♦బుద్ధపటిమ
గల్కి వౌదువు రణరంగ♦కర్కశముగ
దశవిధాకృతులను మహా♦దశఁ జెలంగ
మహిమ నిలిపితి సత్కృపా♦మహిమమీర.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

పరమేశ్వరవిలాసము.

సీ. పాప్రిణార్తిశమనాయ♦ భవపాశనాశాయ
 మఖవిదారాయ న♦మః శ్శివాయ
కాలకూటహరాయ♦ కాలసంహరణాయ
 మదరిపుఘ్నాయ న♦మ శ్శివాయ
త్రిపురసంహారాయ♦ ధృతశూలహస్తాయ
 మహతే భవాయ న♦మ శ్శివాయ
కల్యాణఫలదాయ♦ కరుణానిధానాయ
 మాధవాస్త్రాయ న♦మ శ్శివాయ

మానిబృందార్చితాయ న♦మ శ్శివాయ
మహితవిభవోజ్జ్వలాయ న♦మ శ్శివాయ
మదనదర్పహరాయ న♦మ శ్శివాయ
యనుచు సాష్టాంగ మొరగుచు♦వినయ మలర.

—సంభవకాం. ౪ ఆశ్వా.

సీ॥ దండంబు నీ కిదే♦ తతదయారసపూర, భరితమనోంభోజ♦ భవ్యతేజ
 జోహారు నీ కిదే♦ సుమనోమనోరథ, పరిపూర్ణమందార♦ భవవిదార
వందనం బిదె నీకు♦ వాణీనితంబినీ, పరిరంభసుఖలీల♦ భవ్యశీల
 సాష్టాంగ మిదె నీకుఁ♦ జారుతరీయానామ, సుందరీమణిభాస్య♦ సుందరాస్య
ప్రణుతిఁ జేసెద మిదె నీకుఁ♦బ్రణుతిగర్భ, పరమపూరుష పరమాత్మ♦ప్రణవరూప
శరణు నీ కయ్య యిందిరా♦జలధిశయన, గర్భకలశాంబురాశిరా♦కాశశాంక.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

క॥ హరిహరవిధిరూపంబులఁ, బరగంగాఁ దాల్చి నీవ ♦ పలుమరు జగముల్
బరిపాలింతువు దుంతువు, వరుస సృజింతువు నితాంత♦వైభవ మొప్పన్.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

ఉ॥ ఎవ్వనివల్ల బుట్టు జగ♦మెల్లను సంతతమున్ బ్రవర్ధనం
బెవ్వనివల్ల లీన మగు ♦ నెవ్వనియందు ధృవం బనుగ్రహం
బెవ్వనివల్ల సర్వ మిది ♦ యెవ్వనివల్లఁ దిరోహితంబు నా
నవ్విభు దేవదేవు నిను ♦ నాత్మ భజించెద మేము భక్తితోన్.

—సంభవకాం. ౨ ఆశ్వా.

క॥ అందక మదికిన్ వాక్కుల,కందక జ్ఞానేంద్రియముల ♦ కందకఁ బరమా
నందంబై తగు నెప్పుడు, వందన మగు నట్టి నీకు ♦ వాంఛిత మొదవన్.

—సంభవకాం. ౨ ఆశ్వా.

క॥ తత్త్వం పదార్థ మీవే, తత్త్వాతీతంబు నీవె ♦ తత్త్వము నీవే
తత్త్వోపదేష్ట వీవే, తత్త్వజ్ఞుల మదిని దగులు ♦ తత్త్వం బీవే.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

భగవంతుఁ డొకఁడే యని బోధించు గ్రంథములలో నిది యొక గ్రంథరత్నము. ఈ మహాకవి యీ సద్గ్రంథమున శృంగార హాస్య కరుణ రౌద్ర వీర భయానక భీభత్స అద్భుత శాంతము లను నవరసముల నపారముగ మృదుమధురశైలిని వచించియున్నారు.

శివరహస్యఖండము.

సంభవ అసుర వీరమహేంద్ర యుద్ధ దేవ దక్ష ఉపదేశ అను సప్త కాండములచే నలరారు గద్యపద్యాత్మక ప్రబంధరాజము. బాలసరస్వతీ కోడూరి వేంకటాచల కవిచే నాంధ్రీకృతము.

ప్రకాశకులు:—

నిగమాగమవిశారద ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులు అయ్యవారు,

నందిగామ, కృష్ణా.

కథాసంగ్రహము.

1. సంభవకాండము.

పార్వతీదేవి తండ్రియగు దక్షునింటఁ బరాభవము నంది భర్తయాజ్ఞానుసారము శరీరము వదలి హిమవత్పర్వతమున జన్మింప హిమవంతుఁడామెను జూచి-

సీ॥ పాలితగీర్వాణి♦పల్లవ మృదుపాణి, శర్వాణి శుకవాణి ♦ శరణుశరణు
భక్తకల్పకవల్లి ♦ ప్రకటభాగ్యమతల్లి, జగములేలెడుతల్లి ♦ శరణుశరణు
మధురోష్ఠజితబింబ ♦ మహిసన్నిభనితంబ, సరసవాక్యకదంబ ♦ శరణుశరణు
చంపకసుమనాస ♦ చారుతరోల్లాస, సలలితదరహాస ♦ శరణుశరణు
వనజభవముఖ్యసురబృంద♦వంద్యమాన,చరణపంకరుహద్వంద్వ ♦ శరణుశరణు
ఆదిశక్తి పరంజ్యోతి ♦ యఖిలజనని, శంభురాణి మహేశ్వరి ♦ శరణుశరణు.

—ప్రథమాశ్వాసము.

అని యిట్లనేకవిధములఁ బ్రార్థించి యామెను తనగృహమునఁ బూజింపుచుండె. ఆమె పరమేశ్వరుని వివాహమాడ ఘోరతప మాచరించుచుండె.

పరమేశ్వరుఁడు కైలాసమున దక్షిణామూర్తిరూపమున సనకాది మహర్షులకు యోగరహస్యముల నుపదేశింపుచు వైరాగ్యమున నుండ బ్రహ్మాండభాండముల శూరపద్మ సింహవక్త్ర తారకాది దనుజులు వశపరచుకొని దేవతల నెల్లర బాధింప వార లాబాధల కోర్వక బ్రహ్మనుగూడి శ్రీమహావిష్ణుపాలికిఁ జని-

మ॥ సకలాజాండపిచండిలాయ దివిష♦త్సంస్తుత్యపాదాంబుజా
యకరాభ్యంచితశంఖచక్రయుగళ♦వ్యామ్నాయ వేద్యాయ మో
క్షకరా యాఖిలయోగినాం త్రిజగతాం ♦ కల్యాణదా యాద్య తే
స్తు కృపాంభోనిధయే నమో నమ యటం♦చుఁ మ్రొక్కి గత్యంతముక్.

—ప్రథమాశ్వాసము.

కష్టముల మొఱఁబెట్టుకొన, నంత నా శ్రీమహావిష్ణువు యోగవంద్యుఁడగు శంకరుని గామ్యునిగఁ జేయ కాముని బ్రేరేపించి యట కంప యోగవిఘ్నముఁ జేయు మన్మథుని యాశంకరుఁడు ఫాలనేత్రానలంబున దహింపఁజేసి తనకొఱకై తపమాచరించు పార్వతిని మాయావేషములఁ బరీక్షించి వివాహమాడి కేళీవిలాసముల నుండ దేవతలు రాక్షసుల జయింప నొకమహానుభావుని సృజింపవేడిన శ్రీకుమారస్వామిని సృజించి వీరలకు సహాయముగ నంప నామహానుభావుఁ డేగి తారకాసురుని, క్రౌంచాసురుని జయించి పుణ్యక్షేత్రముల సేవించి శంకరు ననేకస్థలముల లింగరూపమునఁ బ్రతిష్ఠించి ప్రార్థింప శంకరుఁడు ప్రత్యక్షమై పాశుపతాది దివ్యా

స్త్రీల నొసంగి శూరపద్మాదిరక్కసుల నుక్కడంప నాజ్ఞనొసంగిన బయలుదేరి యొకచో రత్నసింహాసనమున విశ్రమించియుండె.

2. అసురకాండము.

బృహస్పతి దేవప్రార్థితుండై కుమారస్వామి దరిఁజేరి—

"రాక్షసులు దేవతలచే నశించుచుండుటఁ గాంచి, రాక్షసగురువగు శుక్రుఁడు మాయయను రాక్షసస్త్రీని బిలిచి, రాక్షసుల క్షేమముకొఱకు కశ్యపునివలన సంతానము గనవలసినదిగ నాజ్ఞనొసంగ నామె.

సీ॥ కటిసీమ సవరించు ♦ కనకాంశుకచ్ఛాయ, లరుణాంఘ్రి రుచికి జో♦హారుసేయఁ
దపనీయమయవజ్ర♦తాటంకదీధితుల్, తళుకుఁ జెక్కులకుఁ గై♦దండ నొసఁగ
రమణీయకుచకుంభ♦రత్నహారద్యుతుల్, మేఖలాప్రభలతో ♦ మేలమాడ
ముక్కునఁ జేర్చిన ♦ ముత్యంపు ముంగర, దరహాసదీప్తి కు ♦ త్కళికఁ బెనుప
మేన నలదిన ఘనసార♦మిళితలలిత, గంధసారంబు మైతావి♦బాంధవంబు
నెరప త్రిభువనమోహన♦నిరుపమాన, భవ్యశృంగారవిభవంబు ♦ భాసిలంగ.

—ప్రథమాశ్వాసము.

ఆకశ్యపుని యాశ్రమము సేరిన యావిరాగి సరాగియై యామోహనాంగి దరిఁజేరి యతిమోహంబున ననేకవిధంబులఁ బరితపింపుచు దాని తళుక్కు బెళుక్కులకు బేలయై,

చ॥ అలికులవేణి, చారువిక♦చాబ్జవిలోచన, కీరవాణి, కో
మలి, వెలలేనిమాణికమ, ♦ మారుని పట్టపుదంతి, కామినీ
తిలకమ! ఏల దాచెదవు? ♦ తియ్యని వాతెఱతేనె లీయవే
కులుకు మెఱుంగుగుబ్బలను ♦ గ్రుచ్చిలి కౌఁగిటఁ జేర్పవే ననుఁ.

—ప్రథమాశ్వాసము.

అని ప్రార్థింప నాపె యనేక రూపములు చేయించుకొని యిచ్చవచ్చిన యనేక రూపముల నహర్నిశలు రమించిన శూరుఁడు, సింహవక్త్రుఁడు, తారకుఁడు, అజవక్త్రాది ద్విలక్షవాహినీసంఖ్యాకంబైన రాక్షససమూహంబులు జన్మించినఁ జూచి కశ్యపుఁడు పశ్చాత్తాపతప్తుండై తపమున కేగినంత శూరాదిరాక్షసులు ఘోరమైన తపమాచరించి పరమేశ్వరుని కృపకుఁ బాత్రులై లోకములహింసించుచు దేవతాస్త్రీల చెఱలఁ బెట్టుచు జయంతాది దేవతల బందీగృహములయందుంచుచు బాధ లిడిరి." అని యిట్లు రాక్షసులవృత్తాంతము జెప్పెను.

ద్వితీయసంపుటమునందలి కథాసంగ్రహము యీాదిగువవిషయసూచిక యే తెలియ జేయఁగలదు.

విషయసూచిక.

వీరమహేంద్రకాండము—ఏకాదశాశ్వాసము.

యుద్ధకాండము—ప్రథమాశ్వాసము.

యుద్ధకాండము—ద్వితీయాశ్వాసము.

విషయము. పుట.

యుద్ధకాండము – తృతీయాశ్వాసము.

యుద్ధకాండము—చతుర్థాశ్వాసము.

తృతీయ సంపుటమునందలి వృత్తాంతము.

ఈ శివరహస్యఖండము నాంధ్రీకరించిన బాలసరస్వతీ నామాంకిత కోడూరి వేంకటాచల మహాకవివరేణ్యులను గురించిన జీవితచరిత్రయు, నిందలి ఛందో రహస్యములును, ఇందలి చరిత్రలఁ బఠించుటవలన లోకమున కేమి యుపయోగమో యదియు విపులముగా వ్రాసియుండు పీఠిక యుండును. తరువాత దక్షకాండము -

అందలి కథా సంగ్రహము.

దక్షుఁడు శంకరునిగురించి తప మాచరించి అష్టైశ్వర్యములఁ బొంది తన కుమార్తె నిచ్చి వివాహముచేయుటయు, శంకరునితో కలహించి యజ్ఞము ప్రారంభించుటయు, నంత వీరభద్రుఁడు జన్మించి యజ్ఞమును ధ్వంసముసేయుటయు, అటుపై నాయన పట్టాభిషేకము జరుగుటయు నుండును.

చతుర్థ సంపుటము.

ఉపదేశ కాండము.

ఇందు భస్మ రుద్రాక్ష దేవతార్చనాది సకలధర్మముల గురించి పూర్వము భక్తులెట్లాచరించి యే యే ఫలములఁ బొందిరో వారి వారిపుణ్యకథలు, ననేకవ్రతముల నిర్ణయములు కలిగియుండును.

ఈ శివరహస్యఖండమునందలి సంభవ, అసుర, వీరమహేంద్ర, యుద్ధ, దేవ, దక్ష, ఉపదేశ యను సప్తకాండములు బాలసరస్వతీ కోడూరి వేంకటాచల కవివరేణ్యులచేఁ జక్కని మృదుమధురశైలిని వ్రాయఁబడి తాళపత్రములయం దొకకొంత జీర్ణింపుచుండ చూచి మొత్తము కేపర్యాయమచ్చు వేయించుటకు శక్తి చాలక నాలుగు సంపుటములుగా విభాగించి చేతనైనంతవరకచ్చొత్తించి పెద్దల సేవింపుచున్నాము. ఇట్టి గ్రంథమును పూర్తిచేయించగల భారమాంధ్రమహాశయుల యందే యుండి యున్నది. సంస్కృతము (మూలము)కూడా అచ్చువేయయత్నింపుచుంటిమి. సోదర సోదరీమణు లెల్లరు నీగ్రంథమునం దభిమాన ముంచి సహాయము చేయ ప్రార్థింపుచున్నాఁడ.

—ప్రకాశకులు.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

వీరమహేంద్ర కాండము.

ఏకాశ్వాసము.

ముఖువాగలు పార్థివ
కామితసంధాననిపుణ ♦ కరుణాపాంగా!
కామమదభంగ! మస్తక
సీమాధృతగాంగభంగ ♦ శ్రీ శివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 2

క॥ ఆ సురగురుండు వల్కిన, యాసురవృత్తాంతమెల్ల ♦ నాలించి భవా
నీసూనుఁ డతనిఁ గని యనె, నాసీనుఁడ వగు మటంచు ♦ నాదర మొప్పన్. 3

వ॥ అంత బృందారకులం జూచి, 4

గీ॥ వినుఁడు హరిపురందరముఖ్య ♦ విబుధులార!, భ్రాతృసహితంబుగా శూర ♦ పద్మునతని
బంధుజనముల నందఱ ♦ భండనమునఁ, గూల్చి మీమనోరథముఁ జే ♦ కూర్తు నెలమి.

క॥ వానిబలాబలములు మఱి, వానిసమున్నతియు లోతు ♦ వైభవ మరయన్
మానితబలాఢ్యుఁ డెవఁడో, మానుగ నిపు డనుపుఁ డతని ♦ మర్మజ్ఞ వెసన్. 6

వ॥ అనిన సేనాపతివచనంబులు విని సకలదివిజులు జితారాతిసమూహుం డగు
వీరబాహుం డని నిశ్చయించి తారకారియనుజ్ఞ వడసి యతనిం జేరి యిట్లనిరి. 7

గీ॥ అతులవిక్రమ! దేవకా ♦ ర్యార్థ మిపుడు, శూరపద్మునినగరంబుఁ ♦ జేరఁబోయి
యరసి యచ్చట వానివృ ♦ త్తాంతమెల్ల, వేగ రానగు నీశౌర్య ♦ విభవమెసఁగ. 8

—* కుమారస్వామి వీరబాహుని శూరపద్మువృత్తి నరయుట కంపుట *—

వ॥ ఇట్లు సురగణంబులచేఁ బ్రార్థితుండై దేవసేనాని మ్రోల నిలిచిన, నతండు కూర్మి
సోదరుం డగు నవ్వీరబాహుం జూచి, నీవు శూరపద్మునిపురంబునకు సత్వరంబు

గాఁ జని వానితోడ మద్వచనంబులుగా నిట్లనుము.

శా॥ ఓరీ! శూర! భవన్మదం బుడిగి నీ ♦ పుర్విన్ జయంతాదులన్ 9
ధీరస్వాంతుల నప్పగించి పిదప ♦ న్నీ పట్టణం బేలు మిం
పార న్నీ కిది గానిచో మనురుబా♦హావిక్రమ శ్రీగుణో
దారప్రౌఢిమ విన్ను నీతనుజసో♦దర్యాదులం ద్రుంచెదన్. 10

వ॥ ఇది మదీయప్రతిజ్ఞ యని మహామూర్ఖుం డగు న ద్దానవున కెఱిఁగింపు పొమ్మని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని నిజస్వామి యగు పార్వతేయునిపదంబుల కెరగి నిఖిలరిపుదుర్నిరీక్ష్యమాణశౌర్యానివార్యబాహుం డగు న వ్వీరబాహుండు,

క॥ చనియెన్ శూరపురంబున, కనుపమగతి నట్లు జనుచు ♦ నధ్వంబందున్
గని గంధమాదనంబును, ఘనతరధృతి నెక్కి శౌర్య♦కలన దలిర్పన్. 12

వ॥ అవ్వీరబాహుండు భీకరాకారంబు గనంబడ బ్రహ్మాండకటాహపర్యంతంబు దేహంబుఁ బెంచి నిఖిలపూర్వగీర్వాణసమాకీర్ణంబును, ననంతరత్నగోపురవిరాజమానంబును, ననేకమంటపప్రాకారమండితంబును, లంకాద్యష్టపురపరివేష్టితంబును నై మనోహరం బగు శూరపురంబుఁ జూచి, సముద్రంబు వీక్షించి, పర్వతంబులుఁ గనుంగొని, నానాదేశంబులు గాంచి, యే నిప్పురం బసురసహితంబుగఁ దిలలను దిలయంత్రంబునం బోలెఁ గరతలంబున నులిపెద; నట్లగు నేని సర్వగీర్వాణులు నిందు నానందింతు రని డెందంబునం దలంచి యట్టహాసంబులు సేసి చరణఘట్టనంబుల నప్పర్వతంబు గ్రుంగఁ దద్గుహాంతర్వాసులయిన తారకభటులుగొందఱు విగతప్రాణులుగా మ్రగ్గ నగ్గిరివరంబునుండి యప్పుడు, 13

సీ॥ పర్వతసంఘము ♦ ల్బహుతూలములలీల, గగనభాగంబున ♦ కెగయఁ బాఱఁ,
బవనఘాతంబున ♦ బాడబేయానల, జ్వాలిక లత్యంత♦శాంతి నొందఁ,
గమలాప్తముఖనవ♦గ్రహములు మేఘము, ల్చీకాకు నగుచును ♦ జెదరి తూల,
సలిలసంచరమహా♦జంతుసంతతికిని, దోడ్తో భయంబు ప్రా♦దుర్భవింప,

గీ॥ స్వామిపాదారవిందముల్ ♦ సంస్మరించి, వీరబాహుఁడు నిజజవో♦ద్వృత్తిమెఱయ
నలర కుప్పించి లంఘింప ♦ నంబురాశి, క్రుంగినది లేచె మునువలె♦ గుధర మపుడు.

వ॥ ఇట్లు రత్నాకరంబు లంఘించి రత్నాంగనాసూనుండు లంకాపురసమీపంబున కరుదేర నాసమయంబున వ్యాళీవక్త్రనిసేనాపతి యగు వీరసింహుండు వాహినీసంచారితంబుల సైన్యంబులు కొలువ సత్వరంబుగాఁ బురంబు వెడలి యంబరగతుం డగు వీరబాహుం గని నీ వెవ్వఁడ వెందుఁ బోయెద వని పల్కిన నతం డిట్లనియె.

గీ॥ వీరబాహుఁడు నాపేరు ♦ శూరుకడకు, నేను జనియెద నడుగంగ ♦ నేల నీకు? 15
ననుచుఁ బోయెడు దానవు ♦ లంపగములఁ, గురిసి రవ్వీరుపై నతి♦ఘోరముగను.

వ॥ అంత వీరబాహుండును గృపాణపాణియగుచు శతవాహినీసంఖ్యాకు లగు నయ్యసురభటుల నసమం బగు సమరంబునం బడనడంచెఁ; దక్కిన బలంబులు పలాయితంబులయ్యెఁ; నప్పుడు వీరసింహుండు కులిశశూలంబులు వీరబాహుపైఁ బ్రయోగించిన, నతండు ఖడ్గంబున నా రెంటినిం దునిమి యసురమస్తకహస్తంబులు ఖండితంబులు గావించి, యంత నభంబున కెగసి, యనేకదానవులం గెడపి, లంకాపురంబుపై దుమికినఁ, దత్పతనవేగంబున నప్పురం బధఃపాతంబు నొందిన సకల దితిసుతులు విదళితహస్తులు, విఖండితచరణులై దెళ్ళిరి. కొందఱు సముద్రంబునం బడిన వారలఁ దిమితిమింగిలములు మ్రింగె. తదనంతరంబ, 17

క॥ అతివీరుఁడు వ్యాళీముఖ, సుతుఁ డది యేమొకొ యటంచు ♦ శూరత నగరం
బతిశీఘ్రమ వెడలి భట, ప్రతతిని గవియించె వీర♦బాహుని మీఁదన్. 18

వ॥ అప్పు డాదైత్యభటులు మేఘపటలంబుఁబోలె శరవర్షంబులఁ గురిసిన వీరబాహుండు తచ్ఛిలీముఖంబు లన్నియుం దునుమాడి వారలనందఱఁ దూలించెనంత,

క॥ అతిభయదం బగు శక్తియు, నతివీరుఁడు బూని యేయ ♦ నాహవమందున్
ధృతిశాలి వీరబాహుఁడు, బ్రతిహతముం జేసె దాని ♦ బటుఖడ్గమునన్. 20

వ॥ వెండియు నద్దనుజవీరుండుఁ బ్రచండకోపంబున నుద్దండం బగు గదాదండంబు వీరబాహుపైఁ బరపిన, నదియుఁ దద్వక్షస్థలంబుఁ దాకి భగ్నంబయ్యెఁ; నంత నద్దానవుం డాభీలంబగు శూలంబుఁ గేలంగొని యతిరయంబున నేసిన, 21

ఆ॥ వీరబాహుఁ డదియు ♦ వేగఁ గేలనుగొని, దోర్బలంబు మెఱయ ♦ దుమురుఁ జేసె
నంత బ్రహ్మదత్త ♦ మగు మహాకరవాల, మసుర కేలఁబూని ♦ యనుపమముగ.

వ॥ తత్ప్రభావంబుఁ బేర్కొని నలుదెసలఁ జరింపుచు మండలాకారగతుల విహరింపుచుండె; వీరబాహుండు నవ్విధంబునఁ దారసిల్లెఁ; నప్పు డయ్యిరువురు యుద్ధమల్లు లగుచు బహువిధంబులఁ బోరిరి. 23

గీ॥ అంత నవ్వీరబాహుఁ డ♦త్యంతశౌర్య, కలన శోభిల్లు నతివీరు♦కరముఁ దునిమె
నిశితకౌక్షేయధారను ♦ విశిఖముననను, దైత్యశిరమును దెగటార్చె♦దక్షణంబ.

వ॥ మఱియు నిట్లు లంకాపురవాసు లగు దానవుల ననేకుల ఖడ్గంబునం బరిమార్చి వీరబాహుం డట్టహాసం బొనర్చుచు సహస్రయోజనాయామం బగు పరిఘ నతిక్రమించి, యప్పురికోట యుత్తరద్వారంబుఁ జేరి యం దతిభయంకరులైన ఘోరాఘోరు లనెడు ద్వారపాలకులను, సహస్రవాహినీసంఘంబు లగు ద్విరదంబులను, నన్ని యరదంబులను, ద్విసహస్రవాహినీపరిమితంబు లగుహయంబులను, తావత్సంఖ్యాకంబు లగు సైన్యచయంబులం గని [illegible]

బోయినఁ గార్యహాని యగు నని తలంచి, ప్రాగ్ద్వారంబునకుం జని మహిషాక్ష వీరభాను లనియెడు దౌవారికులను, నుత్తరద్వారంబున నున్న కరణి జతురంగ బలంబును వీక్షించి, దక్షిణద్వారంబున కరిగి యచట సహస్రవదనంబులును, ద్విసహస్రకరంబులును, శుండాదండసహస్రంబులుం గలిగి సేనాసమేతుండై యున్న పురపాలకుం డగు గజవక్త్రునింగనియె నప్పుడు, 25

గీ॥ గజముఖుండును గనుగొని ♦ కదనవీరు, వీరబాహున కిట్లనె ♦ యోరి! నిన్ను
నెవ్వఁడంపించె నిచటికిఁ ♦ గ్రొవ్వమీఱ, రాఁగతం బేమియనుచు దు ♦ రాగ్రహమున.

వ॥ అభ్యున్నతం బగు నొక్కపర్వతంబుఁ బెకలించి యేమఱియున్న యతనిపైఁ బ్రయోగించిన దాని నవ్వీరబాహుండు గరంబునఁ బట్టి పట్టినమాత్రంబున నమ్మహీధరంబు చూర్ణంబగుటయు, నద్దానవుండు మఱియుఁ గోపోద్దీపితుండై శుండాజాలంబున గిరిసహస్రంబును గొని పయిం బరపిన నవియు దదీయాంగసంఘట్టనంబునం బూర్వంబట్ల పొడిపొడియయ్యె నయ్యెడ. 27

క॥ కరిముఖుఁడు మఱియు గదఁగొని, యురుతరకోపమున వైవ ♦ నుజ్జ్వలలీలన్
వరబలుఁడు వీరబాహుఁడు, సురుచిరఖడ్గమున దానిఁ ♦ జూర్ణముఁ జేసెన్. 28

వ॥ మఱియు నద్దనుజుండు భూరుహంబులు శుండాదండసహస్రంబునం గొని త్రిప్పి వైచిన వాని నన్నింటిని వీరబాహుండు ఖడ్గంబున భగ్నంబు గావించె; నంత గజవక్త్రుఁడు వీడంబోక ముష్టియుద్ధంబు సేయ సన్నద్ధుండై జవంబున గరంబులెత్తి మొదిరించిన, 29

గీ॥ బాహుబల మొప్పనవ్వీర ♦ బాహుఁ డతని, తుండములు వేయిఁ జెండిదో ♦ ర్దండములను
రెండువేలును ద్రుంచె ను ♦ ద్దండపటిమ, మూలమంటఁగ నద్భుత ♦ లీల మెఱయ. 30

మ॥ మఱియున్ ఖండితబాహుతుండుఁడు నిలిం ♦ పద్వేషి యుద్వృత్తి సే
నైలు నేతెంచినఁ గాంచి బాహుబల ము ♦ ద్దీపింప యుద్ధోర్వఁ గ్రి
వ్వైలు వీరాగ్రణి వీరబాహుఁ డురుసం ♦ భత్ప్రోథి పాదాహతిన్
దొలఁగన్ దన్నిన వాఁడుఁ గూలె ధరయం ♦ దు న్నిర్గతప్రాణుఁడై. 31

—* వీరబాహుఁడు సూక్ష్మరూపంబున శూరునిపురంబుఁ జొచ్చుట *—

వ॥ ఇవ్విధంబున గజవక్త్రు నిహతుం గావించి వీరబాహుండు కార్యవిలంబనం బయ్యెనని మనంబునం దలంచి సూక్ష్మరూపంబున నత్యున్నతం బగు పశ్చిమద్వారగోపురంబునకు సత్వరంబున లంఘించి యందు నివసింపుచు నత్యంతకాంతినిస్తంద్రచంద్రోపలఫలకనిబద్ధసమిద్ధరాజవీథివిరాజమానంబును, నజాండభిత్తిపరిస్పర్ధిబంధురవైజయంతికావిభ్రాజమానసౌధజాలంబును, పరిసరపరిశోభితవిమలజలకాసారభాసురంబును, ననవరతలసత్కిసలయకుసుమఫలభరితకలిత

లలితోద్యానహృద్యంబును, విచిత్రమణిగణవిరచితనానామంటపప్రాకారగోపుర
రమణీయంబును, బ్రతిసదనసకలాభీష్టదకామధేనుకల్పభూరుహమనోహరం
బును నై రంభాస్తంభసంభాసమానగృహద్వారావళులును, నలికులముఖరిత
మత్తవేదండగండస్థలనిష్యందమానదానధారాప్రవాహంబులును, దానధారా
ప్రవాహంబుల నభ్యాగతభూసురబృందంబుల నానందింపఁజేయు మహావితరణ
శూరులును, మహావితరణశూరబృందంబు లగు రథవాజిసందోహంబులును,
వాజిసందోహంబుల కలకలంబుల నభిరామంబు లగు నారామంబుల నెసఁగ
మెసఁగ కుసుమలతాలవాలంబుల నిజకరాంబుజంబుల ప్రభృతశాతకుంభకుం
భితాంభోధారలు నించు బందీకృతబృందారకసుందరీజనంబులును, సుందరీజన
సురతంబులవలని నిజశ్రమంబు లపనయింప నింపలర సుధానిధిం గొని నారికేళ
ఫలవిధంబున విదళించి తత్సుధారసంబులఁ గ్రోలుచు గ్రీడించు మహోన్నత
ప్రాసాదభాగభోగశీలభోగినీభోగులును, భోగుల నెనయు జడ లడర రాయంచ
నడ లడంచు సుకుమారపల్లవజనంబులయుల్లంబులు రంజిల్ల మెలంగు వారపల్లవా
ధరులును, మఱియు దివిజసుందరబృందారకమునిబృందంబురతికేళిని ధర్షించు
కుటిలదైత్యాంగనాజనంబులును గలిగి, యరవిందబాంధవు రథం బందుకొని
క్రీడార్థంబుగా నధిరోహింపుచు నాడు బాలకజనంబులం జూపట్టి, సమీరణుండు
రేణుజాలసమ్మార్జనంబుఁ గావింప, సోమసూర్యాగ్నులు స్వకర్మనిరతులై యను
వర్తింప నమేయమహిమోజ్జ్వలంబై వెలయు నవ్వీరమహేంద్రపట్టణంబుఁ
గాంచి యుదంచితకుతూహలంబున, 32

క॥ అరు దగు నిప్పురిభాగ్యం, బరయఁగఁజాలవు దృశాసహస్రంబు లొగిన్
హరివిధిపురందరాదుల, పురములు విభవమున దీనిఁ బోలంగలవే? 33

వ॥ అని యిట్లుఁ గొనియాడుచు గోపురంబు డిగ్గి నగరంబుఁ బ్రవేశించి ప్రతివీధిని
నానావిధవిచిత్రంబులు లోచనగోచరంబులుగాఁ జేయుచు క్రమంబునం జని
యొక్కయెడ, 34

గీ॥ దర్పమెసఁగ హిరణ్యాదిదనుజవరులు, దివిజగణములఁ గనుగొని దేవనాథుఁ
డెచట కరిగెఁ బులోమజ యెచటఁ డాగెఁ, జెప్పుఁ డిప్పుడు నిజముగఁ జెప్పరేని.

వ॥ మిమ్మునందఱ వధించెద మని శ్రవణపుటకఠోరంబుగా భర్జించుటయు నది విని
దివిజులు శోకాక్రాంతులై, 36

గీ॥ హా, మహాదేవ, శంకర యభ్రకేశ, శివ యుమానాథ మము నుపేక్షింపఁదగునె
త్రిపురసంహార మొనరించి తీవ్రమైన, గరళము హరించి మును మమ్ముఁ గావలేదె.

వ॥ మఱియు గజాంధకాసురులను వధం బొనరించి మమ్ము రక్షింపలేదె; పూర్వంబు
నొండియు మత్స్యకూర్మవరాహనృసింహవామనత్రివిక్రములం బరిమార్చి

నంబు నేత్రంబు, కమఠంబు కర్కశాస్థియు, వరాహంబు దంష్ట్రియు, నృసింహ
చర్మంబును, త్రివిక్రముని వెన్నెముకయుం గొని మమ్ము బ్రోచితివిగదా? మఱియు
జలంధర పంచమేఘ్రుల సంహరించి సురలనెల్లరఁ గరుణించుటయు మఱచితే?
దుర్మార్గాసక్తచేతస్కులకు సన్మార్గప్రదర్శకుండవు; భ్రాంతులకు నజ్ఞాననివర్త
కుండవు; భవదాజ్ఞాధిష్ఠితంబును నస్మత్కృతంబు నైన కర్మంబున నిర్బాధ ననుభవిం
చెద; మిప్పు డీదానవోపద్రవంబులు పరిహరింప నీకు భారంబొకో! నీవు జాగరూ
కుండవై సుప్తంబైన జగంబు రక్షింతువుగావె! భయగ్రస్తులమైన మమ్ముఁ గటా
క్షింపుట కాలస్యం బేటికి యని బహువిధంబుల మొఱలిడుచు నాత్మగతంబున,

సీ॥ విభవంబు లెంతయు ♦ వీక్షించి విబుధేంద్రుఁ, డువిదతో నెచ్చోట ♦ నుండునొక్కొ
యిప్పుడు సురపురి ♦ యేరీతి నుండునో, యభ్రగజేంద్ర మెట్లయ్యెనొక్కొ
సర్వర్తువులను బుష్పసమృద్ధిఁ బొలుపొందు, నందన మేగతి ♦ నొందెనొక్కొ
వైజయంతము కాంతి♦వాసి యెట్లయ్యెనో, యెంచ మాతలివిధ ♦ మెట్టులొక్కొ
గీ॥ అరయసుధర్మ మెబ్భంగి♦ యయ్యెనొక్కొ, యెఱుఁగునొకొ వజ్రమనగాసి♦ యెఱిఁగెనేని
యరిగెనొకొ హరిబ్రహ్మాది♦సురలతోడ, బృథుతరం బగు కైలాస♦కుధరమునకు.

చ॥ అరిగి మహేశువాకిట స♦ముంచితలీల వసించు నందితోఁ
గరము వచించెనో యచటఁ ♦ గష్ట మొగి న్వని యాతఁ డిందుశే
ఖరునకుఁ దెల్పెనో మఱియుఁ ♦ గన్నడఁ జేసెనో లేక యెవ్విధిం
బరఁగెనొ యమ్మహాద్రిని సు♦పర్వవరేణ్యుఁ డెఱుంగ మక్కటా! 40

వ॥ ఇప్పాపాత్ముండైన శూరపద్ముం డెప్పు డేమిసెప్పె నప్పు డప్పనియు దప్ప కేము
సేయుచుండినను మానభంగం బొనర్పం దలంచుచుండు; మాచేయు దుష్కర్మం
బేమి? పిపీలికాదిజంతువులకు సంరక్షకుండైన యీశ్వరుండు మమ్మేల రక్షిం
పం డని శోకపరవశులై నిద్రఁ జెందిన,

సీ॥ మార్తాండసంకాశ♦మణికిరీటము లొప్ప, భాసురషణ్ముఖా♦బ్జములు దనర,
ద్వాదశఘన బాహు♦దండముల్ జెలువొంద, పసిడి జన్నిదములు ♦ బ్రస్ఫురిలఁగఁ
గనకమయం బైన ♦ కటిసూత్రముఁ జెలంగ, నురమున ముత్యంపు♦సరము లలర
సుకుమారరూపంబు ♦ చూపట్టు వేడుక, బర్హివాహనముపైఁ ♦ బరగ నెక్కి
గీ॥ భవతనయుఁడు జయంతాది♦దివిజగణము, స్వప్నములయందునపుడు సా♦క్షాత్కరించి
చెవులఁ గడురసాయనములు ♦ చిలికినట్లు, నాదరోక్తుల నిట్లని ♦ యానతిచ్చె. 42

క॥ తొలఁగుడు ఖేదము మనములఁ, గలుగును కుశలంబు మీకుఁ ♦ గ్రక్కున నింకన్
జెలువొందు విపుడు సురగిరి, బలరిపుఁడు సుఖాప్తి యాత్మ♦భామినితోడన్. 43

క॥ నామజాని శూరపద్ముని, సేనాసహితంబుగాఁగఁ ♦ శీఘ్రం బాజిన్
నే నిఁక మడమఱఁగించెద, మానుఁడు మదిలోనఁ జింత ♦ మామకకరుణన్. 44

వ॥ పూర్వప్రకారంబుల మిమ్ము మీపదంబుల నునిచెద; మదీయదూత మీకడ కిప్పుడ రాఁగలం డని శరజన్ముం డెల్లసురలస్వప్నంబులఁ జెప్పి యారడించి యంతర్హితుం డగుటయు నంత జయంతాదిసురగణంబులు మేలుకని విస్మయం బంది సంతోషభరితు లగుచు నిజస్వప్నంబు లన్యోన్యంబు నుడువుచుండ నచ్చోటికి వీరబాహుం డరుదెంచి సురలచేత కృతవందనుం డగుచు, 45

—* వీరబాహుండు బందితు లగు జయంతాదులకు ధైర్యముఁ జెప్పుట. *—

గీ॥ వివిధబాధల నొందెదు ♦ విబుధతతినిఁ, గరుణఁ గన్గొని వారల ♦ గాసిమాన్ప
దండకావలియున్నట్టి♦దనుజభటుల, మోహితులఁజేసి యిట్లను♦ముదముదనర

క॥ జయముగు జయంతనీకును, భయము మది న్మాను మింక ♦ బ్రహ్మకులతో
రయమున నీతండ్రి శచీ,ప్రియుఁ డారజతాద్రి కరిగెఁ ♦ బృథుతరభక్తిన్. 47

వ॥ అందు మహేశ్వరునకుం బ్రణమిల్లి సంస్తుతు లొనర్చి శూరపద్మునివలని యుపద్రవంబులు విన్నవించిన, 48

క॥ ఆజగదీశుఁడు విని నగ,రాజసుతారమణియందు ♦ గఙ్గోవరదో
స్తేజం బణఁచు కుమారుని, రాజిల్లం గాంచి సంగ♦రంబున కనుపన్. 49

గీ॥ అక్కుమారుఁడు భుజశౌర్య ♦ మతిశయిల్ల, సకలనిర్జరసందోహ♦సహితుఁడగుచు
శాంతినగరంబునకు వచ్చి♦చక్కనన్ను, నిటకుఁబుత్తెంచె శూరుని♦వృత్తమరయ.

క॥ మీతండ్రి శునాశీరుఁడు, నాతో నిట్లని వచించె ♦ నాతి శచి మదిన్
భీతి దొలంగి సురాద్రిని, కేతనమై యున్న దనుచు ♦ గిరిధన్వి కృపన్. 51

వ॥ ఇంద్రుండు నిప్పుడు సుఖంబున నున్నవాఁడు వినుండు. 52

గీ॥ క్రౌంచతారకదుర్వార♦గర్వహరుఁడు, గుహుఁడుమత్స్వామిశీఘ్రంబ♦క్రొవ్వణంచు
శూరపద్మాదిదనుజుల♦సొంపుమీఱ, పాలనముసేయు మిమ్ము కృ♦పానిరూఢి. 53

వ॥ మనంబున శోకింపవల దనిన నప్పలుకులు విని జయంతుండునునిఖిలదేవతలును సంతోషించి నిజస్వప్నంబు లతనికిం దెల్పిన విని యానందంబున, 54

క॥ అట కదలి వీరబాహుఁడు, పటుతరగతిమీఱి యసుర♦పట్టణవీథిం
బటలిఁ గనుగొనుచుఁ జనె న, చ్చటమేల్కనె నంత దితిజ♦సందోహంబుల్. 55

వ॥ అట్లు చని క్రమంబున నతిమనోహరంబైన శూరపద్మభవనంబు సూక్ష్మరూపంబునం జేరి యుగ్రమయూరాఖ్యు లగు ద్వారపాలకులకు, అనేకదైత్యభటులకు నగోచరుండై యరిగి లోపల నాస్థానమంటపంబు డాయంబోయి, 56

సీ॥ కర్ణకుండలరుచుల్ ♦ గండస్థలులు నిండ, మణిమయకోటీరఘృణులు వెలయ
స్మితచంద్రికావళు ♦ లెలువొంద మోమున, దివ్యాంబరము మేన ♦ దేజరిల్ల,

[illegible] ♦ [illegible] సకలదానఫల [illegible] ♦ చ్చయమునఁ గొ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] యుండ, [illegible] కేశములే ♦ [illegible]
[illegible] సమస్తసహస్రయోజనా♦యామము [illegible]
[illegible] ♦ [illegible], [illegible] నిమోన♦స్ఫోటవమునఁ. 57
[illegible] యుక్తి [illegible] ♦ జను, లేకున్న
[illegible] హారసూ [illegible] దలంచె నాత్మ ♦ ననుపమభ క్తిన్. 58
వ॥ [illegible] నానారత్న [illegible] చిత్రితంబును, [illegible] తంబు
ను, [illegible] బును, [illegible] పంబును, నిజప్రభాపటలనిరసిత [illegible]
[illegible] బు నగు [illegible] బ్రహ్మాకించినఁ దక్షిణంబున నిజస్వా [illegible] బు
తో [illegible] హారపద్మ [illegible] సధిరోహించి మహాప్రభావంబునఁ
జూ [illegible] లందఱును విభ్రాంతులై తమలోన, 59
ఉ॥ [illegible] యు [illegible] ♦ [illegible] చుక లేక మనంబులోనఁ బల్
[illegible] దా [illegible] ♦ [illegible] బ్బున మోసముఁ జేసి వచ్చె తే
[illegible] జాతసంభవుఁడో ♦ యూహరియో త్రిపురాంతకుఁడో వీఁ
[illegible] ♦ [illegible] మనోన్నతి నుండ నొప్పునే? 60
వ॥ అని [illegible] చింపుచుండ [illegible] హారపద్మం డ [illegible] బాహుండ కిట్లనియె. 61
ఉ॥ ఎవ్వఁడ [illegible] నీవు? మఱి ♦ యిచ్చట రాఁగత మేమి యిప్పు డీ
వెవ్వి [illegible] వెంక వసి♦యింతువు [illegible] యెంక నేర్చితోఁ
యిప్పి [illegible] లమును ♦ హేమమహామయభద్రపీఠ మి
[illegible] చేత [illegible] ♦ యింపఁగ వచ్చెనె నాకుముందటన్. 62
వ॥ నీవిప్పుడు సాహసంబున ము [illegible] నా మ్రోల నలంకారంబుఁ జూపట్ట
సింహాసనం బధిరోహించితివి [illegible], 63
క॥ [illegible] యెవ్వ [illegible], వ [illegible] డీవు ♦ బహుమతి, ప్రాణ
[illegible] ♦ మనుడు నతండున్. 64
వ॥ అ [illegible] వచనంబులు [illegible] విస్మయమానముఖాంబుజుం డగుచు నిట్లనియె.
క॥ వినుమ [illegible]! చెప్పెద, మనమున [illegible] ♦ మనియెద వేనిన్
[illegible] సంభవలక్ష్మీ, వనితావల్లభులు దేవ♦వర్గముతోడన్. 66
వ॥ నీవలని [illegible] సకలాభయప్రదుండును, సర్వలో
కైక [illegible], [illegible], సకలపురుషార్థప్రదుఁడును, సాక్షాత్కైవల్య
దాయకుండు నగు కైలాసవాసునిం జేరి కృతప్రణాములై స్తుతించి వినయాన్వి
తులై యిట్లనిరి. 67

గీ॥ శివ! మహాదేవ! నిర్జరశ్రేణి నెల్ల, శూరపద్ముండు బాధించు ♦ ఘోరముగను
తద్విధాన్యంబు సర్వతతనయుండు, గాంచుము కుమారుసుకుమారు ♦ సాంద్రకరుణ.

వ॥ అనినఁ బరమేశ్వరుం డంగీకరించి దనుజకులవిదారకుండగు కుమారు నవ్విధంబు నంగాంచి యతనితో నిట్లనియె. 69

సీ॥ పుత్త్రి! దేవసేనాపతివై ♦ బోవు మిపుడు, గాంచిశీకత నీను మను ♦ ష్యాణము లెల్ల
శూరపద్మాదిదానవ ♦ శూరతతుల, నాజిఁ బరిమార్పు నాయాజ్ఞ ♦ నవధరించి.

—* వీరబాహుండు కుమారస్వామియాజ్ఞ శూరపద్మునకుఁ దెల్పుట *—

వ॥ అని యిట్లు జగత్పతి యగు నీశ్వరుండానతిచ్చినఁ గుమారుండు మైత్రియాతోఁ బత్పు కుండై కదలి మార్గమధ్యంబున మహాదురితాత్ముండగు క్రౌంచాసురుం దెగటార్చి భవత్సోదరుండగు తారకుని వధించి విజయంబు జేకొని శాంతినగరంబున కరుదెంచి సకలసుపర్వులు గొల్వ నందు నివసించి యద్దేవవల్లభుండు దయాళుండగుచు నీకడకు నన్నుఁ బుత్తెంచిన కజ్జంబు వినుము జయంతప్రముఖులగు దివిజుల విడిచి నీనుపురంబున సుఖంబున నుండు మట్లుకాక గర్వంబున ద్రుహ్యిదవేని సంగరాంగణంబున సకలబంధుసహితంబుగ నిన్నుఁ బరిమార్తు; నీయర్థంబు నందు సంశయంబు వలదని యిట్లు నీకు బుద్ధిసెప్పుమనియె. 71

గీ॥ ఇవ్విధంబున నున్నది ♦ యీశ్వరాజ్ఞ, విబుధతతినెల్ల నోశూర ♦ విడువుమిపుడు
సుఖముగ వసింపుమనుచు వి ♦ స్ఫుటముగాఁగ, వీరబాహుండు వచియించి ♦ యూరకుండె.

ఆ॥ శూరపద్ముఁ డంత ♦ వీరబాహుని గాంచి, కోపవీక్షణములు ♦ ఘూర్ణిలంగ
నవ్వి నామశౌర్య ♦ మొక్కింతయెఱుఁగఁ డా, బాలకుండు ♦ విడునె బాల్యచేష్ట. 73

క॥ వినినప్పుడ తారకవధ, మును బహుకోపమున బాలు ♦ పొగరు నణంపఁగ
మనమునఁ దలంచి పట్టణమును వెడలితి నంతలోన ♦ బొడమినలజ్జ. 74

వ॥ అజ్ఞుండగు నర్భకుం బరిమార్ప నుచితంబుగాదని యుపేక్షించిన దోషంబువలన నింతకార్యంబు పుట్టె; నట్లైనియు నెల్లి మదీయం బగు నెల్లసేనలం బనిచి తదీయ దర్పం బణంగించెద నని గర్వోద్రేకంబున దానవేంద్రుండు పలికిన విని వీరబాహుండు క్రోధోజ్జ్వలితహృదయుం డగుచు నిట్లనియె. 75

క॥ అరివిపినదావపావకు, హరనందను మహిమ నాత్మ ♦ నరయక కుమతీ!
ధర నతని నర్భకుం డని, యురుతరదర్పమున బలుక ♦ నుచితమె నీకుఁ? 76

వ॥ వినుము పరమేశ్వరునకు స్కందాఖ్యయగు మూర్తి యతండతనివలన బ్రహ్మాండంబు లుత్పన్నంబు లగు; నతనియంద లయంబు నొందు; నతని మహామహిమంగొని యాడ బ్రహ్మాదులకు నగోచరం బగు నిప్పుడే నతనిచే దౌత్యంబున నియుక్తుండనై చనుదెంచితిం గావున దురాత్ముండవగు నీ కవమానంబుఁ జేయక యూరకున్నవాఁడ నని పరుషవచనంబుల నవ్వీరబాహుండు భర్జించిన, 77

శా॥ శూరుం డంత సమర్థ మొప్ప దనుజానీకంబులం బ్రోచి వీ
వా రెంతే ద్విసహస్రబాహుభుజులు ఘోరస్వప్న సాహస్రికుల్
భూరిస్ఫూర్తిని రాజిలంగ నెంతయున్ దోర్దండ సాహస్ర యు క్తి
ఘోరాకారతఁ జుట్టి రాతని నికా ♦ గోపాలు దీపింపఁగన్. 78

వ॥ అంత వీరబాహుండు వారవేంద్రుం డుఁ గనుఁగొనుచుండ వారి నందఱ వజ్రనిష్ఠు
రం బగు నిజంబునం జుట్టి నిట్టట్టు చనఁనీక బిట్టుగ నేలంగొట్టి నిమిషమాత్రంబున
విగతప్రాణులం జేసి యయ్యాస్థానమంటపంబు విడిచి వెడలెఁ దత్సింహాసనంబు
తిరోహితం బయ్యె నంత. 79

కం॥ శూరుండు మఱియు శతముఖుఁ, డాహూతిగ నతనిమీఁద ♦ ననిచిన వారుం
ఘోరములగు సేనలతోఁ, బోరికి రాఁజూచి వీర♦పుంగవుఁ డలుకన్. 80

వ॥ సారవంతంబు లగు సైన్యంబులకై వింశతిసహస్రకలశమండితంబగు గోపురంబు
పెకలించి యతివేగంబునఁ బైచిన నతనిసైన్యంబంతయు హతంబయ్యె; నంతశత
ముఖుండు నితాంతజనితామర్షుం డగుచు ననేకశరవర్షంబులు గురిసిన. 81

సీ॥ ఉరుబలుని వీరబాహుని♦మొనలు దాఁకి ♦ తచ్ఛరంబులు జూర్ణమై♦ధరణివ్రాలె
వెండియును వీరబాహుండు ♦ వేఱొకండు,గోపురంబును పెకలించి♦కోపమునను.

కం॥ శతముఖుని మీఁదఁ బైచిన, శతధా భిన్నం బొనర్చె ♦ జయ్యన దానిన్
శతసాయకబృందంబుల, శతముఖుఁ డఖిలాస్త్రశస్త్ర ♦ చతురుం డగుచున్. 83

వ॥ మఱియు శతముఖుండు కోపాటోపంబున వీరబాహునిపైఁ బ్రాసతోమరశక్తి
నారాచాదిసకలాయుధంబులు బఱపిన నవియన్నియు వీరబాహుండు భగ్నంబు
గావించి మఱియు నతని ధనుష్షుం ద్రుంచె నన్నిశాచరుండును మగుడికోపక్షీణుండై
చలంబు రెట్టింప ద్విశతంబు లగు కరంబుల నతనిం బట్టుకొనఁ దలంచినం గనుఁగొని
వీరబాహుండు లీలామాత్రంబున వానిం బడఁద్రోచి యొక్కపాదంబునఁ దద్వ
క్షస్థలంబు ద్రొక్కి రెండవపాదంబున శిరంబులన్నియు మత్తదంతావళంబు నారి
కేళంబులు దుల్చువిధంబునం బోలె సడమడంబుఁగావించె. 84

చ॥ శతముఖు నిట్లు చంపి పటు♦సాహసమొప్పఁగ వీరబాహుఁ డు
ద్ధతముగ నున్నశాకృతియుఁ ♦ బూని పదంబున ధాత్రి వేగ ను
గ్రతగతిఁ దన్నినం బగిలె ♦ ధారుణి యప్పు మహాజలౌఘము
ద్గతమయి ముంచె సర్వముల ♦ దైత్యబలంబుల నాశ మొందఁగన్. 85

వ॥ మఱియు బంధాసర్ద్వాహినీసంఖ్య గల దనుజవరు లెదిర్చి నిశితశరపరంపరలు
వీరబాహునిపైఁ గురిసిన నతని శరీరంబు రుధిరంబునం దోఁగె నంత వీరబాహుండు
శూలంబు పట్టియుఁ గరచరణంబుల విసరి కరకుటసురులఁ బాఱసమరి పరిసరం
బున నొప్పుగు నగరనందనులు లగు రక్షోవిసరంబులం దూలించి పంచోత్తరశత

యోజనవిశాలంబును, సహస్రయోజనోన్నతంబును, నియుతశాతకుంభకుంభ
సంభృతంబును, మనోహరంబు నైన యొక్కగోపురంబు పాణితలంబునం గీలించి
శూరపద్ము నాస్థానమంటపంబుపై వైచినం దత్పతనంబున మంటపంబు శిథిలంబై
నేలంగూలె నిట్లు తక్కినమంటపంబులును బ్రాకారవలభిగోపురాట్టాలక
సౌధంబులును గండశైలస్తంభభూరుహంబులును బెరికి దనుజబలంబులంగూల్ప
నలుగడలం బఱవైచియు నట్టహాసం బొనర్చుచు నటించె; నప్పు డెందుం జూచిన
గోపురంబులపయిం బడియు, ప్రాకారంబులమీద నొరిగియు, సౌధంబుల గెడ
పియు నాట్టాలకంబుల దొరంగియుం, గొందఱు ముక్తకేశాంబరులగుచు పలా
యనంబు నొందిరంత. 86

సీ॥ మహిం దొరంగిన యాస్థాన♦మంటపమునుం, బట్టణక్షోభమును శూర♦పద్ముండరసి
పంచశతవక్త్రులు సహస్ర♦బాహులునగు, నసురవీరుల రావించి ♦ యనియెనిట్లు.

క॥ భటులార! పొండు వేగను, పటుగతినావీరబాహు ♦ బంధింపుండనన్
జటుల మహాభుజబలు లు, ద్భటవృత్తిన్ శూరుతోడం ♦ బలికిరి వరుసన్. 88

గీ॥ మాకు చెప్పకపూర్వంబ ♦ మేము వేల, సంఖ్యతో వాని బాధింప ♦ శక్తిలేదె
యుష్మదాజ్ఞ నపేక్షించి ♦ యుంట గాక, యనిన శూరుండు భటులకు ♦ నాజ్ఞయొసంగె.

వ॥ ఇట్లు శూరపద్ముచే ననుజ్ఞాతులై కదలి కదనంబునకు విదళితారాతిసమూ
హుం డగు వీరబాహుం జుట్టిముట్టి నిశితంబు లగు నిఖిలాయుధంబులు వఱపిన
నవ్వీరాగ్రేసరుండు సరకుసేయక సవిధంబున నొకసమున్నతంబగు సాలవృక్షంబు
బెరికి దాన నయ్యస్త్రంబులన్నియుం జూర్ణంబుం గావించి వారలనందఱ విగత
జీవులం జేసె నంతం దూతముఖంబున దద్వృత్తాంతంబు విని కోపంబు దీపింప
శూరపద్ముండు నిజాత్మజుం డగు వజ్రబాహుం బంచిన నతండు సకలదివ్యాభరణ
భూషితగాత్రుండును, కవచధనుస్తూణీరాద్యలంకృతుండును నగుచు దశసహస్ర
తురంగంబులు గట్టిన రథం బధిరోహించిన, 90

—* వీరబాహుండు వజ్రబాహ్వాది రక్కసుల నుక్కడంచుట *—

సీ॥ మహిమతో మంత్రికు♦మారులు సేనాధి, పకుమారులును వెంటం♦బలసి కొలువ
తగ వాహినీపంచ♦దశకముల్ మదసింధు,రంబులు నల్లన ♦ రథము లలర
నెలమి సాహస్రవా♦హినులొప్ప మారుత, జవయుతహయములు♦సందడింప
ద్విసహస్రవాహిను♦లెసంగుసైన్యంబులం, బటహ కాహళమహా♦ర్భటులు మొరయ

గీ॥ జామరంబులు ధ్వజములు♦ఛత్రములును, దాల్చి పరిజనములు దండం♦దవరుచుండ
శపథమున వజ్రబాహుండు ♦ సారె వెడలె, వీరబాహునిమీద దో♦ర్వీర్యమడర

గీ॥ అప్పుడాకస్మికంబుగా♦నవనియందు, బడిమె నుల్కానలంబులు♦భయదములుగం
గాకములుంగూసెశుష్కవృ♦క్షములనిలిచి,వినంబడియెశివారవములు♦వివిధముగను

వ॥ మఱియు రక్తమాల్యాంబరధారిణియు, రజస్వలయు, వివస్త్రయును, తైలాక్తశిరస్కురాలును, విచ్ఛిన్ననాసాబాహుపాదులును నెదురైన దుశ్శకునంబులు గనుంగొనియు మనంబున శంకింపక నద్దానవాగ్రణి రణాంగణంబున వీరబాహుని గదిసె నంత, 93

గీ॥ వీరబాహుండు తద్దైత్యవితతిఁ గాంచి, సైన్య మిది ద్రుంచి పోవుదుఁ శరజుకడకు,
దుర్గింప కరిగిన షణ్ముఖుమాత నేను, గా నటంచును శపథంబుఁ బూని పేర్చె. 94

వ॥ అయ్యమేయబలుండు నభంబున కెగసి మేఘగర్జనంబు లొనర్చిన, 95

క॥ విని తద్గర్జారవములు, దనుజుం డావజ్రబాహుఁ డాశ్చర్యమునన్
దనసారథి యగు విజయుం, గనుగొని యిది యేమి యనుడుఁ గడుసూతుండన్. 96

వ॥ తద్విధంబంతయుఁ దెలియఁ జెప్పిన నంత నద్దనుజుండు యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యె, నట మున్ను సకలసైన్యంబులు శౌర్యంబులు మెరసి యనేకశరవర్షంబులు వీరబాహునయిం గురిసిన నిజకాయంబు రక్తసిక్తంబగుటకుఁ గోపోద్దీపితుండై వీరబాహుం డసదృశబలుం డగుచు, ననేకు లగు రక్కసుల నొక్కపెట్టునం గేలం గొని బ్రహ్మాండపర్యంతం బెగయవైచియుఁ, గొందఱఁ జరణంబులఁ గేలం గీలించి గిఱగిఱం ద్రిప్పి నేలం బడిపియు, గొందఱం బట్టి దిక్కులఁ బాఱవైచియు, గొందఱ కపోలతాడనంబుల హతులం జేసియుఁ, గొందఱ కేశపాశంబులఁ బట్టి త్రిప్పి సముద్రంబుల నంతర్ద్వీపంబుల లోకాలోకంబులం బడఁజిమ్మియుఁ, గొందఱ పాదహతులఁ గూల్చియుఁ, గొందఱ ముష్టియుద్ధంబున బడలువడ నడచియుఁ, గొందఱఁ గరంబుల నొడిసిపట్టి కాళ్ళు వ్రేళ్లు చీల్చి లీలామాత్రంబున నింగికిఁ బాఱవైచియుఁ, గొందఱ ముష్టిఘాతంబుల నుదరంబులు శిరంబులు బదంబులు వ్రక్కలుఁ జేసియుఁ, గొందఱ నురస్స్థలంబుల నొక్కపాదంబునం దన్నిపట్టి యొండు పాదంబున నుత్తమాంగంబులు నలినలిఁ జేసియుఁ, గొందఱఁ గరంబులు నులిమియుఁ, గొందఱఁ బదంబులం బట్టి యూర్ధ్వంబున కెగుర వైచియు, వారలు మగుడి ధరణిం బడునంతలోన నద్దనుజుల వేఱె గొందఱఁ బట్టి వారిని లక్ష్యముగాఁ జూచి వైచియు నివ్విధంబున నఖిలదానవులఁ బరిమార్చి తవిలి చనక యొక్క వటంబుఁ బెరికి సేనాపతికుమారులం బడియఁగొట్టి విగతప్రాణులం జేసె నంత.

గీ॥ వజ్రబాహుఁ డమర్షంబు వర్ధిలంగ, నారిఁ గూరిచి ధనువున నారసములు
బహుసహస్రంబులు దటిఁ బరపవిడియు, వీరబాహుండు ద్రుంచె దోర్వీర్య మెసఁగ.

వ॥ మఱియు నయ్యసుర ఘోరనారాచంబు లెన్నియుం బరపిన నవియన్నియు వీరబాహుండు ముసలంబున విదళితంబులు గావించె; వెండియు నద్దానవుండు బాణసహస్రంబులు వర్షించిన నవ్వీరుం డయ్యంబకంబులు కరంబునం గొని తునియలు జేసె. 99

గీ॥ వజ్రబాహుండు మఱియును ♦ వాడిశరము, లతనిశిరమున నురమున ♦ నంఘ్రులందు
నునట బాహుల జానుల ♦ నుదరముననను, వేలసంఖ్యలు నాటించె ♦ విజయ మెసఁగ.

వ॥ ఇట్లు నాటించిన వీరబాహుండు నించుకతడవు మూర్ఛితుండై యంతటఁ దెలివి నొంది రోషం బగ్గలంబుగా నత్యంతసుందరం బగు తదీయస్యందనంబు నిజపదాఘాతంబున నూరువ్రియ్యలు జేసె; నిట్లు రథంబు విదళితంబగుటయు, వజ్రబాహుండు వేఱొక్క తేరెక్కి యుక్కు మిగుల బాణసహస్రంబులు లలాటంబునం బ్రయోగించిన వీరబాహుం డవియన్నియుఁ గరంబునఁ దట్టియు, దనుజులతోడ గూడఁ దద్రథంబు లక్షయోజనపర్యంతంబు నూర్ధ్వంబున కెగయఁ జిమ్మిన శతాంగంబు విశీర్ణాంగంబై ధరాతలంబునం బడియె; నట్లు వజ్రబాహుండు నరదంబుతోడఁ గూలియు బాలిపోని ధైర్యంబున లేచి రోషభీషణుండగుచు, మహోన్నతం బగు చాపంబుఁ గీలించి యుద్ధసన్నద్ధుండైన, 101

ఉ॥ వానిధనువుఁ దుంపఁ ♦ వడి వీరబాహుండు, ఖడ్గ మసురుఁ డంత ♦ కరముఁ బూని
కోపమడర నెగయ ♦ గొబ్బున వీరుండు, ఖడ్గముష్టితోడఁ ♦ గరము దునిమె. 102

వ॥ ఇట్లువిదళితకరుండై వజ్రబాహుండు గదాదండంబు వేఱొక కేలంగొని వీరబాహుపయిం ద్రిప్పివైచిన, 103

క॥ కరవాలంబునఁ దద్గద, పరిభూతమొనర్చి వీర ♦ బాహుఁడు కడిమిన్
బరిమార్చె వజ్రబాహుని, శిరములు నిశితాసిధార ♦ శీఘ్రింబాఱన్. 104

వ॥ ఇవ్విధంబున నిఖిలదానవసైన్యంబుల సంగరాంగణంబునం బొరిగొని మహావిజయలక్ష్మీవిరాజమానభుజుం డగుచు నిరతిశయకుతూహలంబున నిజస్వామిసన్నిధి కరుదేర దలంచె; నంత నాదిత్యుం డస్తమించె. 105

క॥ స్కందుని మహిమలు వలుమఱు, నిందించుటకున్ ఫలంబుఁ ♦ నేఁడు నిజముగాఁ
బొందెను శూరుం డని ముద, మందుచు మది వీరబాహుఁ ♦ డరిగె జయమునన్.

వ॥ ఇట్లరిగి నిరర్గళపరాక్రమధుర్యుం డగు నవ్వీరబాహుండు మార్గంబున నద్భుతంబులఁ గనుంగొనుచుఁ, బరిఘోల్లంఘనంబుఁజేసి నిమిషమాత్రంబున లంకాపురంబుసేరిన, 107

గీ॥ అచట వ్యాళీముఖుండు త ♦ దాగమంబు, శీఘ్రముగ నెఱిఁగి సహస్ర ♦ శిరములలర
భాసురంబుగ ద్విసహస్ర ♦ బాహులొప్పఁ, దత్కృతంబైనవృత్త్రివ ♦ ధంబుఁ దలచి.

క॥ ఉరురోషంబున సేనా, పరివృతుఁడై యెదిరి వీర ♦ బాహునితోడన్
వరశౌర్యుఁడు వ్యాళీకం, ధరుఁ డిట్లనియె న్నితాంత ♦ దర్పం బెసఁగన్. 109

చ॥ నిలునిలు మోరి యెచ్చటికి ♦ నీ వికఁ బోయెదు మున్న మత్సుతుం
గలన వధించి తీ వటులఁ ♦ గాన మదం బుడుగన్ భవద్భుజా

బల మఱఁగింతు నే నిపుడు ♦ భండనమందున మత్పరాక్రమో
జ్జ్వలతనుఁ జూడు మంచు నని♦వారణనిష్ఠురభాష లాడినన్. 110

వ॥ వీరబాహుండు జిఱునగవు నగుచు నద్దానవున కిట్లనియె; సహస్రముఖంబులు ద్విసహస్రకరంబులునుం గల మహాభయంకరుండ వీవు; నే నేకశిరస్కుండను; సంగరాంగణంబున నీవలసినది చేయు; మనునంతలోన వ్యాఘ్రముఖుసైన్యంబు లురవణించి, యిరుదెసలఁ గప్పి యబ్బాలుమగనిమీఁద నిశితశరపరంపరలు గురిసిన,

సీ॥ వీరబాహుండు ఖడ్గంబు ♦ వేగఁ బూని, యవియు నన్నియు విదళించె♦నాక్షణంబ
యంత వ్యాఘ్రముఖుండు సహ♦స్రబాహు, వుల నడంచె దద్భుజాంతర♦మలఘుపటిమ.

గీ॥ అసహాసుకబాహాస♦హస్రమపుడు, వీరబాహుండు నిశితాసి♦ధారఁ దునిమె
మఱియు నితరకరంబుల♦మనుజభోజి, కుపితుఁడై పర్వతంబులు ♦ గొనియె నమున.

గీ॥ వీరబాహునిమీఁదను♦ వేగమైన, నవియుఁ జూర్ణంబులై రాలె ♦ నతని దాఁకి
యంత నా దైత్యునితరబా♦హాసహస్ర,మద్భుతంబుగఁ దునుమాడె♦నలఘుపటిమ.

వ॥ ఇట్లు శిరంబులన్నియు విదళితంబులైన నయ్యసురుండు కోపవిహ్వలుం డగుచు శుండాసహస్రంబున మగుడి బంధింపం దొడరిన, వీరబాహుం డనివార్యశౌర్యంబునఁ దచ్ఛుండాసహస్రంబును గరవాలంబునం దునుమాడి సంగరాంగణంబు నెల్లెడ నరసె. 115

క॥ దానవసంఘము నీగతి, మానితశౌర్యుండు సమర♦మండలి విగత
ప్రాణులఁ జేసి పయోనిధి, మానుగ లంఘించి గంధ♦మాదన నగమున్. 116

—*వీరబాహుండు రణవృత్తాంతము కుమారస్వామికిఁ జెప్పుట*—

గీ॥ చేర నవ్వీరబాహుండు♦శీఘ్రమంత, పూర్వరూపంబునను శాంతి♦పురమునకును
వచ్చి రవ్వేళఁ గనుఁగొన ♦ వనజభవుఁడు, హరియు వజ్రియు నాదిగా♦నఖిలసురలు.

వ॥ మఱియు నష్టాదశలక్షగణవర్యులును ప్రహృష్టాంతరంగులగుచుఁ బ్రణామస్తోత్రంబుల నతనికిఁ బ్రియంబొనర్చుచుఁ గృతాంజలులై రయ్యవసరంబున వీరబాహుండు వారల నాలింగనసంభాషణంబుల నాదరింపుచు వారలకుఁ దద్వృత్తాంతంబంతయు విశేషించి యింద్రునకుఁ దెలిపి సకలబృందారకసమేతుం డగుచు నిందుకళాధరనందను మందిరంబునకుం జని, 118

క॥ సురసేనాపతిఁ దాఁ గుహు, చరణాంబుజయుగళమునకు ♦ సాష్టాంగనతు
ల్విరచించి నుతిశతంబుల, గరము గొనియాడె స్వస్తి♦కారుం డగుచున్. 119

వ॥ నిజస్వామిచేఁ గృతార్థుండై.

సీ॥ వీరబాహుండు గుహునకు ♦వినయమొప్ప, దనుజవృత్తాంతమంతయుఁ♦దగవచించె
దేవ! మీరానతిచ్చిన ♦ తెఱఁగు శూర, పద్మతోడను జెప్పితి ♦ బహువిధముల.

క॥ వినఁబడెన్యో నించుకేసియు, దనుజుఁడు నీయాజ్ఞ మీఱెఁ ♦ దసయు నశి గా
కను సేనలఁ బుఱికొల్పెను, దనకై నిశితాస్త్రశస్త్ర♦తతులు గుఱియఁగన్. 122

క॥ నీకరుణవలన దనుజా,నీకంబును దునిమి యాజి ♦ నిస్తులమహిమన్
నీకడకుఁ జేరఁగంటిని, ప్రాకటగుణరత్నహార ! ♦ భక్తకుమారా! 123

వ॥ అని పల్కి వినయనమ్రుండై దండ నిలిచిన వీరబాహుం గనుంగొని షణ్ముఖుం
డిట్లనియె. 124

క॥ మాకొఱకు గాసి బొందితి, నీకంటెను స్వామికార్య♦నిపుణుఁడు గలఁడే
లోకంబున నని యంతట, లోకేశ రమేశ దివిజ♦లోకేశ్వరులన్. 125

వ॥ మఱియు నెల్లదివిజులం గనుంగొని దేవసేనావిభుం డిట్లనియె. 126

క॥ అంగీకరింపఁడయ్యె న, భంగమదోన్నతిని శూర♦పద్ముఁడు మత్సూ
క్తిం గరుణింప నిఁక కేటికి, సంగరమున నేన బాహు♦శౌర్య మొసంగన్. 127

వ॥ మీ రందఱుఁ గన్గొనుచుండ భ్రాతృ పుత్త్ర మిత్త్ర బాంధవసమేతంబుగా
శూరపద్ముని జంపి పరిమార్చెద నని శపథంబు బలికిన సుబ్రహ్మణ్యుని వచనం
బులు విని హరిబ్రహ్మాదిసకలదివిజులు సంతోషభరితాంతరంగు లైరి. 128

గీ॥ నిఖిలదానవవిధ్వంస♦నిపుణుఁడైన, వీరబాహునిచరితంబు ♦ వినుచు లలర
విని మహీసురపుంగవుల్ ♦ విస్మయంబు, నొంది రాత్మను నిర్భరా♦నందములగుచు.

వ॥ మఱియు సూతుండు శౌనకాదిమహామునులం జూచి కర్ణరసాయనంబుగ నింక
చెప్పెద సావధానంబుగ వినుం డని యిట్లనియె. 130

క॥ అంతట శూరుఁడు పుత్త్రుని, యంతిమదశ నాలకించి ♦ యసురావళిచే
సంతాప మొందె నలినిభ, కుంతల యగునట్టి పద్మ♦కోమలతోడన్. 131

వ॥ ఇవ్విధంబున పుత్త్రవియోగసంజాయమానవేదనాదోదూయమానమానసుం
డగు శూరపద్మునకు మంత్రివర్యుం డగు ధర్మకోపుం డత్యంతసాంత్వవచనంబుల
నూఱడింపుచు నిట్లనియె. 132

క॥ అతులైశ్వర్యయశోధృత, మతిశాలివి శౌర్యనిధివి ♦ మహనీయజయా
న్వితుఁడ వురుతంత్రవిదుఁడవు, క్షితి నజ్ఞుఁడుబోలె నేల ♦ ఖేదం బొందన్? 133

క॥ నీ విట్లు శోకమొందిన, నీవేల్పులు నిన్నుఁ జూచి ♦ యిప్పుడు నగరే?
కావున శోకము విడువుము, భావంబున దూతసేయు ♦ పని కింతేలా? 134

క॥ వరశౌర్య ! నీకుమారున, కరయఁగ నాయుష్య మల్ప♦మగుఁ గాకున్నన్
దురమునను దూతచే న,య్యరివీరమదాపహారి ♦ హతుఁ డెట్టు లగున్. 135

వ॥ అని యిట్లు మంత్రిచేత బోధితుండై దానవేంద్రుండు పార్శ్వవర్తులగు దనుజులం
గని యద్దూత యిప్పు డున్నవాఁడో చనియెనో తెలియుం డనిన వారంతట

నసురులకుఁ బరాభవంబు గావించి దూత వోయిన తెఱం గతనికి విన్నవించిన,
గీ॥ అంత నబ్జజు డోడి తే ♦ నసురవరుఁడు, దూత నసిపిన నతఁడు దో♦ర్ణోత్ర సరిగి
స్కందుసన్నిధి నుండెను ♦ కమలభవుని, విబుధులను గాంచి వెసవచ్చి ♦ విన్నవించె.
క॥ శూరుఁడు విని తద్వార్తయు, వారిజగర్భాదిదివిజ♦వర్గము నెల్లన్
సారెకు మదిఁ గోపించి య,వారణ నన్యాండవిభుని ♦ వనరుహగర్భున్. 138
గీ॥ దూతముఖమున రావించి ♦ ప్రీతిఁ జేసి, పట్టణంబును బూర్వంబు ♦ పగిది మెఱయ
శీఘ్రమ రచింపు మనవుడు ♦ చెలువెసంగ, నతఁడు నిర్మించిమును పటి♦యట్లు పురిని.
గీ॥ ఆత్మసన్నిధి కరుదేర ♦ నతిని బనిచె, బహుమతి యొనర్చి శూరుఁడు ♦ భటులతోడ
దండమున కంతవార ల♦జాండమునకు, నవల నలువ వీడ్కొనివచ్చి♦రాక్షణంబ. 140
వ॥ అంత మున్ను బనిచిన దూత లరుదెంచి రత్నసింహాసనారూఢుండైన శూరపద్మునిం
గని కరంబులు మొగిడ్చి వినయాన్వితు లగుచు నిట్లనిరి. 141
గీ॥ దేవ! మీయాజ్ఞనటఁ బోయి ♦ తెలిసి సకల,మిపుడు వచ్చితి మెంతయు ♦ నీశసుతుఁడు
శాంతినగరంబున వసించి ♦ సకలభూత, వితతిద్విసహస్రవాహినుల్ ♦ వేడ్కఁ గొలువ.
వ॥ మఱియు మహాబలు లగు సేనాపతు లష్టోత్తరశతంబును, నమేయపరాక్రము
లగు నవసంఖ్యాధికలక్షవీరవరులును బరిచర్యాపరులై హరిబ్రహ్మాదిసురలు
పరివేష్టించియుండు రమ్మహామహు సన్నిధానంబున, 143
గీ॥ సాహసమెసంగ సంగర ♦ స్థలమునందు, తారకుని ద్రుంచి నీదువ ♦ ర్తనము నరయ
వీరబాహునినమ్మహా ♦ విభుఁడు బనుప, నతఁడు నను మెచ్చి యిచ్చట ♦ కతులమహిమ.
వ॥ నిశ్శంకుం డగుచు బహుపరాక్రమంబున మెరసి లంకాపురాధిపతి యగు వ్యాళీ
ముఖుని కృతాంతపురాభిముఖునిం గావించి యక్షయబలు లగు రాక్షసుల నసే
కులం బోరిఁ గొని సుందరంబైన యప్పురంబంతయు నిర్మూలంబు సేసి మేటివీరుం
డగు వజ్రబాహునిం గీటణంగించి భవదీయబలాబలంబు లరసి చయ్యన మరలి
యుతని సన్నిధిం జేరి యిచటివృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన, 145
క॥ హరసూనుఁ డమర్షంబున, హరిముఖ్యసుపర్వగణము ♦ నారసి శూరుం
బరిమార్తు తెపి యనవుడు, నురుతర కౌతూహలంబు ♦ నొందిరి దివిజుల్. 146

—* శూరుఁ డాప్తులతోఁ గుమారస్వామిని జయించువిధ మాలోచించుట *—

వ॥ అని యివ్విధంబున దూతలు పలుకుటయుఁ జెవులకు ములుకు లగుచు, నులికిపడి
శూరపద్ముండు నిజకుమారవర్గంబును సోదరుం డగు సింహవక్త్రుని, సకలసేనాధి
పులను, మంత్రకోవిదులైన మంత్రివరులను, మర్మజ్ఞులను రావించి విచారపరుం
డగుచు వారల కిట్లనియె.

గీ॥ వింటివే యిప్పు డీవార్త ♦ విధిహరిముఖ,దివిజసందోహములు మహా♦దేవుఁ జేరి
శూరపద్ముండు వేధించు♦నా రెమమ్ముఁ, బ్రోవుమనుచును బహుభంగు♦లనను వేడ.

వ॥ అప్పరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై నిలింపులవచనంబు లాలించి కుమారుఁ గాంచి సేనాసమేతంబుగా నబ్బాలునిం బంచిన నతండు చనుదెంచి శాంతినగరంబునకు హరిబ్రహ్మాదిదేవగణసహితుండై మనతోడ జేపె యుద్ధంబుసేయ నిశ్చయించి సన్నద్ధుండై యున్నవాఁ డని పల్కి వెండియు నిట్లనియె. 149

క॥ తారకుని దునిమినప్పుడ, వారింపనె వానిమదము ♦ వసుధ శిశువుతో
శూరుఁడు సరిపోరెను నా,సారె నపయశంబుఁ బొందఁ♦జాలక యుంటిన్. 150

వ॥ ఇతఃపరం బెద్ది కార్యంబు చెప్పుం డనిన శూరపద్మునకు మయూరుం డిట్లనియె.

క॥ తారకనిహంత నాతని, నీకీర్తిన్ బాలుఁ డంచు ♦ నెంచఁగ నగునే?
ఘోరాజి వజ్రబాహుని,దారుని మది దూత యనుచు ♦ దలఁపఁగ నగునే. 152

క॥ బలమంతయు హతమయ్యెను, దలఁపవు తన్మహిమ యిదియుఁ♦దగునే నీకుం
బలుమాట లేల నిఁక నీ, తలపెట్టను నట్ల నడువు ♦ దానవనాథా! 153

వ॥ అని పలికి యతం డూరకుండె; నంత దుర్గుణుం డిట్లనియె. 154

క॥ బాలుని భూతగణంబుల, దూలింపఁగ నీకుఁ దగదు ♦ దోర్బలమెసఁగన్
బాలుని గర్వ మణంపఁగ, నాలమునకు సైన్యపతుల ♦ ననుపు మహీశా! 155

వ॥ అనిన యతనివాక్యంబులు విని యనంతరంబ ధర్మకోపుం డిట్లనియె. 156

క॥ దానవనాథ! భవత్సుతు,లైన హిరణ్యాగ్నివక్త్రు ♦ లయ్యురుపురిలో
మానుగ నొక్కఁడ చాలఁడె, వానిం గూల్చుటకు నాహ♦వంబునఁ గడిమిన్.

క॥ బాలుఁడు గావునఁ దారకుఁ, డాలంబున నతనిచేత ♦ నపహతుఁ డయ్యెం
జాలక పరిత్యక్త్రవిధా,నాలోచనకలన దాన♦వాన్వయతిలకా! 158

వ॥ మఱియుం గ్రౌంచుం డగస్త్యశాపంబువలన విదళితుం డయ్యె; వజ్రబాహుం డును సంగరంబున సాధనంబులైన రథశరాసనాదు లేమరి దూతచేత వృథా నిహతుం డయ్యె; దీన నేమి కొఱంత యగు; సత్వరంబుగ హరిబ్రహ్మాదినిఖిలదేవ సైన్యంబులతోడ నబ్బాలు జయించుటకు మనదెసలంగల సేనాధిపతులఁ బను పనగునని పల్కి యూరకుండె; నయ్యవసరంబునఁ గాలజిత్తుఁ డిట్లనియె. 159

క॥ హరివిధిపురందరాదుల, సురలను బూర్వంబు గెలిచి ♦ శుంభత్ప్రౌఢిం
బరగిన నీ కిపు డేటికి, కరము విచారంబు వైరి♦గంధేభహరీ! 160

వ॥ అక్కుమారునిమీఁద సైన్యంబుల బనుపు మొండె, కాదేని నన్నుఁబనుపు; మిప్పు డేను గదలి నీమనంబునకు సంతసంబుగ నఖర్వగర్వధూర్వహుం డగు నయ్యర్భకుని దర్పం బణంచెద; నని పలుకునెడ శౌర్యప్రచండుం డనువాఁ డసురులంగూర్చి యిట్లనియె. 161

క॥ డింభకునొక్కని సంగర, కుంభిని భూతములతోడఁ ♦ గూల్చుటకై చిం
తాంభోధి మునుగ నగునే, గంభీరత మాని దనుజ♦గణవరులారా! 162
వ॥ అంత నతండు శూరుం గని యిట్లనియె. 163
గీ॥ అతనికి సహాయమైవచ్చు ♦ నఖిలభూత,గణములజయించి♦యర్భకుఁగడిమిమెఱయ
నేనుదోతెంతు నీదుస♦న్నిధికినిపుడు,ననుమతినొసంగుదనుజేంద్ర♦యనుచుబలికె.
వ॥ అంత నలుండు చండుండు చెప్పిన విధంబున నిట్లనియె. 165
ఆ॥వె॥ చింతసేయఁజనునె ♦ యెంతయు నీమది, నర్భకునకు నిట్లు ♦ నసురవర్య!
యిమ్ము నా కనుజ్ఞ ♦ నిల భూతతతిఁగూల్చి, బాలుఁబట్టితెత్తు ♦ ప్రౌఢిమెఱయ.
వ॥ అంత సింహుం డనువాఁ డిట్లనియె. 167
క॥ సురపతికి సహాయుండై, యరుదెంచిన బాలు నతని ♦ యాహవకేళిన్
సురుచిరభుజప్రతాప,స్ఫురణం గెల్చుటకు చింతఁ♦ బొందఁగ నేలా? 168
ఆ॥ కమలజాండములను ♦ గల యోధులందఱు, నతని కొగి సహాయు♦లైననేమి
వానిగర్వమెల్ల ♦ వారించి వెస బాలు, గెలిచివత్తు నాకు ♦ సెలవొసంగు. 169
వ॥ అని యివ్విధంబున మంత్రులు, సేనాధిపతులును, బలికిన విని యనంతరంబ
భానుకోపుం డిట్లనియె. 170
తే॥గీ॥ తారకక్రౌంచు లనుమహో♦దారబలుల, నాజిఁగూల్చినయపుడు♦నన్నునవైరి
బాలు దూతను దొడ్డగఁ♦ బ్రస్తుతించె, దేల భవదీయబలముల ♦ నెఱుఁగ కకట.
వ॥ బహూక్తు లింకేటికతని జయించుటకు నా కనుజ్ఞ నొసంగు మనిన నంత హిర
ణ్యాం డిట్లనియె. 172
క॥ బాలునిదర్ప మణంపఁగఁ, జాలవిచారమును బొందఁ ♦ జనునే యోహో
యాలా గైనను నగరే, వాలాయము జనులు దైత్య♦వంశాధీశా! 173
తే॥గీ॥ భానుకోపుని బనుపుమ ♦ బాలుమీఁద, నతనిబంపిన జయమగు ♦ నట్లుగాక
నన్నుబొమ్మన్నఁబోయి సై♦న్యములతోడ, నర్భకుని నాజి నిర్జించి♦యరుగుదెంతు.
వ॥ అంత నగ్నిముఖుండు జనకుం గనుంగొని యిట్లనియె. 175
ఆ॥వె॥ తండ్రి వినుము నీదు♦తమ్ముని దారకు, నర్భకుండు దునిమె ♦ నాజిలోన,
వానిదూత వచ్చి ♦ వడి నస్మదనుజుని, వజ్రబాహుఁ దునిమి♦వైచెఁ గడిమి. 176
వ॥ తద్గర్వం బే నెట్లు సహింపఁజాలువాఁడ నా కనుజ్ఞనొసంగుము; త్రికరణంబుగా
సైన్యంబులతోడ వానిం బరిమార్చికాని నీసముఖంబున కెట్లు రానేర్తు? మున్ను
మహాపరాక్రమసంపన్నుండనై బలిసద్మనివాసుల జయించుట నీ వెఱుంగవె!
బ్రహ్మదత్తంబులగు కవచకార్ముకనానాదివ్యాయుధంబులు నాకుం గలవుగావున
నన్ను రణంబునకు నియోగింపనగునని పలికె; నిత్తెఱంగున నందఱుఁ బలుకు నవ

సరంబున సర్వాధ్యక్షవిముండగు సింహవక్త్రుండు వారలనందఱనివారించి శూరపద్ము నింజూచి తథ్యంబులైన వాక్యంబుల నిట్లనియె. 177

—* సింహవక్త్రుఁ డన్న యగు శూరపద్మునకు నీతిఁగఱపుట *—

క॥ బాలేందుమాళితనయుఁడు, లీలామహిమాఢ్యు బాహు♦లేయుఁ డిల్లోకీ
పాలకు దానవనాయక!, బాలుం డని మదినిఁ దలపఁ ♦ బాడియె నీకున్. 178

క॥ వర మొసఁగె నీకు నెవ్వఁడు, పరికింప నతండ కాదె ♦ బాలుం డితఁడున్
బరగు దదాజ్ఞను జగముల, కరయఁగ నుత్పత్తిలయము ♦ లనవరతంబున్. 179

క॥ విశ్వేశుఁ డతఁ డొసంగిన, నైశ్వర్యం బనుభవించి ♦ యతిగర్వమునన్
విశ్వమున నూరకుండక, శశ్వద్బాధలను బెట్టఁ ♦ జనునే సురలన్. 180

వ॥ నీవు బ్రహ్మేంద్రాదుల బాధించుటయు నింద్రతనయు జెఱనిడి విడువకుండుటయు నివిమొదలైన వృత్తాంతంబులు విని భగవంతుండగు శంభుసంభవుండు దేవతల యందు దయాళుండగుచు మనల జయించుటకు శాంతిపురంబును జేరి యిచటికి నందికేశ్వరగణంబులలోన వరిష్ఠుండైన యమ్మహాబలునిఁ బనిచిన నతనియందు దూతబుద్ధింజేసి తన్మహామహిమం బెఱుఁగవైతి. మఱియు నీ కీశ్వరుం డష్టోత్తరశత మహాయుగంబు లాయు వొసంగె నదియు సన్నిహితంబయ్యె; శక్త్యాయుధం బున మరణం బొసంగె నదిగావున శక్తిధరుండై సుకుమారుం డగు కుమారుండు సనుదెంచె నిటు ఘటనాఘటనసమర్థుండైన మహాదేవుమాయ నీ వెఱుంగవైతి, వేతాదృశబుద్ధి నీ కేల ప్రబలంబయ్యె; వివేక విశారదుండవై. 181

క॥ బందీగృహసంస్థితు లగు, బృందారకవరుల విడిచి ♦ ప్రియమొప్పఁగ న
య్యిందుకళాధరసుతునకు, వందన మొనరించి యతని♦వచనమువలనన్. 182

ఆ॥ వె॥ నిర్భయుండవగుచు ♦ నిఖిలభోగంబులు, బొందియుండు మాత్మ♦పురమునందు
పుత్రమిత్రబంధు♦పోషణపరుఁడవై, దానవేంద్ర! మేరు♦ధైర్యసాంద్ర! 183

వ॥ అని యథార్థంబుగా సింహవక్త్రుం డాడిన వచనంబులు విని దోషాచరేంద్రుండు రోషఘూర్ణితరక్తలోచనుండును, విస్ఫురద్దశనవసనభాసమానుండును, స్రవ త్స్వేదకణసంవృతగాత్రుండును నగుచు నిట్లనియె. 184

క॥ భ్రాంతుఁడ! యేమి వచించె దో, కింతయు మది లజ్జఁదొలఁగి ♦ యెదుటను నీవ
త్యంతము భూతముల శిశు, న్వింతగఁ బొగడెదవు వంది♦విధమున నాతో౯. 185

క॥ బాలునకు మ్రొక్కుమనియెదు, నీలక్షణమెల్లఁ దెలిసె ♦ నిలువుము కుమతీ!
నాలావుబలము దొలఁగెనె, నీలగళుం డొసఁగు వరము ♦ నీ వెఱుఁగవొకో. 186

క॥ చను మెందైనను నాయొ, ద్దను నీ వుండఁగవలదు ♦ తద్దయు ననుఁడున్
విని శూరుని కఠినోక్తుల, ననుజుఁడు సింహాస్యుఁ డప్డు ♦ డతిఖిన్నుండై. 187

క॥ ఏ నెంత హితము సెప్పిన, వీనులఁ జేర్పం డితండు ♦ విపరీతముగా
మానసమునఁ దలపోయును, మానుగఁ దదభీష్టసరణి ♦ మఱి బలుకఁదగున్. 188
వ॥ అని నిశ్చయించి యతం డిట్లనియె. 189
క॥ నానాదివ్యాయుధములు, దానవవర! నాకు గలవు ♦ తథ్యంబుగ నీ
వానతి యిచ్చిన నీక్షణ, మేనుం భూతములతోడ ♦ నీశుకుమారున్. 190
వ॥ ఆహవంబున నిహతుంజేసి భవత్సన్నిధి కరుదెంచెద నని పలికి సింహముఖుండు
సమరసంభ్రమవిజృంభితభయంకరాకారుం డయ్యె నంత. 191
క॥ శూరుఁడు విని సింహాస్యస, మీరితముఁ బ్రసన్నబుద్ధి ♦ నెంతయు ముద మిం
పారఁగ ననుజునితోడను, సారతరోక్తులను బలికె ♦ సభలో నెలమిన్. 192
క॥ నాధైర్యము నాబలమును, శోధింపఁ దలంచి యనిన ♦ సూక్తు లివి వృథా
క్రోధముఁ జేసితి నీపై, సాధుతరం బగును నీకు ♦ చరితము జగతిన్. 193
క॥ బాలకునికొఱకు నిత్తరి, నాలంబున కరుగ నీకు ♦ నర్హంబగునే?
బాలుం డిట వచ్చినచో, నాలాగునె నిన్నుఁ బిలుతు ♦ నతని జయింపన్. 194
వ॥ కావున నిప్పుడు గృహంబున కరుగు మని తమ్ముని వీడ్కొలిపి యచ్చటనుండు
వంటిదినిఁ బనిచి శూరపద్మం డంతఃపురంబునకుం జనియె; నంత నారాత్రి
చనిన మఱునాఁడు. 195

—* కుమారస్వామి శూరునిజయింప జైత్రయాత్రకు వెడలుట *—

మ॥ చెలువొప్పన్ మిఱు సుమాకుమారుఁడు మణీ♦సింహాసనాసీనుఁడై
జలజాతోద్భవమాధవాదిదివిష♦త్సంఘంబు సేవింపఁగా
వలర వీరగణంబుమ్రోల నవసం♦ఖ్యాధిక్యలక్షోన్నతిం
గొలువై వేడుక వీరబాహుసమరో♦గ్రుం గాంచి భవ్యంబుగన్. 196
ఆ॥ వె॥ రథముఁదెమ్ము వేగ♦రణమున కరుగఁగ, వలయు ననుఁడు స్వామి♦వచనమపుడు
వేడ్క నాలకించి♦వీరబాహుఁడు సెప్పెఁ, బవనుతోడ నతఁడు♦పటిమ మెఱయ. 197
వ॥ సత్వరంబుగఁ జని నానారత్నవిచిత్రితం బగు రథం బాయత్తంబుఁ జేసి తెచ్చిన
సన్నిధికిఁ జని వీరబాహుండు విజ్ఞాపనం బొనర్పఁ గుమారుండు సింహాసనంబు
డిగ్గి రథంబు నధిరోహించె నంత. 198
క॥ కమలాసనకమలేశ, ప్రముఖామరసంఘమెల్ల ♦ భాసుర లీలం
దమతమవాహనములనైఁ, గ్రమమొప్పఁగ నెక్కి రంబి♦కాసుతు నాజ్ఞన్. 199
క॥ గరుడాహ్వయుఁ డయ్యేను, వారి పద్మజుఁ డంచ నెక్కె ♦ నమరేంద్రుండున్
గరమలర విమానంబును, నరదంబులనైఁ జెలంగి ♦ రల సైన్యపతుల్. 200
వ॥ ఇట్లు సమరసన్నాహసముత్సాహభరితులై వాహినీద్వినవ్యాసంబు లగు భూతగణం

బులతోడ, ప్రళయార్ణవకల్లోలమాలికాఘోషంబుల ననుకరింపుచు, బృందారక దుందుభులును, కర్కశకాహళికాపటహడిండిమాదిఘోషంబులు మొరయ, సురలు విరులవర్షంబులు గురియఁ బిట్టుగ నట్టహాసంబులు సెలంగ నభంగవిక్రమంబులఁ బారావారతీరంబుఁ జేరిరి. 201

ఆ॥వె॥ అపుడు బహుళతాంగ♦హయసింధురపదాతి, చరణధుతపరాగ♦చయముచేత
పంకిలత్వ మొంది ♦ పాథోధి దాటంగ, నలవియయ్యె నిఖిల♦బలములకును.

వ॥ ఇట్లు షణ్ముఖుండు సేనలతోడ నంభోనిధి దాటి పురియుత్తరద్వారపరిసరంబున విడిసె; నప్పుడు, 203

క॥ హరివిధులు శంభునందను, చరణంబుల కెరగి యనిరి ♦ జగదీశ! మహా
కరుణామతి! విను దానవు, పురము నిపుడు నీవు చేరఁబోల దధీశా! 204

గీ॥ ఇచట మీరున్నచో నిది♦యెఱిగి వాఁడు, పోరికరుదెంచునప్పుడు ♦ శూరపద్మ
గర్వ మణఁగింపు మనవుడు♦క్రౌంచభేది, హరివిధులుసేయు ప్రార్థన ♦ మాలకించి.

వ॥ ఈక్షణంబ విశ్వకర్మను రావించి యొకపురంబు నిర్మింపు మనవుడు నతఁడు నానారత్నగోపురప్రాకారమంటపపరిశోభితంబును వివిధ, విచిత్రగృహాలంకృత రాజవీధీ మనోహరంబును, సకలవిభవాభిరామంబును, హేమనిర్మితం బగుట హేమాఖ్యంబును నగు నగరంబు నిర్మించి విజ్ఞాపనంబు గావించిన కుమారుండు దానిం గనుంగొని సంతోషించి రథంబు డిగ్గి యందొక్కదివ్యభవనంబునఁ బ్రవేశించె; నంత హరిబ్రహ్మాదులును నఖిలసేనాపతులును బ్రత్యేకంబ యథార్హస్థానంబుల నివసించిరి. 206

ఆ॥వె॥ శివకుమారుఁ గొలుచు ♦ సేనాపతులపేరు, లేర్పరింతుఁ జెవుల ♦ కింపుగాను
వినుఁడు శౌనకాది♦విబుధపుంగవులార!, సావధానచిత్తు ♦ లగుచు నిపుడు. 207

వ॥ అని సూతుం డిట్లనియె; నమ్మహావీరులు శుభ్రుండును, మేఘమాలియు, శ్వేతశీర్షకరుండును, కపాలియు, అప్రసిద్ధుండును, చిత్రాంగుండును, జ్వాలత్రాలువు, వజ్రభీముండును, ఉగ్రుండును, పిప్పలుండును, ఉగ్రభుండును, నందిసేనుండును, బ్రహ్మజుండును, బ్రహ్మసేనుండును, పద్మకుండును, కరాళుండును, దండుండును, పత్రికుండును, పతిపనేమియు, హుతవహుండును, పుష్పదంతుండును, రుద్రాకారుండును, హరుండును, మతిజిత్తును, కేతుమాలియు, వక్త్రుండును, బ్రహ్మకేశుండును, నదీపతియు, కళింగుండును, ఘోరుండును, అచ్యుతుండును అచలుండును, శాతుండును, చిత్రసేనుండును, భూరియు, శీలకుండును, మాజయుండును, మానవుండును, సింహుండును, ఉత్తరసింహుండును, ఉపతిష్ఠుండును జయుండును, శౌచుండును, మత్తకుండును, మతంగుండును, చండియు, మహాబలుండును, శ్వేతుండును, నీలవక్త్రుండును, సుబాహుండును, అండాభరణసఖుం

డును, కాకపాదుండును, పింగళుండును, సమాయుండును, మాధుండును, నికుం భుండును, కుంభశకుండును, పాలకుండును, విశిఖుండును, శతతాలువును, హయగ్రీవుండును, అయుతాక్షుండును, సహస్రబాహుండును, అనంతుండును, వాముండును, మంగళకేశుండును, పోముండును, వజ్రమాలియు, చండుండును, అజముఖుండును, శరభుండును, క్రిందుండును, ఆఘకుండును, కబంధుండును, మేఘుండును, విజయుండును, విశ్రముండును, శాలికుండును, దండుండును, వ్యాఘ్రుండును, కాలపాశుండును, నిష్ఠురుండును, దశముఖుండును, కుముదుం డును, భానుండును, ధనంజయుండును, వృషభరూపకుండును, శుచిముఖుండును అనలకేశుండును, సువస్త్రుండును, మత్తుండును, ఉన్మత్తుండును, నందియు, మనోభ వుండును, వాయువేగుండును, సహస్రభాక్కుండును, భానుకంపుండును, పతం గుండును, శుద్ధుండును, అనీకుండును, అసితుండును, సునాదుండును, సుమాలియు, మాలియు, అత్రియు, అసురకాలుండును, హరికేశుండును, జ్వాలాకేశుండును, వీరంద అష్టోత్తరశతసంఖ్యం బరంగుదురు. 208

ఉ॥ అంత మురారిముఖ్యదివి♦జాళి నవాధికలక్షవీరు ల
త్యంతము మణ్మహాస్త్రలును ♦ దండ భజింప నుతుల్ ఘటింపుచుఁ
వింతఁ జెలంగు భాసురన♦వీనమణీమయ భద్రపీఠిపై
సంతస మొప్పనుండె గిరి♦జాప్రియసూనుఁడు వైభవోన్నతిఁ. 209

ఉ॥ వారదమాని యంత కద♦నప్రియుఁ డాటను వేగ వచ్చి యా
శూరునిఁ గాంచి నీగురువు ♦ శుక్రుఁడు మత్సఖుఁ డెన్నఁ గాన నీ
కారయ సేమముం గలుగ ♦ నా హితమం బగు నొండుమాట నీ
తో రహిఁ జెప్పవచ్చితిని ♦ దోయధిదాటి పరాక్రమోన్నతిఁ. 210

తే॥గీ॥ శంభుసూనుఁడు నీతోడ♦సమరమునకు, వచ్చె నతనికి భయపడ♦వలదుమదిని సంగరమొనర్పనీకును♦జయముఁగలుఁగుఁ, దప మొనర్చెదనని వేల్పు♦తపసిచనియె.

క॥ శూరుఁడు తదీయవచనము, సారెకు విని యలిగి నాకు ♦ సమర మొనర్పఁ
భారంబొకొ యని చెంతను, ఘోరాఘోరులనుఁజూచి ♦ గొబ్బున మీరల్. 212

చ॥ జలనిధిఁ దోడితెం డనిసఁ ♦ జయ్యన వారలుఁ బోయి వాని ను
జ్జ్వలగతిఁ దోడితేర నట ♦ వారిధిఁ గన్గొని శూరుఁ డిట్లనుం
దల కక యస్మదాజ్ఞ సు♦పథంబున సర్వకుభూతసైన్య మి
వ్వల విమతంగ వచ్చునె ల♦వంబు వివేకము లేక నీమదిఁ. 213

వ॥ అనిన సముద్రుండు శూరపద్మున కిట్లనియె. 214

క॥ నీలా వ్యాసైంగోపము, శాలుసి వారించునట్టి ♦ పటిమయ నాకుం
జాలునె? యతఁడు సురేశుఁడు, తూలితి తద్భూతసైన్య♦ధుతధూళితతిఁ. 215

గీ॥ అనుడు వనరాశివచనంబు ♦ లాలకించి, యరిగె షణ్ముఖుమీఁదన♦య్యసురమాళి
యింతలో దూత లక్షలవృ♦త్తాంత మరసి, వేగఁజను దెంచి పలికిరి♦వివరముగను.

మ॥ దనుజాధీశ్వర! బాహుశౌర్య మిరవొం♦దన్ ఖ్యాతిఁ జూపట్ట యం
బునిధిం దాటి సమస్తభూతతతితోఁ ♦ బొల్పొంద నక్రౌంచభే
దనుఁ డేతెంచి పురాంతికంబున విచి♦త్రిం బొప్ప భాస్వత్పురం
బును నిర్మించి హరీంద్రముఖ్యదివిష♦త్పుంజంబు సేవింపఁగన్. 217

—* శూరుఁడు భానుకోపు నని కనుపుట *—

వ॥ సకలవిభవంబులం జెలంగుచు నీతోడ యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై యున్నవాఁ డని విన్నవించిన వారలవచనంబులువిని వీరబాహునివలన దగ్ధంబైనలంకాపురంబును గనుంగొనుచు, శూరపద్ముండు రోషభీషణాకారుండై కనుగవ కెంపుసొంపార నాక్షణంబ నిజాత్మజుండగు భానుకోపుం దోడితెమ్మని దూతలం బనిచిన వారలరిగి తద్వృత్తాంతంబు నతని కెఱింగించిన, 218

క॥ బలము లసంఖ్యంబులు తను, గొలువగ రథమెక్కి భాను ♦ కోపుఁడు శౌర్యో
జ్జ్వలతన్ శీఘ్రమ శూరుని, నిలయద్వారంబునందు ♦ నిలిపి రథంబున్. 219

వ॥ ఆస్థానంబున రత్నసింహాసనాసీనుండైన శూరపద్మునిసన్నిధికిం జని నమస్కారంబుఁ జేసి చెంత నిలిచిన, 220

క॥ శూరుండు సుతునిఁ గనుఁగొని, వారక వృత్తాంతమెల్ల ♦ వచియింప మహో
దారుఁ డలభానుకోపుఁడు, సారెకు నాలించి దనుజ♦చంద్రున కనియెన్. 221

క॥ జనక! చని యాక్షణంబున, ఘనసాహస మొప్ప భూత ♦ గణముల నెల్లం
దునుమాడి కలనఁ బాలునిఁ, గొని తెత్తు న్నీదుకడకుఁ ♦ గుతుకం బెసఁగన్. 222

వ॥ అనిన తనూజునివచనంబులు విని సంతుష్టహృదయుండై రణంబున కతనిం బనిపె నని సూతుండుసెప్పిన విని శౌనకాదులు కుతూహలభరితులై తరువాతివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు, 223

ఉ॥ రాజితశైలధామ! సుర♦రాజముఖామరపూజ్య! యామినీ
రాజకళావతంస! నగ♦రాజసుతాపరిరంభలోల! గో
రాజవరాధిరూఢ! ఫణి♦రాజసముజ్జ్వలభూష! వాహినీ
రాజలసన్నిషంగ! రతి♦రాజవిభంజన! భక్తరంజనా! 224

క॥ సవనాశనహృత్తామర, సవనాంచచ్చంచరీక ♦ సర్వేశ హరా
సవనాశనకృతినాట్యో, త్సవనానాదురితదూర♦సకలాధారా! 225

పంచ॥ ధరాధరాత్మజామనోజ్ఞ ♦ ధామ! ధామసన్నిభా!
సురాసురార్చితాంఘ్రిపద్మ♦సోమ! సోమశేఖరా!

చరాచరాదివిశ్వపోష♦సార ! సారసాంద్రసం
హారా! హారా త్రియీశిఖావిహార హారనిర్మలా! 226

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపగోత్ర కోడూరి
వెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మమ్మాంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున వీరమహేంద్ర
కాండంబునందు సర్వంబు
నేకాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

యుద్ధకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

గౌరీప్రియ! భక్తా
ళీ గోద్రుమ! భైరకూరి ♦ లింగాత్మజము
శ్వాగలునృపవాంఛాప్రద,
శ్రీగళ! కరుణాంతరంగ! ♦ శ్రీశివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము రోమహర్షణతనయుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల
కిట్లనియె. 2

—* భానుకోపుఁడు యుద్ధసన్నద్ధుఁడగుట *—

సీ॥ భానుకోపుఁడు తండ్రి♦పనుపున శీఘ్రంబ, యాత్మగృహంబున ♦ కరుగుదెంచి
వజ్రనిష్ఠురమైన ♦ వర్మంబు మైఁ దాల్చి, మణికిరీటముఁ బెట్టి ♦ మస్తకమున
వివిధభూషణములు ♦ వేడుక ధరియించి, వీరపట్టంబును ♦ వెలయఁ గట్టి
మండలాగ్రము భుజా♦మండలిఁ గీలించి, చాపతూణీరముల్ ♦ సంగ్రహించి
యంగుళీత్రాణ మలర గో♦ధాజినంబు, చెలువుమీరంగ మణిబంధ ♦ సీమఁ గట్టి
మోహనాస్త్రంబులద్భుతం♦బులుగ మెరయ, భీకరాకారుఁడగుచును♦ బెంపుమీర.

వ॥ మఱియుఁ దప్తజాంబూనదభాసమాన పీతాంబరధరుండును, ద్రోణపస్రూన మాలికా ప్రభావిభాసురకంఠుండును, కటితటీఘటితకరవాలుండును, ననేకశస్త్రాస్త్రభరితరథకోటిసమన్వితుండును నగుచు దానవేంద్రసూనుండు త్రింశత్సహస్రతురంగసంయుతంబును, మహోన్నతంబును నగు రథం బధిరోహించి యిరు గెలంకుల జామరఛత్రిపాణులును, తాంబూలపేటికాధారులును, కరవాలఖేటక ధరులును స్వాదూదకపరిపూరితభృంగారుధరకింకరులును, కళాసూచికాన హస్తులును పరివేష్టించికొలువ నిట్లు శూరాత్మజుండు పురంబు వెడలె; నట

వెంట విజయుండును, దుర్జయుండును, నలుండును, సెమ్యుండును, మాయుండును, ముసలియు, గంటకుండును, ఖరమూర్ధులును, దశముఖుండును, ముసలభుండును, మహాబలియుఁ, బిచండుండును, జాడుండును, భీమముఖుండును మహిషుండును, సుగ్రీబాహుండును, విష్ణుసేనుండును, విజయసేనుండును, వసుసేనుండును, సోమకుండును, మధూచ్ఛిష్టుండును, శశిభిత్తుండును, శితియును శూన్యకేతుండును, సూచీవక్త్రుండును, విమోహకుండును నను పేరులంగల సేనాధిపతులును, నియుతసంఖ్యాకవాహినులును నన్నియు రథగజాశ్వంబులును, శీఘ్రంబ నిర్గమించునపుడు. 4

సీ॥ పటహడిండిమభేరి ♦ చటులనిర్ఘోషముల్, తురగహేషారవ ♦ స్ఫురణములును
గంధేభసందోహ ♦ ఘనబృంహితంబులు, రథచక్రనిష్ఠురా♦రావములును
గజహయకంధరా ♦ ఘంటానినాదముల్, ఘనతరసైనికా ♦ క్రందనములు
సంవర్తసమయాబ్ధి ♦ జనితఘోషములట్లు, భూనభోంతరముల ♦ భోరుకొనియె
సైన్యపదధూతబహురజ♦స్సంఘమెల్ల, నబ్జబాంధవమండల ♦ మావరించె
వందిమాగధసంస్తుతి♦ధ్వనులు మించె, వాహినీభారమునను సు♦ర్వర చలించె. 5

వ॥ ఆసమయంబున. 6

క॥ ఊర్జితబాహుపరాక్రమ, నిర్జితభానుఁ డగు దైత్య♦నిర్గమనంబున్
నిర్జరవాని యెఱింగి గు,ణార్జవనిధి గుహునికడకు ♦ నరుదెంచె వెసన్. 7

క॥ చనుదెంచి శైలకన్యా,తనుసంభవుచరణములకుఁ ♦ దద్దయు నతుఁడై
వినుతి నొనర్చుచు నిట్లను, ఘనతర సంగ్రామకౌతు ♦ కంబు దలిర్పన్. 8

గీ॥ స్వామి! నావిన్నపమువిన♦వలయునిపుడు, కరుణతోడనుయుష్మదా♦గమనమెఱిగి
శూరపద్ముండుదనసుతుఁ♦బోరికనిచె, బాల్యజితభాస్కరాటోపు♦భానుకోపు.

గీ॥ సైన్యములతోడఁ జనుదెంచె♦సత్వరముగ, కదనభూస్థలి సమ్మోహ♦కారకుండు
పటుపరాక్రమధుర్యుండు భానుకోపు, డతఁడుసామాన్యుడని యెంచ♦నగునెమదిని.

వ॥ పూర్వకాలంబున హరి, బ్రహ్మ, యమ, వరుణుల గదనంబున మదం బణంచి బ్రహ్మవిష్ణుల బ్రహ్మాస్త్రచక్రంబులు దక్కఁ బ్రచేతసుపాశంబును, దండధరు దండంబును, బలాత్కారంబునఁ గొనియె. అద్దురాత్ము వధించుటకు నీవ సమర్థుండ వగుదు వనిన నారదువచనంబులు విని మహామహుండైనగుహుండు మందస్మిత వదనారవిందుండై యిట్లనియె. 11

క॥ శరభముతోడ మృగేంద్రము, కరికేసరితోడ, జంబు♦కము బెబ్బులితోఁ
గర మొదిరించిన చాడ్పున, దురమున నాతోడ వీఁడు ♦ దొడరుట యెల్లన్. 12

క॥ అని పలికి చెంగట మహా,ఘనబలుఁ డగు వీరబాహుఁ ♦ గని యిట్లనియెన్
జని వేగ నీవు దుర్మదు, మనుజాశను బోరిలోన ♦ మద ముడుపనగున్. 13

వ॥ మఱియు విను మష్టాధికలక్షవీరులును, సహస్రవాహినులగు బలంబులతోడ నద్ధరాత్ముని పురంబు నిరోధించి, సాలంబు నిర్మూలంబుసేసి, తత్సైన్యంబుల నుక్కడగించి మహాజిత్వరుండవై సత్వరంబున మత్సముఖంబున కరుదేరవలయు; ననవుడు విని వీరబాహుండు మహాప్రసాదంబని యతని యనుజ్ఞ బడసి, 14

—* వీరబాహుండు యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ॥ వీరలక్షణము లు ♦ ద్వేలమై కనుపట్ట, రత్నకోటీరంబు ♦ రాజిలంగ
కంఠంబునందు ము♦క్తాహారము లెసంగ, శ్రవణకుండలదీప్తి ♦ రహిఁ దలిర్ప
కాంచనసూత్రంబు ♦ కటితటి మెరయంగఁ,గంకణాంగదములు ♦ గరిమదనర
పద్మరాగప్రభా ♦ భాసమానోర్మిక, లంగుళీదళముల ♦ రంగుమీఱ
దండధరుఁ డొగి దండంబుఁ♦దాల్చినటుల,ఘనభుజామండలంబున♦ గదవెలుఁగఁ
బురహరుండు పినాకంబు ♦ బూనినట్లు, చండకోదండ మలర ను♦ద్దండ పటిమ.

వ॥ మఱియు శరపూరితతూణీరబద్ధపార్శ్వుండును, కరవాలతోమరాద్యాయుధ భాసమానుండును, మేరుమందరకైలాసమహోన్నతరథారూఢుండును, శంఖ కాహళ నిస్సాణపటహరవాన్వితుండును, వీద్యమానలసచ్చామరపరిశోభితుం డును, నభ్రంకషవైజయంతీపతాకాభిరాముండును, పూర్ణిమాసుధాకర విమల ముక్తాతపత్రుండును, వీణావేణుమృదంగధరపరీవృతపార్శ్వుండును, వందిమాగధ జేగీయమాన నిజశౌర్యౌదార్యాదిగుణవిచక్షణుండును నగుచు యుద్ధసన్న ద్ధుండై వెడలె, నయ్యవసరంబున మహావీరులగు సేనాధిపతులు రథారూఢులై తమతమ సేనలతోడ నతనివెంబడి చనిరి. మఱియు భూతసంఘంబులు సహస్ర వాహినులతోడఁ జనియె నిట్లు చను నెడ దత్సైన్యపదఘట్టనోద్ధూతపరాగనిచ యంబులు సేనానిసమరాగమనంబు నుడువుటకుఁ బరతెంచుటంబలె బలంబు లావరింపకయమున్న దనుజపురంబుగప్పె నంత. 16

చ॥ అలఘుతరాట్టహాసము లు♦దగ్రతరార్భటు లుగ్రహుంకృతుల్
వెలయఁగ ధావనంబు లతి ♦ వేగముగా నితరేతరంబు వీ
రులు గడుమండలాకృతుల ♦ రూఢిఁజెలంగుచుఁ బోయి కొంద ఱు
జ్జ్వలగతి దైత్యరాట్పురము♦వాకిలిఁ గమ్మిరి దొమ్మి మీఱఁగన్. 17

ఆ॥ వారికన్న మున్ను ♦ వడి భానుకోపుండు, శంభుసుతుని శూరు♦సముఖమునకుఁ
బట్టి తెత్తుననుచు ♦ బ్రతినఁ బన్ని పురంబు వెడలి చనియె సైన్య♦వితతితోడ.

వ॥ అంత నయ్యసురసైన్యంబులు భూతసైన్యంబులంగనియు, సరకుఁగొనక కిలకి లార్భటుల నొనర్చిన విని భూతగణంబులును సింహానాదంబులు సెలంగ దైత్య సంఘంబులపైఁ గదిసిన. 19

—* అసురసైన్య భూతసైన్యముల యుద్ధము *—

గీ॥ దనుజవీరు లపుడు ♦ దారుణాకారులై, యధికరోషవశత ♦ నంపగములు
నిష్ఠురంబులైన ♦ నిఖిలాయుధంబులు, బరపి రపుడు భూత♦బలముమీఁద. 20

వ॥ ఇట్లు పరపిన వార లనూనాయుధఘాతంబుల భూతంబులకరంబులు ఖండితంబు లయ్యెఁ బదంబులుఁ దెగియెఁ గాయంబులు విచ్ఛిన్నంబులయ్యె నట్లు బహువిధంబుల బడలువడి మూర్ఛఁజెంది రంత, 21

క॥ కర మలిగి మగుడి భూతము, లురువడి నార్చుచును దైత్య ♦ నొగి దైత్యునిచే,
హరిచే హరి, ద్విరదముచే, ద్విరదము, రథమున రథంబు♦వెసఁ దునుమాడెన్.

వ॥ ఇవ్విధంబున భూతగణంబులచే నసురసైన్యంబులు హతంబగుటఁ గనుంగొని భానుకోపుని సేనావిభుండు నలుం డనువాఁడు సత్వరంబుగా భూతసైన్యంబుల మీఁద రథంబుఁబరపి కోదండంబునఁ గొనయం బెక్కిడి నిశితశరపరంపరలఁగురిసె.

గీ॥ తచ్ఛరాహతి భూతజా♦తంబులోనఁ, గొంద ఱుర్విని మూర్ఛనుఁ ♦ జెంది పడిరి
కొంద ఱరిగిరి వేగ ది♦క్కోణములకు, నదియెఁ గన్గొని పటురోష♦మొదవమదిని.

శా॥ సింహాస్యుం డను భూతనాథుఁడు సము♦జ్జృంభత్ప్రతాపంబునన్
సింహంబట్లు చెలంగుచున్ బటుగదన్ ♦ జేబూని రథ్యంబులన్
సంహారం బొనరించె దండధరు నో♦జన్ బోరి యద్దైత్యుఁడున్
సంహారోగ్రుఁడువోలె గన్గవ శిఖి♦జ్వాలావళుల్ గ్రక్కుచున్. 25

క॥ ఈనిరణంబున నెదిరి యు, నూనపరాక్రమము మీర ♦ నురుమాడి జయం
బేమం గొనియెద నట్టుల, గానియెడలఁ గేలఁ గార్ము♦కముఁ బట్టుదునే? 26

వ॥ అని ప్రతినఁ బన్ని శరములు వర్షించిన, 27

క॥ అంతట సింహముఖుండు దు,రంతతదీయాస్త్రసమితి ♦ కభిముఖుఁడై య
త్యంత మతనియరదము దు,ర్దాంతపటిమ నెక్కి దునిమెఁ ♦ దచ్చాపంబున్. 28

గీ॥ దనుజుఁ డార్చుచు మగుడి ను♦ద్దండలీల, వజ్రనిష్ఠురమగు సింహ♦వదను మేను
దండతాడిత మొనరించె ♦ ఖండనమునఁ, బ్రకటతరసాహసోద్దండ♦పటిమ దనర.

వ॥ అంత సింహముఖుం డలిగి యన్నలునివక్షస్స్థలం బతినిష్ఠురంబులగు ముష్టిప్రహారంబుల నొప్పించి పదంబుల నవలీలఁ గేలంగొని జిఱజిఱఁద్రిప్పి నేలంజిదిమి నూఱువ్రయ్యలఁ జేసె నయ్యవసరంబున. 30

—* సింహాస్య చండుల యుద్ధము *—

క॥ చండుఁ డరుదెంచి కురిసెను, కాండసహస్రములు సింహు♦కాయమునను సిం
హుండును మృతుఁడై యన్నలు, దండముఁగొని చండునడచె ♦ దర్పమునంగన్.

వ॥ అంతఁ జండుండును దండధరుండునుంబోలె నిజభుజాదండంబున దండంబుఁద్రిప్పి సింహాస్యు నడచె; నిట్లన్యోన్యదండతాడితు లగుచు నిర్వురు మూర్ఛాక్రాంతులై ధరాస్థలిం బడుటంగనుంగొని రోషభీషణులగుచు రౌద్రంబున నీలమాయు లిర్వురు దలపడి రయ్యవసరంబున. 32

క॥ నీలుం డుద్ధతి దండముఁ, గేలంగొని మాయుమీఁదఁ ♦ గినుకను వైవన్
దూలుచు బలంబు మాయుఁడు, నేలంబడె మూర్ఛనొంది♦నిమిషార్థమునన్. 33

వ॥ అంత మూర్ఛఁదెలిసి కోపోద్దీపితుండై మాయుండు మహాబలుండగు నీలు మీఁద శూలంబువైచిన నతండు గొంతతడవు మూర్ఛాక్రాంతుఁడై యంతలోన దెప్పిఱిల్లి కోపోద్దీపితుండై యారాక్షసువక్షస్థ్సలంబు కరతలంబులం బెట్టడచి కట్టలుక వానింబట్టి పెడకేలు గట్టి నిష్ఠురదంతంబుల నతనిగళంబుఁగఱచి తద్రుధిరంబులఁ గ్రోలి విగతజీవుని జేసె నంత. 34

క॥ పూర్వము మూర్ఛాగతులై, యుర్విఁబడిన చండ సింహు ♦ లురుతరసంజ్ఞన్
బర్వ ధృతదండు లగుచున్, గర్వోన్నతి మెఱయ మగుడఁ ♦ గదనోత్సుకులై. 35

వ॥ ఇట్లొండొరు లుద్దండత దండంబులుఁ ద్రిప్పుచుఁ బాదంబుఁ జూపిశిరంబును, శిరంబుఁజూపిపాదంబును, నొప్పించుచు, దప్పింపుచుఁ, జలంబు, బలంబు, నేర్పు, నోర్పు, ధైర్యంబు, శౌర్యంబు మెఱయఁ బోరుచు, 36

గీ॥ భూతగణపతిసింహుండు ♦ భూరిపటిమ, దండ మొగిఁద్రిప్పి వేసె ను♦ద్దండలీల,
తోడనెతదీయదండంబుఁ♦దునిమివైచె, దనుజుఁడునిరాయుధుండయ్యు♦ధైర్యమహిమ.

వ॥ మఱియు ధృతదండుండగుచు నతనితోడ నిజభుజాబలంబుఁ జూపుచు. 38

క॥ కరమునను సారెసారెకు, నురువడి మర్దించెఁ జండుఁ ♦ డొగి సింహాస్యున్
గరమలుక నతఁడు చండుని, కరము విఖండితముఁజేసె ♦ ఘనదండమునన్. 39

వ॥ ఇట్లుఖండితంబైన తత్కరంబు భూరుహామునుండి శాఖయుంబోలె భూతలంబునం బడియె; నవ్విధంబునఁ బడిన నిజకరంబుం గొని వేఱొక్కకరంబునఁ జండుండు ప్రచండంబుగసింహనాదం బొనర్చుచు, సింహాస్యువక్షస్థలంబునం బ్రయోగించిన నమ్మహామహుండు భయంకరంబున వానిపాదంబునం దన్నె;నది గనుఁగొని వియచ్చరులు హర్షోత్కర్షంబునఁ బొదలుచు నిట్లనిరి. 40

గీ॥ సింహ! దానవకుంజర♦శ్రేణిలోన, బహుబలాధికుఁ డితఁడు దో♦ర్బల మెసంగ
నిద్దురాత్ముని బరిమార్పు ♦ మీక్షణంబ, యనెడు దివిజులవాక్యంబు♦ లాలకించి.

వ॥ అతులభుజారంభుండగు సింహుండు మాతంగంబుపై కురుకు సింగంబు తెఱంగునఁ, బన్నగంబు నొడయు వైనతేయువిధంబున, వృషభంబుపై లంఘించు శార్దూ

లంబు చాద్పున, నద్దనుజుపైఁ గవిసి వానికపోలంబుఁ బగుల నడచి విగతప్రాణుం జేసె నయ్యెడ. 42

తే॥ విగతచైతన్యుఁడైనట్టి ♦ విమతుప్రాణ, పవనములుఁగొనిపోవఁగా♦భయము జెంది యమభటులు సింహునడిగి త♦దాజ్ఞవడసి, యంతఁజేర్చిరి నిజనగ♦రాంతికంబు. 43

వ॥ ఇట్లు చండుండు దండధరాలయంబునకుం జనుటనెఱింగి యజముఖుం డను దానవుండు వికృతముఖుం డగుచు నెదిర్చి సింహాస్యుని నిలు నిలు మని గర్జింపుచుఁ దారసిల్లిన వానిం గని మహాబలుండగు మధుండను భూతసేనాపతి, యెదిరించె, నాసమయంబున, 44

—* మధ్వజముఖులయుద్ధము *—

క॥ అజముఖుఁడు వాసమీఁదను, నిజభుజశౌర్యంబు మెరయ ♦ నిష్ఠురబాణ వ్రజముం గురియ మధుఁడు మద,గజమట్టుల దచ్ఛరాళి ♦ గణియింప కొగిన్.45

వ॥ నికటస్థితం బగు నొక్కవటంబుఁ బెకలించుకొని ధరాతలం బ్రదువ సింహనాదం బొనర్చుచు గిరికి నెగురు సింహకిశోరంబు చందంబున నజముఖునిరథంబుపైకి లంఘించిన, 46

గీ॥ అమ్మహాధ్వని విని గుండె♦లవిసి భీతి, దైత్యుఁడయ్యెడఁ దనచేతి♦ ధనువు విడిచి వేపమానాంగుఁడగుచును♦వికలుఁడయ్యె, వానిఁగన్గొనిమధుఁడొక్క♦వాక్యమనియె.

క॥ నీవొకశూరుఁడవే యో హో, వెరచెద వాజిలోన ♦ నుండకుమింకన్. వేవే చను మని పలికి మ,హాటవమట్టువైచి విడిచె ♦ నతనిరథంబున్. 48

వ॥ ఇట్లుల్లసంబులాడి మధుం డజముఖునిరథంబు వోవిడచిన నతఁడు శిబిరంబునకుం జనక శోకాకులుండై, 49

క॥ దురమున గవిసిన పగతుం, బరిమార్పఁగఁజాలనైతి ♦ మద్బాహుబల స్ఫురణం బేటికి? నీగతి, ధరఁ బ్రిదుకుటకంటె మేల్గ♦దా నిధనంబున్. 50

వ॥ అని మనంబునం దలపోసి యద్దనుజుండు చలంబు నూలుకొల్పుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై సింహనాదంబు సెలంగ నవర్గళంబుగా మార్గణంబులు వర్షింపుచు సత్వరంబుగా నమ్మధుని వెనుఁదగిలిన. 51

క॥ అతఁ డజముఖుఁగని నవ్వుచు,ధృతిమీఱఁగఁ దిరిగి భూరితేజుండై యుద్ధతి వారించెను దచ్ఛర,వితతి విరాయుధుఁడునయ్యు ♦ విస్మయలీలన్. 52

వ॥ మఱియు నవ్విధంబున నయ్యజముఖుం డనేకశరపరంపరలు పుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బరపినఁ గనలి మధుండు మునువలెఁ దచ్ఛరంబులు వారించి, తద్రథంబు కేలంగొని దనుజసహితంబుగాఁ ద్రిప్పి సముద్రంబునం బడవైచిన, నయ్యె

సుర నడుమ నమ్మహీతలంబునంబడియు ధృతిసెడక లేచి రోషంబున మధుని వక్షస్స్థలంబున ముష్టిఘాతంబుఁ గావించె; నంత, 53

క॥ పరిఘోజ్జ్వల మగు భుజమున, నురుతేజుఁడు మధుఁడు దనుజు♦నుఱువడి నడచెన్
సురనాథుఁడు వజ్రిహతి, ధరణిధరముఁబోలె భూరి♦తరకోపమునన్. 54

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు భుజశౌర్యంబు లవార్యంబులై మెఱయఁ గేశాకేశియు, బాహాబాహియు, మొదలైనసమరంబులఁబోరుచు, మల్లులంబోలె భూతలంబునం బడుచు, లేచుచు, బహుప్రకారంబులఁ దమతమవిక్రమంబులఁ జూపి; రంత. 55

క॥ ఘనబలుఁడు మధుఁడు కపటం, బున ధారుణిఁ బడి నిజాంక♦మున నిడి దైత్యున్
ఘనమండలపర్యంతము, దనపదమునఁ జిమ్మె నద్భు♦తంబుఁ దలిర్పన్. 56

వ॥ అజముఖుండు ధరాతలంబునం బడి దిగ్గన లేచి యమ్మహావీరున కభిముఖుండై సత్వరంబుగా రౌద్రోద్రేకంబడరం జనుదెంచి యమ్మహావీరుండగు మధుండు లేచునంతలోన నతనియురంబుఁ గరతలంబున జరచి మాయచేత నదృశ్యుఁ డగుచు వైష్ణవచక్రంబుఁ బ్రయోగించిన. 57

క॥ అదియు నిరాయుధు మధునిం, గదనంబునఁ జెనక నీతి ♦ కాదని వేగన్
గదియుచు నేసిన వానిన్, విదళించెన్ దత్కరంబు ♦ విస్మయ మొదవన్. 58

వ॥ ఇవ్విధంబున నిజాయుధంబుచేతఁ గరంబుఁ దెగి యమ్మహాబలుండగు నజముఖుండు హతుండయ్యె; నంత, 59

గీ॥ అసురసేనాధినాయకు♦లంద అలుకఁ, బొడమఁ బెల్లార్చి మధుని పై♦భూతగణము
పైని శరవృష్టిఁగురిసి రెం♦తే నిదాఘ,జలదములఁబోలికను మహా♦శౌర్య మెసఁగ.

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతసంఘంబులు భయాకులంబులగుట గనుంగొని మహాయుధుండును, నియుతవీరాగ్రగణ్యుండును, శాత్రవదండకుండును నగుదండకుండనువాఁడు నిశితశరజాలంబు లాభీలంబులుగా నిగుడింపుచు, గోపాలుండు గోవ్రజంబులపోలిక నసురబలంబులఁ బారదోలె; నప్పుడు, 61

ఉ॥ వానినిశాతబాణములు ♦ వాడిగ నాట దురంబులోపలన్
దానవవీరులందఱు వి♦దారితపాణులు భిన్నపాదు లెం
తేని విశీర్ణవర్ములును ♦ నిర్దళితాంగులు నై మహార్తిచేఁ
బ్రాణములం దొలంగిరి, వి♦పద్దశ గూడునె యెంతవారికిన్? 62

వ॥ మఱియు విగతప్రాణులంబోలె నున్మీలితనయనులై నేలంబడియుండువారును, మహాంభోనిధిస్వనంబులకైవడి నార్తరవం బొనర్చువారును, కర్ణనాశికాచ్ఛేదంబులవలన దుఃఖించువారును, దరిమికొనివచ్చు నరిబలంబులం గని భయాకులచిత్తులగుచుఁ బరుగులెత్తువారును, నొక్కొకయెడ రిపుయోధులు గవిసిన భీతిఁ గుడుచుచుఁ జేయునది లేక యూరకనిశ్చేష్టితులై తెరబొమ్మలతెఱంగున నుండు

హారును నై యెల్లెడల దనుజబలంబులు పరాజయంబు నొందిన, 63

క॥ కనియదియు భానుకోపుఁడు, ఘనకోపముతోడ నవుడు ♦ గలచి బలురయం
బునఁ గోదండము సజ్యం, బొనరించి దిశల్ జలింప ♦ నుగ్రుం డగుచున్. 64

వ॥ ఆత్మగతంబున మదుపేతుం జేసి యించుక తడవైన్యకతంబున, 65

—* భానుకోపుని ప్రథమ యుద్ధము *—

సీ॥ ద్విసహస్రవాహినుల్ ♦ దెగటారి రసురులు, ఛిన్నభిన్నాంగులై ♦ చెలువుదక్కి
పాఱిరి కొందఱు ♦ పరికింప దానవుల్, సాహస్రవాహినీ ♦ సంఖ్య లిపుడు,
నిలిచిరి గావున ♦ నే నిబ్బలముతోడ, సంగరం బొనరించి ♦ జయముఁ గాంతు
జయముఁగాంచకయున్న ♦ జగతి శూరున కేను, తనయుఁడగానని♦తగఁ బ్రతిజ్ఞఁ
జేసి రణభైరవప్రౌఢి ♦ భాసిలంగ, జవనసైంధవ బంధుర ♦ స్యందనంబు
సారథినిదోలుమనుచును♦జటులతరప,టిమనియోగించెఘనపరా♦క్రమముమెరయ.

క॥ ధృతలస్తకముష్టికుఁడై, యతులితగుణరావ మెసఁగ ♦ నస్త్రవితతు లు
న్నతి వర్షించెను భూత,ప్రతతిపయిన్ ఘర్మజలద♦పటలియుఁబోలెన్.

వ॥ అంత భూతసైన్యంబులు జన్యంబున మహాప్రతాపుని భానుకోపునిపైఁ గవిసి, భూధరంబులును, భూరుహంబులును, మహాశిలలును, అతిఘోరంబులగు నాయుధంబులును నొక్క పెట్టునఁ బెట్టిదంబుగ వైచి సింహనాదం బొనర్చిన, నమ్మహామహుం డతిసిశితంబులగు నంబకకోటుల నవియన్నియు దూర్ణంబ జూర్ణంబు గావించి. 68

తే॥ కుండలీకృతకోదండ♦కాండుఁ డగుచు, భానుకోపుఁడు మఱియును♦బహుశరంబు
లాజిగురిసెనుశౌర్యవి♦రాజియగుచు, భూతతతిమీఁదఁ బుంఖాను♦పుంఖములుగ.

వ॥ అతిరయంబున నబ్బాణజాలంబు నీహారంబువిధంబున భూణిపాదాద్యవయవంబుల విదళితంబులుచేసె. 70

తే॥ భుజబలప్రౌఢి భానుకో♦పుండు మఱియు, నట్టహాసం బొనర్చుచు ♦ నంబకముల
సారె వర్షించె నబ్భూత ♦ సమితిమీఁద, నంబువృష్టి నిదాఘమే♦ఘంబుకరణి. 71

వ॥ అయ్యవసరంబున భిన్నభిన్నాంగంబై రుధిరంబులు దొఱఁగ భూతసైన్యంబు దైన్యంబు నొంది పలాయితంబయ్యె నయ్యెడ. 72

ఉ॥ భూతచమూపరాజయము ♦ పోరఁ గనుంగొని భూరికోపసం
జాతవిలోచనారుణిమ ♦ సర్వదిశావళిఁ గ్రొవ్వునింప వి
ఖ్యాతబలోగ్రుఁ డుగ్రుఁడు భ♦యంకరదండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచున్
భీతిల శాత్రవుల్ వినద♦భీషణుఁడై చనుదెంచె నేర్తెఱన్ 73

వ॥ ఆసమయంబునఁ దదీయప్రతాపాటోపంబును గనుంగొని దనుజవర్యుం

డవార్యపరాక్రమధుర్యుండై సింహనాదం బొనర్చుచుఁ గోటికోటిసాయకంబు లతనిశరీరంబునం బఱపె; నంత, 74

క॥ దండంబున నుగ్రుఁడు ద,త్కాండావళి విదళితంబుఁ ♦ గావించె సము
ద్దండత, వెంటనె దనుజుఁడు, దండముఁగొని యుగ్రుమీఁదఁ♦దద్దయు వైచెన్. 75

వ॥ ఉగ్రుండును శౌర్యసముగ్రుండును మహోగ్రుండును నై తదీయదండంబు నిజదండంబున విదారితంబుఁ గావించి వెండియుఁ దత్సారథిని తురంగంబుల రథంబును నేలంగూల్చె; నిట్లు దానవధ్వాంతమార్తాండుండును, శౌర్యసముగ్రుండును నగు నుగ్రుచేత రథంబు భగ్నంబగుటయు నీడంబోక దానవేంద్రుండు మహోజ్జ్వలం బగు వేఱొక్క రథం బెక్కి రణోత్సుకుండై, 76

గీ॥ నిశితబాణపరంపర ♦ నించి యతని, చేతిదండంబు దళితంబుఁ ♦ జేసి మఱియు
తీక్ష్ణనారాచచయముఁ ద♦ద్దేహమందు, మిగుల నాటించె విక్రమో♦న్మేష మలర.

గీ॥ ఉగ్రుఁ డయ్యంబకముల మ♦హోగ్రపటిమఁ, గేలవిదళించియటమీఁద♦లీల నెదిరి
భానుకోపునిరథముతో♦భానుబింబ, మంట వడిఁ జిమ్మె నమ్మెయి♦నాహవమున. 78

వ॥ అయ్యవసరంబున రథంబుతో నెగసివచ్చు భానుకోపుం గని భానుండు భయవిహ్వలుం డగుచు, నిజాపరాధం బేమొకో యని చింతాకులస్వాంతుండయినంత లోన నద్దనుజుండు రథంబు భగ్నంబుగా నేలంబడి లేచి యతిరయంబున, 79

ఆ॥ ఉగ్రునురముఁ బొడిచి♦యుగ్రతమెుఱయంగ, నంఘ్రియుగముఁ బట్టి♦యంబరమున
జవమెసంగఁ జిమ్మె♦సత్యలోకముదాఁక, భానుకోపుఁ డతుల♦బాహుపటిమ. 80

వ॥ అంత నయ్యుగ్రుం డూర్ధ్వలోకంబునుండి సుకృతక్షయంబువలన సుకృతియుంబోలె ధరాతలంబునం బర్వతంబు కరణిఁ బడునంత నబ్భానుకోపుండు బ్రహ్మదత్తం బగుశక్తిం బ్రయోగించిన దానిచేత నుగ్రుండు బాధితుండై మూర్ఛిల్లి పడియె. 81

క॥ ఉగ్రుఁడు భువి పడుటం గని, యుగ్రబలుండైన దండి ♦ యుర్వీధర మ
త్యాగ్రహమునఁ గొని దానవు, పైగ్రహమున నేసి యార్చె ♦ విక్రమలీలన్. 82

వ॥ అంత భానుకోపుండు కోపోద్దీపితుండై యఖర్వం బగు న ప్పర్వతంబు సహస్రసాయకంబుల నూరువ్రయ్యలుగా ఖండించిన, 83

సీ॥ వెండియు దండి ప్ర♦చండరోషంబునఁ, జయ్యనఁ జూతవృ♦క్షంబు వెఱికి
స్యందనస్థితుఁడైన ♦ సారథి మర్దింపఁ, జనియె వాఁడు కృతాంత♦సదనమునకు
భానుకోపుం డంతఁ♦బటురోషమునఁ దీవ్ర, శరములు పదివేలు ♦ గురిసె మేఘ
గర్జన లలరంగఁ ♦ గడు దండినుదుటను , దచ్ఛరాహతి వ్రాలె ♦ ధరణి నతఁడు
దత్పతనఁ మాఱిపీక్షించి ♦ తగఁబినాకి, నెట్టన నెదిర్చి తొడఁదొడల్♦దట్టుకొనుచు
గరములనుబట్టి గమకించి ♦ గదియువేళ, భానుకోపుండుకోపించి♦బాహుపటిమ

వ॥ నిశితవిశిఖసహస్రంబులు పినాకి యురంబుపయిం బరపిన నవియు నతని వక్షస్థలంబు గాడి సనియె; నంత, 85

గీ॥ వసుధపై వ్రాలె నాతఁడు ♦ వజ్రిచేతఁ, గూలునగమట్లు నయ్యెడ ♦ గుంపుఁ గూడి
భూతగణములు విక్రమ♦స్ఫూర్తిమెఱయ, భూధరంబులు భూజముల్ ♦బూని వడిని.

చ॥ కురిసిరి భానుకోపుపయి ♦ ఘోరతరంబుగ సింహనాదముల్
శరనిధిఘోషమ ట్లడర ♦ సంగరధారుణి నంత దైత్యుఁ డు
ద్ధురగతి వానినన్నిటినిఁ ♦ దోడనె భూరిశరాళిఁ ద్రుంచె భీ
కరపటుసాహసస్ఫురణఁ ♦ గన్గొని వేల్పులు బిచ్చలింపఁగన్. 87

వ॥ మఱియు నమ్మహాబలుండు నిశితమార్గణంబుల ననర్గళంబుగాఁ బరపినఁ దచ్ఛరాహతులకు నిలువంజాలక భూతగణంబులు పలాయితంబులయ్యె; నదియుం గన్గొని సుకుమారాంగులును, సర్వాభరణభూషితులును, సర్వలక్షణసంపన్నులును, ధనుర్విద్యావిశారదులును నగు నఖండరుద్రదండార్కనిరంజనకపాలకాండలోచనులాదిగాఁ గల లక్షవీరులు పంక్తిగా రథంబులపై నాలీఢచరణు లగుచు విజృంభించి కార్ముకంబు లెక్కువెట్టి గుణధ్వనులఁ గావింపుచు నట్టహాసంబు సెలంగ నొక్కపెట్టున దానవేంద్రుమీఁద శరవర్షంబులు వర్షించి; రప్పు డబ్బాణంబుల నతండుఁ గొన్నింటిని నిజశరంబులం దునుమాడెఁ; గొన్ని వాడిములుకు లయ్యసురగాత్రంబు గాడి సనియె. 88

గీ॥ మఱియునసురుండు రోషంబు♦మదిఁ జనింప, శరసహస్రకోటులు మహా♦శౌర్యమొప్ప
వారినందఱఁ గుఱిఁ జేసి ♦ వైచె వీర, వరులు నేడుమారులు భుజా♦వైభవమున. 89

వ॥ మఱియు వారికంటె నధికంబులైన శరంబులఁ దొడిగి ప్రయోగించి వానినన్నింటిని గ్రమ్మఱ నంతికంబుఁ జేర్చి; రంత నవార్యశౌర్యుం డగు నద్దైత్యవర్యుం డనేకకోటిసంఖ్యాకంబులైన సాయకంబులఁ బఱపి యవ్వీరుల శరాసనంబులఁ దునియలుఁ గావించె; నంత, 90

క॥ వీరులు చాపాంతరముల, దారుణవిశిఖములఁ గూర్చి ♦ దైత్యునిమీఁదన్
వారకఁ గురిసిరి తచ్ఛర,వారము వారించుకొనుచు ♦ వరశౌర్యమునన్. 91

వ॥ ఇట్లు కురిసి సహస్రశరంబులఁ దద్రథంబును, నన్ని బాణంబుల సారథిని, నూఱు వాడితూపులఁ దురంగంబుల, ననేకశిలీముఖంబుల ధ్వజంబుల నేలం గలిపిన,

గీ॥ భానుకోపుండు కోపంబు ♦ భాసిలంగ, వేగ వేఱొక్క రథమెక్కి ♦ వివిధమార్గ
ణము లనేకసహస్రముల్ ♦ నాటనేసె, వీరబృందంబుమీఁదను ♦ విజయమెసఁగ.

వ॥ అప్పు డయ్యఖిలవీరులును గంటకితాంగులునుంబోలె బాణావృతసర్వాంగులునై విగతోత్సాహులును, విగళద్రుధిరప్రవాహులును నగుచు బఱచి; రంత, 94

గీ॥ వీరసింహుండు వారల♦విధ మెఱింగి, సమరకోలాహలస్ఫూర్తి ♦ సంఘటిల్ల
నస్త్రవితతులఁ గురియుచు ♦ నరుగుదెంచె, నతులసంగ్రామభీమసా♦హసమెసంగ.

క॥ అతని శిలీముఖవితతుల, నతిరయమునఁ ద్రుంచివైచె ♦ నాహవమునఁ దు
ర్ధృతిశాలి భానుకోపుఁడు, శతకోటిసహస్రవిశిఖ♦సంఘముల వెసన్. 96

వ॥ మఱియుఁ గోపంబు గదుర నద్దనుజుండు దంభోళిసదృశంబు లగు శరంబులఁ
బఱపిన, 97

గీ॥ వీరసింహుండువిక్రమో♦ద్వేలుఁడగుచు, నవియునన్నియుఁ దునిమి స♦హస్రవిశిఖ
ములనుమఱిపూనిపటుశౌర్య♦కలనమెఱయ, దనుజునురముననిగుడించె♦ దారుణముగ.

వ॥ ఇట్లు భానుకోపుండు తదీయసాయకంబుల జర్జరితాంగుండై రుధిరంబు నొఱుఁగ
నించుకసేపు నొల్లంబోయినమనంబునఁ గోపంబు దీపింప సకలశత్రుసంహార
కం బగు నారాయణాస్త్రంబు నారింబోసి సమంత్రకంబుగాఁ బ్రయోగించిన
నదియు ననేకరూపంబుల సకలభువనభయంకరంబై, సముజ్జ్వలప్రభాభాసితదశది
శాంతరాళంబై సముద్రఘోషఘూర్ణితరోదసీకుహరంబై చనుదెంచునవసరంబున,

క॥ దానికిఁ బ్రత్యస్త్రము సం, ధానము గావింప నతఁడు ♦ దలఁపఁగ నది యా
లోనన వక్షస్స్థలి నెం, తేని వడిం దాఁకి యతని ♦ నేలం గూల్చెన్. 100

వ॥ ఇట్లు వీరసింహుండుఁ గూలుటం గని వీరమార్తాండుండు క్రోధవిహ్వలుం డగుచు
గుణధ్వనింజేసి యెదుర్కొనిన నతనిం గని దనుజేంద్రుండు ప్రచండకాండంబుల
నిగుడించి తత్కోదండంబు ఖండించి నిటలతటంబున శరపటలంబు నించిన
నతండు వేఱొండు చాపంబుఁ గొని సజ్యంబుసేయునంతలో నసురుం డనే
కాస్త్రంబులఁ దత్కార్ముకరథరథ్యంబుల ఖండించి నేలం గూల్చి మఱియుం బెడి
దంపుటంపము లేడునూర్లు గాడనేసి యార్చి పేర్చిన, 101

మ॥ అతిరోషంబున భీషణధ్వనులతో ♦ నవ్వీరమార్తాండుఁ డు
ద్ధతిచే నాత్మరథంబునుండి వెస న♦ద్దైత్యేంద్రువక్షంబుపై
ధృతి లంఘించి తదీయకార్ముకము నెం♦తేఁ ద్రుంచివైచెన్ రణ
క్షితి దూరంబుగ భూరినిస్తులసము♦జ్జృంభత్ప్రతాపోన్నతిన్. 102

వ॥ అప్పు డప్పలలాశివర్యుండు ధైర్యంబు సెడక యమర్షోత్కర్షంబునఁ గటికీలితం
బగు కరవాలంబుఁ బెరికి వీరమార్తాండు నురంబు రుధిరంబుదొఱుఁగఁ బొడిచిన
వానికవచంబు విదళితం బయ్యె. 103

గీ॥ అపుడు వీరమార్తాండుఁ డు♦దగ్రవృత్తిఁ, గేలదండంబుఁ గీలించి ♦ కినుక మెఱయ
రక్కసునురంబు నేయదు♦ర్వారలీలఁ దానఁ, దుమురయ్యెఁగవచంబు♦ దైత్యునకును.

వ॥ అంత నద్దానవుం డెగసి మఱియుఁ గోపంబు గదురఁ గరవాలంబునఁ దత్ఫాలంబు
నేసిన నవ్వీరమార్తాండుండు నేలం గూలె; నదియుం గన్గొని రోషరూక్షేక్షణుం

డగుచు వీరరాక్షసుం డతిరయంబున జనుదెంచి యద్దనుజుపై సునిశితాస్త్రంబు
లనేకంబులు నిగుడించిన, 105

క॥ దానవుఁ డయ్యస్త్రంబు ల,నూనప్రౌఢిమను ద్రుంచి ♦ నూఱుశరంబుల్
బూని దునిమెఁ దత్సూతుని, భూనభముల సింహనాద♦ములు బిక్కటిలన్. 106

ఆ॥ వీరరాక్షసుండు ♦ వేఱొక్క సూతుని, రథమునందు నిల్పి ♦ రభసమెసఁగ
భానుసదృశమైన ♦ భానుకోపుకిరీట, మవని గడపె శరస♦హస్రములను. 107

వ॥ దాన లజ్జాన్వితుండై భానుకోపుండు, 108

క॥ అపరిమితబలుఁడు దనుజుఁడు, నిపతిత మగు దివ్యరత్న♦నిర్మితమకుటం
బపుడు శిరంబున నిడుకొని, విపులక్రోధానలంబు ♦ వెలయఁగఁ గడిమిన్. 109

వ॥ వీరరాక్షసుబాణాసనంబు నిశితశరసహస్రంబుల ఖండించె; నంత నవ్వీరరాక్ష
సుండు నొండొకవిల్లు నందుకొనునంతలోన భానుకోపుఁడు కోపాటోపంబున
బ్రహ్మాండకటాహంబుఁ బగుల క్ష్వేడారవం బొనర్చుచు నిష్ఠురంబు లగు శిలీము
ఖంబులఁ దద్రథంబు భగ్నంబుఁ గావించిన, 110

ఆ॥ వీరరాక్షసుండు ♦ వేఱొక్క రథ మెక్కి, ధనువుఁ గేలఁగొనుచుఁ ♦ దారసిలఁగ
నపుడు భానుకోపుఁ ♦ డతనిశరాసన, మధికతీవ్రకోప ♦ మడరఁ దునిమె. 111

మ॥ అసదృశప్రౌఢిమ నంత విస్ఫురితకో♦పాటోపుఁడై వీరరా
క్షసుఁ డుద్యద్గతి శక్తి నైచి గరిమన్ ♦ గర్జాధ్వనిన్ జేయ రా
క్షసనాథుం డగు భానుకోపుఁ డదియున్ ♦ ఖండించె వేగంబునన్
దెస లల్లాడఁగ నార్చుచున్ సునిశితో♦ద్దీప్యచ్ఛరౌఘంబులన్. 112

ఆ॥ అంత రథముఁ డిగ్గి ♦ యావీరరాక్షసుఁ, డసురు రథముతోడ ♦ నభ్రమునకు
నెగయఁ జిమ్మె నతఁడు ♦ గగనతలంబున, నిలిచి యట్టహాస♦నినద మొప్ప. 113

వ॥ అవ్వీరరాక్షసువక్షంబున మహాఘోరం బగు శక్తిఁ బరపె; నత్తఱిఁ దదీయఘట్ట
నంబున మూర్ఛాగతుండై నేల నొరగంబడె; నిట్లు పడుటఁ గనుంగొని వీరాంతక,
వీరమాహేశ్వర, వీరపురందర, వీరమహేంద్ర, వీరధీరులు ఘనాఘనంబులట్లు
నిబ్బరంబుగాఁ బెడబొబ్బలిడుచు శరాసనంబులఁ గొనయంబు లెక్కించి ఘోర
నారాచంబులు భానుకోపునిపైఁ గురిసిన, 114

మ॥ అలఘుప్రౌఢిమ భానుకోపుఁడు మహా♦ద్యద్దివ్యరత్నప్రభా
విలసత్స్యందన మొందు నెక్కి పటుదో♦ర్వీర్యంబు శోభిల్ల ని
స్తులనారాచపరంపరల్ గురిసె దో♦[illegible] వీరబృందంబుపై
బలమొప్పారఁగ భూరిసంగరకళా♦పాండిత్య మేపారఁగన్. 115

వ॥ ఇట్లు భానుకోపుం డవ్వీరులు నొండొరుం గడవ నద్భుతంబుగాఁ బోరునెడ న

య్యసురవర్యుతీవ్రనారాచంబుల నిర్వురు భగ్నమనోరథులును, మఱి యిద్దరు నిర్దళితరథాశ్వులును, నొకండు మూర్ఛాగతుండు నైరి; పిమ్మట, 116

క॥ గతతేజం బగు భూతప్రతతిం గని దనుజసేన ♦ పటుఘోషముల౯
వితతాట్టహాస మొలయఁగఁ, గుతుకమున నటించె నోగి న♦కుంఠితగతుల౯. 117

వ॥ మఱియుం గొందఱు శరాసనపాణులును, ఖడ్గఖేటకధరులును నై నెల్లెడలం బేరెంబులు వారుచు సంతసంబునఁ జెలంగిరి. 118

—* భానుకోపుని వీరబాహుఁ డెదిరించి పోరుట *—

క॥ ఈకరణి దైత్యయోధా,నీకము సెలగుటయుఁ గాంచి ♦ నిస్తులశౌర్యో
ద్రేకుఁ డగు వీరబాహుఁడు, శ్రీకరుని౯ శివకుమారు ♦ శ్రితమందారు౯. 119

వ॥ నిజహృదయకమలంబున నిడుకొని వేదాంతవచనంబుల వినుతింపుచుఁ బినాకంబు శంకరుండువోలె సముద్దండకోదండంబుఁ గేలంబూని నిస్స్వపద్భుజగభయంకరం బగు సింజినింగూర్చి యాస్ఫాలనంబుఁ గావించిన, 120

మ॥ ప్రళయాంభోధిమహోర్మికాజనితశుం♦భద్ఘోషమో కాక ని
ర్దళదంభోజభవాండభాండచటుల♦ధ్వానంబొ నా దిక్కులన్
జెలఁగె౯ దద్ఘనఘోషముల్ గిరిగుహా♦శ్రేణి౯ బ్రతిధ్వానముల్
వెలయ౯ సర్వజగద్భయంకరములై ♦ వేమారు దుర్దాంతత౯. 121

వ॥ అప్పు డమ్మహాధ్వని విని శరభనిర్ఘోషంబు లని సింహంబులును, సింహనాదంబు లని గజవ్యాఘ్రంబులును, గజవ్యాఘ్రఘూర్భటి యని మృగంబులును, భయాకులంబులై గుహాంతరంబుల విడిచి దిగంతంబులకుం బాఱె. 122

చ॥ అది విని భానుకోపుఁడు మ♦హాగ్రహ మొప్ప గుణధ్వని౯ భయ
ప్రదముగ నిట్లు చేసి కటు♦భాషల నిట్లను వీరబాహుతోఁ
గదన మొనర్ప వచ్చి తిటు ♦ కంజభవుండవొ? మాధవుండవో?
త్రిదశవరుండవో? నను నె♦దిర్ప గుహుండవొ? యేమి చెప్పుమా? 123

మ॥ ఒకనింగొల్చిన దూత వీ వకట గ♦ర్వోద్వృత్తి నీ కేల? వా
రక మాయాబల మొప్పఁ బూర్వ మసుర♦వ్రాతంబు మర్దింపఁ జూ
చి కటాక్షించితి నిన్ను దూత వనుచు౯ ♦ శిక్షింప నేఁ డాజిలోఁ
బ్రకటింతు౯ నిజవిక్రమస్ఫురణశుం♦భత్ప్రౌఢిమం జూడుమా. 124

వ॥ నిమేషమాత్రంబునం దొలంగక చక్క నిటుల నిలుతు వేని భవన్మదం బణఁచి దివిజులనందఱఁ బట్టి శృంఖలాబద్ధులఁ జేయుదు నని భానుకోపుండు గర్వోక్తు లాడిన విని వీరబాహుం డిట్లనియె. 125

క॥ ఏమని పలికెదు దానవ, తామసమున నిపుడు పండి♦తంమన్యుఁడవై
వేమరు నీతోడను సం,గ్రామార్థిని నన్ను దూత♦గా నెన్నకుమీ. 126

క॥ బలశౌర్యంబులు దూతకుఁ, గలుగవొకో నీ కిదేల ♦ కడు నభిమానం
బలఘుప్రౌఢిమ నాతోఁ, బలుమఱు సమరం బొనర్పు ♦ భాసురలీలన్. 127

వ॥ అని వీరాగ్రగణ్యుండును మహాబలుండును నగు వీరబాహుండు పలికిన భానుకోపుండు రౌద్రోద్రేకంబునఁ బదిశరంబు లేసిన నతం డన్నిశరంబుల వానిని ఖండించె; నయ్యెడ, 128

క॥ శతసాయకములు దివిష,త్ప్రతిరోధి నిగుడ్చె, వీర♦బాహుఁడు తావ
త్ప్రితశరములనవియన్నియుఁ, బ్రతిహతములొనర్చె బాహు♦బలము దలిర్పన్.

వ॥ మఱియు దనుజుండు శరసహస్రంబులఁ బఱపిన వీరబాహుండన్నియుఁదనబాణంబులఁ దుంచి దైత్యునిమీఁదసహస్రమార్గణంబులుఁబ్రయోగించె; నయ్యసురవర్యుండును దశసహస్రమార్గణంబులఁ బ్రయోగించిన వియన్నియుఁ దుత్తుమురుఁ జేసి వీరబాహుపై లక్షనారాచంబులు నిగుడించె; సుపర్వోత్తముండును తావద్విశిఖంబుల ఖండించి యసురమీఁద దశలక్షశిలీముఖలఁ గురిసె; నసురవైరియు దశలక్షబాణంబుల వాని వారించి వీరునిపై శతలక్షలబాణంబులు వర్షించె; నవ్వీరపుంగవుండు నంబకశతలక్షల నవియన్నియు భగ్నంబు గావించి దానవుని మీఁద శతసహస్రకోటిబాణంబులఁ బఱపె; శూరసుతుం డన్నియవిశిఖంబుల వాని దునుమాడి ప్రళయమేఘంబుకైవడి దేవవల్లభుమీఁద ననేకశరపరంపరలు గురిసె; గుహానుజుండు నట్టహాసం బొనర్చి రోషభీషణుండై సంవర్తఘనాఘనంబుపగిది శూరాత్మజుమీఁద శతవర్షంబులు వర్షించె; నిట్లయ్యిరువురు సమరంబు సలుపునెడ నతివిచిత్రంబుగా ధనుర్గుణారవస్తనితభయదంబును, ఖరవాలప్రభాపటలసౌదామినీపరీవృతంబును, శరాసారపిహితాశేషదిగంతార్కమండలంబును, నకాండధవళాతపత్రఫేనలాలక్ష్యమాణశరవాహినీమధ్యపరిభ్రమద్రథమహీధరజాలంబును, తిర్యక్ప్రసారితబాణవిభావిలోకితపరస్పరముఖంబును నై దుర్దినంబు సూపట్టె. 130

క॥ అనిమిషులయ్యును దివిజులు, సనిమేషతఁ జూచి రపుడు ♦ సమరక్రీడన్
ఘనబలుఁడు భానుకోపుఁడు, గని యాశరదుర్దినంబుఁ ♦ గడురోషమునన్. 131

వ॥ విజృంభించి వీరబాహునివివిధాస్త్రంబులును, శరాసనంబును ఖండించి నిదాఘమేఘంబు కైవడి గర్జారవం బొనర్చిన, 132

ఆ॥ వీరబాహుఁ డంత ♦ వేఱొక్కవిల్గొని, యస్త్రతతులఁ దునిమె ♦ నసురువిల్లు
దానవుండు నొండు♦ధనువుఁ గైకొని వేగ, మౌర్వీరవము దెసలఁ♦బర్వఁజేసి. 133

వ॥ అనేకబాణసహస్రంబుల నతనివక్షంబు గాఢ నేసిన, 134

క॥ కోపమున వీరబాహుఁడు, దీపించుచు గడిమి సప్త♦తీవ్రశరములన్
బాపాత్ము దనుజుమకుటము, భూపతితమొనర్చి యార్చె ♦ భుజబల మెసఁగన్.

ఉ॥ దానవమౌళి వేఱొక యు♦దంచితరత్నకిరీటమున్ దలన్
బూనఁగ నంతలోఁ గవచ♦మున్ దునిమె న్నిశితాస్త్రపంక్తి నెం
తేనియు వీరబాహుఁ డతి♦తీవ్రపరాక్రమ మొప్ప నప్పుడా
భానుఁడు భానుకోపునివి♦పద్దశఁ జూచి చెలంగెఁ బ్రీతుఁడై. 136

వ॥ అంత భానుకోపుం డలుక వోడమ శరాసనంబు సజ్యంబు గావించి గుణధ్వనిం జేయుచు నిష్ఠురనారాచసహస్రంబులు వీరబాహులలాటంబున నాటించిన. 137

క॥ నాటినఁ దద్బాణంబులఁ, బాటవమునఁ బెరికి వీర♦బాహుఁడు మఱియున్
మేటిగ హూర్వీరవములు, బాటిలఁ గడు నట్టహాస♦భాసురుఁ డగుచున్. 138

క॥ దనుజుని శిరమున వక్షం,బున బాహాసంధులందు ♦ భుజములయందున్
సునిశితశరసంఘంబులు, ఘనవహ్నిజ్వాలలట్లఁ ♦ గడువడి బరపెన్. 139

వ॥ ఇట్లు పరపిన దనుజుండు నుల్లంబు తల్లడిల్ల శరాసనకోటి విన్యస్తహస్తుండై మూర్ఛాగతుం డయ్యె. 140

గీ॥ పాపపుంజస్వరూపుఁడౌ♦భానుకోపు,తనువుఁ గడురక్తధారాప్లు♦తంబు నగుచు,
పుష్పితంబైన కింశుక♦భూజమట్లు, చూడఁ దనరారె సంగర♦క్షోణి నపుడు. 141

వ॥ మఱియు నిమేషమాత్రంబున రాక్షసబలంబుపైఁ గవిసి వీరబాహుఁడు త్రిపురంబులఁ బురాంతకుండునుంబోలె రౌద్రోద్రేకంబున విజృంభించుచు సహస్రకోటిసంఖ్యాకంబు లగు నస్త్రంబులఁ బుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బ్రయోగించి సకలదనుజబలంబులఁ బొరిగొనియె; నయ్యవసరంబున. 142

సీ॥ సంగ్రామధారుణి ♦ శరదళితంబులై, దానవవీరుల♦తలలు వరుసఁ
గనుపట్టె బాణభ♦గ్నంబులై కొన్నియుఁ, బాథోధిలోపలఁ ♦ బడియెఁ గొన్ని,
పర్వతశిఖలను ♦ భాసిల్లె మఱికొన్ని, బహునదీనదములఁ ♦ బడియెఁ గొన్ని,
యంతరిక్షమునందు ♦ నలరారెఁ గొన్నియు, బ్రహ్మాండగతములై ♦ పరగెఁ గొన్ని
తనరెమఱికొన్ని యాత్మకాం♦తాజనముల, మ్రోలనత్యంతసంతాప♦మూలమగుచు
భయదముగ నాడెమింటఁ గ♦బంధసమితి, యెల్లెడలఁ బ్రేతసంఘంబు ♦ లుల్లసిల్ల.

వ॥ మఱియు నయ్యవసరంబున మేదోమాంసకర్దమభూయిష్ఠయుఁ, గేశశైవాలాభీలయు, నిర్దండధవళఛత్రఫేనమండలమండితయు, లురద్విపులశీర్షోపలదుర్ధర్షయు, ననేకకీకసవిసరశుక్తిపేశిసంయుక్తయు నగుచు రక్తనది ప్రవహించె; నవ్వేళ నుపరిభాగంబునఁ బరిభ్రమించు కాకకంకంబులును, బిశితంబును మెసవనుంకించు ఫేరవంబులును, గోలాహలంబులఁ జెలంగు పిశాచనిచయంబులును గలిగి సంకులంబుగ సమరాంగణము చూపట్టె. 144

క॥ ఆరీతి వీరబాహుని, నారాచమహానలంబు♦నఁ దితిసుతులుఁ
బోరిన్ మృతులై కూలఁగ, వారలఁ గని శూరసైన్య♦వరు లవ్వేళన్. 145

ఆ॥ విగతమూర్ఛలగుచు ♦ వేగంబ లేచిన, భూతతతితోడఁ ♦ బోలుపెసంగ
నృత్తగీతవాద్య♦నిపుణత నన్యోన్య, మలరి రపుడు లసిత♦హసితు లగుచు. 146

వ॥ అంత నభ్భానుకోపుఁడు విగతమోహుండై బహుప్రకారంబుల హతంబులైన నిజసైన్యంబులం గనియు, నృత్తగానవినోదంబులం జెలంగు నశేషదివిజసైన్యంబుల నవలోకించియు నత్యంతచింతాకులస్వాంతుండై, 147

క॥ నాతోఁ బోరినవారలు, భూతలమున నపజయంబుఁ ♦ బొందుదు రోహో
యీతఁడు మహాబలాఢ్యుం, డీతనితోసాటియగునె ♦ యితరజనుఁ డిలన్. 148

క॥ అని నిముసంబున నితనిన్, దునుమఁగ లేకున్న ధను♦వుతో జ్వలదనలం
బునఁ జొత్తునని ప్రతిజ్ఞన్, దనరంగావించి కినుక ♦ దైంత్యేద్రుఁ డాగెన్. 149

వ॥ మహోన్నతంబైన సింహంబుఁబోలె గర్జింపుచుఁ దితిశిరస్కశరసహస్రంబులు వీరబాహుపయిం గురిసిన, 150

గీ॥ వీరబాహుఁడు తాదృశ♦విశిఖవితతి, ఖండితంబు నొనర్చెఁ ద♦త్కాండసమితి,
మఱియునిగుడించెనిష్ఠురాం♦బకసహస్ర,ములుత్రిదశవైరిపైశౌర్య♦మునమెఱయఁగ.

క॥ బలశాలి భానుకోపుఁడు, చలమొప్పగ నయ్యశేష♦సాయకతతులన్
బలుతునియలు గావించెను, విలసద్విశిఖములఁ గోప♦విహ్వలుఁ డగుచున్. 152

వ॥ మఱియు నిష్ఠురంబు లగు దశసహస్రాస్త్రంబులు నిగుడించి యతని రథాశ్వంబులను, సూతుని బరిమార్చిన నంత భూతసేనాధ్యక్షుండు కోపాటోపంబున వేఱొండు రథం బధిరోహించి యిన్నూరుబాణంబుల రథాశ్వంబులను, నన్నిశరంబుల సారథిని శరాసనంబును ఖండించివైచిన, 153

గీ॥ రాక్షసేంద్రుండు వేఱొండు ♦ రథము నెక్కి, భాసురముగ శరాసన♦పాణి యగుచు
సప్తశరములు కులిశాభ♦సాయకములు, పఱపె నవ్వీరబాహుపైఁ ♦ బ్రీతిదనర.

వ॥ వీరబాహుండు దద్బాణఘట్టనల నించుకవిషాదంబు నొందియుఁ జలంబు నూలుకొల్పుకొని కాదోద్రేకంబునఁ బదునాల్గుశరంబుల శరాసనంబు విదళితంబుఁ జేసి యద్దనుజకుంజరుండు గంపంబునొంద సింహనాదంబొనర్చుచుఁ గ్రిమ్మరసహస్రవిశిఖంబులం దద్రథంబును దురఁగంబుల సారథిం దెగటార్చి భాగతంబులం గావించి యంత నిలువక నిశితశతశిలీముఖంబుల నతనివక్షస్స్థలంబు భేదించిన,

గీ॥ దానవెంతయుఁగోపించి♦దానవుండు, వేఱొకమహోన్నతరథంబు ♦ వేగ నెక్కి
నంతలోనన దునుమాడె ♦ నతని వెనుక, నలరుఁదూణీరముల సహ♦స్రాంబకముల.

వ॥ అంత నద్దానవేంద్రుం డతనితోడఁ బవరంబుసేయ శక్తుండుగాక విభ్రాంతుం

డగుచు నతని శరకౌశలంబునకు నాశ్చర్యంబు నొంది వీనిశరంబులకు మాఱు
ప్రయోగింప నెద్ది యని చింతించి, సర్వవ్యామోహకారకంబును, నఖిలభువన
భయప్రదంబును, సంఘీకృతసకలలోకలోచనంబును, మహామాయాకరంబును,
మోహకమోహకంబును, భీషణభీషణంబును, నగుసమ్మోహనాస్త్రంబు సమంత్రి
కంబుగాఁ బ్రయోగించె నంత. 157

గీ॥ అఖిలభూత సేనాధిపుల్ ♦ స్వాయుధములు, దారుణంబుగఁ గురిసిరి♦దానిమీఁద
నదియునొక్కింత లెక్కింప ♦ కస్త్రసమితి, వేగజనుదెంచెనాభూత♦వితతియడ్రువ.

వ॥ అంత నవ్వీరబాహుండు నమ్మహాస్త్రంబుఁ గనుంగొని, సకలశస్త్రాస్త్రంబులాక్రి
మించి మహాభయంకరంబై యెవ్వరికిం దేరిచూడ నలవి గాక యనివార్యంబగుచు
నద్భుతంబుగా వచ్చుచున్నయది యిది యేమొకో యని వ్యాకులచిత్తుండగుచు
నుండె; నంతలోన నరుదెంచి యమ్మహాస్త్రం బమ్మహామహునితోడంగూడ
సకలభూతసైన్యంబుల నత్యంతమూర్ఛాగతులం జేసిన, 159

గీ॥ స్తంభములవోలెఁగొందఱు♦సైన్యనాథు, లరదములమీఁద నిశ్చేష్టు♦లగుచునిలిచి
రవనిఁగొందఱుతమతమ♦యాయుధములు, చేతనిడుకొనిమూర్ఛనుఁ♦జెందిరొగిని.

వ॥ అప్పు డవ్వీరులు బాలురకేనియుం జయింపనలవియై యుండిరి. 161

గీ॥ భానుకోపుఁడు సంతోష♦భరితుఁడగుచు, భూతసేనాధిపతులపై ♦ భూరివిశిఖ
తతులు వర్షించె సంగర♦ధరణియందు, రక్తసిక్తాంగులుగఁజేసి♦రహిఁజెలంగ. 162

వ॥ అదియఖిలం బెఱిఁగి సకలభూతహృదయనివాసుండును, దయాపయోనిధియు,
సచ్చిదానందవిగ్రహుండును సుకుమారాంగుండునునగు కుమారుండు హేమకూట
పురంబున సకలసురగణంబులు పరివేష్టించి కొలువ దివ్యసింహాసనాసీనుండై
యుండి, యమ్మోహనాస్త్రంబు నివారింపఁదలఁచి మోహనాశంబును మహా
ఘోరంబును నగు నమోహనాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన, 163

సీ॥ ప్రళయకాలాంభోద♦పటలధ్వనులువోలెఁ, బటుతరచిటచిటా♦ర్భటులు నిగుడ
సంవర్తమార్తాండ♦చండప్రభలపోల్కి, నుజ్జ్వలధగధగ♦ద్యుతులు వెలుఁగ
కల్పాంతసమయాగ్ని♦ఘనకీలలట్లను, మంటలు బురఁబుర ♦ మింటి కెగయ
విలయానిలంబుల♦వీఁక గరుద్వాత, విసరంబుఁ బిసఁబిసఁ ♦ దెసల విసర
పటుజవోద్వృత్తి బ్రహ్మాండ♦భాండ మవియ, సకలభువనంబులెల్లను♦ సంచలింప
నసదృశోద్ధతినరుదెంచి♦యలయమోహ, నాస్త్రమమ్మోహనాస్త్రంబు♦నవనిననఁచె.

వ॥ అప్పుడు వీరబాహుప్రముఖనిఖిలభూతసేనాధిపతులు నిమరమేల్కొనినవిధంబున
విగతమోహులై లేచి రిట్లు సమ్మోహనాస్త్రంబు నివారించి యయ్యమోహ
నాస్త్రంబు మఱల గుహాంతికంబుఁజేరె నయ్యెడ; 165

క॥ వీరవరులెల్ల లజ్జా, పూరితహృదయులగుచు మన♦భుజబల మేలా
పోరఁ బ్రత్యస్త్రక్రియ, నేరక పోయితిమి గుహుఁడు ♦ నేఁడు కరుణతోఁ. 166

వ॥ మనలనందఱ రక్షించె నని సంతోషంబున వేదాంతగుంభితంబు లైన స్తోత్రంబుల నప్పార్వతేయుని వినుతించి, భూతాధిపతులు మగుడ నద్దానవేంద్రునితోడ యుద్ధంబున కుపక్రమించిరి. 167

క॥ దురమునను భానుకోపుని, బరిమార్పఁగఁదలఁచి చటుల ♦ భాసురశౌర్య స్ఫురణం బాశుపతాస్త్రముఁ, బరగం గైకొనియె వీర♦బాహుం డలుకన్. 168

——* భానుకోపుని పలాయనము *——

క॥ అది చూచి భానుకోపుఁడు, మదిలో భయమంది దీని♦మారుకొనంగన్ గదనములోఁ బ్రత్యస్త్రం, బదినే దైనైతి నెటులఁ ♦ నాజి నొనర్తున్. 169

వ॥ అని సత్వరంబుగా నగరంబున కరిగి, పాశుపతాస్త్రంబుఁగొని యితనితోడఁ బవరంబుసేయ మగుడివచ్చెద నని నిశ్చయించి, సూక్ష్మరూపంబున రథంబు విడిచి నానాదైత్యసమాకులం బగు పురంబుఁ బ్రవేశించి, రాజవీథుల నందందు నలరు నిండుకాంతోపల వేదులందు నెరవొందుచు శ్రుతిమరందంబులుగా నభినవగానంబులు విను దానవసందోహంబులను, ద్యూతక్రీడావినోదంబుల మోదంబునొందు రథ, వీరులను వీక్షింపుచు దివ్యరత్నవిచిత్రితంబగు నిజమందిరంబు సొచ్చి, మనోహరగాత్రలగు సుందరీజనంబులచేతఁ గృతోపచారుం డయ్యు నయ్యసురవర వల్లభుండు రణపరాభవంబువలన విన్ననై విన్నాణంబు దక్కియుండె. 170

క॥ అల భూతపతులు గోలా, హలరవము లొనర్చి రమరు ♦ లంబరవీథిన్ జెలువుగ విరులం గురిసిరి, పలుమారుఁ జెలంగె దివిజ♦పటహధ్వనులున్. 171

వ॥ ఆసమయంబున భూతగణంబులు వీరబాహునిం గని మన మిప్పుడు సని పురంబుఁ జొచ్చి వధూసమేతంబుగా దైత్యవరుం బట్టి తేవలయు నిదియ సమయం బని విన్నవించిన వీరబాహుం డిట్లనియె. 172

క॥ విదితముగ నెవ్వఁడేనియుఁ, గదనమునఁ బరాజయంబుఁ ♦ గాంచినచో వానిదెసన్ మగుడఁజని భయ,ప్రదుఁ డగుట యధర్మ మండ్రు ♦ పండితు లుర్విన్.

వ॥ అతండు మగుడ యుద్ధమునకుం జనుదెంచె నేని నేన సంహరించెద నిదినిశ్చయంబని వీరబాహుండు పల్కిన విని భూతసేనాధిపతులు ప్రహృష్టాంతరంగు లగుచు నిజపురంబునకుం జనిరి. 174

గీ॥ భానుకోపున కగు పరా♦భవముఁ గాంచి, భానుఁ డపరాద్రి భీతిచే♦బలెను వ్రాలె భూతసైన్యంబు జితదైత్య♦పుంజమగుచు, స్కందుసన్నిధిఁ జేరె నా♦నంద మొంది.

వ॥ ఇట్లు చేరి వీరబాహుప్రముఖనిఖిలసేనాధిపులు కార్తికేయుచరణారవిందంబుల కెఱఁగి సంస్తుతించి సకలవృత్తాంతంబును విన్నవించిన, 176

క॥ పరిపూర్ణకృపాదృష్టిన్, శరవణభవుఁ డఖిలభూత♦సైన్యాధిపులం బరికించి నిజగృహంబుల, కరుగని యోగించె నిఖిలప♦మావర మొదవన్. 177

భానుకోపుని పలాయనము.

వ॥ వారు కుతుకంబు దనర బాహులేయుని యనుమతి వడసి నిజగృహంబులకుం
జని రక్కడ, 178

చ॥ సుతుని పరాభవంబు విని ♦ శూరుఁడు దూతముఖంబున న్మహో
గ్రత దనరార నేన రణ♦రంగములోన సమ స్తభూతసం
తతులను దద్విభుః విశిఖ♦ధారల గీటణఁగింతు నంచు ను
న్నతధృతిఁ బల్కి యాత్మసద♦నంబులు సేరగఁ బంచి దూతలన్. 179

వ॥ అద్దానవేంద్రుండు చింతాకులస్వాంతుం డగుచు నాత్రేయిఁ గడపి తదనంతరంబ
యుషఃకాలం బగుడు లేచి కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి, 180

తే॥ అనుపమం బగు రత్నసిం♦హాసనమున, దానవేంద్రుండు నివసించి ♦ తనబలంబు
నెల్లఁ దోతేర వేగ న♦నేకకోటి, దూతలనుఁ బంచె నిఖిల♦దిగ్వ్రాతములకు. 181

వ॥ అంత నద్దూతలు సని తత్తద్ద్వీపంబులఁ బర్వతప్రదేశంబుల నుండు సకలసైన్యనికా
యంబుల వేగంబఁ దోడ్కొని వచ్చిన, 182

గీ॥ శూరపద్ముండు వైభవ♦స్ఫురణ మెఱయఁ, గనకనిర్మితగోపురా♦గ్రంబు నెక్కి
సరస వీక్షించె నుత్కంఠ♦శతసహస్ర, సంఖ్యవాహిను లగు నాత్మ♦సైన్యములను.

వ॥ ఇట్లు చూచి సంతోషభరితుండై గాంగేయమయం బగు నయ్యుత్తుంగగోపురా
గ్రంబు డిగ్గి యంత, 184

సీ॥ ఇంద్రచాపప్రభ♦నెనయు మేఘమువోలె, రత్నచిత్రితధను♦ర్ధారి యగుచు,
విద్యుత్ప్రభాస్ఫూర్తి♦వెలయు నభ్రము లీల, సౌవర్ణదీప్తిని♦షంగుఁ డగుచు
శుభ్రఖగావళి ♦ సొంపొందుఘనమట్లు, ద్రోణమాల్యాలంకృ♦తుండు నగుచుఁ,
గైలాస మందర ♦ కనకాద్రుల జయింపఁ, దగునింద్రలోకర♦థంబు నెక్కి,
ప్రాసతోమరకరవాల♦పరశుదండ, భిండివాలాదిసాధన♦బృంద మలర,
ధ్వజము లభ్రగంగోర్మికా♦వళుల నొరయ, దానవేంద్రుండు గదలె సో♦దరులతోడ.

వ॥ ఇట్లు జైత్రయాత్రాసముత్సుకుండై నిఖిలమంత్రులును మహాబలపరాక్రమవంతు
లగు సేనాపతులును రథారూఢులగుచు వెన్వెంటఁ జనుదేర రాజమార్గంబుఁ
దాటి, గోపురద్వారంబు జేరి సింహవక్త్రతారకసుతు లగు వసురేశానాది
శూరకులను, సేనాధిపతులనుం గాంచి ముందఱ నరుగ నియోగించి భేరీ, పటహ,
కాహళ, డిండిమ, ఝర్ఝరాది ఘోషంబులును, వీణా, వేణు, శంఖ నినాదం
బులును, తురంగసంఘహేషారవంబులును, మత్తమాతంగబృందబృంహి
తంబులును, రథచక్రనేమిధ్వనులును, సేనాభటసింహనాదంబులును, వంది
మాగధకోలాహలంబులును, ప్రళయకాలార్ణవకల్లోలనిస్వనభయదంబు లగుచు
మొరయ, ననేకసేనాసమేతుండై నానారత్నవిచిత్రితంబు లగు ఛత్రచా
మరంబులనీడ శూరపద్ముండు సంగరాంగణంబున కరుగు నంత, 186

క॥ సేనాపాదోద్ధతమై, మానుగ ధూళీచయంబు ♦ మహి నెగసి దివిన్
భానుని గప్పిన తమ మొం, తేనియుఁ గనఁబడె నకాండ ♦ దీపితమగుచున్. 187

వ॥ అప్పు డింద్రుండు తదాగమనంబు సేనానికి విజ్ఞాపనంబుఁ జేసి నమస్కరించి
యిట్లని ప్రార్థించె. 188

క॥ కరుణార్ద్రా! భక్తవత్సల!, శరవణసంభూత! సకల ♦ జగదారాధ్యా!
దురితాత్ముం డగు శూరుని, బరిమార్పుము వచ్చె నిపుడ ♦ భండనమునకున్. 189

వ॥ అని యిట్లు పురందరప్రార్థితుండై స్కందుండు శూరసంహారంబున కుద్యోగించి
సింహాసనంబు డిగ్గి సారథియైనసమీరణుం జేరి సత్వరంబుగా రథమ్ముఁ దెమ్మనవుడు,

క॥ పవనుఁడు పర్వతసదృశము, వివిధమణిప్రోజ్జ్వలంబు ♦ విభవాఢ్యంబున్
జవనాశ్వసంఘకలితం, బవురథముం దెచ్చి నిలిపె ♦ నాక్షణ మెదుటన్. 191

తరల॥ హరివిరించిపురందరామరు ♦ లంఘ్రిసేవకులై మహా
పరమభక్తిని వెంటఁ గొలువ వి ♦ పంచికాయతపాణియై
సురమునీంద్రుఁడు సారె బాడఁగ ♦ సొంపుమీఱ మహర్షులున్
వరుసఁ జేరి భజింప భాసుర ♦ వైభవోన్నతి రంజిలన్. 192

స్రగ్ధర॥ స్ఫూర్జన్నిస్సాణభేరీ ♦ స్ఫురదురుమురజా ♦ స్తోకతూర్యస్వనంబుల్
భర్జింప న్వార్ధివీచీ ♦ ప్రకటపటురవ ♦ ప్రౌఢిమ న్నిండి దిక్కుల్
నిర్జాద్యప్రజ్ఞవంద్య ♦ ల్నిజగుణకథలున్ ♦ నిర్భరాంభోదశశ్వ
ద్గర్జానాదంబు లొప్ప ♦ న్గరిమఁ బొగడఁగా ♦ గాయకు ల్మ్రోలఁ బాడన్. 193

వ॥ మఱియు ధవళాతపత్రచామరధ్వజపాణులై గీర్వాణులు సకలోపచారంబు
లొనర్ప సుబ్రహ్మణ్యుఁడు స్యందనారూఢుండై వెడలె, నపుడు, సకలసేనాధి
పతులును, సర్వాభరణభూషితు లగుచు వివిధాయుధభరితంబులగు తేరు లెక్కి
చనిరి; భూతగణంబులును సింహనాదంబు లొనర్చుచుఁ దోడనఁ జనిరి. 194

గీ॥ సకలసైన్యాంఘ్రిధృతధూళి ♦ సముదయంబు, లబ్జబాంధవమండల ♦ మావహించె
వేగ సన్నద్ధ లగుచును ♦ వీరులెల్ల, భండనస్థలిఁ జేరి రు ♦ ద్దండపటిమ. 195

వ॥ అంత నంభోధిచేత బాడబానలంబుఁబోలె భూతసైన్యంబు లసురసైన్యంబులచేత
నావృతంబు లయ్యె. 196

క॥ భూతంబు లపుడు భూజవ్రాతంబులు భూధరము ల ♦ వారిగ శిలలున్
దైతేయగణంబులపై, నాతతభుజశక్తి వైచి ♦ రద్భుత మెసఁగన్. 197

క॥ అల దైత్యవరులు కోపో,జ్జ్వలులై యార్చుచు మహోగ్ర ♦ శస్త్రప్రతతుల్
బలిమి మెఱయంగఁ గురిసిరి, చలముం బాటిల్ల భూత ♦ సంఘములపయిన్. 198

వ॥ మఱియు భూతాగ్రగణ్యులపై నానావిధాయుధంబులఁ బ్రయోగించినఁ బ్రళ
యకాలంబట్ల గణంబులు రౌద్రోద్రేకంబున నసురబలంబులపై కురికి యనివార్య

శౌర్యధైర్యంబు లడరఁ గాల్బలంబులచేతఁ గాల్బలంబులను, సైంధవంబులచేత సైంధవంబులను, గజంబులచేత గజంబులను, నరదంబులచేత నరదంబులను, బదియు నూర్వేయుసంఖ్యల నొక్కపెట్టఁ జక్కడంచి, నెక్కుడు చలంబున నుక్కు మిగుల మఱియు నేనుంగులఁ దురంగంబుల నసురుల పాదంబులఁ గీలించి దిర్ది రం ద్రిప్పి దెప్పరంబడరఁ బుడమిం జదిపి రంత, 199

క॥ భూతగణంబులు బఱపు మ,హాతతవృక్షాద్రిశిలలు ♦ నసురవరేణ్యుల్
స్ఫీతనిశాతనిజాయుధ,ఘాతంబులఁ దునియలుగను ♦ గావించి రొగిన్. 200

వ॥ మఱియు నసురులు మహాసంహారభీషణులై భూతగణంబులపై నానావిధాయుధం బులఁ బ్రయోగించిన భూతగణంబులు పరిభూతంబు లగుచు భీతింజెంది పఱచియు మగుడ ధైర్యం బవలంబించి తాదృశంబులగు దండఖడ్గాద్యాయుధంబులఁగొని యారక్కసుల ముక్కులుం జెక్కులుం గాళ్లను వ్రేళ్లను శిరంబులును గరంబు లును నురంబులును నురుమాడి, రప్పు డద్దనుజకబంధసంబంధ ప్రవాహినీభూత శోణితకబంధంబులతోడ సంగరాంగణంబు నూపట్టె; నంత, 201

గీ॥ అది గనుంగొని యతిశూరుఁ ♦ డలిగి వెంట, రాగ ద్విసహస్రరథములు ♦ రథము నొకటి
దశసహస్రాశ్వయుతమును ♦ దనర నెక్కి, దశదిశలు నిండ సింహనా ♦ దంబొనర్చి.

—* ఉగ్రుఁడు నేర్పున నతిశూరు హతమొనర్చుట *—

వ॥ భూతగణంబులపై ఘోరనారాచనిచయంబులఁ గురిసె నప్పు డుగ్రుం డను భూతాగ్రగణ్యుండు ప్రళయకాలోగ్రుం డగుచు మహాఘోరంబుగా నార్చి దండంబుఁ గొని ప్రచండకోపంబున నతిశూరునివక్షంబు బిట్టడచి కవచంబు విదళించె; నంత, 203

క॥ అతిశూరుఁడు హృదయంబున, నతిశయకోపంబు గదుర ♦ నంబకతతులన్
శతసాహస్రము లేసెను, ధృతి నతనిశరీరమున రు♦ధిరము దొఱఁగన్. 204

వ॥ అంత నయ్యుగ్రుం డాగ్రహంబున నఖర్వం బగుపర్వతంబుఁ గొని దనుజవరదంబు పై నేసినఁ దత్పతనంబున నది శతధా భగ్నంబయ్యె; నంత దైత్యుండు సమున్నతం బగు నొండొకరథం బధిరోహించునంతలోన నద్దేవవర్యుండు పాదఘాతంబు నప్పవనజవంబు లగు తద్రథాశ్వంబుల నేలంగూల్చె.

గీ॥ అంత దైత్యుండు పటునిశి♦తాస్త్రశతము, లుగ్రుపై నిగుడించె న♦త్యుగ్రుఁ డగుచు
వానిశరముల నతఁడు దు♦ర్వారమహిమ,దండమునఁ జెండివైచె ను♦ద్దండలీల. 206

వ॥ వెండియుఁ దద్రథంబు భగ్నంబుఁ జేసిన దాన నద్దానవుండు పూర్వప్రకారం బున మహోన్నతంబైన వేఱొండు రథంబు నెక్కి ప్రళయాగ్నిసమప్రభంబును మహాఘోరంబు నగు నాగ్నేయాస్త్రంబుఁ బఱపిన, 207

మ॥ అది కల్పాంతఘనాఘనోత్కరసము ♦ ద్యద్ఘోషము న్జేయుచున్
జదలున్ దిక్తటులు న్విభాసిలఁగ భా ♦ స్వద్దీప్తిఁ జూపట్టుచున్
జెదరన్ గ్రక్కుచు విస్ఫులింగతతులన్ ♦ శీఘ్రంబ యాయుగ్రునిన్
గదియం గన్గొని దాని వాఁడు నిజహృ ♦ త్కంజాతపీఠంబునన్. 208

గీ॥ గుహునిభజియించి తత్కృపా ♦ మహిమవలన
మ్రింగె నయ్యస్త్ర మదియట్లు ♦ మ్రింగఁ జూచి
యలిగి దనుజేంద్రుఁ డొగి వారు ♦ ణాస్త్ర మపుడు
జలమయంబుఁ బ్రయోగించె ♦ శౌర్య మెసఁగ. 209

క॥ భయదంబగుచుఁ దదస్త్రము, రయమునఁ జనుదెంచె బహుత ♦ రంగౌఘయుతం
బయివచ్చు జలధికైవడి, జయ మలరఁగ నుగ్రుఁ డదియుఁ ♦ జయ్యన మ్రింగెన్.

మ॥ బలురోషంబున దానవుండు మఱియున్ ♦ బ్రహ్మాస్త్రముం బూని యు
జ్జ్వలలీలన్ బఱపన్ దదస్త్రము చతు ♦ ర్వక్త్రంబు లింపొంద ది
క్కులు వెల్గొంద నిజప్రభావములచే ♦ ఘోషంబులున్ మీఱ ని
స్తులవేగంబున నాస్యమున్ దెఱచుచున్ ♦ శుంభద్గతిన్ వచ్చినన్. 211

క॥ దానిం గైకొని యుగ్రుఁడు, సేనానిన్ సంస్మరించి ♦ శీఘ్రము మ్రింగెన్
మానుగ పూర్వం బట్లన, నానాస్త్రము లిట్లు మ్రింగిన ♦ న్గని యలుకన్. 212

వ॥ దానవుండు సర్వసంహారకారకంబును, సమరపరాజితశత్రునికరంబును, సముగ్రనినదపూరితదిగంతరాళంబును, నెందు నప్రతిహతంబును నగు నారాయణాస్త్రంబు నుగ్రుపైఁ బ్రయోగించిన, 213

సీ॥ అదియు బహురూపములతోడ ♦ నఖిలదిశలఁ, దేజరిల్లఁగఁ జేయుచు ♦ దీప్తిమెసఁగఁ
బ్రళయపటుఘోరసంరావ ♦ భయదమగుచు, మీఁద నరుదేర వెఱవక ♦ మేటికడిమి.

వ॥ భూతసేనాగ్రణి యగు నుగ్రుండు గుహుని సంస్మరించుచు సింహనాదంబుపోలె గర్జించుచు నవ్వైష్ణవాస్త్రంబును గబళించె; నంత, 215

క॥ దానవనాథుఁడు గనుఁగొని, వానిపరాక్రమము వీఁడు ♦ వనరుహగర్భుం
డో నారాయణుఁడో?, నగజానాథుఁడో? యీతఁ డస్త్ర ♦ సమితికి నిలువన్. 216

వ॥ ఇమ్మహావీరుం డొక్కఁడ దివ్యాస్త్రంబులన్నియు నవలీలం గబళించె; నిట్టివీర్యధైర్యంబు లెందైనను గంటినే? యని యాశ్చర్యంబు నొందుచు నద్దనుజవర్యుండు భయకంపితవిగ్రహుం డయ్యె; నిఖిలదనుజులును భీతిం జెందిరి. 217

గీ॥ గగనమునుండి నిర్జర ♦ గణములెల్లఁ, దత్పరాక్రమమహిమఁ జి ♦ త్రముగఁ జూచి
మదిని హర్షించి పద్మసం ♦ భవునితోడ, నితని కీ వీర్యధైర్యంబు ♦ లెట్లుగలిగె? 218

వ॥ అని యడిగినఁ గమలగర్భుండు దివిజుల కిట్లనియె. 219

గీ॥ భర్గునాశ్రితగణములోఁ ♦ బ్రథముఁ డితఁడు, ప్రియుఁడు సతతంబుఁ బార్వతీ ♦ ప్రియునకెప్డు
కలుగునతని పైగుహుఁ కటా ♦ క్షం బితం డజాండములనన్ని క్షణములో ♦ నణపఁజాలు.

వ॥ మఱియు నాహవంబున విష్ణుచక్రంబుఁ గైకొన్న గణవర్యునకంటె నితం డధికుం
డగు; నితని పరాక్రమంబు గణింప నలవికాదు; వినుండు సురాసురపూజ్యులును,
పవిత్రీకృతసకలభువనులును, మహాదేవకుమారాసక్తహృదయులును నగు మహా
మహుల కెయ్యది యశక్యం బని పద్మగర్భుండు వలికిన సర్వసుపర్వులు శ్రోత్ర
పర్వంబులుగా విని నిజహృదయాంబుజంబుల గుహుని సంస్మరించుచు, నేత్రం
బుల సంతోషబాష్పంబు లొలుకఁ బులకాంకితదేహులై యితని కితోధిక
బలం బౌగాత మని యాశీర్వదించిరి. 221

గీ॥ అంత దానవవల్లభుఁ ♦ డాత్మయందు, నేయుపాయంబుచే నాజి ♦ నితని గెల్తు
నకట సంధింతు నితనిపై ♦ నస్త్రమెద్ది, యనుచుఁ జింతాభరాన్వితుఁ ♦ డగుచు నపుడు.

వ॥ అత్యంతభీషణంబును, మహాసంహారకారకంబును నగు పాశుపతాస్త్రంబు నారిం
బోసి మనంబున నర్చించి, సమంత్రకంబుగాఁ బ్రయోగించిన 223

సీ॥ ప్రళయకాలోదగ్ర ♦ భర్గాట్టహాసభీ, షణమహానిర్ఘోష ♦ సహిత మగుచు?
జవసముద్భూతోరు ♦ ఝంఝానిలధ్వన, త్కులధరాధరగుహా ♦ కుహర మగుచు,
నుధ్వాంతయమభట ♦ ప్రోద్యద్విషానల, వివిధఘోరాయుధా ♦ న్వీత మగుచు,
కంపితానేకలో ♦ కవ్రాతసంస్థిత, సకలచరాచర ♦ జాల మగుచు,
భూతసైన్యాధిపశ్రేణి ♦ భీతిఁజెంద, గరిమ నేతెంచు నయ్యస్త్ర ♦ వరముఁ గాంచి,
నేలదండంబుబడవైచి ♦ కేలుమోడ్చి, యుగ్రుఁ డత్యంతభక్తిన ♦ య్యుగ్రుఁ దలఁచి.

క॥ మనమునఁ బంచాక్షరినిన్, ఘనమతి జపియించుకొనుచుఁ ♦ గావుము కరుణాం
బునిధీ! శివ! శంకర! హర!, యనుచున్ శరణంబు నొందె ♦ నతిభీతిమెయిన్.

వ॥ ఇట్లు శరణంబు నొందిన, 226

గీ॥ హరుననుజ్ఞను బాశుప ♦ తాస్త్రమంత, నుగ్రునంటక మఱలె న ♦ య్యుగ్రుకడకు
ననుఁడు సూతునివచనంబు ♦ లాలకించి, యఖిలమును లద్భుతంబంది ♦ యతని కనిరి.

గీ॥ సూత! యెందును దైవత ♦ వ్రాతమునకు, వంద్యమగుచును సర్వాస్త్ర ♦ వరము నగుచు
నలరు పాశుపతం బేల ♦ నతని నంట, కవలఁ జనియెను? వినిపింపుఁ ♦ డయ్య మాకు.

వ॥ అని యిట్లడిగిన సర్వార్థవిదుం డగు సూతుం డమ్మునీంద్రుల కిట్లనియె. 229

క॥ పురహరుఁడు పాశుపతముం, గరమొసఁగుచు నతని కనియెఁ ♦ గదనస్థలిలోఁ
బరఁగ నిరాయుధుమీఁదను, బరపిన నది మగుడ నాదు ♦ పజ్జన్ జేరున్. 230

వ॥ అని యీశ్వరుం డాజ్ఞాపించుటం జేసి యమ్మహాస్త్రంబు శంభునికటంబుఁ జెందె.

గీ॥ వ్యర్థమైనట్టి పాశుప ♦ తాస్త్రమహిమఁ, గాంచి యతిశూరుఁడాదిగాఁ ♦ గల సురారు
లధికభయకంపితాంగులై ♦ హతమనోర, థులునగుచునుండిరత్యంత ♦ దుఃఖములను.

క॥ కోలాహలములు సెలఁగెను, చాలగ భూతముల, దేవ♦సంఘము విరులన్
లీలం గురిసెను మొఱసెను, నైలింపమృదంగపటహ♦నాదములు దివిన్. 233

వ॥ ఆసమయంబున నతిశూరుఁ డితస్తతోధావనంబులఁ జెలంగు నఖిలభూతంబుల నవలోకించి విశీర్ణంబులై విఫలీకృతంబులైన నిజాయుధంబుల నేవగించి రథారోహణంబు మాని పాదచారియై దండంబు కేలం గీలుకొల్పి మహాభయంకరగర్జారావంబుల భర్జింపుచు నుగ్రుపైఁ గవిసి వక్షస్థలతాడనంబుఁ గావించిన, 234

క॥ కుపితుఁడయి భూతనాథుం, డపుడు మహోద్దండలీల ♦ నాహవకేళీ
నిపుణుఁడగుచు దండంబున, గపటాత్ముని దనుజు గెడపె ♦ ఖచరులు వొగడన్.

వ॥ ఇట్లతిశూరుండు హతుండైనఁ గనుంగొని భూతసేనలు సముద్రంబు ఘూర్ణిల్లు కరణిఁ గోలాహలధ్వని యొనర్చిన, 236

—* అసురేంద్రుఁడు కనకాదుల కదనంబునఁ గడతేర్చుట *—

క॥ అసురేంద్రుఁ డపుడు రోషం, బెసఁగ శరాసనముఁబూని ♦ యేపడరఁ బయో
దసమధ్వనులం జేయుచు, వెస వచ్చుటఁ జూచి భూత♦వితతి చలించెన్. 237

వ॥ అప్పుడు, 238

గీ॥ కనకుఁ డనుభూతగణపతి♦కడిమిమెఱయ, నసుర నెదిరింపఁ దెలియక♦నతని బలము
దనుజుఁడుద్ధతిమీఱఁద♦త్తనువునందు, బాణమొక్కటిబఱపెను♦ద్భటనిరూఢి. 239

మ॥ కనకుం డంతఁ గరంబునం బెలుచఁ ద♦త్కాండంబు ఖండించి చ
య్యావఁ దత్స్యందన మెక్కి సూతుని సము♦ద్యత్ప్రౌఢిమ న్గూల్చి సిం
జిని దంతంబుల నానఁబట్టి శతధా ♦ భిన్నంబుఁగావించి గ్రి
క్కున నుద్యత్పటుసాహసం బడర బ♦ల్కోపంబు దీపింపఁగన్ 240

క॥ అనుపమబలుఁ డుద్ధతిచే, ఘనపర్వతమొండు వెఱికి ♦ కదనావని న
మ్మనుజాశనుపై వైచిన, దనుజుఁడు వేఱొండు ధనువు ♦ ధరియించి వెసన్. 241

క॥ ఎనిమిది శిలీముఖంబుల, దునుమాడి ధరాధరంబు ♦ దురమున మఱియున్
సునిశితసహస్రశరములఁ, గనకుని ధరఁగూల్చె శౌర్య♦గరిమ దలిర్పన్. 242

వ॥ ఇట్లు కనకుండు వడిన దానవేంద్రుండు వేఱొక్కసూతు నమర్చుకొని శతాంగంబు భూతంబులమీఁదఁ దోలిన, 243

ఉ॥ మత్తగజంబుమీఁద వడి ♦ మార్కొను సింహమువోలె సాహసో
ద్వృత్తి సెలంగ గర్జిలుచు ♦ వేగమ పర్వతముం బెగల్చి యు
న్మత్తుఁ డొకండు భూతగణ♦నాథుఁడు తద్రథసైంధవంబులన్
దుత్తుమురై పడం బఱపె ♦ దోర్బలమొప్ప రణాంగణంబునన్. 244

వ॥ అంత నసురేంద్రుండు గట్టలుక రెట్టింపఁ బిడుగులంబోని వాడినారసంబులతనిపైఁ బరపిన నతఁడు తద్బాణఘట్టనల నిలువంజాలక రుధిరంబుఁ గ్రక్కుచు

నిమేషమాత్రంబున మూర్ఛాపరవశుఁడగుటయు, 245

క॥ అంతన్మత్తాహ్వయుఁ డోకఁ, డెంతయు ఘనరోషభీష♦ణేక్షణుఁ డగుచున్
జెంతనొకపృథునగంబు ని, తాంతబలస్ఫూర్తిఁ గొనుచు ♦ దానవు నెదిరెన్. 246

వ॥ ఆసమయంబున దానవుం డుక్కుమిగిలి పదిశరంబులతనియురంబు నుచ్చిపోనేసిన రక్తసిక్తాంగుఁ డగుచు, బాలివోని బీరంబున భూతవీరుండు రోషభీషణుండై బొబ్బలిడుచుఁ బర్వతంబు సుపర్వారాతిపయిం బరపిన, 247

క॥ వానియురంబును దాఁకి మ,హానగము విశీర్ణమగుచు ♦ నవనిన్ దొరఁగెన్
దానవుఁ డంత మహారో,షానల మడరంగ సంగ♦రాంగణమందున్. 248

వ॥ భూతోత్తముఁ డగు మత్తునిపై నిశాతంబు లగు సహస్రాంబకములఁ బ్రయోగించిన నతఁడు జర్ఝరితాంగుండై సొమ్మసిలుటఁ గనుంగొనిమహాపరాక్రమసింహుం డగు సింహుండుసింహనాదం బొనర్చుచు నేతెంచి యొక్కమహోన్నతంబగు మహీధరంబు నతిజవంబునంగొని దైత్యుపై నేసిన, 249

క॥ దనుజుం డాపర్వతమును, సునిశితబాణమునఁ దుంచె ♦ సుస్థిరశౌర్యం
బునతోడన సింహుం డత, డనుపమదండంబుఁ బఱపె ♦ నసురునిమీఁదన్. 250

మ॥ అసురేంద్రుండు దదీయదండము నిశా♦తాస్త్రంబులం ద్రుంచి యే
పెసఁగన్ సింహుని మూర్ఛిలం గెడపి తా♦నెంతేని భూతావళిన్
దెసలం బారఁగఁ దోలె గోపకుఁడు పృ♦థ్విన్ గోవులం దోలు న
ట్లసదృక్ప్రౌఢిమ సంగరోర్వి నిజశౌ♦ర్యాటోపముల్ మీఱఁగన్. 251

వ॥ అంత నియుతసంఖ్యాకు లగు స్వేదోద్భవులలోన దండకుం డను నొక్కబలుమగండు గండుమిగిలి మహారవభయంకరుండై కోపము దీపింప శతసహస్రశరంబులు దైత్యవర్యునిపైఁ గురిసిన, 252

క॥ అసురుం డురుకోపంబున, నసదృశబల మలర నిష్ఠు♦రాంబకతతులన్
వెస నొసలఁజొనిపియాతని, వసుమతి మూర్ఛిలఁగఁ జేసె ♦ వరశౌర్యమునన్. 253

వ॥ అంత సోమకుం డనువాఁడుఁ బవరంబున కరుదెంచిన, 254

క॥ దానవుఁడు బహుశరంబుల, వానిపయిన్ గురియ దివిజ♦వర్యుం డపు డెం
తేనియు బాణసహస్రము, దానవుపైఁ గురిసె దైవ♦తతులు నుతింపన్. 255

వ॥ మఱియు సోమకుండు మహాసాహసంబునఁ గరవాలంబుఁ గొని తద్రథంబుఁ దునియలుగావించి సూతుం బరిమార్చి యార్చి పేర్చిన, 256

ఉ॥ దానవుఁ డంత వేఱొకర♦థంబు రయంబున నెక్కి క్రోధవై
శ్వానరకీలలు న్నిగుడ ♦ శక్తిని వైచినఁ దాన నొచ్చి యొం
తేనియు సోమకుండు జగ♦తీస్థలి మూర్ఛిలి వ్రాలె నంతలో
భానుసమానతేజుఁ డరి♦భంజనుఁడౌ విజయాఖ్యుఁ డుద్ధతిన్. 257

క॥ చనుదెంచి శరసహస్రము, లనుపమగతిఁ బఱపి దాన♦వాధిపు నుద్య
ద్ధనువుఁ సారథిఁ బొరిగొని, ఘనశౌర్యస్ఫూర్తిమెఱయ ♦ గదనంబందున్. 258

మ॥ దనుజుం డంత నుదగ్రరోష మడరన్ ♦ దండంబు పైఁ ద్రిప్పివై
చిన దానన్ విఫలాస్త్రజాలుఁ డగుచున్ ♦ శీఘ్రంబ వాఁ డుర్వి మూ
ర్ఛను జెందంగని వీరులందరు మహా♦సంరంభముల్మీఱఁగన్
ఘనకోలాహలరావము ల్సెలఁగ సం♦గ్రామైకపారీణులై. 259

వ॥ అతనిపైఁగవిసి వివిధాయుధంబు లొక్కుమ్మడిం గురిసిన నద్దానవేంద్రుండు సరకుఁ
గొనక రౌద్రోద్రేకంబున గొదమసింగంబు మదగజంబులఁ గదుము తెఱంగున
వారల నందఱఁ బోరిలోనఁ బారందోలుటయు, 260

—* వీరబాహుం డసురేంద్రు సంహరించుట *—

మ॥ కని యాదైత్యుని బాహువిక్రమము వే♦గ న్వీరబాహుండు సిం
జిని కోదండముతోడఁ గూర్చి గరిమన్ ♦ సింహధ్వను ల్మీరఁగా
సునిశాతాస్త్రపరంపర ల్బఱపె వి♦స్ఫూర్జద్గతిన్ దోడనే
దనుజుండుం గురిసెన్ శరావళులు త♦ద్గాత్రంబు నిండారఁగన్. 261

వ॥ మఱియు నసురేంద్రుఖ్యంబు సప్తశరంబుల నమ్మహామహుశరాసనంబు దుత్తుని
యలు సేసిన, 262

ఉ॥ ఒండొకవిల్లుఁ బూని సమ♦రోద్ధతి మీఱఁగ వీరబాహుఁ డు
ద్గాండసహస్రముల్ గురిసెఁ ♦ గ్రక్కున వాని మహారథంబుఁ గో
దండము సైంధవంబులును ♦ ధారుణిపైఁ బడఁగూల్చె సాహసో
ద్దండత సింహనాదములు ♦ దద్దయు దిక్తటులెల్ల నిండఁగన్. 263

ఉ॥ అంత ససంభ్రమస్ఫురణ ♦ నయ్యసురుండు రథాంతరంబుపై
నెంతయు నెక్కి విల్లుఁగొని ♦ యేయ శరవ్రజముల్ రణోర్వి న
త్యంతము వీరబాహుని ర♦థంబు విఖండితమయ్యె నంబర
ప్రాంతముఁ జేరి వీరవరుఁ ♦ డాత్మ నుమాత్మజునిన్ భజించుచున్. 264

వ॥ కోలాహలరవంబుల నసురసైన్యంబులుజూచి భయంపడఁ బాణిం గృపాణంబుఁ
గీలించి వేగంబున దానవురథంబుపై కురికి తత్కరంబు దళితంబొనర్చినంత దక్కు
నుండుత్కునెడక ధైర్యంబు వాటించి వామహస్తంబున దండంబుఁగొని వీర
బాహు నురం బణంచిన నమ్మహావీరుండుఁ గినుకవోడమినమనంబున నద్దనుజ
శిరంబుఁ జరణంబునన్ దన్ని మహాఘోషణభీషణుండై ఖడ్గంబు ఝళిపించుచు,
వరుగుచుండ నవ్వీరబాహు వెనుఁదవిలి కరవాలంబుఁగొని ఘోరాకారుండై
యసురేంద్రుం దరుగుడెంచిన, 265

క॥ కరవాలముఁ గొని వీరుఁడు, సురవైరిశిరంబుఁద్రుంచి ♦ సూర్యజుకడకుఁ
గర మనిపె వీరబాహుని,వరసాహస మెన్నఁదరమె ♦ వాక్పతికైనన్. 266

క॥ అసురేంద్రుఁ డట్లు నీల్గుట, నసదృశకోలాహలంబు ♦ లడరఁగ దివిష
ద్వసరము మోదించెను రాక్షసగణము పలాయనంబు ♦ గాంచెను వేగన్. 267

వ॥ అనిచెప్పి మఱియు, 268

శా॥ దీప్యచ్చంద్రకళావిభూషణ! జటా♦దీవ్యత్స్రవంతీ! మహా
కాష్యగ్రావశరాస! గోపరివృఢ! ♦ గ్రైవేయభోగీంద్ర! సా
రూప్యాపాదక నైజనిర్మలతను♦ప్రోద్యత్ప్రభాలోక సం
తృప్యత్వాశ్రితభక్తలోక విలస♦న్నిశ్శ్రేయసశ్రీకరా. 269

క॥ భూ,కాండ,కృశాను, సమీ,రాకాశ, రవీందు, సోమ♦పాంగ! యపాంగా
లోకనపూరితభక్తా, నీకామితకామితార్థ! ♦ నిఖిలాధారా! 270

ఇంద్రవజ్ర॥ కోదండకాండీకృత♦గోత్రగోత్రా!
వేదండదైత్యారిప♦విత్రవిత్రా!
పాదాంబుజాప్యామర♦పాద్యపాద్యా!
వేదాంతవేద్యేతర♦వేద్యవేద్యా! 271

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

యుద్ధకాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

లావణ్యోజ్జ్వల! ప్రతి
కూలాసురశమన! ఖైర♦కురి లింగత్వా
పాలతనూభవపాలన
శీలా! నిర్మలశుభాంగ! ♦ శ్రీ శివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాది మహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

—* శూరపద్మాసురుఁడు భూతవీరులఁ బోఁడిసేయుట *—

సీ॥ శూరవర్యుండైన ♦ శూరపద్ముఁడంత, భండనస్థలి గత♦ప్రాణులైన
యతిశూరుఁ డసురేంద్రు♦డను భ్రాతృసుతులను, రణపరాజితులగు♦ రాక్షసులను
గనుగొని శీఘ్రంబు♦గా రథంబునుద్రోలి, కోదండమున మౌర్వి♦గూర్చి కడిమి
కృతలస్తకంజగు ♦ కేల తాడనఁజేయ, నిజతాడనంబేల ♦ నీవు సేసె
దిట్లనీకును ఘటియించు ♦నిది యథార్థ, మనుచు నుడువు తెఱంగున♦నల్లమ్రోసె
జగతి నమ్మహాధ్వనివిని ♦ సకలసురలు, భయముఁ జెందిరి హరికంజ♦భవులతోడ.

వ॥ మఱియు, భూతంబులన్నియు భీతంబులగుచు ప్రభూతంబగు విభ్రాంతిం జెంది
యంత నమ్మహారవంబు జగజ్జనంబులకు ద్వాదశాబ్దంబులు వినంబడుచుండె. 4

క॥ విని యాధ్వని సేనాపతు, లనుపమశౌర్యంబు లొప్ప ♦ నద్రులు తరువుల్
సునిశిత నానాయుధములు, గొని పరపిరి శూరుమీఁదఁ ♦ గోపం బడరన్. 5

క॥ అవియన్నియు దశశరముల, భువిఁ జూర్ణముఁ జేసి దనుజ♦పుంగవుఁ డంతన్
వివిధాస్త్రశస్త్రకోటులు, జవమున వర్షించె దివిజ♦సైన్యముమీఁదన్. 6

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ దద్బాణఘాతంబులకు నిలువనోపక దివిజసైన్యంబు దైన్యంబు
నొందుచు, నేలంబడి పొరలువారును, నిట్టూర్పు నిగుడించువారును, మూర్ఛా

గతు లగువారును, నై నానావిధంబుల బరాభవంబు నొందిరి. 7

క॥ స్వేదభవు లంత సంగర, మేదిని కేతెంచి కినుక ♦ మీఱఁగ నపు డెం
తేదారుణబాణౌఘము, లాదానవుమీఁద గురిసి ♦ రతులప్రౌఢిన్. 8

మ॥ అసురేంద్రుండు తదంబకావళు లసం ♦ ఖ్యాతాస్త్రజాలంబులన్
వెస ఖండించి రథంబులన్ దునిమి దో ♦ ర్వీర్యంబు శోభిల్ల స్వే
దసముద్భూతులవక్షముల్ వొడిచి శ ♦ స్త్రశ్రేణిచేతన్ సమి
ద్వసుధన్ మూర్ఛిలఁజేసె సారె దివిజ ♦ వ్రాతంబు గంపింపఁగన్. 9

వ॥ ఇవ్విధంబున స్వేదోద్భవులు పడుటంగని నవవీరులలో శ్రేష్ఠుండగు వీరమార్తాండుండు మధ్యాహ్నసమయమార్తాండుండువోలెఁ బ్రచండతేజుం డగుచు ననర్గళంబుగా మార్గణాసారంబుల నద్దనుజాగ్రణిపైఁ గురిసిన, 10

మ॥ దనుజేంద్రుండు మహారవం బెసఁగఁ ద ♦ ద్బాణౌఘ మస్త్రాళిచే
దునియల్ జేసి తదీయఫాలమునఁ దో ♦ డ్తో బాణసాహస్రముల్
ఘనలీలం బరపన్ సురాధిపుఁడు ద ♦ త్కాండాళి ఖండించి భం
డనభూమండలిఁ జూపెఁ జండభుజదం ♦ డప్రౌఢి యెంతేనియున్. 11

వ॥ అంతమహాశూరుండు తీవ్రనారాచసహస్రంబుల నవ్వీరమార్తాండకోదండకాండతూణీరంబుల ఖండించి వెండియుఁ బ్రచండకాండసహస్రంబుల నతని భూమండలిం గెడపిన, 12

ఉ॥ అంతట వీరరాక్షసుఁ డు ♦ దగ్రపరాక్రమకేళిదక్షుఁడై
యెంతయు రాక్షసాగ్రణిప ♦ యిం బఱపెన్ నిశితాస్త్రపంక్తి దు
ర్దాంతత దానవుం డపుడు ♦ దద్విశిఖంబుల ద్రుంచెఁ జాప మ
త్యంతపటిష్ఠతన్ దునిమె ♦ నాహవశౌర్యనిరూఢి మీఱఁగన్. 13

వ॥ అంత వీరరాక్షసుండు కోపంబు గదుర మహాసాహసంబున వానిరథంబుపై కెగసి కరవాలంబున నతనిశరాసనంబు దునిమి తద్ఘాతంబున భగ్నఖడ్గుండగుచు, 14

ఆ॥ వీరరాక్షసుండు ♦ వేగంబ శూరుని, ముష్టిఁ బొడువ గడిమి ♦ మొనయ నతని
పదముఁ బట్టి యూర్ధ్వ ♦ పదమున కెగఁజిమ్మె, నండభిత్తి దాక ♦ నసురవరుఁడు. 15

వ॥ ఇట్లు వీరరాక్షసుం డాకసంబునుండి ధరం దొఱఁగి, మూర్ఛాగతుండగుట గనుంగొని వీరమహేంద్రుండు మహాబలపరాక్రమసాంద్రుం డగుచు, రౌద్రంబు నిర్నిద్రంబుగాఁ గోలాహలరవంబు లులియ ననేకసాయకంబుల దనుజనాయకుం గప్పిన, 16

క॥ దానవపతి దద్విశిఖవి, తానము ఖండించి శస్త్ర ♦ తతుల నిరువురు
న్మానక యన్యోన్యరథా, న్యూనభ్రమణమునఁ బోరి ♦ రుద్దండగతిన్. 17

వ॥ అంత శూరపద్ముండు కోపారుణవీక్షణుండగుచు నంగారకణంబులం బో[illegible]

గల వాఁడిములుకులు వేరువేరఁ గరచరణంబుల ముప్పదిముప్పదియు, నురంబున
నలుబదియును, నాటించి మేటివీరుండగు వీరమహేంద్రుని మూర్ఛాగతుం జేసె
నయ్యెడ, 18

గీ॥ వీరధీరుండు రోషంబు ♦ విస్తరిల్లఁ, బరపె విశిఖసంఘంబులు ♦ పటిమ మెఱయ
దానవుఁడు వాని బాణకో♦దండములను, శరసహస్రంబుచే ద్రుంచె♦ శౌర్యమెసఁగ.

వ॥ మఱియు, నేఁడు వాఁడినారాచంబుల నతని యరదము వ్రయ్యలుచేసె నంత. 20

క॥ అలిగి మది వీరధీరుఁడు, చలమున దండంబుఁ బరపెఁ ♦ జయ్యన శూరుం
డెలమిఁ జతుర్విశిఖంబుల, దళితంబుగఁ జేసె దాని ♦ దారుణలీలన్. 21

వ॥ మఱియు నగ్గలంబగు బలం బినుమడింప నన్నిలింపవైరి పిడుగులఁబోని బెడిదంపుట
మ్ముల బదునాల్గింట నతని భుజాదండంబులు ఛేదించి భూధరంబును వజ్రపాణియుం
బోలె వీరవరుని సంగరాంగణంబునఁ బడఁగూల్చె నాసమయంబున. 22

ఉ॥ వీరమహేశ్వరుం డెదిరి ♦ వేగమ వీని శరాసనంబునన్
బోర జయింప రాదనుచు ♦ భూరితరంబగు శక్తి వైచినన్
శూరుఁడు దానిపైఁ బఱపె ♦ శుంభదనేకశిలీముఖంబులన్
వారక వాని నన్నిటి న ♦ వారణఁ ద్రుంచె మహాజవంబునన్. 23

వ॥ అమ్మహాశక్తి కులిశసదృశంబగు రక్షోవిభునివక్షంబునఁ బడి పాషాణగత
లోష్టంబునుం బోలెఁ జూర్ణంబయ్యె. వెండియు దండంబుఁ బూని యతం డరుదేర
శూరుం డేడువాఁడికోలలం బరపి యవ్వీరమహేశ్వరుని విగతసంజ్ఞునిం జేసె నంత.

గీ॥ వీరకేసరి కేసరి♦విధము దోప, విక్రమించుచు బహుశర ♦ వృష్టి గురిసె
దైత్యుపై దానవుండు దో♦ర్దర్పమెసఁగ, సప్తశరములఁ దచ్ఛరా♦సనము దునిమె.

వ॥ తద్రథంబు భగ్నంబుగావించి తదీయనిటలంబున శరసహస్రంబులు నాటిన.

మ॥ చలము న్మీఱఁగ వీరకేసరి మహా ♦ శైలంబు నాశూరుపై
నలఘుస్ఫూర్తిని వైవ వాఁడొక నిశా ♦ తాస్త్రంబునం దాని ద్రుం
చె లసద్ధైర్యుఁడు వీరుఁ డంత సమర ♦ స్థైర్యైకదోర్వైభవో
జ్జ్వలతన్ దైత్యురథంబుపై కురికి రో♦షస్వాంతుఁడై శీఘ్రమున్. 27

వ॥ వజ్రనిష్ఠురంబగు నతనియురంబు గరంబునం జఱచి తదాస్ఫాలనంబున భిన్న
పాణియై యరదంబుముంగలఁ బడిన శూరుం డతనిం గైకొని సుధాంబుధిఁ బడ
వైచి, నంత నతండు కొండొకసేపునకు విముక్తమోహుండై నిజసేనం జేరి
వెండియు యుద్ధసన్నద్ధుండై రెండవయంతకుండునుం బోలెఁ జనుదెంచి మహా
భీలంబగు కాలాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన నది రక్షోవీరువక్షంబునఁ బడి శిథిలం
బయ్యె, నంత. 28

క॥ వీరాగ్రణి బ్రహ్మాస్త్రము, వారక బరఁగ దొడఁగె ♦ వడి నాలోనన్
శూరుఁడు దద్వక్షంబున, నారాచసహస్రశతము ♦ నాటించె వెసన్. 29

వ॥ ఇట్లు నాటించిన వీరకేసరి మూర్ఛాపరవశుండయ్యె నయ్యెడ వీరాంతకుండు మహాకోలాహలం బాభీలంబుగా నొనర్చుచు, వీనిచేత నస్మచ్ఛేనలకుఁ బరాజయం బెట్లొదవనేర్చు, నని కోపం బొదవ నసురబలంబుల సింహనాదంబుచే భయంబు నొందింపుచు నుగ్రతరంబులగు శరంబులు దైత్యుపయిఁ గప్పినంత.

గీ॥ అవియు, ఖండించి దానవుఁ ♦ డాహవమున, నంబకసహస్రములు నించె ♦ నతనిమేన
నతఁడును సహస్రశరముల ♦ నవియుఁదునిమె, మేఘగర్జన లలర న ♦ మోఘలీల. 30

వ॥ అంత శూరుండు పరాక్రమోదారుం డగుచు వజ్రనిష్ఠురంబులగు, శతసహస్రంబులఁ దద్రథశరశరాసనంబులం దునుమాడి మఱియు వక్షంబు భేదించి యవ్వీరాంతకు మూర్ఛితుం జేసె. 32

—* వీరబాహుండు శూరపద్మాసురు నెదిరించుట *—

తే॥ అట్లు మూర్ఛాగతుండగు ♦ నతనిగాంచి, వీరబాహుఁ డుదగ్రత ♦ వెసలె నంత,
నమ్మహాబలుఁ గనుగొని ♦ యసురవర్యుఁ డేపెసంగఁగఁ బరుషోక్తి ♦ నిట్టులనియె.

క॥ దూతవయి వచ్చి పూర్వము, దైతేయుల నాజిఁ గూల్చి ♦ దర్ప మెసంగన్
నాతనయునిఁ జక్కాడి మ,హాతీవ్రత మాయఁబన్ని ♦ యరిగితివిగదా. 34

ఆ॥ ధనువు కేల విడిచి ♦ దాత్య మిప్పు డొనర్ప, నాయనుజ్ఞ నట్లు ♦ సేయవేని
నిమిషమాత్రమునను ♦ నిన్ను సంగరభూమి, సంహరింతుసువ్వె ♦ సత్య మరయ.

వ॥ అనియిట్లు పలుకుదానవువచనంబులు విని వీరబాహుం డిట్లనియె, 36

క॥ గుహునకు భటుఁడను దూతను, రహిమీరఁగ నగుదు నేన ♦ రాక్షస! నీకీ
బహుభాష లేల? సంగర,మహి వీరుఁడవేని నిలుము ♦ మార్కొన నాతోన్. 37

వ॥ అని యివ్విధంబున నమ్మహావీరుండు శూరునితోడ భాషింపుచుండు సమయంబున వీరబాహునిపై సహస్రకోటిశరంబు లయ్యసురవర్యుండు వర్షించె నప్పుడు.

క॥ వీరుం డన్నియ శరముల, వారించెఁ దదస్త్రములను, ♦ వారక మఱియున్
శూరుఁడు సాయకకోటుల, ధీరత వర్షించెఁ గోప ♦ దీపితుఁ డగుచున్ 39

వ॥ వీరబాహుండు కోటివిశిఖంబుల నయ్యంబకములఁ దునిమి, వెండియు రాక్షసేంద్రుని నిటలస్థలంబున శరశతంబులు నిగుడించిన నవియు పాషాణంబునంబడి సూదులంబోలెఁ బుటమెగసి పుడమిం బడియె నంత, 40

ఆ॥ గుహునిశక్తిదక్క ♦ గువలయంబున వీని, సంహరింప నాకు ♦ శక్య మగునె?
ఐన నిమ్మహాశి ♦ తాస్త్రజాలమ్ముల, సంహరింతు బాహు ♦ శౌర్య మెసఁగ. 41

సీ॥ అనినిశ్చయింపుచు ♦ నవ్వీరబాహుండు, నారాచములు నించె ♦ శూరుమేన
దానవుఁ డవియెల్లఁ ♦ దగ్ధయి దునుమాడి, వారక తన్ముష్టి ♦ వక్షమునను
బాహువులందును♦బహుశరంబులు గ్రుచ్చి, వీరుఁడంతటఁ గోటి♦విశిఖములును
దనుజేంద్రసూతుని♦ధరఁ గూల్చె నంతట, నసురుండు నేబది♦యంబకముల
వీరపుంగవువరదంబు ♦ వేగ దునిమె, నంత వీరవర్యుండు దు♦ర్దాంతపటిమ
నొండొక రథంబుపై నెక్కి♦ యొగి సమీర,శిఖిశరంబులఁ బఱపె దో♦స్తేజమలర.

వ॥ అవి శూరుండు సరకుసేయక చూచుచుండ నయ్యస్త్రంబు లచలంబుకంటెఁ గఠినంబగు తద్వక్షోమధ్యంబునంబడి చూర్ణంబులయ్యె; మఱియు వీరబాహుం డాభీలంబులగు కాలసూర్యాస్త్రంబులు దానవుపయిం బఱపిన, నవి యతనిఁదాకి కుంఠితాగ్రంబు లయ్యె. 43

ఆ॥ మఱియు వీరవరుఁడు ♦ మదిఁ గోప మడరంగ, బరపె వారుణైంద్ర♦బాణములను
దానవేంద్రు నవియుఁ ♦ దారసిల్లఁగలేక, వ్యర్థతరములగుచు ♦ నవనిఁ బడియె.

వ॥ అంత నవ్వీరవర్యుండు మహాసురాస్త్రంబులఁ బ్రయోగించిన నవియు నతనిఁజేరి లజ్జచేబలెం ధరణిగతంబులయ్యె. మఱియుఁ దోడన మహాసంహారకారకంబులగు నారాయణాస్త్ర బ్రహ్మాస్త్రంబుల బఱపిన, నవియు విస్ఫులింగంబు లుమియుచు జని దనుజవరునురంబు దాకి ప్రతిహతంబు లయ్యె. 45

శా॥ ఆవేళం దనుజేంద్రు భూరిబల మ♦త్యాశ్చర్యముగాఁగ నెం
తే వీక్షించి రశేషు లంతట మహా♦ధీరుండు శూరుండు గ
ర్వావేశంబునఁ బల్కె వీర! భవదీ♦యాస్త్రాళి నాముందఱన్
భావింపం బడబాముఖాగ్నిగత శుం♦భన్మక్షికాళుల్ గదా. 46

క॥ నిను మును దునుమఁగఁజాలనె?, ఘనమగు నీ యస్త్రశస్త్ర ♦ కౌశల మెల్లన్
గనవలసి యూరకుంటిని, దునుముదు నిఁక నిశ్చయముగ♦దురమునఁ గడిమిన్. 47

వ॥ అని కర్ణకఠోరంబుగాఁ బల్కిన, వీరబాహుండు కోపోద్దీపితుండై పాశుపతాస్త్రంబు నారింబోసి సమంత్రకంబుగా నతనిపైఁ బ్రయోగించిన నది మహాభయంకరంబుగా విషపన్నగంబులఁ గ్రక్కుచుఁ జనుదెంచినఁ గని శూరపద్ముండు దానివయు నయ్యస్త్రంబుఁ బ్రయోగించె. 48

క॥ దివి భువి నిండెను భయదా,రవముల నవి రెండు సంగ♦రమొనర్చి మహా
జవమున నంత బ్రహర్తల, సవిధంబునఁ జేరె మగుడి ♦ సమరక్షోణిన్. 49

క॥ నీబలము దెలిసెఁ జూడుము, నా బాహుబలం బటంచు ♦ నైపుణి దగ నెం
తే బాణంబులు బఱపె మ,హాబలుఁడగు శూరుపద్ముఁ ♦ డావీరుపయిన్. 50

క॥ వీరుం డాతనిపై శిత, నారాచౌఘములు రయము♦నం బఱపె గడున్
శూరుఁడు క్రోధనె దునిమె న్మ,దారతఁ దద్ధనువుఁ బంచ ♦ దశవిశిఖములన్. 51

క॥ అసమమగు శక్తి వీరుం, డసురపయిం బఱపె నదియు ♦ నతనియురంబున్
వెసఁ దాకి తునియ లయ్యెను, విసరి పఱపె దండ మసుర♦విభునురముపయిన్.

వ॥ మఱియు వీరబాహుండు దండంబుఁ బ్రయోగించిన దానిం జీరికిం గొనక నసురదండంబు మహావీరువక్షోమధ్యంబుఁ దాకి యతని మూర్ఛాపరవశుం జేసిన సారథి మూర్ఛాపనయనార్థంబు నరదంబు మరలించుకొని చనియె; నప్పుడు, 53

క॥ కౌతుక మొప్పఁగ భూత,వ్రాతముపై దనుజవిభుఁడు♦ వర్షించె మహా
శాతశరావళి నప్పుడు, భూతంబులు వ్రాలె భీతిఁ♦బొందుచు దెసలన్. 54

—— *షడాసన శూరపద్మాసురుల యుద్ధము *——

వ॥ ఇవ్విధంబున నలుగడలకు నురుకు భూతగణంబులను, మూర్ఛాగతులైన సేనాధిపులను గనుంగొని మహాపరాక్రమధుర్యుండును, దేవసేనావర్యుండును, శాత్రవజయుండు నగు నప్పార్వతేయుండు రాదోర్గ్రదేకంబునఁ గోటిమార్తాండ తేజుండై రథారూఢుండగుచుఁ జనుదెంచిన నాసర్వేశ్వరుంజూచి శూరపద్ముండిట్లనియె. 55

క॥ నీసేనాపతు లతులమ,హాసాహసశాలు రంద ♦ ఱఁగిరి వరుసన్
నీ సామర్థ్యముఁ జూతు న,హా! సాగునె బాలచేష్ట♦లుడుగుచుఁ బొమ్మా. 56

గీ॥ అవనియందును దుర్బలు♦లైనయట్టి, తారకక్రౌంచు లట్లుగాఁ♦దలఁచి నన్ను
నిప్పు డెదిరింపవచ్చితే ♦ యించుకైన, నెఱుఁగవో మత్పరాక్రమం♦బీవుమదిని. 57

క॥ వైకుంఠాదిసుపర్వా,నీకంబు భయంబునొంద ♦ నిన్నుజయింతున్
భీకరశస్త్రాహతులను, బ్రాకటభుజశౌర్య మెసఁగ ♦ భండనమందున్. 58

చ॥ అనవుఁడు షణ్ముఖుండు దర♦హాసవిభాసితవక్త్రపద్ముఁడై
యనియె దురాత్మ! నీదు బల♦మంతయుఁ బోర నడంతు జూడుమా
ననుగని బాలుఁడంచు వచ♦నంబులు తుచ్ఛము లాడఁజెల్లునే
దనుజ! వివేకహీనుఁడవు ♦ తద్దయు బుద్ధి నెఱుంగవే మొకో! 59

క॥ భవదీయపాలనంబున, నవిరళ మలరారు పద్మ♦జాండసమూహం
బవలీలఁ గాల్పఁజాలదె, భవఫాలానలకణంబు ♦ పరికింపంగన్. 60

వ॥ అని కార్తికేయుండు నుడివిన విని శూరపద్ముం డలుకవోడమిన మనంబున మధుసూదన త్రివిక్రమమూర్తియుం బోలె నభ్యున్నతంబగు చాపంబుఁ గైకొని గొనయం బెక్కించి గుణధ్వని గావించిన నదియు సప్తసాగర సంచలోత్తుంగ తరంగసంఘాతఘుమఘుమారవంబులం బోలి మ్రోసె నంత, 61

మ॥ బహుళోద్దండతరోర్ధ్వతాండవ ♦ భవభ్రాజత్పదాబ్జస్థితిన్
మహనీయోన్నతి మించు కార్ముకము శుం♦భత్ప్రౌఢి వైఁబూనియా
గుహుడుం జేసె గుణారవం బపుడు ది♦క్కుల్పిచ్చలించెన్ గడుం
దుహిణాండంబులు భేదిలంబ టపట♦ధ్వోషంబు నిండారఁగన్. 62

వ॥ అంత.

క॥ శూరుఁడు శరజాలంబు లు,దారత వర్షించె గుహుర♦థంబును దనువుల్ 63
భోరన నఖిలజగంబుల, వారణ నిండార శౌర్య ♦ వైభవ మెసఁగన్.

క॥ సేనాని శస్త్రవర్షము, దానవుపైఁ గురిసె ♦ గ్రీష్మధారాధరసం 64
తానము వోలెఁ దదస్త్రవి,తానము ఖండించి మిగుల ♦ దారుణభంగిన్.

క॥ శూరుం డతని శరావళి, నారూఢిగ దునిమి దశస♦హస్రాంబకముల్ 65
ఘోరముగ మఱియు శంఖము,మారునిపైఁ బఱపె విక్ర♦మంబు దలిర్పన్.

మ॥ శరజన్ముండు తదంబకంబులు ని♦జాస్త్రశ్రేణి ఖండించి వే 66
మఱుఁ దద్బాహువులం జతుర్దశకలం ♦ బంబుల్ బ్రయోగింపఁ ద
త్పరిఘర్షంబున కుంఠితంబు లగుచున్ ♦ బాటిల్లె నయ్యస్త్రముల్
హరసూనుం డది గాంచి భూరితరకో♦పాటోపముల్ మీఱఁగన్.

ఆ॥ దనుజధనువుఁ ద్రుంచె ♦ ధరణీధరంబును 67
హరియుఁ బోలె శరస ♦ హస్రములను
బ్రహ్మ విష్ణువులకు ♦ భయదమౌ నొకశక్తి
వైచె శూరుఁ డపు డ♦వార్యపటిమ.

క॥ గుహుఁడు చతుర్దశశరముల, మహితక్రోధమున దాని ♦ మర్దించెఁ గడున్ 68
రహిమీఱఁగ వేరొకధను, వహితభయంకరుఁడు శూరుఁ♦డంది రయమునన్.

వ॥ అనేక శరపరంపర లమ్మహామహునిపైఁ జొనిపె నిట్టిరువురకుఁ బోరు ఘోరంబయ్యె నయ్యెడ. 69

క॥ దానవు భుజముల నిర్జర,సేనానియుఁ జొనిపె సప్త♦శిత బాణము లెం 70
తేనియు రణకోవిదుఁడై, భూనభముల సింహనాద♦ములు నిండారన్.

వ॥ ఇట్లు పరపిన నబ్బాణంబులు దద్బాహుఘట్టనంబున దుమురులై సమరాంగణంబున దొఱంగుటయుఁ గనుంగొని కోపంబు గదుర షణ్ముఖుండు దానవుని కోదండంబు పదునాల్గుబాణంబుల ద్రుంచి రథంబు శరసహస్రంబులం దునుమాడి మఱియు గుప్తరథంబుల బదునాల్గులక్షల విశిఖంబుల విదళితంబులఁ గావించె నంత. 71

క॥ శూరుఁడు భీకరతరగ,ర్జారావమ్ములు సెలంగఁ ♦ జయ్యన వైచెన్ 72
దారుణతర మగుశూలము, వారణ గుహుమీఁద శౌర్య ♦ వైభవ మెసఁగన్.

మ॥ హరసూనుండును గోపవిస్ఫురణచే ♦ నాశూలమున్ నాల్గుని 73
శితబాణంబులఁ ద్రుంచి సప్తశరముల్ ♦ జోడించి తచ్ఛత్రమున్
ధరపైఁ గూలఁగఁ జేసి యొక్క నిశితా♦స్త్రం జేసి ఖండించి త
ద్వరకోటీరము శస్త్రపంక్తి దునిమెన్ ♦ స్వర్భూషణవ్రాతముల్.

74

వ॥ అంత శూరుండు విదళితకోటీరుండై లజ్జావనతముఖుం డగుచు, దరిద్రుఁడుపోలె గతహస్తబలుండై నిలిచె; నిట్లగుట నతనిం గని సకలదనుజవీరులును సింహనాదంబు లొనర్చుచు నద్దానవేంద్రునకు బాసటయై వివిధాయుధంబు లొక్కపెట్టఁ బ్రయోగించి కార్తికేయునితోడ దురం బొనర్ప దొరకొని రంత. 75

క॥ గిరితనయాసూనుఁడు భాస్కరకోటిసమానమైన ♦ చక్రంబు వెసన్
కరమునఁ ద్రిప్పి సముద్ధతిఁ, బరపెన్ దిశ లద్రువ దనుజ♦బలములమీఁదన్. 76

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ జక్రధారాహతిఁ గాళ్లు వ్రేళ్లునుం దునిసిపడువారును, ముక్కులుం జెక్కులుం దెగి యొఱలువారును, వీనులు, జానులును విలూనంబులై పొరలువారును, కరంబులు శిరంబులు ఖండితంబులై దొరఁగు వారును, నై రక్షోబలంబులు మృతిం గాంచె; నాసమయంబున బ్రధ్వస్తంబులైన రథంబులును, ప్రనిహతంబులైన గజాశ్వంబులును, ప్రసృతంబులైన కేతన చామరంబులుం గలిగి దానవబలంబులు మెసవ దండధరునకు నునిచిన రౌప్యభాజనంబునుంబోలె విదళితధవళాతపత్రసమాకీర్ణంబై నృత్యత్కబంధనిచయంబును, నానాపిశాచగణసంకులంబును, బరిభ్రమత్కాకగృధ్రనికరసమాకులంబునునగుచు సంగరాంగణంబు సూపట్టె, 77

తే॥ ఇట్లు దైత్యబలంబుల ♦ నేపణంచి, భానుకోటిసమప్రభా♦భాసి యగుచు
పరిఢవిల్లెడు తచ్చక్ర♦పటిమఁగాంచి, విష్ణుచక్రంబు కంపించి ♦ వినుతిఁ జేసె. 78

వ॥ అంత నా రథాంగంబు పార్వతేయుపాణిపద్మంబున మగుడ చనుదెంచి నిలిచె, నంత శూరపద్ముండు, 79

మ॥ సమరంబందు సమస్తసైన్యములు నా♦శం బొందుటం జూచి చి
త్తమునం దద్భుత మంది పాశుపతమో? ♦ తర్కింప శాపంబొకో
విమతధ్వంసిని శక్తియొక్కొ? యిది భా♦వింపంగఁ గాకున్నచో
సముదంచ ద్రవికోటిదీప్తి నిటులన్ ♦ సంహారముల్ జేయునే? 80

వ॥ అని యిట్లాశ్చర్యంబు నొందుచు శూరపద్ముండు తానొకండ కేవలంబ నిలిచి కోపంబు గదుర మహారవంబును ఘోరతరంబునైన బ్రహ్మాస్త్రంబు బ్రయోగించిన నదియుఁ బ్రహ్మరూపంబునఁ జెలంగుచు నబ్బాహులేయుసన్నిధానంబున కరుదెంచెనంత, దత్కరస్థంబగు శక్తి యయ్యస్త్రంబుఁ గబళించె.

క॥ శూరుఁడంతట వైష్ణవ, నారాచము గుహునిపై ని♦నాద మెసంగన్
ధీరతఁ బఱపిన నదియున్, వారక హరిరూప మొప్ప ♦ వడిజను దేరన్. 82

వ॥ కనుంగొని శక్తియు నిమేషమాత్రంబున దాని భక్షించె; శూరుండు మనంబునం గనలి నిదాఘమేఘంబుపోలె గర్జింపుచుఁ బాశుపతాస్త్రంబు బ్రయోగించిన నదియు బహుమాయారూపంబులతో ధగద్ధగప్రభాజాలంబులు దశదిశలం

గప్ప ననేకమృత్యుభటపిశాచభూతరక్షోభుజంగంబులం గ్రక్కుచు నుక్కుమిగిలి భయంకరంబుగా వచ్చిన గుహుండు లీలామాత్రంబున నయ్యస్త్రంబును గేలం గొనియె; నయ్యెడ, 83

మ॥ వివిధాస్త్రావళి యాజి వ్యర్థమగుటన్ ♦ వీక్షించి శూరుండు శాం
భవబాహాపటువిక్రమంబు మది సం♦భావించి యత్యద్భుతా
ర్ణవమగ్నుండయి నిల్చె నంత గుహుఁడున్ ♦ రక్షోవిభుం జూచి వై
భవ మింపొందగఁ బల్కె నిట్లు నగుచున్ ♦ భాస్వద్వచోవైఖరిన్. 84

ఆ॥ సురల విడువు మనుచు ♦ సొంపొంద నే మున్న, చెప్ప లేదె చెవులఁ ♦ జేర్పవైతి
నీదు లక్షవాహి♦నీబలంబులు ద్రెళ్లె, నీకిరీట మిపుడు ♦ నేలఁ బడియె. 85

తే॥ శూర! యింకనైన విడువుమీ♦సురల నెల్ల, విడువ వేనియు నిజభుజా♦విజయ మెసఁగ
నిన్నుఁ బరిమార్తుఁ బూర్వంబు♦నీయనుజుని, దారకునిఁ గూల్చినట్టులఁ♦దథ్యముగను.

—* కుమారస్వామి విడిచిన శూరుఁడు పలాయితుఁ డగుట *—

వ॥ ఇపుడు దయచేసి నిన్ను విడిచెద ననిన గుహునివచనంబులు విని శూరపద్ముండు తనబలంబు నెదిరిబలంబు నెఱుంగక బాలుం డివ్విధంబునఁ బలుకనగునే యని మనంబున విచారంబు వొడమఁ బురంబునకుం జని నిజబలంబులతోడ మఱల నరుదెంచి యితనితోడఁ గయ్యంబు సేయనగు నని తలంచి మాయారూపంబున నగరంబునకుం జనియె. గుహుండు శక్తిచేత నప్పుడు సంహరించుటకు సమర్థుం డయ్యు నతనిబుద్ధి నెఱుంగఁ దలంచినవాఁడు గాన నూరకుండె; నంత, 86

క॥ హరిముఖ్యసకలదివిజులు, శరజన్ముని గాంచి మ్రొక్కి ♦ సద్వినయమునన్
గరయుగళము ముకుళించుచు, సరభసమునఁ జేసి రెలమి ♦ సంస్తుతుల గడున్. 88

వ॥ దేవా! నీవు సాక్షాత్పరబ్రహ్మంబవు గావున నీలీల లతిమానుషంబులై యుండు, నిద్దురాత్ముని సంహరింప నీ కశక్యంబుగా దైనను వినోదార్థంబు వీని విడిచితివని యనేకవిధంబులఁ బొగడిన వేల్పులం గని మహాసేనుం డిట్లనియె. 89

ఆ॥ దివిజులార! వినుఁడు ♦ తిరిగి యాదనుజుండు, సమరమునకు వచ్చుఁ ♦ జలముతోడ
నప్పు డద్దురాత్ము ♦ నణఁగింతు నాజి, నీయర్థమందు సంశ♦యంబు వలదు. 90

వ॥ అనిన విని సర్వసుపర్వులును, భూతగణంబులును, సేనాధిపతులును, గోలాహలంబులం జెలంగి రయ్యవసరంబున నవసంఖ్యాధికలక్షవీరులగు భూతసైనికులును, విగతసమ్మోహులై కార్తికేయునిసన్నిధానంబునం బ్రమోదంబునం బొదలుచుండి రంత, 91

క॥ సేనానాయకు లందఱు, సేనానియనుజ్ఞ వడసి ♦ శీఘ్రంబున న
ద్దానవపురలుంఠనమున, కానిరి మొగసాలఁ జాల ♦ నార్భటు లులియన్. 92

అమ్మహాధ్వని విని ద్వారపాలకుం డతిఘోరుండనువాఁడు చతురంగబలసమన్వి

తుండై భూతగణంబుల నెదుర్కొని కయ్యం బొనర్చు నెడ దద్బలంబుల క్రొత్తలకు నిలువంజాలక నయ్యసురసైన్యంబులు పరాభవంబుఁ గాంచె. 93

క॥ అతిఘోరుఁడు రోషంబున, నతిఘోర మయోమయంబు♦నగు ముసలం బు
ద్ధతిఁ గొని వైచెను భూత, ప్రతతులు పరువిడ దిగంత♦పటలంబునకున్. 94

క॥ కని యదియు మేఘనాముఁడు, ఘనశైలం బొకటి బూని ♦ కడుఁగోపమునన్
దనుజునిపై నేసిన నా,దనుజుఁడు ముసలంబుచేత ♦ దానిన్ దునిమెన్. 95

వ॥ మఱియు మేఘుం డమోఘంబగు శఱంబు నసురనురంబునం జొన్పిన నతండు మహారౌద్రంబున దష్టాధరుం డగుచు ముసలంబున వాని యురంబు మోదె నంత మేఘుం డతిజవంబున నెగసి కనుంగవ విస్ఫులింగములు సెదరఁ గరతలంబునం గపోలంబులం బగులంజఱచిన నతండు గిరగిరం దిరిగి ధరాతలంబునందొఱఁగె, నంత భూతసైనికులు కోలాహలంబు లొనర్చుచు యోజనోచ్ఛ్రాయంబును, పురాలంకారంబును నగు గోపురంబును బెకలించి సముద్రమధ్యంబున బృందారకులు మందరంబుపోలె బడవైచిన నందున్న దైత్యు లనేకులు హతులైరి. తత్పతనవేగంబున మహాకల్లోలజాలంబులు బురంబుల నావరించె. 96

॥ మఱియు భూతాగ్రణుల్ ♦ మహితవిక్రమలీల, నుత్తరదిక్కున ♦ నున్నతమగు
సాలంబుఁ బడఁద్రోసి ♦ చయ్యనఁ బురిఁ జొచ్చి, భూరినిరర్గళ ♦ స్ఫురణ మెరయ
బహుదైత్యబలముల♦బరిమార్చి గృహముల, రత్నకాంచన వస్తు♦రాసు లెల్లఁ
గోరిక లింపొందఁ ♦ గొల్లలఁగొని వీక, మరలి వేగంబ కు♦మారుఁ జేరి
రంత భగవంతుఁడగు శంక♦రాత్మజుండు, హేమకూటపురంబున ♦ కెలమిఁజనియె
జటులకోలాహలంబులు ♦ సందడిల్ల, సకలనిజసైన్యములతోడ ♦ సత్వరముగ. 97

॥ సురగణంబు లపుడు ♦ సుమవృష్టిఁగురిసెను, దేవదుందుభులును ♦ దివిని మొరసె
గరిమ వందిజనము ♦ కైవార మొనరించె, నాత్మగుణగణంబు ♦ లాదరమున. 98

॥ ఇట్లు గుహుండు హేమకూటపురంబు సేరి నిజభవనంబున నవరత్నసింహాసనాసీనుండై సైనికుల నిజనివాసంబులకుం జన నియోగించి హరి బ్రహ్మాది నిఖిల దివిజగణసేవితపదాంబుజుం డగుచు సుఖం బుండె. 99

॥ అంతట నింగినుండి గిరి♦జాత్మజు దోర్విజయంబుఁ గాంచి య
త్యంతము నిర్భయుం డగుచుఁ ♦ దామరసాప్తుఁడు రాగయుక్తుఁడై
సంతసమొప్ప వారుణది♦శాతరుణీమణిఁ గూడెనో యన
న్నంతయుఁ బశ్చిమాబ్ధిఁ బడి♦యెన్ గళితాంశుకుఁడై రయంబునన్. 100

అట శూరపద్మం డారేయి పద్మకోమలాసమేతుండై మగుడకదనం బొనర్పుటకుఁ జింతింపుచు నిద్రారహితుం డయ్యె; నంత, 101

చ॥ జనకు పరాభవంబుఁ గని • శౌర్యధురీణుఁడు భానుకోపుఁడు
న్నసమున మాయనుం దలఁచి • మంత్రిపురస్సరణం బొనర్చి య
త్యనుపమయుక్తిఁ బాటవ ము • దారతఁ గాంచి విచారఖిన్నతన్
దనరెడు శూరపద్మసద • నంబున కేగి స్వశక్తి నంతయున్. 102

వ॥ ఇట్లని విన్నవించె. 103

క॥ సేనాయుక్తుండ నగుచున్, నానాయుధపాళినై రణంబున వైరిన్
సేన జయింపఁగ నుంటిని, దానవవర! చెప్పనేల • తరలితి నాతోన్? 104

క॥ బాలునితోడను బోరిన, యాలమున జయంబయేని • యపజయమేనిన్
వాలాయం బపయశ మగు, నా లోకంబందు కీర్తి • యబ్బదు సూవే. 105

క॥ అనుమతి నొసఁగుము ప్రఘాతంబునఁ జని వాని జయింతు • భుజబల మొప్పన్
వినియెదవు దూతముఖమునఁ, గనియెదవు ప్రమోద మాత్మఁ • గాంభీర్యనిధీ! 106

క॥ ఉరుతరశౌర్యస్ఫూర్తి, స్ఫురితగతిన్ గెలువ నేని • భండనమందున్
బరగ మగుడి నీకడకే, నరుదేరను తథ్య మిది మహాశౌర్యనిధీ! 107

వ॥ అని పలికిన సుతుని వచనంబులు విని మనంబున సంతసిల్లి శూరపద్ముం డతని కిట్లనియె; పుత్రా! నీవు బాలుండవు సంగరకళాకౌశలపాటవంబులు చాలవు జేసి మహాపరాక్రమాఢ్యుండగు నబ్బాలుతోడం గయ్యంబుసేయ నశక్యుండవై యుండుదుఁ గావున మనపురంబునకుఁ బూర్వంబు దూతభావంబున జనుదెంచిన వీరబాహుని దర్పబలంబులను గదనంబున మదం బడంచి సత్వరంబుగా నరుదె మ్మని తనయున కనుజ్ఞ నొసంగి శూరపద్ముండు నిజగృహంబున సుఖంబుండె, నంత భానుకోపుండు సమరప్రయాణాభిముఖుండై యుండుసమయంబున భూతసైనికులు పురలుంఠనమును, గోపురక్షపణంబును, సకలవస్తుసంగ్రహణంబును, ప్రాకారపతనంబును, నతిఘోరుని సంహారంబును గావించిరని చారులు విన్నవించిన, 108

మ॥ విని కోపంబున భానుకోపుఁడు మయు • న్వేగంబ రావించి చ
య్యనఁ బ్రొల్లింటికిఁ బోలు పట్టణము దీ • వ్యత్ప్రౌఢి నిర్మించఁ బం
చి నియోగించె సహస్రవాహిను లొగిన్ • సేన ల్మహాకాయుతో
వను భగ్నంబగు కోటఁ బ్రోవ నిశిఁ జం • డప్రౌఢి దీపింపఁగన్. 109

వ॥ ఇట్లు నియోగించి భానుకోపుఁడు గృహంబున కరిగె నంత మయుండు పూర్వం బట్ల పురంబు నిర్మించి నిజమందిరంబున కరిగె నంత మహాకాయుండును సేనాసహితుండై యారాత్రి మహాదీపప్రభాజాలనిరస్తతమఃపటలుండై తత్ప్రాకారంబు జాగరూకుండై సావధానంబునం గాచుచుండె. 110

—* భానుకోపుఁడు వీరబాహు నెదిరింప మాయను వేఁడుట *—

తే॥ అంత సూర్యోదయం బైన ♦ యసురసుతుఁడు, కాలకృత్యంబు లెల్లను ♦ గరిమఁ దీర్చి
యలపితామహిమాయఁ దా ♦ నాత్మఁ దలఁచె, నదియు శీఘ్రంబ యచటికి ♦ నరుగుదెంచె.

వ॥ ఇట్లరుగుదెంచిన దాని పదంబుల కెఱఁగి భక్తిపూర్వకంబుగా వినుతించి వీర బాహుకృతం బైన భంగంబు నెఱింగించి కార్యం బెద్ది సేయ ననువగునని విన్నవించిన. 112

ఆ॥ అసురి యనియె నప్పు ♦ డప్పౌత్రుతోడను, బ్రహ్మవిష్ణుముఖసు ♦ పర్వు లెల్ల
మిగుల నార్తులైరి ♦ మీచేతఁ గావున, నిపుడు మీకు విజయ ♦ మెట్టు లగును? 113

వ॥ అని యిట్లు పలుమాఱుం బల్కిన మాయకు శూరసుతుం డిట్లనియె. 114

తే॥ పౌత్రుపై నీకు మదిలోనఁ ♦ బరమకరుణ, గలిగెనేని యిప్పుడు ♦ గదనభూమి
వీరబాహుని గెలువంగ ♦ విపులపటిమ, నాయుధము సంగవలయునో ♦ యంబ! నాకు.

వ॥ అని వేఁడిన భానుకోపునకుఁ బితామహియగు మాయ సమరంబున విమత మోహకరంబగు నస్త్రం బొసంగి నీకిద్దినంబున రణంబున దీనివలన విజయంబగు పొమ్మని పల్కి యమ్మందిరక్కసి యదృశ్యయయ్యె; నంత శూరాత్మజుండు సంతోషంబు దనర ననుపమానంబగు మాయాస్త్రంబును ధనుస్తూణీరంబులును వజ్రసన్నిభంబగు కవచంబును, పవన శమనాగ్ని చంద్రార్కబ్రహ్మవిష్ణు శరంబులును, నస్త్రరాజేశ్వరంబగు పాశుపతాస్త్రంబుఁ గొని వేర్వేర దశసహస్ర వాహినులగు రథ గజ తురంగంబులును, వింశతిసహస్రవాహినులగు కాల్బలం బులును నడతేర మహారవంబులెసంగ సంగరోత్సుకుండగుచు వెడలె నపుడు. 116

సీ॥ పటుతర కాహళ ♦ పటహ భేరీధ్వనుల్, బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బ్రబ్బికొనియె
సైన్యసముద్ధూత ♦ జగతీపరాగముల్, జలజాతమిత్రమం ♦ డలముఁ గప్పె
ఘనవారిధారలఁ ♦ గడు తుండములఁ గ్రోలి, వమథువుల్ సింధుర ♦ వ్రజము గురిసె
నభ్రార్కపథముల ♦ నవలీల లంఘించి, జవమొప్ప సైంధవ ♦ చయము చనియెఁ
జటులరథచక్రనినదముల్ ♦ సందడిల్లె, నగ్నినేత్రులు కృష్ణాంగు ♦ లైన దనుజ
భటులు పటుతరవిక్రమా ♦ ర్భటులు నగుచు, వితతకోలాహలంబుల ♦ వెడలిరెలమి.

చ॥ గజములు తేరులుం హరులు ♦ గాల్వురు గ్రిక్కిరియంగఁ జామర
ధ్వజములు ఛత్రముల్ బహువి ♦ ధంబుల నీడ లిడంగ నయ్యెడం
బ్రజనితమౌ తమం బతుల ♦ భాసితరత్నవిభూషణాయుధ
వ్రజఘనదీధితిచ్ఛటల ♦ వారిత మయ్యె దిగంతరంబులం. 118

వ॥ ఇవ్విధంబున భానుకోపుండు సకలసైన్యంబులతోడఁ జని నిముసమాత్రంబున నిజపురద్వారంబున నిలిచి సహస్రాశ్వముఖుండను దూతం గని యిట్లనియె. 119

క॥ చని వేగ వీరబాహుం, డనియెడి నద్దూతతోడ ♦ నస్మద్వచనం
బును దెల్పుము నే నిప్పుడు, నిను మార్కొన వత్తు నాజి ♦ నిలువు మటంచున్. 120

వ॥ అని పనిచిన నద్దూత సత్వరంబునం జని వీరబాహున కవ్విధం బెఱింగించిన, 121

క॥ విని వీరబాహుఁ డపు డట్లన కానిమ్మని కుతూహ♦లమ్ము దలిర్పన్
బనిచి వెస వాని నంతట, ఘనమతి వీరుండు గుహుని ♦ కడ కరిగి తగన్. 122

ఆ॥ పరమభక్తితోడ ♦ భ్రాతృసమేతుఁడై, ప్రణుతిఁ జేసి చరణ♦పంకజముల
కధికవినయ మొప్ప ♦ నంజలి గావించి, పజ్జనిలిచె నపుడు ♦ భావ మలర. 123

వ॥ అంత సర్వభూతాంతర్యామియగు నక్కార్తికేయుఁ డతని కిట్లనియె. అద్దురాత్ముండు నీతోడఁ గయ్యంబునకుఁ జనుదెంచినవాఁడు గావున నీవు సహస్రవాహినులగు భూతగణంబులఁ గూర్చుకొని సేనాధిపతులగు నష్టాధికలక్షవీరులతోడఁ జని వానితోడ సమరంబునకు సమకట్టు మతండు మాయాస్త్రంబు మీఁపైఁ బ్రయోగించు నయ్యస్త్రంబును మహోజ్జ్వలంబగు మదీయ శక్తి యప్రతిహతంబుఁ గావించునని చెప్పి నియోగించిన వీరబాహుండు స్కందునకు నమస్కరించి రథారూఢుండై భూతగణసింహనాదంబులును, పటహాది వాద్యఘోషంబులును రోదసీకుహరం బాతయు నిండ సంగరాంగణంబుఁ జేరె నంత.

క॥ దానవులు ప్రళయమేఘమహానాదంబులు సెలంగ ♦ నాయుధతతు లెం
తేనియు భూతగణంబులపై నిర్జరసేనపైనఁ ♦ బఱపిరి కడిమిన్. 125

వ॥ ఆసమయంబున విదారితచరణంబులును, విదళితకరంబులును, విలూననాసాపుటకర్ణంబులును, విఖండితశీర్షంబులును, విచ్ఛిన్నకవచంబులును నై భూతసైన్యంబులు దైన్యంబు నొందుచు నేలం గూలుటం గని మహావీరులగు సేనాధిపతులుం దమతమ బలంబులం బురికొల్పికొని దనుజబలంబులపై నురవడించి పోరు ఘోరంబుగా సల్పునెడ నద్దనుజవీరులు దదీయాయుధాఘాతంబుల శిరంబులు కరంబులు దెగి రుధిరంబులు దొఱుఁగ నేలం గూలువారును, శరంబు లురంబులు గాఁడిచనిన బరవశులై కళవళంబాదువారును, సదమదంబుగా గదలమోదినఁ బిండీకృతగాత్రులై మడియువారును, ఖేదంబులఁ బొదలు పాదంబులఁ బట్టి మేదినిం బడిపి డిప్పిరం ద్రిప్పి తెప్పరంబుగా నుప్పరంబున కెగయవైచినఁ దెప్పున నప్పయోనిధిం బడువారును నై యిప్పగిది బహుబలంబులు హతంబు లయ్యె; నంత,

సీ॥ త్రిపురదానవులనుఁ♦దెగటార్చు హరులీల, విజయంబు రాజిల్ల♦వెలయునవియు
బంచాయుధంబులై ♦ బహునీల తనువుల, హరియట్ల దనుజుల ♦ నణచునవియు
నాదికాలము దంష్ట్రి♦హరుసూనుఁడును బోలి, దితిజదంతములు భే♦దించునవియు
గిరివరాకారముల్ ♦ కరివక్త్రములు మీరఁ, గ్రౌంచతారకులట్ల ♦ మించునవియు
నగుచు జెలరేగి భూతంబు♦లద్భుతముగ, నమితవిక్రమధుర్యులై ♦ నసురవరుల
జక్కడంచెను నిస్తుల♦సాహసమున, కదనమున నిట్లు నానాప్ర♦కారములను. 127

—* వీరబాహుభానుకోపుల ద్వితీయయుద్ధము *—

వ॥ మఱియు నజాని శూలంబునం గ్రుచ్చివైచిన మహాభైరవుండునుం బోలె గొన్ని

భూతంబులు సెలంగె. మఱియుం గొన్ని భూతంబులు పరాక్రమసమేతంబులై
దనుజబలంబులం గలంచునెడఁ గొంద ఱసురు లురవణించి పూర్వకాలంబున
హరిబ్రహ్మమల జయించి విక్రమావక్రంబగు చక్రంబునం గూలిన జలంధరు
చందంబున భూతసైనికులచేత హతులై రంత, వీరబాహుండు నిష్ఠురశరాసారం
బులు గురియుచు రక్కసివీరుల నుక్కణంచుటం గని భానుకోపుండు కోపంబు
గదురఁ జాపంబు గుణారావంబు గావించి మహారవాటోపం బెసఁగ సంగరం
బొనర్పఁ దొడంగిన వీరబాహుండును విదారితాసురసమూహుం డగుచు నతని
తోడం దలపడియె; నప్పుడు, 128

చ॥ ఇరువు రొగిం బరస్పరజ♦యేచ్ఛఁ జెలంగ నభంగశౌర్యవి
స్ఫురణల గబ్బిబెబ్బులుల ♦ పోల్కి నిశాతశిలీముఖావళుల్
గురిసిరి తచ్ఛరంబులును ♦ గ్రూరభుజంగములట్ల పోరి భీ
కరతఁ బరస్పరాహతులఁ ♦ గ్రక్కున భంగమునొందె నన్నియున్. 129

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు రథారూఢులై కోలాహలంబు లొనర్చుచు నిమిషమా
త్రంబున ననిమిషలోకంబును, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబులును, సాగరంబులును, దిక్కు
లును, జక్రవాళాచలంబును డాయుచు నత్యద్భుతంబుగ నాలం బొనర్చి రంత,

శా॥ కోపస్ఫూర్తిని భానుకోపుఁడు మహా♦క్రూరంబులౌ విస్ఫుర
ద్రోపంబుల్ గడు వీరబాహునిపయిన్ ♦ దుర్దాంతతన్నాటె నా
టోపం బొప్పఁగ వీరపుంగవుఁడు దో♦ర్ద్రో రోష మెంతేనియున్
దీపింపన్ సమరాంగణంబున లస♦త్తీవ్రప్రతాపంబునన్. 130

మ॥ సునిశాతాస్త్రసహస్రముల్ గురిసి తత్సూతుం బడంగూల్చి కాం
చనరత్నస్ఫురితోన్నతంబు రథమున్ ♦ జక్కాడి, యత్యంతవే
గ నిరస్తానిలసైంధవప్రకరమున్ ♦ ఖండించి యాభీల సిం
హనినాదంబులు జేసె భూనభము ల♦ల్లాడన్ జయాభ్యున్నతిన్. 131

వ॥ అంత దైత్యుండు వేఱొక్కరథం బెక్కి శరాసనంబున శరంబులు సంధించునంత
లోన నవ్వీరబాహుండు దద్భుజాంతరంబున శరసహస్రంబులు గీలు కొల్ప నది
గనుంగొని భూతంబులు కోలాహలంబు లొనర్చి మించె; 132

ఉ॥ అత్తఱి భానుకోపుఁడు మ♦హాగ్రహ మొప్పఁగ వారుణాస్త్ర ము
ద్వృత్తిని బూని వైవ నది ♦ దిక్తటమున్ నభమున్ జగంబు లు
ద్వృత్తరలీలఁ గప్పి కడు ♦ నంబుధు లేడును ఘూర్ణిలంగ, భా
స్వత్తమఘోష మొప్ప వెస♦వచ్చె భయంపడ భూతసంతతుల్. 133

వ॥ ఇట్లుఁ వచ్చిన గనుంగొని వీరబాహుండు, 134

ఉ॥ ఒక్కెడ విస్ఫులింగములు ♦ నొక్కెడ మంటలు, ధూమ మొక్కచో
నొక్కెడ దీప్తి ఘోషములు ♦ నొక్కెడ నిండ, నదీసముద్రముల్

గ్రక్కున ఘోషిలంగ భువి గంపమునొందఁ జలింపఁ దారకల్
మిక్కిలి పావకాస్త్రము సమిద్ధరుచిన్ బఱపెన్ సముద్ధతిన్. 135

వ॥ ఇట్లు పరపిన నది యవ్వారుణాస్త్రంబు వారించి భానుకోపునిం డాసిన నద్దను
జుండు గనుంగొని వాయవ్యాస్త్రంబు సంగుడ్చె నంత నదియును లోకంబులు
భయోద్రేకంబు నొంద నేరికిని దుర్నిరీక్ష్యంబై మహాసంరావభీషణంబు నగుచు
నాగ్నేయంబు నాక్రమించి యవ్వీరాగ్రణిపైఁ బరతెంచు నెడ, 136

మ॥ కడుకోపంబున వీరబాహుఁడు మహోగ్రంబైన నాగాస్త్రమున్
విడిచెన్ భీషణరావ మొప్ప నదియున్ విశ్వంబు నిండారఁగా
పడగల్ విప్పి మహాగ్నికీల లడరన్ బల్మారు నిశ్వాసముల్
గడలన్ గ్రమ్మఁగ నేగుదెంచి యవలీలన్ మ్రింగె వాయవ్యమున్. 137

వ॥ అంత భానుకోపుండు దానింగని గారుడాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన నదియు
ననేకతార్క్ష్యరూపంబులతోడఁ జని గరుద్వాతఘాతంబులై నాగవ్రాతంబులు
తూలంబులకరణి గగనంబునం దూల సరిత్సాగరంబులు కలంకంబొంద నిజతుం
డంబున నప్పన్నగాస్త్రంబు విదళించె నప్పుడు. 138

మ॥ అతులస్థేముఁడు వీరబాహుఁడు నితాంతామర్షదుర్దాంతతన్
బ్రతిరోధించుచు వెండియున్ నిజభుజాపాండిత్య మేపారగా
నతిభీమం బతిశౌర్యధామ మనివార్యత్రాససంధాయకం
బతిదీప్తంబు వృషాస్త్రమున్ బఱపె నత్యంతంబు ఘోరంబుగన్. 139

సీ॥ గళనిరర్గళరణద్ఘంటాగణత్కార, ఘనకింకిణీధ్వనుల్ గడల మ్రోయఁ
గులధారుణీధరకూటపాటనమహా, పటుతుంగశృంగముల్ భాసిలంగ
సప్తపారావార సంక్షోభకరచల, ద్వాలజాతానిల వ్రాత మడరఁ
గకుబంత మదదంతి కర్ణతాళవిదార, నిష్ఠురధ్వానముల్ నివ్వటిలఁగ
జటులఖురపుటఘాతసంజాయమాన, బహురజోవ్రజ మర్కబింబంబుఁ గప్ప
దనుజసైన్యంబులెల్లను దల్లడిల్ల, నావృషాస్త్రంబు చనుదెంచె నతులమహిమ. 140

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచి పతంగాస్త్రంబునుఁ గబళించి వితథంబు గావించి దానవుం గది
యంజనిన నంత నద్దానవుండు రౌద్రోద్రేకంబున యామ్యబ్రాహ్మ్యంబులు
నమంత్రకంబులుగాఁ బ్రయోగించిన నవియు మహాఘోషంబుగా నిర్ఘోషింపుచు
నరుదెంచి యావృషాస్త్రంబును గాంచి భయకంపితంబులై ప్రణామంబు లొనర్చి
యథామార్గంబునం జనియె; మఱియు నసురుండు మహాదారుణంబగు నారా
యణాస్త్రంబుఁ బరపిన నదియు ననేక నారాయణాకారంబును, ధృతపంచా
యుధంబును, యతి భీమంబు నగుచు మహాజవంబునం జనుదెంచి వృషాస్త్రం
బుతోఁ బోరుచున్నఁ గని దానిపై వీరబాహుండు వీరభద్రాస్త్రంబుఁ బ్రయో
గించిన నయ్యస్త్రం బనేకకోటివీరభద్రపరివృతం బగుచు, 141

మ॥ కడురోషంబున నాకసంబు వణఁకన్ ♦ గంపింప భూభాగముల్
జడధుల్ ఘూర్ణిల భూధరంబు లదరన్ ♦ జండప్రచండోద్ధతిన్
మిడిగుఱ్ఱులం బ్రళయాగ్నికీల లడరన్ ♦ భీమాట్టహాసంబుతో
వడి నేతెంచె మహాగ్రమై కిలకిల♦ధ్వానంబులున్ మీఱఁగన్. 142

వ॥ ఇట్లేతెంచి నారాయణాస్త్రంబు నివారించి యరుగుదెంచు దానిం గని, 143

ఆ॥ అంతభానుకోపుఁ ♦ డధికరోషంబునఁ, బాశుపతముఁ బఱపెఁ ♦ బ్రౌఢిమీఱ
వీరబాహుఁడదియు ♦ వీక్షించి వేగంబ, యదియె విడిచె శౌర్య♦మతిశయిల్ల. 144

వ॥ అపు డా పాశుపతాస్త్రంబు లుభయంబులును, విజృంభితప్రళయదహనసంరంభభీషణంబులు నుజ్జ్వలితసంవర్తసమయమహానలజ్వాలాభీలంబులు నుద్ధ్వాంతహాలాహలభయదంబులు నుదీర్ణవిలయమహార్ణవంబులు నుద్భూతకల్పాంతపుష్కలావర్తకాంభోధరంబులును, శృంఖలవిహారద్భూతప్రేతపిశాచనిచయంబులు నుదయదనంతాద్యష్టనాగేంద్రసముజ్జ్వలంబులు నుదంచితాఖువాహనగణనాథగణసమాకులంబులు నురుమోహాకారకంబులు నుదగ్రదంష్ట్రాకరాళముఖమృత్యుగణభీకరంబులు నుత్పాదిత మహానృసింహశరభసముదయ భయానకంబులు నుద్దీపితఖట్వాంగ ముసల ముద్గల భిండివాల ముసుండిక పరిఘ తోమర శతఘ్ని ప్రాస బాణ టంకాంకుశ గదా శక్తి చాప పాశ కుఠార త్రిశిఖా కరవాల హరిదిశీప్రముఖ నిఖిలాయుధభాసమానంబులు నుత్తుంగభూత పిశాచ సింహ శార్దూల శరభ శతాంగ మాతంగ తురంగ వృషభ విమానాద్యనేకవాహనారూఢ నానారుద్రగణపరివేష్టితంబులు నున్నిద్రభద్రబ్రాహ్మ్య పౌరందర వారుణ వాయవ్య యామ్యాదిమహాస్త్రపరివృతంబులు నుద్వేలగర్జాభర్జమాన జగజ్జాలంబులు నున్మీలితపరాక్రమంబులు నగుచు ఘోరంబుగా బరస్పరంబు పోరిన నయ్యుద్ధంబు పరిశుష్యన్నదీసముద్రంబును, బరిదహ్యమానభూనభోంతరంబును, బ్రకంపితదిగంతదంతావళంబును, బ్రశమితౌర్వానలజ్వాలారవంబును, బరిభూతజంఝామరుద్ఘోషంబును, బరిత్రస్తపన్నగరాజాదివరాహకూర్మంబును, బరిధూయమాననానాజంతువిరచితహాహాకారంబును, బరితప్యమానతారాగ్రహంబును, బరిస్ఫోటితాజాండకటాహంబును, బ్రతిముహుర్భయాకులజలజాలయాస్వయంపరిరంభజనార్దనంబును, బతిసమాగమనిరంతరాసక్తమునిపత్నీకదంబంబును నయ్యె; నయ్యెడఁ బ్రళయకాలంబునంబోలె ననేకసైన్యంబులు హతంబు లయ్యె; భీషణభీషణంబును, మోహకమోహకంబును, మృత్యుమృత్యుప్రదంబును, సర్వభూతభయావహంబును నగు నమ్మహాస్త్రఘోషంబాకర్ణించి శూరపురనివాసులగు శూరులందఱు భయభ్రాంతులైరప్పుడు,

క॥ ఇది యేమొకో యని శూరుఁడు, మదిని విచారంబునొంది ♦ మసలక వేగం
బది యరయుటకై దూతను, బదపడిపుత్తెంచెఁ గార్య♦ఘటిమ దలిర్పన్. 146

వ॥ అంత నద్భూతవృత్తాంతంబు నంతయు నెఱింగివచ్చి శూరునితోఁ జెప్పిన, 147

క॥ శూరుం డిట్లని పల్కెను, వారలతో వీరబాహు ♦ వరశౌర్యకళా
ధౌరేయు దూతయని యాతీరుఁదలంచితి నొకింత ♦ తెలియక మదిలోన్. 148

వ॥ అని ప్రశంసించుచుండె నంత నప్పాశుపతాస్త్రంబు లట్లతిభయంకరంబులుగాఁ
బోరి తమసమరంబున లోకంబులకుఁ బ్రళయం బగునని తలంచి నివృత్తంబులై
పరిహార్తలం జెందినఁ గనుంగొని దేవతలు మానంబున నూరకుండి రంత, 149

—* భానుకోపుఁడు వీరబాహ్వాదుల మోసముచే సముద్రమున ద్రోయుట *—

తే॥ భానుకోపుండు విధ్వస్త ♦ సేనుఁడగుచుఁ, గపటమునఁజనియభ్రమా ♦ర్గముననుండె
దత్ప్రలాయనమెఱిఁగిభూ ♦తములగములు, జటులకోలాహలంబులు ♦ సలిపెఁ బెలుచ.

క॥ దానవుఁడు గగనపథమునఁ, గానఁబడక్ భీతిచేతఁ ♦ గడుఁదోలఁగెన నా
భానుండప్పుడు విగళ, ద్భానుండై పడియె నపర ♦ పాథోనిధిలోన్. 151

ఆ॥ అఖిలవీరులంత ♦ నలభూతతతితోడ, శివకుమారునంఘ్రి ♦ సేవఁ జేసి
యెల్లివత్తమనుచు ♦ నీప్సిత మలరంగఁ, జని వసించిరెలమి ♦ స్వస్థులగుచు. 152

వ॥ ఇట్లు జయంబుఁగాంచి భూతసైనికు లరుగుట గనుంగొని భానుకోపుండు దురంత
చింతాక్రాంతుఁడై, 153

క॥ ఇపుడే నూరకపోయిన, నపజయమగుననుచు మగుడ ♦ నలమాయాస్త్ర బపరి
మితమోహాకరమును నిపుణుండై పఱపె భూ ♦ తనిచయముమీఁదన్. 154

వ॥ అదియును గల్పాంతఘనాఘననిర్ఘోషభీషణంబై యనేకాదిత్యసంకాశంబగుచు
నరుగుదెంచి సకలసేనాపతులతోడ భూతగణంబుల మూర్ఛాక్రాంతులం జేసి బం
ధించి శుద్ధోదకార్ణవమధ్యంబునఁ బడవైచె నంత సంతోషంబున భానుకో
పుండు తండ్రిసముఖంబునకుం జని, 155

క॥ వైరిని జయించివచ్చితి, వారధిఁ ద్రోచితిని వీర ♦ వర్గము నెల్లన్
ఘోరాజి నల్లి బాలుని, బీరం బణఁగింతు బాహు ♦ వీర్యం బెసఁగన్. 156

వ॥ మఱియు, 157

క॥ వారిజభవాది దివిజులఁ, గారాగృహబద్ధులుగను ♦ గావింతును నా
—శూరుఁడు విని సుతువచనము, భూరికుతూహలము మదిని ♦ బొదలంగ దయన్.

వ॥ అతనిం గౌగిటంజేర్చి శిరంబు మూర్కొని చెంగటం గూర్చుండ నియోగించి
రత్నకోటీరాద్యనేకదివ్యభూషణంబు లొసంగి ప్రియంబు సెప్పి యెల్లి సకల
దేవతల మదీయాజ్ఞఁ జయించుమని యాదరించె; నంత నతనియనుజ్ఞను భాను
కోపుండు గృహంబునకుం జనియె; నట విబుధులు విషణ్ణహృదయులై వీరుల
విపద్దశ విన్నవించుటకు గుహునవిధంబుఁ జేరి రంతకు మున్న నారదుచేత విదిత
వృత్తాంతుండై, 159

—* కుమారుండు వీరబాహ్వాదుల సముద్రమునుండి లేవదీయుట *—

క॥ శివసూనుఁ డపుడు మాయాస్త్రవిముక్తినిఁజేసి వీర ♦ సంఘంబు నిలన్
జవమునఁ దోడ్కొని రమ్మని, రవికోటిద్యుతిని శక్తి ♦ రహి ననుపుటయున్. 160

మ॥ ప్రళయాంభోధరవిస్ఫురతులిశ శుం♦భద్ఘోషసంరంభమున్
వెలయన్ గాఢతమాంధకారపటలీ ♦ విధ్వంసనాభీలమై
జ్వలదుద్వేలవిషాగ్నికీల లడరన్ ♦ ఝుంఝూమరుద్వాతముల్
బలు ఘోషింపఁగ లోకసంఘములు కం♦పంబొంద నెం తేనియున్. 161

క॥ రవి చంద్ర విష్ణు పద్మజ పవనాగ్ని కృతాంత వజ్ర ♦ వరుణాస్త్రంబుల్
స్తవము లొనర్చుచుఁ దోడన, యవిరళగతి రాగ భీమ♦నార్భటు లొప్పన్. 162

వ॥ సత్వరంబుగా శక్తి చనుదెంచ నద్దానిం గని సముద్రుండు భయకంపితవిగ్రహుండగుచు నాచేయు నపరాధం బొక్కింతయైనం గలదే; నీకు రక్షణీయుండ నని స్తుతిశతంబులు సేయుచు ననేకదండప్రణామంబు లాచరించిన, 163

క॥ శరనిధిని మనిచి మాయా, పరిమోహితమైన వీర♦వర్గము లేపెన్
వరపటిమ శక్తి యంతట, నురుబలు లవ్వీరు లబ్ధి ♦ నుత్థితు లగుచున్. 164

వ॥ సకలలోకపావనియగు యాశక్తిం గని ప్రణమిల్లి పూర్వకాలంబునఁ దారకమాయామోహితులగు మమ్ము సంరక్షించి తిప్పు డిమ్మహాపదవలనఁ గాచితి నీకెయ్యది ప్రత్యుపకృతి సేయంగలవారమని స్తుతించిన, శక్తి వారల కిట్లనియె.

క॥ వెస దనుజునిమాయాస్త్రం, బసదృశమహిమన్ బోకార్చి ♦ యందఱ మిము నిం
పెసఁగఁగఁ దోడ్తొని రమ్మని, పొసఁగ ననుం బనిచె గుహుఁడు ♦ భూరికరుణతోన్.

వ॥ అది గావున మీర లరుదెండని పల్కి యప్పుడ మరలి గుహుం జేరె. 167

ఆ॥ వీరబాహుఁ డపుడు ♦ వీరుల సేనా, ధిపతులఁజూచి పలికె ♦ దితిజపురము
క్రోశమాత్ర మిటకుఁ ♦ గ్రూరత దానవుఁ, డందు నుండు దర్ప ♦ మతిశయిల్ల. 168

వ॥ వాఁడు సకలనిలింపుల మోహింపంజేసె నిప్పుడప్పట్టణంబు సొచ్చి లుంఠనంబు జేసి యనలంబు దరికొల్పిన దాన నలిగి దానవుం డరుదెంచు నప్పు డబ్భానుకోపు రూపుమాపెద; నట్లుగానిచో శరశరాసనయుక్తుండనై యగ్నిప్రవేశంబుఁ జేసెద ననవుడు, 169

తే॥ వీరబాహునివిధమున ♦ వీరవరులు, భానుకోపుని బరిమార్పఁ ♦ బ్రతినవట్టి
సారెకోలాహలంబులు ♦ సందడిల్ల, దితిజనగరంబు పశ్చిమ ♦ దిశకుఁ జనఁగ. 170

మ॥ వరసింహాసనరూఢుఁ డంత కవిభా♦స్వద్దీపజాలుండు భా
స్వరమాయాతనయుండు వ్యాఘ్రముఖుఁడన్ ♦ ద్వారక్షకుఁడొప్ప ద
ద్గురుకోలాహల మాలకించి మదిలోఁ ♦ గోపంబు దీపింప, వి
స్ఫురణన్ సైన్యసమేతుఁడై వెడలి యా ♦ భూతాళిపై వచ్చినన్. 171

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతసైనికులు సమరసన్నద్ధులై యురవణించి వివిధాయుధంబులును, మహీధర మహీరుహశోపలంబులును, రోషణ భీషణులగుచు, నొక్కపెట్టఁ బ్రయోగించిన ననేకులగు దనుజులు రుధిరంబు దొఱఁగ నేలంగూలి రప్పడది గని వ్యాఘ్రవక్త్రుం డలుకవొడమినమనంబున వెడలి శూలంబునఁ దత్పర్వతవృక్షోపలంబులు విదళించి కోలాహలంబు లొనర్చె. 172

ఉ॥ అంతట భూతసైన్యవిభుఁ ♦ డద్భుతశౌర్యుఁడు సింహుఁ డార్చి క
ల్పాంతపయోదఘోషముల ♦ నాజికి రాఁ గని వానిమీఁద న
త్యంతము శూలముం బరపె ♦ దైత్యుఁడు వాఁడును దైత్యుమీఁద దు
ర్దాంతత శూల మేసె నవి ♦ దాకి పరస్పర మొందె భగ్నతన్. 173

వ॥ అంత. 174

తే॥ సింహుఁ డురుశౌర్యనిర్జిత♦సింహుఁ డగుచు
వ్యాఘ్రవక్త్రుని బడఁగూల్చె ♦ నవనిమీఁద
విరులు వర్షించె నప్పుడు ♦ విబుధగణము
వీరబాహుండు సంతోష ♦ వీచిఁ దేలె. 175

—* వీరబాహ్వాదులు శూరపద్ముని పురంబు ధ్వంసముఁ జేయుట *—

వ॥ తదనంతరంబు సకలభూతవీరులు పరాక్రమోదారు లగుచు నప్పురంబునం బ్రాకారగోపురంబులఁ బడఁగూల్చినఁ దత్పతనంబున దత్రత్యులగు దైత్యులనేకులు హతులై రప్పుడు మఱియు నప్పట్టణంబు రాజవీధులు సొచ్చి చెచ్చెర రక్కసులం జక్కాడి యనేకగోపురవిమానసదనంబుల నిర్మూలనంబు సేసి యార్పుచు నెదురైన చతురంగబలంబులఁ బీచ మడంచుచు విజృంభించి రంత,

తే॥ వీరబాహుండు కోపంబు ♦ విస్తరిలఁగఁ, బవనపావకబాణముల్ ♦ పటిమఁ దొడఁగి, యేకకాలంబునందు దై♦త్యేంద్రపురము, నిర్దహింపంగఁ బఱపెను ♦ నిర్దయతను.

వ॥ అంత నగ్నిదేవుం డసురపురంబు దహించుటకు భయంపడి చింతాక్రాంతుం డగుచు నొక్కింతసే పూరకుండ వీరబాహుండు మత్ప్రయోక్త యగు; నాకు భయంబు నొందం గారణమేమని ధైర్యం బవలంబించి మహారవంబు లడర జ్వాలామాలావృతుం డగుచు నగరంబంతయు దహింపందొడంగిన నప్పుడు, జ్వాలామాలికలకు వాకసంబున గ్రహనక్షత్రంబులు పరిభ్రమించె; నిశాంతంబులు విడిచి దనుజ లాశాంతరంబులకుఁ బఱువులిడి రది గనుంగొని దూతలు శూరపద్మునన్నిధిం జేరి యిట్లనిరి. 178

క॥ వరబలుఁడు భానుకోపుఁడు, పురిచేరినయంత వీర♦భూతగణంబుల్
శరధి శరజన్మశక్తిని, పరివర్జితమోహు లగుచుఁ ♦ బటుబల మొప్పన్. 179

వ॥ భవత్పురంబుపై నురవణించి వ్యాఘ్రముఖ వక్త్రముఖులగు ననేకదైత్యులం బరి

మార్చి దశసహస్రయోజనపరిమితంబగు పట్టణం బకలంబునభస్మీభూతంబుగావించి రిప్పటికి నయ్యనలంబు శమింపదయ్యె; ననవుడు త్రైలోక్యముందు దద్వచనంబులు విని రోషకషాయితేక్షణుం డగుచు నాక్షణంబ వహ్నిప్రశమనార్థంబు మహోన్నతంబులగు మేఘరాజంబుల నియోగించిన, 180

మ॥ అవి యెంతేనియు గాంతరూపముల నుద్యత్ప్రౌఢిఁ జూపట్టి య
గ్గివి నేమర్గ బ్రశమింపఁజేసిన శిఖి ♦ ధీరుండు వీరుం డితం
డు వధించుర్గ మఱి చేయకున్న దనుజుం♦డుర్గ శృంఖలాబద్ధులర్గ
భువి గావించును మన్ము ఖేదములర్గ ♦ మూలమ్ము లీకార్యముల్. 181

వ॥ అని చింతించి దురాత్మకుండగు నీయసురచే గారాగృహబద్ధులగుటకంటె జగత్కర్తయగు నిమ్మహామహుని చేత నిధనంబు మేలని నిశ్చయించి యజ్జలధరంబులు గర్జారవంబు లొనర్చుచు జగం బంతయు గాఢాంధకారావృతంబు గావించి కార్కొని మిన్నుఁ దన్నిపన్ని యెడతెగని జలధారలు భోరునఁ వర్షించుచు నప్పావకు నుపశమింపఁ జేసె; 182

గీ॥ అంత వీరబాహుఁ♦డది గాంచి మాయచే, దానవేంద్రచోది♦తంబు లైన
ప్రళయకాలమేఘ♦పటలంబులోయని, లోలహృదయుఁడగుచు ♦ జాలినొందె.

వ॥ తదనంతరం బా గానవిద్యావిశారదుండగు నారదుం డతనికడకుంజని శూరప్రేరితంబులగుచు నిమ్మహాజలధరంబులు సంవర్తకారంభంబులై వర్షించు నట్లగుటం జేసి తత్ప్రశమనార్థంబుగా నీవు బాడబాస్త్రంబుఁ బ్రయోగింపవలయునని చెప్పి చనియె. 184

తే॥ వీరబాహుండు ధైర్యంబు♦వి స్తరిలఁగ, బాడబాస్త్రంబువరపెనో♦పటిమ మెఱయ
నదియు జ్వాలావళీవృతం♦బగుచు వేగఁ, దజ్జలంబులు గ్రోలె ను♦దారపటిమ.

వ॥ అంత నమ్మహాజలధరంబులు నిస్సారంబులగుచుఁ గొన్ని ధరాతలంబునఁ బడియె; గొన్ని గుహునామస్తవంబునఁ బ్రాప్తబలంబులగుచుసముద్రంబునొందె; నయ్యవసరంబున సురలు విరులను గుఱిసిరి, యచ్చర లాడిరి, గంధర్వులుబాడిరి, సకలజగజ్జనంబులు సంతోషంబునం బొదలిరి. 186

క॥ దూతముఖంబున శూరుం, డేతద్వృత్తాంతమెల్ల ♦ నెఱిఁగి మది సము
ద్భూతంబగు కోపంబున, సూతునిఁ గని రథముఁ దేఱ♦ సూచించుటయుర్గ. 187

—✻ హిరణ్యుండు తండ్రియగుశూరునకు హితంబుసెప్పుట ✻—

వ॥ ఆసమయంబున మహామాయావియు మహాబలసంపన్నుండును, ప్రజ్ఞావిచక్షణుండును, పాతాళరక్షకుండును, త్రిశిరస్కుండును, హిరణ్యానామకుండునగుతనయుండు శూరపద్మునిముఖంబున కేగి ప్రణమిల్లి వినయంబున నిట్లనియె. 188

చ॥ సురగణమెల్ల బాధలను ♦ సురిక్కఁగ జేయుటఁజేసి యాయువు
న్నిరియు బలంబు వాయు నిది ♦ సిద్ధము సెప్పెడిదేమి దానవా

తక్కరమున కిప్పు డైవగతి ♦ తప్పినయట్లనఁ గానవచ్చె దు
ష్కరమగు కార్యమింక జన♦కా! విను పల్కెద నొక్కవాక్యముల్. 189

క॥ సుర లేతావత్కాలము, కరము మహాపదల జగతిఁ ♦ గాసిలిరిపు డా
హరసుతుఁడు వారి నందఱఁ, గరుణాలోకమునఁ బ్రోవఁ♦గా జనుదెంచెన్. 190

వ॥ వినుము హరిబ్రహ్మాది విజయంబు మన కీశ్వరవరంబువలనఁగదా యట్ల బలం బిచ్చిన యమ్మహాదేవునకు మగుడ మనబలంబు హరింప దొడ్డభారంబా? శివాజ్ఞాను వర్తులగు సుజనులు శుభంబులు వడయుటయుఁ దదాజ్ఞ నుల్లంఘించు దుర్జనులు దుర్గతిం గాంచుటయు సత్యంబని నీ వెఱుంగవే? మున్ను మహాబలపరాక్రములగు త్రిపురాసురులును, గజాంధక, జలంధర, షండవ్యాఘ్రాసురులును, మదనుండును, నంతకుండును, మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామనులును, పంచరావణప్రముఖులును, శివాజ్ఞోల్లంఘనంబునం జేసిగాదె నశించిరి? గంగాగర్వాపహరణంబును, కాలకూటభక్షణంబును, యింద్రదోర్భంజనంబును, పితామహ శిరఃకృంతనంబును, హరిరక్తపానంబును, కపాలమాలికాధారణంబును, నజీర్ణ రూపాపస్మారపాదాధఃకరణంబును, నివి యాదిగాగల మహాదేవు కృత్యంబులు సంభావ్యంబులై యుండుగావున, 191

క॥ అతనికుమారునితోడను, బ్రతికూలించుటయు ధర్మ♦పద్ధతియగునే
దితిజాధీశ్వర! బాలుం, డితఁడీశ్వరరూపమనుచు ♦ నెన్నుము మదిలోన్. 192

సీ॥ విశ్వరూపముఁ జూపె♦ వెలయంగఁ దనమేన, నజుని కారాగృహం♦బందు నిలిపె
నాకులు భయమంద ♦ లోకసృష్టియొనర్చె, నాదికోలము దంష్ట్ర♦నడచివైచెఁ
దారకు నీసహో♦దరు నుక్కడంగించెఁ, గ్రౌంచాచలము భూరి♦గరిమఁ ద్రుంచె
చాలు దన్మందహాసము ♦ జగంబు లణంప, నితని బాలుఁడని ♦ యెంచఁదగునె?
యడుమహేశ్వరుండు ♦ గాంగేయ కార్తికే,యాదినాముఁడగుచు ♦ నవతరించె
నితని కీశ్వరునకు ♦ నెలమి భేదంబుగా, బల్కుదురు విమూఢ♦భావు లగుచు.
తే॥ స్వాదుజలవార్ధిఁబడియును♦స్వామిశక్తి, విగతమోహుండునగుచును♦మగుడివచ్చె
వీరబాహుండుబోరిలో♦వీనిచేత, దితిజుఁడెవఁడైననిటమీఁద♦బ్రతుకఁగలఁడె? 194

క॥ దేవాస్త్రంబుల నెవ్వాఁ, డావంతయు భయములేక ♦ నలరెడు రణమం
దావీరు దూతయమర్కన్, నీవాత్మ దలంపనగునె ♦ నిర్జరవైరీ! 195

తే॥ మఱియునాతండుఖండన♦మండనమున భాను, కోపునిదరిమె దో♦ర్బలము మెఱయ
దానవుల నేకులను మహో♦ద్ధతినడంచె, నగరమును గాల్చె నిర్మూల♦నంబుగాఁగ. 196

చ॥ అతని నెదిర్చి సంగరము♦నందుఁ బ్రతాపముఁ జూప గ్రివ్యభు
క్ప్రితతులలోన నొక్కరుని ♦ గానము తత్ప్రభుడైన పార్వతీ
సుతు నెదిరింప నెవ్వరికి ♦ జొప్పడు? నీవిఁక దత్పదాబ్జముల్
సతతము గొల్వ విబుధ♦సంఘము బంధవిముక్తిఁ జేయుమీ. 197

వ॥ ఈయర్థంబు భగవంతుండగు నతఁడు మున్నె దూతముఖంబున నీకెఱింగించె నది విన్నవైతి విప్పుడేనియు నతనికిఁ గోపంబు వుట్టకయ మున్న నివ్వేల్పుల విడిచి నమస్కరింపు మట్లైన బాహులేయుండు ప్రసన్నుం డగుచు మన యభీష్టంబు లొసంగి సకలసేనాసమేతుం డై మగుడ జనునని బహువిధంబులుగా హిరణ్యుండు దెలియఁ బలికిన శూరుండు కోపస్ఫురితాధరుండగుచు, బొమముడిపాటు వాటింప నిట్లనియె. 198

తే॥ ఏమిపల్కెదు భ్రాంత! నీ♦విబ్బ్రధమునఁ, బండితమ్మన్యుఁడవు నీదు♦ప్రజ్ఞచాలు శత్రుఁడగుబాలునా మ్రోల♦జాలఁ బొగడ, నీకు నెవ్వాఁడుబోధించె♦నిజముసెప్పుమ.

వ॥ ఈక్షణంబ వానిని వధించెద; మదైశ్వర్యబలశౌర్యంబులు నిత్యంబు లగుట నీవెఱుంగవే? మధుసూదనుండు మత్సహోదరునిపైఁ జక్రంబు వఱపిన నతనికి భూషణం బగుటం జేసి హరి పలాయనంబు నొందె; బ్రహ్మయు, బుత్త్రులతోడ మత్కృపచేతం బ్రతిదినంబును దినశుద్ధిం జెప్పుచుండు; నింద్రాదిదేవతలందఱు మాలఁగొని తెచ్చి నా కుపాయనంబుగా నొసంగుచు నిరంతరంబు నన్ను గొల్తు రింతియకాని మద్విరోధంబు వాటింప నేర్తురే? నీవు దానవ కులరీతి నించుకేనియు నెఱుంగక మూఢబుద్ధింజేసి యిట్లాడందగునే ? యింక నీ విబ్బ్రధంబునం బల్కిన నాచేత హతుండ వయ్యెదు నిజంబని పల్కిన, 200

—♦ హితము వినని జనకాజ్ఞ హిరణ్యుండు యుద్ధమున కేగుట ♦—

ఆ॥ తండ్రిపల్కు లిట్లు ♦ తద్దయు నాలించి, యలహిరణ్యనాముఁ ♦ డాత్మలోనఁ దాపమందియితఁడు♦ దనమాటవినఁడయ్యె, ఘటితమయ్యె నాశ♦కాలమిపుడు. 201

వ॥ ఇంక నితని మనోరథానుసారంబుగ నుడువవలయునని నిశ్చయించి యిట్లనియె. 202

క॥ క్షమియింపు మదపరాధము, సమధికభవదీయధైర్య ♦ శౌర్యస్ఫురణ క్రమ మరయఁగ నిట్లాడితి, సమరంబున కనుపు నన్ను ♦ సాహసపటిమన్. 203

వ॥ ఇప్పుడేను సని సకలసేనాసమేతంబుగా నిర్భరమదుండగు నర్భకుం జయించి వచ్చెద; నేతజ్జయంబు నాకు దుర్లభంబు గాదని పల్కి తండ్రికి బ్రణమిల్లి యతని యనుమతిం గైకొని హిరణ్యుండు నిజగృహంబున కరిగె; సహస్రసంఖ్యాకులగు నాత్మజులతోడ రణోద్యుక్తుండై దివ్యాంబరాభరణభూషితుండును, ద్రోణ ప్రసూనమాలికాలంకృతకంఠుండును, సహస్ర హర్యక్షసంబంధసమున్నతరథా రూఢుండును, సహస్రసంఖ్యసేనాసమేతుండును నై నిజవిలాసంబు పురీవిలాసి నులమానసంబులకు నుల్లాసంబు సంపాదింప నగరంబు వెడలె; నయ్యవసరంబున నెనిమిదివాహినులు రథంబులు , నన్నియ గజంబులు, ద్వాశతాధిక సహస్రవాహి నులు, హయంబులు, తావత్సంఖ్యాకంబులు కాల్బలంబులు దోడ నరుదెంచె నయ్యవసరంబున, 204

తే॥ ప్రళయకాలాబ్ధి కల్లోల ◆ పటలజనిత
భూరి ఘోషంబులట్లన ◆ భేరి పటహ
కాహళారావములు మ్రోసె ◆ ఘనతరముగ
సైన్య ధుతపాంసుచయము భా◆స్కరుఁ గప్పె. 205

వ॥ ఇట్లు శూరాత్మజుండు క్షణమాత్రంబున వీరునికటంబునుం జేరి, నిజపురంబు విశీర్ణకంబగుటయుం గని కనలుచు, బలంబు నాల్గుభాగంబులు గావించి, సహస్ర వాహినీ సంఖ్యంబులు వేర్వేర నలుదెసల నియోగించి, నిజబలంబుతోడ వీరబాహున కభిముఖుండై వచ్చెనంత, 206

ఆ॥ వీరబాహుఁ డతని ◆ వీక్షించి వీఁడెవ్వఁ, డనుచు వికలుఁడయ్యె ◆ నాత్మలోన
నపుడు బ్రహ్మపుత్రుఁ ◆ డగు నారదుఁడు వచ్చి, వేగఁ దెల్పె వానివృత్తమెల్ల.

వ॥ అంత వీరబాహుండును తనబలంబులు పభజించి నలుగడల నిర్దేశించి మూల బలంబులతోడ నిష్ఠురంబుగా సింహనాదం బొనర్చుచు హిరణ్యుతోడఁ బవరంబు సేయుట కభిముఖుండయ్యె; నయ్యెడ మునుకులుగ మొనసి దండనాథులు, దొరలు, సోదరులు, సామంతులుఁ దమతమ బలంబులం బురికొల్పుకొని యొండొరులం దలపడి ముసలంబుల మొత్తియు, ముద్గరంబుల మోదియు, గదల నడచియుఁ, గరవాలంబుల ద్రుంచియు, భిండివాలంబుల ఛేదించియు, జక్రంబుల జక్కణంచియు, సురియలం గ్రుచ్చియు, గుంతమ్ములం గ్రుమ్మియు, దోమరంబులం జిమ్మియు, శరంబుల నాటియు, శక్తులం బఱపియు, శూలంబుల వైచియు, పాషాణద్రుమంబులుఁ బ్రయోగించియు, లోష్టంబులు వఱపియు, బహువిధంబుల బిరుదివియకఁ జలంబు బలంబు నూలుకొల్పుచు, ధైర్యంబులు వాటించి, శౌర్యంబులు ప్రకటించుకొని, యొకరికొకరు దలగడచి పోరు ఘోరంబుగా సల్పుచు, విదళిత వదనులును, విశకలిత రదనులును, విఖండితపదులును, విదారిత ప్రపదులును, విధ్వస్తహస్తులును, విచ్ఛేదిత మస్తకులును, విచ్ఛిన్నపిచండులును, విస్రస్త దోర్దండులును, విలూన కర్ణనాసికా జంఘోరులును, విపాటిత కటి కంఠ మధ్య మణిబంధులునై రుధిరంబులు దొఱఁగ ననేక భటులు భయబలంబులం గొందఱు మృతులయ్యుఁ గొందఱు మూర్ఛాగతులై నేలఁగూలి రయ్యవసరంబున, 208

ఆ॥ వీరబాహుఁడంత ◆ వ్రేల్మిడి జనుదెంచి, గుణరవంబొనర్చి ◆ కోపమెసఁగ
నిశిత విశిఖపంక్తి ◆ నిగుడించి బహుదైత్య, వితతిఁ గూల్చె ధైర్య ◆ విభవమొప్ప.

కం॥ అత్తఱి నదులై పాఱెను, నెత్తురులు కబంధతతులు ◆ నెఱిభయదములై
నృత్తంబులఁ జూపట్టె సమిత్తలమున గాక కంక◆మేళన మొప్పన్. 210

వ॥ అప్పుడు హిరణ్యుండు కోపంబుగదుర సహస్రాయుత నియుతకోటి సంఖ్యలగు నిశితవిశిఖంబులు పుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బఱపి భూతజాలంబుల మూర్ఛాగ

తంబులఁజేసి తనివి సనక కనకపుంఖంబులగు శరంబులు నిగుడ్చుచు, నుక్కుమిగిలిన తేజంబున, మఱియు భూతసైనికుల మొగ్గరంబుల పైకురికె నయ్యెడ భూతసైన్యంబులు బెగ్గడిలి యథాయథలై పరుగుటం గనుంగొని, 211

శా॥ నీలాఖ్యుండగు భూతసైన్యపతి ని♦ర్భిద్రప్రతాపోగ్రుఁడై
క్ష్వేలాపూరిత దిఙ్ముఖుండగుచు రా ♦ శీఘ్రంబ దైత్యేంద్రు డు
ద్వేలప్రౌఢిమ వానిపైఁబఱపె శ♦క్తిన్ దత్ప్రహారంబునన్
నేలన్ మూర్ఛిలి లేచి యాక్షణమ యా♦నీలుండు కోపంబునన్. 212

తే॥ సాలవృక్షంబు గైకొని ♦ చటులపటిమ, దనుజురథముఁజక్కణఁచెన♦ద్దైత్యుఁడంత
నలుకనొండొకరథమెక్కి♦యతనియురము, గాఢనేసెను సితసాయకము లగముల.

క॥ భూతేశుఁడలిగి దోర్దృ, ప్తైతేయుని మీఁదఁ బర్వ♦తముఁ బరపె నతం
డాతతబలుఁడై యదియు ని, శాత శరత్రయముచేతఁ ♦ జయ్యన దునిమెన్. 214

వ॥ అంత నీలుండు పరాక్రమాభీలుండై పర్వతోపమానంబగు తద్రథంబు దానవునితోడ నాకసంబున కెగుర వైచినవాఁడు పుడమిం బడక నింగినుండి మగుడ వచ్చి యొండొక రథం బధిరోహించు నంతలోన నీలుం డతని యురంబుఁ బగుల నడచిన, 215

క॥ అసురుండు పట్టి నీలుని, వెసనెగయగ వైచె వాఁడు ♦ వెంటనఁ జనుచెం
చి సముద్ధతిఁ జెలఁగఁగ నయ్యసురుని బదనిహతిఁ జిమ్మె ♦ నాకసమంటన్. 216

వ॥ అంత గగనమ్ముననుండి పుడమింబడిన యద్దనుజు నురంబున జయశీలుండగు నీలుండు కోలాహలోద్వేలంబుగా నార్చి దుమికినం తత్పతనఘాతంబున రక్కసుం డుక్కుసెడి రుధిరంబు బొళబొళం గ్రక్కుచు మూర్ఛిల్లి యంతలోన, 217

మ॥ దనుజేంద్రుండు నివృత్తమూర్ఛుఁడయి ప్రో♦ద్యత్ప్రౌఢిమాయామయం
బు నిజాకారము నొందు నాక్షణమునన్ ♦ బుట్టించె యుద్ధార్థమై
యనృత క్రవ్యభుజుండు వేగమ హిర♦ణ్యాభాకృతిన్ విస్ఫుర
ద్ఘనగర్జారవముల్ సెలంగ నెదురం♦గా జూచి రోషంబునన్. 218

వ॥ నీలుండు తనుమార్గంబు మహోద్ధతంబగు దండంబునం జెండిన న్నిర్ధ్యాసురుండు ప్రాప్తమోహుండుఁబోలె గర్జిల్లుచు శరసహస్రంబులఁ బ్రయోగించిన నిమిషమాత్రంబు ధరన్ దొఱఁగి లేచి, నభంబున కెగసి పెడబొబ్బలిడుచువచ్చి భూతసేనాధిపునితోడ, సమరంబుసేయ సమకట్టెనంత, 219

క॥ నీలుఁడు శౌర్యాభీలుఁడు, కోలాహల ఘోషమడరఁ ♦ గుహనాసురుతో
నాలమొనర్చెనుఁ గోపో, ద్వేలత నలవార సమర ♦ విజయోత్సుకుఁడై. 220

వ॥ అద్దనుజుండు బరవంబు సేయువాఁడునుంబోలె భూతసేనాధిపుం గొనిచని, సము

ద్రింబులు, ద్వీపంబులు, పర్వతంబులు, వనాంతరంబులు, గుహాంతరాళంబులు లోకంబులు, బలుమాఱుఁ ద్రిప్పిన నతండు ఖిన్నుండైన మనంబునఁ బడలు వడియు బాలిపోని ధైర్యంబున వానిం బోసీక దూరంబుసేయునెడ హిరణ్యుండు ప్రాప్తచేతనుండై కుహనాదనుజ సమేతంబుగా మగుడ యుద్ధసన్నద్ధుండై రథాంతరారూఢుండగుచు, నాగ్నేయాస్త్రంబు నీలు బయిం బఱపిన, నతండు మూర్ఛాగతుండయ్యె, 221

క॥ అతనిఁ గని వీరబాహుం, డతిరోషంబొదవఁ దెలిసి ♦ యసురునిమాయన్, జతురత విజ్ఞానాస్త్రం, బతిరయగతిఁ బఱపె దివిజ ♦ లభినందింపన్. 222

వ॥ తదీయాస్త్రంబున దానవుండు, పరిత్యక్త మాయాసురుండగుచు, నొంటి నిలచె నంత నవ్వీరబాహుండు మహామేఘంబువోలె గర్జిల్లుచు శరసహస్రంబులఁ బ్రయోగించిన నవియు, వానియురంబు నాటఁజాలవయ్యె నయ్యెడ, 224

క॥ కోపమున వీరబాహుం, డేపెసఁగ నిశాత శరము♦లేసి తదుద్యచ్చాపధ్వజ కవచములు భు,జాపటిమఁ జెలంగ దుంచె ♦ క్షణమాత్రములోన్.

వ॥ అంత నసురుండు నొండు విల్లు నందుకొనునంతలోన వీరబాహుండు వాని ధనుస్తూణంబులు తుంచివైచి సారథిసమేతంబుగా నరదంబు నుగ్గు నూచంబు గావించి వాడినారసంబులఁ దద్వక్షంబు భేదించి యార్చి పేర్చిన, 225

క॥ దానవుఁడు మఱియుఁ గోపముఁ, బూని రథాంతరము నెక్కుఁ♦బోవఁగ నతఁడా లోనన తద్రథమస్త్ర వి,తానముచేఁ దునిమి యార్చె ♦ దారుణలీలన్. 226

—* హిరణ్యుండు వీరబాహునకోడి సముద్రమున డాగిగొనుట *—

వ॥ మఱియుఁ, దక్కిన యరదంబు లన్నియుం జక్కాడిన, నంత హిరణ్యుండు విదళితరథుండును విగతాయుధుండునునై వీరబాహు బలంబునకు విస్మయంబొందుచు మనంబున నిట్లని తర్కించె; నింక బాహులేయుండు శూరపద్మాదుల సంహరింపఁ గలండు. జనకుండు మహావీరులగు కుమారులం బెక్కండ్రం గనియె; నందొక్కండేనియు నతనికిం బైతృకంబొనర్చుటకు లేకుండిన జగంబున నపయశంబు వాటిల్లు గావున నేనిటమీఁద సమరంబు చాలింపవలయునని నిశ్చయించి మాయారూపంబు వహించి నిముషమాత్రంబున మీనరూపంబై సముద్రంబుసొచ్చె; నవ్విధంబునఁ ద్రివిధంబగు బలంబు దత్తద్భూతగణంబుల చేత హతంబయ్యె నపుడు, 227

క॥ దనుజబలము పరిభవమున్, గని భూతములెల్ల సైని♦కవరేణ్యులతోన్ ఘన కోలాహల రవములు, దనరఁగ మోదమునఁ జెలఁగె ♦ దద్దయు ననిలోన్.

తే॥ వేక్కశంఖంబుఁబూరించె♦వీరబాహుఁ, డమరబృందంబునుమవృష్టు♦లమరఁగురిసె నప్పుడావార్త నెంతయు ♦ నాలకించి, దూతముఖమున శూరపద్ముండు పురిని.

వ॥ లజ్జావనత వదనుండై కోపఘూర్ణిత మానసుండగుచు విన్ననై మిన్నకయుండె నాసమయంబున, 230

సీ॥ దినకర రథవాజి ♦ దిగ్గజంబులు దెచ్చి, చదరంగమాడెనే ♦ చతురుఁ డెలమి,
హరి పద్మజుల దార్క్ష్య♦హంసంబులనుఁదాట, బంధించె నెవ్వాఁడు♦ బాల్యమున నె
గర్భంబులోనుండి ♦ కడుతీవ్రతాపంబు, జననికిఁ జేసెనే ♦ సాహసాఢ్యుఁ
డగ్నిముఖుండని ♦ యలపితామహిమాయ, యెవ్వాని కభిధాన ♦ మిడెనుఁ బ్రేమ
నర్కునోడిసిన యగ్రజు ♦ నట్ల తుహినకరుని బంధించె నెవ్వాఁడు ♦ గరిమమీర
నట్టి శౌర్యధురంధరుం ♦ డగ్నిముఖుఁడు, పుత్రరత్నంబుఁ జనుదెంచి ♦ భూరిమహిమ.

క॥ జనకుఁడగు శూరపద్ముని, గనుగొని చరణాబ్జములకుఁ ♦ గడు నమ్రుండై
వినయంబొప్పఁగ నిట్లను, ననుపమ చతురోక్తి మెఱయ ♦ నాస్థానమునన్. 232

క॥ హరి పద్మాసనముఖులగు, సురలఁ గెలిచి పేరుగాంచు ♦ శూరుఁడవకటా!
శిరమును వంచుక చింతా,భరమునఁ గుందంగనేల ♦ బలుమరు తండ్రీ! 233

వ॥ అనిన సుతునితోడ శూరపద్ముం డిట్లనియె. 234

తే॥ విబుధసేనాధిపతిదూత♦వీరబాహుఁ,డనఁగనొక్కఁడు జనుదెంచి♦యలఘుపటిమ,
గోపురంబులుసౌధముల్♦గూల్చి కడిమి, ఘనశరానలమున♦బురిగాల్చెననియె. 235

వ॥ అపుడు మత్ప్రేషితంబులగు మేఘరాజంబులు తద్వహ్ని శమింపం జేయఁజాలక తద్గర్జనంబునఁ బరాభవంబునొందె, హిరణ్యుండతనిచేత సంగరాంగణంబున, నిర్జితుండై సముద్రంబున మీనరూపంబై వర్తించె; మఱియు బలపరాక్రమశాలురగు, దనుజవరులనేకులు హతులైరని జనకుండు పల్కిన విని యగ్నిముఖుం డిట్లనియె. 246

క॥ దూతయగు వాని గెలువఁగ, తాత! విచారింప మనకుఁ ♦ దగునే? వైరి
వ్రాతము భీతిలఁ ద్రుంచెద, నాతని నాకాజ్ఞయొసఁగు ♦ మసురాధీశా! 237

వ॥ అని పల్కి తండ్రియనుమతి వడసి యగ్నిముఖుండు నిజగృహంబున కరిగి మాయాదత్తంబైన శరాసనంబుఁ గొని దివ్యశస్త్రాస్త్రధురంధరుండగుచు, సహస్రవాహినులేనుంగులు, నన్నియు నరదంబులు, ద్విసహస్రవాహినులు దురంగంబులు, ననేక వాహినులు దైత్యులు, నిరుదెస బలసి చనుదేరఁ, జామరచ్ఛత్రధ్వజంబులుఁ జెలంగ, నానావాద్యఘోషంబులు మెఱయ, సోముఁడును, సోమకంటకుండును, మేఘుండును, పింగళుండును, మొదలుగాఁగల దండనాథులు బాసటమై తోడనఁ జనుదేరఁ ప్రభాతసమయంబున మహావీరప్రతాపదీపితంబగు సమరభూతలంబు సేరె; నప్పు డుభయబలంబులుఁ దలపడి పరస్పరాహంకృతులు సెలంగ నానాయుధోపలద్రుమపర్వతంబులుఁ బఱపుచు, దుములంబుగా సమరం బొనర్చి రయ్యవసరంబున, 238

క॥ రోషమున లక్షవీరులు, భీషణబలమెసఁగ విశిఖ ♦ బృందము మహోర్వి
ఘోషము లడరఁగ బఱపి ర శేష సురారివ్రజములు ♦ చెదరి పఱవఁగాన్. 239

వ॥ అంత సోముండును, సోమకంటకుండును, మేఘుండును, సింహనాదంబు లొనర్చుచు, వివిధాయుధంబులుఁ బఱపుచు, లక్షవీరులు మార్కొని రాసమయంబున,

ఉ॥ వీరపురందరుండు పటు ♦ విక్రమధుర్యుఁడు భూతనాథుఁ డే
పారఁగ భూరి ఘోరవిశి ♦ ఖావళిఁ దద్రథముల్ మహోద్ధతిన్
ధారుణిఁ గూల్చి దివ్యనిశి ♦ తప్రదరంబులఁ ద్రుంచె విక్రమో
దారుని సోమకంటకుని ♦ దారుణలీల రణాంగణంబునన్. 241

వ॥ ఇట్లు సోమకంటకుండుఁ బడినఁ గనుంగొని సోముండునుం దక్కిన దైత్యనాథులందరు రథారూఢులై యుక్కుమిగిలిన తేజంబుల దిక్కులకు వెక్కసంబుగా సింహనాదంబు లొనర్చుచు, దురంబునకుం దొడంగిన, 242

మ॥ కని వీరాగ్రణి భూరికోపమడరం ♦ గాఁ దచ్ఛరాసారముల్
ధనువుల్ దేరులు ద్రుంచివైచి మిగులన్ ♦ దత్పాలదోర్ద్వంద్వ లో
చనయుగ్మంబుల బాణముల్ జొనిపి యా ♦ శ్చర్యంబు సంధిల్ల సిం
హనినాదం బొనరించె నిస్తులిత శౌ ♦ ర్యాటోపముల్ మీఱఁగన్. 243

వ॥ అంత మేఘుండమోఘంబగు దండంబున నతని సారథిం దెగటార్చినం గనుంగొని యవ్వీరుం డతిరోషంబున, మహాభయంకరంబగు శక్తిచేతఁ దద్వక్షముఁ గొట్టిన నతండు నిహతుండయ్యె; నట్లవుటం గనుంగొని దనుజసైనికు లమ్మహామహుని కోల్తలకు నిలువంజాలక పలాయనంబు నొందిరి. 244

—* సేనపరాజయమున కోర్వక అగ్నిముఖుడు వీరుల నెదుర్కొనుట *—

క॥ తనసేన పరాజయమై, చనఁ గనుఁగొని యగ్నిముఖుఁడు ♦ సాయకవర్షం
బనుపమగతిఁ గురియుచు భూతనివహముఁ దరిమె శౌర్య ♦ దర్పమెసంగన్.

వ॥ అంత మహావీరుండగు వీరపురందరుండు, రథంబు గదియందోలి కోలాహలంబు లడర నయ్యగ్నిముఖునిపై నిశితశిలీముఖంబులు గురిసిన నద్దానవేంద్రుండు వాడితూపుల నతని శరశరాసనంబులం దునుమాడి మనంబునం గనలుచు, శక్త్యాయుధంబున నవ్వీరవర్యుని మూర్ఛాగతుం జేసిన, 246

ఆ॥ వీరు తేద్వ్యరపుడు ♦ వీరపురందరు, మూర్ఛఁ గాంచి కోప ♦ మునఁ గడంగి
యసురవర్యునుదుట ♦ నతులదోర్యుగముల, శరసహస్రములను ♦ జాలగురిసి.

వ॥ మఱియు, వాడితూపుల నతని శరాసనంబుఁ ద్రుంచిన నద్దానవేంద్రుం డలుక వొడమిన మనంబున వానిం గనుంగొని యిట్లనియె. 248

ఆ॥ పోరిలోన మిమ్ముఁ ♦ బోరిగొని వేగంబ, వీరబాహుఁ ద్రుంతు ♦ విజయమెసఁగఁ,
గనిమొదరు మదీయ ♦ ఘనభుజావిక్రమం, బనిన వానివచన ♦ మాలకించి. 249

వ॥ మహాబలులగు నవ్వీరాగ్రణులు కోపాటోపంబున, దద్రథాతురంగంబులం
దునుమాడి, మహోపలసదృశంబగు తద్వక్షంబు వెడంద వాడినారసంబుల బ్రక్క-
లించిన, 250

క॥ ఆక్షణమున దైత్యేంద్రుఁడు, వీక్షణముల విస్ఫులింగ♦వితతులొలుకఁగా
దక్షత వేఱొక రథమున, నక్షీణబలం బెసంగ ♦ నధిరూఢుండై. 251

వ॥ ప్రళయకాలానలజ్వాలాభీలంబగు పాశుపతాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన, నవ్వీరు
నజ్ఞానంబున నాగ్నేయంబని మదిఁదలంచి, దానిపై వారుణాస్త్రంబు నిగుడించిరి.

క॥ పాశుపతాస్త్రంబయ్యెడఁ, బాశధరాస్త్రంబుమ్రింగి ♦ పటుగతి వారిన్
నాశము నొందించినఁగని, యాశరవరుఁడగ్నిముఖుఁడు ♦ హర్షించె మదిన్. 253

వ॥ అప్పుడు భూతంబులు పరిభూతంబులగుచుఁ, ద్రిభూతంబగు భయంబొదవ నలు
గడలకు విరిగి చనియె. 254

ఆ॥ వీరబాహుఁడదియు ♦ వీక్షించి రయమున, గర్జితంబొనర్చి ♦ ఘనతరముగ
గజముమీఁద నెమరు ♦ కంఠరవముఁ బోల్కి, నాజికరుగుదేర ♦ నతనిఁజూచి. 255

వ॥ అగ్నిముఖుం డిట్లనియె. 256

క॥ ఓరీ! యనేకుల దనుజులఁ, బోరి జయించితివి మున్ను ♦ పొగరుడుగగ మ
ద్ఘోరశరాహతి నేడిదె, ధారుణిఁబడఁగూల్తు నిలుము ♦ ధైర్య మెసంగన్. 257

తే॥ జగతి నిన్నుజయింపఁగా ♦ శక్తిలేని, పురుషుఁడొప్పునె యువతిసం♦భోగమునకు?
ననుచు, బల్కిన విని వీరుఁ♦డాగ్రహమునఁ, బలికె దానవుతోఁగర్ణ♦పరుషఫణితి.

క॥ ఘూకంబు ధరణి సూర్యా,లోకంబునకులికి గొంది♦లో డాగుక్రియన్
నాకెదుర నిలువలేక భ,యాకులత హిరణ్యుఁడలఁగి ♦ యంబుధిఁబడియెన్. 259

తే॥ భానుకోపుఁడు దురమున ♦ బఱచెమున్ను, మాయగైకొని నాతోడ♦మగుడననికి
వచ్చెనేనియుఁ బరిమార్తు ♦ వానినాజి, నీవు నవ్విధి నరుగక నిలుతువేని. 260

వ॥ రణాంగణంబున నిన్నుఁ దెగటార్చెద, నప్పుడు నీకడ్డపడు మగండెవ్వండొకో చూ
డవలయునని పల్కి మహాకోపంబునఁ జాపం బెక్కిడి గుణధ్వనిం జేసిన, 261

క॥ దానవనాథుండపుడు భ,యానకమగు ధనువుఁగొనియు ♦ నద్భుతముగ మౌ
ర్వీనాద మొనర్చెను, గోపానల కీలామహోగ్రుఁ♦డగుచున్ బోరన్. 262

—* అగ్నిముఖ వీరబాహుల యుద్ధము *—

వ॥ ఇట్లు గుణారావంబుఁ గావించిన విని భూతంబులు భీతంబులయ్యె నంత దైత్యుఁడు
నిశితంబులగు చతుర్దశ విశిఖంబులు వీరబాహుపయిం బరపిన నతండన్నియు
శరంబులఁ దునిమి బ్రహ్మాండభాండంబు పగులఁ గోలాహలం బొనర్చె నంత, 263

తే॥ అగ్నిముఖుఁడంత చటులకో♦పాగ్ని యెసఁగ, వీరబాహునిపై మహో♦ద్వృత్తిఁ బఱపె
నిశితవింశతిసంఖ్యాక♦విశిఖములను, సింహగర్జారవంబులు ♦ చేసికొనుచు. 264

క॥ వీరుఁడు వానినన్నఁటి, నారూఢిం దునిమెఁ దావ♦దంబకతతులన్
వారక దైత్యేంద్రుఁడు వెస, నారాచసహస్రములను ♦ నాటించె మెయిన్. 265

వ॥ ఇట్లు నాటించి శంఖంబుఁ బూరించెఁ దదీయ శిరంబులు మేను సొచ్చిపోయిన
వీరబాహుం డలుక మనంబునం దొలుక విస్ఫురితాధరుం డగుచు నన్నివాడి
తూపులఁ దద్రథంబు విదళితంబుఁ గావించి హయంబులం బరిమార్చి కార్ము
కంబుఁ దునియలు చేసిన, 266

క॥ ఆరోహించి రథాంతర, మారాక్షసవర్యుఁ డద్భు♦తాటోపమునన్
వీరాగ్రణిపైఁ బరపెను, ధీరత దండంబు ద్రిప్పి ♦ దిశ లదరంగన్. 267

వ॥ అంత వీరబాహుండు సముద్దండంబగు నతని దండంబు నొక్క వాడిశరంబు
నం దునుమాడిన దనుజవర్యుం డద్భుత మహోన్నతంబగు కోదండంబుఁ గొని
వాయవ్య సౌర వారుణ యామ్యంబులు తోడుతోడనఁ బ్రయోగించె. 268

క॥ వీరుఁడు తాదృక్ఛరముల, వారక సంధించి తునిమెఁ ♦ దద్బాణములన్
ఘోరమగు నొకమహాస్త్రము, వారక నాటించె నగ్ని♦వక్త్రుని మేనన్. 269

వ॥ ఇట్లు నాటిన రక్కసుం డొల్లంబోయి నిజరథంబున మూర్ఛాక్రాంతుండై నిమిష
మాత్రంబునఁ దెలివొంది యారాధితయగు కాళిం దలంచిన, 270

శా॥ ప్రేతానీకము ఢాకిను ల్గొలువఁగా ♦ భీమాట్టహాసంబురు
స్ఫీతాభీల మృగేంద్రవాహయగుచున్ ♦ బెంపొంద నానాయుధ
వ్రాతంబు ల్గయి బూని దిక్తటములన్ ♦ వాద్యధ్వను ల్నిండఁగా
నేతెంచె న్వెస భద్రకాళి దనుజా♦భీష్టంబు సిద్ధింపఁగన్. 271

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచిన భద్రకాళిం బ్రార్థించి దానవుండు వీరబాహుం జయింపు మన
వుడు నట్లయగుంగాత మని యంగీకరించి మహాకాళి యతిఘోరంబుగాఁ జను
దేర సకలభూతసైనికులు మహాభయభ్రాంతు లైరి. 272

క॥ కాళి మహోజ్జ్వలమగు నొక, శూలముఁ గొని మీఁద వైవ ♦ శూరత మెఱయన్
లీలఁ దునుమాడె వెసఁ బదు, నాలుగు బాణముల వీర♦నాథుం డలుకన్. 273

వ॥ మఱియు నక్కాళియు మహాభయానక రణకేళినై పరుషవచనంబుల నతని
భర్జింపుచు నిష్ఠురంబగు వేఱొక్కశూలంబు గీలుకొల్పిన నతండు గోపాటోపం
బున సహస్రవిశిఖంబులం దునుమాడె. 274

క॥ కాళిక మగుడన్ గోపో, ద్వేలత వాహనము డిగ్గి ♦ వెస ఖడ్గంబున్
గేలంగొని భీషణముగ, మ్రోలన్ సంహారమునకు ♦ మొనయుచు రాగన్. 275

వ॥ దానింగని వీరబాహుండు వనితం జంపుట దురితంబని తలంచి తదీయాష్ట
భుజంబులు నొండుగేలం గీలుకొల్పి వేఱొండుకేల వక్షంబుఁ జదిపిన నది రుధి
రంబు భాళభాళం గ్రక్కుచు నుక్కచెడి పుడమింబడి రోదనంబు సల్పుచు లేచి
యాత్మగతంబున, 276

క॥ గుహుం సోదరుతోఁ బోరిన, మహి జయముల్ గాంచఁదరమె ♦ మాదృశుల కహో
బహుమూఢబుద్ధి యదియని, మహితబలుల్ వీరబాహు♦మదిఁ గొనియాడెన్. 277

వ॥ ఇట్లనేక విధంబులం గొనియాడి, దేవా! భవత్పరాక్రమం బెఱుంగక సంగరంబునకుం దొడంగితి మదీయాపరాధంబు సహించి క్రోధం బుడుగవలయు, నిటమీఁద నీవు పార్వతేయునిప్రసాదంబువలన భానుకోపాగ్నివక్త్రప్రభృతు లగు నసురుల ననేకులం బరిమార్పం గలవని పల్కి సంస్తుతించి యతని యనుమతి వడసి భద్రకాళి సింహవాహనారూఢయై నిజస్థానంబునకుం జనియె. 278

ఆ॥ అంత భద్రకాళి ♦ యరుగుట గనుఁగొని, యగ్నివక్త్రుఁ డాత్మ ♦ నాజియందు
దీని విక్రమంబుఁ ♦ దెలియుట కనిపితి, నింక సేయఁదగిన ♦ దేమి నాకు? 279

వ॥ త్రిభువనంబులు జయించునప్పుడేనియు నితర సహాయంబు నా కనపేక్షణీయం బగుటం జేసి వీరిని జయించుటకు నేన చాలుదుఁ గావున, నిబ్బవరంబున జయించి గాని తండ్రిసముఖంబునకుం బోవనని ప్రతినఁ బన్ని లేచి యుద్ధసన్నద్ధుండై,

గీ॥ అగ్నివక్త్రుండు ప్రళయకా♦లాభ్రమట్లు, దశదిశలునిండ సింహనా♦దంబొనర్చి
బహుతరక్రోధమునవీర♦బాహుమీఁద, శితశరంబులుఁ బఱపె, ని♦స్సీమపటిమ. 281

క॥ వీరుం డన్నియ శరముల, వారించి తదీయవిశిఖ♦వారము మఱియున్
దారుణశరములఁ గురిసె న, వారణ దైత్యేంద్రుమీఁద ♦ వరశౌర్యమునన్. 282

క॥ దనుజుఁడు తద్విశిఖంబుల, వినిశితశరశతముచేత ♦ విదళించి మహా
నినదం బొప్పఁగ శంఖము, ఘనముగఁ బూరించె నాజిఁ♦గౌతుకమొదవన్. 283

వ॥ అంతఁ జలంబు పెఱుఁగ మహాధీరుండగు వీరుండు పదునాల్గు వాఁడిములుకుల నగ్నిముఖుధనువుం దునుమాడి దిగంతంబులుచలింప నిబ్బరంబుగాఁ బెడబొబ్బలిడిన,

—* వీరబాహుఁ డగ్నిముఖుని సంహరించుట *—

చ॥ అది విని యగ్నివక్త్రుఁడు మ♦హాగ్రహ మొప్పఁగ సర్వవిద్విష
న్మదహరునబ్జజాస్త్ర మస♦మానపటిష్ఠతఁ బూని వైచె నే
పొదవఁగ వీరబాహుఁ డవు ♦ డుగ్రతరంబగు వైరభద్రము
న్మదగతి వానిపైఁ బఱపె ♦ నాకనివాసులు సంతసిల్లఁగన్. 285

వ॥ ఇట్లు బరపిన వీరభద్రాస్త్రంబు మహారౌద్రంబునం జనుదెంచి తద్బ్రహ్మాస్త్రంబుం గబళించి యగ్నిముఖుశిరంబుఁ దునిమె; నిది యెఱింగి చతుర్వింశత్సహస్ర సంఖ్యాకులగు సేనాధిపతులు తమతమ బలంబులతోడ నురవణించి నిదాఘ సమయధారాధరంబులవిధంబున గర్జిల్లుచు నిశితశరపరంపరలు గురిసి రంత. 286

మ॥ తతశౌర్యంబున వీరబాహుఁ డసురేం♦ద్రశ్రేణిపై బాణముల్
శతకోటుల్ నిగుడించుచున్ దరిమె నా♦శావీథికిం గొందఱన్
ధృతిమైఁ గొందఱ నాయుధప్రకర మొం♦తేనిన్ విదారించె సం
హతి గావించెను గొందఱన్ బ్రళయకా♦లాభీలరుద్రాకృతిన్. 287

వ॥ మఱియుఁ గృతాభివందనులగువారిఁ గొందఱ విడిచియు, నిట్లతిభీమంబుగా సంగ్రామంబు సల్పునవసరంబున నతనిశరాహతి కోర్వఁజాలక యసురబలంబులు, కళేబరంబులు మీఁదనిడుకొని తద్భారంబున గతప్రాణులగువారును, నమ్మహావీరునకు బట్టువడినట్లన భ్రమసి మోహపరవశులై నేలంగూలువారును, రక్తనదీప్రవాహంబునంబడి సముద్రంబునంగలిసి నిధనంబునొందువారును నై బహువిధంబుల హతంబులై, రక్కసిమొక. 289

సీ॥ బలు నటించె రణోర్వీఁగబంధతతులు, కాకగృధ్రావళులు మాంస♦కాంక్షఁదిరిగెఁ
బట్టణంబునఁ గిలకిలా♦ద్భటులు మించె, దైత్యకాంతలరోదన♦ధ్వనులు ప్రబలె.

వ॥ ఆసమయంబున దేవతలు సుమవర్షంబులం గురిసె; సంఫుల్లలోచనులై పుట్టంబు లెగయవైచుచుఁ గోలాహలంబులు సెలంగ నర్తించి రప్పుడు భూతగణంబులతో సేనాధిపతులు వీరులు విగతమోహులై విజృంభించి రంత, 290

క॥ మతిమంతుఁ డుగ్రసేనుఁడు, గతమోహుఁడు వీరబాహుఁ ♦ గనుగొని పల్కెన్
శతయోజనదూరంబున, స్థితమగు నొకవటము దాని♦చెంగట నొకఁటన్. 291

వ॥ భవత్సోదరులు విగతప్రాణులై పడియున్నవారు. వారిప్రాణంబులు కాలుండు దనపురంబునకుం గొనిచనియెఁ; గావున విచారింపవలయు నని పల్కిన, నతని వాక్యంబులు విని దుఃఖితుండై పదంబులు తొట్రిల రయంబున, నవ్వటనికటంబునకుం జని యందు మూర్ఛాక్రాంతులైయున్న నిజానుజులం జూచి పైఁబడి కొంత తడవు తాను మూర్ఛిల్లి తెలివినొంది బహువిధంబుల విలపించుచు నిశితాస్త్రహతులగువారి జముండు గొనిపోవ నెట్లుసమర్థుండగు నని మనంబున నతనిపై నలుకవొడమి, 292

ఉ॥ "అంతకుఁ డిట్లు క్రొవ్వుచు గు♦హానుజులం గొనిపోవవచ్చునే?
యెంతవివేకహీనుఁడు మ♦హేశ్వరభక్తి మృకండుసూనుఁడా
కింత సుమంబొసంగి భజి♦యించినమాత్ర శివాంఘ్రితాడనా
క్లాంతతచే మునుంబడిన ♦ కష్టము విస్మృతమయ్యెనో మదిన్. 293

వ॥ మఱియు నశ్వరదుర్మతులకొలఁదులైన హరపాదతాడనంబడియుఁ దలంపఁడో కో" యని కోపించి, విభూతిరుద్రాక్షధారులైన మహాత్ముల దారింబోవకుండు మని కింతగర్వంబేల, సత్వరంబ వారిందెచ్చి యొప్పించుమని సాయకంబున లిఖించి కాలునిసన్నిధి కనిచిన నయ్యస్త్రంబు సకలదిక్ప్రకాశంబై మహాజవంబునం జనుదెంచి మోహింపబడియున్నఁ గాలుం డది కేలంగొని విస్మయంబందుచు, తల్లేఖనంబుఁ జదివికొని మహాభయాకులుండై, 294

గీ॥ అధికముద మొప్పఁ గైలాస♦మందునుండు, వారి సుజ్ఞానదృష్టిచే ♦ సారెఁ దెలిసి
బహుభటాన్వితుఁడై మహా♦మహిమ మెక్క, శమనుఁ డరుదెంచె నవ్వారి♦సన్నిధికిని.

ఇట్లు చనుదెంచి దివ్యభూషణాలంకృతులును, దితిజమారిత భూతగణ పరివృతు

లును, దివిజగంధర్వ విద్యాధరోరగనరోజన సేవితులును నానందపరిపూర్ణులునునగు మహావీరులంగని దండప్రణామం బాచరింపుచు, దండధరుండు కృతాంజలియై యిట్లనియె. 296

—* వీరబాహుండు కైలాసమునుండి వచ్చిన తమ్ములంజూచి సంతసించుట *—

క॥ వీరవరులార! మిము నే, నూరక కొనిపోయితంచు ♦ నొగి నామీఁదన్
భూరితరక్రోధంబున, వారక యున్నాఁడు వీర♦బాహుండు గడున్. 297

క॥ అతఁడున్న యెడకుఁ గరుణా,మతి మీ రరుదేఱవలయు ♦ మానుగ ననినన్
గుతుకమున భూతవీర,ప్రతతియుఁ జనుదెంచె వీర♦బాహుని కడకున్. 298

వ॥ అంత నవ్వీరబాహుం డవ్వీరులంగాంచి యాలింగనంబుచేసి శిరంబులు మూర్కొని యాదరపూర్వకంబుగా ననునయింపుచు, హర్షోత్కర్షంబునఁ జెలంగె ననిచెప్పె. 299

శా॥ స్వాంకక్రీడవిభాస్య, భాసురకరా♦గ్రాంచ్చలితాంచ్చ జ్జటా
ణాంకోత్తంస ముహు స్సముద్ధరణలీ♦లాసక్త హస్తాబ్జమీ
నాంకస్ఫూర్జ దహంయుతా, నగభిదో♦ ద్యద్ధాత్రిదినీపాణి శ్రీ
పంకీభూత మనోజభూతి శితశో♦భానిర్జితేందు ద్యుతీ. 300

క॥ దీనాదీనవశమన ని,దానా! దానవ మహాప♦దతమిస్రినికా
యేనా యేనస్సంఘా, హీనా హీనస్మయాప♦హ్యాతిపతగేంద్రా! 301

ధృతవిలంబితము॥ నిజపదాంబుజ ♦ నిశ్చలభక్తి కృ
త్సుజనతా గృహ ♦ సుస్థిరకల్పకా!
రజితశైల వి♦రాజిత గోవర
ధ్వజ విరాజర♦థస్తుతపద్వయా! 302

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పిత హృచ్ఛతపత్రి సకల సుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యాంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

యుద్ధకాండము.

తృతీయాశ్వాసము.

మహిళావరమానస
సీమసితచ్ఛదసమస్త♦చింతితఫలదా
శ్రీముఖువాగలుభూప
క్షేమంకర కనదపాంగ ♦ శ్రీశివలింగా!

వ॥ అవధరింపుము, సకలపురాణార్థ విచారసమేతుండగు సూతుండు కథాకర్ణనావధిక ప్రమోదులగు శౌనకాదుల కిట్లనియె. 2

—* యముఁడు వీరబాహుని బ్రార్థించుట *—

గీ॥ శమనుఁ డవ్వీరబాహుని♦చరణములకుఁ, బ్రణతిఁగావించి భక్తితోఁ ♦ బలికె దేవ
భసితరుద్రాక్షధారుల♦పదముఁ దేరి,చూడ నామది భయమందు♦సువ్వె యెపుడు.

వ॥ భవత్సహోదరులు వరకైలాసనగరంబున సుఖంబున్నవారల నీసన్నిధికిం దోడ్తేని వచ్చితిఁ గోపంబుడిగి మదీయాపరాధంబు సహింపవలయునని వినయంబునం బల్కినఁ గృతాంతునిం గరుణించి వీరబాహుం డిట్లనియె. 4

క॥ నీవెపుడు శివప్రియుఁడవు, గావున శివభక్తులకును ♦ గడుప్రియుఁడవు నీ
భావంబున భయమేటికి? నీవిటికి నరుగు మింక ♦ నిశ్చింతఁ దగన్. 5

గీ॥ వీరి నెవ్వగఁ గనుగొని ♦ వికలబుద్ధి, నీవఁగొనిపోయి తెనుచును ♦ నేను చాల
యాత్మఁగోపంబొనర్చితి ♦నదియునీదు,హృదయమునసుంచవలదు,ప్రేతనాథ! 6

వ॥ అని యూరడించి వీరబాహుం డనుజ్ఞయొసంగిన శమనుండు నిజభటసమేతుండై నిజపురంబునకుం జనియె; నంత, 7

గీ॥ వీరబాహునిమీఁదను♦ విరులవాన, గురిసె నెంతయు నిర్జర♦కోటి దివిని
భూరికోలాహలంబుల ♦ భూతవితతి, సైన్యనాథులతోఁ దను ♦ సంతసించె. 8

వ॥ అంతఁదద్వృత్తాంతంబంతయుఁ దెలిసి చారులు శూరపద్మున కెఱిఁగించిన నతం డంతయు విని యత్యంతశోకాక్రాంతుఁ డయ్యె; నసురులందఱుఁ గేశంబునొంది రయ్యగ్నిముఖుని పత్నులాద అాహారవంబుల నంతయు విలపించిరి. 9

గీ॥ అపుడు త్రిసహస్రసంఖ్యచే ♦ నతిశయిల్లు, శూరతనయులుతండ్రిని ♦ జూచి తాము శోకమునుబొంది పలికిరి ♦ శూరముఖ్య! దైవగతి కింత చింతింపఁ ♦ దగునె మదిని.

మ॥ అలయష్టోత్తరలక్షవీరతతితో ♦ నభ్భూతసంఘంబుతోఁ
గలనం బోరగ నగ్నివక్త్రి ననుపం♦గా యుక్తమే యిప్పు డు
జ్వలశౌర్యం డతఁ డాజి నీల్గుటకుఁ గ్లే♦శం బేల చిత్తంబునం
దలఘుస్థేముఁడు భానుకోపుఁడు హిర♦ణ్యాఖ్యుండు నీకుండఁగన్. 11

వ॥ మఱియు రణరంగభీము లగు మేము గలుగ నీ కీ విచారం బేల? సముద్రంబు ఘోషించినను భవద్బలంబు శోషింప నేరదు. వినుఁడు. 12

మ॥ అతిరోషంబున మేరుభూధరము వ్య♦త్యాసంబుఁ గావింతుమో
యతులవార్ధి శమింపఁజేతుమొ సను ♦ ద్యద్బాడబాగ్నిం, ద్వదీ
ప్సితముల్ జెప్పుమటన్న శూరుఁ డనియెన్ ♦ శీఘ్రంబ యవ్వీరభూ
త తతిన్ బాలకుఁద్రుంచి రండిటకు దు♦ర్దాంతప్రతాపోన్నతిన్. 13

వ॥ అనిపలికి శూరపద్ముం డనుమతియొసంగిన మహాభయదారులగు తత్కుమారు లందఱును యుద్ధసన్నద్ధులై సమ్యగ్ద్రోణ మాలికాలంకృత కంఠులును, సకల భూషణ భూషితులును, సముద్యత్తుంగ శతాంగారూఢులును నగుచు, ననేక శూరులు బాసటయై చనఁ దేరఁ జతురంగబలసమేతులును, చటులవాద్యఘోషముఖరిత హరిన్ముఖులును, ఛత్రచామర ధ్వజపరిశోభితులును, చాపతూణీర ధారులును నై దురంబున కరుదెంచి రప్పుడు, 14

క॥ శూరసుతులు వీరందరు, బోరిని దెగ్గెదరు సత్య♦ము గ నిఁక తనకుం
భారవిమోచన మగునని, వారక నటియించె ననగ ♦ వసుమతి గదలెన్. 15

గీ॥ దానవులమీఁదఁ గాక గృ♦ధ్రంబులాడె, నులకలెల్లెడగురిసె మ♦హోగ్రముగను
శ్యేనములు కేతనములపై ♦ జెలగి తిరిగె, దుష్టశకునా లనేకముల్ ♦ దోఁచె నెదుర.

వ॥ ఇట్లు భావిమృత్యుసూచకంబులైన దుశ్శకునంబులు గణింపక దానవాగ్రణులును రణాంగణంబు సొచ్చిరి. అత్తఱి నుభయబలంబులు మొత్తంబులై మోహరించి మహీరుహశోపలధరాధరంబులును, వివిధాయుధంబులును గురియుచు సంకులసమరంబు గావించి రందు. 17

—* శూరపద్ముని త్రిసహస్రకుమారుల యుద్ధము *—

గీ॥ భూతవీరులచేఁ బరి♦భూతులగుచు, బర్విడి రసురవరులు ది♦క్కటలమునకు
వారిదుర్దశ గనుగొని♦శూరపద్ము,తనయులందరు మది ♦ రోష మినుమడింప

మ॥ ధనువుల్ సజ్యము లొప్పఁజేసి కడునుద్యద్ఘోషము ల్మీఱఁగాఁ
గనదస్త్రప్రతతుల్ వెసంబరపి యుగ్రస్ఫూర్తి భూతావళిన్
ఘనశౌర్యంబునఁ జెండ నచ్చట సుసంగ్రామ సంగరోర్విన్ పలా
యనముం బొందియు భూతసైన్యపతు లుద్యద్ధైర్య ధౌరేయులై. 19

వ॥ మగుడి దానవులపై నురువడించి వృక్షంబులు వైచియు, శిలల రువ్వియు, పర్వతంబుల బఱపియు, దండంబులు జెండియు, సరదంబుల ద్విరదంబుల హయంబుల సారథుల నుగ్గునూచంబు గావించియుఁ, గొందఱ యురంబులు ముసలంబుల మోదియుఁ గొందఱశిరంబుల కుఠారంబుల నఱకియు, గొందఱ శరాసనంబులు శరంబులం దునిమియు, గొందఱ కవచంబుల కరవాలంబులఁ దెగవైచియు, నిట్లు నానావిధంబుల భూతసైనికులు పరాక్రమంబు సూపిన, 20

క॥ శూరతనూభవు లందఱు, శూరత మెరయంగ మఱియు ♦ సురుచిరహత భు
గ్నారాచంబులఁ బరపి రు,దారతభూతాళిమీఁద ♦ ధైర్యము లొలయన్. 21

వ॥ తన్మహాశరంబుల వేడిమికిఁ బోఁడిమి సెడి యొల్లంబోయిన యుల్లంబులు తల్లడిల్ల, భూతగణంబులం గనుంగొని, లక్షవీరులలోన విజయుండును, జయుండును, మణిఘోషుండును, కరవీరుండును, వృషాహ్వయుండును, మహానందుండును, నసంతుండును, నకలంకుండును, నతిగుణాంకుండును, మారుండును, శశికంఠకుండును, శతవలియును, నాదిగాఁగల సహస్రవీరులు వెడలి యద్దురాత్ముల వధించుటకు నాలోచించి వీరబాహుతో విజ్ఞాపనం బొనర్చి తదనుజ్ఞ వడసి, 22

క॥ శూరతనూజులఁ దార్కొని, వీరసహస్రం బుదార ♦ విక్రమమొదవన్
భూరిశరంబులు గురిసెను, వారక పెడబొబ్బలిడుచు ♦ వసుధ చలింపన్. 23

వ॥ ఇవ్విధంబున నమ్మహావీరులకుఁ బరస్పరంబు మహాయుద్ధంబయ్యె. 24

క॥ వీరసహస్రము రథములు, శూరత నురుమాడి రపుడు ♦ శూరతనూజుల్
వారి యరదములు ధనువులు, వీరవరుల్ దునిమి రుగ్రవిశిఖావళులన్. 25

వ॥ మఱియుఁ బర్వతోపమానంబులగు తద్రథంబులన్నియు భంజించిన, 26

క॥ దనుజులు ధరణీగతులై, ఘనభూజమహీధరములు ♦ గైకొని శౌర్యం
బునఁ బరపిరి సురతతిపై, ననుపమకోలాహలంబు ♦ లడరఁగ మిగులన్. 27

క॥ వీరతతులంత వెంటన, వారక నిశితాస్త్రతతులు ♦ పరపి ప్రతాపో
దారస్ఫూర్తి జెలంగ వి,దారించిరి తద్విముక్త ♦ తరుశైలంబుల్. 28

వ॥ ఇట్లు తునిమి మహాఘోరంబగు నాగ్నేయాస్త్రంబు నద్దానవులమీఁదఁ బ్రయోగించిన నిర్దగ్ధితాంగులును, నిర్గళద్రుధిరపూరులును, నగుచుఁ, గొందఱు మూర్ఛం జెందిరి. కొంద ఱసురులు చలంబున నీడంబోక పోరుచు మహాబలులగు వీరవరుల నంభోనిధిమధ్యంబున వైచిరి. 29

విరుల్ దోడనవచ్చి సంగర సము♦ద్వేలావలేపంబుతో
నారూఢాన్య శతాంగులై సునిశితా♦స్త్రౌఘంబు వర్షించినన్
ఘోరన్ దచ్ఛరపీడితాంగులగుచున్ ♦ బూర్వామరుల్ కోప వి
స్ఫారోదగ్రతమీర వారి ధనువుల్ ♦ భంజించి రుద్యద్గతిన్. 30

ఇట్లన్యోన్యంబు జవంబున నన్యాదృశంబుగ సల్పునెడ దివిజులు దితిజసంతాడితులై సంతాపంబునుం బొందిరి. 31

అంత విజయుండు విక్రమవంతుఁడు వినయంబు దనర ♦ వరభక్తి నుమా
కాంతుపదాంబుజసేవని, తాంతము గావించె నెలమిఁ ♦ దత్కృపచేతన్. 32

అమోఘంబులగు ధనుస్తూణబాణంబులు వడసి దానవులపైఁ గోపాటోపంబు దీపింప శరవర్షంబు గురిసె నప్పుడు తద్బాణంబులు రక్షోవ్రాతంబుల, శిరంబులు నొడి వానితోడ సకల దిగంతంబుల సప్తసముద్రంబులం బడియె నంత, 33

పునరుద్భూతశిరస్కులై దితిసుతుల్ ♦ స్ఫూర్జన్మహాగర్జనల్
దనరన్ సంగరకేళికిం దొడర ను♦ద్యత్క్రోధి వీరుండు బల్
కినుకన్ వారిశిరంబు లంఘ్రికరముల్ ♦ గీలాలముల్ జొత్తిలన్
దునిమెన్ దారుణసాయకప్రతతులన్ ♦ దోస్సార మేపారఁగన్. 34

మఱియు దానవులు పూర్వంబట్ల సముత్పన్న సర్వాంగులగుచు ననేక విశిఖంబుల నిగుడింప విజయుండు మనంబున విచారంబునొంది. 35

స్వామి! కార్తికేయ! ♦ సకల శత్రువిదార, యిమ్మహావిచిత్ర♦మేమొ యసుర
మస్తకంబులెన్ని♦మారులు దున్మిన, పుట్టుచుండు మరల ♦ బూర్వమట్లు. 36

వీరల జయించు నుపాయంబు కరుణింపవేయని గుహునిహృత్కమలంబుఁ దలంచిన నక్కుమారుండు చిరప్రసన్నుండై వాని కిట్లనియె. 37

విజయా! శీఘ్రము నీకున్, విజయంబగు నస్మదాజ్ఞ ♦ నీవిక దనుజ
వ్రజములఁ బరిమార్పుము నిజ,భుజవిక్రమగరిమ దివిజ♦పుంజము వొగడన్. 38

ఇద్దురాత్ములు పద్మజవరంబున మహాబలాఢ్యులై యుండుటంజేసి వీరలశిరంబు లేకకాలంబున నొక్క బాణంబున నెవ్వండు ఖండించు నప్పుడు నాశంబునొందు దు రిందులోపల నొక్కండుతక్కిన వధ్యులుగా రదిగావున, 39

ఒకపరియ నీవు నిశితమహా♦నొకశరమున,శిరము లురువడి దునిమి ని♦శ్శేషముగను
కదనతలమున వీరిఁ జ♦క్కాడవలయు,నంబుజాసనువర మిది ♦ సార్థకముగ. 40

అని పలికి సకలశత్రుసంహారభైరవం బగు భైరవాస్త్రంబు నొసంగి పార్వతీసుతుం డంతర్హితుండయ్యె. 41

—* విజయుఁడు త్రిసహస్రకుమారుల జయించుట *—

గుహువరలబ్ధాస్త్రుండై, బహుబలుఁడగు విజయుఁడపుడు ♦ పటురవమొసఁగన్
దహనజ్వాలలు నిగుడఁగ, నహితులపైఁ బరపె నమ్మ♦హాస్త్రముఁ బెలుచన్. 42

వ॥ అదియు ననేక భైరవాకారంబుల మహాభయంకరంబై చనుదేరం గనుంగొని సకలరిపునికరంబు వికలంబయ్యె నప్పుడు, 43

క॥ ఘనబలుఁడు మత్తుఁడనియెడు, దనుజేంద్రుఁ డొకండు దాని ♦ దళితమొనర్పన్
సునిశితమగు మాయాస్త్రముఁ, దనరఁ బ్రయోగించె రోష ♦ తామ్రాక్షుండై.

మ॥ జవమున్ మీఱఁగ భైరవాస్త్ర మురుభా ♦ స్వద్దీప్తి నయ్యస్త్రమున్
లవమాత్రంబు గణింప కాక్షణమ కీ ♦ లల్ గ్రక్కుచున్ వచ్చి యా
హవరంగంబున నేకకాలమున వ్ర ♦ య్యల్ సేసి మూర్ధంబులన్
భువిఁగూల్చెం ద్రిసహస్రదానవగణం ♦ బున్ విస్మయం బొప్పఁగన్. 45

వ॥ ఇట్లు త్రిసహస్రదానవగణంబులుఁ బడుటం జేసి విజయుండు సమరలబ్ధవిజయుండై స్కందుని నుతించె, భూతవ్రాతంబులు కోలాహలంబులఁ జెలంగిరి; నిలింపులు గుంపులుగూడి సొంపలర సుమపరంపరలు గురిసి రయ్యవసరంబున, 46

క॥ అదియంతయుఁగని దూతలు, పదపడి శూరునకు విన్న ♦ పం బొనరింపన్
మది వికలుఁడగుచు దానవ, మదకుంజరుఁ డపుడు శోక ♦ మగ్నుండయ్యెన్. 47

వ॥ అప్పుడు ధర్మకోపుండను మంత్రివర్యుండు శూరపద్మున కిట్లనియె. 48

క॥ జనక, సుత, సహజ, బాంధవ, జనమతి జగతీశశౌర్య ♦ శాలురు వీరల్
మనమున ఖేదము నొందరు, దనుజేశ్వర! వంతనొందఁ ♦ దగునే నీకున్? 49

క॥ దితిసుతులకెల్ల విభుఁడవు, మతిమంతుఁడ వనుదినంబు ♦ మాబోంట్లకు ధీ
చతురతఁ గరపఁగఁ జాలిన, ధృతిశాలివి నీ కిదేల ♦ ధీరత వదలన్? 50

మ॥ సకల ప్రాణిహరుండు కాలుఁడు త్వదా ♦ జ్ఞాధారియై యుండు ద
ప్పక నీకున్ వశవర్తియై విధిగత ♦ ప్రాణంబులన్ దోడనే
ప్రకటప్రీతి సృజించు నిట్లయి, యహో ♦ ప్రజ్ఞావిహీనుండవై
యకటా దీనువిధాన నార్తిఁబడు ట ♦ న్యాయంబు దైత్యేశ్వరా! 51

మ॥ విలసద్రత్నవిచిత్రితంబయి రణో ♦ ర్వి దిగ్జయశ్రీసము
జ్జ్వలతం గాంచిన నిం ద్రలోకరథ మెం ♦ చన్ నీయధీనంబగున్
ప్రళయాభీలమహాగ్నులట్లు కలనం ♦ బాటిల్లు నీసైన్యముల్
బలమైశ్వర్య ముదారవీర్యమహిమల్ ♦ బాటిల్లు నీ కెంతయున్. 52

క॥ సేనాధిపతులు మఱియుఁ బ్రధానులు బలయుతులు గలరు ♦ తావకవిభవం
బేనాఁటి కక్షయంబగు, దానవకులనాథ! యేమి ♦ తక్కువ నీకున్. 53

వ॥ అని మఱియు బహువిధముల మహామతియగు ధర్మకోపుండు దుఃఖాక్రాంతుం డగు శూరునకుఁ గ్రమంబున సాంత్వనవచనంబులం దెలియం జెప్పిన విని శూరపద్ముండు విగతశోకుండగుచు ధైర్యం బవలంబించి కార్యోద్యుక్తుండై సమరంబునకు సకల సేనాధిపతులబలంబుల నేనే కలంచెదం గాక యని పలికి, రోష

రూక్షేక్షణుండై వెడలునప్పుడతనితో మహామనీషోద్దీపుండగు ధర్మకోపుండిట్లనియె.
క॥ అనుజన్ము లస్మదాదులు, ఘనతరబలు లుండ, నీవు ♦ కదనంబునకుం
జన యుక్తమె బాలునిపై, తన కనుమతి యొసఁగుమిపుడు ♦ ధైర్యాహార్యా! 55
వ॥ దేవా! భవదాజ్ఞ శిరసావహించి యేన చని నిమిషమాత్రంబున శత్రువులం
జయించి భవత్సన్నిధికిం జనుదెంచెద నని పలుకు నతని వచనంబులు విని సంతో
షం బొదవ శూరపద్ముం డతని కనుజ్ఞ యొసంగి మగుడి సింహాసనారూఢుండై
యున్న, 56

—* ధర్మకోపుఁడు వీరబాహు నెదిరించి మడియుట *—

సీ॥ ధ్వజపతాకౌఘముల్ ♦ ధవళాతపత్రంబు, లాదిత్యమండలం ♦ బావరింప
పటహకాహళముఖ్య♦బహువాద్యరవములు ప్రళయాబ్ధిఘోషంబు♦పగిది మ్రోయ
చతురంగబలములు ♦ సత్ప్రధానాగ్రణుల్, చనుదేర వెంబడి ♦ సరభసమున
సకలాస్త్రధారియై ♦ చండత పుండరీ,కాక్ష్య దిగ్వేదండ ♦ మర్థి నెక్కి-
యుల్ల మలరంగ పురవీధు♦లెల్లఁ గడచి, సైన్యధుతధూళితతి నభ♦స్థలము గప్ప
వందిమాగధసంస్తుతుల్ ♦ గ్రిందుకొనఁగ,ధర్మకోపుండు సంగర♦స్థలికి వచ్చె.
వ॥ ఇట్లు వచ్చు నతనింగని భూతంబులు పరాక్రమోపేతంబులై గంతులువేయుచు,
సముద్రఘోషభీషణంబు లగు మహారవంబులు చేసిన నమ్మహాధ్వనులు విని
విచారాక్రాంతమానసుండై, 58

ఉ॥ అంతట ధర్మకోపుఁ డరు♦దార దురంతనితాంతకోపదు
ర్దాంతత కార్ముకంబుఁ గొని ♦ దారుణలీల గుణారవంబు ల
త్యంత మొనర్చి తీవ్రవిశి♦ఖావళులం గురిసెన్ మహాగ్ని క
ల్పాంతఘనాఘనప్రకర♦మట్టులను భూతగణంబుపై వెసన్. 59

సీ॥ తేజంబు రాజిల్ల ♦ దివ్యాస్త్రసంఘముల్, పటుతరపౌఢిమఁ ♦ బరపి పరపి
నిపుణత మీరంగ ♦ నిజనామధేయముల్, విడువక వేర్వేర ♦ నుడివి నుడివి
బహుతరసింజినీ♦భయదటంకారముల్, చెలరేగి వేమారుఁ ♦ జేసి చేసి
యురుతరహుంకార♦హుంకారముల్ మీర, నసదృశస్ఫూర్తిచేఁ ♦ నార్చి యార్చి
భూతములు దానవవ్రాత♦ములును లక్ష,వీరులును దైత్యమంత్రులు ♦ విక్రమించి
పోరి రన్యోన్యమప్పుడ♦ద్భుతమెసంగ, దురము గన్పట్టె నత్యంత♦తుములమగుచు.
వ॥ ఇట్లు మహాఘోరంబుగాఁ బోరునెడ లక్షవీరులు నక్షీణబలోదారులగుచు యమ
దూతలుంబోని నిశితభల్లపరంపరల దానవులప్రాణంబులు గొనం గనుంగొని
కొందఱు నిశాచరులు దిశాంతంబులకు విరిగి చని; రంత, 61

క॥ కోపమున ధర్మకోపుం, డే పెసఁగఁగ భూతసేన ♦ నెదిరించి శరా
ద్రోపంబులు గురిసె రవా,టోపంబు సమస్తదిక్త♦టులు నిండంగన్. 62

వ॥ అంతఁ బుండరీకవేదండంబు పరాక్రమోద్దండంబై తలపడి యఖండసాహసంబునఁ దక్కిన రిపుమండలంబు శుండాదండంబునం జెండి బెండువడం జేయుచుఁ బరిమార్పం దొడంగిన,

ఉ॥ వీరు లుడగ్రకోపమున ♦ విస్ఫురదాశుగసంఘముల్ మహా 63
దారుణలీల వైచిరల ♦ దంతి పయి న్రుధిరాప్లుతాంగమై
వారణము న్మహోగ్రగతి ♦ వ్రాలి యయోముసలంబుఁబూని యే
పారఁగఁ జెండె భూతముల ♦ నద్భుతలీల రణాంగణంబునన్. 64

వ॥ తత్ప్రహారంబుల సారంబుల నెఱసెడి భూతంబులు పరిభూతంబులగునవియు, మూర్ఛాగతంబు లగునవియు నై తొడబడియు, బడలువడియు మఱలఁ బఱికొనంజాలక వెఱచి చెఱచియు నలుదెసలుం బఱచిన, 65

క॥ అది గాంచి వీరబాహుఁడు, మది రోషావేశ మడర ♦ మాతంగముపైఁ
బ్రదరంబులు గురిసిన గజ, మదియించుక బలముఁదగ్గి ♦ యులమటనొందెన్. 66

వ॥ ఇట్లు హీనబలంబైన దిగ్గజంబుఁ గని సేదదీర్చి ధర్మకోపుండు కోపంబుగదుర నవ్వీరుపై నిశితభల్లంబులు శతాయుతంబులు నాటించిన వీరబాహుండు భిదురసదృశదేహుండయ్యు నవ్వాడిములుకుల బోడిమిసెడి రుధిరంబుదొరఁగ నిజరథంబున విన్ననైన మనంబునం జేయునది లేక నిమిషమాత్రంబు కూరకుండిన,

క॥ దనుజుం డది గని శక్తిని, ఘనశౌర్యము మెఱయఁ బఱపఁ ♦ గనుఁగొని వీరుం
డును దాని నునిమె రయమున, సునిశితవిశిఖమున దివిని ♦ సురలు నుతింపన్. 68

వ॥ మఱియు వీరబాహుం డమోఘంబులగు శరౌఘంబులం దత్కవచంబు విదళించిన గతవర్ముండై ధర్మకోపుండు కోపంబున దండపాణి యగు దండధరుండువోలె దండంబు భుజాదండంబునం బూని సముద్దండంబుగా ద్రిప్పి వైచిన, 69

క॥ వీరుఁడు తద్ఘాతంబునఁ, బోర నిమిషమాత్ర మార్తి ♦ బొందె నసురుఁడున్
వీరాలాపము బలుకున్, శూరతఁ బేర్కొనుచు సారె ♦ శుంభత్ప్రీతిన్. 70

వ॥ ఆదేవనాయకునిపైన ననేకసాయకంబులు గురిసిన నవ్వీరుండును బలంబు జలంబు మెఱయ మహాకోపంబున నద్దనుజుపై నస్త్రంబులు నిగుడించె నయ్యస్త్రంబుల నతండు ధైర్యంబు వదలమిం జేసి యసదృశం బగు శక్తిం బ్రయోగించిన నద్దురాత్మం డగు నయ్యసురుం డొక్కశరంబునం దాని దునియలు సేసె. 71

క॥ కని యంతయు వీరబాహుఁడు, గనలుచు దానవునియురము ♦ కఠినతరంబున్
దునుమాడె విశిఖ మొక్కఁడు, గొని శౌర్యము దివిజగణము ♦ గొనియాడంగన్.

వ॥ అయ్యెడ దనుజపుంగవుం డేనుంగుపై మూర్ఛాక్రాంతుం డయ్యె; నంత కోపంబున మహాబలసాంద్రం బగు నగ్గజేంద్రంబు శుండాదండంబున ముసలంబు విసరి వైచి వీరబాహునిసూతుని విగతప్రాణునిం జేసిన గనుంగొని, 73

ఆ॥ వీరబాహుఁ డంత ♦ వేగంబ యరదంబు, డిగ్గి మదిని కోప ♦ మగ్గలింప
దిగ్గజంబు గండ♦దేశంబు వడిఁ జెండి, యూర్ధ్వమునకుఁ జిమ్మె ♦ నురుపటిమను.

వ॥ ఇట్లు చిమ్మిన దిగ్గజం బీశ్వరుచేత గజాసురుండుఁబోలెఁ బుడమిం బడి మూర్ఛిల్లె; నంత మగుడి లేచి యప్పాపాత్ముం డగు నిశాచరుండు దండంబున వీరబాహునురంబు వైచిన నతండు విహ్వలుం డగుచు నది కరంబునం గొని తునియలుఁ జేసిన గని

క॥ దానవుఁడు మహాకులిశము, వానిపయిం బరప వీర♦వర్యుఁడు కేలం
దానిని గొని కోపం బెం,తేనియుఁ జనియింప నేసె ♦ దితిసుతుమీఁదన్. 76

వ॥ ఇట్లేసిన దాన దానవుండు పుడమిం బడియె; నంత నవ్వీరబాహుండు నతనిం బాదంబున దన్నుటయు, రక్తంబుఁ గ్రక్కుచు ధర్మకోపుండు నిహతుండయ్యె; నంత దైత్యు లతనిమ్రోల నిలువంజాలక విస్రస్తకేశధరులును, విగళితాయుధులును, విషణ్ణచిత్తులు నగుచు, వివిధదిగంతంబులకుం బాఱిరి. 77

గీ॥ దిగ్గజేంద్రంబు మూర్ఛను♦దెలిసియంత, వీరబాహునిగని మ్రొక్కి♦వినయమొప్ప
బలికె నేను దిగ్గజమను ♦ భవ్యచరిత!, నన్నిటులఁ బట్టి తెచ్చెదు♦ర్నయుఁ డితండు.

వ॥ నిగళబంధనంబుఁ గావించి వలసినయపుడు బంధంబులు విడిచి నన్నధిరోహించుచుండు నితనియాజ్ఞ నుల్లంఘింప వెఱతు. 79

శా॥ దైతేయాధము వీనిదుర్మదముఁ జెం♦డన్ జేసి నన్నీవిధిన్
జేతోహర్షమెసంగఁ బ్రోచితి దయా♦చిత్తంబునన్ నీకు నెం
తో తానున్ రచితాపరాధుఁడ త్వదీ♦యోద్యత్ప్రభావంబు ప్ర
ఖ్యాతం బే నెఱుఁగన్ క్షమింపఁ దగు న♦య్యా వీర! నానేరముల్. 80

వ॥ ఇప్పు డనుమతి యొసంగిన పూర్వంబుపగిది మదీయస్థానంబున కరిగెద నని పలికి దీనవచనంబుల నతని నమస్కరించి తదాజ్ఞవడసి పుండరీకవేదండంబు స్వపదంబుఁ జేరె నయ్యవసరంబున వీరబాహునిపై సురలు సుమవర్షంబు గురిసి రఖిలభూతసేనలు సంతోషంబుం బొదలిరి. 81

క॥ అది సకలము విని దుఃఖా, స్పదుఁడయ్యెను శూరుఁ డపుడు ♦ శమనుం డెలమిన్
గదనహతులైన దైత్యులఁ, బదపడి కొనిపోయి మిగుల ♦ భయపడుచుండెన్. 82

వ॥ తదనంతరంబ భానుకోపుండు పూర్వదినంబున మాయుం బన్ని రణాంగణంబు వాసినది మొదలుకొని నడచువృత్తంబును, ధర్మకోపునిమరణంబును, భూతసైన్యంబులు నిజపురంబు చూఱఁగొనుటయు, నిజసూతునివలన విని దుఃఖానలదందహ్యమానమానసుం డగుచు నాక్షణంబ నిజగృహంబు వెడలి తండ్రిపాలికిం జని నమస్కరించి యిట్లనియె. 83

—* భానుకోపుఁడు నీతివినని తండ్రియాజ్ఞ నని కరుగుట *—

క॥ బలవంతు లగు విరోధులఁ, గలనం జేర్కొనఁగ ♦ దరమె కడిమిని మనకున్
బలశాలి వీవు మును చని, బలుగాసిం బొందితావె ♦ పరిభూతుఁడవై. 84

క॥ జనక! మఱి నీవుమున్ను సుతులు గనుచుం దనకుం భయ మగును సెప్ప ♦ దానవబలమె
ల్లి నిహతమయ్యెను గుహుచే, మన మిఁక జీవించునట్టి ♦ మార్గ మెటు లొకో!
వ॥ అయినను బ్రతుకుఁదెరువు వచించెద వినుము; బందీకృతు లగు బృందారకుల
నందఱ విడిచి స్కందుని చరణారవిందంబులు శరణంబొందిన నతండు కృపాక
టాక్షంబుల మనలనందఱ సంరక్షించు, నిదియ కర్జం బనినఁ దనయువచనంబులు
విని శూరుండు కోపంబుఁ గదుర నిట్లనియె. 86
గీ॥ బ్రహ్మవిష్ణుముఖామర ♦ ప్రకరమెల్ల, ననుదినంబును ననుగొల్వ ♦ రధికభీతి
నట్టి యే నిఁక పౌరుష♦మకట విడిచి, శరణుఁజొచ్చుట యెట్లు నా♦శాత్రవునకు?
వ॥ ప్రాణంబులు కంఠగతంబులైనను నాశపథంబు విడువనేర; నీవు రేపటియుద్ధ
ప్రయాణంబుఁ దలంచి, 88
క॥ ఎంతేని యధీరత నా, చెంత న్నివిట్టుల న్వ♦చించెద వోసాం
ద్రాంత! దివాభీతుఁడ వ, త్యంతము శయనింప నరుగు ♦ మట నెంద్రైనఁ. 89
క॥ నేను రణాంగణమున రిపు, సేనలఁ బరిమార్చి వత్తు ♦ శీఘ్రం బనుచుఁ
దానందు భానుకోపుఁడు, మానుగ జనకునకు ననియె ♦ మది రంజిల్లన్. 90
క॥ క్షమియింపు జనక! నావా, క్యము మిన్నక నీ మనంబుఁ ♦ గన నంటిని స
త్యముగాఁ దలపకు మిది మది, సమరమున జయింప నేన♦చాలుదు రిపులన్. 91
వ॥ వా కనుజ్ఞయొసంగు మను తనూభవుని వచనంబు విని రాత్రించరపుంగవుండు
సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు, నప్రతిమప్రతాపాటోపుం డగు భానుకోపునకు
దురంబున కరుగ ననుజ్ఞయొసంగిన నతండు స్వగృహంబున కేతెంచి, 92
మ॥ జనకాజ్ఞ న్వన భానుకోపుఁడు మహా♦సంగ్రామసన్నద్ధుఁడై
ఘనదివ్యాస్త్రధనుర్ధరుం డగుచు వీ♦కం దేరుపై నెక్కి చెం
తను భద్రధ్వజము ల్సెలంగ బహువా♦ద్యధ్వానము ల్మ్రోయఁగాఁ
దవరంగాఁ జతురంగసైన్యములు గు♦ప్తస్యందనాన్వీతుఁడై. 93
వ॥ ఇట్లు సమరప్రయాణోత్సుకుండై తండ్రి నెడబాయుటకు విషాదంబు నొందుచుఁ
బురవీథులంగడచి రంగరాంగణంబుఁ జేరి యందు హతులై పడియున్న త్రిసహస్ర
సంఖ్యాకు లగు నిజానుజులను, నితరదనుజులం గనుంగొని శోకాక్రాంత
హృదయుం డగుచుఁ, గోపంబు దీపింప శూరతనయుండు దన మనంబున, 94
క॥ ఈ శత్రువ్రజమెల్ల వి, నాశము నొందింతు వెస ర♦ణక్షోణి నిశా
టానుగముల లేకుండిన, నాశౌర్యము మెత్తురే జ♦నంబులు జగతిన్? 95
క॥ వైరులను గెలువనేనియు, దారిద్ర్యముఁ బొంది మన్మ♦థవ్యధచేతన్
వారవధూసంగమునను, గోరిన జనువట్లు నన్నుఁ ♦ గుంభిని నగరే? 96
వ॥ అని వితర్కించి రోషభీషణుం డగుచు రిపుసేనలం దాకిన నతని గని భూతంబులు

మహాభయసమేతంబులై వీఁ డెవ్వం డొకో మహాసురుం డొక్కఁ డనేకమహా
సైన్యంబులతో నరుగుదెంచె నని మనంబుల గలంగుచు, బీరంబు సెడక ధైర్య
ధారేయులై తలంపడి, రప్పు డుభయదళంబులుం గదిసి మహీధరమహీరుహ
మహోపలంబులును, గదా ముద్గర ముసలంబులు మొదలుగాఁగల యాయుధం
బులు గురియుచు నతిభయంకరంబుగాఁ దురంబు సేయునెడ, 97

మ॥ హతులై శూరు లనేకులుం బడిరి ప్రో♦ద్యల్లీల వర్తించె నా
జితలంబందు కబంధసంఘములు డా♦సె న్మాంసకాంక్షన్ శివ
ప్రతతు ల్గ్రద్దలు కాకము ల్దిరిగె ధై♦ర్యంబెంతయు న్లేక య
ద్దితిజశ్రేణుల మ్రోలఁ బారె బెలుచ ♦ న్దిక్శ్రేణికిన్ భూతముల్. 98

వ॥ ఇట్లు పాఱిన సేనలం గనుంగొని భూతసేనాధిపులు బలంబులం జేయూఁచి కినుక
వాఁడమిన మనంబున దనుజబలంబులపైఁ గదిసి నిశితశరంబుల మర్మంబుల
గాడనేసిన భిన్నభిన్నాంగు లగుచు నసురులు కసటువడి పలాయనంబు నొందినం
గని భానుకోపుండు కోపంబున నిశాతభల్లంబులఁ దన్ముక్తమహాతరుగిరులు
చూర్ణంబుఁ గావింపుడు నబ్బురంబుగా నిబ్బరంబు లగు పెడబొబ్బలిడుచు మిడు
గురులుఁ గడల సెదర నాగ్నేయాస్త్రంబు లనేకంబులఁ బరపిన నవి యొడలం
గాడిసనుటయు భూతసేనాధిపులు రక్తసిక్తాంగులై తద్బాణఘట్టనల నెట్టుకొని
నిలువంజాలక పలాయనంబు నొందిన, 99

—* భానుకోప వీరబాహుల తృతీయ యుద్ధము *—

చ॥ అది గని వీరబాహుఁడు మ♦హాగ్రహ మొప్పఁగఁ దేరుఁదోలి య
క్కడన ధరాతలంబునకుఁ ♦ గార్ముకము న్గయిఁబూని విస్ఫుర
త్ప్రదరచయంబులం గురిసి ♦ భగ్న మొనర్చి తదాయుధావళిన్
మదమణగించె దానవుల ♦ మార్కొని నిస్తులశౌర్యధుర్యుఁడై. 100

వ॥ అంత భానుకోపుం డమ్మహామహునిం గని కనలుచు నిట్లనియె. 101

శా॥ దూతత్వంబున వచ్చి పూర్వము మహా♦దోర్దర్పము న్మీరఁగా
దైతేయావళిఁ ద్రుంచివైచితివి నీ♦ధైర్యంబు నీశౌర్యమున్
ఖ్యాతిం జెందుటఁ జూత మిప్పు డిట సం♦గ్రామంబున న్నిల్వుమా
నాతో నీ విఁక, నెందుఁ బోయిన ననూ♦నప్రౌఢిమ న్ద్రుంచెదన్. 102

వ॥ అని యిట్లు గర్వోక్తులాడు నిశాచరునకు వీరబాహుం డిట్లనియె. 103

క॥ మనమిరువుర మాహవమున, ఘనధృతిఁ బోరుదము దివిజ♦గణములు నింగిన్
దనరుచు సంతోషంబులఁ, గనెదరు జయమపజయంబు ♦ గరిమదలిర్పన్. 104

వ॥ రిత్తమాట లాడిన దాన నేమియగు; మగంటిమిగలవాఁడ వగుదువేని నాతోడ
నిమిషమాత్రంబు రణంబుసేయఁబూను; మనవుడు భానుకోపుండు కోపంబు

గదుర భిదురసదృశంబగు నమ్మహావీరు నురస్స్థలంబు తీవ్రంబులగు నారాచసహ
స్రంబుల నొప్పించిన, 105

క॥ కోపించి వీరబాహుఁడు, పాపాత్ముం డగు నిశాటు ♦ బాహుయుగమునన్
రోపసహస్రము గ్రుచ్చెఁ బ్ర,తాపము మెఱయంగ సమర♦ధాత్రీస్థలిలోన్. 106

క॥ అసురుం డంత మహోగ్రత, నసదృశగతి దునిమె నతని ♦ యంబులపొదియున్
వెస వీరుం డా దైత్యుని, నొసటం బ్రయోగించె శక్తి ♦ నూల్కొనుకడిమిన్. 107

వ॥ తచ్ఛక్తిఘాతంబున నసురవిరోధి శిరోధి వ్రీలవైచి కొండొకసేపు మూర్ఛా
గతుండయ్యె; నంత వీరబాహుండు వాయవ్యంబుఁ బ్రయోగించె. 108

ఆ॥ కడిమి మెఱయ నాజి♦ఘనరోషవిస్ఫూర్తి దనుజుఁ డడియవైచి ♦ తునిమె దాని
వీరుఁ డలుక నగ్ని♦విశిఖంబుఁ బరపిన, దాని దాన దుంచె ♦ దానవుండు.

వ॥ ఇట్లు త్రుంచి రోషంబున సౌరాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన వీరబాహుండయ్యస్త్రం
బున దాని విదళించె, నంత భానుకోపుఁడు గోపంబుతోడ రిపుభయంకరుండగుచు
సర్వసంహారకారకంబగు బ్రహ్మాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన, 110

గీ॥ అదియు వారించె బ్రహ్మాస్త్ర♦మడర నేసి, వీరబాహుండు సాహసో♦ద్వేలుఁడగుచు
నంత నఖిలదివ్యాస్త్రముల్ ♦ వ్యర్థముగనుఁ, బోవ దానవనాథుండు♦భూరిపటిమ.

వ॥ మఱియు మహాఘోరంబగు నారాయణాస్త్రంబు సంధించివైచిన నది ప్రభావిభా
సితదశదిశాంతరాళంబై మహాకరాళంబగుచుఁ, బరతేర వీరబాహుండు గనుంగొని
తాను నయ్యస్త్రంబుఁ బ్రతిసంధానంబుఁ జేసినంత, 112

క॥ అవియుఁ బరస్పరఘర్షణ, జవ మడరఁగఁ బోరిపోరి ♦ సడలుచు నిలిచెన్
దివిజపరిపంథి యంతట, దవశిఖిసంకాశరోష♦దారుణుఁ డగుచున్. 113

వ॥ ఇంకేను సర్వశత్రునిషూదనంబైన పాశుపతాస్త్రంబు విడిచిన, నతండు నదియ
నిగుడించుంగాన, దానఁ గార్యంబు నిరర్థకంబగు నని వితర్కించి, 114

క॥ మాయావిగాన దనుజుఁడు, మాయ నదృశ్యుండునగుచు, ♦ మారుతమువలెన్
సాయకవృష్టిని నలుదెసఁ, బాయక త్రిప్పుచును వీరు♦పై వర్షించెన్. 115

వ॥ ఆసమయంబున వీరబాహుండు భిదురసదృశదేహుం డయ్యును నమ్మహాశర
ఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగుఁ డగుచు నిద్దురాత్ముం డగు దనుజుం డెందు చనియెనో,
తద్విశిఖంబులు నాపైఁ దొఱఁగుచున్నవి; వాఁ డలక్ష్యుండయ్యె బాణంబులు
లక్ష్యంబగుచున్నయవి యని వ్యాకులచిత్తుండై నలుగడలు గలయ విలోకించి,
కిప్పాటొదవం జేయునదిలేక విన్ననై మిన్నకయుండె; నయ్యవసరంబున దేవత
లును, భూతసేనాధిపతులును భయభ్రాంతులైరి. 116

మ॥ అనయం బత్తరి వీరబాహుఁడు నిజ♦స్వాంతంబునన్ దైత్యమా
యనిరూఢిన్ గని సర్వమోహకము జ్ఞా♦నాస్త్రంబు సంధించి త

ద్ఘనదీప్తి న్గగనంబున న్నరథుండై ♦ కన్పట్టు రాత్రించరుం
గని కోపంబునఁ దేరుతో గదిసి సం♦గ్రామంబొనర్చె న్గడున్. 117

అప్పు డయ్యిరువురు పరస్పరంబు రథంబులు వివిధగతుల నలుగడలం ద్రిప్పుచు జయఘోషంబుల రొప్పుచు బ్రళయకాలఘనాఘనంబుల పగిది శరవర్షంబులు గురియుచుఁ బ్రథమానశౌర్యధైర్యంబుల మెఱయుచుఁ బ్రదరంబుల విడు మిప్పుడ మద్బాణంబుల భవత్ప్రాణంబులఁ గొనియెద; నాముందర నీ వెందు సనియెదని యన్యోన్యంబులు శపథంబులు వెలయ ప్రభావంబు లుగ్గడింపుచుఁ బౌరుషంబులు మించి నిజనామంబుల నుడివి పరాక్రమంబులఁ బ్రకటింపుచుఁ బలుమరు నొండొరుశరంబులు ఖండించి పైపై నిశితకాండకాండంబుల నించుచుఁ బరస్పరంబ పటుశిలీముఖౌఘంబు లమోఘంబులు గావింపుచుఁ బాణితలంబుల దొడలుదట్టి బెట్టుగ నట్టహాసంబులు సెలంగఁ దార్కొనుచు, బగరకుత్సాహంబొదువ బరనామంబులుఁ జేర్కొనుచుఁ, బ్రతిఘటించి కోలాహలంబు లడర శంఖంబులఁ బూరింపుచుఁ బరుషోక్తు లడర నీసున నితరేతరంబు భర్జింపుచు బహువిధంబులఁ బోరి రప్పు డారణం బతిదారుణం బతితుములంబుగాఁ జూపట్టె.

క॥ భూతలము తక్కడంబ, వ్రాతంబులుఁ గప్పె వసుధ ♦ వ్రాలిరి దైత్యుల్
భూతములుఁ దొఱఁగె నట్లన, భీతిల్లె రణంబుఁ గాంచి ♦ పెలుచన్ గ్రహముల్.

వ॥ మఱియు దాహకత్వంబునఁ బ్రళయాగ్నిసమంబులును వేగంబున వాయుతుల్యంబులును మారకత్వంబున నంతకోపమానంబులును ప్రకాశంబున నాదిత్యసంకాశంబులును మహారవంబుల నశనిసదృశంబులును సంహారకత్వంబునఁ ద్రిపురాంతకాస్త్రనిభంబులు నగు నానావిధశస్త్రంబులం బోరి పోరి పరపియుఁ దనివిసనక మల్లులగుచుఁ దలఁపడి హరిహరియును గిరిగిరియును కరికరియునుం బోలెఁ బరస్పరంబులం బెనంగిరి. 120

క॥ గగనంబు దిశలు వనధులు, నగములు నిండెన్ దదీయ♦నారాచంబుల్
భుగభుగమంటలు గ్రక్కుచు, ధగధగ వెలుఁగుచును మిగుల ♦ దారుణభంగిన్.

గీ॥ అంబుదంబులు గొన్ని భి♦న్నంబులయ్యెఁ, గ్రాలె నుడుపంక్తి చెదరె ది♦గ్గజములపుడ
నంబునిధులెల్ల శోషిల్లె ♦ నచలములును, గంపమొందెను దద్బాణ♦ఘర్షణమున. 123

వ॥ తచ్ఛరానలధూమం బజాండభాండంబు మెండుగ నిండె.

క॥ ఆరణకేళిం గనుఁగొని, యార పరాక్రమము ధైర్య ♦ మార బలంబుల్
వీరికి వీరే సము లని, వారక కొనియాడి రమర♦వర్గము మునులున్. 124

వ॥ అంత భానుకోపుండు కోపాటోపంబున శరసహస్రంబుల వీరబాహునరదంబు వ్రయ్యలు చేసిన, 125

గీ॥ వీరవర్యుండు రోషించి ♦ వేగ దునిమె, నసురునరదంబు బాణస♦హస్రములను,
మఱియు దనుజుండు ముప్పది♦మార్గణముల, వీరువక్షంబు నాటె న♦విస్మయముగ.

వ॥ వీరబాహుం డవియుఁ గేలం దునిమి పదునాల్గునిశితప్రదరంబుల నిశాటుని మకుటంబు పుడమిం బడ వైచిన, 127

క॥ అసురుం డన్నియు శరముల, వెసఁ దునియలుగా నొనర్చి ♦ వీరుని కవచం
బసురవిలు వీరబాహుఁడు, లసదురుగతి నేడుశరము♦లను దునుమాడెన్. 128

క॥ శకలీకృతకార్ముకుఁడై, భృకుటీకుటిలతను దాన♦వేంద్రుం డుద్దీ
ప్త కమలజదత్తశక్తిన్, బ్రకటితముగఁ బరపె వీర♦బాహునిమీఁదన్. 129

క॥ వీరుం డాశక్తిపయిన్, వారక శతకోటిశస్త్ర♦వర్షము గురిసెన్
నారాచము లవి నడుమ ని, వారించి సమీపమునకు ♦ వడి నది రాఁగన్. 130

క॥ అనుపమబలుఁ డాశక్తిం, గని వీరుఁడు కార్తికేయుఁ ♦ గారుణ్యపయో
ధిని దలఁచి యుగ్రఖడ్గం,బున దానిం నిమె సురలు ♦ బొగడ ముదమునన్. 131

వ॥ అంత నవ్వీరపుంగవుండు కోపంబున ఖడ్గంబు నిడి యూరకుండె; నయ్యెడ మహాపాపుం డగు భానుకోపుండు కోపంబుగదురఁ గరాళంబగు కరవాలంబుఁగొని త్రిప్పి సింహనాదంబొనర్చుచు వీరబాహుపయిం గవిసినం గని యతండు సునిశితవిశిఖంబుల వజ్రనిష్ఠురంబగు తద్వక్షస్స్థలంబు భేదించె. 132

క॥ దనుజుం డదియు గణింపక, తనువున రుధిరములు దొఱఁగ ♦ దద్దయు వేగం
జనుదెంచి వీరబాహుని, ధను వరిమురిఁ ద్రుంచె ఖడ్గ♦ధారన్ గిన్కన్. 133

వ॥ ఇట్లు త్రుంచి సింహనాదంబులు సేయుచు నలుగడలం దిరుగుచున్నంత వీరబాహుండు ఖడ్గంబుఁ గొని సువరులు వెఱఁగంద నతనితోడం దలపడియె; నప్పు డయ్యిరువురకు దహనశమనులకుం బలె ఖడ్గయుద్ధంబు మహాభయంకరంబై చెల్లె; నంత, 134

క॥ పాపాత్ముఁ డసురుఁ డుదుతర కోపం బడరంగ వీర ♦ కుంజరుభుజమున్
దీపితకరవాలంబున, నేపెసఁగఁగ నేసె దోస్స♦మిద్ధప్రౌఢిన్. 135

—* వీరబాహుఁడు భానుకోపుని యాకసంబున చిత్రవధ సేయుట *—

వ॥ వీరబాహుండు దాని నిరర్థకంబు జేసి తద్ఘాతంబు సరకుఁగొనక సంగరకళాకౌశలంబు మెఱయఁ గోపోద్దీపితుండై కౌక్షేయకంబున నతనిదక్షిణహస్తంబును ఖండించిన, 136

గీ॥ మఱియు దనుజుండు డాకేల♦మండలాగ్ర, మలరఁగొని మీఁదఁ జనుదెంచు♦నంతలోన
వామకరమును దునిమె న♦వార్యపటిమ, వీరవర్యుండు దివిజులు♦వినుతి సేయ. 137

వ॥ అంతఁ గోపంబున నంతకోపమానుం డగుచు నద్దానవుండు మాయాస్త్రంబుఁ బ్రయోగింపం దలంప నాక్షణంబ యుదారబాహుం డగు వీరబాహుం డాహవంబున నతనిశిరంబుఁ బర్వతశిఖరంబునుం బోలెఁ గరవాలధారం దునిమి క్ష్మాతలంబునం బడవైచె; నంత. 138

క॥ హాతు భానుకోపుఁ గనుఁగొని, యతిశయముగ గురిసి రమరు ♦ లలరులవానన్
గుతుకమున నార్చె భూత,ప్రితతియు హర్షించె మిగుల ♦ భానుండు దివిన్.139

వ॥ ఆసమయంబున వీరబాహుండు గగనంబు విడిచి భూతలంబుఁ జేరి సహోదరులు తన్ను నలంకరింప సొంపెసంగుచు నిష్పాపాత్ముం డసురుండు నీల్గుట నాచేసిన ప్రతిన సెల్లె; పూర్వదినంబుగదా గుహునియుక్తుండనైతి నని పల్కి సంతోషంబున వాద్యఘోషంబులు మొఱయ హేమకూటపురంబున కరిగి స్కందు మందిరద్వారంబున నిజరథారోహణంబుఁ జేసి యంతఃపురంబున దివ్యమంగళ విగ్రహుం డగు గుహునిం గని యతని పాదారవిందంబుల కతివినయంబునఁ బునః పునః ప్రణామంబులు గావించిన, 140

క॥ సేనాని వీరబాహుని, మానుగ హస్తముల నెత్తి ♦ మన్ననఁ దనరన్
దేనియసోనలు గురియఁగ, వీనుల విందుగను బల్కె ♦ వీరునితోడన్. 141

క॥ చలపాది భానుకోపుని, గలనన్ బరిమార్చి మిగుల ♦ గాసిలితి వహో
బలు సంతసిల్లె నామది, చెలువుగ భవదీప్సితంబుఁ ♦ జెప్పుము వీరా! 142

వ॥ అంత బాహులేయునకు వీరబాహుండు కృతాంజలిపుటుం డగుచు నిట్లనియె.

క॥ నీకృప శూరజుఁ గెల్చితి, నాఁకేమి ప్రియాస లేదు ♦ నాయీప్సితమున్
జేకూరెఁ గరుణ నొసఁగుము, ప్రాకట భవదీయపాద♦పంకజభక్తిన్. 144

వ॥ నాకు హరిబ్రహ్మాదిపదంబు లేనియు నకాంక్షితంబు లగుచుండు; సకలశ్రేయః ప్రదం బగు భవద్భక్తియ నా సదభీప్సితంబై యుండు నని ప్రార్థించినఁ బార్వతేయుం డతని కనన్యసులభం బగు నిజభక్తిఁ బ్రసాదించె; నంత వీరబాహుండు గుహునకుం బ్రణమిల్లి సహోదరసమేతంబుగా నిజగృహంబునకుం జనె నని చెప్పి సూతుండు మఱియు నిట్లనియె. 145

క॥ ఈ వీరబాహువిజయము, భూవలయములోన వినిన ♦ పురుషు లభీష్ట
శ్రీ వెలయుచు సమరోర్వి మ,హావిజయము గాంతు రీశ్వ♦రాత్మజుకరుణన్. 146

వ॥ వినుఁడు తత్కథాశ్రవణంబునఁ బాండవులు రణంబున దుర్యోధనాదులం జయించి ధర్మమార్గనిరతులై వెలసిరి; జామదగ్నియు నిది విని బలపరాక్రమ సంపన్నులైన కార్తవీర్యాదులం గెల్చె; ఋషిముఖంబున నాకర్ణించి వాలియు మారుతాత్మజుండును నజేయు లగు ననేకశాత్రవుల సంహరించి రని పల్కి మఱియు నిట్లనియె. 147

గీ॥ అంత శూరపద్ముఁ ♦ డాత్మజునిధనంబు, నెలమి దూతముఖము♦వలనఁ దెలిసి
శోకభరముచేత ♦ స్రుక్కుచుఁ గడుమూర్ఛ, నొంది పడియె నప్పు♦డుర్విమీఁద.

వ॥ ఇట్లు మూర్ఛాగతుండైన కొండొకదడవునకుఁ బరిచారకులవలనం దెలివొంది యిట్లని విలపింపం దొడఁగె.

—* శూరపద్మాసురుఁడు భానుకోపుని మరణము విని విలపించుట *—

క॥ హాపుత్త్రి! భానుకోపుఁడ! నీపటుతరభుజబలంబు ♦ నే డడఁగె నోకో
నీ పేరు నుడువ భానుం, డీపట్టును వెఱచుభీతి ♦ నిఁక మానెకదా! 150

క॥ నీ కిట్టులైనచో నిఁక, నాకులు సుఖయింపఁగలరు ♦ నారాయణుఁడున్
భూకమల లూఁచు లొత్తఁగఁ, జోకన్ శయనింపఁగలఁడు ♦ సుఖముగ నబ్ధిన్. 151

క॥ త్రిదివంబున గిరిభేదియు, సుదతీమణి శచినిఁగూడి ♦ సొంపుగ నోహో
ముదమందఁగలఁడు కమల,భ్యుదయంబునుఁ బొందఁగలరు ♦ భువి దిక్పతులున్.

వ॥ అని మఱియు, 153

ఉ॥ పాయనిమోహబుద్ధి ననఁ♦పాయని శాతశిలీముఖాగ్రిచా
పా యనివార్యధైర్యనగ♦పా యనిమేషవిభంగసుప్రితా
పా యనిశాశ్రితస్థితకృ♦పా యనిలోపమవేగ భానుకో
పా యని యేడ్చు బీదమ్మ్రాను ♦ పాయని రూఢిని బొందలేక గొగిన్. 154

వ॥ ఇవ్విధంబున విలపించు సమయంబున, 155

క॥ దనుజులు కొందఱు తన తన,యుని శీర్షకబంధపాణు ♦ లోఁగిఁ గొని తేరం
గని యాయవయవములఁ గ్రమ,మున సంధించి యసురపతి♦పొగిలెమనమునన్.

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బద్మకోమల సపత్నులతోఁ జనుదెంచి కుమారునంగంబులు గని భూతలంబునం బడి లేచి తదవయవంబులఁ గరంబుల నంటి మూర్కొనుచుఁ గన్నీరు వొఱఁగఁ గచభరంబు సెదర దురంతశోకాక్రాంత యగుచు నిట్లని విలపించె. 157

క॥ కమలాకరసంస్థిత మగు, కమలముఁ గావలయు ననుచుఁ ♦ గాంక్షించిన శ్రీ
ఘ్రిమ తెచ్చి నా కొసంగెను, కొమరుండితఁ డివ్విధమున ♦ గుంభినివడెనే? 158

క॥ సురలెల్లఁ దనకు నివ్విధిఁ, బరితాపమొనర్చి రకటఁ ♦ బాపించెదె యీ
కరణి మహాఖేదము నిజ,తరుణుల కీ దోష మిఁక వృ♦థా చనునొక్కో. 159

వ॥ అని యీవిధంబున శూరుండును యెల్లదానవులును గాంతాజనంబులును హతుం డగు సుతుం జేర్కొని విలపించి రంత దానవేంద్రుండు లేచి కోపోద్దీపితుం డగుచు [illegible]బున తాన కయ్యంబునకుం జని సకలశత్రుసంహారంబుఁ గావించి తదుధిరంబున వీరయజ్ఞంబు సల్పి తనూభవుని బ్రతికించెదఁగాక యని పల్కి తన్మృతకళేబరమును సంరక్షించుకొనియుండ రాక్షసులకొందఱ నియోగించి పద్మకోమలాది భార్యల నంతఃపురంబున కనిచి, మాతలిం గనుగొని యిట్లనియె. 160

గీ॥ అమితవిభవమొప్పు ♦ వసురాఖ్యపట్టణ, మునకు నేగి సింహ♦ముఖునితోడ,
భానుకోపముఖ్య ♦ బహుదైత్యనిధనంబు, సెప్పి తోడి తెండు ♦ శీఘ్రమతని.

వ॥ అనిన విని దూత లతిత్వరింబునం జని నానారత్నచిత్రితంబగు నసురపురంబు సేరి మహాబలుండగు సింహవక్త్రునిం గని ప్రణమిల్లి సవినయంబుగ నిలిచి యిట్లనిరి. 162

క॥ దానవవర నీజ్యేష్ఠుఁడు, మానితబలశాలి దనుజ♦మాళియు నిపు డెం
తేనియు నినుఁ దోడ్తెమ్మని, మానుగ నిట కనిపె మమ్ము♦మహితబలాఢ్యా!

వ॥ కావున నాలస్యంబువలదు; శీఘ్రుం బరుదేర వలయు; ననవుడు నతండు వృత్తాంత మేమి యని యడుగుటయు దూతలు భానుకోపుని వధంబు సెప్పిన విని రాక్షసేంద్రుండు శోకాక్రాంతహృదయుం డగుచు, శిరంబు వాంచి కొండొకసేపు చింతించి, 164

మ॥ అతిరోషంబున లేచి తేరుపయి బో♦ద్యత్ప్రౌఢి నారూఢుఁడై
చతురంగంబులు సైన్యము ల్గొలువఁగా ♦ ఛత్రధ్వజశ్రేణికా
యుతుఁడై సయ్యన వాద్యఘోషములతో ♦ ద్యోవీధి నేతెంచె న
ప్రతిమానం బగు శూరపద్మపురికి♦ భాస్వత్ప్రభావోన్నతిన్. 165

వ॥ ఇట్లు వచ్చి సింహవక్త్రుండు శీఘ్రంబ రథంబుడిగ్గి భ్రాతృమందిరంబు సొచ్చి కక్షాంతరంబులుగడచి యంతఃపురంబున కరిగి యందు పుత్రశోకాకులుం డగు నగ్రజు శూరుం గని పదంబుల కెరగిన నతండు సోదరుని బాహితలంబునఁజేర్చి కౌఁగిలించుకొనియె. 166

ఆ॥ అంత సింహవక్త్రుఁ ♦ డనియె నగ్రజుతోడ, శౌర్యధైర్యములకు ♦ సదన మీవు
ఖేదపడియె దేల♦ కేవల మీరీతి, తెలియ నుడువు నాకు ♦ దితిజవర్య! 167

వ॥ అని యడిగిన సహజన్మునకు శూరపద్ముండు నఖిలంబును దెలిపి, శీఘ్రంబ నీవు రణంబునకుం జని సకలశత్రుసంహారంబుఁ గావించి మగుడ నాసముఖంబున కరుదేరవలయు; నేతదర్థంబు నిన్నిటకు రావించినది యనవుడు, 168

—* సింహవక్త్రుండు శూరునకు హితంబు సెప్పి యని కరుగుట *—

క॥ శూరునివచనము విని కడు, వారక సింహాస్యుఁ డనియె ♦ వ్యర్థం బకటా
ఘోరం జంపితి నిశిచర, వారంబు నొకింత నాదు♦వాక్యము వినక౯. 169

వ॥ సాక్షాత్పరశివుండు సత్యజ్ఞానానందమయుండునగు వానిం బాలిశుం డనుచు బల్కితి; తత్ఫలంబిప్పుడ యనుభూతంబయ్యె; నేరికేనియు దైవగతిదుర్లంఘ్యంబు; నావాక్యంబు నీకు నత్యంతదాహకం బగు విషం బయ్యె; నింకనేమిసెప్పనగు; నా కనుజ్ఞయొసంగు మేను కయ్యంబునకుం జని సకలరిపుల జయించివచ్చిగాని నీముఖంబుఁజూడననిపలికిన విని శూరపద్ముం డట్లు కాక యనియనుజ్ఞనొసంగ,

క॥ తవపిడిదిఁ జేరి సింహాననుఁడు దధిక్షీరరుధిర♦నానామధువుల్
వననిధులట్లన గ్రోలుచుఁ, దిని మాంసపు రాసులెలమిఁ ♦దృప్తుండగుచు౯. 171

క॥ కౌతుక మొప్పఁగ బరిమళ,జాతంబులు మేన నలఁది ♦ స్రగలంకృతుఁడై
నూతనవస్త్రాభరణ,వ్రాతంబులఁ దాల్చి యతులః♦వైభవ మెసఁగన్. 172

వ॥ ఈశ్వరద త్తంబులైన దండచక్రకులిశశూలంబులును నితరదేవతాస్త్రంబులును మహాఘోరంబగు మాయాపాశంబునుం గైకొని దశలక్షతురంగంబులం బూన్చిన రథం బధివసించి పరాక్రమసహితు లగు సేనాపతులును, సుతులును, బాసటమై చనుదేర భయదనినదంబు లెసంగ నానాయుధభాసమానంబులును లక్షవాహినీసంఖ్యాకంబులును నగు చతురంగబలంబులతోడ శూరానుజుండు పురంబు వెడలె; నంత, 173

మ॥ గజవాజిప్రకరంబులున్ ఘనశతాం♦గశ్రేణులున్ సైనిక
వ్రజముల్ భూతల మావరించె మొరసెన్ ♦ వాద్యప్రఘోషంబులున్
విజితాంభోధిరవంబులై దెసలఁ బ♦ర్వెన్ ఛత్రము ల్చామర
ధ్వజకోట్లొప్పె ననేకము ల్బలురజో♦వ్రాతంబుఁ గప్పెన్ రవిన్. 174

వ॥ ఇట్లరుదెంచుసమయంబున, 175

గీ॥ అరదములమీఁదఁ గృధ్రంబు♦లాడె గూసె, కాకసంఘంబు శుష్కవృక్ష♦ముల నెక్కి
యుల్క లెల్లెడవ్రాలెని♦య్యాజమిగుల, దుర్నిమిత్తంబు లెంతయుఁ♦దోఁచె నెదుర.

వ॥ అంత హరిచతుర్ముఖప్రముఖు లగు నిఖిలబర్హిర్ముఖులు సమరాభిముఖుం డగు సింహముఖునిం గని కాందిశీకు లగుచు స్కందునిమరువుఁ జేరి తత్పాదారవిందంబులకు వందనంబుచేసి కృతాంజలులై యిట్లనిరి. 177

క॥ దేవోత్తమ! కరుణాంబుధి, గావుము మా కభయ మొసఁగి ♦ ఘనశౌర్యుఁడు శూరావరజుఁడు సింహాస్యుఁడు, వేవే చనుదెంచె సమర♦విజయోత్సుకుఁడై. 178

వ॥ దేవా! వీఁడు సహస్రమూర్ధుండును, ద్విసహస్రభుజుండును, సహస్రయోజనాయామదృఢతర భుజాంతరుండును, బ్రహ్మాండసహస్రశాసనుండును, నఖిలవైరిసంహారకుండును, మహేశ్వరద త్తమాయాపాశశూలాద్య నేకాయుధధరుండును, మహాబలపరాక్రముండును నగు; మఱియును, 179

క॥ కులనగములు దిక్కుంజర,ములు కూర్మం బష్టనాగ♦ముఖ్యులు బహుసత్త్వులగుచు దాల్చు వసుంధర, బలయుతుఁడితఁ డేకదినము♦భరియించెబయిన్.

మ॥ భువనవ్రాత మితం డజాండసహితం♦బున్ వేగ భక్షింపనో
పు, విలాసంబుగ నొక్కనాఁ డితఁడు వి♦స్ఫూర్జద్గతి న్ద్రివ్వి మే
రువొగిన్ దండముగాఁగఁ గేలఁగొని వా♦రాశిన్ దదాస్ఫాలనం
బు వశిష్ఠయ నసారమైన నునిచెన్ ♦ బూర్వప్రకారంబునన్. 181

వ॥ అదియునుంగాక నిష్పాపాత్ముండు ఛాయావిరాజితపార్శ్వద్వయంబును, శంభుదత్తంబును నగు నాభీలంబు శూలంబు భరియింపుచుండు; నితని యగ్రజుండు

హారుని, నేకాదశకోటిరుద్రులను, నీశానునిం దక్కఁ దక్కిన యీదేవగణంబుల నెల్లఁ గృషినియుక్తులంజేసి బాధింపుచుండు; నిద్దురాత్ముల దురంబున వధించి మమ్ము రక్షింపు మను వేల్పులదీనాలాపంబులు విని వారి కభయంబు లొసంగి సుబ్రహ్మణ్యుం డాతఁ డంబ, 182

క॥ సారథియైన సమీరుని, తేరుం దెమ్మని ప్రయాణ దీపితమతియై
ధీరత లేచుటఁ గాంచి యపారబలాఢ్యుండు వీర బాహుఁడు వేగన్. 183

వ॥ సత్యజ్ఞానానందలక్షణుండు నగు స్కందునిపదారవిందంబుల కెరగి నాకనుజ్ఞ యొసంగు; మేను సంగరాంగణంబున సకలశత్రుభంగంబు గావించి వచ్చెద ననిన విని గుహుండు మందహాసవిలసితముఖారవిందుం డగుచు నాహవంబున కనుజ్ఞ యిచ్చిన నతండు నిజగృహంబునకుం జనుదెంచి, 184

మ॥ ధృతనానాయుధుఁడై విభూషణలస ద్దివ్యాంబరోపేతుఁడై
యతులప్రౌఢిరథంబు నెక్కి బహుసై న్యాధ్యక్షుల న్సాహసా
న్వితు లష్టాధికలక్షవీరులును, కీ ర్తిన్ దోడుసూప న్మహో
ద్ధతి నేతెంచెను వీరబాహుఁడు సమి ద్రంగంబు సేరం గడున్. 185

వ॥ అయ్యవసరంబున సహస్రవాహినీసంఖ్యంబు లగు సకలభూతములును సర్వాయుధసమేతంబులై తోడంజనుదెంచి మించె. 186

క॥ సేనాంఘ్రిభవపరాగము, భానుం గబళించె, మొరసె భయదంబుగ భే
రీనిస్సాణస్వనములు, మానితకేతనము లభ్ర మండలి మెరసెన్. 187

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచి యసురబలంబులం గవిసిన యయ్యుభయదళంబులు పరస్పరాహంకారజనితహుంకారభయంకరంబులును, ప్రకటితభేరిభూరిభాంకారపూరితహరిన్ముఖరంబులును, ప్రస్ఫురితధనుర్జ్యాటంకారభీషణంబులును, ప్రసారితనానాస్త్రఘణఘణత్కారఘోషితంబులును, పరిభ్రాజితకేతనపటపటాత్కారభయానకంబులును, పరిభ్రమద్రథనేమీనినదభయదంబులును, పవనజవనకంకాణహేషారవభైరవంబులును, పటుగజఘటాబృంహితధ్వానభాసురంబులును నగుచుఁ బర్వతోపలభూరుహంబులు గురియుచు, నిశితవిశిఖంబులు నిగుడించుచుఁ బరశుపట్టిసకరవాలశూలకులిశతోమరాదులు బఱపుచు ఘోరంబుగాఁ బోరు నవసరంబున,

క॥ దనుజులు రణకోవిదులై, మునుకొని తన్ముక్త శైల ములు భూరుహముల్
దునిమి దిగంతవ్రాతం, బునకుఁ దరిమి రఖలభూత పుంజముల వడిన్. 189

వ॥ ఇట్లు రక్కసులచే నుక్కుసెడి దెసలకుఁ దిరిగి చను మూకలం గని, నిలునిలుం డని చేపేచి నిజబలంబులం బురికొలిపికొని భూతసేనావిభుం డగు సింహుండు సింహనాదంబు సేయుచు మదగజంబుపై కురుకు కొదమసింగంబువోలె నసురవీరుల పయిం గవిసి మహోద్దండం బగు దండంబున రిపుమండలంబుఁ జెండి చెండి దండధరుదండ కనిపె; నంత, 190

—* దశముఖాసురుఁడు సింహునితో యుద్ధము సేసి మడియుట *—

క॥ వారిశౌర్యుఁడు దశముఖుఁ డను, సురవైరి చమూవిభుండు ♦ శుంభద్గతి భే
నరుదెంచి రోషమడరఁగ, శరవితతుల సింహు నేసె ♦ సమరక్షోణిన్. 191

వ॥ భూతసేనావిభుండు నవియన్నియు దండంబునం జెండి వెండియుఁ గోపంబడర
దానును దద్వక్షంబుపై వైచిన నావేఁటునం గవచంబు నుగ్గునూచంబయ్యె;
నంత దానవుండు ప్రతిదండంబుఁ గొని యుద్దండంబుగాఁ గేలం ద్రిప్పుచు
సింహుని వక్షస్స్థలంబున వైచిన, 192

క॥ దండము తత్పటువక్షో,మండలి సంఘృష్టిరేణుమయమై పడియెన్
మెండొడ్డి మఱియు దనుజవ,రుండును పరశువునుఁ బరపె ♦ రోషం బడరన్. 193

వ॥ అప్పరశ్వధంబును భూతసైన్యాధిపుఁడు దండంబునం జూర్ణంబు గావించి
తూర్ణంబుగా నతని బాణాసనంబుఁ దునిమిన, 194

క॥ దానవుఁ డతికోపోజ్జ్వల,మానసుఁడై శక్తిఁ బరపె ♦ మహిమ నెలుఁగన్
దానిని భూతగణాగ్రణి, మానితచక్రమునఁ దునిమె ♦ మగఁటిమి దనరన్.

వ॥ అంత దానవుండు ఖండితం బగు శక్తిం గని ప్రచండకోపంబున మండుచు, దోర్దం
డంబున వేఱొండు దండంబునుం గొని దండధరుని పగిది నుద్దండంబుగా భూత
సేనావిభుం జెండిన, నతండు రుధిరంబు దొరఁగ నిమిషమాత్రం బూరకుండి
వెండియు నరుదెంచి కినుక జనింప రెండుచేతుల దండంబులఁ గీలించి దశ
ముఖు నురంబుఁ జిదిపె; నంతయు, 196

సీ॥ అద్దురాత్ముఁ డప్పు ♦ డాననంబున రక్త,ధార లొలుక ధరణి♦ధరముఁబోలె
ధరణిఁగూలె నిర్గ♦తప్రాణుఁడై యంత, నసురులెల్ల గదిసి ♦ రతనిమీఁద. 197

వ॥ ఇట్లు రక్కసులు పెక్కండ్రు క్రిక్కిఱిసి మొగి నమ్మహావీరుం డగు సింహునిపయిం
గవియునెడ మహాబలుండును, శ్రీమంతుండును నగు కనకనాభుం డనుకనకుండు
లక్షవీరులలో నుండి వెడసొచ్చి కనకపుంఖంబు లగు నిశితసాయకనికరంబులఁ
గనికరంబెడల నొడలఁ బఱపినం గని కరంబు భయంపడి కంపితాంగు లగుచు నసు
రులు పలుదెసలకుం బరచి; రంత, 198

ఉ॥ దానవసైన్యనాయకుఁ డు♦దారబలాఢ్యుఁడు దుర్ముఖుండు, కో
పానలభాసమానుఁడయి ♦ యద్దనుజవ్రజమెల్లఁ ద్రిప్పిఁ గ
ర్ణాంతవిదంబు లొప్ప శిత♦సాయకము ల్గురిసె న్ప్రశోర్వ నెం
తేని భుజాపరాక్రమ వి♦నిర్జితభాస్కరకోటితేజుఁడై. 199

వ॥ అత్తఱి భూతంబులు మొత్తంబులై మహారవంబు లొనర్చుచు భూధరభూరుహ
శిలాప్రకరంబు లద్దురాత్మునిపయిం గురిసిన, నద్దుర్ముఖుండు క్రోధారుణముఖుం
డగుచు శతధారశితగాత్రుండై రణావంచకుండు గావున భూతసైన్యంబును

మాయఁ గప్పె; నప్పు డప్పాపాత్ముని మాయం దెలిసి వీరమార్తాండుఁ డరు దెంచి జ్ఞానాస్త్రంబు సంధించె. 200

సీ॥ అంత దానవవిభుఁడు మా♦యను దొలంగి, యలుకఁ బోడమంగ నొక్కఁడ♦యాజిలోన
నిలిచి బాణసహస్రంబు♦నిష్ఠురముగఁ, బరపె నవ్వీరుపై భుజా♦ప్రౌఢిమెరయ. 201

గీ॥ వీరమార్తాండుఁడు సహస్ర♦విశిఖములను, నవియుఁదును మాడిన ప్తశి♦తాస్త్రములను
వానిధనువును ఖండించి ♦ వాడిములికిఁ, గంచుకంబును గడు వ్రక్క♦లించిమించి.

వ॥ మఱియు నిశితవిశిఖంబుల నతని గాత్రంబు నొప్పించిన నద్దానవుండు రక్తసిక్తాం గుఁ డగుచు నొల్లఁబోయి యెక్కింతసేపు మూర్ఛాక్రాంతుఁడై మఱలఁ దెప్పిరిలి యమ్మహామహునితోడఁ గయ్యంబున కియ్యకొనక చయ్యన మాయ నదృశ్యుండై పలాయనంబు నొందె; నట్లగుటం గనుఁగొని దనుజసైనికులందఱు యథాయథంబుగా బారుటం జూచి భూతంబులు విజయసమేతంబులై పరాజితులతోడ సమరంబు సేయఁ దగ దని సింహనాదంబు లొనర్చుచు మఱలె; నప్పుడు. 203

క॥ దనుజుల పలాయనంబుం, గని సింహముఖుండు వేగ ♦ కడురోషమునన్
జనుదెంచి భయదగర్జా, ధ్వను లడరఁగ సమరమునకు ♦ దారుణపటిమన్. 204

వ॥ ఇట్లరుదెంచు పర్వతోపమానకాయుండును, మహాభీముండును, సింహనాద ముఖరితదిఙ్ముఖుండును నగు సింహముఖుంగని భూతవ్రాతంబు లుత్తుంగంబు లగు మహీధర తరుషండంబులు గురిసిన, నద్దానవుని కరాస్ఫాలనంబునం గంపితంబులై తరుగిరులు గొన్ని చూర్ణంబులై యెగసి తారాగ్రహమార్గంబుఁ గప్పెఁ; గొన్ని చిద్రవలై నేలంబడిన నచట సింహవ్యాఘ్రాది మృగంబులు బెదరి నలుదెసలం బరచె; నంత, 205

శా॥ భూతవ్రాతము భూరిభూరుహనగం♦బుల్ నింపఁగాఁ జూచి సం
జాతక్రోధత తేరు డిగ్గి స్థిరుఁడై ♦ చండప్రతాపంబునన్
దైతేయాధిపుఁ డమ్మహీధరము లు♦ద్యత్పాలజాలంబులన్
జేతంబట్టి జవోన్నతిం బఱపె నా♦జిం గొన్ని భూతాళిపై. 206

—* సింహముఖుండు భూతసేనల చిత్రగతుల వధించుట *—

వ॥ మఱియుఁ బ్రచండరోషంబున నన్నిశాచరుండు భూతంబులం గొన్నింటిని గేలం గీలించి నేలంగొట్టి కొన్నింటిని సూర్యరథంబునఁ బర్వతసముద్రద్వీపంబులం గొన్నింటినిం బడవైచియు, వెండియుఁ జలంబు రెట్టింపఁ గొన్నింటిని ముష్టిప్రహారంబులం బొడిచియుఁ, గొన్నింటిని వ్రయ్యలుగాఁ పించియు, బ్రహ్మాండకటాహంబు దాటం గొన్నింటిని నెగయ నేసియుఁ, గొన్నింటినిం బిరబిరం ద్రిప్పి దెప్పరంబుగా మోదియు, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబుల దొఱఁగఁ గొన్నింటిని వడింజిమ్మియుఁ, గొన్నింటి నిందాద్యష్టదిక్పాలకులసదనంబులం బడఁ గెడపియుఁ, బడవైచియుం

బునం గొన్నింటినిం గూలంద్రోచియుఁ, గొన్నింటినిఁ బాతాళంబున నణంచియు,
గొన్నింటినిం దునిమియుఁ, గొన్నింటి భూతలంబున నెఱపియు నమ్మహాబలుండు
భూతవ్రాతంబుల సకలదిశలు సర్వభువనంబులు నించి మించినరోషంబునం జరణ
తలంబున మెదిపియుఁ జిదిపియు, నేచియు, బ్రేచియు, శిరంబులఁ ద్రెంచియు,
రూక్షేక్షణంబుల నవలోకించియు, హుంకారముల భర్జించియుఁ, గరతలంబుల
నలినలి గావించియుఁ, గోపంబునం గరగర నమలియు, మగుడ నద్దురాత్ముండు
పరశుపట్టిసముసలముద్గరకరవాలశూలాద్యాయుధంబులఁ జక్కడాంచియు,
నుక్కుమిగులం గులాచలంబులుం బ్రయోగించి నుగ్గునూచంబులుసేసియు
నిట్లు ననేకభంగుల సంగరాంగణంబున భూతములన్నింటినిం బరిమార్చె. 207

క॥ అపుడు హరిబ్రహ్మాదులు, విపులభయభ్రాంతులగుచు ♦ వేగమ చని రా
జీపలాయనంబుఁ బొందుచు, నపరిమితానందులైరి ♦ యసురులుఁ బేర్మిన్. 208

వ॥ సింహవక్త్రుం డంత మఱల నతిసుందరరథారూఢుం డయ్యె; నయ్యెడ నగ్నికోపుం
డను భూతేశ్వరుండు చనుదెంచి కోపాటోపంబున నిజపరాక్రమంబుఁ బ్రశం
సించుచు మహాభీలంబును, నతిదృఢంబును నగు శూలంబు సురవిరోధిపయిఁ
బరపిన నదియు నతని వక్షంబునం బడి భగ్నంబయ్యె నయ్యవసరంబున, 209

ఆ॥ మఱియు భూతవరుఁడు ♦ మది రోష మొదవంగ, సింహాదమెలమి ♦ జేసి కేల
దండ మొకటి ద్రిప్పి ♦ తత్సారథిని జెండి; దండిపురికి ననిచెఁ ♦ దత్క్షణంబ. 210

వ॥ అదియుంగని సింహవక్త్రుండు నిజభుజాదండమండితం బగు దండంబునం బరా
క్రమోద్దీపుం డగు నగ్నికోపునిం జదిపిన నతండు మూర్ఛాగం డయ్యె;నంత,

గీ॥ దానవేంద్రుండుమగుడర♦థంబునందు, వేఱొకనిసూతునియమించి ♦ విక్రమమున
భూతనాథసుమాలిని♦బోరఁగదియ, నసురపై నేసె నతఁడు మ♦హానగంబు. 212

వ॥ అప్పర్వతం బఖర్వధూర్వహుం డగు నమ్మహాసురుండు బాలుండు కందుకంబు
వోలెఁ గేలం గీలించి మగుడ సుమాలివక్షంబునం బరపినఁ దత్పతనంబున నతం
డించుకసేపు మోహపరవశుండై పడియె. 213

ఆ॥ ఇట్లు పడిన నతని♦ నీక్షించి దండియు, వజ్రకలితమైన ♦ వానియురము
దండమునను మోదెఁ ♦ దద్ఘట్టనంబున, నదియుఁ జూర్ణమయ్యె ♦ నాక్షణంబ.

వ॥ మఱియుఁ గోపంబుగదుర భూతసేనావిభుం డగు దండి మహాసింహంబు వేదండ
తుండంబుం జెండుపోల్కి బ్రతాపోద్దీపితుం డగు నద్దైత్యనాథునికరంబులఁ
జెండిన నమ్మహాదనుజుం డలిగి పాదంబునం దన్ని యతని నేలఁ బడవైచి నభో
మండలంబున కెగయజిమ్మిన, 215

క॥ దివినుండి దుమికి దివిజుఁడు, జవమొప్పఁగ దైత్యుబాహు♦శాఖలమీఁదన్
పవఁగవరేణ్యమబోలెను, వివిధగతిం గంతులిడియె ♦ వేమరు బల్మిన్. 216

గీ॥ మఱియు లతలనుఁ ద్రిమ్మరు♦ మధుపమట్లు, నంపమండలిఁజరియించు♦నతనిదాన
వ్రంపు మక్షికను నరుఁడు ♦ వోలె గేలఁ,బట్టి నలుఁపుచు దర్పనఁ ♦ బారవైచె. 217

వ॥ ఇట్లువైచిన భూతేశుండు మూర్ఛాగతుం డయ్యె నంత, 218

క॥ సేనాపతు లివ్విధమున, దానవుచే విజితులైన ♦ దక్షగణమే య
ఙ్ఖ్యానుతశౌర్యులు వీరులు, మానుగఁ జనుదెంచి సమర♦మండలి కెలమిన్.

ఆ॥ నిశితసాయకములు ♦ నిగుడింప దనుజుపై, నవియుఁ బుష్పవృష్టి ♦ యయ్యెనతని
కపుడు దైత్యనాథుఁ ♦ డరదంబు దిగి వేగ, సింహనాదమెలమిఁ ♦ జేసి కినుక. 220

క॥ కేసరివోలె గజంబుల, భాసురశౌర్యమునఁ గేల ♦ బరిపంథుల నెం
తే సమరమున నొడిసికొని, చేసెఁ బరస్పరహతుల వి♦శీర్ణాంగులుగన్. 221

వ॥ మఱియు రథంబులతోడనఁ గొందఱు వీరులఁ బాదఘాతంబుల నింగి కెగయఁ
దన్ని నిహతులంజేసె; నిట్లు బహుప్రకారంబుల వీరవరుల నేపణంచినం గనుం
గొని భూతంబులు భీతంబు లగుచుఁ బరిభూతంబులై మృగంబులపగిది దిగంతం
బులకుం బాఱె; నెంతయు, 222

శా॥ వీరాధ్యక్షుఁడు వీరబాహుఁ డది తా ♦ వీక్షించి కోపంబునన్
నారాచంబుల నారిఁగూర్చి పఱచెన్ ♦ నానారిపుశ్రేణిపై
బోరన్ గ్రీష్మఘనాఘనంబు సలిలం♦బున్ నించుచందంబు దే
వారుల్ ధారుణి గూలి రత్తఱి సమ♦స్తానీకసంయుక్తులై. 223

క॥ భూరికబంధంబులు స్ఫు,కృారముల నటించి మించె ♦ ఘోరపిశాచా
ఘూరవములు మఱికంకము, లారూఢిఁ బలాభిలాష ♦ మదర భ్రమించెన్. 224

వ॥ అవియుం గని సింహవదనునితనూజులు నూర్వు రమర్షంబున శరవర్షంబులు గురి
సిన వీరబాహుం డలిగి సింహనాదం బొనర్చుచు ననేకసాయకంబులు వారిపైఁ
బఱచె. 225

గీ॥ సింహవక్త్రసుతులు ♦ శితశరంబు లనేక,కోటిసంఖ్య లెలమి ♦ గురిసి రాజ
తావదంబకముల ♦ తచ్ఛరంబులు విఱ్ఱు, నరదములుఁను దునిమి ♦ యార్చెనతఁడు.

వ॥ అంత దనుజుసేనలం గల బలుమగలు పలువురుం గూడికొని యతనితోడ ధను
ర్యుద్ధంబు సేయ మనబలంబుల నెవ్వండు సాలండని యాలోచించి ఖడ్గఖేటకంబుల
ధరించి మెరవల్లుఁ జూపుచు నొక్కపెట్టన నవ్వీరాగ్రణిఁజుట్టుకొని పోరఁ దొడఁగి,

మ॥ ఘనరోషంబున వీరబాహుఁడు మహో♦గ్రంబైన ఖడ్గంబు గొ
బ్బున సంధించి రణాంగణంబునకు వి♦స్ఫూర్జద్భుజాప్రౌఢి మా
ర్కొనిరాఁ గన్గొని సింహవక్త్రసుతులం ♦ గోపంబు దీపింప నా
తనిఖడ్గంబున నొంపఁజాలమి సము♦ద్యత్ప్రౌఢిఁ దా మందఁగన్. [illegible]

వ॥ అతనిపైఁ బడి సంహరింపఁ దలంచు నంతలోన నవ్వీర[illegible]

వాలంబున నప్పాపాత్ముం డగు సింహాస్యతనయుల నూర్వురం దునిమి వైచి శీఘ్రంబ పరమమంగళం బగు రథం బధిరోహించిన నప్పుడు సురవరులు విరులవాన గురిసి రెంతయు సంతసంబున, 229

ఉ॥ అంతట సింహవక్త్రుఁ డది ♦ యారసి పుత్త్రవియోగ శోక మ
త్యంతము దుర్నివారమయి ♦ యక్కట వీఁ డొకరుండ నిర్దయ
స్వాంతత వీరినందఱను♦ సంహృతిఁ జేసె నటంచు సిగ్గుచే
నెంతయుఁ జింతనొంది మది ♦ నేపెసఁగంగ మహాగ్రహంబునన్. 230

వ॥ ధైర్యధౌరేయుండు గావున విక్రమంబు నెక్కొలుపుచు, సకలభూతంబుల నిమ్మహామహునితోడంగూడ దిగమ్రింగెద; నిఖిలలోకంబు లణంచెద; నట్లు కాని నాకోపం బుపశాంతంబు గా దని తలపోసి రథారూఢుండై వీరబాహుం గదిసిన. 231

—* వీరబాహుఁడు సింహవక్త్రునితోఁ గూడ ధనుర్యుద్ధము సేయుట *—

గీ॥ వీరబాహుఁడపుడు ♦ వేగంబ యెదిరించె, బాహుశౌర్యమెసఁగ ♦ బ్రధనమునకు నంత నతని జూచి ♦ యాత్మలో నత్యంత,దర్పమడరఁ బలికె ♦ దానవుండు. 232

క॥ ఏరా యెవ్వఁడ వీవు కు,మారుఁడవో లక్షవీర♦మండలిలోనన్
వీరుఁడవో గాకను నవ,వీరులలో వాఁడవో భు♦వి న్దూతవొకో. 233

వ॥ సత్యంబుగా నా కెఱింగింపు మనవుడు వీరబాహుం డిట్లనియె. 234

మ॥ విను మో దానవ! దేవదేవుఁడు మహా♦వీరుండు నా కార్తికే
యునకున్ దాసుఁడ దూతభావమున ము ♦ న్నుద్యద్గతిన్ వచ్చి దై
త్యనికాయంబుఁ గలంచు టీ వెఱుఁగవే ♦ తా వీరబాహుండు నం
జ్ఞను నే నెవ్వఁడనైన నే మిపుడు పృ♦చ్ఛన్ జేయ నీ కేటికిన్? 235

వ॥ అని పల్కిన వీరబాహునకు సింహవక్త్రుం డిట్లనియె. 236

మ॥ కరమున్ దుర్బలులైన దానవుల సం♦గ్రామక్షితిన్ గూల్చుటన్
వరశౌర్యం బగు నొక్కొ నీకు నరయన్ ♦ మత్పుత్త్రులన్ బాలురన్
ధరఁ ద్రెళ్ళించుట దొడ్డపౌరుషమొకో ♦ దర్పింపఁగా నేల సం
గరమందున్ నిలు ని న్వధించి ముదము ♦ న్గావింతుఁ గంకాళికిన్. 237

వ॥ విను మింతమాత్రంబు కాదు; నిన్నుఁ బరిమార్చునెడ, నెడసొచ్చి భవన్నాథుం డగు గుహుండు భూతసేనాసమేతుండై దేవగణంబులఁ గూడుకొని వీరవరుల తోడ నరుదెంచె నేనియు సంగరాంగణంబునం బరిమార్చెద నని సాహంకారుండై పలుకు నతనివచనంబులు శ్రుతిపుటంబులకు నతికటువు లగుట నించుకించుక విని మనంబునం గినలుచు నేత్రంబుల నుగ్రం బగు కోపరసంబుఁ గ్రక్కుచు నుక్కసంగ వీరబాహుండు నిశితంబు లగు దశవిశిఖంబులు గైకొని సింహముఖుని

కఠినం బగు నురంబునఁ జొనిపిన నవియు భగ్నంబులై పడియె; నంత, 238

క॥ దండముఁ గొని దానవుఁ డుద్దండత నవ్వీరుమీఁద ♦ దద్దయు వైవన్
గాండంబుల నాల్గిట నది, ఖండించె సురేంద్రుఁ డలుఁక ♦ గడలుకొనంగన్.

వ॥ మఱియు శరసహస్రంబు లసురశిరంబులఁ జొనిపిన నవియుం బొడియై నేలం
బడియె నంత, 240

క॥ దనుజపతి మఱియు శూలము, గొని భీకరపటిమవైవఁ ♦ గొబ్బున నదియున్
దునుముటకు వీరవర్యుఁడు, కనదస్త్రసహస్రములును ♦ గడువడి గురిసెన్. 241

క॥ శూలం బది తత్సాయక,జాలము ఖండించి యెదుటఁ ♦ జయ్యన రా, నా
భీలత వీరుఁడు మఱి శర,పాళిసహస్రంబు గురిసెఁ ♦ బటిమ నెసంగన్. 242

వ॥ అదియును శరసహస్రంబులఁ బ్రతిహతంబు గావించి శూలంబు సత్వరంబుగా
నవ్వీరుం గదిసిన నతండు ససంభ్రముం డగుచుఁ గరవాలంబుఁ గొని తచ్ఛూలంబుఁ
దునియలుగాఁ జేసె నప్పుడు వేల్పులు నవ్వీరబాహుపరాక్రమంబు నగ్గింపుచు
సంతసించిరి. 243

మ॥ మఱియున్ రోషణభీషణుం డగుచు శుం♦భత్ప్రౌఢి నవ్వీరుఁ డ
త్తరి సంధించె మహోగ్రపాశుపతమున్ ♦ దైత్యేంద్రుఁ డాతండు నే
ర్తెర తద్బాణముఁ బూని యేసె నపు డెం♦తే నవ్వియున్ రెండు న
గ్గరి యన్యోన్యరణంబు సేసి మగుడెన్ ♦ గొర్యంబులున్ వీడుచున్. 244

వ॥ వీరబాహుం డద్దైత్యుపరాక్రమంబునకు మనంబున నాశ్చర్యంబు నొందుచు
గుహుండుఁ దక్క నా కితని జయింప నశక్యం బితని సేనల నేన సంహరించెద నని
కోపోజ్జ్వలితుండై మహాసాహసంబున, 245

క॥ కదనంబునఁ దత్సూతుని, బదునాలుఁగు విశిఖములను ♦ బడవైవ భుజా
మదమున నది గని దైత్యుఁడు, గదఁగొని నవ్వీరు నేసెఁ ♦ గడుకోపమునన్. 246

వ॥ ఇట్లు పరపిన నదియు వీరవరుని శరీరంబునం బడి సహస్రధా భగ్నంబు నొందె;
నంత నవ్వీరుండు శరసహస్రంబున నతనిరథంబుఁ దునిమి యార్చిపేర్చిన, 247

క॥ భూతంబులెల్ల శైల,వ్రాతంబులు వృక్షతతులు ♦ బ్రస్తరములుఁ బ్ర
ఖ్యాతబలంబులు దనరఁగ, దైతేయవరేణ్యుమీఁద ♦ దద్దయుఁ గురిసెన్. 248

వ॥ అంత సింహముఖుండు కోపోద్దీపితుండై వేఱొక్కరథం బధిరోహించి ధనుస్స
హస్రంబునుం గొని భయదంబుగ మౌర్వీనినదంబుఁ జేయుచు, బహుకోట్లశిలీ
ముఖంబులు కోలాహలంబు లొనర్చుచు భూతవ్రాతంబులపై నమర్షంబున
వర్షించి మించె. 249

గీ॥ తచ్ఛరాహతి మడిసి భూ♦తవ్రజంబు, శైలవిపినసరిద్ద్వీప♦సాగరముల
భానుమండలదిఙ్నభో♦భాగములను, బడెను నీరంధ్రముగ మహా♦ప్రళయమట్లు.

వ॥ మఱియు జ్యోతిశ్చక్రంబును, బాతాళంబును, లోకాలోకంబును, బ్రహ్మాం
డంబులు నిండె; నయ్యవసరంబున జగత్త్రయంబునందు నతని బాణంబులు బడ
ప్రదేశంబు లేదయ్యె నెందు. 25.

గీ॥ వీరబాహుండు నతులిత♦విక్రమమున, నిశితపటుసాయకంబు♦లనేకగతులఁ
గురిసి దురమున నత్యుగ్ర♦కోప మడరఁ, దద్భటావళినెల్లను♦ధరణిఁగూల్చె. 252

క॥ ఏం దెందు దైత్యసాయక, బృందం బరుదెంచు నధిక ♦ వేగంబున, నం
దందు నపుడు వీరుఁడు శర,సందోహముఁ బరపెనదియు ♦ సాశరుదునిమెర్గె. 253

వ॥ ఇట్లు మహాసాహసంబు సూపు నవ్వీరబాహుధనుర్విద్యాకౌశలముఁ గని వియ
చ్చరు లచ్చెరు వందిరి. 254

గీ॥ అంత సింహావక్త్రుఁ ♦ డధికరోషంబునఁ, బలికె వీరవరుని ♦ బరుషఫణితి
తుత్రికటూక్తు లొప్ప ♦ నతఁడును భఙ్గించె, దనుజవిభుని సరకుఁ♦గొనక మదిని.

వ॥ అంత దనుజవల్లభుండు సింహనాదంబు లొనర్చుచు దశసహస్రశిఖంబులు మహా
ఘోరంబుగా వీరబాహుపైఁ గురిసిన నతండును దశలక్షశరంబుల నవియన్నియుం
దునుమాడి కోలాహలంబు లడర మఱియు, బాణసహస్రంబుల సంధించి గ్రీష్మ
కాలఘనాఘనంబు చందంబున నద్దురాత్ముపై వర్షించె; నాసమయంబున, 256

క॥ అది గని దనుజుఁడు రోషముఁ, గదురఁగ దశలక్ష విశిఖ♦కాండంబులచే
విదళించె నవియు మఱియును, బ్రిదరంబు లనేకకోట్లు ♦ పఱపె వీరుపై. 257

వ॥ అంత వీరవరుండు తద్విముక్తంబులగు సహస్రకోటిసంఖ్యాకంబులైన శిలీము
ఖంబు లాక్షణంబ తునిమివైచె; నంత సంచలితహృదయుండై దైత్యుండు ద్వి
సహస్రశరముల వీరబాహుని దృఢతరం బగు చాపంబుఁ దునిమినఁ గోపంబున,

క॥ వీరుండొండొక చాపము, ధీరతఁ గొనునంతలోనఁ ♦ దీక్ష్ణాంబకముల్
వారక యనేకకోటులు, ఘోరంబుగఁ బఱపె దనుజ♦కుంజరుఁ డలుకన్. 259

వ॥ తద్బాణఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగుఁడయ్యును బీరంబువిడక వీరబాహుండు
శరాసనంబువం గొనయం బెక్కించి దుర్వారంబుగా శతసహస్రసంఖ్యాక
నారాచంబులు నిశాచరుపైఁగురిసిన, 260

క॥ అసురేంద్రుఁడు కోలాహల, మెసఁగఁ దదస్త్రములు రోష♦ణేక్షణుఁ డగుచున్
వెసఁ దునిమి లక్షశరముల, దెస లదురఁగ మఱియుఁబఱపెఁ♦దీవ్రశరంబుల్. 261

వ॥ అంత మహాబలుండగు వీరబాహుం డవియన్నియు ఖండించి శస్త్రసహస్రంబుల
నత్యున్నతంబును, నతిసుందరంబు నగు నతనియరదంబు భగ్నంబుజేసిన, 262

—॥ అంతస్వొకొక తేరుపై నిలిచి సిం♦హాస్యుండు భూభాగ మ
త్యంతంబున్ జలియింప వేగముగ ను♦ద్యత్తీవ్రఢీమం ద్రోలె ద్రు

ర్ద్రాంత స్తిముఁడు వీరబాహుఁ డురుశ•స్త్రశ్రేణిఁ ఖండించె నా
శాంతంబుల్ వణఁకన్ శరాసనసహ•స్రంబుల్ దదీయుం బొగన్. 263

వ॥ అప్పుడు సకలభూతంబులు కుతూహలసమేతంబులై కోలాహలంబు లొనర్చె.

—* సింహవక్త్రుఁడు వీరబాహ్వాదుల యుదయాద్రిని బంధించుట *—

మ॥ అది వీక్షించి దురాత్ముఁ డద్దనుజుఁ డు•ద్యత్క్రోధుఁడై భూతలం
బదరన్ భ్రూకుటి బెట్టి ఘోరమగు మా•యాపాశముం బూని య
య్యుదయాద్రిన్ రిపుకోటి నెల్లఁ బతనం • బొందింప మంత్రించి యే
పొదవన్ దక్షిణమంద వైచె సమర•త్ప్రోద్యన్మహాశౌర్యుఁడై. 265

వ॥ అదియు నత్యంతఘోరంబును నతిగాఢతమోవృతంబును, ననవదధికారవం
బును, నతులవేగంబును నఖిలరిపుభయంకరంబును నగుచు చనుదెంచి, దేవ
దూతలు విలోకించునంతలోన నవ్వీరబాహుప్రముఖు లగు సకలసేనాపతుల బం
ధించి పూర్వాచలంబునఁ బడఁద్రోచె. 266

గీ॥ అంత సింహాస్యుఁ డత్యంత•హర్షమొదవ, నతులకోలాహలధ్వను • లమరఁ జేసి
ఖండనక్షోణి వెడలియు•ర్బుకుఁడు గుహుఁడ, తండె చటనుండునను చుదూ•తలను నడిగె.

వ॥ అప్పుడు సింహవక్త్రునకు దూత లిట్లనిరి. 268

మ॥ అనఘప్రోథిమ హేమకూటనగరం•బందున్ షడాస్యుండు పా
వనచర్యుండు మహాబలుం డెపుడు దా • వర్తించు సాహసి ప్రవా
హినులున్ భూతగణంబుఁ గొల్వ ననుఁడున్ • హీనాత్ముఁ డాదైత్యుఁడు
న్నిని వానిం బరిమార్చి వత్తు ననుచున్ • వే పోయె నవ్వీటికిన్. 269

వ॥ అయ్యవసరంబున నిఖిలదనుజబలంబు లతని వెంబడిం జనియె; నదియుం గని పవ
మండు శరవణోద్భవున కిట్లనియె. 270

గీ॥ వీరబాహుముఖులు • వీరులందఱు నేఁడు, ఖండవమున బాహు•పటిమ దొలఁగి
ప్రాజ్ఞగంబునందుఁ • బడిరి మాయాపాశ, బద్ధులగుచు నింకఁ•బలుకు లేమి?

క॥ దానవవిభుఁ డిదె నీపై, సేనాన్వితుఁ డగుచు వచ్చె • శీఘ్రమ యనుఁడున్
సేనాని పవనువచనము, వీనులవిని చటులరోష•విస్ఫురణమెయిన్. 272

వ॥ అపుడు సింహాసనంబు డిగ్గి దానవుం డెందున్నవాఁ డని యుద్ధసన్నద్ధుం డగుచుఁ
బద్మభవానీతంబులైన మణిపాదుకలు మెట్టి కక్ష్యాంతరంబులఁ గడచి నిజమందిర
ద్వారపురోభాగంబున సమీరప్రేరితం బగు మహోన్నతస్యందనం బధిరో
హించి, 273

సీ॥ విధికైటభారులు • విరులసేసలుజల్లు, సురరాజు ధవళచా•మరము వీవ
చంద్రార్కు లిరుపంక • ఛత్రముల్ ధరియింప, ననలుండు [illegible]

దండి ఖడ్గముఁ బట్టి ♦ దండను చెలువొంద, నసురవల్లభుఁడు కా♦హళము నూద
వరుణుండు కాళాంజి ♦ వల నొప్పఁబూనంగ, ధనదుండు వీటికా♦ధరుఁడు గాఁగ
శూలమీశానుఁడు ధరించి♦మ్రోలనడువ, నమరులాగినఖిలోపచా♦రములొనర్ప
భాసురంబుగ దివ్యవై♦భవముదోఁప, వెడలె సేనాని శాత్రవ♦విజయయాత్ర.

మ॥ చెలఁగె న్వాద్యరవంబులెల్లెడల భా♦సిల్లెన్ ధ్వజౌఘంబులున్
వెలసెన్ మౌనిగణంబు సంస్తవములన్ ♦ విద్యాధరుల్వాడి ర
త్యలఘుప్రౌఢిమ వందిపంక్తి నిజశౌ♦ర్యౌదార్యగాంభీర్య కౌ
శలము ల్వీనుల విందుగాఁ బొగడె ను♦త్సాహంబు రెట్టింపఁగన్. 275

గీ॥ నారదాదులు వేడ్క గా♦నము లొనర్ప, నలర ధ్వజముల బట్టిరి ♦ యక్షవరులు
భూతజాలంబు లాయుధ♦ములను గేలఁ, ద్రిప్పు చెల్లెడవచ్చి రు♦ద్వృత్తిమెఱయ

మ॥ అదె వచ్చెన్ రిపురాణ్మదద్విపఘటో♦ద్యద్గర్వసర్వంకషో
న్మదకంఠీరవ మద్రిరాడ్గ్రహితృశుం♦భచ్ఛక్తిముక్తాఫలం
బది యేతెంచె నటంచు నింగిని సుప♦ర్వానీకమున్ జూచి స
మ్మదము న్మీరఁగఁ బుష్పవృష్టిఁ గురిసెన్ ♦ బల్మారు నద్దేవుపైన్. 277

వ॥ ఇవ్విధంబున నఖిలజగజ్జేగీయమానుండు నఖిలేశ్వరుండు, నశేషభువన సృష్టిస్థితి
సంహారకారకుండు, ననంతకళ్యాణగుణాభిరాముండు, ననవధికసంపత్కరుండు,
నమరబృందసంరక్షకుండు, నసురకులశిక్షకుండు, నణిమాద్యైశ్వర్యోపేతుండు,
నఖిలస్వతంత్రుండు, ననుపమశక్త్యాద్యాయుధప్రశస్తహస్తుండు, నద్రికోదండ
సమానుండు, నంబికాసూనుండు, సుకుమారుండు నగు నక్కుమారుండు మహా
బలు లగు వీరులతోడ నతివైభవధురంధరుండై పటహాదివాద్యరవంబుల నధఃక
రించి మనోహరంబులగుచు, జగత్త్రయంబు నిండిన సకలజనకలకలధ్వనుల
వినుచు సంగ్రామరంగంబు సేరె నపుడు, 278

క॥ హరిచతురాస్యపురోగమ, సురలన్ దూరమున నునిచి ♦ సుబ్రహ్మణ్యుం
డురుశౌర్యనిధులు వీరులు, పరిసరమున గొలువనొక్క ♦ పజ్జ వసించెన్. 279

—* ఎదిరించిన కుమారసేనల సింహవక్త్రుఁడు మ్రింగుట *—

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతంబులు బలపరాక్రమోపేతంబులై మహీరుహోర్వీధరో
పలంబుల గురియుచు నసురసైనికులతోడ దురం బొనర్చిరి. 280

గీ॥ దనుజు లవ్వేళ భూతసం♦తతులచేత, భంగమొందిరి సంగర♦రంగమందు
నదియుఁగనుఁగొని సింహాస్యుఁ♦డాగ్రహమున, ఘోరవిగ్రహుఁడగుచును భూరిమహిమ.

క॥ అనికిఁ బరతెంచువానిం, గనుఁగొని భూతంబులెల్లఁ ♦ గడురోషమునన్
ఘనశైలభూజశిలలున్, గొని దానవుమీఁదఁ బఱపెఁ ♦ గూడి యొకమొగిన్.

మ॥ అసదృక్ప్రౌఢిమభూతసంఘముల సిం♦హాస్యుండు రోషంబునన్
ద్విసహస్రోజ్జ్వలబాహుదండముల నెం♦తే పట్టి యొక్కుమ్మడిన్
వెస నించెన్ వదనంబులుం దెరచి యా♦భీలంబుగాఁ గుక్షిలో
దెసలున్ ఘూర్ణిల హుంక్రియార్భటులు ను♦ద్వేలంబు గావింపుచున్. 283

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతంబులు బలపరాక్రమోపేతంబులై తదీయనాసాపుటంబులనుండియుఁ, గర్ణరంధ్రంబులనుండియు గొన్ని వెడలి దిగంతంబులకుం బరచెఁ; గొన్ని వెలువడ నలవిగాక యుదరంబుననయుండెఁ; గొన్ని మహాసాహసంబున నిజాయుధంబుల నతనియుదరంబు భేదింపఁ బూనియుండెఁ; నిట్లు దురితాత్ముం డగు దానవుండు సహస్రవాహినీసంఖ్యాకంబు లగు భూతంబులం గబళించి, మఱియు వీరులను సేనాపతులను గ్రసంబునం గ్రసించె; నంత గుహుం డొక్కరుండ నిలిచి తత్సమస్తం బాశ్చర్యంబుగా వీక్షింపుచుండె; నట్టియెడ; 284

క॥ ఆవృత్తాంతముఁ దెలుపుచు, వేవే చని దూత లపుడు ♦ విబుధౌఘవనీ
దావానలనిభశౌర్యవి,భావహుఁ డగు శూరుతోడఁ ♦ బలికిరి వరుసన్. 285

క॥ నీ యనుజన్ముఁడు వీరని,కాయంబును వీరబాహు ♦ ఘన బలపటిమన్
మాయాపాశనిబద్ధులఁ, జేయుచు భూతముల మ్రింగె ♦ జితరిపువీరా! 286

వ॥ అనిన విని శూరపద్ముం డత్యంతసంతోషభరితాంతరంగుం డగుచు, నద్దూతలకు దివ్యభూషణాంబరములు బహుమతి నొసంగి సహోదరునికడ కనేకదానవులం బనిచి తానును సింహాసనంబు డిగ్గి, సకలశత్రుభక్షకుం డగు నిజానుజుం గనుంగొను నుత్సాహంబున సముత్తుంగం బగు గోపురశృంగం బెక్కి రణాంగణంబున నొంటి నిలిచియున్న గుహుని జూచుచు, భీమరూపుండును మహాకాయుండును నగు సింహవక్త్రునిం జూచి యెడతెగని ప్రమోదంబున వారలపోరు జూచువాఁడై యుండు వసించె నని సూతుండు శౌనకాది మహామునులకుఁ దెలిపె. 287

శా॥ క్రీడాశంబరచారుహస్తపరిణమ♦ద్గీర్వాణమాళిప్రభా
భ్రాడంఘ్రిద్వయ యోగిపుంగవమనః♦పద్మస్ఫురద్భంభరా
క్ష్వేడాహారవినోదమోదిత జగ♦త్కీర్తిప్రభావోదయా
చూడాకల్పితచంద్రభూషణ జటా♦జూటస్ఫురద్యోధునీ. 288

క॥ లింగత్మోపాలక తన,యాంగణసురభూజ శైల♦జాలింగన హా
రాంగదవలయాకాలభు,జంగ! యనంగావలేప♦సంతమసరవీ! 289

మయూరవృత్తము॥ కంజభవసేవ్యపద♦కంజయుగలీలా
రంజితనిషజ్జనని♦రంజనవిలాసా
మంజులదరస్మితస♦మంజసముఖాబ్జా
కుంజరమదాపహర♦కుంజరముఖాంకా. 290

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్రి సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

యుద్ధకాండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

భైరకూరినిలయ
క్ష్మాబలరిపుతనయసేవ్య ♦ చరణాబ్జ భవా
నీబంధురపరిరంభ
శ్రీబహుకుతుకాంతరంగ ♦ శ్రీశివలింగా.

వ॥ అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

గీ॥ రాక్షసేంద్రుండు గోపురా♦గ్రమున నిట్టు, లుండ సేనాని శీఘ్రింబ ♦ యుద్ధమునకు
వెడలె సింహాస్యు నెదిరించి♦విక్రమమున, సింధురముమీఁదఁ బర తెంచు♦సింహమట్లు

వ॥ అయ్యవసరంబున దనుజసైన్యంబు పెడబొబ్బలిడుచు గుహుని జుట్టుకొనియె.

మ॥ అసదృక్శౌర్యుఁడు కార్తికేయుఁ డపు డు♦ద్యల్లీల నద్దైత్యవీ
రసమూహంబులు పారజూచి మశక♦ప్రాయంబుగా నెంచుచున్
వెస సుప్తోరగమట్లు చెన్నొసఁగు మౌ♦ర్విన్ వింట సంధించి యే
పెసఁగ న్జేసె రవం బజాండ మొగిఁ బే♦లెత్తన్ మహోగ్రంబుగన్.

వ॥ అప్పు డమ్మహారవంబు విని దానవేంద్రుని రథతురంగంబు లధోముఖంబు నేలంగూలె నిట్లగుటం గనుంగొని సింహముఖుండు మనమునఁ దారకసంహారకుం డితం డని నిశ్చయించి యమ్మహాబలుండు గుహుని సమీపంబునకుం జని యతనిం గని యిట్లనియె.

క॥ భవదాగమనం బేటికిఁ, బవరంబునఁ దుంతు నిన్నుఁ ♦ బ్రతిరోధతతిన్
ధ్రువ మిది ననుఁ జెనకఁగ నీ, కవునే నీ వచ్చు, త్రోవ♦నరుగుము బాలా!

వ॥ అనిన నతనివచనంబులు విని దేవసేనావిభుండు మొగంబునం జిరునగ దొలుక వాని కిట్లనియె.

క॥ దుష్టజనుల శిక్షించుట, శిష్టుల రక్షించుటయును ♦ క్షితిమండలి మా
కిష్టం బెంతయు గానఁ బ్రస్ఫుటాత్మత నరుగుదెంచి ♦ తే నిచ్చటికిన్. 9

క॥ పాపాత్ములైన మీచే, నాపన్నతఁ గాంచె మిగుల ♦ నమరగణం బో
హో పలుమాట లి కేటికి, నేపణఁచన్ మిమ్ము వచ్చి ♦ తిచ్చటి కెలమిన్. 10

వ॥ అనిన సింహవక్త్రుఁ డిట్లనియె. 11

క॥ వీఁకన్ సర్వసుపర్వా, నీకము విడిపింప నిపుడు ♦ నీచే నగునే?
మాకు బలరహితమగుచో, నీకామితమున్ ఘటించు ♦ నిక్కం బరయన్. 12

వ॥ ఇంక బహూక్తు లేటికి; భవజ్జనకుం డేనియు సమరంబున మమ్ము జయింప నసమర్థుండు: నీవు బాలుండవు; సంగరకళాకౌశలంబుఁ జాలమింజేసి మద్భుజపరాక్రమంబు సహింపంజాల వట్లు గావున నాదు వచనంబు విని శీఘ్రం బెందేని పలాయనంబుఁ గొందు; మింతకుమున్ను భవదీయు లగు వీరబాహుప్రభృతుల నుదయాచలంబున మాయాపాశబద్ధులం గావించుటయుఁ దక్కిన భూతగణంబుల గ్రసించుటయు నిఖిలసురలను గారాగృహంబున గారియం బెట్టుటయు నీ వెఱుంగవే? ఒక్కండ విప్పు డవశిష్టుండవై యున్నవాఁడవు; తాదృశంబు లగు శౌర్యధైర్యంబులుంగల నన్ను నర్భకుండగు తారకుని విధంబున మనంబునఁ దలంపకు 13

క॥ కొందఱు దురమున హతులై, పొందిరి యమసదన మిపుడు ♦ పోయిరి దెసలం
గొంద ఱసంఖ్యాతంబుగ, నిందుండియు నీ వెఱుంగ ♦ వే నాబలమున్? 14

క॥ బందీకృతమగు నిర్జర, బృందముఁ గల్గినఁ విడుతు ♦ నే యిఁక మీఁదన్
స్కందా! భవచ్ఛౌర్యము నా, ముందర విడు మింక సమర ♦ మున ని న్నణఁతున్.

—* సింహవక్త్రుఁడు మ్రింగిన సేనల కుమారస్వామి వెలికి తీయుట *—

వ॥ అని యివ్విధంబున దురాలాపంబు లాడు నద్దురాత్మునిం గని భగవంతుం డగు బాహులేయుండు దంతప్రభాచంద్రికలు సాంద్రంబుగా వెలుంగ దరహాససుందరవదనారవిందుండై యొక్క నిశిత విశిఖంబున నతని వక్షంబును గాడ నేసిన రుధిరంబుతోడ నారంధ్రంబువలనఁ గొన్నిభూతంబులు వెడలి సత్వరంబుగా దిగంతంబులకుఁ బఱచె; నప్పుడు. 16

క॥ దనుజుండు రుధిరరంధ్రము, దనకరమున మూసి యుదర ♦ తలమున వెసఁ ద
క్కిన భూతంబుల సంస్తంభన మొనరింపుచుఁ బ్రచండ ♦ పటురోషమునన్.

మ॥ అతిభీమం బగు దండముం గొని సుప ♦ ర్వారాతి శైలేంద్రజా
సుతుపై నేసిన నమ్మహాబలుఁడు వి ♦ స్ఫూర్జత్ప్రతాపంబునన్
జతురస్త్రంబులఁ గ్రూరము ల్బఱచెఁ ద ♦ చ్ఛస్త్రంబు లాదండము
క్షతి ఖండించి తదీయఫాలమున న ♦ త్యంతంబు నాటన్ వెసన్. 18

దానవబల మొకింత ♦ దక్కి దైత్యేంద్రుండు, జఠరబిలముఁ గప్పు ♦ శయము విడచి
వ్యగ్రహృదయుఁ డయ్యె ♦ నఖిలభూతంబులు, వేగ రంధ్ర మపుడు ♦ వెడలిచనియె.

వ॥ తదనంతరం బంతకుమున్ను సింహవక్త్రాది నిశిచరులచేత నిహతంబులైన భూత
సైన్యంబులు గుమారకృపాకటాక్షంబున సంజాతచైతన్యంబులై లేచి యెల్లె 20
డల వెల్లివిరిసె నంత.

ఆ॥ వీరబాహుముఖ్య ♦ వీరుల నందఱ, తోడి తేర కరుణ♦తోడ నపుడు
పాశమోచన మగు ♦ బాణంబు బఱపెను, పార్వతీసుతుండు ♦ పటిమ మెఱయ. 21

వ॥ అదియుం జని యుదయాచలంబున మోహితాత్ము లగు యోధుల సముత్పన్న
బోధులం జేసి మాయాపాశంబు నాశంబు నొందించి యాక్షణంబ వారలనెల్ల
పుష్పకంబువోలె వహించుకొని సుఖంబునఁ దోడితెచ్చి గుహుం గానుపించి తదీ
యానుమతిఁ మగుడ నబ్బాణంబు దూణంబుఁ బ్రవేశించె; నంత. 22

తే॥ వీరబాహుండు మొదలైన ♦ వీరవరులు, పార్వతీనందనుని పాద♦పద్మములకు
భక్తిఁ బ్రణమిల్లి సంస్తుతుల్ ♦ పరఁగఁ జేసి, రార్తులనుమమ్ము రక్షించి♦తనుచుమిగుల.

క॥ దనుజుఁడు పాపాత్ముఁడు మి, మ్మును మాయాపాశబంధ♦మున గాసిలఁ జే
సె నకట; యని గుహుఁ డెంతయు, ననుపమకృప వీరవరుల ♦ నాదృతిఁ జేసెన్. 25

వ॥ వెండియు స్కందునకు వార లిట్లనిరి.

క॥ ఏ మొక ప్రయాస మెఱుఁగము, స్వామీ! మీకరుణచేత ♦ సర్వాపదలున్
వేమారుదొలఁగె సకల, క్షేమాభ్యుదయంబు మాకు ♦ సిద్ధించెఁ గడున్. 26

వ॥ అని స్కందుం డానందభరితుండై మౌర్వీనాదంబుఁ జేసిన భయదం బగు నమ్మ
హాధ్వని విని సకలదానవులు మూర్ఛిల్లి తోడనం దెలిసి కడిమి మెఱయఁ బెడ
బొబ్బలిడుచు గొబ్బున సేనానిపై నుగ్రశరంబులు గురియుచుం జుట్టుముట్టిరి. 27

క॥ శరవణసంభవుఁ డెంతయు, స్ఫురితామర్షమున దైత్య♦పుంజముమీఁదన్
శరవర్షంబులు నించెను, నిరుపమబాహుప్రతాప♦నిపుణత మెరయన్. 28

వ॥ అప్పు డయ్యమోఘశిలీముఖంబు లతితీవ్రదండఖడ్గశక్తిపరశుశూలాద్యా
యుధసముత్పాదకంబులు, నాగమధర్మసంస్థాపకంబులు, నసురసంహారకంబులు,
నంబుధరవిదారకంబులు, నర్కరథ
ననిలమనోవేగంబులు, నబ్ధిశోషకంబులు, నజాండమేరుస్ఫోటనకరంబులు, నతి
విభేదకంబులు, నపాస్తబడబానలంబులు, దానవుల శిరంబులఁ గరంబులు నేత్రం
భయదారావంబులు నగుచు
బులు గాత్రంబులుఁ జెక్కులుఁ బిక్కలుఁ జెక్కాడి, మదావళంబుల మద
మణఁగించి, రథంబులు శిథిలంబులు జేసి, తురంగంబుల భంగంబులొనర్చి,
బ్రహ్మాండాంతరాళంబుల నెఱపుచు, పార్థివంబగు కమలజాండంబు భేదించి రక్త
క్షోదపంకిలం బగు నాశరవణోదకంబులు సొచ్చుచు నితరాజాండంబులం బ్రవే
శించి, దేవర్షులుదక్క నందలి రక్కసులనందఱ నొక్కనిముసంబున నుక్క 29

మ॥ ఇల నాశ్చర్యము కార్తికేయుమహిమం ♦ బెన్నంగ సంగ్రామభూ
స్థలి నాతం డొకబాణముం దొడుగ ద ♦ చ్ఛస్త్రం బహో వేలు ల
క్షలు గోట్లర్బుద పద్మ శంఖము లసం♦ఖ్యాతంబులై మార్గమం
దలరన్ బద్మభవాండము ల్నెరసి దై♦త్యశ్రేణిఁ గూల్చెం గడున్. 30

వ॥ అప్పుడు హరిబ్రహ్మాదిసకలదేవతలు గంపితశరీరులు, నున్మీలితనయనులు నగుచుఁ గృతాంజలులై దేవా! దురాత్ములగు దానవులం బరిమార్పుము; కృపాకటాక్షంబున భవద్భక్తుల మగు మమ్ము సంరక్షింపు మని పరమమంగళుండు, నచింత్యమహిమాధారుండు, నస్ఖలద్వైభవుండు నగు కార్తికేయుని సంస్తుతించిరి. 31

మ॥ క్షణమాత్రంబున నిట్లు దైత్యులు గుహా♦స్త్రవ్రాతభిన్నాంగులై
రణభూమిం బడినం గబంధములు ఘో♦రస్ఫూర్తి నర్తించెఁ, దో
షణముం గాంచెను మాంసలాభమున ధ్వాం♦క్షశ్యేనకంకాళి, భీ
షణతన్ మ్రోసెఁ బిశాచికాకలకల♦స్వానంబు లెంతేనియున్. 32

క॥ శరవిద్ధుండై పూర్వము, పరితాపమునొంది మోహ♦పరవశుఁ డగు న
ద్దురితాత్ముఁడు సింహాస్యుఁడు, పరగ గతమోహుఁడగుచుఁ ♦ బ్రౌఢిమ మెఱయన్.

సీ॥ సమరమండలిఁ ద్రెళ్ళిన ♦ స్వభటకోటి, భూరిదోఃప్రౌఢిఁ గూడిన ♦ భూతతతిని
విక్రమాఢ్యతఁ జెలువొంద♦వీరవరుల, గాంచిమదిలోనరోషంబుఁ♦గడలుకొనఁగ.

మ॥ దనుజేంద్రుండు సహస్రకార్ముకము లు♦ద్యత్ప్రౌఢిమం బూని చ
య్యన నేసెన్ దశలక్ష బాణములు దే♦వాఢ్యక్షుపై నాతఁడున్
ఘనరోషార్తి సహస్రసాయకములన్ ♦ ఖండించి తచ్ఛస్త్రము
లొనిపెన్ దైత్యునిమేను గాడ మఱియు ♦ న్సాస్ఫర్జచ్ఛరవ్రాతముల్. 35

వ॥ మఱియును,

క॥ పిశితాశియుఁ గోపంబున, దశలక్షలు బఱపె శస్త్ర♦తతులుం గుహుఁడున్ 36
భృశరోషతీక్ష్ణతాప, ద్విశిఖంబులు దునిమివైచె ♦ వెసఁ దచ్ఛరముల్.

వ॥ అంత సింహాస్యుండు కోపావేశంబున సహస్రసాయకంబులు గుహుసారథియు 37
రంబున నాటించిన నతండు పుష్పితపలాశంబుపోలె రుధిరధారారుణితాంగుం
డయ్యె.

క॥ అది గని షణ్ముఖుఁ డలుకన్, బ్రిదరశతం బుగ్రముగను ♦ బఱపె రణోర్విన్ 38
విదళితముఁ జేసె దైత్యుని, రథమున్ శౌర్యప్రభాధు♦రంధరుఁ డగుచున్.

వ॥ అంత చంచలితహృదయుండై నిలింపవైరి కరకుటంపగములు ఘర్మకాలపయో 39
ధరంబుఁబోలెఁ దారకారిపై వర్షించిన,

క॥ గుహుఁ డవ్వానిని నడుమన, బహుశరములఁ ద్రుంచి మఱియుఁ ♦ బ్రదరసహస్రం 40
హితునిపైఁ బఱపి ధను,స్సహస్రమును దునిమె నొక్క♦సారె నిరూఢిన్. 41

[..] దళితచాపుఁ డగుచు ♦ దానవనాథుండు, శూల ముగ్రతరముఁ ♦ గేలఁ బూని
కోపమడర రచిత♦కోలాహలుండయి, విడిచె దివిజసైన్య♦విభునిమీఁద. 42

[..] అరుదెంచుదానిఁ జూచి. 43

[..] తాలాక్షతనూజుఁడు పదు, నాలుగుబాణములు బఱపి ♦ నడుమన దునిమెన్
శూలముఁ బటుతరకోపా,భీలుండై సకలదిశలు ♦ భీతి జనింపన్. 44

[..] మఱియు దేవసేనావిభుండు నసురవిభునిపై శరసహస్రంబులు గురిసిన వడ్డను
జాధముండు దండంబున వారించి కృతకోలాహలుం డగుచు హాలాహలకంఠు
తనయునిపైఁ జనుదెంచె. 45

—✻ కుమారుఁడు సింహవక్త్రబాహువుల శిరములఁ ద్రుంచుట ✻—

క॥ చనుదెంచుదనుజుఁ గనుఁగొని, ఘనరౌద్రవినిద్రుఁ డగుచు ♦ గౌరీసుతుఁడున్
సునిశితశరముల నేడిట, దునిమెన్ దత్కరముఁ జటుల ♦ దోర్బల మెసఁగన్. 46

వ॥ మగుడ యుత్పన్నం బగు కరంబున దండంబుఁ గొని దానవుండు కోపంబున
దేవవల్లభునిపైఁ బఱపిన సురేశ్వరుండు దాని సహస్రశరంబుల ఛేదించె; నంత,

క॥ ఛేదితమయ్యెన్ మఱియును, ఘోరం బగు పాశ మసుర♦కుంజరుచేతన్
వారక నదియుం దునిమెఁ గుమారుఁడు పటిమ సహస్ర♦మార్గణములచేన్.

క॥ దెసలన్ నిండెను ఘోషము, లసదృశముగఁ జేసికొనుచు ♦ నసురవిభుండున్
ద్విసహస్రకరంబులతో, వెసవచ్చె న్నివిజసైన్య♦విభుఁ బట్టఁగొనన్. 49

వ॥ ఇట్లు కరంబుల సాచికొని చనుదెంచు నద్దనుజుం గని గుహుండు కోపంబు
గదురఁ జిచ్చుఱపిడుంగులవోని రెండువేల శరంబులుం దొడిగి సింహవక్త్రు
ద్విసహస్రకరంబులం దునిమి పుడమిం బడవైచిన నవియు మహీరుహంబులు
వోలె మగుడ నతనికి సముద్భూతంబు లయ్యె. 50

క॥ ఛిన్నము లగు కరముల ను, త్పన్నకరంబులను గొనుచు ♦ దనుజుం డంతన్
మిన్నదర నార్చి పటుగ,ర్వోన్నతి గుహుపై నెదిర్చె ♦ నురురోషమునన్. 51

వ॥ ఇట్లెదిర్చినం గని, 52

మ॥ అసదృక్శౌర్యుఁడు బాహులేయుఁ డపు డు♦ద్యద్బాణసాహస్రము
న్వెస సంధించి తదీయశీర్షముల ను♦ర్విం గూల ఖండించి, ప్రో
ల్లసదుత్సాహధురంధరుం డగుచు లీ♦లం ద్రుంచె ఘోరంబుగా
ద్విసహస్రప్రదరంబులుం బఱపి యెం♦తే తద్భుజామండలిన్. 53

వ॥ అప్పుడు మూర్ధంబులు భుజావ్రజంబులు తోడన పునరుద్భూతంబులై పూర్వం
బట్లు పూర్వగీర్వాణునకుఁ జెలువొందినం గనుంగొని సర్వసుపర్వు లత్యంతా
శ్చర్యనిమగ్నులై భయవ్యాకులమానసు లగుచు తద్వ్యాలం బారి రయ్యవస
రంబున సుబ్రహ్మణ్యుఁ డాత్మగతంబున, 54

క॥ పటుభూరుహాదికంబున, గుటిలాత్ములు దనుజవరులు ♦ ఘోరంబుగ మున్
బుటియించిరి పిరాధ్వర, మంగాత్మున నతని శిష్య ♦ వాహనమందున్. 55

వ॥ వివరించంబులైన పాశీర్షంబులు పునరుద్భూతంబు లయ్యె నని తలంచుచుండ, 56

క॥ అనుమానము లక్ష్యాను సురాళి, తరద్యూత మగు భూరిబలము ♦ దైత్యేశ్వరుం డి
ఱిపెను జనాయతగాని, వ్యాకరణనిరాకరియు మాకు ♦ నలవడె జగతిన్. 57

వ॥ అది గావున భిన్నంబులైన శిరఃపాళులు మగుడ జనియించె; నవ్విధంబు లి
టులుగ నొప్పుననే? గారాభ్యుహాద్భుత లగు సురదృష్టిల నింక స్వప్నంబునందైన
వినవచ్చునే? బాలుండ వగుటం జేసి నిన్ను మన్నించెద; నెందేనియు క్షేముంబు
యుత్తేష్ఠాంబు ననుప్రుండు తతనివచనంబులు విని కోపంబునను దితిజసేనా
విభుం డిట్లనియె. 58

ఉ॥ ఓమరాత్మ! చెల్లె ♦ లోగి బల్యుండవిగంటె, నిలుపు మాఱి నింక ♦ సిడిమమాత్ర
మవ్విధమ్మునవ ♦ నగంగింతు నీకొప్పు, నరయు నిది యథార్థ ♦ మసురవిసుము.

వ॥ అని శంఖాసురుండు గంభీరముగాఁ బల్కిన విని దనుజసింహుండు కోపోద్రిక్తుం
డై సమరసంరంభం బెసఁగ సింహనాదంబు సేసి ద్విసహస్రకరంబుల
నావత్సముఖ్యంబు లగు పర్వతంబులఁ బెకలించుకొని సురసేనాధిపుని
బఱపిన, 60

క॥ శరజన్ముండు తద్గిరులన్, శరశతములఁ దునుము సేసి ♦ నయ్యన మఱియున్
స్ఫురదస్త్రసహస్రంబులు, సురరగతిఁ బఱపె దైత్యు ♦ సురముగ గాపన్.

క॥ అతిసుతుఁడు రుధిరధారా, ప్లుతవష్పసంయుక్త నగముతులను మఱియు మహో
గ్రతఁ బెకలించుచుఁ గని, యతనిశిరములెల్లఁ దునిమె ♦ హరసుతుఁ డలుకన్.

వ॥ తచ్ఛిరంబులు పూర్వప్రకారంబున మొలుపునూపె; నంత నద్దానవేంద్రుం
డలఘురాక్షసమాహాత్మ్యం బగుచు నాప్పలు నిగుడ మగుడి తద్గిరులు గిరిజాకుమా
రుపై వైచిన, 63

క॥ నగజాసుతుఁ డయ్యద్రుల, నగములు ద్విసహస్రసంఖ్య ♦ నారాచములం
బెగడొప్ప దునిమి సహస్ర, యుగముల ఖండించి మించె ♦ సురరిపుభుజముల్. 64

ఉ॥ మగుడ నవియుఁ బొంటి ♦ నగిడి జనించిన, నవియుఁ దునిమెఁ గినుక ♦ హరసుతుండు
మాటిమాటికి సురమస్త్రశాఖాపుల్, పొడము సారెసారెఁ ♦ గడపె నవియు. 65

వ॥ ఇట్లు ద్విసహస్రవారంబులు దునిమివైచిన నమ్మహాభుజాభుజశీర్షవ్రజంబులు
పెకలితలును, ధూనగోపురాళింబులును, బాహాళింబులును, చర్మతనుమద్రంబు
లును పిరంధ్రంబుగా నిండె; నప్పు డతలనిలింపులు గుంపులై తత్పరమహా
శ్చర్య మిది భయంకరమే. 66

క॥ మృత్యుగాఢ్యములై తొడ్గిన, పవిరేఖను వ్రాలినట్టి ♦ యాశరములు నా
ప్పి బెదర గురుహుని భయంబున, నవి నోరులు మూయ ఖగమృగాదులు మడిసెన్.

—* కుమారస్వామి సింహవక్త్రు హతంబు సేయుట *—

వ॥ అంతఁ బార్వతీసుతుం డిది మాయాకృత్యం బని మనంబునం దలంచి యొక శిరంబును బాహుద్వయంబును దక్క తక్కిన వన్నియుం జక్కడిచెఁ దక్కిన శిరోవాహంబులు గ్రిమ్మఱ నుద్భూతంబు లగుటం గనుంగొని నాసాగ్రంబున దర్జనిం జేర్చి భర్జింపుచు శాసించిన నతనిబాహుమస్తకంబులు మఱల మొలుపు సూపక నిలిచె; నప్పుడు, 68

సీ॥ అహహా గుహు నాజ్ఞ జగతి నే ♦ మనఁగవచ్చు, ముడిచికొనిపోయెం దా బెక్కు ♦ మోములట్లు
తన్మహాశక్తివలన హ ♦ స్తములుఁ దలలు, మగుడ వెడలక దానవ ♦ మహాశ్రీ కెలమి. 69

వ॥ ఆసమయంబునఁ బాహుద్వయోపేతుండు నేకవక్త్రుండు నగు నద్దనుజపురందరుం గనుంగొని స్కందుండు కించిత్ప్రహసితవదనారవిందుం డగుచు నిట్లనియె. 70

క॥ ఛిన్నంబులు మఱల నమ, త్పన్నంబులు నగు నటంచుఁ ♦ దద్దయు నతిద
ర్పోన్నతి నుంటివి భ్రాంతుఁడ!, కన్నారఁగ నస్మదాజ్ఞఁ ♦ గన్గొంటె ఖలా! 71

చ॥ అనుఁడు తదూక్తుల న్విని మ ♦ హాదురితాత్ముఁడు దానవుండు ద
ర్పానుగదురోష మొప్ప నవ ♦ లేప మి దేటికి రోరి! నీమనం
బున నిలు మాజి ♦ నేకశిర ♦ ముం భుజయుగ్మముతోడ నేనియుం
జెనకి భవన్మదం బణఁగఁ ♦ జేసెదఁ జూడుము నాప్రతాపముల్. 72

వ॥ అని మహారావముఖరితహరిన్ముఖుం డగుచు సింహముఖుండు షణ్ముఖునిపై నొక నగంబుఁ బెకలించి వైచిన నతం డొక బెడిదంపుటంపగోలన నది విదారించె. 73

క॥ శరములన సమరనైపుణి, యరయఁగ నీకుం బ్రశస్త ♦ మన్యాయుధసం
గరముం గర మలవడ దని, నిరసింపుచు దానవుండు ♦ నిష్ఠురభంగిన్. 74

క॥ రోషాగ్నికీల లడరఁగ, నాషణ్ముఖుమీఁద వైచె ♦ నత్యంతంబున్
భీషణ మగు దండముఁ గడు, ఘోషం బడరంగ సమర ♦ కుంభిని యదరన్. 75

వ॥ అప్పు డప్పార్వతీసుతుం డనేకకోటిమార్తాండసదృశ తేజోవిరాజితంబును, నతిభయదంబును నగు శక్త్యాయుధంబుఁ బఱపిన జగంబులు వణఁకం జేయుచు మహారవంబడర వెడలి తదీయదండంబు ఖండంబు గావించి యురోమండలంబు భేదించి నిమిషమాత్రంబున నసురాత్మునిప్రాణంబులు గ్రసించి గంగాతోయంబులఁ గృతావగాహంబై మఱలి పూర్వవిధంబున స్కందుని కరారవిందంబునఁ బొలుపొందె. 76

క॥ రుధిరములు నోటఁ దొఱఁగఁగ, గుధరంబు తెఱంగు వ్రాలి ♦ కుంభిని నానా
విధముల నటునిటు బొరలుచు, నిధనంబునుఁ బొందె వేగ ♦ నిశిచరుఁ డంతన్.

వ॥ ఇట్లు విగతప్రాణుండైన యప్పాపాత్మునిం గని దివిజులు సంతుష్టాంతరంగు లగుచుఁ బుష్పవృష్టిం గురిసిరి; సమస్తభూతంబులును బ్రభూతకోలాహలసమేతంబులై చెలంగె. 78

శా॥ రాజద్వైభవుఁ డద్రిజాసుతుఁడు వీరవ్రాతము ల్ప్రాతముల్
జేజేలుం గొలువంగ వాద్యరవముల్ ♦ జెన్నొంద మాణిక్యరే
ఖాజాంబూనదదీప్తిబంధురమహా♦గారావళీనిస్తుల
భ్రాజత్సౌధము హేమకూటపుర మొ♦ప్పం జేరె నుత్సాహియై. 79

వ॥ ఇట్లు నిజమందిరద్వారంబుఁ జేరి రథంబు డిగ్గి భూతవీరులను యథాస్థానంబుల కనిచి దివిజులతో నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించి రత్నసింహాసనాసీనుండై యుండె; నాసమయంబున నఖిలవీరభూతగణంబులును, దివిజులును గుహుననుమతి వడసి నిజస్థానంబులకుం జని సుఖం బుండి; రేతదాఖ్యానం బెవ్వఁ డేనియుఁ బఠించిన వినిన నతండు సకలాభీష్టంబులం బొంది శత్రువిజయంబుఁ గాంచు; పూర్వకాలంబున నగస్త్యునివలన నిక్కథ వినియకాదె దశరథాత్మజుం డగు రాముండు సంగరాంగణంబున రావణాదుల జయించె; నని చెప్పి సూతుండు మఱియు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె. 80

క॥ అంతట శూరుఁడు దూతము, ఖాంతరమున సింహవక్త్రు ♦ నంతిమదశ న
త్యంతము విని బహుశోకా, క్రాంతత ధరఁ బడియె గోపు♦రమునుండి వడిన్. 81

గీ॥ హరిచతుర్ముఖప్రముఖులో♦నఖిలసురలు, నిజపదంబులు బొందంగ ♦ నేఁడుగలిగె
మత్కృతవిధానభేదంబు♦మానిరకట, ననుజయీదృశావస్థ రా♦నగునె నీకు? 82

వ॥ అని యనేకప్రకారంబుల విలపించి కొండొకతడవున కసురేంద్రుండు సంత్యక్త శోకుండై లేచి శీఘ్రంబ సింహాసనం బధిరోహించి యత్యంతకోపవిస్ఫురితలోచనుండై, 83

గీ॥ తనయజాండంబులందలి ♦ దనుజవరులు, సింహవక్త్రునికంటె వి♦శేషముగను
బలపరాక్రమధౌరేయు♦లలఘుయశులు, గలరు వారలరావించి♦గరిమమెఱయ.

వ॥ వసుసంగరరంగంబున కరిగి యబ్బాలుని జయించి క్రమ్మర మత్పురంబు సేరెద నని తలంచి సహస్రకోటిదూతల నఖిలబ్రహ్మాండంబులకుఁ జననియోగించిన వారలాక్షణంబ చని తద్బ్రహ్మాండసంస్థితులైన దానవులకు శూరవచనంబులం దెలిపి సత్వరంబుగా మఱలి రయ్యజాండంబున కంత, 85

మ॥ సకలాజాండములందు నుండు పలభు♦క్సైన్యంబు లుద్యద్రిపో
త్సుకతన్ నిర్భరభూరిఘోష మడరన్ ♦ దోర్దర్పము న్మీర వా
రక యేతెంచె హరోత్తమాంగతటినీ♦రంగత్తరంగచ్ఛటా
ప్రకరంబు ల్బరతెంచునట్లు ఖరిని శుం♦భత్ప్రాధి జూపట్టగన్. 86

వ॥ వెండియు బరమేశ్వరేచ్ఛావశంబునయమాన చరాచరజంతుసంతానతంతన్యమాన జగజ్జాలంబునుం బోలె నజాండనిలయంబున వెడలి నిసిలనిజనామతమఃపటలంబు లాదిత్యాదిప్రభాపుంజంబు లాక్రమించి లోకంబులు గప్ప జనసముద్భవ

పవనమహారవంబుల భువనంబులు వణంకఁ జరణాఘాతపరాఘట్టనంబుల సప్తార్ణ
వంబులు శోషిల్ల పాదన్యాసవేగంబున బ్రహ్మాండంబు పగిలినట్లుండంబుగా సైన్యం
బులతోడం జనుదెంచి మహాబలు లగు దనుజవీరులు భూనభోంతరాళంబు పా
తాళంబు నిండి; రంత, 87

కం॥ చరియింపఁగ నచ్చోటను, హరివిధముఖసురలు తమకు ♦ నవకాశము లే
కుమతరభయముం బొందిరి, గిరులుం దుములయ్యె బలము ♦ గ్రిక్కిరియుటచేఁ.

కం॥ దానవసేనాముఖ మది, యానఁ బ్రహ్మాండభిత్తి ♦ నవకాశం బెం
తేని యొసంగక యాగత,దానవకోటులకు నపుడు ♦ దగ్గిర్సూర్తిఁ. 89

వ॥ తదాగమనంబు విని శూరుండు పరమామోదంబున నంతఃపురంబున కరిగి కృత
స్నానుండై భోజనానంతరం బరితుష్టిం జెంది భస్మత్రిపుండ్రరుద్రాక్షమాలికా
లంకృతుండును, దివ్యచందనమాల్యభూషితుండును, దివ్యాంబరాభరణశోభి
తుండును, మహేశ్వరదత్తపాశుపతబ్రాహ్మ్యాద్యనేకదివ్యాస్త్రధరుండును నగుచు
రణోద్యుక్తుం డయ్యె; నయ్యెడ. 90

సీ॥ అధరీకృతాష్టకు♦లాచలాయతచక్రి, నేమికానిష్ఠోషని♦బిడభయద
మభ్రంకషసముద్య♦దమితసింహధ్వజ, బహుళశస్త్రాస్త్రవి♦భ్రాజమాన
మరుణప్రభాడంబ♦రాంబుజప్రియబింబ, దురుశాతకుంభకుం♦భోజ్జ్వలంబు
సప్తసాహస్రాశ్వ♦శార్దూలహర్యక్ష, భూతపిశాచసం♦ఘాతబాధ
మనిలమానసతుల్యవే♦గాన్వితంబు, వీరయాగోద్భవము మహా♦ఘోరతరము
నైన రథమును సింహవా♦హనము నొకటిఁ, దెచ్చి రవ్వేళఁ దోడ న♦ద్దితిజవరులు.

చ॥ అప్పుడు రథాగమంబునకు ♦ నద్రులు చాల చలించె, శీతతం
దపనుఁడు గాంచెఁ, బొందె శమ♦నం బాగి బాడబవహ్ని, యొంతయు
న్విపులతరంగఘోషముల ♦ నిండి కలంగెఁ బయోధు లేఁడు, ది
గ్ద్విపములు గంపమొందెఁ బృథి♦వీతల మల్లలనాడెఁ బారెకుఁ. 92

—* శూరపద్ముండు కుమారస్వామిని జయింప నరుగుట *—

వ॥ అంతఁ దద్రథారూఢుండై దానవేంద్రుండు సకలదనుజకృతాశీర్వాదుండును,
పటహభేరీకాహళాదిమహారావముఖరితహరిన్ముఖుండును, దనుజసువాసినీప్రకరహస్త
హస్తారవిందవికీర్ణసుమబృందశోభితుండును, వందిమాగధసందోహపఠితనిజబిరు
దావళీవిభాసమానుండును నగుచు రథచోదనంబున సారథుల నియోగించి మేరు
సంగతం బగు నీలశైలంబు చెలువునం జెలువొందుచు నిరుగెలంకులఁ గొందఱు
ఛత్రచామరధ్వజపాణులును గొందఱు తాంబూలపేటికాపాణులును గొందఱు
గళాచికాధారులును గొందఱు గనకభృంగారుపరిశస్తహస్తులును నై చను
నిఖలసముద్భటభటకోలాహలంబు లడరం బురవీథుల గోపురమంటపంబు ల

క్రమించి ప్రధానగోపురద్వారంబు సేరె; నయ్యెడ, 93

గీ॥ కూడియున్నట్టి దానవ♦కోటులెల్ల, దనుజకులసార్వభౌముని ♦ గనిరి ప్రేమఁ
గిలకిలార్భటిఁ జేయుచుఁ ♦ గేల నాయు,ధముల ధగధగదీప్తులు♦తఱచు మెఱయ.

వ॥ అంత శూరుం డఖిలబలసమేతుండై గంధశుండాలఘటాగండనిష్యందమాన
దానధారాపూరితం బగు పురపథంబువలనం జని రణాంగణంబుం డాసె; నప్పుడు,

క॥ జవమునఁ జని కొందఱు దానవభటు లాహేమకూట ♦ నగరము నుద్య
ద్రవమెసఁగ నిరోధించిరి, వివిధాయుధపాణు లగుచు ♦ విక్రమ మొప్పన్. 96

వ॥ ఆసమయంబున మహాభయంకరాకారు లగు సురవైరులం గని బ్రహ్మవిష్ణు
ప్రముఖ నిఖిలదివిజులును మూర్ఛిల్లిరి; వీరులును భూతంబులతోడ భయంపడి;
రంత బ్రహ్మాదులు కొండొకసేపునకు దెప్పిరిలి చనుదెంచి మహామహుం డగు
గుహుని చరణారవిందంబుల కెరగి యిట్లని విన్నవించిరి. 97

క॥ దుర్వారమహిమ శూరుఁడు, సర్వాంశంబుల వసించు ♦ సకలదితిజులన్
దూర్వహతఁ గూడి యిప్పుడు, గర్వమునన్ వచ్చెఁ గంటె ♦ కదనంబునకున్.

గీ॥ అతని సేనాముఖం బిదె ♦ యడ్డగించె, దేవ! తావకనగరంబు ♦ దృఢతరముగ
నమ్మహాపాపిదానవు ♦ నాజి దునిమి, కరుణఁ బాలింపు మమ్ము వి♦క్రమధురీణ!

వ॥ అని యిట్లు విజ్ఞాపనం బొనర్చిన వారి వచనంబులు విని పరమకారుణికోత్త
ముండైన కార్తికేయుండు పవనుం బిలిచి రథం బాయితంబు గావించి తెమ్మ
నవుఁడు నతం డట్లసేసినఁ బార్వతేయుండు సింహాసనంబు డిగ్గి, 100

క॥ బహురత్నచిత్రితంబును, మహితజవోన్నత తురంగ♦మణిబంధంబున్
మహనీయం బగు రథమున్, గుహుఁ డధిరోహించె సమర♦కోవిదుఁ డగుచున్. 101

ఆ॥ చక్రదండముసల♦శరశరాసనశూల, కులిశఖడ్గఖేట♦కుంతపాశ
శక్తితోమరాది ♦ సకలాయుధంబులు, గడు ధరించి శౌర్య♦గరిమ మెఱయ.

సీ॥ నవవీరులును మహో♦న్నతలక్షవీరులు, వినయంబు రంజిల్ల ♦ వేడ్కఁ గొలువ
ద్విసహస్రవాహిను ♦ లెసఁగంగ భూతంబు, లతులవిక్రమలీల ♦ నరుగు దేరఁ
బద్మగర్భాదిసు♦పర్వులు నత్యంత,సంతుష్టిఁ బుష్పవ♦ర్షములు గురియఁ
గల్పాంతఘనఘనా♦ఘననినాదములను, పటహభేరీ ధ్వను ♦ ల్బరిఢవిల్ల
చామరచ్ఛత్రకేతన♦సముదయములు, వారితార్కాతపంబులై ♦ వరుసఁ జెలఁగి
వందిగణములై వారము ♦ సందడిల్లఁ, గదనమండలి కరుదెంచెఁ ♦ గ్రౌంచభేది.

వ॥ అప్పు డఖిలభూతంబులు క్రూరకర్ములగు నమ్మహాదానవులంగని వెఱఁగుపడి పర
స్పరంబు భయంబు నొందుచు నిట్లనిరి. 104

రములు శిరముల నేకముఁ, గరయఁగ జూపట్టె భీక♦రాకృతి నష్టో
త్తరసాహస్రాంశంబులఁ, బఱఁగు మహాదైత్యు లిపుడు ♦ పరతెంచి రొగిన్. 105

సీ॥ లోకంబులన్ని ప్రత్యేకంబు శాసింపఁ, జాలిన, నిరుపమ♦సాహసాఢ్య
లబ్జభాండంబుల ♦ నలఘువిక్రమలీలఁ, గలఁగింప నిపుణులౌ ♦ కర్కశాత్మ
లంభోనిధులువోలె ♦ నలరారు వక్త్రముల్, గల్గిన భీకరా♦కారయుతులు
రవిచంద్రతారకా♦గ్రహమార్గముల మించు, శిరముల రాజిల్లు ♦ పరుషతనులు
చటులతరవహ్నిఘనశిఖా♦చ్ఛటల నెనయు, నేత్రములుగల్గి మెరయుని♦ర్నిద్రశౌర్యు
లహహ వీరల నెదిరించి♦యాహవమున, సాహసముఁ జూప నెవ్వాఁడు♦శక్తుఁడగును?

వ॥ మఱియు భానుకోపతారకసింహముఖాగ్నిముఖయామిముఖులును, సుందోప
సుందులును, మధుకైటభులును, జలంధరమహిషాసురులును నెట్టిన వీరం
డఱు మహాబలపరాక్రమసంపన్నులు మహాక్రూరులు బ్రహ్మవైష్ణవైంద్రా
గ్నేయాద్యాయుధసమేతులు ననంతకోటిసంఖ్యాకసేనాసహితులు నై యేరికిం
దలసూపరాకుండఁ బ్రకాశింపుచున్నవారలు; తొల్లి మన మిందఱు మొక్క
బ్రహ్మాండంబునం గల దానవులచేఁ గోలుపోయినవార మట్లగుటం జేసి యిప్పా
పాత్ములమోలి మనకుఁ బ్రాణసంరక్షణంబు సందియంబగు; నద్దనుజసైనికుల
లోన నొక్కండొక్కండ మనసేనలం గల బలుమగలనందఱం గెలువనోపు; నట్టి
మహాబలు లెందఱేనియు ననేకబలంబులతోడం గూడికొని సమరంబునకు సమక
ట్టియుండ శిలామహీరుహంబులతోడఁ గయ్యంబుసేయు మనశక్తి వారిపై నెట్లు
గెలువనేర్చు; మహావీరుం డగు వీరబాహుం డేనియు నోర్వఁజాలం డని తోఁచుచు
న్నయది. ఇంక సాక్షాత్పరబ్రహ్మం బగు బాహులేయుండు వీరలనందఱఁ జంప
సమర్థుఁడగుటం జేసి మనకుఁ దొలఁగిసనుట కవకాశంబు లేదు; కావున దావానలం
బుపైఁ బడు మిడుతలవడువునం బడి మడియవలయు నని పరస్పరంబు నుడివి
కొనుచు భూతసైనికు లొకరికొకరు ధైర్యంబులు బురికొల్పుకొనం జేయుచు
నిశాటసైన్యంబులపైఁ దలపడి రాసమయంబున, 107

క॥ సేనాధిపులును వీరులు, దానవులఁ గని యపు డణఁగెఁ ♦ దమభుజబలమొం
తేని యని పరస్పరముం, బూనిరి సంగ్రామమునకు ♦ భుజశౌర్యములన్. 108

వ॥ అప్పు డింద్రాదినిలింపులు గుంపులై మురవైరిం గని యిట్లనిరి. 109

చ॥ అతిదురితాత్ములైన దను♦జాధిపులందఱు వీరి నాజిలో
హతులనొనర్పఁ గిట్లు దివ♦సావళిఁ బుచ్చె గుహుం డదేలొకో
దితిజవధుంబు శూరుఁ డనిఁ ♦ దెల్పు టదెన్నఁడొ? సర్వదేవతా
తతికి విమోచనం బెపుడొ? ♦ తాము సుఖించుటఁ గల్గు టెన్నఁడో? 110

వ॥ దేవా! నిజపదప్రాప్తి యెన్నండొకో? యేమునొడలఁ బ్రాణంబులు గలిగి యే
తత్సర్వంబుఁ జూడఁగలమే యని దైన్యంబునం బలికిన విని హృషీకేశుండు సురల
కిట్లనియె. 111

క॥ [illegible] వెలు, [illegible] మన [illegible] కర్త ♦ యాశ్వర్యుఁడై
రక్షించు గుహాశ్రితచే, [illegible] ♦ నేటికి మదిలోన్. 112

మ॥ [illegible] విలాస [illegible] గాఁ జూపి బా
లకుఁడై [illegible] వలనుల లీలం బంచత్వంబులం
బ్రొకటించు [illegible] ♦ [illegible] నిర్వాహణం
[illegible] ♦ బోవిద్యత్తతిం దైత్యులన్. 113

క॥ సురలార! [illegible], నిరుపమమహిమ మఱచితిరో ♦ నీవున్ ఐవికే
శ్వర! [illegible], శరజన్మ మహానుభావ ♦ జగదీశ్వరునిన్. 114

క॥ [illegible] మహానుభావుఁ ♦ డీశ్వరతనయుం
[illegible] మనలఁ బ్రోవ ♦ నేతెంచెఁ గృపన్. 115

క॥ వగిదైనఁ [illegible], [illegible] పములన్నైన ♦ మేదినిలోనన్
[illegible] ♦ దితిజుల నెల్లన్. 116

వ॥ [illegible] బలం బెవ్వఁ డెఱుంగనోపు; ధృతాయుధంబు లగు
భూతంబులును, బలపరాక్రమసంపన్ను లగు వీరులును, వినోదంబునఁ గూడి
కొని యిప్పుడు యుద్ధంబునకుఁ జనుదెంచి నిమిషమాత్రంబున నసురులందఱం
[illegible] సంహరింపఁగలండు; మద్వచనంబులు సత్యంబు; లని
[illegible] పలికినఁ బురందరాదిబృందారకులు సందియంబు మాని డెందం
బుల [illegible] సత్యజ్ఞానానందమయుండు నగు స్కందు
నిం [illegible]; [illegible], 117

క॥ [illegible] సత్వర, మరుదెంచి సమస్తదివిజు ♦ లా గుహువెంటం
[illegible] జని రా, [illegible] మందహాసము మీరన్. 118

వ॥ [illegible] వీర [illegible] ముఖులతోడ గుహుండు డాయోధనస్థలంబుఁ
జేరె; నయ్యెడ, 119

క॥ భూతంబులు [illegible], [illegible] ♦ రణ మపుడు మహీ
[illegible], భూతంబులు గుదియుచును బ్రిగల్భత మెఱయన్. 120

వ॥ [illegible] నంత, 121

క॥ [illegible] సేనానాయకు, [illegible] వీరులును దనుజ♦యోధులచే వా
[illegible] ♦ వెసఁ బఱచి రోగిన్.

ఆ॥ [illegible] ♦ [illegible] యున్నత, ధనువు బూని ప్రచుర♦ధైర్య మొసఁగ
[illegible] దైత్యత [illegible], మఱియు వారితోడ♦మార్కొనంగ.

వ॥ [illegible] గుహుం డిప్పుడు జేరె నప్పు డద్దురాత్ములగు
నమ్మహోగ్రదైత్యులు నక్కుమారుం జుట్టుముట్టి యుద్ధాలుం డాలంబు సేయ

శక్యంబగునే యని వచించుచు, దండ, చక్ర, కులిశ, శూల, శక్తి, ప్రాస, తోమరాద్యాయుధంబులు వర్షించుచుం, బెడబొబ్బలిడుచు నొక్క మొగి నుపద్రవపెంచిన, 124

—* కుమారస్వామి విజృంభించి దనుజుల దనుమాడుట *—

మ॥ కని యాదైత్యులఁ గార్తికేయుఁడు మహా♦గ్రంబైన రోషంబున
ధనువు న్సజ్యముఁ జేసి చయ్యన యుగాం♦త స్ఫూర్జదంభోధర
స్వనముల్ వోలెను, సింజినీరవము భా♦స్వత్ప్రౌఢిఁ గావించెఁ ద
ద్ధ్వనదంబుల్విని మూర్ఛనొందె దనుజా♦నీకంబుఁ గంపించుచున్. 125

వ॥ ఇట్లు మహామహుండైన గుహుండు దుర్వారంబుగ మౌర్వీనినాదంబు జేసి నిశిత శిలీముఖంబుల గురిసి రక్కసుల ముక్కులుఁ జెక్కులును, మూపులు వీపులును, వాన్ప్ర, వ్రేళ్ళును, శిరంబులు నురంబులును ఖండించి కొండలం జెండు నాఖండలు విధంబున భండనమండనంబున, నఖండ ప్రతాపంబు సూపుచు, 126

సీ॥ వాలంబు లంఘ్రులు♦వదనము ల్నురుమాడి, ఘోటకసంఘంబుఁ ♦ గూల్చికూల్చి
చక్రంబులును ధ్వజ♦స్తంభము ల్జక్కాడి, స్యందనబృందము♦ల్జదిపి చదిపి
గండస్థలంబులు ♦ తుండముల్ఖండించి, శుండాలతండము ♦ జెండిచెండి
ఛత్రచామరములు ♦ శస్త్రముల్ బొడిచేసి, రమ్యభూషణ రాజి ♦ రాల్చి రాల్చి
ఘోరదైత్యుల శిరములు ♦ గొట్టికొట్టి, బిట్టుగ రణోర్వ్రగుట్టలు ♦ వెట్టివెట్టి
గట్టురాపట్టిముద్దులపట్టి యాజి, విక్రమక్రీడఁ జూపట్టె ♦ విస్మయముగ. 127

మ॥ ధర పాతాళము దిక్తటంబులు, వియ♦ద్భాగంబు స్వర్లోకము
స్థిరలోకంబును బ్రహ్మలోకమును బ్ర♦హ్మాండోర్ధ్వభాగంబు వి
స్ఫురణ న్నిండి యుమాకుమారు పటు దో♦శ్శుంభచ్ఛరాసారము
ల్బరిమార్చెన్ గ్రమమొప్ప సంగరకళా♦పాండిత్యులన్ దైత్యులన్. 128

గీ॥ తాపసామరసంఘంబుఁ ♦ దక్క గుహుఁడు, దానవులనిట్లు నెల్లెడ ♦ దర్పమణఁప
దచ్ఛిరంబులు రాహుమ♦స్తకము పగిది, నీ చరాచరమగు జగం♦బెల్ల నిండె. 129

క॥ దితిసుతఖండిత హస్త,స్థితములగు మహాయుధములు ♦ శివతనయుశర
ప్రతతిం బ్రేరితములునై, హతముం గావించెఁ బోర ♦ నసురగణంబున్. 130

వ॥ ఇట్లు నానాప్రకారంబుల దానవగణంబులు హతంబగుట ప్రత్యక్షంబు గనుంగొని హరిబ్రహ్మాదిదేవతలు వీరసేనాధిపులు సంతోషభరితాంతరంగులైరి. మఱియు బూర్వంబట్ల వేఱొం డజాండంబులనుండి చనుదెంచి నిండిన సకలదనుజాలం గనుంగొని మున్ను వచ్చినదానవు లని వారు భ్రమసియున్నంతలోనదితిజుల గుహుండు విగతప్రాణులంజేసె; నట్టి యమ్మహానుభావునిం బరమామోదంబున సురగణంబులు సంస్తవంబులుఁ జేసిరి. 131

క॥ దివిజాదులెల్ల సంగర, భువి నిల్చిన యయ్యజాండ ♦ మున నాక్షణమం
దవకాశ మలరి నిండెను, జవమునఁ జనుదెంచి యసుర ♦ సైన్యము పెలుచన్.

వ॥ ఇట్లు నిండి పావకస్యందనైన శూరపద్మునిం జేరి కోలాహలంబొనర్చుచు, 133

మ॥ ధరణీమండలి పద్మహాసురకబం ♦ ధశ్రేణిపైఁ బాదము
ల్లరిమ న్నొప్పి రణియుగోణితమహా ♦ కల్లోలిను ల్లాటి న
త్వరితమ్మూర్! భవద్వరోధి పతితిన్ ♦ దర్పం బణంగింతు మం
మ రహిం బన్ని వ్రతిజ్ఞ విక్రమములన్ ♦ జాపట్టి నెంతేనియున్. 134

వ॥ సకలసైనికసంహారకుం డగు తారకుమారుం గని యుబ్బాలుండు రథ, గజ తురంగంబు లేమియును లేక యొక్కరుండ బ్రహ్మాండాంతరాగత రక్షోవీర సమూహంబులం బరిమార్చె నని యతని సాహసంబున కాశ్చర్యంబు నొందుచు పద్మహాసురుం డిట్లనియె. దనుజసైనికులు శూరాగమనంబునకు మున్న యాతని సంహరించెను మఱి వివిధవిశిఖాయుధంబులు వర్షించి రంత, 135

క॥ భూతగణంబులు వీర, వ్రాతము సేనాధిపతులు ♦ వారక చింతా
దూతాశయులై రంతయు, నాతతిఁ గరుణాసముద్రు ♦ డగు గుహుఁడెలమిన్.

వ॥ సారథియగు గంధవాహుం గనుంగొని మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు గంభీర వచనంబుల నిట్లనియె. 137

క॥ అనిలా! నీ నైపుణ్యం, బనితరసాధారణముగ నరదము నాజి
ఘనమతి నమ్ముము ముందట, వెనుకను బార్శ్వమున నమ ♦ వెస నల్దెసలన్.

వ॥ అని పల్కిన పద్మాహారకుని వచనంబులు విని యనిలుండు భూనభంబుల, నదీసముద్రంబుల, లోకాలోకంబుల, సకలదిశల, దన సారథ్యకౌశలంబు మెరయ, నరదంబు సత్వరంబుగా బఱపె; నాసమయంబున సకలశాత్రవ జయుం డగు షణ్ముఖుం డేయుండు రక్కసులమూకలపై నిశితవిశిఖపరంపరలు పుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బరపిన, పద్మాసురంబుల నురంబులు గాడి పోడిమి సెడి రథంబులఁ గూలుగు రథికులును రథికులకావటులై వచ్చి తద్బాణంబులు తనుత్రాణంబులుచ్చిపోయిన ప్రాణంబులు నిలువరింప నోపక వారణంబులపై నొఱగు ధోరణులును, నా ధోరణులకుఁ దోడు సూపుచు పిడుంగులవోనిఁ జెడిదంపు నారసంబుల తాకునఁ బీరనంబులు దక్కి యుక్కడలి కరంబులఁ గళ్ళెంబులు సడలి యొదలి పాటవంబు పాలి కొల్లంబు సెడి యొల్లంబోవుచు నత్తురు జొత్తిలఁ బుడమింబడు రాహుత్తులును, సహాయంబుగా కుత్తుంబులై చనుదెంచి పరుషతరశిలీముఖంబుల మొట్టసలకు నొచ్చి నిలువలేక సొమ్మసిల్లి నేలంగూలు కాల్బలంబులును, మఱియు పద్మాసురుని సాయకంబుల తుండంబులు ఖండితంబులైన జరజరం దిరిగి ధరంగూలు వేదండంబులును, ముందటి పదంబులు దెగిన మొదలఁ బెనమ్రాలి మొగ్గ

రిలంబడు నశ్వంబులును, ఘోరనారాచంబుల సారథులతోడ, నుగ్గునూచంబు
లగుశకటంబులు నై దనుజబలంబులు వెఱచఱచి తఱచి యెందుఁబోయిన నెట
సొచ్చినఁ, దద్బలంబుల పెల్లుఁ దప్పించుకొను వెఱవు సాలక యెందెందు నుండు
దనుజయోధులు నా యోధనంబున హతులై రయ్యవసరంబున, విస్రవద్రుధిర
జలంబులును, విదళితధవళాతపత్రఫేనంబులును, విస్రస్తశిరోజాత శైవాలంబు
లును, విలూనపతాకమీనంబులును, విదారితహయకబంధమకరంబులును
విఖండిత శిరఃకమఠంబులును, విచ్ఛిన్నవేదండ గండశైలంబులునుం గలిగి
రణాంగణంబు సముద్రంబుసొంపు సంపాదించె నయ్యెడ, 139

క॥ మృతదైత్య సైన్యభరమున, క్షితితలమెల్లను జలించె ♦ శేషునితోడన్
గుతుకమున సారమేయ, ప్రతతియు ఫేరువులుఁ గుణప♦పంక్తులు మెసవెన్. 140

గీ॥ ఉడుపభాస్కరబింబము♦లుగ్గడుగ్రసించు, రాహువులువోలె నెంతయు♦రహిఁ జెలంగె
ఖేటయుక్తంబులైవ్యోమ♦వాటిదనుజ,కరము లెంతయుఁబహుభయం♦కరములగుచు.

వ॥ మఱియు దైత్యరథాకర్షణయంత్రంబులై మహాఘోరంబులగు భూతప్రేతపిశా
చంబులు మాంసభక్షణాపేక్షం బ్రవర్తిల్లె. 142

గీ॥ అఖిలజగముల వ్యాపించె ♦ నస్త్రచయము, నస్త్రవేగంబుకంటెను ♦ నతిశయముగ
బటురయంబునఁ బవనుండు ♦ బరపె రథము, దరమె గుహువిక్రమం బెన్న♦ధాతకైన?

వ॥ ఇట్లు తద్రథవేగంబును, శరాసనపాటవంబును, సారథ్యకౌశలంబును, గనుం
గొని యిది మహాముహుం డగు గుహుని సామర్థ్యంబో, సారథి నైపుణ్యంబో
లేక శస్త్రాస్త్రమహిమంబో యని బ్రహ్మవిష్ణుప్రముఖు లగు వియచ్చరు
లచ్చెరువందిరి. 144

క॥ ఈకరణి గుహుఁడు దైత్యా,నీకముఁ బరిమార్పఁ గుణప♦నివహము రుధిరా
స్రోకప్రవాహములు భూ, లోకంబును మఱియు నురగ♦లోకము నిండెన్. 145

వ॥ ఇట్లనేకకోటిసంఖ్యాకులును, మహాభయంకరాకారులును నగు దనుజవీరులు
హతు లగుచుండ, నవ్వేళ మఱియు వేఱొండు బ్రహ్మాండంబులవల్లనుండి
మఱలఁ బూర్వంబట్ల సర్వాయుధపాణులును, సమరాంగణభయంకరులును నగు,
నసురు లరుదెంచిన వారి నాక్షణంబ గుహుండు రోషభీషణుండై పరిమార్చె.

క॥ ఈరీతి మాటిమాటికి, నారాక్షసు లరుగుదేర ♦ నాజిఁ దునిమి వే
మారు కుమారుఁ డజాండ, ద్వారంబును గప్పె విశిఖ♦తతులం గినుకన్. 147

వ॥ అంత మార్గాభావం బగుటఁ జేసి నిశాటవర్గంబు నిర్గమింపక నిలిచె నజాండభిత్తి
పర్యంతంబు గతప్రాణులగు నసురులకుణపంబులు పర్వతంబులట్ల తదీయరక్తంబు
లర్ణవంబులుంబోలెఁ జూపట్టె. 148

—* కుమారస్వామి ఫాలనేత్రంబుచే రాక్షసశవంబుల వధియించుట *—

గీ॥ కుణప శైలంబులం గాంచి • కొమరుసామి
మందహాసంబు చెలువొంద • మహిమ మెఱయ
ద్వాదశాదిత్యశాగ్నికీలల • దాని నెల్ల
భస్మములు సేసి దుర్వార • పటిమ మీఱ. 149

వ॥ అంతఁ బూర్వప్రాకారంబున నవకాశం బెల్లెడలం గల్గె; దానం హరిబ్రహ్మాదిసకల దేవతానికరంబులు సర్వసుపర్వాగ్రగణ్యుం డగు సుబ్రహ్మణ్యమహామహునిం గాంచి యానందించి రుధిరార్ణవపరిప్లుతంబుగా నీ దురాత్ముల వధించి నేత్రానలంబున భస్మీభూతంబులం జేసె, నింక నమ్మహామహునకు శూరపద్మసంహారం బనాయాసంబని పరస్పరంబు నుడివికొనుచుం బ్రణమిల్లి స్తుతిశతంబు లొనర్చి; రంత, 150

గీ॥ శూరపద్ముండు కోపవి•స్ఫురణ మెరయ, శివకుమారు నెదిర్చి గ•ర్జించె మిగుల
నస్త్రరాత్మనిచటులతరాగ్రహంబుఁ, గడలుకొనంగా నెదిర్చె శ్రీ•కంఠసుతుఁడు.

వ॥ అంత త్రైలోక్యవల్లభుం డగు శూరుండు గుహున కిట్లనియె. 152

క॥ పరమేశ్వరుఁ డగు శంకరు, వరమహిమంబునను నా క•వధ్యత దనరుం
బురులెవ్వరైన వారో, దురమొనరించినను బొందు•దురు పరిభవముల్. 153

వ॥ అనిన విని కుమారుండు గంభీరవచనంబుల నిట్లనియె. 154

క॥ పాపివినీతో నే నేలా పలుకఁగఁ గరుగ మత్కా•లంబున త్వత్ప్రా
ణాపహృతిఁ జేయకుండుట, నా పల్కుల గర్వమహిమ • నీ పెద పిటుల్. 155

వ॥ ఇప్పు డస్మద్భుజపరాక్రమంబులు సూడుమని పల్కినఁ బాపాత్ముం డగు దానవుండుఁ గోపంబు దీపింప నున్నతం బగు శరాసనంబుఁ గొని గొనయం బెక్కించి యుక్కసంగ పిడుగులవోలె బెడిదంపు టంపగములు గుహుసైన్యంబులపైఁ బఱపె. 156

క॥ సేనాపతులును వీరులు, నానాభూతములతోడ • నారాచంబుల్
దానవుపై నొక్కుమ్మడి న, మానవపౌరిధిమను గురిసి•రున్నతపటిమన్. 157

క॥ శూరుడును క్రూరశరంబులు, వారించి తదీయబాణ • వర్షంబు గడున్
ఘోరతరగంబుగ జేసెను, వీరవ్రాతంబు భూత•వితతిన్ వదుసన్. 158

వ॥ అప్పుడు కొందఱు విదారితసకలాయుధులై పలాయనంబు నొందిరి. కొందఱు మూర్ఛాగతులై పడిరి. 159

ఆ॥ వీరబాహుముఖ్య • వీరులు గొందఱు, ఘోరబాణతతులు • గురిసి రపుడు
శాత్రవాధిపాతు • వక్షస్థలంబున, దాకి యవి యకుంఠి•తంబులయ్యె. 160

క॥ భూరితర బాణంబులుఁ దుఱు, శూరుఁడు కోపమునఁ బరపె • శుంభచ్ఛరముల్
వీరులు మఱియును బరపిన, దారుణశరములను దునిమెఁ • దద్దయుఁ గడిమిన్.

వ॥ ఇట్లు తునిమి మఱియును ననేకశిలీముఖంబులం దద్రథంబులును ధనువులును
విదళితంబులు గావించి బాహువక్షోమూర్ధంబులం బరశ్శతశిలీముఖంబులం బఱపి
మహాభీలంబుగాఁ గోలాహలం బొనర్చుచు నలుగడలం దిరుగుచు వీరవరుల
భంజించె. 162

గీ॥ రక్తధారాప్లుతాంగులై ♦ రణములోన, విగళితాంబరు లగుచు ♦ సద్వీరులెల్ల
వెఱచి పఱచిరి దెసలకు ♦ వీరబాహుఁ, డదియుఁ గన్గొని బహుకోప♦ మడర మదిని.

వ॥ ఎదిరించి రాక్షసుని రథంబును, శరాసనంబును, గరవాలంబును ఖండించె. 163

క॥ పరిసరగతుఁ డగు వీరుని, సురవైరి యమర్ష మడర ♦ శుంభత్పటిమన్
గరతాడనమున జడిపిన, ధరణిం బడి మూర్ఛనొందెఁ ♦ దద్ద నతండున్. 164

వ॥ అంత శూరుండు దూతహననంబు శూరులకు యుక్తంబుగా దని యతని పాదం
బులు కేలంగీలించి గగనతలంబున కెగయవైచిన నతం డాకాశపథంబుననుండి
నిమేషమాత్రంబున విగతమోహుండై గుహాంతికంబు సేరె; నంత, 165

—* కుమారస్వామి శూరపద్మాసురుల యుద్ధము *—

మ॥ ఉరుశౌర్యుండు సురారివల్లభుఁ డమ♦ర్షోత్కర్షము న్మీరఁగా
గరిమన్ క్రౌంచగిరీంద్రసన్నిభము ను♦గ్రంబైన కోదండమున్
బరఁగ న్బూని మహాభయంకరముగా ♦ భాస్వద్గుణారావముల్
విరచించె న్గగనావనీతలములు ♦ న్వేమారు గంపింపఁగన్. 166

వ॥ అంత గుహుండు మున్ను హరిబ్రహ్మాదిసంహారణసమయంబున బ్రహ్మాండ
పర్యంతప్రవర్ధమానం బగు కైలాసంబుకంటె మహోన్నతం బగు నొక్క బాణా
సనంబుం గొని సజ్యంబు గావించి యనంతకోటివజ్రాభీలరవంబులుం బోని
మహారావం బడర గుణాస్ఫాలనంబు సేసె. 167

ఆ॥ అంత శూరపద్ముఁ ♦ డంతకాకారుఁడై, కోపవహ్నిశిఖలు ♦ ఘూర్ణిలంగఁ
బ్రళయకాలమేఘ♦పటలంబు విధమున, భయదరవ మొనర్చెఁ ♦ బటుతరముగ.

వ॥ పవనునిం బోలె నత్యంతజవంబులును, నగ్నికరణి నతిదాహకంబులును, నంతకు
పగిది మహాసంహారకంబులును, మేరుప్రముఖవిదారకంబులును, బ్రహ్మాండభేద
కంబులును, క్ష్వేడజ్వాలాభీలంబులును, సకలజగద్వ్యాపకంబులు నగు శరం
బులు కోటి దశకోటి శతకో ట్యర్బుదంబులుగా వర్షించిన, దేవగణంబులు
భయభ్రాంతంబులై సత్వరంబుగాఁ జని కరుణావరిష్ఠుం డగు విష్ణువుం జేరి శూర
శరసారపీడితస్తుల మగు మాకు నిలువ శరణం బెద్ది యని ప్రార్థించిన హరియు
సురలకు నుత్తరం బిచ్చు నంతలోన, 169

క॥ శరజన్ముని శస్త్రావళు, లురుతరగతిఁ దచ్ఛరమ్ము ♦ లొగి ఖండించెన్
సుర లవియును గనుఁగొని భాసురముగ హర్షించి రెలమి ♦ సుమ[illegible].

క॥ శూరుండు మఱియు [illegible] గుహుని [illegible] ♦ [illegible]
ధీరత నతఁ డేసె [illegible], [illegible] ♦ [illegible] కౌర్యమున౯. 171

వ॥ మఱియు [illegible] బాణంబులు [illegible] ప్రయోగించిన [illegible] తద్బాణంబు లెల్లను సఫలంబులై [illegible] విఫలంబులు [illegible], ద్విసహస్రశిరంబుల [illegible] [illegible] బఱపిన, 172

క॥ ద్విసహస్రశిలీముఖముల, [illegible] దస్యుల ♦ [illegible] నిశాత
ద్విసహస్రశిరంబుల మఱి, యసురుఁడు [illegible] గుహుఁ ♦ డగ్రిసూ[illegible]౯.

వ॥ నిశాచరేంద్రుండును తోడన ద్విసహస్రమహాశిఖంబులఁ దదీయనారాచంబులు ఖండించి, [illegible] మహాదండంబుఁ [illegible] సింహనాదం బొనర్చుచు, ననంతకోటిసంఖ్యాకంబు లగు శరాసనంబులు [illegible] చిన షణ్ముఖుం డవియన్నియు [illegible] సకలదిక్కులు [illegible] విదారణంబుల దారుణంబుగాఁ బోరె. 174

మ॥ అపు డన్యోన్యసహస్రసుప్తసమ♦ద్యద్విప్రకీలంబుల
భ్రపదం బొప్ప వియన్నదీముఖనదీ♦త్యాశ్రీఘులు౯ శోభిల౯
విపులస్త్రీములవారి బాహుబలము ♦ వీక్షించి యవ్వీరల
[illegible] పురస్థిమ వసించె నెవ్వని సహా ♦ చేష్టా [illegible]౯. 175

వ॥ అపుడు వారి గాత్రంబులు శరవిద్ధంబులై నేత్రగోచరంబులుగాకుండె; నంత శూరపద్ముండు మహాసాహసంబున నన్మహారథకు రథధ్వజంబులు భగ్నంబులు గావించి సింహనాదంబు లడర శంఖంబులు పూరించుచు మఱియు, 176

క॥ అతిఘోరము లా శరములు, [illegible] గుహుని ♦ ధీరత నగజా
సుతుఁడును దన్నారాచ, వ్రతతులఁ దునుమాడె భుజ♦పరాక్రమ మొప్ప౯. 177

వ॥ [illegible] గుహుండును [illegible] శిలీముఖంబులు సంధించి యుద్దానవేంద్రుని రథకేతనంబుఁ దునిమి సముద్రంబునం బడవైచె; నంత, 178

సీ॥ భూతగణములలోనుండి♦ భూరిబలుఁడు, భానుకంపాఖ్యుఁడను దెంచి♦ భవ్యమహిమ
[illegible]ముఖముల శంఖము ♦ [illegible] భూరిఘోషంబు నిండార♦ భూనభముల.

వ॥ అమ్మహానాదంబు బ్రహ్మాండభిత్తిఁ బ్రతిధ్వను లీనుచు, సర్వనిర్ఘోషంబుల నాక్రమించుచు [illegible] చెవితెగర [illegible]; నప్పుడు హరియు [illegible] బాంచజన్యంబు పూరించె. 180

క॥ అమరగణప్రీతుఁడై, యసురుఁగ [illegible] కుక్కు♦టాకృతి యగుచు౯
[illegible] సుముహూర్తశకేతనమునఁ జూపట్టెఁ గడు౯. 181

వ॥ [illegible] తామ్రచూడంబై ప్రళయఘనాఘనంబుపోలె మహాధ్వని జేసె; నప్పుడు హరిబ్రహ్మాది సకలదివిజగణంబులు సంతుష్టమనస్కు లగుచుఁ గోలా[illegible]ం బొనర్చి; రాసమయంబున, 182

క॥ అన్యాహతధ్వని యాలించి ♦ యతివరు నాత్మఁ, జనుఁడు నా నొందుమయ్యా ♦ యుండు నుండి
నిర్ఘోషంబు నవ్రమోల ♦ విలిచియుండు, గలకోలాహలంబులు ♦ సలుపనగునె?
వ॥ ఇప్పుడీ వేల్పుమూకల నీక్షించి బాలునాలంబున దూలించెదఁగాక యని ప్రతినఁ బన్ని రక్షస్సైన్యంబై నభస్స్థలిని తిరుగుచు దేవతల నుద్దేశించి కోపంబున శరవర్షంబు పుంఖీభూతంబుగా వర్షించె; నట్టియెడ, 184
క॥ విశిఖంబులవియుఁ దాఁకక, విశకలితంబులుగఁ జేసి ♦ వినువీథికి నా
శశిధరసూనుం డరదము, గుశలతతోఁ బఱపె దైత్య ♦ కుంజరుమీఁదన్. 185
వ॥ ఇట్లు నభంబునకుం జని మహామహుండైన గుహుండు దేవతల కభయంబొసంగి కొండొకదూరంబున వారి నునిచిన వారుం గుమారాలంబునఁ దదనుజ్ఞ నట్ల యుండిరి. 186
క॥ మోహిలను శూరుఁడు గని గుహుఁ, డైలిఁ బగణంబు వారె ♦ నాశరములకున్
శాలిమఁడు నిలిచె నెదుటను, హా లెస్సయెన్నఁడియ ♦ మును బల మిచటన్. 187

—* శూరుఁడు కుమారస్వామితో మాయాయుద్ధ మొనరించుట *—

వ॥ అని చింతించి నిష్ఠురాది దారుణంబు లగు నారాచంబులు నిగుడించినఁ గుమారుండు బ్రిత్యస్త్రంబుల నవియుం దుమురుసేసె; ని ట్లీర్వురుఁ బరవరు నరదంబుల పవన జవంబునకుఁ గులాచలచక్రంబుకరణి రాశిచక్రంబుఁబోల్కి పరిభ్రమింపం జేయుచు నిమేషమాత్రంబునఁ బాతాళంబును, భూవలయంబులును, శైలసాగరం బులును, స్వర్గంబును, బ్రహ్మలోకంబును, చక్రవాళంబును, తపోలోకంబును, బ్రహ్మాండకటాహాంతంబును, సకలదిశలును దాసి చలంబు బలంబు వాసిం జేసి యలపుసొలపు లెఱుంగక పోరుఘోరంబుగా సలిపి; రయ్యెడ, 188
క॥ జలధులుఁ గలఁగె స్వేదిని, చలియించెన్ మునుపు లయ్యె ♦ శైలములెల్లన్
జలజభవాండకటాహము, దళితం బయ్యెన్ ధరిత్రి ♦ దారలు మల్లెన్. 189
ఆ॥ శూరపద్ముఁ డపుడు ♦ శూరతి మెఱయంగ, ఘోరశరచయంబుఁ ♦ గురిసెఁ గడిమి.
ప్రళయకాలదహన ♦ బహుకీలలవిధంబు, నిబిడముగను బెగడె ♦ నిఖిలదిశలు.
వ॥ మఱియుం బలుమారు నస్త్రపాత్రంబు బరశుకులిశముద్గరముసలశక్తితోమరపరి ఘులాంగలభిండివాలశూలాద్యాయుధంబులఁ బ్రయోగించె; వాని నెల్ల గార్తి కేయుండు వాయుదేవతాకంబు లగు నస్త్రంబుల దునుమాడి వాడిగల పదు నాలుఁగు బాణంబుల రథాశ్వంబులఁ బడమార్చె; నప్పుడు, 191
క॥ దళితరథాశ్వుండై ఘన, బలుఁడా దానవుఁ డనేక ♦ బాణవ్రాతం
బుల నిగుడించె గుహునిపై, విలసత్ప్రోద్ధానలమున ♦ విపులస్మితుఁడై. 192
మ॥ హరసూనుండు తదస్త్రసంఘములఁ బోర్ ♦ ద్యత్ప్రౌఢి ఖండించి ని
ష్ఠురబాణంబులు దైత్యుపైఁ బఱపినన్ ♦ శూరుండు దత్సాయకో

త్కారము గ్రోడనఁ ద్రుంచె సంతస ముద్ధ ♦ గ్రస్ఫూర్తి షడ్వక్త్రుఁ డా
శరబాహుద్వయి భాసురాంబకసహ ♦ స్రిం జేసె నుగ్రంబునన్. 194

వ॥ ఇట్లేసిన మహోపలకర్కశంబు లగు నతని బాహులం బడి యయ్యస్త్రంబులు పర్వతంబులకయిం గురియు వర్షధారలువోలె నిరర్థకంబు లయ్యె; నయ్యెడ,

క॥ శూరుం డనుపమశౌర్యా, కారుండై రెండువేల ♦ కాండంబులు దో
స్సారపౌరుషముఁ దనరఁ గు, మారుభుజము లేసి యార్చె ♦ మహి కంపింపన్. 195

వ॥ అమ్మహాసాయకంబులు దేవనాయకుపైఁ బడి భస్మీభూతంబు లయ్యె; నట్టికుటుం గనుంగొని దానవేంద్రుండు రౌద్రోద్రేకంబునఁ గనలుచు నతని కిరుగడల నురవణించు భూతసేనాధిపవీరగణంబులపై ననంతంబులయిన నిశాతశిలీముఖంబులు త్వరితగతిం బఱపె. 196

క॥ అమితపరాక్రమధుర్యుం, డమరచమూవల్లభుండు ద ♦ దంబకచయముల్
దుమురుగఁ జేసి సహస్రా, స్త్రముల నతనివిల్లుఁ దునిమె ♦ దారుణభంగిన్. 197

క॥ దనుజవరేణ్యుం డప్పుడు, ధనువొండు రయంబ పూని ♦ తా రథముడయిం
జని యాకసమున నెలకొని, సునిశితబాణముల నేసె ♦ సుబ్రహ్మణ్యున్. 198

వ॥ అప్పుడు గుహుం డంబరంబునకుఁ దోడన చని యతనితోఁ దలపడియె; నంత శూరుండుఁ గయ్యంబుసేయువాఁడవోలె నందుండి మగుడ మాయావియై దేవసేనావిభు వంచించి నిమిషమాత్రంబున మహీతలంబున కరుదెంచె. 199

క॥ శరజన్ముండును తోడన, ధరణీతలమునకు వచ్చి ♦ దానవుతో భా
సురశౌర్యోన్నతిఁ బోరెను, దురితాత్ముం డసురుఁ డంత ♦ దుర్దాంతగతిన్. 200

వ॥ పాతాళంబు, బాథోధియుఁ, జక్రవాళంబును, మేరునగంబును, దిక్పాలనగరంబును, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబులును మాయావియై సారిదిఁ గ్రిమ్మరిన, 201

క॥ అందందు రయమునం జని, యిందుకళాధరతనూజుఁ ♦ డెలమిని జయ మిం
పొందఁగ నిశిచరుతోడ న,మందపరాక్రమము నెలఁగ ♦ మార్కొనిపోరన్.

ఆ॥ అండభిత్తిహత్తి ♦ యసురుండు మఱియును, విశిఖవృష్టి గురిసె ♦ విక్రమించి
యచటి కాక్షణంబ ♦ యరుదెంచి శివసూనుఁ, డతని రథముగూల్చె ♦ నంబకముల.

వ॥ అంత వేఱొండు రథం బెక్కి శూరపద్మం డనంతశిలీముఖంబుల బ్రహ్మాండబిలవిధాయకంబులైన శరజన్ముని శరవిసరంబులఁ దునుమాడి, పూర్వంబట్ల మార్గంబొసంగ నజాండాంతరంబులనుండి దనుజవ్రజంబులు మొత్తంబుగా గంతులేయుచు నరుదేరఁ జూచి బ్రహ్మాదిదేవత లాత్మగతంబున, 204

క॥ హాలాహలపుంజంబో, కోలాహల మడరవచ్చు ♦ కులిశవ్రజమో
కాలాగ్నిధూమతతియో, యాలోకింపఁగ ని దేమి ♦ యద్భుతమొకొ్కో? 205

వ॥ వెండియు బ్రహ్మాండకటాహబహిర్జలప్రవాహంబులో యని మనంబున 206

ర్కించి భయభ్రాంతులై హరిబ్రహ్మాదినిఖిలసురలు దిగంతంబులకుం బరచు నంతలోన నద్దైత్యభటులు పరాక్రమోద్భటు లగుచు నత్తారకారిం జుట్టుకొని కట్టలుకం బెట్టిదంబు లగు శరంబులు గురిసిన, 206

క॥ మందస్మిత మొనయంగ సుర, బృందాధీశుండు గుహుండు ♦ భీషణపటిమన్
బృందారకపరిపంథుల, నందఱ నేపాగ్నిశిఖల ♦ నాహుతి సేసెన్. 207

వ॥ ఇట్లు పల్మరు నరుగుదెంచు నిశాచరబలంబుల నేపవిశాగ్నిశిఖల దహించి యుం, జలం బుడుగక మఱియు గుహుండు చక్రదండముసలపరశుకరవాలంబులం గొని సకలాజాండంబులం గల మహాబలు లగు దైత్యుల మదాజ్ఞ వధింపు మని యప్పంచాయుధంబులం బఱపిన నవియు ననంతకోటిమార్తాండవిరాజమానంబు లు మహారావఘోరంబులు నగుచు నజాండంబులు సొచ్చి యాస్ఫోటనుండు రాక్షసతతుల హతంబుం గావించె; నట్లగుటం గని శూరుండు మనంబునం గన లుచు సర్వసంహారకంబును, సకలచక్రాధిదైవతంబు నగు చక్రంబు నిర్వక్ర పరాక్రమధారేయుం డగు నబ్బాహులేయుపైం బఱపిన, 208

క॥ శరసంభవుం డాచక్రముం, బరగం దై సాచి కొనియెం ♦ బ్రత్యస్త్రానే
చర మగుటం గని దనుజే, శ్వరుడుం బరితాప మంది ♦ వారని కినుకన్. 209

వ॥ మాయావి యగుచు ననేకరూపంబులు ధరించి యస్సురాత్ముండు వహ్నిసంభ వుతోం బవరంబుసేయ నమకట్టిన, 210

—* కుమారస్వామి శూరుని మాయను హరించుట *—

క॥ నానారూపయుతుం డగు, వానిం గని నగుచు దివిజ♦వర్యుండు వేగన్
జ్ఞానాస్త్రంబు నిగుడ్చినం, దానన్ గతమాయుం డగుచు ♦ దానవుం డలుకన్.

వ॥ ఒక్కండ నిలిచె; నంత హరిబ్రహ్మాదిసకలనిలింపులు హర్షోత్కర్షంబునం బువ్వు వర్షంబులుం గురియుచు గలకలధ్వనులం జెలంగి; రయ్యెడ, 212

క॥ శూరుం డజాండ మవ్వలం, జేరి రణోద్యోగి యగుచుం ♦ జేరెను గుహునిన్
ధీరుండు సేనానియు దో, స్సారత రాక్షసు నెదిర్చె ♦ శౌర్యం బెసంగన్. 213

వ॥ ఇట్లు గుహుండు నజాండాంతరంబునకుం జని దానవేంద్రునితోం బోరు ఘోరం బుగా సలిపె; మఱియు నందుండి వేఱొండు బ్రహ్మాండంబునందు నమ్మహాభుజు లిరువురు ననన్యాదృశం బగు జన్యం బన్యోన్యం బొనరించిరి. 214

క॥ ఈరీతి నబ్జజాండము, లారూఢిగం జొచ్చి కడిమి ♦ నయ్యిరువు రొగిన్
బోరంగ నది గని భయమున, వారిజగర్భాదివిబుధ♦వర్గం బెల్లన్. 215

వ॥ హరిం గని యిట్లనిరి. 216

క॥ గరుడధ్వజ! శూరుం డిత, డరయంగ మాయావి దుష్టుం ♦ డతివంచకుండై
సురవిభు సుబ్రహ్మణ్యుం, దురమునకుం బిలిచెం జెలుచ ♦ దోర్గర్వమునన్. 217

వ॥ తద్వచనంబులు విని దేవదేవుండైన గుహుండు నజాండాంతరంబునకుం జనియె; నందుఁ బాపకర్ముండు నతివంచకుండు నగు నద్దైత్యేశుని గన్గొనియెనో లేదో కని దురం బొనర్చునెడ జయం బెద్దెసం గల్గునో యెఱుంగము; మనంబున సందియంబు మహాభయంబు నయ్యెడు; నని పల్కిన, 218

క॥ వారివచనములు విని మధు,వైరియుఁ దలపోసి గుహుని♦వైభవమహిమన్
భూరి కుతూహలయుతుఁడై, సారసుధాభాషితిఁ బల్కె♦ సవభక్తతితోన్. 219

క॥ సురలార! వినుఁడు సాహో,త్సరశివుఁ డాషణ్ముఖుండు♦ తథ్యం బరయన్
శరవిద్యాకౌశలమునఁ, బరగు మహాబలుఁ డతండు♦ ప్రౌఢిఁ దలిర్పన్. 220

ఆ॥ దేవవిభుని మహిమఁ♦ దెలిసియుండిన మీకు, సందియం బిదేల♦ కొందమందు?
నిఖిలపద్మజాండ♦నివహముల్ గ్రుమ్మరి,వచ్చు సత్వరముగ♦ వగవ నేల? 221

వ॥ అని యిట్లాదరిలం బల్కిన హరివచనంబులు విని సురలు ముదంబునం బొదలి; రంత [illegible]కర్ముండు సకలాజాండంబుల మహాఘోరంబుగా సంగరం బొనర్చి మగిడి నిజపురంబు సమీపంబునకుం జేరి కార్తికేయుఁ గయ్యంబునకుఁ బిలిచిన,

క॥ వీరమహేంద్రపురంబును, జేరి గుహుం డంత దనుజ♦సింహునితోడన్
బోరికిఁ దలఁపడె నప్పుడు,దారభుజావిస్ఫురత్ప్ర♦తాపప్రౌఢిన్. 223

వ॥ ఇట్లు తలపడినం గనుంగొని దానవసైనికులు రోషావేశంబున బాణవర్షంబులు గురియుచు గుహునిం జుట్టుకొనిన, 224

క॥ మందస్మితముఖుఁడై గుహుఁ, డందఱఁ దెగటార్చె నాజి♦ నాక్షణమందున్
నందకధరముఖ్యామర,బృందం బవ్వేళఁ గురిసె♦ విరుల ముదమునన్. 225

వ॥ అంత శూరుండు హతులైన నిజసైనికులను సైన్యంబులతోడ సమీపగతుం డగు షణ్ముఖుం గని శోకాకులుం డగుచు నేమిసేయం గలవాఁడ నని కొంత తడవుఁ జింతించి, 226

క॥ తన జనయిత్రి న్మాయను, వనవఘకతపోగరిష్ఠ♦ నాక్షణమందున్
మనమునఁ దలంప నదియున్, దనయునికడ కరుగుదెంచెఁ♦ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 227

వ॥ ఇట్లరుదెంచిన తల్లిం గని కూర్మికొమరుం డగు శూరుండు పదంబుల కెఱగి హతులగు నిద్దనుజుల మఱల బ్రదికించు మని ప్రార్థించిన నమ్మాయ తనూజాతున కిట్లనియె. 228

గీ॥ కార్తికేయుండు దలఁప సాక్షాన్మహేశుఁ, డతని నిందింపవచ్చునే♦యదియటుండ
నస్మదుక్తులు విన కింత♦ యతనితోడఁ, గయ్యమునకుఁ దొడంగితి♦ గర్వనిష్ఠ. 229

వ॥ అది గావున నన్నితండు శక్త్యాయుధంబున సంహరింపంగలఁడు; దది యట్లుండ నిమ్ము; హతులైన దైత్యుల బ్రదికింపవలయునేని సముద్రంబులో సుధామయం బగు మందరాచలంబు గలదు; దానిం గొని తెచ్చినఁ దద్వాయుసంస్పర్శనం

బున నిమేషమాత్రంబున మృతులెల్ల సజీవితు లగుదు; రని చెప్పి యమ్మాయ చనియె. 230

క॥ శూరుఁడు తద్వచనము విని, భూరి కుతూహలము దనరఁ బ్రోన్నత మగు కం
కీరవవాహన మెక్కి యు,దారత సురలోకరక్షముఁ దాఁ గని పల్కెన్. 231

—* శూరపద్ముఁడు వచ్చిసరాయసులనందఱ బ్రదికించుకొనుట *—

వ॥ నీవు సత్వరంబుగా సాగరంబునకుం జని సుధామందరనగంబుం గొని తెమ్మనవుం డదియు నట్ల చని యప్పర్వతంబు శీఘ్రంబుఁ దెచ్చిన నయ్యవసరంబున శూరపద్ము పుత్త్రు లగు భానుకోపప్రముఖులును దత్సోదరులు సింహవక్త్రాదులును మఱియుం దక్కిన రక్కసులును దత్పవనంబు సోకినమాత్రంబున నిద్రమేల్కొను నట్లు లేచి, యిదేమి యుద్ధస్థలంబువలె నున్న దని పల్కుచు, ఘోరంబుగాఁ గోలాహలంబు లొనర్చుచు, 232

క॥ పరిసరపతితాయుధములఁ, గరముల సంధించి వేగఁ గయ్యంబునకుం
దొఱకొను నాత్మీయులఁ గని, పరమానందమున శూరపద్ముం డుండెన్. 233

వ॥ అంత నింద్రలోకరథంబుఁ గనుంగొని బహూకరించి నిఖలదివిజుల నిందించిన నదియు దూరంబునం గని మహాభయాన్వితులై యింక వీరి బాధ తప్ప దని యిదియె మనకుఁ బదప్రాప్తి యని పల్కి తమతమ యాయుధంబులు విడిచి నిజపదంబులపై నిరాశులై కొందఱు చక్రవాకరూపంబులుఁ, గొందఱు మయూరాకృతులుఁ, గొందఱు హంసపారావతశుకపికాద్యాకృతులు ధరించి దిగంతంబులకుం బరచి; రాసమయంబున వీరులు భూతసేనలు సేనాధిపతులు నడలుచు; నత్యంతచింతాసాగరంబున బిట్టు మునింగిరి. 234

చ॥ అది యఖిలంబు జూచి దరహాసవిభాసురవక్త్రపద్ముఁడై
సదయుఁడు గార్తికేయుఁ డురుశౌర్యధురీణుఁడు నిల్చె నచ్చటం
బదపడి శూరు నాజ్ఞ బహుపాపులు సింహముఖాది శూరులుం
గదిసిరి మణ్ముఖున్ శలభకాండము చిచ్చునుబోలె నుద్ధతిన్. 235

వ॥ ఇట్లు కవిసి యద్దురాత్ములు నిశాతవిశిఖంబులు గుహుపైఁ గురిసిరి. 236

గీ॥ వారియాటోపములుగాంచివీరులెల్ల, భయమునొందిరిగుహుఁడంతఁబాశుపతము
విమతగర్వాపహరమును వేగఁదొడిగి, పఱపెరణభూమి దానవప్రతతిమీఁద.

వ॥ అదియు నుదీర్ణసర్పంబు నుత్పాదితకులిశంబు నుద్భూతవిషంబు నుదయదనంత రుద్రవినిద్రితంబు నుజ్జృంభితదివ్యాస్త్రంబు నుచ్చావచజలధికల్లోలజాలంబు నుద్ధూతప్రళయకాలానలకీలంబు నగుచు నరుదెంచి తదస్త్రంబుల నిమిషమాత్రంబునం దునుమాడి యప్పర్వతంబును జూర్ణంబుజేసి దానవుల నెల్ల నొక్క పెట్ట నిర్మూలనంబు గావించి మఱలి నిలింపసేనాధిపతిపాణితలంబునొందె; నా సమయంబున, 238

క॥ శూరుం డొక్కఁడ నిలిచె న,పారరణమండలమునందు ♦ నది గని దివిజుల్
కౌతుకమలాసనులతో, భూరితమం బగు ముదంబుఁ ♦ బొందిరి మదిలోఁ. 239

వ॥ అంత శూరుం డుత్కటకోపాటోపంబునఁ గనలుచు వికటభ్రూకుటికుటిలేక్షణుండై యింద్రలోకరథంబుం గని పిదులను సకలభూతంబులను సేనాధిపతులం గని చని యండగోళంబున నిలిపి కాచికొని యుండు మని యానతిచ్చిన, నదియు నతిజవంబున వారినందఱ మోహాక్రాంతులం జేసికొని పోయి యచ్చట నుంచి కాచుకొని యుండె; నంత, 240

ఆ॥ శూరపద్ముఁ డపుడు సు♦ప్రీతుఁ డయ్యెను, వేల్పులెల్ల దుఃఖ♦వివశులైరి
సదయహృదయుఁ డద్రి♦జాతనూభవుఁ డాత్మ, సకలమదియు నెఱిఁగి♦సత్వరముగ.

వ॥ అనేకంబు లగు మహాస్త్రంబులఁ బ్రయోగించిన నవి యతిరయంబునఁ జని తద్రక్షకు లగు వారి మేల్కొల్పి యరదంబుతోడ నగ్గుహాంతికంబునకుం గొనితెచ్చె నమేషమాత్రంబున, 242

ఆ॥ అంత రథము డిగ్గి ♦ యవ్వీరపుంగవుల్, సైన్యవరులు భూత♦సంతతియును
కార్త్తికేయుచరణ♦కంజంబులకు మ్రొక్కి, ప్రణుతిఁ జేసి రెలమి♦భక్తి దనర.

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బరమాత్ముం డగు నప్పార్వతేయుం డారథంబుం గని నీవు దురాత్మకుం డగు దానవునిచేత కరుగవలదు; ఇందె వసింపు మని పల్కిన యింద్రలోకరథంబు సంస్తంభించె; నంత, 244

క॥ శూరుం డది కని కనలుచు, నారాచంబులను గురిసె ♦ నగజాసుతుపై
ధీరత గుహుఁ డవ్వాని వి,దారించె శరాళిఁ గురియుఁ ♦ దద్దయుఁ గురిసెన్. 245

క॥ దానవుఁడు గుహుని శస్త్రవి,తానము దళితముగఁ జేసి ♦ తత్సారథి నం
తేని శితాశుగవితతుల, నో నాటఁగ నేసెఁ గడు న♦నూనప్రౌఢిన్. 246

వ॥ తదీయాస్త్రఘాతంబులఁ బవనుండు రక్తసిక్తాంగుం డగుచు రథచోదనంబునందు నశక్తుండై మొల్లంబుఁడక్కి నొల్లంబోయె; నయ్యెడ, 247

క॥ కని యదియుఁ గార్త్తికేయుఁడు, దనుజుని గార్ముకముఁ దునిమె ♦ దారుణశరశ
స్త్రనికాయంబుల నంతట, ననుపమశౌర్యుండు శూరుఁ ♦ డతిరోషమునన్. 248

ఆ॥ సింహవాహనంబు ♦ శీఘ్రంబ డిగి శూల, మఖిలరిపువిఘాల ♦ మలరఁ బూని
ఘోరతరముగాఁగ♦గోలాహలముఁ జేసి, కొనుచు నరుగుదెంచె ♦ గుహునిమీఁద.

వ॥ అప్పుడు తదీయం బగు సింహవాహనంబు గర్జింపుచు షణ్ముఖరథాశ్వంబుల హతంబు గావించె; దానవుండును శూలంబుఁ గుమారుపైఁ బ్రయోగింప నదియు ఘోరానలజ్వాలమాలికలు నతికరాళహాలాహలజాలంబులు నతిభయద భూతజాలంబులు ననేకాయుధవ్రాతంబులును సృజింపుచు మహావేగంబునఁ జనుదెంచు సమయంబున, 250

ఉ॥ క[illegible]దానవవీరుఁడై ♦ ఘోరరణాయతిఁ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
వచ్చు[illegible] మఱియు ♦ వారక [illegible], [illegible] ♦ [illegible]టను.

వ॥ [illegible]లంబు [illegible]బును [illegible]
[illegible]తలంబుఁ జేసె; నయ్యెడ సురద్విష[illegible] 252

క॥ [illegible]! [illegible]!, [illegible]తాత్ముని దైత్య [illegible] ♦ [illegible]
[illegible]! మము రక్షింపవె, సత్వరముగ నని [illegible] ♦ [illegible] భ[illegible]. 253

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ గుమారుఁడు [illegible]బు లగు [illegible]నారాచంబులు దాన
వుని వాహనంబులపైఁ బ్రయోగించిన నవియుం గతప్రాణంబులై నేలంగూలె;
నసురుండు [illegible]వాహనుండయ్యును [illegible] ధైర్యంబునఁ [illegible]
నాలోకించుచు భూతలంబున నిలిచి యత్యద్భుతంబును, ఘోరతరంబును, నత్యు
న్నతంబును నగు రథాంగనామకవిహంగరూపంబుఁ [illegible] నభంబున కెగసి,

క॥ అతలవితలతలములుఁ, బాతంబుల సకలభూత♦గణముల [illegible]
వాసితముల నెల్ల మోహాస్త్రితులఁ [illegible] జల[illegible]♦చక్రము [illegible]. 255

వ॥ మఱియు దండప్రహారంబులఁ గొండలఁ జరణాఘాతంబులఁ గొండలు [illegible]
వులం గావించుచు [illegible]తలంబునం భ్రమించుచు [illegible]లేయుచు [illegible]
రక్ష్యంబులం జెందుచు ఘాతంబులఁ గొట్టి చిక్కుఁ బడవాఁడి [illegible]యుధంబుల
భంజించి విహరింపుచుండె. 256

క॥ ఇది దైత్యుని చేష్టిత మని, మది నెఱిఁగి గుహుం [illegible]♦మాన్య[illegible]
గదియించిన [illegible] దృప్తపరవాహితముల ననఁచె ♦ బహువాహనుఁడై. 257

—* కుమారస్వామి [illegible] యుద్ధము సేయుట *—

వ॥ వెండియుఁ దుండంబున ఖడించియు బాదంబుల విదారించియు మహాజవంబున
సరిత్సాగరశైలంబులను జక్రవాళాచలంబులను భూనభంబులను బాతాళం
బును దాయుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు నిఖిలభూతగణంబుల వీరులఁ గబళించి
మగుడఁ బక్షవిక్షేపణంబుల దిగంతంబులు చలింప నిలింపసేనానిరథ పరిభా
గంబున మహారవంబున నెంతయు బరిభ్రమించు, 258

క॥ విహగేంద్రంబును గన్గొని, గుహుఁ డద్భుత మంది యుక్త శ♦కునితో రణముల్
విహితముఁ గాదని యయ్యెడ, మహితుఁడై దేవ దిగి నిలిచె ♦ మానుగ నెసఁటన్.

వ॥ ఇంద్రుఁ డవలోకించిన నతండు నయ్యాఖ్యశ్వేశ్వరుననుజ్ఞ వడసి యత్యద్భుతరూ
పంబుగా మయూరరూపంబు ధరించి నిజస్వామికిఁ బ్రణమిల్లి వినయంబున
నిట్లనియె. 260

క॥ వేగమ దేవా! మదుపరి, భాగంబున నిల్చి దైత్య♦పరివృఢుతోడన్
బ్రాగల్భ్య మడరఁ బోరుము, నా గుహుఁ డంగీకరించె ♦ నగుచు న్వేడ్కన్. 261

వ॥ అమ్మయూరం బధిరోహించి కోపంబునం గుమారుఁడు నవక్రపరాక్రమోద్రేకంబుగ చక్రవాకంబుపైఁ బఱపిన, 262

మ॥ పటుకోపోద్ధతిఁ జక్రవాకము మహోగ్రవ్యోమసంచారవృత్తి ద
క్షతమున్ బ్రాపము నొంద నిష్ఠురసముద్యచ్చంచుఘాతంబులన్
జటులప్రౌఢిమఁ బాదఘట్టనల ఘోరస్ఫూర్తిలం జక్కాడ న
ద్భుటత న్మాని మయూరము న్వెఱచి సంతాపంబుఁ బొందె న్మదిన్. 263

వ॥ అదియుం గని గాంగేయుండు క్రోధాంతరంగుండై యారథాంగంబు శిరోవక్షోంఘ్రిప్రదేశంబుల బహునిశితశిలీముఖంబులఁ బఱపినఁ దద్బాణఘాతంబులం బడలి యొడల రుధిరపూరంబుఁ దొఱఁగఁ బక్షంబుల విదర్చుచు నెగసి సకలలోకంబులు భయంపడ సంచరించె. 264

ఉ॥ తారకవైరి యత్తరి ను♦దగ్రత నెచ్చట నున్న నచ్చటన్
సారెకుఁ బక్షిపై నిశిత♦సాయకము ల్గురిసెన్ యుగాంతవి
స్ఫారఘనాఘనంబుక్రియఁ ♦ జయ్యన నంత ఖగంబు షణ్ముఖుం
జేరి ధనుర్విభంజనము ♦ సేయఁ గడంగి మహాజవంబునన్. 265

వ॥ ఇట్లు సవిధగతంబైన దానిం గని మహామహుండైన గుహుండు మండలాగ్రంబున రెండుఖండంబులు గావించి మహీతలంబునం గెడపిన, 266

ఆ॥ మగుడి యద్దురాత్ముఁ ♦ డాఁగి లేచి బ్రహ్మాండ,భిత్తి నంటఁ బెరిగె ♦ భీషణముగ
నరుణచంద్రపథము ♦ లనిలపథంబును, నడ్డగించె రోష ♦ మతిశయిల్ల. 267

వ॥ అప్పు డబ్బయంకరాకారంబు గనుంగొని శరజన్ముండు భర్జింపుచు నతనిపై నిశితవిశిఖంబు లేను బఱపిన నవియు మహాసముద్రరూపంబు లగుచు భూమండలంబు నిండి తద్భీషణాకారంబు నణంచె. 268

ఆ॥ అంత నసురుఁ డలిగి ♦ యంబుధిరూపమై, ఘనతరంగములను ♦ గదిసె గుహుని
దానిమీఁద నతఁడు ♦ దావానలాంబక,శతముఁ బఱపఁ బీల్చె ♦ జలధిఁ బెలుచ.

వ॥ అప్పు డన్నిశాచరుండు వహ్నిరూపంబై వహ్నిసంభవు నెదిర్చిన నమ్మహానుభావుండు సహస్రవిశిఖంబులుం బ్రయోగించె; నవియుఁ బ్రచండవాయురూపంబై తద్వహ్నిం జల్లార్చె; నంత, 270

క॥ తారకదైత్యుఁడు ఘోరస్ఫురదాకృతిఁ బూని రా ♦ మీఁదికి గుహుఁడున్
నారాచంబుల లక్షను, దారప్రౌఢిమను బఱచె ♦ దక్షిణమవియున్. 271

వ॥ మహాఘోరసర్పరూపంబులై వానిం గ్రసించె; నిట్లు తద్బాణంబులన్నియు దానవపతి తద్రూపంబులన్నియు హరించి మఱలం గార్తికేయునిం జెందె; నివ్విధంబున నద్దేవదానవప్రభులకు నాల్గుదినంబులు పోరు ఘోరంబుగాఁ జెల్లె; నంత శూరుండు మాయారూపంబున, 272

సీ॥ మూర్తిత్రయాకృతి ♦ నర్తించు నొక్కెడ, నొక్కెడ దనుజుండై ♦ యుక్కుమీఱు
నింద్రాదిరూపంబు ♦ లింపొందు నొకచోట, నొకచోట భూతమై ♦ యుండుమిగుల
పైశాచరూపమై ♦ భాసిల్లు నొకచాయ, నొకచాయ ఘోరపా ♦ వకుఁడు నగుచు
నంతకాకారమై ♦ యలరారు నొకత్రోవ, నొకత్రోవఁ బవనమై ♦ యుద్భవిల్లు
నుదధిరూపంబు గనుపట్టు ♦ నొక్కపట్టు, మేఘరూపంబు నగుచును ♦ మెఱయుఁ జాల
నొక్కకడ భూధరంబట్లు ♦ నొప్పుమీఱు, శూరుఁ డావహమున మహా ♦ శూరుఁ డగుచు.

వ॥ వెండి దిగంతదంతావళరూపంబులును శరభసింహశార్దూలమృగవిహంగరూపంబులును సింహాస్యతారకభానుకోపాగ్నిముఖాదిరూపంబులును మంత్రిసేనాపతిరూపంబులును ధరించియు నొక్కొక్కచోట నిజరూపంబులు దాల్చియు నొకప్రదేశంబున నుండి వేఱొక్కదిక్కునం గనుపడుచు నద్దానవుండు మహారావంబున లోకంబుల శోకంబు నొందఁజేయుచున్న యెడ నఖిలబృందారకులు గాందిశీకులైరి. 274

క॥ సకలం బదియుఁ గనుంగొని, సకలేశుండైన గుహుఁడు ♦ సంస్మితుఁడై సా
యకములు సహస్రకోటులు, ప్రకటితముగ దైత్యుమీఁద ♦ బఱపె న్గడిమిన్.

వ॥ తచ్ఛరంబు లన్నియు నస్సురాత్ము నొక్కొకరూపంబునకు సప్తగుణితంబులై వేర్వేఱం బొరిఁగొని మగుడి గుహునిఁ జేరె; నంత శూరుం డొక్కరుం డవశిష్టుండై యద్దేవుచెంత నిలిచె. 276

—* కుమారస్వామి విశ్వరూప సందర్శనము *—

క॥ పరమదయాంబుధి గుహుఁ డా, దురితాత్ముని దైత్యుఁ జూచి ♦ దోషాచర! భా
సురముగ నీరూపంబుల్, బరికించితిఁ జూడు మింక ♦ నారూపంబున్. 277

వ॥ అని పలికి విబుధాగ్రగణ్యుం డగు సుబ్రహ్మణ్యుం డవాఙ్మానసగోచరంబైన విశ్వరూపంబు సూపె. 278

సీ॥ అంఘ్రితలంబున ♦ నవనీధరంబులు, పాథోధులేఁడును ♦ ప్రపదములను
చరణాంగుళుల నుడు ♦ ల్వరుణదైత్యార్కచంద్రులు ననంతర్బహి ♦ ర్గుల్ఫములను
జంఘల మానులు ♦ జానుల సురమణి, యింద్రజయంతులు ♦ నెలమిఁదొడలఁ
గటిబంధములయందుఁ ♦ గాలంబు యముఁడును, కటిసీమ వసువులు ♦ గరిమఁ దనరఁ
బార్శ్వములను సురలు ♦ ఫణులుగుహ్యంబున, శేఫమునను సుధయుఁ ♦ జెలువెసంగ
జగదుదయము నాభి ♦ శాస్త్రంబు లురమందు, బ్రహ్మమాధవులును ♦ బాహువులను.

వ॥ మఱియు యజ్ఞోపవీతంబున జ్ఞానంబు, కరంబున భోగంబు, రోమకూపంబుల నజాండంబులు, నంగుళుల నప్సరలు, కంఠదేశంబున శబ్దంబులు, వక్త్రంబున దేవతలు, దంతంబుల నక్షత్రంబులు, జిహ్వయందు శివాగమంబులు, నోష్ఠదేశంబున సప్తకోటిమహామంత్రంబులు, నాశికను వాయువు, నేత్రంబుల [illegible]

భాస్కరులు, శ్రోత్రంబుల దిశలు, లలాటంబునఁ బ్రణవంబు, శిరంబునఁ బరమాత్మ యగు సాక్షాచ్ఛివుండు గలిగి యనేకాదిత్యసంకాశతేజోవిరాజమానంబై యొకింతేనిఁ జూడ నలవిగాని యత్యద్భుతం బగు విశ్వరూపంబు చూపిన, 280

క॥ శరజన్మువిశ్వరూపము, బరికించి సుపర్వులెల్ల ♦ భయపడి యొంతే
శిరముల నంజలిపుటములు, విరచించుచుఁ జేసి రెలమి ♦ వినుతులు భక్తిన్. 281

వ॥ అప్పుడు పరమపావనుండు గృపాళుండు నగు షడాననుండును వారలం గని భయంబు వల దని యాదరించె; నంత శూరపద్ముండు తద్విశ్వరూపంబు విలోకించి తనభాగ్యవశంబున లబ్ధజ్ఞానుం డగుచు నాత్మగతంబున, 282

క॥ ఘోర మగు దార మొనర్చియు,దారప్రౌఢిమ సమస్త ♦ దనుజులఁ గూల్చెన్
ధారుణి నీతని మహిమం, బారూఢిగ సంస్తుతింప ♦ నాశ్చర్య మగున్. 283

వ॥ అదియునుంగాక మున్నింద్రలోకరథం బితనికి వశ్యం బయ్యె; నామాయ యీతని మ్రోల వ్యర్థంబై చనియె; మఱియు ననంతకోటిబ్రహ్మాండకృతనివాసంబు నఖిలసురాసురమానుషసహితంబు ననన్యసామాన్యంబు నగు రూపంబు చూపె; నింతకుమున్న కాదె మాతయు సింహాముఖుండును బహువిధంబుల నితని మహామహిమంబు సెప్పిన వినక మూఢబుద్ధిం జేసి యజ్ఞుండనై యిమ్మహామహునిఁ బాలిశుం డని తలంచితి; నితని పాదరోమంబుల సకలబ్రహ్మాండంబులు గనుపడుచున్నయవి; ఇతండు పరమాత్మ యగు సాక్షాత్పరశివుండు; సకలచరాచరాత్మకంబైన యితనివిశ్వరూపం బాపాదమస్తకంబును నేత్రోత్సవంబుగా నవలోకించితి; మఱియు నిమ్మహాత్ముని ననవధికసౌందర్యంబు గనుంగొనుటకు బుద్ధియొడమి యుడుగకున్నయది; పురాకృతం బగు మత్తపఃఫలంబునం జేసి నాయందుఁ గృపాళుండై యిమ్మహానుభావుండు యుద్ధంబున కరుదెంచె; సర్వాంతర్యామి యగు నిప్పరమాత్మునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారస్తోత్రంబు లర్పించుటకు నామనంబు రంజిల్లుచున్నయది; మఱియు నమేయశ్రేయఃప్రాప్తిసూచకంబు లగుచు మదీయంబు లగు దక్షిణనేత్రభుజంబులు స్ఫురించుచున్నవి; శత్రుసంహారార్థంబుగా నిద్దేవుం డరుదెంచి నన్నుఁ గృతార్థుం జేసె. 284

క॥ అరుదెంచె నన్నుఁ దురమున, హరియింపఁగ నిమ్మహాత్ముఁ ♦ డదిభార మొకో
ధరణిని లీలామాత్రం, బరయఁగ నీదేవవిభున ♦ కఖిలాఢ్యునకున్. 285

క॥ దేవప్రతతికి బంధముఁ, గావించుటవలనఁ గాదె ♦ కలిగెను నాకీ
దేవవరేణ్యుని పదరా,జీవద్వయదర్శనంబు ♦ శ్రేయం బలరన్. 286

కొందఱజ్ఞు లగుచుఁ ♦ గూడ దనిరి మున్ను, దివిజబంధనంబు, ♦ దీన కాదె
యిప్పు డితనితోడ ♦ నే యుద్ధ మొనరించి, పొందఁగంటి జగతి ♦ భూరికీర్తి. 287

వ॥ అని యివ్విధంబున దానవేంద్రుండు వితర్కింపుచుండ నాసమయంబున సుబ్రహ్మణ్యుండు వాని జ్ఞానంబుతోడం గూడ విశ్వరూప ముపసంహరించి ప్రాచీనం బగు నిజరూపంబుం గ్రహించె; నంత, 288

క॥ జ్ఞానవిహీనుం డగుచుం, దానవుం డతికోప మడర ♦ దారుణగతి నెం
తేని హసింపుచుం గరములు, మానుగం దట్టుచును శౌర్య♦మహిమ సెలంగన్.

వ॥ నాతోం గయ్యంబునకుం దొడంగ నెవ్వండు సమర్థుం డగు నని పరుషంబులుం బలుకుచు ననన్యాదృశం బగు మాయారూపంబు గ్రహించి నిమిషమాత్రంబులోననం బేరకు లగు సుపర్వులం గబళించి బాలకు వధించెద నని మనంబునం దలంచి దురాత్ముం డగు నయ్యసురుండు విధిచోదితుండై, 290

మ॥ జగమెల్లన్ దిమిరంబు నిండఁగ సమ♦ర్థస్ఫూర్తి నత్యద్భుతం
బుగ నేకాంఘ్రి లనేకపాణివదనం♦బు ల్భాసిలన్ మాయికం
బగు రూపంబు ధరించి యంబరమునం ♦ దా దైత్యవర్యుండు దే
వగణంబున్ వెస మ్రింగ హస్తములు శ♦శ్వత్ప్రౌఢి సాచె న్గడున్. 291

వ॥ ఆసమయంబున సకలదేవతలు భీతచేతస్కులై భక్తశరణ్యుం డగు సుబ్రహ్మణ్యుని శరణుం బొందుచు దేవా! దయాసముద్రుండవు భక్తాభయప్రదుండవు నీవు దనుజభయాకులచిత్తుల మగు మమ్ము రక్షించి మహాఘోరుం డగు నిద్దురాత్ముం దెగటార్పు మని ప్రలాపించుచు నెల్లెడలం బరచిరి; మయూరాకృతి యగు నింద్రుండును శౌర్యధైర్యధౌరేయుం డగు నబ్బాహులేయు నట్లనం బ్రార్థించె; నయ్యవసరంబున, 292

క॥ సురగణములవచనంబులు, శరజన్ముం డాలకించి ♦ సంపూర్ణకృపా
భరితాత్ముం డగుచు శాత్రవ,హరణోగ్రంబైన శక్తి ♦ నాక్షణమందున్. 293

వ॥ అద్దానవుని రెండుతునియలు గావించి రమ్మని పఱపిన నదియు నాదిత్యకోటిసమప్రభాభాసమానంబై యగ్నికణంబులు గురియుచు మాయారూపం బగు తిమిరం బణంచి శూరపద్ముపై మందమందగతి నేతెంచు నప్పు డతండు, 294

గీ॥ నాశరహితుండ నైనట్టి ♦ నన్ను శక్తి, యేమి చేయంగం గల దని ♦ యే పెనంగ
నట్టహాసం బొనర్చుచు ♦ నలిగిమిగుల,నుగ్రుఁడగుచు దురాగ్రహ♦మొదవనతఁడు.

వ॥ సకలలోకంబులు సంహరించి నిమిషమాత్రంబున వర్ధకుం దెగటార్చెద నని తలంచి సత్వరంబుగాం జని సముద్రమధ్యంబు నొంది, 296

సీ॥ చటులానలజ్వాల♦జ్వాలాప్రవాళంబు, బహుళధూమచ్ఛటా♦భాసురంబు
కమనీయకాంచన♦ఘనపుష్పభరితంబు, శ్యామరక్తశలాటు♦సంయుతంబు
పద్మరాగోపల♦భవ్యపలాశంబు, మేఘశాఖావళీ♦మేదురంబు
పద్మజాండకటాహ♦పర్యంతగతమూల, మురుతరచ్ఛాయ మ♦హాభ్యున్నతంబు

లక్షయోజనదూరసంలక్ష్యమాన, మగుచు దిక్పాలపురముల ♦ నాక్రమించి
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిలోకము ♦ ల్వ్యాపకంగఁ, జాతభూజాకృతి ధరించె ♦ సురవిరోధి.
వ॥ అప్పుడు తదీయస్కంధంబుల ఘట్టనంబు లగుచు మాతృకన్యాలోకనంబులు
భయాకులంబు లయ్యె; సకలజగంబులు గంపించె; భూతలం బదరె; నధోభువన
జాలంబులు వణఁకె; నాదికూర్మవరాహానంతహరిదంతదంతావళంబులు సంతా
పంబు నొందె; తారకలెల్ల నేలఁబడ దొడఁగె; చంద్రసూర్యాది గ్రహంబులు
గతులు దప్పె; నప్పుడు, 298
ఆ॥ శ్రాంతికు లగుచుఁ ♦ గొందఱు దివిజులు, మేరుభూధరంబు ♦ సేరి రెలమి
గొంద ఱసురవరులుఁ ♦ గొబ్బునఁ, గైలాసపర్వతంబునకును ♦ బర్వులిడిరి.

—✱ కుమారస్వామి తారకునిశక్తిచే రెండుతునియలుగాఁ జేయుట ✱—

వ॥ ఇట్లు దురాత్మునిమాయం గనిగుహునిప్రేరితంబైనయాశక్తి కోపంబునఁ బ్రళయ
కాలాగ్నిసదృశయు మహారావభీషణయు నగుచు సముద్రంబులు ఘోషిల్లం
జనుదెంచి యాతాగ్రంబు రెండువ్రయ్యలుం జేసిన, 300
ఆ॥ అంత దానవేంద్రుఁ ♦ డాభూరుహాకృతిఁ, దొలఁగి స్వస్వరూప ♦ మలరఁ దాల్చి
కడిమి మెఱయఁ గేలఁ ♦ గరవాలము ధరించి, యరుగుదేర మ్రోల ♦ నతని గదిసి.
వ॥ అక్షణంబ యాశక్తి తద్వక్షంబు విదారించి నిజప్రభాజాలంబుల జగంబులు
వెలుఁగఁ జేయుచు మఱల సురగణంబులు నుతింప గంగాతరంగిణియందుఁ గృతావ
గాహయై కృతార్థ యగుచు దేవదేవుం డగు గాంగేయునిపాణితలంబున నిలిచె.
ఆ॥ అంత రెండుమునియ ♦ లగుచు దానవుఁ డుర్విఁ, బడిన నందు నొకటి ♦ బర్హి యగుచు
మఱియుఁ దామ్రచూడ ♦ మగుచు వేఱొకటి, వెడలి గుహునికడకు ♦ వేగ వచ్చి.
వ॥ అప్పు డవియు బ్రహ్మజ్ఞానోదయంబులై పరమభక్తిఁ గార్తికేయునకుఁ బ్రణమిల్లి
సంస్తవంబు లొనర్ప సంతసిల్లిన సుబ్రహ్మణ్యుం డిందాగ్నిరూపంబు లగు బర్హి
వాహనకుక్కుటకేతనంబుల నిట్లు లీ యమ్మయూరవాహనం బధిరోహించి
యత్తామ్రచూడంబును నిజరథధ్వజంబున నుండ నియోగించిన నదియు నట్ల
నిలిచి ప్రళయాంబుదంబుభంగి మహాభయంకరంబుగా నినదం బొనరింపుచు,

—✱ తారకద్వంద్వము కుమారస్వామికి వాహనకేతనములై సేవించుట ✱—

మ॥ గుహునిం బై నిడి ఘనపథంబులు దిశల్ ♦ గోత్రంబు లంభోనిధుల్
మహిశృంగారద్రిపంక్తి సర్వరగతిం ♦ బతంబు లల్లార్చుచున్
విహరించె న్నదు నాళిజాలము తద్వేగంబున న్మేరువున్
మ్మహి వారిరస్థలభూ గ్గలంగె ధర కంపంబొందె నంతేనియున్. 305
వ॥ మఱియు దిగంతంబులు నిండం గేకారంబు లొనర్పుచు శేషరాహుప్రముఖోర
గంబులకు భయం బాపాదింపుచు మయూరంబు మేఘరూపం బగు హరి పర
మేష్ఠులు నట్లు వహింప నట్లు దేవసేనావల్లభుం డగు సుబ్రహ్మణ్యు వహించె.

క॥ సకలదిగంతములందును, బ్రకటితజవమొప్పఁ దిర్పి ♦ బర్హిరవంబుల్
సకలేశుఁడు గుహుఁడు జయోన్మత్తుఁడై రణభూమి జేరె ♦ సురలు నుతింపన్.

వ॥ అప్పు డాసమరభూమిని వహ్నివాసవులు గుహాజ్ఞ గుక్కుటబర్హిరూపంబులు విడిచి నిజరూపంబుల శరవణోద్భవునకు భక్తిపూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి సంస్తుతించిరి; భూతంబులు వీరులు సేనాధిపతులు బ్రహ్మవిష్ణుప్రముఖనిఖిలదేవతలు సంతుష్టహృదయులై దేవదేవుఁ బరివేష్టించి కోలాహలంబుల సెలంగిరి. 308

క॥ కరుణాపూరితదృష్టిన్, హరసూనుఁడు వారినెల్ల ♦ నవలోకించెన్
శరవణసంభవు నాశ్రిత,భరణంబును బొగడఁ దరమె ♦ ఫణిపతికైనన్? 309

గీ॥ అంత శూరుండు హతుఁడౌట♦ యాలకించి, పద్మకోమలమొదలైన♦పత్నులెల్ల
పతివియోగంబునన్ దుఃఖ♦భరము నొంది, పావకజ్వాలలందును ♦ బడిరి వేగ.

వ॥ అంత శూరపద్మతనయుండగు హిరణ్యుం డపుడు జనకుమరణంబు విని శోకాక్రాంతుండై, 311

క॥ హా! తాత! సనితె లలి విన,వైతివి నాపలు కోకింత ♦ హతబుద్ధి ద్విష
త్కేతనమునఁ కుక్కుటమై, యీతెరఁగున నుండవలసె♦నే నీకుఁ గటా! 312

వ॥ మఱియు మయూరంబవై శాత్రవుని వహించితి వక్కటకటా యని వగచి యతం డంత సైనికులం గనిన బాధింతు రని మనంబునఁ జింతించి నిజగురుం డగు శుక్రునికటంబుఁ జేరి పితృకృత్యంబులు నిర్వర్తించి యైశ్వర్యము క్షణభంగుర మని నిందించి మోక్షార్థి యగుచుఁ బరమేశ్వరుఁగూర్చి తపంబుఁ జేయుచుండె; నీకథాశ్రవణంబు సేయువారలకు సుబ్రహ్మణ్యకృపాలంబనంబున శత్రుబలంబుఁ దొలంగు; ఋషిముఖంబున నేతదాఖ్యానంబు విని విష్ణువు మురాసురకాలనేముల నాజిం గెలిచె; పితామహుం డగు శుక్రునివలన విని మునిశ్రేష్ఠుం డగు దధీచి శత్రుం డగు క్షుపుని జయించె; నని సూతుండు శౌనకాది మహామునులకుఁ జెప్పె. 313

శా॥ ప్రాలేయాద్రిసుతాపయో ధరతటీ♦బాఢోపగూఢక్రియా
లోలాభీకనికామభాసురకృపా♦లోకైకసంతర్పితా
త్రైలోక్యాఖిలభక్తలోకనిటలో♦ద్యద్వహ్నికీలచ్ఛటా
తూలీనీనవతాకజంతుపటలీ ♦ దుఃఖాబ్ధిసంతారకా! 314

క॥ వ్యాళాభరణ! కరాళ, క్ష్వేళాభ్యవహార నిపుణ! ♦ శీతాంశుకళా
వాళి! సముజ్జ్వల! నిరుపమ, కేళీధృతహరిణ! విబుధ♦కీర్తితచరణా! 315

—* ఖ డ్గ బం ధ ము *—

ప్రశాంతవృత్తము॥ హారహీర తారకాంబు♦జారి హారి భూరిభూ
భారతీవ రేంది రేశ♦భావితాంఘ్రిసారసా !
సార మేరుశైలచాప ♦ సర్వలోకవల్లభా !
భారతప్రవీణ భృంగి♦భవ్యనాట్యలాలసా ! 316

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురవే నమః

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము.

దేవకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

రమణీయగుణాకర;
భైరవకురీలింగతనయ ♦ పన్నగగోత్రా
ధార! ములువాగళుధరి
త్రీరమణ దయాంతరంగ ♦ శ్రీశివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

—* కుమారస్వామి బందితు లగు జయంతాదుల విడుదలసేయుట *—

క॥ అంత నుమానందనుఁడు జ,యంతప్రముఖామరాళి ♦ వనుపమకరుణా
స్వాంతతఁ దోడ్కొని రమ్మను, డెంతయువిని వీరబాహుఁ♦డెలమిఁ దదాజ్ఞన్. 3

వ॥ అతిరయంబునఁ జని కారాగృహబద్ధు లగు జయంతప్రముఖనిఖిలనిలింపులం గని
తద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించి వారిచే వందితుండై వీరబాహుండు వారి
నెల్ల గుహుసన్నిధికిం దోడ్కొనివచ్చిన, 4

క॥ ఆ దివిజవ్రాతము గుహు,పాదాంభోజాతములకుఁ ♦ బ్రణమిల్లి మదిన్
మోదంబు దనర నుతు లా, పాదించిరి శ్రుతిమనోజ్ఞ♦ఘనుతులు సెలఁగన్. 5

వ॥ అంత దయాళుం డగు కుమారుండు వారల కిట్లనియె. 6

క॥ సురలార! యింక మీరలు, సురలోకమునందుఁ దొంటి ♦ చొప్పున సుఖులై
స్థిరభోగభాగ్యసంపద, లురుతరముగ ననుభవింపు♦చుండుఁడు వేడ్కన్. 7

వ॥ అనిన జయంతాదు లత్యంతసంతోషాంతరంగు లగుచు, నంత గుహాంతికంబున
నివసించు యింద్రునిం గని యతని చరణంబుల కెఱగిన నతండు వారలనుం బుత్త్రి
నిం గాఁగిలించి పరమామోదంబునఁ దేలె; నప్పుడు, 8

క॥ హతులైన వీరగణములు, క్షితిఁ దొలఁగిన ఘాతవయులు ♦ శీఘ్రాద్భవా
సుతు నాజ్ఞను పునరుజ్జీవితులై పూర్వంబువగిది ♦ వెసఁ గూడి రొగిన్. 9

చ॥ అలఘుదయాసముద్రుఁ డగు ♦ న గ్గిరిజాతనుజుం డనుగ్రహం
బలరఁగఁ జూచె నాఘనను ♦ యాజిమరాత్ముని చేత ఖండితం
బులయిన యంగముల్ మగుడఁ ♦ బుట్టిరు మిక్కిలి కోమలంబులై
యల విజ్ఞానమువారికి ♦ నమ్మత మొప్పుగఁ గొంటి చొప్పునన్. 10

వ॥ తదనంతరంబ సకలకర్మసంహారకుం డగు బాహులేయుండు సముద్రుని
బిలిచి యక్కొరమహేంద్రపురంబుం గబళింపు మనిన నప్పయోనిధి తదనుజ్ఞ 11
నప్పురంబును దరంగసంఘంబుల ముంచివేసె.

ఉ॥ అంత మదాననుండు సకలామరవర్గము వీరబృందముల్
చెంతను భూతసంతతులు ♦ చేరి భజింప మనోజ్ఞవాద్యముల్
వింతగ మ్రోయఁగా మఱలి ♦ వేగమ చారువిలాసమూర్తియై
శాంతిపురంబుఁ జేరె బుధ♦సంఘము లెల్లను సంస్తుతింపఁగన్. 12

ఉ॥ అంత సరోజబంధుఁ డుద♦యాచలమందును బొల్చెఁ బూర్వది
గ్భ్రాంతకరోద్ధృతప్రకట♦కాంచనకుంభ మనంగ దుర్గమ
ధ్వాంతనిశాటఘోటమద♦వారణకారణచండకాండుడై
శ్యాంతకచక్రిమో యన ధరా♦మరవర్గకృతార్ఘ్యపాత్రుఁడై. 13

వ॥ ఆసమయంబున గుహుండు జగద్గురుం డగు మహాదేవుని షోడశోపచారంబులం 14
బూజించి, యప్పురంబున నుండి,

సీ॥ స్యందనారూఢుడై ♦ సకలసేనాతతుల్, సనుదేర వెంబడి ♦ సరభసమున,
జలజాక్షు డమరేశు ♦ వాహనంబులమీఁద, నజముకుందాదులు ♦ నరుగుదేర,
నిర్జరతాపస♦నివహంబు లిరుదెస, శ్రుతిమనోహరముగా ♦ నుతు లొనర్ప,
ఛత్రధ్వజంబులు ♦ చామరంబు లెసంగ, వివిధవాద్యధ్వను ♦ లివ్వటిల్లఁగ,
నశని ముక్కున గీలించి ♦ యరుణ చూడ, మరుగుదెంచుడు ఘాతకే♦కారవప్రి
కంపితావనియగు కేకి ♦ గరిమ నెక్కి, వరనగంబున కరుదెంచె ♦ భర్గసుతుఁడు. 16

వ॥ అప్పుడు,

క॥ మృగపక్షిఘాతముల రొద, మిగుల బెదరి గుహల దూరె ♦ మృగవితతులు వె
ల్లిగ బర్హికుక్కుటధ్వని, జగడి భుజంగములగములు ♦ బిలములు సొచ్చెన్. 17

వ॥ అంత దిగ్గహస్తులు బ్రహ్మాదిదేవతలును గుహునిం గనుంగొని దేవా! యీపర్వ
తరాజంబున వసింపవలయు నని ప్రార్థించిన విని సుబ్రహ్మణ్యుండు పూర్వాంబ యే
నిందుండవలయు నని యాజ్ఞాపించిన యది మీరుం బలికితిరి మేలయ్యె నని యంగీ
కరించి యప్పర్వతంబెక్కి విశ్వకర్మను రావించి యిం దొక్క రమ్యంబగు పురం 18
బు నిర్మింపు మనవుడు,

శరవణసంభవునమమతి, సురశిల్పి సృజించె మిగుల సొంపు ♦ దలిర్పన్
పురవర మొకనిమిషంబున, సురుచిరమణిహేమధామ♦సుందరత దగన్. 19

వ॥ అంతఁ గుమారుండు పురవీథుల నెల్లెడల సేనాధిపుల నఖిలభూతంబుల నుండ నియోగించి మయూరంబు డిగ్గి దివ్యంబైన నిజమందిరంబుఁ బ్రవేశించి సింహాసనారూఢుండై కమలాసనప్రముఖు లిరుగడల బలిసి కొలువ సనకాదులు సకలోపచారంబు లొనర్పఁ గుతూహలంబున నుండి యంత షణ్మహర్షులచేఁ బూజితుండై వారి కాత్మవిజ్ఞానం బుపదేశింపఁ దలంచి బ్రహ్మాదులం దమ తమగృహంబుల కరుగ నియోగించి తదనంతరంబ, 20

క॥ మునులకు నాత్మజ్ఞానం,బును దెల్పుచు నట్లయుండెఁ ♦ బురహరసుతుఁ డం
త నిలింపాధీశుఁడు హరి, వనజభవాదులకు ననియె ♦ వరమృదుఫణితిన్. 21

క॥ కర మర్థి నామనోరథ, సరణిన్ వినుపింతు వినుఁడు ♦ సకలేశ్వరుఁ డీ
శరవణభవుండు మనల, న్బరమకృపావీక్షణములఁ ♦ బాలించెఁగదా! 22

వ॥ అదిగావున, 23

మ॥ కరికుంభస్తనిఁ గంబుసన్నిభగళ♦న్కంజాతపత్రేక్షణన్
గరభోరున్ గనకోపమాంగలతికన్ ♦ కాంతామణిన్ మత్సుతన్
గరుణావార్ధికిఁ గార్తికేయునకు లో♦కత్రాత కే నిచ్చి వి
స్ఫురణం బెండ్లి యొనర్తు మామకకులం♦బున్ ధన్యతం జెందఁగన్. 24

వ॥ అనుడు శ్రుతిమధురంబు లగు నప్పలుకుల కభినందింపుచు నంగీకరించి ముకుందాదులు నిజమందిరంబుల కరిగి; రంతఁ బురందరుండు నిజమందిరంబుఁ జేరి శీఘ్రంబ గృహనివాసు లగు పత్నీతనూజులం దోడ్కొనివచ్చుటకు భటుల నియోగించిన వా రతిరయంబునఁ గనకాచలంబునకుం జని పులోమజం గని నమస్కరించి శూరపద్మాదిదానవసంహారంబును దేవవిమోచనంబును దెల్పుటయు విని యద్దేవి పుత్త్రికతోడ నైరావతారూఢయై యపరాద్రి కరుదెంచి నానాలంకారయుక్తంబగు నింద్రభవనంబుఁ బ్రవేశించె; నాసమయంబున, 25

క॥ బందీకృతిమోచనులగు, బృందారకతరుణు లెల్లఁ ♦ బ్రేమ న్బలభి
త్సుందరిఁ గని ప్రణమిల్లిరి, నందనుఁడు జయంతుఁడు న్బ్ర♦ణామ మొనర్చెన్.

వ॥ అట్లు ప్రణమిల్లిన శచీపురంధ్రి పుత్త్రిం గని కౌఁగిలించుకొని సకలదివిజాంగనల నూరడించె; నంత, 27

క॥ శరజన్ముని కళ్యాణము, పరమప్రేమన్ సుపర్వ♦పతి నిజసతికిన్
సురసతులకుఁ జెప్పిన భా,సురతన్ హర్షించి రఖిల♦సుందరు లపుడున్. 28

వ॥ అంత నంతఃపురంబు వెడలి శచీకాంతుండు దివిజగణసమేతుండై షణ్ముఖుం జేరి తత్పాదారవిందంబుల కభినందనంబుఁ జేసి వినయంబున నిట్లనియె. 29

గీ॥ శూరపద్మాది దనుజులఁ♦బోర నణఁచి, సకలసురలను బ్రోచితి ♦ సౌఖ్యమె
తమ రొసంగితి రస్మత్ప♦దంబు నిపుడు, నీదయారసమహిమ వ♦ర్ణింపఁదర

—* ఇంద్రుఁడు కుమారస్వామికి కూఁతు నిచ్చి పెండ్లిసేయ యత్నించుట *—

వ॥ దేవా! నీవు దివ్యమంగళవిగ్రహుండవు దేవదేవుండవు భక్తాభీష్టప్రదుండవు. నీకేము ప్రత్యుపకారంబు సేయ నెంతవార; మస్మదాదిసకలదేవతలం గటాక్షించి యిప్పుడు మత్పుత్త్రిం బాణిగ్రహణంబు సేయవలయు నని పునః పునః ప్రణామంబులఁ జేయుచుఁ బ్రార్థించిన విని యిందుకళాధరనందనుండు పురందరు ననుగ్రహించి భవన్మనోరథానుకూలంబుగా నెల్లియ తనకుం గల్యాణం బగుం గాక యని యంగీకరించి శీఘ్రంబ లెమ్ము పొమ్ము తత్ప్రయత్నంబున నుండు మని పలికి యింద్రుని సంతోషభరితునిం జేసిన, 31

క॥ అంత సురేంద్రుఁడు చని సు,స్వాంతత నిజధామమునకు ♦ చారుల సకలా
శాంతములకు వెసఁ బనిచెను, సంతసమున నిఖిలబంధు♦జనములఁ బిలువన్. 32

వ॥ మఱియు సురతక్షకునిం బిలిచి కల్యాణమంటపంబును వాపీకూపతటాకాదులను నిర్మింపు మని నియోగించిన, 33

సీ॥ మహనీయతరచిత్ర♦మాణిక్యభిత్తికా, చకచకదీధితి♦శ్లాఘితంబు,
బహురత్నకీలిత♦భాసమానోత్తుంగ, శాతకుంభస్తంభ♦సంభృతంబు,
పద్మరాగచ్ఛటా♦పటలవజ్రకవాట, హరినీలజాలశో♦భాస్పదంబు,
చంద్రకాంతోత్పల♦సాంద్రప్రభారమ్య, వేదికాసోపాన♦విలసితంబు,
భవ్యమరకతకుట్టిమ♦దివ్యతరము, శిఖరగతహేమకుంభవి♦జృంభితంబు,
నిమిషమాత్రంబు సృజియించె ♦ నమరశిల్పి, మంజులతరంబు కల్యాణ ♦ మంటపంబు.

వ॥ మఱియు ననేకంబు లగు వాపీకూపతటాకంబులు నిర్మించె; నిట్లింద్రుండు కల్యాణసంభారంబు లొనఁగూర్చుచుండె; నట జని భటజనంబులు ముచికుం దాది భూపాలకబృందంబును దిక్పాలకాదిబృందారకసందోహంబును స్కందోత్సవంబుం జూడ రమ్మనవుడు, 35

మ॥ ముచికుందుండు మహోత్సవంబు విని స♦మ్మోదాంబుధిం దేలుచున్
సిచయాలంకృతు లిచ్చి తద్భటులకున్ ♦ శీఘ్రంబ దంతావళ
ప్రచయంబుల్ రథఘోటకప్రతతులన్ ♦ పాదాతముల్ వెంటరాఁ
బ్రచురైశ్వర్యము మీఱ బంధుజనముల్ ♦ పౌరావళుల్ గొల్వఁగన్. 36

వ॥ నిజపురంధ్రీజనసమేతంబుగా నానాలంకారయుక్తుం డగుచు ననవద్యవాద్యఘోషంబులతోడ షణ్ముఖనివాససంశోభితం బగు నప్పురంబున కరుదెంచె; నట్లన శిబికాందోళికారూఢులై సకలభూపాలకు లఖిలదిగంతంబులనుండి వచ్చి; రప్పుడు,

క॥ అనలుండు దండి దనుజా, గ్రణియును బాథోవిభుండు ♦ గంధవహుండున్
ధనదుం డీశానుండున్, జనుదెంచిరి పెండ్లిఁజూడ ♦ సంతోషమునన్. 38

సీ॥ పత్నీసమేతులై ♦ పరతెంచి రప్పుడు స, ప్తర్షిపుంగవుల్ ♦ సరభసముగ,
నంభోజబాంధవుం ♦ డమృతకరుండును, జనుదెంచి రతులితో♦త్సాహమొప్ప

సకలబృందారక♦సందోహ మరుదెంచె, నీప్సితఫలసిద్ధి ♦ యొసక మెసఁగ
సప్తమరుత్తులు ♦ సాధ్యులు సిద్ధులు, బితరులు వచ్చిరి ♦ ప్రేమదనర
గరుడగంధర్వకిన్నర♦గణము లురగ,యక్షవిద్యాధరశ్రేణి ♦ యఖిలబంధు
సముదయంబును నేతెంచె ♦ సత్వరముగ,విబుధసేనాని కల్యాణ♦విభవ మెఱయ.

వ॥ ఇట్లు సనుదెంచి సకలజనంబులు నపరాచలబహిర్దేశంబుల సరిదుద్యానప్రపా మంటపంబులఁ గ్రిక్కిరిసి; రంత, 40

మ॥ అమరాధ్యక్షుఁడు ప్రేమమీఱ ముచికుం ♦ దాది క్ష్మామాధీశులన్
గ్రమ మొప్పన్ సురమానిపంక్తి నుపచా♦రప్రక్రియం దేల్చి యో
గ్యమణీమందిరసీమల న్విడుదులన్ ♦ గావింప వారెల్లరున్
బ్రమదం బంది తగ న్వసించి రచట ♦ న్సభ్యప్రభావంబులన్. 41

క॥ సురభూతతతుల యువతులు, సురరాజపురంధ్రిఁ జేరి ♦ సొంపలరఁగఁ ద
ద్వరసుతను దేవసేనను, పరికించి ప్రణమ్రులైరి ♦ భక్తి దలిర్పన్. 42

వ॥ ఇట్లు ప్రణమిల్లి యక్కామినీజనంబులు గజగామినీమతల్లి యగు న య్యమృత వల్లినిం బెండ్లికూతుం జేసి రప్పుడు. 43

క॥ పాటలు బాడిరి ముద్దుగ, పాటలగంధులు నినాద♦పాటవ మొప్పన్
బాటవహాకాహాళరవములు, పాటిల్లెను శ్రుతిపుటైక♦బంధురలీలన్. 44

ఆ॥ గరిమ ముగ్గుపెట్టి ♦ కల్యాణవేదికఁ, బద్మనయన లపుడు ♦ భద్రపీఠి
ప్రాఙ్ముఖంబుగాగ ♦ పణతిని గూర్చుండఁ, బెట్టి వేడ్క నలుగు♦బెట్టి రెలమి. 45

చ॥ కరముల కంకణధ్వనులు ♦ ఘల్లు రనంగ నటింప వేణి ని
బ్బరపు మెరుంగు చన్నుగవ♦భారమునన్ నడుమున్ వణంక వి
స్ఫురితవిలాస మొప్ప నొక♦సుందరి సంపెఁగనూనె నమ్మనో
హరశుభగాత్రి కప్డు తల♦యంటె పికధ్వని పాటఁ బాడుచున్. 46

క॥ గందపుటటుకలిచే నొక,యిందునిభానన ప్రమోద ♦ మెసఁగగ సమదిం
దిందిరవేణికిఁ జలకము, పొందుగఁ గావించి విమల♦పుణ్యాంబువులన్. 47

క॥ తడి యొత్తె నొర్తు కోమలి, పడతికి మృదుపటిమచేత ♦ బాగుగ చిక్కున్
సడలించి దువ్వి కురులన్, జడవేసెను చానయోర్తు ♦ చంద్రాననకున్. 48

సీ॥ దివ్యాంబరంబును ♦ తెరవయొక్కతె దెచ్చి, కమలాయతాక్షికిఁ ♦ గట్ట నిచ్చె
మెలనాగ యోర్తు కం♦గులపైఁ దీరవి,కెఁ దొడుగ నిచ్చెను ♦ సుదతి కెలమి
కలికియొక్కతె వేడ్క ♦ తిలకంబు దిద్దె క్రొ,న్నెలడాలు తిలకించు ♦ నెలతనుదుట
మంజువాణియొకర్తు ♦ నంజనంబును దీర్చె, గంజాస్యలోచన♦కంజములకు
కంబుకంఠికి చెలువొంద ♦ కర్ణయుగళి, రత్నతాటంకములు బెట్టె ♦ రమణియొకతె
నవఘనాఘనవేణికి♦నాసనిడిమె, నాణిముత్యంబుముక్కర ♦ నతివ యోర్తు.

క॥ హారంబు లునిచె గళమున, సారసనేత్రికు నొకర్తు ♦ సతియొక్కతె సిం
గారించెను గరముల చెలు, వారఁగ మణికంకణంబు ♦ లంబుజముఖికిన్. 50
క॥ చంచలనేత్రికు నొకతె స,మంచితనవరత్నకాచి, మధ్యంబునఁ గీ
లించెను మగువయొకతె రా,ణించఁగ నూపురము లునిచె ♦ నెలతపదములన్. 51
క॥ యౌవనపంకం బొకయిం,దీవరదళనయన యలదె ♦ దివ్యప్రౌఢిన్
లావణ్యవతీమణికి శు,భావహముగ పాదయుగళి ♦ నంచితలీలన్. 52
వ॥ ఇట్లలంకరించిన యనంతరంబ, 53
ఆ॥ పద్మసంభవుండు ♦ ప్రౌఢిమ జనుదెంచి, త్రిదశవల్లభునకుఁ ♦ దెలియఁ బలికె
గరిమ నిశ్చయించి ♦ కళ్యాణలగ్నంబు, సమయ మిది యటంచు ♦ సంతసమున.
వ॥ ఆసమయంబున తద్వచనంబులు విని యింద్రుండు హరిప్రముఖనిఖిలసురగణం
బులతోడ సురాగ్రగణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యభవనంబున కరుదెంచి తత్పాదార
విందంబుల కెఱఁగి కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె. 55

—* కుమారస్వామి యింద్రతనయను పెండ్లియాడ తరలి వెడలుట *—

క॥ దేవా! మద్గృహమునకున్, రావలయు విలాసవతిని ♦ రమణీయాంగిన్
బావని నాతనయను బ్రే,మావహమున బెండ్లియాడ ♦ ననుపమలీలన్. 56
వ॥ అని పలికిన పురందరుం గని యిందుధరనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం
డగుచు నానందంబు డెందంబునం గందళింపం బాణిగ్రహణోత్సుకుండై సింహా
సనంబునుండి లేచి యతిరయంబున, 57
సీ॥ అంజలిపాణులై ♦ యమరులు సేవింప, నజముకుందులు ప్రసూ ♦ నాళిఁ జల్ల,
గంధర్వకిన్నరల్ ♦ గానంబు లొనరింప, పలువాద్యరవములు ♦ బరిఢవిల్ల
విప్రసందోహంబు ♦ వేదఘోషము సేయ, మునిపంక్తిసంస్తోత్ర ♦ ములు ఘటింప,
వృషదస్యవర్ణులు ♦ వింజామరలు వీవ, రవిచంద్రు లాతప ♦ త్రములు దాల్ప,
దండధరుఁడు ఖడ్గముఁ బట్టి ♦ దండనిలువ, లలి నవాధికలక్షవీ ♦ రులును గొల్వ
రమ్యతరమగు ఘనమయూ ♦ రంబు నెక్కి, వెడలె నిర్జరసేనాని ♦ వేడుకలర. 58
వ॥ ఇట్లు వెడలి వెండియు నిజధ్వజవిరాజమానచరణాయుధభీషణనిర్ఘోషముఖరిత
హరిన్ముఖుండును, విద్యాధరవీణాగానవినోదమోదితాంతరంగుండును, రంభో
ర్వసీమేనకాద్యప్సరోజనలాస్యకేళీవిలాసవిలోకనోత్సుకుండును, పూర్ణకుంభ
సముజ్జృంభమాణ కరాంభోరుహ కలిత మునిగణసేవితుండును, లక్ష్మీవాణీ
ప్రముఖ బృందారక సుమంగళ నీరాజన దీపికావిరాజితుండును, విబుధజనసమ
ర్పితపత్రలోపచారుండును నై షణ్ముఖుండు రాజవీధులు గడచి యింద్రమందిర
ద్వారంబుఁ జేరి మయూరంబు డిగ్గి శుద్ధాంతంబుఁ బ్రవేశించె; నాసమయంబున,
సీ॥ తన విలోచనలస ♦ త్కాళధళ్యద్యుతుల్, నలుదెస పండువె ♦ న్నెలలు నింప,
తన సమున్నతపయో ♦ ధరకుంభయుగళంబు, గరిమ కొండంతలై ♦ ఖరిని మెరయ,

తన పాదమంజీర ♦ ఘనకింకిణీధ్వను, ల్గిలుకుమట్టియలతో ♦ గలిసి మ్రోయ,
తన కబరీమిళ ♦ త్కల్పసూనావళుల్, ఘుమఘుమవాసనల్ ♦ గ్రుమ్మరింప,
శతమఖునిరాణి యప్సర ♦ శతముగొలువ,గా నెదుర్కొని తత్పాద ♦ కమలయుగము
క్షీరధారలఁ గడిగి య ♦ ర్చించి విరుల, నొసఁగె నీరాజనంబు పొం ♦ పెసఁగ మిగుల.

వ॥ అంత నబ్భగవంతుం డగు నాంబికేయుండు నవరత్నఖచితంబు లగు సువర్ణపాదుకలు మెట్టి మందగతులం గల్యాణమండపంబుఁ జేరి యందు దివ్యసింహాసనాసీనుం డయ్యె నయ్యెడ; హరిబ్రహ్మాదిసకలదేవతలు తదనుమతి యథార్హాసనంబుల వసించిరి; ముచికుందాదులు కృతప్రణాములై యంజలిబంధంబులు జేసిరి; వీరబాహుప్రముఖులగు వీరులు నుపచారంబు లొనర్చుచుం బరివేష్టించి; రంత.

మ॥ సుతకల్యాణమహోత్సవంబు నరయన్ ♦ శుభ్రాంశురేఖాధరుం
డతులప్రౌఢిమ శైలజాసహితుండై ♦ హస్తోన్నతిన్ రత్నచి
త్రితమైనట్టి మహావిమానముపయిం ♦ దేజంబుతో వచ్చె న
ప్రతిమానం బగువాద్యఘోషములు ది ♦ గ్భాగంబునన్ మ్రోయఁగన్ 62

వ॥ అప్పు డమ్మహాదేవునిం జూచి సకలగీర్వాణులు లేచి కృతప్రణాములగుచు నత్యంతభక్తిబద్ధాంజలులై నిలిచి రంత, 63

క॥ గిరితనయతోడఁ బరమే, శ్వరుఁడు విమానంబు డిగ్గఁ ♦ జయ్యన నపుడున్
శరజన్ముఁడు తలిదండ్రుల, చరణాంభోజముల కెఱఁగి ♦ సంతోషమునన్. 64

వ॥ సవినయంబుగా సంస్తుతించిన నక్కుమారుని గంగాధరుం డాలింగనంబుఁ జేసి మాటిమాటికి శిరంబుమూర్కొని తృప్తిం బొందఁడయ్యె. 65

క॥ హరిసరసిజగర్భాదులు, పరమేశుపదాబ్జములకుఁ ♦ బ్రణమిల్లి నిరం
తరభక్తితోడ సంస్తుతు, లురుతరముగఁ జేసి రసదృ ♦ శోత్సాహమునన్. 66

వ॥ ఈశ్వరుండును వారలఁ గరుణావిలోకనంబునం గనుంగొనుచు వారితోడం గళ్యాణమండపంబున కరుదెంచి నిజాజ్ఞాసమాగతదివ్యసింహాసనాసీనుండై తనూజు నంకంబున నిడుకొని సంతోషంబునం జెలంగునప్పుడు సకలనిలింపులుం గుమారసమేతుండ డగు నుమానాథునిం గని ప్రణమిల్లి రంత పద్మభవుం డిట్లనియె;

గీ॥ స్వామి! పరమేశ! భవదాజ్ఞ ♦ షణ్ముఖుండు, దేవతాద్రోహులైనట్టి ♦ దితిజవరులఁ
బ్రధనమునఁ గూల్చి విక్రమ ♦ పటిమ మమ్ము, బంధముక్తులఁ గావించె ♦ బరమకృపను.

వ॥ అప్పు డమ్మహానుభావుండు హరాచలంబున కరుదెంచిన నతని సంప్రీతుం జేయువాఁడై యింద్రుండు నిజతనూజ నిచ్చి పాణిగ్రహణంబు సేయం బూనె ననితద్వృత్తాంతం బంతయు శశాంకశేఖరున కెఱింగించిన 69

మ॥ శశిఖండాభరణుండు శంకరుఁడు శ ♦ శ్వత్ప్రీతి నాలించి చా
ల శిరఃకంపము చేయు చిట్లనియెఁ గ ♦ ళ్యాణోత్సవం బీ తిలో

కళరణ్యుం డగు మత్కుమారునకు వే♦డ్క న్నీరు సేయంగ నీ
దృశసంతోషము జూడ వచ్చితిమిగా♦దే యిప్డు వాణీశ్వరా ! 70

వ॥ అని పలికె; న.త ముకుందుండు పురందరుదిక్కుం జూచి సుందరీరత్నం బగు భవ
న్నందనిం గళ్యాణవేషంబుతోడం దోడ్కొనిర మ్మనవుడు, 71

క॥ బృందారకపతి నందని, నందం బలరార మిగుల ♦ నట దోడ్కొని తె
చ్చెం దనప్రియసుందరితో, నిందిర వాణియును గొలువ ♦ నిరుదెసలందున్. 72

వ॥ అప్పుడు, 73

శా॥ బంగారందెలుమ్రోయ పాదయుగళిం, ♦ బల్గబ్బిపాలిండ్లపై
రంగుల్గుల్కెడు కంచుకంబు సెలగన్ ♦ రాణించు వాల్చూపులం
సింగారం బెసఁగంగ మందగతితో ♦ శీతాంశుబింబాస్య వ
చ్చెం గల్యాణవితర్దికిం బయిపయిన్ ♦ సిగ్గున్ మనం బారఁగన్. 74

సీ॥ కలికిజెడదమీల♦కలువరేకులలీల, బురణించు చెలికన్ను ♦ లరసి యరసి
కనకకుంభంబుల గంతు♦కంబులమించు,కామినిపాలిండ్లు ♦ గాంచి కాంచి
మెలదేటిపిండును ♦ జలదమండలిగేరు, సుందరీమణివేణి ♦ జూచి చూచి
తొలుకారుమించును ♦ తళుకుబంగరుమించు, నెనయుగోమలిమేను♦ నెంచి యెంచి
యుత్సహించునుమదిలోన♦నుబ్బుచెలగు,మూర్ధపట్కంబుగంపించు♦మోహమంటి
భవుతనూభవుఁ డాకర♦పంచశరుని, బాహుపటిమకులోనయ్యెఁ♦బలుకనేమి? 75

క॥ శ్వశురు లగు శైలకన్యా, శశిమౌళులకుం బ్రఫుల్ల♦జలజాక్షి సతిం
గుశలత ఘటించి లజ్జా,వశతం దలవంచుకొనియె ♦ వల్లభునెదుటన్. 76

వ॥ అప్పుడు నిఖిలగీర్వాణులు లేచి యద్దేవికి నమస్కరించి; రంత గిరికోదండపాణి
యక్కరవాణిం గృపావీక్షణంబునం గనుంగొనియె; గౌరియు నక్కోడలిని నిజ
కరంబున స్పృశించి యమ్ముద్దియనిద్దంపుచెక్కుటద్దము ముద్దిడియె. 77

క॥ మానుగ నాజగదంబిక, యానెయ్యపుఁగోడలి న్మ♦హోదర మెసఁగన్
సూనుమణి పీఠమున నెం, తేనియుఁ గూర్చుండఁబెట్టె ♦ దివ్యప్రౌఢిన్. 78

ఉ॥ ఎన్నదరంబె యింతిసొబ♦గెంతయు సిగ్గున మోము వంచి యా
కన్నులకల్కి కంబునిభ♦కంధరచారువిలాసమొప్పఁ గ్రే
గన్నుల దాయి నించి నిజ♦కాంతు షడాననదివ్యమూర్తిపై
చెన్నుగ నల్లగల్వవిరి♦సేసలు జల్లఁగఁ జల్లె నయ్యెడన్. 79

క॥ ఆబాహులేయు వదనం, బేబదినాల్గయ్యె నూట♦యెనిమిది యయ్యెం
బో, బాహువులం జిత్రిం, బాబెడ నవరత్నహార ♦ మపు డేసినచోన్ 80

వ॥ ఇట్లు దేవసేనాసేనాను లేకసింహాసనాసీనులై చెలంగుటం గని సురలు ప్రమొక్కి
సంతోషభరితాంతరంగులైరి, 81

ఉ॥ అంత సురేంద్రుఁ డిందుముఖ♦యాత్మజదివ్యపదారవిందముల్
స్వాంతము రంజిలంగ విల♦సన్మణిపాత్రికఁ జేర్చి చెంగటం
గాంత పసిండిగిండి గొని ♦ కౌతుక మొప్ప జలంబు నింప న
త్యంతము భక్తితోఁ గడిగి ♦ యాచరణాంబుజతోయ మంతయున్. 82

—* ఇంద్రుఁడు కుమారస్వామికి కన్యాదానము సేయుట *—

వ॥ అనంతరంబ గ్రహించుటకు నొక్కచో నునిచి; మఱియు గంధపుష్పధూపదీపాది సకలోపచారంబులం బూజించి, 83

సీ॥ నవరత్నఖచితక♦నకకిరీటంబుల, నాఱుశిరంబుల ♦నలరఁ బెట్టె
మాణిక్యమయములౌ ♦ మరకతకుండలాల్, కర్ణభాగంబుల ♦ గరిమ నిడియె
పచ్చరానిగ్గుల♦పతకముల్ ముత్యాల, సరులును గంఠదే♦శముల నునిచె
నతులితవజ్రకీ♦లితకంకణంబులు, ద్వాదశకరముల ♦ వరుసఁ జేర్చె
పద్మరాగాంగుళీయక♦ప్రతతి వ్రేళ్ల, నిండ సంధించె భూషణ♦నివహ మిట్లు
వేడుకనలంకరించె న♦వ్వేల్పుఱేఁడు, ప్రీతిమీఱంగఁ గూర్మి జా♦మాత కెలమి. 84

క॥ దివ్యాంబరము లొసంగెను, భవ్యంబుగఁ ద్రిదివవిభుఁడు ♦ బ్రహ్మాదిసుర
స్తవ్యపదాంబుజయుగళున, కవ్యయునకు సకలదేవ♦తాధ్యక్షునకున్. 85

క॥ మధుపర్కమిచ్చి కన్యను, విధిపూర్వక మొప్ప దివిజ♦విభుఁ డురుకరుణాం
బుధికిఁ గుమారునకున్ జగ, దధికర్తకు నిదియ భార్య ♦ యనియిడె ధారన్. 86

వ॥ అంత నిచ్ఛామాత్రంబునఁ బద్మగర్భుండు మంగళసూత్రంబు సృజించి గుహుని కరంబునం దిడిన, 87

క॥ అంగనగళమునఁ గట్టెను, మంగళసూత్రంబు భువన♦మండలి కెల్లన్
మంగళము దనరఁగ నయ్యంగజహరసుతుఁడు హర్ష♦మాత్మఁ జెలంగన్. 88

వ॥ మఱియు సుగంధికుసుమమాలికల నద్దేవికంఠంబు నలంకరించె. 89

సీ॥ తెరలఁ బట్టిరి వేగ ♦ దివ్యదుకూలముల్, క్షీరవారాశివీ♦చికలకరణి
దీపాలపళ్ళెరాల్ ♦ దెచ్చిరి చెన్నొంద, సుందరీజనములు ♦ సొంపుగులుక
మంగళాష్టకములు ♦ మానుగ నుడివిరి, మౌనివరేణ్యులు ♦ మంజుఫణితి
గీతము ల్పాడిరి ♦ కిన్నరకామిను, లున్మదకోకిలకల♦స్వనము లొప్ప
నమితతూర్యమృదంగవా♦ద్యములు మ్రోసె, నిందిరాభారతీప్రము♦ఖేందుముఖులు
ఘుమఘుమామోదమందార♦కుసుమములును, సేసలును జల్లి రెంతయుఁ♦ జెలువెసంగ.

మ॥ నెలఁతా! దోయిట నింపు ముత్తియఁపుఁ బ్రా ♦ ల్నీదేవుమూర్ధంబునన్
బలుసి గ్గేటి కటంచుఁ బ్రాణసఖులున్ ♦ బల్మారు భాషింపఁగా
లలి మందస్మిత మొప్ప నీషదుదయ♦ల్లజ్జోన్నతాస్యాబ్జయై
తలఁబ్రాల్నించెను కాంత కంకణఝణ♦త్కారంబు తోరంబుగన్. 91

వ॥ మఱియు సుగంధికుసుమమాలికలు నద్దేవకంఠంబునందు నలంకరించె. 92

క॥ ధవళంబులు స్వచ్ఛానలు, ధవళాక్షులు బాడి రపుడు ♦ దైవతగణముల్
దివినుండి పుష్పవర్షము, నవిరళముగ గురిసి రతుల ♦ హర్షం బెసఁగన్. 93

క॥ కమలభవుఁ డపుడు వహ్నిని, సమిధాద్యాహుతుల వేల్చె ♦ చతురత విధ్యు
క్తముగా దంపతు లగ్నికిఁ, గ్రమమొప్పఁ బ్రదక్షిణంబుఁ ♦ గావించి రొగిన్. 94

క॥ లలనాలలామ మృదుపద, జలజముఁ దన కేలఁ గొనుచు ♦ శంభుతనూజుం
డెలన వ్రాలయఁగఁ జెంగట, శిలయుం దాకించె వేడ్క ♦ చిగురొత్తంగన్.

క॥ ఆనంద మలర మది నెం, తేనియు దంపతు లరుంధతీదర్శనముల్
మానుగఁ గావించిరి స, న్మానితవిభవాఢ్యు లగుచు ♦ మహిమ నెలంగన్. 96

క॥ సురలోకాధ్యక్షుఁడు భా, సురముగ నైవేద్యమొసఁగె ♦ సుధయు ఫలంబుల్
వరహేమపాత్రి నునిచెను, బరగ వధూవరుల కపుడు ♦ పరమప్రేమన్. 97

వ॥ అంత జగజ్జననీజనకులైన యప్పార్వతీపరమేశ్వరులకుఁ బ్రదక్షిణత్రయపూర్వకంబుగ నమస్కరించిన వారు గోడలిం గుమారునిం గారవమున కౌఁగిలించి
కృపావలోకనంబుల నాదరించి; రంత, 98

గీ॥ పార్వతీశంకరులతోడ ♦ భద్రపీఠిఁ, బరగ వసియించి రవ్వధూ♦వరులు ప్రేమ
నేత్రపర్వంబుగా నంత ♦ నిఖిలసురలు, వారలను జూచి మ్రొక్కిరి♦వాంఛలూర.

సీ॥ ఈజగద్బాంధవు ♦ రాజత్కరస్పర్శ,మెనసి యీపద్మిని ♦ యింపెసంగె
యిమ్మహోఘునతోడ ♦ నింపొందగాఁ గూడి, యీతటిన్నిభగాత్రి♦ఖ్యాతిగాంచె
ఈకళానిధితోడ ♦ నేకీభవించుచు, నీచంద్రికాహాస ♦ యెంచఁదనరె
నీసుధామందారు ♦ నీప్సితం బలరంగఁ, బొంది యీననఁబోఁడి ♦ పొలుపెసంగె
నీకుమారుని వరియించి ♦ యీకుమారి, సౌకుమార్యంబు రహిమీరె♦చారులీల
ననుచుఁగొనియాడి రెల్లరు♦నతిశయముగ,దంపతులఁజూచిలోచనో♦త్సవముగాగ.

వ॥ అంత సకలదేవత లాశ్చర్యంబు నొంద నుమాశంకరు లంతర్ధానంబు నొందిరి.101

ఉ॥ అంత వధూయుతంబుగ ష♦డాస్యుఁడు మంగళవాద్యఘోషముల్
స్వాంతము రంజిల న్వినుచు ♦ సర్వసుపర్వులఁ బంచి యింద్లక
త్యంతము ద్వారపాలకుల ♦ ద్వారముల న్నియమించి నెమ్మదిన్
సంతసమొప్ప కేళిసద♦నంబును జేరె విలాసధుర్యుఁడై. 102

—* కుమారస్వామి దేవసేనతో కేళిగృహమున సుఖించుట *—

చ॥ చికిలిపసిండికాంతిగల ♦ చిల్కలకోండ్లను దీర్చినట్టి మే
ల్సకి నెలపట్టెమంచమున ♦ జాజులపానుపుపై గుహుండు కో
రిక కుచచంచరీకచికు♦రన్ రమణీమణి దేవసేనఁ గో
రికచిగురొత్తఁ గూడి చెల♦రేగె మనోహరకేళిఁ దేలుచున్. 103

సీ॥ అతివకు నొకకేల ♦ హారంబు లునిచెను, కలికిమై నొకకేల ♦ గంధ మలదె
కొమరొప్ప నొకకేల ♦ కొప్పును సవరించె, పొందుగ నొకకేల ♦ పూలుముడిచె
నొకకేల తాంబూల ♦ మొసఁగెను పణఁతికి, చెక్కిలి నొకచేత ♦ నొక్కిమిగుల
మకరికాపత్రము ♦ లొకచేత లిఖయించె, కళ లంటి యొకచేత ♦ గడుఁజెలంగె
రవికముడియును నొకకేల ♦ రక్తి విడిచి, నీవి సడలించె నొకచేత ♦ నెలఁత కెలమి
యొక్కచేతను, గిలిగింత ♦ లొనర సలిపి, కాంతనెంతయు నొకకేలఁ ♦ గౌఁగిలించె.

వ॥ ఇట్లంతఃపురంబున దేవసేనావిభుండు ప్రియాంగనతోడ కేళీవినోదంబున నుండె;
నంత పురందరుఁడు ముచికుందాది భూపాలకులను, బృందారకులను, ఋషి
వర్యులను యథాయోగ్యంబుగా కల్పవృక్షసముద్భవంబు లగు ననర్ఘ్యమణి
భూషణాంబరాదుల సంభావించి వారలనందఱ యథాస్థానంబుల కనిచి తానును
శచీసుందరితోడ గృహంబున సంతోషంబున వసించె; నంత,　　105

క॥ కతిపయకాలం బచ్చట, సతితోఁ గ్రీడింపుచుండి ♦ శరసంభవుఁ డా
శతమన్యునకుం గరుణా, మతితోఁ బట్టంబు గట్ట ♦ మదిఁ దలఁచె వెసన్.　　106

క॥ భూతగణంబులు వీర, వ్రాతంబులు గొలువ వివిధ ♦ వాద్యంబులతో
ఖ్యాతిగ గృహంబు వెడలెను, గౌతుకమున నింద్రనగర ♦ గమనోత్సుకుఁడై.　　107

వ॥ అప్పు డవ్వాద్యధ్వనులు విని హరి బ్రహ్మాదిదేవతలతోడ దేవసేనానిదండకుం
జనుదెంచె; నంత మనోజవం బగు రథం బధిరోహించి షణ్ముఖుండు కృతస్తోత్ర
ప్రణాము లగు నిఖిలదివిజులఁ దమతమవాహనంబు లధిరోహింప నియోగించిన,

క॥ వారందరు వాహనముల, నారోహణమున్ ఘటించి ♦ యరిగిరి వెంటన్
వారాసిఘోషమట్లను, వారక మ్రోసెన్ సమస్త ♦ వాద్యస్వనముల్.　　109

క॥ అరుదెంచి రపుడు కొందఱు, వరధవళచ్ఛత్రతతులు ♦ ధ్వజచామరముల్
కర మర్థిఁ గొనుచు వెంబడి, సరసీరుహబంధుబింబ ♦ సందోహముగన్.　　110

వ॥ ఇవ్విధంబున విబుధసేనావిభుం డమరావతిపురంబున కరిగి యగ్నిదగ్ధంబును
శూన్యంబును నగు దానిం గనుంగొని సురతక్షకునిం బిలిచి యిది పూర్వప్రకారం
బుగా రచియింపు మనవుడు నతఁడు నిమిషమాత్రంబున నట్లన నిర్మించె;
నయ్యవసరంబున,　　111

క॥ మురవైరిముఖ్యదివిజులు, సురవర్ధకి శిల్పిమహిమఁ ♦ జూచి ప్రియోక్తిన్
గర మాదరించి యతనిని, నరుదెంచిరి వానితోడ ♦ హరసుతుకడకున్.　　112

వ॥ ఇట్లరుదెంచి యదియు విన్నవించిన,　　113

గీ॥ వారివచనంబు లాలించి ♦ తారకారి, వాహనము డిగ్గి భాసురో ♦ త్సాహ మొప్ప
నతిమనోహరమైనట్టి ♦ యాత్మగృహముఁ, జేరి యందు సింహాసనా ♦ సీనుఁడయ్యె.

క॥ సురుచిరమణినిర్మితమై, నిరుపమ మగునట్టియాత్మ ♦ నిలయం బపుడున్
సురరాజవధూమణి శచి, పరమామోదమునఁ జేరె ♦ పణఁతులతోడన్　　115

వ॥ అప్పుడు షణ్ముఖుండు పార్శ్వవర్తి యగు చతుర్ముఖుం గని శతమఖునకుఁ బట్టాభిషేకంబుఁ జేసి శీఘ్రంబ రమ్మని యానతిచ్చినం గమలాసనుండు తదాజ్ఞ శిరంబున నిడికొని యపేక్షితంబులైన ద్రవ్యంబుల సంపాదించి యింద్రసదనంబున కరిగి; పుణ్యతరంబు లగు స్వచ్ఛోదకంబుల జంభభేది నభిషిక్తుం జేసి పట్టంబుఁగట్టి వానిచేతఁ బూజితుండై మగుడ గుహుసవిధంబున కరుదెంచె; నంత,

మ॥ చెలువొందన్ సకలర్షిబృంద మొగి యా♦శీర్వాదముల్ సేయ, రం
భ లసత్ప్రౌఢి నటింపఁ, గిన్నరవరు♦ ల్పాడంగ గీర్వాణులుం
గొలువంగా నిఖిలోపచారములతో♦ గోత్రారి కొల్వుండ సాం
పలరం గొండొకకాల మంత మదిలో♦ హర్షంబు రంజిల్లఁగన్. 117

వ॥ దేవదేవుం డగు గుహుం జేరి తత్పాదారవిందంబుల కెఱఁగిన సంక్రందనుం గరుణించి యప్పార్వతీనందనుం డిట్లనియె. 118

క॥ పూర్వప్రకారమునను న,ఖర్వశ్రేయంబుఁ దనరఁ♦ గాంచుము మిగులన్
స్వర్వైభవ మని పలికి సు,పర్వాధిపు ననిచె నపుడు♦ భవనంబునకున్. 119

వ॥ మఱియు హరిబ్రహ్మలను యథాస్థానముల కరుగ నియోగించి, నిజభవనద్వారంబుల వీరుల నిలిపి, కాంతాసమేతుం డగుచు, తారకాంతకుండును శుద్ధాంతంబును జేరి, యత్యంతసంతోషంబున నుండె; నిట్లు చిరకాలంబు స్వర్లోకంబున వసియించి, యంత స్కంధాచలంబున కరుగ నిశ్చయించి, 120

క॥ వైకుంఠాదులఁ దమతమ, లోకంబుల కనిచె సకల♦లోకేశ్వరుఁ డా
శ్రీకంఠసుతుఁడు కరుణా,లోకనమున వారల న్వి♦లోకించి యొగిన్. 121

వ॥ ఇట్లు పనిచి షణ్ముఖుండు దేవీసమేతంబుగా నతిసుందరం బగు రథం బధిరోహించి మహాబలుం డగు వీరబాహుండు సారథ్యం బొనరింప వీరసేనాధిపులతోడఁ గైలాసంబున కరిగి యందు రథంబు డిగ్గి యాత్మజననీజనకు లగు పార్వతీపరమేశ్వరుల పాదపద్మంబులకుఁ బరమభక్తితోఁ బ్రణమిల్లి వారలచేత నుపలాలితుండై తదనుజ్ఞ నిజపరివారంబుతోడ స్కంధాచలంబుఁ జేరి యందు దివ్యసింహాసనాసీనుం డయ్యె. పరమశ్రావ్యంబును, పుణ్యతరంబును నైన యగ్గిరిజాకుమారువివాహం బెవ్వఁడేనియు శ్రద్ధాసమన్వితుండై వినిన, పఠించిన నతండు దీర్ఘాయుష్మంతుండును, పశుపుత్త్రకళత్రాదిసకలభోగధురీణుండును నగుచు వర్ధిల్లు; నిది సత్యం బీయర్థంబునకు గుహుండు సాక్షి యగుచుండు; సందియంబు లే దని చెప్పి సూతుండు మెండియు నిట్లనియె. 122

ఆ॥ హరకుమారు నాజ్ఞ♦ నబ్జజహరిముఖ్య,సురవరేణ్యు లరిగి♦ సుఖము దనర
నిజపదంబులందు♦ నివసించి రెంతయు, గుహుని మదిఁ దలంచు♦కొనుచు నెలమి.

॥ శూరుఁడు బెట్టిన బాధలు, సారెసు మదిఁ దలఁచి తలఁచి♦ శక్రుండు మహా
వైరాగ్య మొంది నిందిత,నారీసంభోగుఁ డగుచు♦ నతవదనుండై. 124

వ॥ మౌనంబున షణ్ముఖచరణకమలధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠుం డగుచు నుండె. 125
మ॥ అపు డాభావ మెఱింగి గీష్పతి సుప♦ర్వాధ్యక్షునిం జేరి తా
నుపదేశించె రహస్యమందు రమణీ♦పోత్తుంగవక్షోజకుం
భపరీరంభసుఖైకకారణము వి♦భ్రాజత్ప్రసూనాస్త్రశా
స్త్రపరిజ్ఞానము సర్వము స్ఫుటువచః♦ప్రాగల్భ్య మింపారఁగన్. 126
వ॥ ఇ ట్లుపదేశించిన విని పంచశరకళావిజ్ఞానధురంధరుండై పురందరుం డాత్మలోన,
చ॥ కలికిమెఱుంగుచన్నుగవఁ ♦ గౌఁగిటఁ జేర్చుచు వాంఛ లూరఁగాఁ
బలుచనిమోవికిం జిగురు♦పానక మాని విలాసినీమణిన్
గలయుట సౌఖ్యమెన్న మఱి ♦ కామినిఁ బాసిన సౌఖ్య మున్నదే
యిల నది గాన జన్మఫల ♦ మిందునిభాననపొందుఁ జూడఁగన్. 128
క॥ జ్ఞానైశ్వర్యబలంబుల,లో నెన్నఁగ పరమసుఖము ♦ లోకంబందున్
మానినిభోగమె సత్యము, మానిని నెడబాయ న్యాయ♦మా ధన్యులకున్?
క॥ కొందఱు ధనలోభంబును, బొందుచు కామినులపొందు ♦ పొసఁగ దని వృథా
నిందింతురు నీరసులై, సుందరిభోగంబుకన్న ♦ సుఖముం గలదే? 130
వ॥ అని యివ్విధంబున వితర్కింపుచు, నిజగురుం డగు గురుని గృహంబున కనిచి స్వారాజ్యంబునకు జయంతుని బట్టాభిషిక్తుం గావించి యహోరాత్రంబుల సురేం ద్రుండు సుందరీసురతక్రీడాపరాయణుండై యుండె; నప్పుడు, 131
క॥ స్వారాజ్యభరణమందు ను,దారనయప్రౌఢి మెఱయఁ ♦ దనరుచు సౌనా
సీరియు నశేషవిద్యా,పారగు సురగురుని జూచి ♦ పలికె నొకతఱిన్. 132
మ॥ హరిపద్మాసనముఖ్యులౌ సురల ను♦ద్యచ్ఛౌర్యధౌరేయుఁడై
దురితాత్ముం డగు శూరుఁ డాత్మకృపియం♦దుం బంచి బాధించుటల్
ధర నేకర్మఫలంబుఁ జెప్పు మఖిలా♦ర్థజ్ఞానపారీణ! కాం
తు రె యీషత్ఫలమేమియుం బురుషు లెం♦దున్ గర్మముం జేయకే. 133
వ॥ అని యిట్లు జయంతుండు వినయనమ్రుం డగుచుఁ బ్రణమిల్లి యడిగిన సురగురుం డి ట్లనియె. 134

—* దేవతలకష్టములకుఁ గారణము సురగురుఁడు సెప్పుట *—

మ॥ మును దక్షాధ్వరమందు యజ్ఞవిభు శం♦భున్ సర్వలోకైకనా
థుని వర్జించి ముకుందుతోడ మనముస్ ♦ దుర్బుద్ధి హవ్యంబులన్
గొని భక్షించిన తత్ఫలంబు సమరో♦గ్రుండైన యవ్వీరభ
ద్రునిచే గంటిమిగాదె నాఁడె యది వా♦కు ప్రివ్వంగ ఘోరంబుగన్. 135
వ॥ తత్కర్మశేషంబు శూరపద్మవ్యాజంబున నిట్టిబాధం గావించెఁ; గర్మగతి నెవ్వా రికిం గడవ నశక్యం బగు ననిన విని జయంతుండు మగుడ సురాచార్యున కి ట్లనియె. 136

క॥ నలువకుఁ బ్రథమతనూజుం, డల దక్షుఁడు హరుని బిలువ ♦ కధ్వరదీక్షన్
జెలఁగె నతఁడ పొందక తత్ఫల మమరులు వొంద నేల ♦ తత్త్వజ్ఞనిధీ! 137

వ॥ ఈయర్థంబునందు నాకు సంశయం బయ్యె. దీనిం బరిహరింపు మని యడిగి నిలింపరాజసుతుండు తద్వృత్తాంతంబు క్రమంబున గురుముఖారవిందంబున నెఱింగి సంతుష్టాంతరంగుండై హృదయకమలంబున మహాదేవుం దలంచి శివనిందకుల నిరసింపుచు నానందంబున రాజ్యపరిపాలనంబుఁ జేయుచుండె నని సూతుండు సెప్పిన విని శౌనకాదు లి ట్లనిరి. 138

క॥ స్కందగిరిఁ జేరి గిరిజా,నందనుఁ డట సేమి చేసె ♦ నవ్యసుధాని
ష్యందం బిటు గులుక వచిం,పం దగు నోసూత! యదియు ♦ మాకు వినంగన్.

వ॥ అనుఁడు రోమహర్షణి యిట్లనియె 140

గీ॥ వినుఁడు ఋషులార! శ్రీద్ధాని, విష్ణు లగుచు, వరగుణామతల్లి సౌందర్య♦వల్లి లవలి
కన్యకను గార్తికేయుండు ♦ గౌతుకమునఁ, బరిణయించినకథఁ దేట♦పరతు మీకు.

వ॥ అనిన శౌనకాదు లిట్లనిరి. 142

క॥ అచ్చెలువజనకుఁ డెవ్వం, డెచ్చట దానిన్ వరించె ♦ నీశతనూజుం
డచ్చపలాక్షికి నెందున, వచ్చెన్ లవలీసమాఖ్య ♦ పల్కుము సూతా! 143

వ॥ అనిన మునిపుంగవులకు సూతుం డి ట్లనియె. 144

మ॥ పరగు న్వారిధి గాంచి కాంచి నగర♦ప్రాంతంబున న్వింతఁగాఁ
బరిపూర్ణాఖ్యపురంబు కాంచనమణి♦ప్రాకారసౌధావళీ
స్ఫురదుద్యానవనీసరోవరమహా♦భూభృన్మనోహారియై
యురుపుణ్యాస్పదమై శుభప్రదమునై ♦ ప్రోద్యద్రమావాసమై. 145

మ॥ ఒనరన్ త్వష్ట యనంతరత్న మగు ఖ♦ద్యోతున్ బ్రయత్నంబుతో
ఘనకాంతిన్ దగ సానదీర్చ గరిమం ♦ గల్పించుచక్రభ్రమం
బన సాలంబు దనర్చు నప్పురమునం ♦ దభ్యున్నతస్ఫూర్తి న
ట్లను గాకుండిన దానితో నొరయ నేలా ♦ భానుఁ డశ్రాంతమున్. 146

చ॥ అనుగతపుష్పసత్త్వసము♦దంచితమై ఘనపత్రిథామరం
జనమునఁ బూని ఖేటవిల♦సద్విటపాలికి నాటపట్టునై
యనిశము చూడ్కికిన్ సఫల♦మై కనుపట్టుచు భూరిశాఖలన్
జనసుతిఁ గాంచు నప్పురము ♦ సాలము సాల మనంగఁ జెల్లదే? 147

ఉ॥ పరగఁగఁ దత్పురీపరిఖఁ ♦ బద్మముఖుల్ జలకేళి సల్పు త
గురుకుచకుంభసంకుమద♦కుంకుమపంకఘుమంఘుమాతివి
స్ఫురదురుసౌరభోన్నతులఁ ♦ బొందుచు సారె రసాతలంబునం
దురగలు భోగు లంచుఁ జెలు♦వొందఁగఁ జేరు వహింతు రెంతయున్. 148

సీ॥ బహుమనోహరములౌ ♦ పద్మాకరంబుల, పద్మాకరంబులఁ ♦ భవనములును
భవనగప్రతిమాన♦భవ్యసౌధంబుల, సౌధాళిసద్రుమా♦సారవనుల
సారవనిఖిలవా♦ద్యోరుమార్గంబుల, మార్గణగణముల ♦ మనుచు ధనుల
ధనురుదారప్రౌఢిఁ ♦ దనరు ధార్మికులను, ధార్మికగోష్ఠికిఁ ♦ దగినఘనుల
ఘనసమీరసదృశ♦కరినాదిరాజుల, రాజులకును మనసు ♦ రంజిలంగఁ
జేయు నప్పురంబు ♦ శేషాహికైనను, పొగడ నలవియగునె ♦ భూతలమున. 149

సీ॥ అరయ జడాత్మత ♦ నంబుదావళులంద, దోషాకరాసక్తి♦తోవలయంద
ఖలసంప్రయోగంబు ♦ కలమరాళులయంద, యపక్షిష్టయుఁ బంక,జాళులంద
బహుతరభంగాప్తి ♦ పాథోనిధులయంద, పరగ ద్విజిహ్వత ♦ ఫణులయంద,
పాటింప వక్రత ♦ బాలచంద్రునియంద, స్నేహక్షయము దీప♦శిఖలయంద,
యురుతమోయోగ మద్రికం♦దరములంద, కార్శ్యమింతయుఁ దిలకింప♦గగనమంద
కానఁబడుఁగాని యొక్కింత♦యైన కొదువ, గనఁబడదు సువ్వె తత్పురీ♦జనములందు.

వ॥ ఆనగరంబున కనతిదూరంబున, 151

క॥ నానాతరుశోభితమై, మానవకేణ్యులకు నాశ్ర♦యపదం బగుచున్
భానుపద మంటి ప్రోన్నతి, మానుగ లవలీనగంబు ♦ మహిమఁ జెలంగెన్. 152

క॥ ఆనగము సమీపంబున, మానితధనధాన్యపూర్ణ♦మందిరుఁ డలరున్
భానునిభభుజవిరాజిత, నానారిపుతముఁడు శబర♦నాయకుఁ డొకఁడున్. 153

క॥ నిరపత్యుండై యాతఁడు, నిరపాయవిషాదమునను ♦ నిరతము సుగుణా
కరమైన వధూమణితోఁ, జిరకాలము పుత్రవాంఛ ♦ జేయుచు నుండెన్. 154

మ॥ అతిరమ్యం బగు నమ్మహానగవన♦ప్రాంతంబునందున్ జగ
న్నుతచారిత్రుఁడు బ్రహ్మబోధపరిపూ♦ర్ణుండున్ మహాసత్వసం
యుతుఁ డీశార్చనసక్తచిత్తుఁడు శివా♦ఖ్యుం డొక్కమౌనీంద్రుఁ డం
చితనిష్ఠన్ బరమాద్భుతంబుగఁ దప♦శ్శ్రీధుర్యుఁడై యుండఁగన్. 155

క॥ అత్తరి మునిచెంగటికిం, జిత్తము రంజిల్ల వింత♦చెలువు దలిర్పం
గొత్తపసిండినగల్ దళు,కొత్తెడు మేన నొకహరిణి ♦ గొబ్బున వచ్చెన్. 156

వ॥ ఇట్లు వచ్చిన యక్కురంగిని మునిపుంగవుం డంగజానలపరిప్లుతాంగుండై కనుంగొనియె; తదవలోకనమాత్రంబున నయ్యేణి గర్భంబు ధరించి యాశ్చర్యంబుగా లవలీకుండమధ్యంబున బాలికామణిం గనియె. 157

గీ॥ కని విజాతీయమైనట్టి♦తనయ నపుడుఁ గాంచి భయవిహ్వలత యేణి ♦ గానఁ బఱచె
నంత నబ్బాల లవలికుం♦డాంతరమున, రోదనం బిడెఁ గలకంఠ♦నాద మొప్ప. 158

—* లవలీకన్య యొకనిషాదునింటఁ బెరుగుట *—

వ॥ ఆసమయంబున నిషాదపుంగవుండు ప్రియంగుకేదారంబుఁ గనుంగొన నచ్చటికి

వచ్చి రోదనధ్వనిం జేయు హేమరుచిరాంగి యగు నబ్బాలికం గనుంగొని
కుతూహలాశ్చర్యభరితుండై. 159

గీ॥ దానిఁ గొనిపోయి వేగంబ ♦ దయ దలిర్ప, నిజవధూమణికై నిడి ♦ నెయ్యమునను
పుత్త్రికోత్సవ మొనరించెఁ ♦ బాలతతోడ, పుత్త్రికను భామ పోషించెఁ ♦ బాల్పెసంగ.

క॥ బాలామణి నానాఁటికి, లీలాగతి వృద్ధిఁబొందె ♦ లేఁదీవ వలెన్
బాలేందురేఖ చందము, లాలితలావణ్యసుగుణ ♦ లక్షణనిధియై. 161

మ॥ చెలులం గూడును, బంతులాడు, పదమం ♦ జీరధ్వనుల్ మ్రోయఁగా
జెలగుం బాటలు పాడు, ముద్దుగులుకున్ ♦ సింగారము ల్సేయు, బొ
మ్మలకున్ గుజ్జనగూళ్ళు వండు, లతలం ♦ బల్మారు పోషించు నా
కలకంఠీమణి తల్లిదండ్రు లలరం ♦ గా బాల్యలీలారతిన్. 162

వ॥ ఇట్లు బాలక్రీడల ద్వాదశవత్సరంబులు జరిగె. 163

ఉ॥ అంతఁ బుళిందమౌళితన ♦ య న్నయనద్వయనిర్జితాంబుజన్
జెంతకుఁ జేరఁబిల్చి కృపఁ ♦ జేసి మృదూక్తుల బుజ్జగింపుచున్
సంతస మొప్పఁ గొఱ్ఱమడి ♦ చక్కికిఁ గావలిబంచె, బంపినం
గాంత వయస్యతోడ నటు ♦ గ్రక్కునఁ బోయి విలాస మొప్పఁగన్. 164

శా॥ మంచం బెక్కి ఝణంఝణారవరణ ♦ న్మంజీరియై కంకణో
దంచన్నిక్వణము ల్సెలంగ విలస ♦ ద్ధమ్మిల్లముల్ వీడఁగాఁ
జంచల్లోచనచంద్రికల్ వెలయ నా ♦ చంద్రాస్య చాతుర్యముల్
మించం జారువిపంచికాధ్వనుల నెం ♦ తే దోలె నప్పక్షులన్. 165

క॥ మునులార! వినుఁడు చెప్పెద, ననుపమలవలీనగంబు ♦ నందు జనింపన్
వనితకు లవలీనామము, దనరెన్ వినుతింప మౌని ♦ దైవగణంబుల్. 166

క॥ నవవికచపద్మనయనను, లవలీకన్యాలలామ ♦ లావణ్యవతిన్
భువిఁ బరిణయింప శరవణ,భవుఁ డాస్కందాద్రినుండి ♦ పరమప్రేమన్. 167

క॥ పరిపూర్ణపురనగంబున, కరుదెంచెన్ జెలువెసంగ ♦ నాసమయమునన్
సురమౌని యథేచ్ఛాసం,చరుఁ డగుచు న్వచ్చె లవలి ♦ శైలంబునకున్. 168

వ॥ లావణ్యవతి యగు లవలిం గనుఁగొని గుహుపత్ని యని మనంబునఁ దలంచి
పరమభక్తి నద్దేవికి నమస్కరించి యప్పర్వతంబుననుండి పూర్ణాఖ్యనగరమహీ
ధరంబున కరుదెంచి యందు దేవదేవుండైన స్కందునిం గని కృతవందనుం
డగుచు బృందారకమునిపురందరుండు తారకాంతకునకు నత్యంతసంతోషంబుగా
లవలీకాంతవృత్తాంతంబునంతయుఁ దెలిపి యంతరిక్షపథంబునఁ గ్రమ్మఱి యథే
చ్ఛం జనియె; నంత, 169

—* కుమారస్వామి లవలీకన్యను వివాహమాడ యత్నించుట *—

క॥ సుకుమారమూర్తి గుహుఁ డా,సుకుమారతనూవిలాస♦సుదతీమణిని
వికచాబ్జముఖిని లవలీ, శుకవాణి వరింపఁ దలఁచి ♦ సురుచిరలీలన్. 170

సీ॥ బాలేందుసంకాశ♦ఫాలభాగంబుతో, కర్ణాంతనేత్రీయు♦గ్మంబుతోడ,
కంబురేఖను గేరు ♦ గళవిలాసంబుతో, చంద్రికాచారుహా♦సంబుతోడ,
శ్రవణకుండలిమణి♦చ్ఛవిసముత్కరముతో, సురుచిరకాంచనాం♦బరముతోడ,
ధృతబాణకార్ముక♦తతభుజలతలతో, నతులవిస్ఫురదలం♦కృతులతోడ,
మదనశతకోటిసౌందర్య♦మహిమతోడ,కొమరుప్రాయంపురాజ♦రూపమునుబూని,
లవలిగిరికిని జనుదెంచి ♦ లవలిఁ గాంచి, శరభవుఁడు పల్కె వరసుధా♦సరసఫణితి.

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు చంద్రముఖి ♦ యెవ్వనిపుత్త్రివి నామ మెద్ది ని
న్నివ్వని కొత్తపైరుకడ ♦ నీగతి కావలియుండఁ బంచువాఁ
డెవ్వఁడు తేనెలూర వచి♦యింపుము లజ్జఁ దొలంగి నీదు లే
నవ్వ ముఖాబ్జ మెత్తి లలి♦నా! ననుఁ జూడుము సుప్రసన్నతన్. 172

వ॥ నీవు విజనం బగు కాననంబున నుచితం బెఱుంగుదువు గాన, 173

క॥ మృగయాయాసము చేతను, మగువా! శ్రమపడితి నీదు♦మధురాధరబిం
బగతం బగు నమృతం బా,నఁగ నిమ్ము రహస్య మగు వ♦నస్థలి నిచటన్. 174

వ॥ అని యిట్లు కుహనారాజకుమారుం డగు కుమారుండు నర్మాలాపంబులు పలుకు
సమయంబున, 175

మ॥ ప్రమదం బొప్పఁగ వాద్యముల్ మొఱయ ద♦ర్పస్ఫూర్తిమై సారమే
యములున్ వెంబడి రా ధనుర్ధరులు కూ♦రాకారులౌ భిల్లులె
ల్ల మహాభీకరలీలఁ గొల్వ మృగఖే♦లన్ వ్యాధనాథుండు వ
చ్చె మదిం గూర్మి దలిర్ప ♦ నాత్మజను వీక్షింపంగ నచ్చోటికిన్. 176

ఉ॥ అత్తఱిఁ గార్తికేయుఁ డఖి♦లామరవంద్యుఁడు దానిఁ జూచి యు
ద్వృత్తరలీలఁ జింత శమి♦తాతపమై తగ నీడఁ జేయుచున్
గొప్తగ వేగివృక్షమయి ♦ గొబ్బున నిల్చె మహాద్భుతంబుగన్
నత్తరుశాఖలెల్ల నఖి♦లాగమజాలము లయ్యెఁ జయ్యనన్. 177

క॥ వచ్చిన యాశబరాగ్రణి, మచ్చిక దనరంగ తనకు♦మారీమణికిం
దెచ్చిన మధుఫలపిష్టము, లిచ్చి సుధాఫణితి ననున♦యించెన్ గూర్మిన్. 178

కం॥ వానిభటబలము చెంగట, మానుం గని చోద్య మంది ♦ మన మెన్నడు మున్
గానము గద యీతరు వని, దానిన్ ఖండింప మదిని♦దలఁచిన యంతన్. 179

వ॥ వారల వారించి యప్పుళిందవరుండు పుత్త్రినిం గనుంగొని యిట్లనియె. 180

క॥ ఈతరువర మిచ్చటి కే,రీతిం జనుదెంచె నమ్మ! ♦ ప్రీతిసెలంగన్
శీతలతఁ జేయు నే యిది, శీతాంశునిభాస్య! నీడ♦చే నీ కెపుడున్? 181

ఆ॥ అనుచు తండ్రిం జూచి • యాచంద్రముఖి పల్కె, నీమహీజ మున్నె • యచటఁ గనిచట
నేమిమాయయొకొ • యిక్కడఁ జూపట్టె, భానుకిరణపంక్తి • బారకుండ. 182

వ॥ అనిన తనయపలుకులు విని నిషాదవర్యుం డిట్లనియె. 183

మ॥ వనమధ్యంబున నిమ్మహీరుహము భ • వ్యప్రోన్నతిన్ మించి నీ
కనపాయంబుగ నీడఁ జేయుచు స • హాయంబై యభీష్టార్థముల్
దనరం జేయుట పల్లవాఖ్యతఁ దగన్ • తన్వంగి! చిత్తంబునం
దు నొకింతేని భయంబు దీనివలనం • దోపంగ నీ కేటికిన్? 184

వ॥ అనపాయం బగు నీడఁ జేయుచు, సహాయంబై యుండ నిమ్మని యిట్లు భిల్లవల్లభుండు వల్లీదేవియుల్లంబు రంజిల్లం బలికి యంత వనాంతరంబునకుం జనియె;
న ట్లతండు సపరివారంబుగాఁ జనిన యనంతరంబ, 185

ఉ॥ ఆనగజాత్మజాసుతుఁ డహం • కృతరూపము మాని తోడనే
మానవనాథరూపమయి • మంజువిలాస మెసంగ పూర్వమ
ట్లానలినాయతాక్షిఁ గని • యద్భుతచాటువచోధురీణతన్
మానిని గౌఁగిలిమ్మనుచు • మాటికిఁ బ్రార్థనఁ జేసె నర్మిలిన్. 186

వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన యిందీవరనయన నయవినయభరితాంతరంగయై వదనారవిందంబు వాంచి మరందంబులు చిందు నిట్లనియె. 187

మ॥ జగతీమండలి నేను హీనకులజన్ • సంప్రీతి నాతండ్రి పం
పఁగ నిచ్చోట ప్రియంగుసస్యచయమున్ • బాలింతుఁ బ్రఖ్యాతిమిం
చఁగ నీ వుత్తమరాజవంశజుఁడ వ • స్మత్తారతమ్యం బొకిం
త గణింపన్వలదే వచింప నిటులన్ • ధర్మంబె నీ కీమెఱన్? 188

క॥ బలగర్వోన్నతి మీఱఁగ, వెలయుదు రిచ్చట పుళింద • వీరులు నిను వా
రలు గాంచిరేని నోర్వరుఁ, బలువడి దండింతు రవల • బరువిడుము వడిన్. 189

వ॥ ఇవ్విధంబున నక్కలకంఠి కపటరాజకుమారుం డగు నక్కుమారునితోఁ బలుకు
చుండ నంతలోన, 190

క॥ నానామృగములఁ బొరిగొని, మానితవాద్యములు మొఱయ • మగుడి యచటికిన్
సేనాన్వితుఁడై వచ్చెను, భూనుతవిక్రముఁడు శబర • పుంగవుఁడు వడిన్. 191

వ॥ తదాగమనం బెఱింగి, 192

శా॥ కేలం దండముఁ బూని తొట్రిలఁగ నం • ఘ్రిద్వంద్వముల్ మైవళుల్
వ్రేలాడన్ పలితోత్తమాంగము సము • ద్వేలంబు కంపింపఁగా
వీలన్ వృద్ధమహీసురాకృతిని సొం • పుల్ మీఱఁగాఁ దాల్చి వ
ల్లీలావణ్యవతీమనోహరుఁడు ని • ల్చెన్ విస్మయం బొప్పఁగన్. 193

వ॥ ఇట్లు వృద్ధధరామరవేషంబున నావల్లీవల్లభుండు మెల్లమెల్లనం జనుదెంచి భిల్లవల్లభునకు విభూతి యాశీర్వదించి యిచ్చిన నతం డావృద్ధునిం గని బ్రాహ్మణా!

నీ వెందుఁ బోవలయు నపేక్షితం బెయ్యది యని యడిగిన, 194

—* కుమారుఁడు వృద్ధభూసురుఁడై లవలిని మోహగించుట *—

ఆ॥ అనియె వృద్ధవిప్రుఁ ♦ డా నిషాదనితోడ, వాంఛపుట్టి దెట్టి♦వస్తువందు
కూర్మిఁ దీర్థమునకుఁ ♦ గ్రుంకఁగ వచ్చితి, నిన్న గేంద్రమునకు ♦ సన్నుతగుణ! 195

క॥ అనవుఁడు విని శబరాగ్రణి, యనియెన్ ద్విజవర్య! క్రుంకు ♦ మఖిలజగత్పా
వన మగు నీతీర్థంబున, ననుదినము సహాయ మగుచు ♦ నస్మత్సుతకున్. 196

క॥ అని పలికి కూర్మితనయకు, మునువలెను ఫలాదు లొసఁగి ♦ మోదం బెసఁగన్
దనభటసముదాయముతోఁ, జనియెం బుళిందాధ్యుఁ డాత్మ♦సదనంబునకున్. 197

ఉ॥ అంతట వృద్ధభూమిసురుఁ ♦ డంగజతాపయుతాంతరంగుఁడై
కాంతను జూచి, యోవికచ♦కంజదళాక్షి! బహుక్షుధార్తతన్
శ్రాంతి జనింప నన్నిపుడు ♦ సత్కరుణామతి బ్రోవు మన్న న
త్యంతకృపామతిన్ మధుఫ♦లాదులు వల్లి యొసంగ వేడుకన్ 198

వ॥ తాను భుజియించి పానీయం బడిగిన, 199

ఆ॥ వనిత యనియె విప్ర♦వర్యునితోడ నీ, యద్రిస్తకంబు ♦ నవలఁ బోవ
వికచపద్మయుక్త ♦ మొకసరోవర మొప్పు, నందు మధురజలము ♦ లాని రమ్ము.

వ॥ అనిన వృద్ధుం డిట్లనియె. 201

ఆ॥ మార్గ మెఱుఁగ నేను, మధుకరనిభవేణి, ముసలివాఁడ నాకు ♦ మోదమెసఁగ
త్రోవఁ జూపు మిపుడు ♦ తోడను జనుదెంచి, తరుణి! నీకు చాల♦ధర్మమగును.

చ॥ అన విని కీరవాణి కరు♦ణార్ద్రమనస్కత వృద్ధవిప్రుఁ దో
డ్కొని చని చూపెఁ జెంగటను ♦ గోమలఫుల్లసరోరుహోల్లస
ద్ఘనమకరందబిందునవ♦గంధధురంధరతుందతుందిల
ధ్వనదళిపుంజమంజురవ♦ధామము నల్ల సరోలలామమున్. 203

క॥ జరఠద్విజుఁ డాకమలా, కరమున నాకంఠపూర్తి♦గా సలిలంబుల్
గర మర్థిఁ గ్రోలి క్రమ్మఱ, నరుదెంచి సరోజనేత్రి ♦ కనియెన్ బ్రేమన్. 204

మ॥ కమలాక్షీ! జలతృష్ణ దీఱె నిపు డిం♦క న్నీదు సంభోగరూ
పమహాతృష్ణ జనించె మాన్పఁగదవే ♦ బాగైన నీయోష్ఠబిం
బమరందంబులు గ్రోల నిమ్ము కరుణన్ ♦ బర్వేందుబింబాననా!
ప్రమదారత్నమ! నీపదాబ్జమునకుం ♦ బల్మారు నే మ్రొక్కెదన్. 205

గీ॥ మారుఁ డలరుతూపులు బలు♦మారు మీఁద
నేయఁ దొడఁగె నుపేక్షింప ♦ న్యాయమగునె?
కాంత! కౌఁగిటఁ జేర్పు మే♦కాంతమందుఁ
గొమ్మ! విడనాడ కిపుడు గై♦కొమ్ము నన్ను. 206

శా॥ ఏలే సిగ్గు కురంగలోచన ! పరా ♦ కేలే సరోజాననా !
యేలే నిర్దయబుద్ధి నాపయి చలం బేలే కటాక్షింపవే
యేలాతాలరసాలసాలవనిలో ♦ నెట్లోర్తు నీమన్మథ
జ్వాలాపాలికి సన్నగాలికిని కూజన్మత్తభృంగాళికిన్. 207

వ॥ అని యివ్విధంబున ననంగశరసంఘాతజర్ఝరితాంగుండై జరద్ధరామరుండు పలికిన విని యక్కలికి యిట్లనియె. 208

క॥ భూసురుఁడ వీవు వృద్ధువు, భాసురవిజ్ఞాననిధివి ♦ పలుమరు ప్రణుతుల్
జేసెద నని పల్కెదు నా,తో సరసములాడ నీకుఁ ♦ దోసము చనుమా. 209

క॥ అదిగాక యస్మదీయులు, కదపడి నినుఁ జూచిరేని ♦ భర్జింతురు నే
నిదె ముందరిత్రోవను బో,యెద నీవును వెనుక రమ్ము ♦ స్వేచ్ఛ జెలంగన్. 210

వ॥ అని యిట్లు పలికి యలరువిలుకానిములికి యగు నక్కలికి రాయంచనడ లడర ప్రియంగు కేదారంబు సేరె నని సూతుండు పలికిన శౌనకాదులు విని యవ్వలి వృత్తాంతం బడుగుటయు. 211

మ॥ మరుదారాధ్యపదాబ్జభక్తజనతా♦మందార! కారుణ్యసా
గర! కాల్యాణనిధానమూర్తి! భుజగ♦గ్రైవేయభూషోజ్జ్వలా!
మురభిత్పూజిత! దానశౌర్యవిలస♦న్మృత్వాగలక్ష్మీంద్ర భా
సురచిత్తాంబుజపద్మబాంధవ! భవా! ♦ స్ఫూర్జత్ప్రభావాన్వితా! 212

క॥ చంద్రావ్యాకుందశారద, చంద్రార్కమణిప్రకాశ ♦ చారుశుభాంగా!
చంద్రార్కవహ్నిలోచన!, చంద్రికళాభరణ! మోక్ష♦సంపత్కరుణా॥ 213

మాలిని॥ ద్రుహిణముఖదురాపా♦ స్తోకదివ్యస్వరూపా
బహుళిజనితకోపా♦పాస్త్రదైత్యావలేపా
తుహినఘృణికలాపా♦దూరితాశేషపాపా 214
మహితకుధరచాపా ♦ మానచిత్తప్రదీపా!

గద్య:
ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్చితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున దేవ
కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యఖండము

దేవకాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము

దేవాంబానందన
మోదప్రద భక్తలోక ♦ ముక్తినిధానా!
వేదాంతవేద్య కలుష
చ్ఛేద శశాంకామలాంగ ♦ శ్రీశివలింగా! 1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె. 2

శా॥ ఆలీలన్ లవలీలతాంగి జన నె♦య్యం బొప్పఁగా వెంటనే
యాలోకైకశరణ్యుఁ డీశతనయుం ♦ డంచద్గతిం బోయి ప్రో
న్మీలత్కామశరాగ్నికీలములకున్ ♦ మే నోర్చకే జ్యేష్ఠు నా
ర్తాళిత్రాణకృపాగరిష్ఠుని గజేం♦ద్రాస్యుం దలంచె న్మదిన్. 3

వ॥ ఇట్లు తలంచినమాత్రంబున, 4

సీ॥ మధుసౌరభభ్రమన్ ♦ మధుకరఝంకార, కమనీయగండభా♦గములతోడ
కులమహీధరకూట♦కుట్టాకపటుతర, ధవళాంశుదంతకుం♦తములతోడ
గగనకల్లోలినీ♦కమలనాళోచ్ఛేద, చటులప్రశస్తహ♦స్తంబుతోడ
భుజగలోకాధీశ♦భూరిస్ఫుటాభార, కరపాదవిన్యాస♦గరిమతోడ
ప్రళయకాలాంబుదనినాద♦భాసమాన, భీషణోదారఘీంకార♦ఘోష మొప్ప
మత్తవేదండరూపమై ♦ మహిమ నిలిచె, నెదుట గజముఖుఁ డద్భుతం♦బొదవ నపుడు.

మ॥ కరిరాజాననుఁ డవ్విధంబున మహా♦గంధద్విపాకారమై
యురువేగంబున రాగ పద్మముఖి యా♦యుద్దండవేదండవి
స్ఫురణం గాంచి భయంబునన్ గుహుఁ గృపాం♦భోరాశినిం జేరి సిం
ధురభీతిం దొలఁగింపు దేవ! యిదె సే♦తున్ తావకాజ్ఞంగడున్. 6

—* కుమారుఁడు నిజరూపమున లవలితో సుఖించుట *—

వ॥ అని శరణాగతయై దరిఁజేరినం గటాక్షించి యక్కాంత కభయప్రదాతయై వృద్ధ

భూసురుండైన యాషణ్ముఖుండు గణనాథునకు నమస్కరించి వేషినగ్గజవదనుండు
తద్రూపం బుపసంహరించి యంతర్ధానంబు నొందె; నంత నిజరూపంబుఁదాల్చి.

మ॥ తరుణీయుం బగు నవ్వనాంతరమునన్ ♦ రాజీవపత్రేక్షణన్
గొమరొప్ప న్మరిగొప్పు దువ్వి నగుచె♦క్కు ల్నొక్కి సీత్కారనా
దములం గుల్కఁగ పల్లవాధరమునం ♦ దంతక్షతల్ జేసి నె
య్యమున మీఱంగను గౌఁగిలించె గుహుఁ డా♦హ్లాదంబునం దేలుచున్. 8

వ॥ ఇట్లు షణ్ముఖుం డగు నద్దేవదేవునిం గని భయంపడి లేచి పరమామోదంబు
నం బ్రణమిల్లి యంజలిహస్త యగుచు నమ్మంజువాణి యిట్లనియె. 9

క॥ కందొవవిందుగ నీదృశ, సుందరరూపంబు మున్ను ♦ చూపక నీవి
ట్లందుకు వంచించితి నను, నిందుకళాధరకుమార! ♦ యిష్టార్థకరా! 10

వ॥ అనుమానింపకు; భవద్విలాసంబు గనుంగొన నాశ్చర్యకరంబైనయది యని
సుధారసంబులొలుకఁ బలికి లవలీదేవి శరవణోద్భవుని సంస్తుతించిన స్కందుండు
మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు నిట్లనియె. 11

గీ॥ తరుణి! వినుము విష్ణు♦తనయవు మును నీవు! నన్నుగూర్చి తప మొ♦నర్చ భక్తి
యేను మెచ్చి నీయ♦భీష్ట మీడేర్పంగఁ, గూర్మితోడ నిన్నుఁ♦గూడి తిపుడు. 12

క॥ రమణీ! ప్రియంగు కేదా, రమునకుఁ బొమ్మిపుడు నీవు ♦ రయమున నేనున్
గ్రమమున వచ్చెద ననవుడు, కమలానన యాలకించి ♦ కడురాగమునన్. 13

వ॥ ప్రియవల్లభునకు నమస్కరించి యతనికిము న్నా కేదారంబుఁ జేర నచట, 14

ఉ॥ కాంతను దద్వయస్య కని ♦ కంజవిలోచన! యెందు బోయితే?
యింత విలంబ మేల? మది♦రేక్షణ! సెప్పఁగదే యటన్న నా
యింతి వచించె నోసఖియ! ♦ యేను వినోదముగా తటాకమం
దెంతయుఁ గ్రుంకు వాంఛ జని♦యింపఁగఁ బోయితినమ్మ నావుఁడున్. 15

సీ॥ చక్కని లూనునీ♦చక్కరనెమ్మోవి, పరిశుద్ధి బాగయ్యెఁ ♦ బద్మగంధి
విందుచందమురుఁబోలు ♦ నీమోమునందున, స్వేదబిందువులొప్పెఁ ♦ జిగురుబోణి
వెన్నెల వెదజల్లు ♦ వెడదకన్నుంగవ, కెంపుసొంపు వహించు ♦ కీరవాణి
ఘననీలరుచు లొప్పు ♦ కప్పువెన్నరిగొప్పు, వదలవింతగ యయ్యె ♦ వారిజాక్షి

గీ॥ యెంతఁ బవలితివో బాల! ♦ యేకతంబ, యరిగి యక్కేళి కాసార♦వరమునకును,
అధికసాహసమును బూని ♦ తజ్జనయువ! యనుచు నర్మోక్తు లాడె వ♦యస్య యంత.

వ॥ ఇట్లాడిన చెలికత్తెపల్కులు విని వల్లీపల్లవాధరి నిజకృత్యంబు శంకించుచు నత్త
రుణి యిట్లనియె. 17

[illegible]మునిభావన! నాపై, నిందారోపణము సేయ ♦ నీతి యగునె? నీ
[illegible]యి! సకియా! నాయందము పొగటయ్యెనే న♦వాంబుజనయనా! 18

వ॥ ఇవ్విధంబున నన్యోన్యంబు నాసుందరులు వివాదించు నవసరంబున, 19

క॥ మృగయావ్యాజం బలరఁగ, జగదీశుఁడు షణ్ముఖుండు ♦ శరచాపధరుం
డగుచుఁ జనుదెంచి యట న,మ్మగువల గని యిట్టు లనియె ♦ మంజులఫణితిన్.

ఉ॥ బాలికలార! యిచ్చటికి ♦ భద్రిగజం బరుదెంచె మద్భుజా
శీలశరా సముక్తశర♦బృందవిరాజితసర్వగాత్రమై
చాల పరాభవంబునను, ♦ జాడ నెఱింగితిరేని మీర లి
వ్వేళ వచింపుఁ డన్న నలి♦వేణి వయస్య వచించె నెంతయున్. 21

క॥ నీసరిశూరునితోడను, భాసురముగఁ బల్క పొమ్మ్న ♦ భవదీయభుజో
ద్భాసితశౌర్యం బేటికి, మాసన్నిధియందు నుడువ ♦ మాటికి నీకున్. 22

వ॥ అని పల్కి సఖి తనమనంబున, 23

మ॥ ఇతఁ డెంతే యిభరాజమార్గణమిషం ♦ బెంపొంద నేతెంచి యీ
యతివం జూచుచు నున్నవాఁడు మదిమో♦హం బొప్ప యిక్కాంతయున్
గుతుకం బొప్పఁగఁ జూచుచున్న దితనిం ♦ గోర్కెం దగ న్వీరియం
దతిసందేహము దోఁచుచున్న దని రో♦షావేశము న్మీఱఁగన్. 24

వ॥ అంత యాసఖి నిజకేదారంబునకుం జనియె; మయూరధ్వజుండు దానివెంటం
జని మృదూక్తుల ని ట్లనియె. 25

క॥ వలవదు కోపము మదిలో, చెలువా! మీయిరువురకును ♦ జిత్తం బలరన్
వలయు నభీష్టము లొసఁగెద, నళినాక్షి కటాక్షదృష్టి ♦ ననుఁ జూడఁగదే! 26

వ॥ అనిన నద్దేవదేవునివచనంబులు విని వనజలోచన యి ట్లనియె. 27

క॥ లోలుఁడవోలె మృగాక్షిని, చాలా చూచెద వ దేల ♦ జనపాలక! యీ
బాలిక నిషాదకన్యక, నేలాగున దీని నిశ్చ♦యించెదు మదిలోన్? 28

క॥ బహుతపము సేసె వ్యాధుం, డహిశయనునిసత్కృపాక♦టాక్షము చేతన్
రహిమీఱఁ గనియె దీనిన్, మహిపుత్రికగాఁగ నృపకు♦మారకతిలకా! 29

వ॥ అనిన పార్వతీనందనుం డి ట్లనియె. 30

క॥ భిల్లకులోద్భవ యనుచున్, వల్లిం జులకంగ నాడ♦వచ్చునె మగువా?
ముల్లోకంబులకామినుఁ,లెల్లం జెలికాలిగోరి కె♦నయే? వినుమా. 31

ఉ॥ ఆనయనాంబుజాతయుగ ♦ మామధురాధరబింబవిభ్రమం
బానగుమోముచక్కదన ♦ మాకుచకుంభవిలాసవైభవం
బానడు మాకటీవిభవ ♦ మానడ యాజడ యామెయార మా
హా నుతియింపఁగాఁ దరమె ♦ యాచతురాస్యనకైన ధారుణిన్. 32

చ॥ పలికెడి దేమి యింక విను ♦ పంకజలోచన తాళఁజాలఁ బూ
విలుతుశరాళి కేను, నలి♦వేణిని శీఘ్రిమ యిల్లి గూర్చు మా

జలరుహగంధి, నిర్దయత ♦ జవ్వని నాకును గూర్పవేని సొం
పలరఁగఁ జూపు చిత్రపట♦మందునసైన లిఖించి యచ్చెలిన్. 33

వ॥ అనిన యతనిపలుకులు విని సఖీలలామంబు నీవంటి యభిమానశాలి కిది యుచితంబుగా దని యి ట్లనియె. 34

—* కుమారుఁడు రాకుమారరూపమున లవలిం గలియుట *—

చ॥ వదరఁగనేల నీ విటుల ♦ భామినిఁ దోడ్కొని తెత్తు సిప్పిం
బోదవఁగవేగ నీకడకు ♦ నుండుము వేడుకమీఱ నివ్వనిన్
సుదతిని నన్ను జూచినను ♦ శూరులు భిల్లులు బాధసేతు రీ
వదియు నెఱింగి సారసద♦శాక్షిని బ్రోవుము సావధానతన్. 35

వ॥ అని యిట్లు కర్ణరసాయనంబు లైన వచనంబులు బలికి నిమిషమాత్రంబున నాసఖీలలామంబు లవలీసవిధంబున కరిగి ప్రణమిల్లి యి ట్లనియె. 36

క॥ నీరూపురేఖఁ గనుఁగొని, యారాజవతంసతనయుఁ ♦ డారామమునన్
మారుని బారికిఁ జిక్కెను, గూరిమి విభు నతని నేలు♦కొమ్మా కొమ్మా! 37

వ॥ అని యిట్లు తదభిలాషంబుల విశేషించి యక్కామినికిం జెప్పి యాసుందరిం దోడ్కొని తెచ్చి యారామంబున నొక్కచో నిలిపి వయస్య పుష్పోపహారవ్యాజంబున నవ్వలకుం జనియె; నంత, 38

మ॥ చెలువు న్మీఱ గుహుండు వచ్చి లవలిం ♦ జెంతన్ విలోకించె, నా
జలజాతాక్షియు, దేవదేవుఁ గని ల♦జ్జానమ్రయై లేచి యం
జలిఁ గావింపుచు మ్రొక్కి మ్రోల నిలిచెన్ ♦ సౌందర్య మింపొంద చం
చలతన్ మాని ధరావతీర్ణ యగు నా♦సౌదామినీవల్లి నాన్. 39

మ॥ అపు డాయిందుకళావతంససుతుఁ డ♦య్యారామమం దొక్కచో
కృతు లేమావికురంగటన్ సమదభృంగ♦స్వానము న్గుల్కు నం
దపుఁబూజప్పరమందు సొంపుదనరన్ ♦ దన్వీమణిం గూడె నె
య్యపుఁ బల్కుం జెలిపీనుదోయిని మరం♦దాసారముల్ గుప్పచున్. 40

సీ॥ పసిడికుంభములతోఁ♦బ్రతిఘటించు నురోజ,యుగళిని నెలవంక♦లునిచియు నిచి
చక్కనినిద్దంపు ♦ చెక్కుటద్దంబులఁ, బ్రేమమీఱఁగ ముద్దు♦బెట్టిపెట్టి
తమి జిగుర్పఁగఁ జాల ♦ తలిరుడా లెసఁగు తి,య్యనిమోవి తేనియ♦లానియాని
సంపెంగ లేదీవ♦సొం పెసంగెడుమేను, చెలువందఁ గౌఁగిటఁ♦ జేర్చిచేర్చి
జడను నిండార క్రొవ్విరి♦సరులు జుట్టి, మట్టుమీరిన మోహంబు ♦ చిట్టకములఁ
గలిసి రతికేళిఁ దేలించె♦ కాంత నెలమి, కుసుమశరయ్యను సేనాని♦కొక్కొ లెసఁగ. 41

వ॥ ముదిత వయస్య యంత మది ♦ మోద మెసంగ వనాంతసీమ శా
రదవనసాంద్రకల్పతరు♦రాజిని సారెకు నిల్చినిల్చి పూఁ

కుమారస్వామి రాకుమార[illegible]
[illegible].

బొదలను దూఱిదూఱి తెలి♦పుష్పాళిఁ ద్రెన్ని యెక్కి యెక్కి సొం
పొదవఁగ వచ్చి నవ్వేలఁది♦యొడికుఁ బువ్వులు గొంచుఁ గ్రమ్మఱన్. 42

క॥ కొనితెచ్చినయావిరులన్, వనజేక్షణజడను ముడిచి ♦ వైఖరివీఁటన్
కనకాంగి నంతఁ దోడ్కొని, జననియెఁ గేదారమునకు ♦ సఖి వేగమునన్. 43

వ॥ ఇట్లు నక్కేదారంబుఁ జేరి వల్లీదేవి గుహునిపొందు డెందంబునఁ గోరుచు విరహాకుల యగుచు నుండెఁ; దదనంతరము ప్రియాంగులపంట యుడుగుటయు నంత భిల్లులు వల్లీదేవిని మందిరంబునకుం దోడ్కొనిపోయిరి; తత్సఖియు నిజగృహంబు సేరె. 44

మ॥ లవలీకాంత గుహుం దలంచి సుమ♦భల్లజ్వాలసంతప్తయై
యువతీసంగతిఁ గూడ దెంతయును, బా♦యు స్కందుకక్రీడ, మా
ను విహారాసనభోజనక్రియలయం♦దు న్వాంఛ, నొంతేని భ్రాం
తివచించున్ మృగపక్షిశైలతరుపం♦క్తిన్ జూచి యశ్రాంతమున్. 45

గీ॥ మఱియు నిట్టూర్పులు జనింప ♦ మహిని వ్రాలు
కన్నుఁగవ బాష్పము లొలుంచుఁ ♦ గమ్రభ్రమించు
నార్తిచేఁ గుందు కళవళం♦బందు సారె,
చింతనొందును మూర్ఛను ♦ జెందు మిగుల.

వ॥ ఇట్లు విరహాకుల యగు తనయం గని జననీప్రభృతిజనంబు లావేశం బని శంకించి తన్నివృత్తికొఱకు కులదైవతగణంబుల ధూపదీపనైవేద్యాద్యుపచారంబులం బూజించిరి. 47

క॥ ఆవేళ వల్లిజననికి, నావేశము వచ్చి గుహుని♦యందలి యనురా
గావిర్భావము కోమలి, కీవగఁ గావించె ననుచు ♦ నెంతయుఁ బలికెన్. 48

వ॥ ఇట్లు నిజవల్లభుని జేర్కొనిన విని యావల్లీదేవి మఱియు బహువిధంబుల విరహావిహ్వల యగుచు నుండె; నంత వల్లీవల్లభుండు పంట యుడిగిన యక్కేదారంబుచెంతకుం జనుదెంచి, 49

క॥ అం దెల్లెడలన్ వల్లీ, సుందరినిం గానలేక ♦ సుర్కుచు గుహుఁడున్
డెందమున చింత నొందుచు, కందర్పశరాఘుదళిత♦గాత్రుం డగుచున్. 50

సీ॥ తిలకంబ కానవే ♦ తిలకభాసురఫాలఁ, గాంచన కానవే ♦ కాంచనాంగి
నబ్జంబ కానవే ♦ యబ్జసన్నిభనేత్రిఁ, గుందంబ కానవే ♦ కుందరదనఁ
బున్నాగ కానవే ♦ పున్నాగనిభయానఁ, గనకంబ కానవే ♦ కనకనాసఁ
బాటలి కానవే ♦ పాటలిగంధిని, లికుచంబ కానవే ♦ లికుచకుచను
సిద్ధవరులార! లోకప్ర♦సిద్ధులార!, నగములార! విహంగప♦న్నగములార!
సరసనదులార! కేళికా♦సరసులార!, మెరుఁగుఁబోణిని గానరే ♦ మీర లిపుడు. 51

చ॥ తళుకుమెఱుంగుచెక్కులును ♦ ధాళధళుల్ దులకించు తమ్మిరే
కులసరిబోలు కన్నులును ♦ కుందనపుంబనటుల్ హసించు బల్
కులుకుచనుంగవం దనరు ♦ కోమలి మీఁదియెడ డాగియుండినన్
జెలువుగఁ జూచి రే మఱుఁగుఁ ♦ జేయక పూఁబోఁడలార! యిత్తఱిన్. 52

వ॥ ఇట్లనేకవిధంబుల సుకుమారుండు రమణిం గానక విరహంబునం బొగులు నాసమయంబున,
53

చ॥ కువలయపాలనక్రియకు ♦ గొబ్బున పట్టముఁ గట్ట యామినీ
ధవునకు సాంధ్యకింకరుఁడు ♦ తత్క్షణ మర్ఘ్యజలంబు దేర ముం
చు విపులహేమకుంభ మన ♦ సూర్యుఁడు గ్రుంకె పరాంబుధిన్ దదు
త్సవమునఁ గట్టు మౌక్తికవి♦తానమునా నుడుపంక్తి భాసిలన్. 54

క॥ పరగె నుదయాచలంబునఁ, బరిపూర్ణకళావిలాస♦భాసురుఁ డగుచున్
సరసిరుహవైరి ప్రాచీ,తరుణీమణిచేతి వజ్ర♦దర్పణ మనఁగన్. 55

మ॥ అపు డుర్వీస్థలి పండువెన్నెలలు ప్రో♦ద్యజ్జ్వాలలై మించ గాం
చి పురారిప్రియసూనుఁ డిట్లనియె రా♦జీవారి! పాంథావళిన్
విపులక్లేశము బొందఁజేయఁ దగునే? ♦ వేమారు నుద్వృత్తి మిం
చి పయిం రావల దెంతయు న్గటకటా! ♦ జీవారి వీ వెన్నఁగన్. 56

ఉ॥ నీరజవైరి! నీనడఁత ♦ నే నిఁక నే మని చెప్పఁ? దండ్రికిన్
సారెకు భంగమున్ సలుప ♦ సాగితి వెప్పుడు సత్సమూహమున్
వారక తేజమొందెనొ భ♦వన్మతి చంచలవృత్తి జొప్పడన్
శూరులఁ గొట్టి యెంతయును ♦ సోదరిమందిరము న్బ్రసిద్ధిఁగన్. 57

ఉ॥ దూరవియోగినుల్ మధువు ♦ దూర విశేషముఁ జెందఁ బూఁపొదల్
దూరుచు నేపుమీ రిపుడు♦దూరుచులన్ మయి దూసరంబుగా
నీరజకైరవవ్రజవ♦నీరజముల్ నెఱయంగ నించుచున్
మారుతిబంభరప్రియత♦మారుతసంగతి వీరి కెంతయున్. 58

క॥ మదనాదర మెద యేటికి, మదనాదరకరుఁడ వగుచు ♦ మార్గణతతులన్
గదనాస్థ నీకుఁ జెల్లం,గద నానాభువనములను ♦ ఘనశౌర్యనిధీ! 59

వ॥ ఇట్లు విరహాభరంబున నిందు మందపవమానుల నిందించి, కందర్పుని భుజాపరాక్రమంబు భంగించి, యగ్గిరిజానందనుండు సని మందగమనంబున లవలీసుందరీ మందిరంబు వెనుకకుం జేరి,
60

ఉ॥ ఇందునిభాస్య యిల్వెడలి ♦ యెప్పుడు వచ్చునొ, వచ్చి ప్రేమ నా
ముందర తేనియల్ గులుక ♦ ముగ్ధగ నెప్పుడు బల్కుఁ, బల్కి సొం
పొందఁగఁ గూడు నెప్పు డని ♦ యువ్విళులూరుచు బొంచియున్నచో
నం దరుదెంచె సుందరిప♦యస్య ప్రియంబు జనింప నెంతయున్. 61

సీ॥ పెన్నిధానంబుఁగాంచిన ♦ పేదవోలె
దానిఁగనుఁగొని గుహుఁడు మో♦దమునఁ జెలఁగి
యనియె నోకొమ్మ! నీసేర్పు♦దనర నిపుడు
వాంఛితంబును జేకూర్చ♦వలయు నాకు. 62

వ॥ అనిన యతనిముఖంబు గని సఖి యిట్లనియె. 63

చ॥ సురుచిరలీల నాలవలి♦సుందరి నీసముఖంబు సేర్తు నే
నెరవున నైన, నీవు విను ♦ విన్నప మొక్కటి, భిల్లవర్యులున్
బరగఁ జరింతు రెల్లెడల, ♦ భావజకేళికి నిందుఁ గూడ దో
పురుషవరేణ్య! దవ్వుఁగొని ♦ పోయి విలాసినిఁ బొందు మెంతయున్. 64

వ॥ అని యిట్లుపాయంబుఁ దెలిపి శీఘ్రంబ లవలీగృహంబున కరిగి కవాటంబుఁ దెఱచి జననీజనకాదులు నిద్రాసక్తులై యుండ మెల్లన వల్లీలతాంగినిం దోడ్కొని యాసఖి షణ్ముఖసన్నిధికిం దెచ్చి మెచ్చులుగుల్క నిట్లనియె. 65

శా॥ బోయల్ జూచిన బాధ సేతురుసుమీ ♦ పూఁబోఁడి నివ్వేళ నెం
తేయత్నంబునఁ గాచియుండవలె నా ♦ నీనెయ్యముం దియ్యమున్
మాయ జ్జెక్షణయందు నుంచవలెసు♦మ్మా యంచుఁ దత్పాణియం
దాయేణాక్షికరంబు లుంచె సఖి య♦త్యంతప్రియం బొప్పఁగన్. 66

వ॥ ఇట్లునిచి సకలోపచారంబులుఁ జేసి శరజన్మునకుం బ్రణమిల్లి వల్లిం గౌఁగిలించుకొని తదనుమతి వడసి వయస్య నిజగృహంబున కరిగె నంత. 67

క॥ వల్లీదేవియు గుహునకు, నుల్లము రంజిల్ల మ్రొక్కి ♦ యొప్పఁగఁబలికెన్
వల్లభ! నిశీథమున రా, జెల్లునె? నామీఁది కరుణ ♦ చేతను గాదే? 68

—* కుమారస్వామి లవలీదేవితోఁ గేళికారామంబుల సుఖించుట *—

వ॥ అనుప్రియురాలిపలుకులు విని మోమున చిఱునవ్వుఁ జెలంగఁ గ్రామపాలకులు గానకుండ నాసుందరిం దోడ్కొని చని, దూరంబున నొక్క కేళికారామంబుఁ జేరి యందు యమ్మందయానతోడ నిందుధరనందనుండు కందర్పకేళీవినోదంబుల నుండె; నంత, 69

ఆ॥ సకలభువనజయము ♦ సాధించి రహిఁ కెక్క, కాముఁ డిక్షుధనువు♦కడకుఁ జెక్క
గగనరమకు నొక్క ♦ ఘనకాంతి పెంపెక్క, వేగఁబోడమె చక్క ♦ వేగుఁజుక్క.

మ॥ రమణుం బాసి మహాపదం బొగులు నా♦రాజీవనీకాంతకుం
బ్రమదం బొప్పఁ బ్రభాకరాగమము శుం♦భల్లీల కొలజ్ఞసం
జ్ఞములున్ గాన త్రివాచకం బలరఁగా ♦ చాటించునట్లున్ ద్రిభం
గి మహిన్ గూసెను తామ్రచూడవితతుల్ ♦ గేహాగ్రభాగంబులన్. 71

మ॥ కమలాప్తుండు విపద్దశావశత వే♦గం బోవుచో యామినిన్
దమయం దెంతయు దాచియున్న వసుఘల్ ♦ దా గ్రమ్మఱం బొంద రా

గముఖంబుఁ గడువెల్లనైన యట్టులఁ • గన్పట్టె దీపంబులఁ
విమలచ్ఛాయపరస్వముల్ నిలుచునే • వేమాఱు గాంక్షించినన్? 72

సీ॥ దోషాకరస్ఫూర్తిఁ • దొడరు రాజును వేగ, పశ్చిమముఖముగాఁ • బారఁద్రోలి
యుప్రతిష్ఠను గాంచు • యలకైరవావళి, ముకుముకున్న మోములు • ముడువఁజేసి
జగదజ్ఞతాపాది•చటులతమోదైత్యు, నందెని గిరిగుహా•లందుఁ దఱిమి
దివిజాశనంబైన • ధవళాంశురుచులను, దివిజాళికెల్లను • దిగులుపరచి
చక్రముల నేలి యిందిరా•సదనములను, బ్రోచి దిశలను బోధంబుఁ•బొందఁజేసి
యవనిసురలను సత్క్రియ•లందుఁ జేర్చి, ధర్మపథ మొప్పఁబడ్డబాం•ధవ్యుఁ డొడిచె.

సీ॥ కశ్యపమునిగర్భ•కలశాబ్ధిరత్నంబు, నిగమభూరుహశిఖా•నియతి ఫలము
ప్రాక్పురంధ్రీమణీ•ఫాలకాశ్మీరంబు, మూర్తిత్రయవిలాస•ముకురతలము
గగనకాంతాహస్త•కాంచనవలయంబు, పద్మినీకామినీ•భాగ్యరేఖ
ఛాయావిలాసినీ•చారుమాంగళ్యంబు, ధ్వాంతమహాటవీ•దావవహ్ని
కాలపురుషుని పద్మరా•గంబు తాళి, సకలపుణ్యపరంపర•జన్మభూమి
కలువజవరాలితలనొప్పు•కర్మసాక్షి, యుదయనగమున నటుల న•భ్యుదయమగుట.

వ॥ అంత గృహాభ్యంతరంబున వనితామతల్లి యగు వల్లిజనని లేచి, పార్శ్వంబున తనూజం గానక భయంపడి తత్సఖిం జూచి లవలి యెందు సనియె నని యడిగిన నదియుఁ బ్రభాతంబుననుండి నే నెఱుఁగ ననియె; నంత శబరాలయంబున హాహాకారంబుల విని విషాదపుంగవుండు రోషభీషణుం డగుచు, మదీయతనూభవను జోరత్వంబునఁ గొంపోయి యొక్కండు జీవింపనేర్చునే యని శీఘ్రంబ ఘోరాకారు లగు నాత్మీయభటుల ననేకుల నఖిలమార్గంబుల నన్వేషింపం బంచి తానుం జనియె, నప్పుడు, 75

మ॥ చని భిల్లుల్ వెస ఘోరకాననసరి•చ్ఛైలప్రదేశంబులఁ
గనుఁగొంచుం గ్రమ మొప్పవచ్చి యొకచోఁ • గాదంబజంబూలస
త్పనసాశోకమధూకకాంచనసము•ద్యద్భూజవిభ్రాజితా
వనమందుం గని రావధూవరుల భా•స్వద్రూపలావణ్యులఁ. 76

ఉ॥ అత్తరి పూర్ణచంద్రసదృ•శానన వల్లి మనస్సరోరుహం
బుత్తల మొంద లేచి కరు•ణోదధి! దేవ! శరాసపాణులై
యుత్తముగాఁ బుళిందు లిదె • మ్రోలను వచ్చిరి ప్రోవు మంచు బల్
తత్తరపాటుతో విభుప•దంబుల వ్రాలినఁ జూచి నవ్వుచున్. 77

క॥ వల్లభుఁ డనె నే నుండఁగ, ఫుల్లసరోజాక్షి! యేల • పొందెదు భీతిన్
భిల్లులగర్వం బణఁచెద, నల్లంతం బలరఁగఁ జూచు•చుండుము వెనుకన్. 78

వ॥ అని యివ్విధంబున వల్లీదేవి కభయంబుఁ దెలిపి శివకుమారుండు పడంతిని వెనుక నిడికొనియె; నాసమయంబున, 79

శా॥ పుత్త్రీచోరుఁడు వీఁడె యంచు శబరుల్ ♦ భూరిధ్వనుల్ సేయుచున్
పత్త్రివ్రాతము నింప, వల్లి మదిఁ గం♦పం బొంది వే లేచి, యీ
శత్రుశ్రేణులఁ జక్కడంచి భుజభా♦స్వత్ప్రౌఢిఁ జూపట్ట నా
ర్తత్రాణైకధురీణ! బ్రోవఁగదవే ♦ తన్నుం గటాక్షించుచున్. 80

వ॥ అని యిట్లు లవలీదేవి వేఁడిన శంభుసూనుం డప్పు డాత్మచూడంబుఁ దలంచెఁ; దలఁచినంతన నదియు సశరయుంబున నరుదెంచి ప్రళయాంబుదనినదంబులం బోలె నతిభయదంబు లగు మహాధ్వనులు సేసె; తదాకర్ణనంబున నిర్గతప్రాణులై సకలశబరులు ధరణిం దొళ్ళిరి. 81

ఆ॥ ఇట్లు శబరవరుల ♦ నిలఁగూల్చి హరసూనుఁ, డాత్మహర్షమెసఁగ ♦ నరిగె నపుడు
జనకఖేదమునను♦సంతాప మడరంగ, వెలఁది చనియెఁ బ్రాణ♦విభుని వెంట. 82

వ॥ అప్పుడు మార్గంబున బ్రహ్మాత్మసంభవుం డగు నారదుం డరుదెంచి గుహునకుఁ బ్రణమిల్లి దేవా! నిఖిలశబరనరుల మగుడ సంజాతచైతన్యులం జేసి యీమంజువాణిని విధ్యుక్తంబుగాఁ బరిణయింపవలయు నని ప్రార్థించిన దద్వచనంబు లంగీకరించి సురసేనావల్లభుండు సురమునిఁ వీడ్కొని వల్లిసుందరిం గనుంగొని యి ట్లనియె. 83

క॥ ఓదేవి! విను భవజ్జనకాదులఁ బ్రదికింతు మగుడి ♦ యస్మదనుజ్ఞన్
ఖేదంబు మాను మనవుఁడు, మోదము జిగురొత్త చిత్త♦మున సతి యపుడున్.

వ॥ జనకాదులఁ గృపావీక్షణంబునం గనుంగొనిన వారలు నిద్రమేల్కొనిన తెఱంగున లేచి; రపుడు లీలామానుషవిగ్రహుం డగు గుహుండును ద్వాదశలోచనవిభాసమానంబును, మందారకుసుమమాలికాలంకృతమహోరస్కంబును, మహాగ్రీవంబును, ద్వాదశబాహుపరిశోభితంబును, షణ్ముఖాలంకృతంబును నగు నిజస్వరూపంబు సూపిన నప్పుళిందులు పరమానందంబుం బొంది భయభక్తులు దనర తత్పాదారవిందంబుల కెఱఁగి కృతాంజలులై సంస్తుతింపుచు ని ట్లనిరి.

—* భిల్లుఁడు లవలిని కుమారుని కిచ్చి వివాహము చేయుట *—

శా॥ దేవా! విన్నప మాలకింపుము ధరి♦త్రిన్ మాకులాచారమున్
బోవం జేసి బలాత్కృతిం దనర నం♦భోజాక్షి మాకన్నియన్
నీ విట్లుం గొనిపోవ యుక్త మగునే? ♦ నిందింపరే బాంధవుల్?
మావంశమ్మున నిట్టి లేనినడతల్ ♦ బ్రాపించె ముమ్మాటికిన్. 86

వ॥ అదిగావున నీవు విధానక్రమంబున నీకన్యను వివాహంబు గమ్మని నమస్కారపూర్వకంబుగాఁ బ్రార్థించిన జగత్ప్రభుం డగు శివకుమారుండు తద్వచనంబులకు వల్లె యని నారదసహితుండై వల్లీదేవితోడ శబరపురంబుఁ జేరె; నంత,

శా॥ అంచద్భక్తిఁ బుళిందనాథుఁ డపుడున్ ♦ వ్యాఘ్రాజినం బొప్ప న
క్రౌంచారాతికి నాసనం బిడి సప♦ర్యల్ సేసి నెంతేనియున్

గాంచెన్ సర్వజనంబు లప్పుడు నరా♦కారంబు సూపట్టఁగన్
గాంచె న్వల్లి విముక్తకంచుకభుజం♦గం బట్లు దివ్యాకృతిన్. 88

వ॥ అప్పు డవ్వల్లీదేవిని భిల్లపల్లవాధరులు పెండ్లికూతుం జేసిరి. 89

సీ॥ తాళగతు ల్గుల్క ♦ తలయంటె నొకకొమ్మ, కలికికి కంకణ♦క్వణములొప్ప
పసుపునిగ్గులు దేర ♦ పూసెంగ నొకజాణ, చెలువకు నలుగిడె ♦ చెలువమీఱ
బాగుగా పన్నీట ♦ పద్మలోచన యొకర్తు, మగువకు జలకం బ♦మర్చెఁ బ్రేమ
మృదుదుకూలంబుచే ♦ ముదితయొక్కతె వేగ, వెలఁదికి తడియొత్తె ♦ వేడ్కలర
కాంత యొకకోమలి మడుంగు♦గట్టనిచ్చె, కురులుజడవేసెనొకలేమ♦విరులుదురిమె
హారములు వేసె నొకతన్వి♦యతివ కెలమి, తిలకమునుదిద్దె నొకభామ♦జలజముఖికి.

క॥ కొమ్మగురుకులు దులకింపఁగ, సొమ్ములు మేనెల్ల నిండ ♦ సుదతి కలంకా
రమ్ములు జేసిరి వింతగ, కొమ్మలు హృదయాంబుజములఁ ♦ గుతుకం బలరన్.

క॥ మానవతీమణి యప్పుడు, మానుషమణి దివ్యరూప♦మహిమ జెలంగుచున్
పానన్ దిద్దిన నిక్కా, మానికపుబొమ్మకరణి ♦ మహిఁ జూపట్టెన్. 92

సీ॥ రంగుగా ముంగిళ్ల ♦ రంగవల్లుల దీర్చి, రంగ నాజనములు ♦ హర్ష మెసఁగ
మెచ్చులు గులుకంగ ♦ పచ్చతోరణములు, గట్టిరి వాకిళ్ళ ♦ గరిమ మెఱయ
చప్పరంబుల వింత ♦ చొప్పడ మేల్కట్లు, సవరించి రెంతయు ♦ సంభ్రమమున
కదళికాస్తంభముల్ ♦ ఘనలీల నాటిరి, విశదము జేసిరి ♦ వీధు లెల్ల
పరగఁగూర్చిరి పెండ్లిసం♦బారములను, తూర్య వాద్యంబులును మ్రోసె♦దోరముగను
బంధుజనములు వచ్చిరి ♦ భవ్యలీల, పద్మగంధులు పాటలు ♦ బాడి రెలమి. 93

తే॥గీ॥ వేడుకలరంగ కల్యాణ♦వేదియందు, భిల్లవర్యుండు త్రిభువన♦వల్లభునకు
తపకులం బెల్ల ధన్యత ♦ దనర సుతను, ధారఁబోసెను శాస్త్రవి♦ధాన మొప్ప. 94

క॥ నారదముని యపు డగ్నిను, దారత లాజలును వేల్చె ♦ ధరణీసురలున్
భూరితరాశీర్వాదము, లారూఢిగఁ జేసి రమిత♦హర్షం బెసఁగన్. 95

వ॥ ఇవ్విధంబున మహోత్సవంబుఁ జెలంగ సకలకల్యాణగుణాకరుం డగు దివిజసేనా
వల్లభునకు భిల్లపుంగవుండు వల్లీదేవికి విధ్యుక్తంబుగా వివాహంబు సేసి యంత, 96

మ॥ ఫలబృందంబులు పానకంబులు నపూ♦పంబుల్ దగన్ బాయసం
బులు శ్రీరాజ్యదధిప్రవాహములు సొం♦పు న్మించు శాల్యోదనం
బులు శాకంబులు సూపముల్ మదికి మో♦దమ్ముల్ గుల్కగా బాంధవా
వళితో విందు లొనర్చె నల్లునకు భా♦వ్యత్ప్రీతి భిల్లుం డొగిన్. 97

వ॥ మఱియుఁ గర్పూరతాంబూలగంధమాల్యాది దివ్యాభరణంబు లొసంగెఁ బర
మాదరంబున. 98

శా॥ ఆ సమయంబునన్ హరియు ♦ నబ్జజుఁడాదిగ వేల్పులందఱున్
భాసురలీలఁ గొల్వ దివి ♦ పార్వతితోడను జంద్రశేఖరుం

డాసుకుమారమూర్తులగు♦నట్టి వధూవరులన్ మనోంబు జో
ల్లాసమెసంగఁ జూచె శుభ♦లక్షణముల్ గనువిందుఁజేయఁగన్. 99

క॥ దంపతులు లేచి యాదిమ, దంపతులకు మ్రొక్కి-రపు డు♦దంచితభక్తిన్
సొంపుగ సుమవర్షంబు ని,లింపులు గురిసిరి ప్రమోద♦లీల లెసంగన్. 100

క॥ హరిపద్మాసనముఖు లగు, సురలుం బ్రణమిల్లి రోలి ♦ శుభవేషములం
బరగెడి లవలీగుహులకుఁ, బరమదయాళుల కభీష్ట♦ఫలదాతలకున్. 101

వ॥ అంత మహాదేవుండు దేవగణంబుతోడ నంతర్హితుండయ్యె; నిషాదవర్యుండు వసంతోత్సవంబుఁజేసె; త్రిభువనచింతామణి యగు లవలీకాంతునకుఁ బ్రణామపూర్వకంబుగా మనోహరవస్తుజాలంబులు నరణంబు లొసంగి తనూజకుం దివ్యాంబరాభరణపేటికలను, గంధకస్తూరికాపరిమళద్రవ్యంబులను, దాసదాసీజనంబులను నిచ్చి, ప్రియం బలర నవ్వధూవరుల ననిచె; నాసమయంబున. 102

—* భిల్లుఁడు లవలిని కుమారునివెంట యత్తవారింటి కంపుట *—

సీ॥ గట్టురాకూతురు♦ కంజాక్షి! నీయత్త, చిత్తమెట్టు గఱంగఁ♦జేసె దమ్మ
యంగిట విష మున్న ♦ దతివ! నీమామకు, ప్రియమొప్ప నెట్లు వ♦ర్తించె దమ్మ
మారుమోమును బెట్టు ♦ మానిని! నీబావ, మెచ్చంగ నేరీతి ♦ మెలఁగె దమ్మ
కలహంబునకు వచ్చు ♦ కాంత! నీసవతియు, దానికి నెబ్బంగి ♦ తాళె దమ్మ
పుట్టినింటికి నీవును ♦ మెట్టినింటి, కెటుల కీర్తిని దెచ్చెదో ♦ యింతి! యనుచు
బుద్ధిఁదెల్పెను మధురోక్తి ♦ బుజ్జగించి, తనయ కెంతయు వనితామ♦తల్లి తల్లి.

వ॥ అంత వల్లీమనోవల్లభుండు నత్తమామ లగు నిషాదదంపతులయనుజ్ఞ వడసి యచటి బంధుజనంబుల కందఱికిం జెప్పి వారల వీడ్కొని క్రమ్మఱ దేవీసహితుండై శబరాంగనలు గొలువ శోభనం బగు పరిపూర్ణపురస్థనగంబుం జేరి యందు నానారత్నవిచిత్రితంబును, విశ్వకర్మనిర్మితంబును నగు దివ్యసింహాసనం బధిరోహించి కాంతతోడ వినోదగోష్ఠి నుండె; నప్పుడు, 104

గీ॥ వల్లి గుహునకుఁ బ్రణమిల్లి♦పలికె నున్న, తముగఁగనుపట్టు నిప్పర్వ♦తంబు నామ
మెద్ది మహిమ యెట్టిది నాకు♦నెఱుఁగఁ దెల్పు, మనుడు సేనానియిట్లనె♦నతివతోడ.

వ॥ దేవీ యిమ్మహీధరేంద్రమ్ము లక్ష్మీనివాసం బగుటను బరిపూర్ణాఖ్యం జెలంగుచుండు; నాతో సమరంబునకుం దొడంగి సకలశత్రుపుళిందులు హతులగుటం జేసి యుద్ధాద్రి యనం బేరువడసె; మఱియు నిది కాంచీపురసమీపంబగుటం జేసి యత్యుత్తమంబై తనరు; కాంచీసమీపంబులైన పుణ్యస్థలంబులలోన పర్వతంబులలోన కైలాసపర్వతంబునుం బోలె నిప్పర్వతంబు బ్రకాశిల్లుచుండు; వీణావేణుమృదంగాదివాద్యంబులు మొఱయ నిం దేను నిరంతరంబు విహరింపుచుండు. 106

మ॥ అమలాంభఃపరిపూరితంబయిన కల్హారాఖ్య కాసార మిం
దమరేంద్రుండు సృజించి పూర్వము త్రిసంధ్యంబుల్ ననుం బూజసే
సి మనోభీష్టము బొందె నీసరసిలోఁ జెంగల్వలున్ మూఁడుకా
లములందుల్ వికసించుఁ బ్రత్యహము గుల్కం దివ్యసౌరభ్యముల్. 107

క॥ ధారుణి నీగిరిఁ జూచిన, వారలకు నఘంబు లెల్లఁ బాయును నీ కా
సారజలస్నాతులకును మ, దారాధనపరుల కిత్తు నస్మత్పదముల్. 108

క॥ విజితేంద్రియుఁడై యెవ్వఁడు, భజియించెడు నన్ను నిచటఁ బంచదినంబుల్
నిజముగ నాతఁ డభీష్ట, వ్రజములు భువిఁ బొందు ముక్తి వడయును బిదపన్.

క॥ గిరివర మిది కనుఁగొని యే, వరు లేనియు భక్తి దనర నతిఁ జేయుదు త
ద్గురుభవసంచితపుణ్యో, త్కరములు దురితైకఫలవిధాయకము లగున్.

గీ॥ ఎట్టిపాపాత్ము లేనియు నీనగంబుఁ, జూచి మ్రొక్కిన పాతకస్తోమ ముడుఁగు
వారు బ్రహ్మాదివిబుధులు వాంఛ సేయు, తత్పదంబును గాంతురు తథ్యముగను.

గీ॥ ఇచటఁ జేసిన పుణ్య మొక్కింతయైన, నది యనంతఫలప్రద మగుచుఁ దనరు
నఘము లెట్టిఘోరములైన నవియు నెల్ల, నణఁచివైచును నీయద్రి యబ్జనయన!

వ॥ అని యిట్లు పలికిన విని వల్లీదేవి మందస్మితవదనారవింద యగుచు నానందాం
బుధిం దేలె; శివకుమారుండు నందు శివలింగప్రతిష్ఠంజేసి శివుని బూజించి శివ
ప్రసాదంబు శీఘ్రంబ వడసె; నట్టి మహానగంబున నానగజాతనూజుండు కతి
పయకాలంబు నివసించి తదనంతరంబ కాంతాసహితంబుగా దివ్యవిమానా
రూఢుండై యతిసుందరం బగు స్కందాచలంబుఁ గ్రమ్మఱం జేరి యందు విమా
నంబు డిగ్గి యంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించె; నప్పుడు, 113

ఆ॥ దేవసేన దేవదేవు నెదుర్కొని, పాణియుగము మోడ్చి ప్రణుతిఁ జేయ
సురచమూవిభుండు సుదతిని వీక్షించి, కరుణఁ జేసి చాలఁ గారవించె. 114

వ॥ అప్పుడు లవలియుం గుతూహలభరిత యగుచు, దేవసేనపదంబుల కెఱగిన
నయ్యింద్రతనయ లవలీదేవిం బరమాదరంబునఁ గౌఁగిటం జేర్చి మత్సహోదర్యాంబు
వచ్చితి వని స్మితపూర్వకంబుగా మృదుమధురభాషణంబుల గారవించె. 115

మ॥ గిరిజానందనుఁ డంత భూరిమహిమం గేళీవినోదంబుగా
సిరులన్ గుల్కు విలాసినీయుగముతో సింహాసనాసీనుఁ డ
య్యొకరహిన్ స్మితుఁ గనప్పు డాత్మవిభునిన్ వీక్షించి యద్దేవసే
న రసోదారచమత్కృతిం బలికె నానందం బమందంబుగన్. 116

—* కుమారస్వామి లవలీదేవసేనలు విష్ణుపుత్రికలగుట తెల్పుట *—

కలలనాలలామ వసియించెడు నెచ్చోటికి నాథు మెద్దికి యీ
బాలకు తండ్రి యెవ్వఁ డగు? పద్మదళాక్షి వరించులావు నే

క్రీల్? వచింపు కర్ణయుగ ♦ మకరందముగాగ నాప్రంకున్
బాలశశాంకఫాలఁ గని ♦ పల్కె షడాస్యుఁడు పేర్కొనాఱఁగన్. 117

క॥ మీరిరువు రుపేంద్రునకుం, గారాబుతనూజ లన్నఁ ♦ గాఁ బూర్వమునన్
సారమతి నను వరింపఁగ, ధారుణి సలిపితిరి ఘోర ♦ తపమున్ నిష్ఠన్. 118

వ॥ అమ్మహాతపంబునకు మెచ్చి మీయభీష్టంబులు ఘటింప నమృతవల్లియైన నిన్ను నింద్రునందు జనింప నియోగించిన నీ వతనికి పుత్త్రివై మత్పాణిగ్రహణంబు చేసితి; సౌందర్యవల్లి యగు నిదియును నగ్నియందు శరీరంబు విడిచి కాంచిపుర సమీపంబున రమ్యం బగు లవల్యాఖ్యనగంబున జనించి నన్ను వరియించె; నది యె ట్లనిన, 119

క॥ ధరకణ్వశాపవశమున, హరి యాపర్వతవనిన్ శి ♦ వాభిదమునియై
పరమతపంబును సలుపఁగ, హరిణీరూపమున ♦ లక్ష్మి యటు జనుదెంచెన్. 120

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచిన యమ్మృగిని మునీంద్రుండు మదనాతురుండై చూడ నప్పు డదియుఁ దద్విలోకనమాత్రంబున గర్భంబు ధరించి లవలీకుంజమధ్యంబున నిక్కాంతను గని చనియె; నది గావున నీ సుందరికి లవలీసమాఖ్య జగత్ప్రసిద్ధంబయ్యె.

ఆ॥ కణ్వశాపమునను ♦ గరుడధ్వజుం డల, శబరకులమునందు ♦ జననమొందె
వ్యాధవర్యుఁ డాతఁ ♦ డాలవలిని గాంచి, కూర్మిమీఱ నెత్తి ♦ కొనుచుఁబోయి. 122

వ॥ అనపత్యయగు నిజాంగనకొసంగ నదియు వాత్సల్యంబునం బెంచె; యక్కోమలిని దీని విధ్యుక్తంబుగా భిల్లుండు నాకు వివాహంబు జేసిన నిక్కాంతతోడ పరిపూర్ణపు రస్థనగంబునం గొన్నిదినంబులు సుఖగోష్ఠిఁ గ్రీడింపుచుండి మగుడి భవత్సవిధంబు సేరితి ననిన విని దేవసేన ప్రహృష్టాంతరంగ యయ్యె; నంత లవలి దేవసేనం గని భవదనుజను నన్ను రక్షింపు మని చరణంబుల కెఱగిన, 123

క॥ ఆదేవసేన లవలిన్, మోదంబునఁ గౌఁగిలించి ♦ ముద్దియ నాకున్
నీదగు స్నేహమ్మునఁ బతి,యాదరణం బినుమడించె ♦ నైతిఁ గృతార్థన్. 124

వ॥ అని పలికి యివ్విధంబున, 125

గీ॥ మగువ లాయిరువు రన్యోన్య ♦ మైత్రి సెలఁగ, హరతనూభవుసత్కృప ♦ కర్హ లగుచు
విభునియిరుపార్శ్వములయందు ♦ వెలసి రపుడు, పూవువిల్తునిజిత్రిపు ♦ బొమ్మలనఁగ.

వ॥ మఱియు సవిధంబున మయూరతామ్రచూడంబులు మనోవేగం బగు రథంబును నిజశక్తివిమానంబులును వెలయ సకలపీఠంబులును సేనాధిపులును భూతగణంబులును నిఖిలోపచారంబులఁ గొలువ, గుహుం డవ్విధంబున పత్నీద్వయంబుతోడ సింహాసనంబు నధివసించె. 127

క॥ మీ రడిగిన గుహుచరితం, బారూఢి వచింపఁబడియె ♦ నఖిలము మీకున్
సారమతి మఱియు నడుగుడు, వారక నేమైన నడుగ ♦ వాంఛిత మున్నన్. 128

వ॥ అనుడు, మును లిట్లనిరి. 129

క॥ పరమాత్మ్కుఁడైన షణ్ముఖు, పరిణయమును జూడవచ్చు ♦ బాంధవతతిలో
గరిమ ముచికుందధరణి,వరుఁ డెవ్వం డతని దెల్పు ♦ వసుమతి సూతా! 130

వ॥ అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 131

చ॥ వినుఁ డొగి సావధానమున ♦ విప్రకులోత్తములార! చెప్పెదన్
మును రజతాద్రిశృంగమున ♦ మోదముతో గిరిజామహేశ్వరుల్
ఘన మగు కేళికావనము ♦ గాంచి విలాస మెసంగ పల్లవిం
చిన యొకబిల్వభూరుహము♦చెంగట సొంపుదలిర్ప నున్నచోన్. 132

వ॥ ఆసమయంబున శ్యామవక్త్రుం బగు నొక్కవానరంబు వృక్షం బధిరోహించి ఫలపత్రంబులు డులిచి, పరమభక్తి నగ్గిరిజామహేశ్వరులపై రాల్చినఁ బార్వతి శాఖామృగంబును గని కోపంబునఁ దచ్చేష్టలు మహాదేవునకు విన్నవించిన,

క॥ హరుఁడు కనుంగొని దేవిం, బరమం బగు భక్తిసేయు ♦ మన కిది దీనిన్
బరిపాలింపఁగఁ దగు నని, కరుణానిధి కపినిఁ బిలిచెఁ ♦ గౌతుక మొసఁగన్. 134

వ॥ ఇట్లు పిలిచిన కపిశ్రేష్ఠుం బరువెంచి మహేశ్వరుని చరణకమలంబుల కెఱఁగినఁ బార్వతీనాథుండు దానిం గటాక్షించి యిట్లనియె. 135

చ॥ ప్రియ మొనరించి తీ విపుడు ♦ బిల్వదళార్చనచేత నాకు ని
శ్చయముగ నిందువల్ల మహి ♦ సర్వనృపాలకిరీటరత్నసం
చయఘృణిరాజితాంఘ్రి వయి ♦ సన్నుతి కెక్కఁగ సార్వభౌమతన్
నయముగఁ గాంచు మెల్లభువ♦నంబుల కీర్తిసెలంగ నెంతయున్. 136

వ॥ మఱియు దేహాంతంబున కైలాసంబు నొంది మహాదుర్లభం బగు గాణాపత్యంబు గాంచి పరమామోదంబున నుండు మని పలికిన విని శాఖామృగం బీశ్వరుం బ్రార్థించె నివ్విధంబున, 137

క॥ జననంబు గలిగెనేనియు, తన కజ్ఞానము జనించు ♦ ధర నది లేకుం
డను నీదృశవదనముతోఁ, గనఁబడు నాకార మిమ్ము ♦ కరుణానిధివై. 138

వ॥ అని యిట్లు ప్రార్థించిన శీఘ్రంబుగా వలీముఖంబు మహాదేవు ప్రసాదంబు వడసి హరిశ్చంద్రాన్వయంబున ముచికుందుఁడై జనించె; నారాజన్యవర్యుండు గుహు కల్యాణంబుఁ గనుంగొని, గుహుచరణారవిందంబుల భక్తి బొడమి, సర్వలోకంబులఁ బ్రసిద్ధుం డగుచు, తపోధనుం డగు వసిష్ఠువలన దివ్యంబులైన గుహువ్రతంబులు విని క్రమంబున నన్నియు నాచరించె భూవలయంబున, 139

క॥ అనవుడు మౌనులు సూతున కనిరి, గుహువ్రతము లెవ్వి ♦ యవి యెవ్వరిచే
త ననుష్ఠితంబు లుర్వర, వినుపింపఁగదయ్య మాకు ♦ విశదముగాగన్. 140

వ॥ అనిన సూతుం డిట్లనియె. 141

—* కుమారవ్రతముల సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ జెప్పుట *—

చ॥ క్షితి మును ధర్మశీలుఁడు భగీరథనాముఁడు రాజవర్యుఁ డ
ప్రతిమబలుండు ఘోరుఁ డను ♦ రాక్షసుచే సమరంబులోఁ బరా
జితుఁడయి దేశమున్ విడిచి ♦ చేర కుటుంబముతో వనస్థలిన్
దితిజుఁ డతండు గైకొనియె ♦ తేజ మెసంగఁగ వానిరాజ్యమున్. 142

వ॥ అంత భగీరథుండు వనగతుం డగుచు మునివర్యుం డగు భృగువువలన దివ్యంబు లగు స్కందవ్రతంబులు పరమభక్తి విని భృగువారంబున విధానోక్తంబుగా సంకల్పించి సంవత్సరత్రయంబు తద్వ్రతం బాచరించెఁ; దదనంతరంబ కాలవశంబున ఘోరరాక్షసుండు గుహశక్తిచే నిహతుఁ డగుటయు, 143

గీ॥ అల భగీరథుఁ డత్యంత♦హర్షమునను, పూర్వమట్లను రాజ్యంబు ♦ బొందె గాన
గుహున కిష్టతమం బగు ♦ కువలయమున, రమ్యతరమైన శుక్రవా♦రవ్రతంబు.

వ॥ మఱియు నారదుండు కృత్తికయందు నేతద్వ్రతం బాచరించి ఋషిశ్రేష్ఠుం డయ్యె; భూసురుం డొకం డేతద్వ్రతంబున సత్రంబు సలిపి మను వగుచు రాజ్యభారంబు దాల్చె; వేఱొకవిప్రుం డీవ్రతంబుఁ జేసి త్రిశంకుం డను రాజై పృథ్విం బాలించె; వెండియు ద్విజులిరువురు యథాశాస్త్రంబుగా కృత్తికయందు వ్రతోత్తమం బిది గావించి రాజ్యసుఖం బనుభవించి గుహుప్రసాదంబున దేహాంతంబున ముక్తిం బడసిరి. 145

క॥ మునులార! వినుడు మఱియును, జనులున్ సలుపంగవలయు ♦ షష్ఠీవ్రతమున్
మును నిదియుఁ జేసి దివిజులు, మునులును సకలేప్సితార్థ♦ములు గాంచి రిలన్.

వ॥ ఇవ్విధంబున గుహువ్రతమాహాత్మ్యంబు వినుపించిన విని రాజవర్యుం డగు ముచికుందుండు స్కందచరణారవిందంబులయందు మనంబు నిలిపి తదేకనిష్ఠ నుండె. 147

క॥ అంత గుహుం డురుకరుణా,స్వాంతత ప్రత్యక్ష మగుచు ♦ వర మడుగు మహీ
కాంత! యొసంగెద ననవుఁడు, సంతుష్టమనస్కుఁ డగుచు ♦ జనపతి యపుడున్.

వ॥ పరమదయాళుం డగు నగ్గుహునకు సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి వివిధ స్తోత్రంబుల నిట్లని ప్రార్థించె. 149

మ॥ నవసంఖ్యాధికలక్షవీరవరులన్ ♦ నా భ్రాతృవర్గంబు దా
భువి జన్మింప వరం బొసంగవలయున్ ♦ భూరిప్రసాదంబునన్
వివిధారివ్రజదర్పహారి నగుదున్ ♦ విఖ్యాతిగా వారిచే
భువనంబందును, దేవదేవ! కరుణాం♦భోధీ! సుపర్వాగ్రణీ! 150

వ॥ అనిన విని కరుణాంభోనిధియైన కార్తికేయుం డట్లన యంగీకరించి వీరబాహుప్రముఖవీరులం గని యిట్లనియె. 151

ఆ॥ మామకాజ్ఞఁ బూని ♦ మహిమీరఁద సితనికి, ననుజు మ్రొ క్కనించు ♦ నను గుహుని
వచన మాలకించి ♦ వారలు భయకంపితాంగు లగుచు ♦ పలికి రతనితోడ. 152
చ॥ దనుజముదాళహరుఁబలము ♦ ధారుణి మేనుం మహాపరాక్రమం
బున జరియించెదు పృథ్వి యను ♦ భూరిభుజాబలమొల్ల మానుమా
మనుజశరీర మొల్లె ముఁకి మానవనాథుని భార్యతృప్తవైు
మను టది మొల్ల? నీవ మది ♦ మాకు దరంబె వహింప నీవశా? 153
వ॥ అనిన నవ్వచనంబులు విని గుహుండు కోపోద్దీపితచిత్తుండై వారలకిట్లనియె.
క॥ పాయనిగర్వోన్నతిచే, నాయాజ్ఞ నతిక్రమించి ♦ ననువం దగునే?
యీయపరాధమ్మున మీ, రాయువనీసరికి ద్రవ ♦ ననుజులు గంటి. 155
వ॥ మగుడి కొంతకాలంబునకుం దపోమహిమంబున విగతపాపులై నా సన్నిధంబు
సేరుదు రని పలికి తద్వచనమాత్రంబున వారలు మనుజాకారంబులొంది దేవా,
మదపరాధంబు క్షమింపు మని పాదంబుల కెఱఁగి యాతనియనుజ్ఞ నింద్రునకు
మహేంద్రుడునుం బోలె నమ్మహీపతి కనుజులై దివ్యధంబున గుహుండు ముచి
కుందు ననుగ్రహించి యంతర్ధానుం డయ్యె; నంత, 156
క॥ అనుజన్ముల కావరపతి, తన సైన్యముఁ బంచిపెట్టి ♦ తగ వేర్వేర
ఘనమతి రాజ్యం బేలను, మనమున గుహుఁ దలచుకొనుచు ♦ మహిమదలిర్పన్.
వ॥ అంత నమ్ముచికుందుండు స్వర్గలోకము లగు రాక్షసయోధుల సమరంబునం
జయించి యింద్రునకు మిత్రుండయ్యె. 157
క॥ అనుజులకు నెల్ల నచ్చర, లనభోగుల కొంగ్లిచేసి ♦ నరవరుఁ డంతన్
ఘనబలుఁడు వీరబాహుఁడు, ప్రణయంబునఁ బుష్పగంధ ♦ పరిణయమగు మన్.
వ॥ దానియందు కనక గానకసంజ్ఞల నిద్దఱపుత్త్రులను చిత్రవల్లియను నొకపుత్త్రిం
గనియె; తక్కినవీరులును తమతమభార్యలందు సంతానంబు వడిరి. 160
గీ॥ చిత్రరుప్రభామ్నమైనవి ♦ చెలువెసంగు, చిత్రవల్లివివాహంబుఁ ♦ జేసి వేడ్క
వీరబాహుఁడు ముచికుంద♦విభున కెలమి, నగ్రజత్వంబు కల్పిత ♦ మంచు నెంచి.
వ॥ అంత నొక్క నాఁడు, 162
క॥ ఆల దండధరుని కోమలి, చెలు వలరెడి చిత్రవల్లి♦చేటికంబున్
బిలిపించి తడకుఁగోరిన, చెలువ యభీష్టంబుఁ దీర్ప ♦ శీఘ్రం బపుడున్. 163
వ॥ యముండు భటుల నదిడిన వారలు జనుదెంచి యక్కారంబును బలాత్కారం
బునం గొనిపోయి యమునకిచ్చి కొనంగిన యవ్వృత్తాంతంబు వీరులు విని కోప
వివ్హలు లగుచు యముని తోడ సమరంబు సేసి మగుడి యాతనికంబునం దెచ్చి
చిత్రవల్లి కిచ్చిన నదియు దాని సంతోషమునకు యయ్యె. 164
అన్యకామిని క్రీడముస, దా సంతర్పణ జేసి యఁగుచుఁ♦దలఁచెను మది నిం
జేసియు శంకశేక,నైన వసిష్ఠుడు బోటి ♦ నాత్మకక్షమున్. 165

వ॥ తదపేక్ష నెఱింగి వీరవరు లక్కేరళవిభునికడకు దూత నపుడు పంచిన యతం
డవియు వారల కొసంగక నుపేక్షించిన, తదనంతరంబ క్రోధవిహ్వలులై య
వ్వీరులంద ఱప్పు డతిరయంబునం జని కేరళపతిని రణాంగణంబునం జయించి
తత్ఫలంబుఁ దెచ్చి చిత్రవల్లి కొసంగి రంత, 166

క॥ నానాదేశస్థితరిపు, భూనాథుల దర్ప మణఁచి ♦ భువి నేలిరి స్వా
ధీనము గాగను వీరులు, మానితవిభవమున నీతి♦మార్గము దనరన్. 167

ఆ॥ మోదమెసఁగ మదిని ♦ ముచికుందనృపకాంత, చిత్రరూపిసదృశ♦చిత్రవల్లి
యగ్నివర్ణసంజ్ఞ ♦ నాత్మజుఁ గనియెను, వివిధవిమతవంశ ♦ విపినదహను. 168

వ॥ ఆసమయంబున మహాబలుం డగు బలాసురుండు గర్వోద్యుక్తుం డగుచు స్వర్గ
పురందరు నిరోధించి దుర్బలుం డగు నింద్రునిం జయింప నద్దివిజవరుండు దాన
వునితో సమరంబున కోడి ముచికుందుని సహాయంబుగాఁ బిలువ దూతలం బని
చిన నమ్మహావిభుండు సనుదెంచి, 169

క॥ దురమున బలసైన్యంబును, బరిమార్చి భుజప్రతాప♦పటిమ జెలంగన్
ధరపతి కిట్లోడి బలుం, డురుతరగర్వంబు మాని ♦ యొక్కెడ నిలిచెన్. 170

వ॥ సురేంద్రుం డప్పుడు వజ్రాయుధంబున వానిం బొరిగొనియె; నదిమొదలు
పురందరుండు బలారి యనఁ బ్రసిద్ధి వడసె. 171

క॥ సురపతి ముచికుందమహీ,వరుని సహాయమున నిట్లు ♦ బలదనుజు సమి
ద్ధరణిం గూలిచి శీఘ్రము, పరమానందముగ నాత్మ♦భవనము సేరెన్. 172

—* శ్రీమహావిష్ణ్వింద్రాదిదేవతలు శివపూజ యొనర్చిన విధము *—

క॥ సురపతి నరపతు లంతన్, సురుచిరశుద్ధోదకముల ♦ శుచితము లగుచుం
బురహరుపూజాగేహము, బరగఁ బ్రవేశించి రాత్మ♦భక్తి దలిర్పన్. 173

మ॥ అవనీపాలుఁ డొగిన్ సుఖాసనమునం ♦ దాసీనుఁడై చెంత వా
సవుఁడున్ బూజయొనర్చుచో నగసుతా♦షడ్వక్త్రయుక్తున్ శివున్
భవు మందస్మితచారువక్త్రు నభవున్ ♦ భర్గున్ మహేశున్ మహో
త్సవమొప్పం గని సంస్తుతించె పరమ♦ధ్యానైకపారీణుఁడై. 174

వ॥ అంత భగవంతుం డగు పరమేశ్వరుండు పురందరుం డెఱుంగకుండ ముచికుందు
నకుఁ బ్రసన్నుండై పూర్వం బేను హరిచేత నారాధింపఁ బడితి; నిపు డింద్రుని
చేతఁ బూజితుండ నగుదు మద్భక్తులలో నీవుఁ గృతార్థుండ వగుటం జేసి నన్నుఁ
బూజింపు మని రహస్యంబు సెప్పిన విని భూపాలుండు సంతోషంబున నితరవ్యా
పారరహితుండై యీశ్వరపూజనంబు విలోకింపుచుండె; నయ్యెడ, 175

గీ॥ అమరనాథుఁడు పూజాస♦మాప్తిఁ జేసి, జనవిభునితోడ భోజన♦శాల కరిగి
కామధేనువుఁ జింతింప ♦ గరిమనదియు, నభిమతార్థంబు లొసఁగ [illegible]

వ॥ అప్పు డాభూవిభుని కామధేనుసముద్భవంబులైన భక్ష్యభోజ్యాదుల సంతుష్టిఁ జేసి దివ్యమాల్యాంబరాభరణంబు లొసంగి పురందరుండు మఱియు నక్షీణంబు లడుగు మనిన మహీపాలుండు సంతోషంబున సురేంద్రున కిట్లనియె. 177

క॥ సురనాయక! నీచేతను, నిరతముఁ బూజింపఁ బడిన ♦ నిరుపమవరు నీ
శ్వరు సాంబుకృప నొసంగుము, బరగన్ పూజింతు నేను ♦ భక్తిదలిర్పన్. 178

వ॥ అనిన ముచికుందుని వచనంబులు విని పురందరుండు మహావిచారమనస్కుండై యిట్లనియె. 179

క॥ ఈ యిందుధరుండు భూప మదీయుండు గాఁ డద్రిశాయి ♦ కేరత నితనిన్
బాయక నారాధించు తదీయార్చనకారణంబు ♦ దెలిపెద వినుమా. 180

క॥ నిరపత్యుఁ డగుచు బూర్వము, హరిశంకరు సంస్మరించి ♦ యుచితభక్తిం
బరగి తపం బొనరించిన, పరమేశుండు మ్రోల నిలిచెఁ ♦ బ్రత్యక్షముగాన్. 181

వ॥ అప్పుడు మాధవుండు మహాదేవునకుం బ్రణమిల్లి, దేవా! నీచేత యుత్తమపదంబుఁ బొందితి; ననంతసంఖ్యాకం బగు నాయువుం బడసితి; భవత్కటాక్షంబునఁ గొఱంత యిసుమంతయు లేదు; నా కిప్పుడు పుత్త్రుండు గావలయు; నిరపత్యత్వంబు మనస్సంతాపకరంబైనది యని యత్యంతంబు హరి పరమేశ్వరుం బ్రార్థించె; నప్పుడు, 182

క॥ పురహరుండు గృపాదృష్టిని, మురవైరికిఁ బుత్త్రి నొసఁగె ♦ మోదం బలరన్
గిరితనయ సర్వ మదియును, బరికించి నితాంతకోప♦భావముతోడన్. 183

ఆ॥ నను భజింపఁ డాత్మ♦నారాయణుఁ డితండు, నిన్నుఁ బూజ సేసె ♦ నిష్ఠమీఱఁ
తత్ఫలంబు నతఁడు ♦ తగ బొందకుండునె, యధిప! జూడు మ♦స్మదాజ్ఞ నిపుడు.

క॥ తనయుండు గలిగి చను నీ,తనికిన్ నీసేత్రివహ్ని♦దగ్ధుం డగుచున్
విను వంచకుండు హరి యను,దినము రు మాయావియగుచు♦ దిరుగును జగతిన్.

వ॥ పరబ్రహ్మం బగు నీముందఱ తాను పరబ్రహ్మ నటంచు నఖిలాత్మలను మోహింపఁ జేయుచు దుర్మార్గంబునఁ ద్రోయునది గావున, నితనిముఖంబు వీక్షింప యుక్తంబు గా దని పలికి పార్వతి జగత్పతి యగు శంభునితోడ నంతర్ధానంబు నొందె; తదనంతరంబ, 186

క॥ హరి బహుదుఃఖాకులుఁడై, గిరిజాసద్వక్త్రిసహితు ♦ గిరిశు మహేశున్
గర మర్థిఁ బ్రతిష్ఠింపుచు, చిరకాలము బూజసేసె ♦ జెన్నొనఁగంగన్. 187

వ॥ ఇట్లు భక్తిం బూజించిన యంబికాషణ్ముఖులతోడఁ బరమేశ్వరుండు హరికి బ్రత్యక్షమయ్యె; నయ్యెడ,

పాంబున్ గుమారసహితుఁగృపాంబునిధిన్ శంభుఁ బొగడె♦ హరి మదినిబ్రమోంబున నపుడు మహేశుం, డంబుజదళనయనముఖము ♦ నవలోకించెన్. 189

వ॥ అప్పు డయ్యంగితం బెఱింగి, హరి పార్వతికిఁ బ్రణమిల్లి, యంబా! యజ్ఞానంబున నిను నర్చింపక, కేవలం బామహేశ్వరు నర్చించితి; నీ యపరాధంబు సహింప వలయు; బహుకాలంబు పుత్రార్థినై తపం బొనరించితి; పుత్రదహనంబు గాకుండ రక్షింపు మని యిట్లధోక్షజుండు మహేశ్వరిం బ్రార్థించె; నంత, 190

ఆ॥ శంభురాణి సుప్ర♦సన్నత దనరంగ, హరికి ననియె చక్రి! ♦ యార్తి యేల
దగ్ధుఁడైన నీదు ♦ తనయుండు జీవించు, మగుడి యీశువలన ♦ మామకాజ్ఞ. 191

వ॥ అని పలికి యీశ్వరి యీశ్వరుతోడ నంతర్ధానం బయ్యె; నంత, 192

క॥ సంతోషంబున లక్ష్మీకాంతుఁడు హృదయమున సుతుని ♦ కాముని గనియెన్
గంతుఁడు నంతట హరిచే, సంతతముఁ బ్రవృద్ధుఁ డగుచు ♦ జగతీస్థలిలోన్. 193

క॥ సురకార్యార్థముగా జని, పురహరుచే దగ్ధుఁడయ్యె ♦ బునరుద్భూతిం
బరగెను శీఘ్రం బాతఁడు, కరుణానిధియైన మేరు♦కార్ముకువలనన్. 194

వ॥ అదిగావున నయ్యుమామహేశ్వరుం బూజించి వరంబు వడసి యురంబున నిమ్మహాదేవు నిడుకొని యిందిరారమణుండు క్షీరార్ణవంబున శేషశాయియై యోగనిద్రనుం బొందిన 195

క॥ ఆమాధవువక్షస్స్థలి, సోమాస్కందుండు శంభుఁ ♦ డురునిశ్వాస
స్తోమాందోళితుఁ డయ్యెన్, వేమరు పవనాహతద్రు♦విధమున మిగులన్. 196

వ॥ ఇట్లు వైకుంఠుండు వక్షంబున గిరిజావల్లభు నిడుకొని నిద్రాగతుం డగు; నయ్యవసరంబున. 197

క॥ బాలాకాఖ్యుఁడు దైత్యుం, డాలంబున కరుగుదెంచె ♦ నాతనివలనన్
చాలభయంపడి యేనుం, బాలకడలి పవ్వళించు ♦ పద్మదళాక్షున్. 198

గీ॥ చేరి దానవవృత్తంబు ♦ చెప్ప నపుడు, మురహరుఁడు లేచి ననుగని ♦ పరమకరుణ
భయమువలదని మధురోక్తి♦బలికియొసఁగె, వక్షముననుండుపార్వతీ♦వరునినాకు.

వ॥ ఇట్లొసంగి యంత మాధవుండు దాను భూలోకంబునఁ బుండరీకపురంబునుం జేరి యందు చిన్మయుండగు సదాశివుంగని యానందాశ్రుకణపూరిత నయనారవిందుండగుచు తదేకనిష్ఠ మాసచతుష్టయంబు యోగంబుననుండి, సముద్ధితుండై యద్భుతంబగు నీశ్వరానుగ్రహంబు వడసి యచ్చట వెడలి సమరంబున ఘోరుండగు నబ్బాలకాఖ్యమహాసురునిం బరిమార్చి, క్షీరార్ణవంబునకు మరల చనుదెంచి, నన్ను మదీయపురంబున కనిచి, పూర్వంబట్ల శేషతల్పంబున శయనించి సుఖంబున నుండె నంత; 200

ఉ॥ ఏను పురంబుజేరి పర♦మేశు త్రిలోచను నంబికామహా
సేనులతో తదాది దృఢ♦చిత్తుఁడ పూజయొనర్తు భక్తినో
మానవనాథ! నే నిపుడు ♦ మాధవు నాజ్ఞను గాక నిమ్మహే
శాను కపర్ది శంకరు నొ♦సంగఁగ శక్తుఁడగా నొకింతయున్. 201

—* ముచికుందమహారాజు శివలింగప్రతిష్ఠ చేసి కైలాసంబునకుఁ బోవుట *—

గీ॥ అమితతేజస్కునా విష్ణునాజ్ఞ వడసి, యాత్రగోనిహామ్ము కొమ్మనిరి యనంగ
నమరవల్లభుఁడనకంబు నాలకించి, చనిమె ముచికుందుండు ముదము దనర్చె.

వ॥ అట్లు చని పురందరార్చితంబులగు నవరత్నంబులు వచ్చి గోపించుచేత నమ్రుడై
మఱియు నమస్కరించి సురేంద్రుఁ జేరి, 203

క॥ హరి యాజ్ఞ వడసి వచ్చితి, సురనాయక! యొసఁగు మింక సోమకళాభూష
గురుబాహుభీ నా కిప్పుడు, సురరాజ! విచారమేల సురనుతలింగా. 204

వ॥ విశ్వకర్మ నిర్మితంబులైన సోమాస్కందవిగ్రహంబు లారడుకొమ్మని యాజ్ఞాపించి
శ్రీనిలయము దొంగిలించుకొనిపోయిన యవియు భూపాలుండు మూడి నపనకల్పితంబు
లవి యిందుమీకవలం దెలిసి పూర్వవిగ్రహంబు నాకొసంగవలయునని మఱి
సురేంద్రు నడిగిన. 205

ఉ॥ అంత సురేంద్రుఁ డిచ్చె శివు నాత్మకమారి కతంబు దాన న
త్యంతము మోదమంది కడు నాయకుఁడై చని చేరి పార్వతీ
కాంతుఁ బ్రతిష్ఠఁ జేసె కుతుకంబున శాస్త్రవిధాన మొప్పఁగా
సంతతము న్మహోత్సవము సంగ సపర్య లొనర్చె భక్తితోన్. 203

వ॥ మఱియు నితరవిగ్రహంబుల తత్సమానపురంబులం బ్రతిష్ఠించి ధరణీంద్రుండు
పూజించె నంత; 207

మ॥ సురలోకేంద్రుఁడు స్వాత్మపూజితు మహేశున్ బాయు దోషంబునన్
ధరణీపాలకుఁ బొంది యాతనికడన్ తజ్జన్మమున్ మాని, భా
సురలీలన్ గమలాలయంబున నుమేశుం గాంచి తద్దివ్యవా
ద్యరవంబున్ విని స్వర్గముం బడసె నిత్యానుకంపాయుక్తుఁడై కడున్. 208

వ॥ అంత ముచికుందమహీవల్లభుండు మహేశ్వరునకుఁ బ్రాకారమంటపాట్టాలక
గోపురాదు లనేకంబులు నిర్మించి, నిరంతరపూజోత్సవంబు సల్పుచు నిష్కంట
కంబుగ రాజ్యభారధౌరేయుండై యంత యానృపాలుం డాత్మజుం డగు నగ్ని
వర్ణునకు పట్టంబు గట్టి దేహాంతంబునఁ గైలాసంబుఁ జేరె; వీరబాహుప్రముఖు
లును స్వాత్మజుల నగ్నివర్ణునికటంబున నిలిపి మహాతపంబుఁ జేసి మానుష
దేహంబులు విడిచి నిజరూపంబులతోడ స్కందశైలంబున కరిగి స్కందునకుఁ
బ్రణమిల్లి తదనుగ్రహంబున సంతోషభరితులై యుండి రని సూతుండు శౌన
కాదిమహామునులకుం జెప్పిన, 209

పిలనచ్చారద చంద్రికాధవళ దోర్దివ్యభ్రాజభూభృచ్చరా
చలలాలంబక కుండలీశ్వర విభూషా భాసమానాంగ ని
ర్మలతోష్యత్పర గర్వసర్వజగదాధారా, చిదాత్మా, శివా
నందాత్మా కలిలాంతక ప్రమథనాథా శంకరా! 210

క॥ ఖైరకురీలింగ ధరి, శ్రీరమణాతనూజసేవ్య♦ దివ్యాంఘ్రియుగా!
పారావారనిషంగ! యు, దారదయాపాంగ! ♦ మదనదర్పవిభంగా!

పుష్పమాలికాబంధము.

మహాస్రగ్ధర॥ సారాచారాసురాధ్యా♦స్మరహరగరళా♦స్వాదమోదప్రదత్వా
ప్రోరుప్రారుద్రరుచ్య♦భ్యుదయదవదనా♦యోగభోగప్రగల్భా
ఘోరాకారాసురారీ♦ట్కులవిలయలస♦త్కోపరూపప్రసన్నా!
ధారాసైఖరస్ఫురత్స్వా♦దరచిరతరసం♦త్రాతభూతప్రశస్తా!

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పిత హృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
వెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున దేవ
కాండంబునందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము
సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివరహస్యఖండము.

ఆంధ్రమహాశయులారా!

ఈ శివరహస్యఖండము [illegible] తాళపత్రములనుండి [illegible] సవరింపబడి ముద్రింపబడినది. శ్రీ [illegible] సంఘమునకు వీరమహేశ్వరు [illegible] చెనో యత్నము [illegible].

వరిత్రయేమనగా— శ్రీ శివమహాజననము, [illegible], [illegible], రాయబారము, [illegible] వివాహము, [illegible]. శ్రీ [illegible] భక్తవిజయము, [illegible], త్రిపురాంతక [illegible] మహాపాశుపతుల చరిత్రలు. సకలపురాణములు [illegible]. [illegible], నవరసభరితము, నీతిదాయకము, [illegible].

ఈ గ్రంథము [illegible] గొప్ప [illegible] శ్రీ [illegible] వే [illegible] మహాకవిచంద్రులచే [illegible] నాంధ్రీకరింపబడిన గ్రంథము. ఈ సద్గ్రంథము [illegible] ముద్రింపబడియు [illegible] ప్రకాశింపవలెను.

కావున నో యాంధ్రమహాశయులారా!

ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికై యాంధ్రమహాకవులచే నాంధ్రీకరింపబడిన యాంధ్ర గ్రంథముల నుద్ధరించు సదుద్యమమునకై యాంధ్రమహాశయులు సేవించి యాంధ్రభారతి ప్రసాదమున [illegible] సుఖముల ననుభవింతురుగాక!

తాళపత్రములనుండి [illegible] యీ సద్గ్రంథములు [illegible] కొన్ని [illegible] యక్షరములు [illegible], పూర్వమహాకవుల కష్టము లడుగంటుచుండ మనము [illegible] చూచుచున్నాము.

ద్వితీయ సంపుటము (చిత్రపటములతో) రు 2-0-0

క్యాలికో బైండు 2.8.0

,, గిల్టు 3-0-0

తక్కిన మూడు సంపుటములు, సంస్కృతమూలము అచ్చగుచున్నవి.

కావలయువారు:—

నిగమాగమవిశారద నందిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు అయ్యవారు,

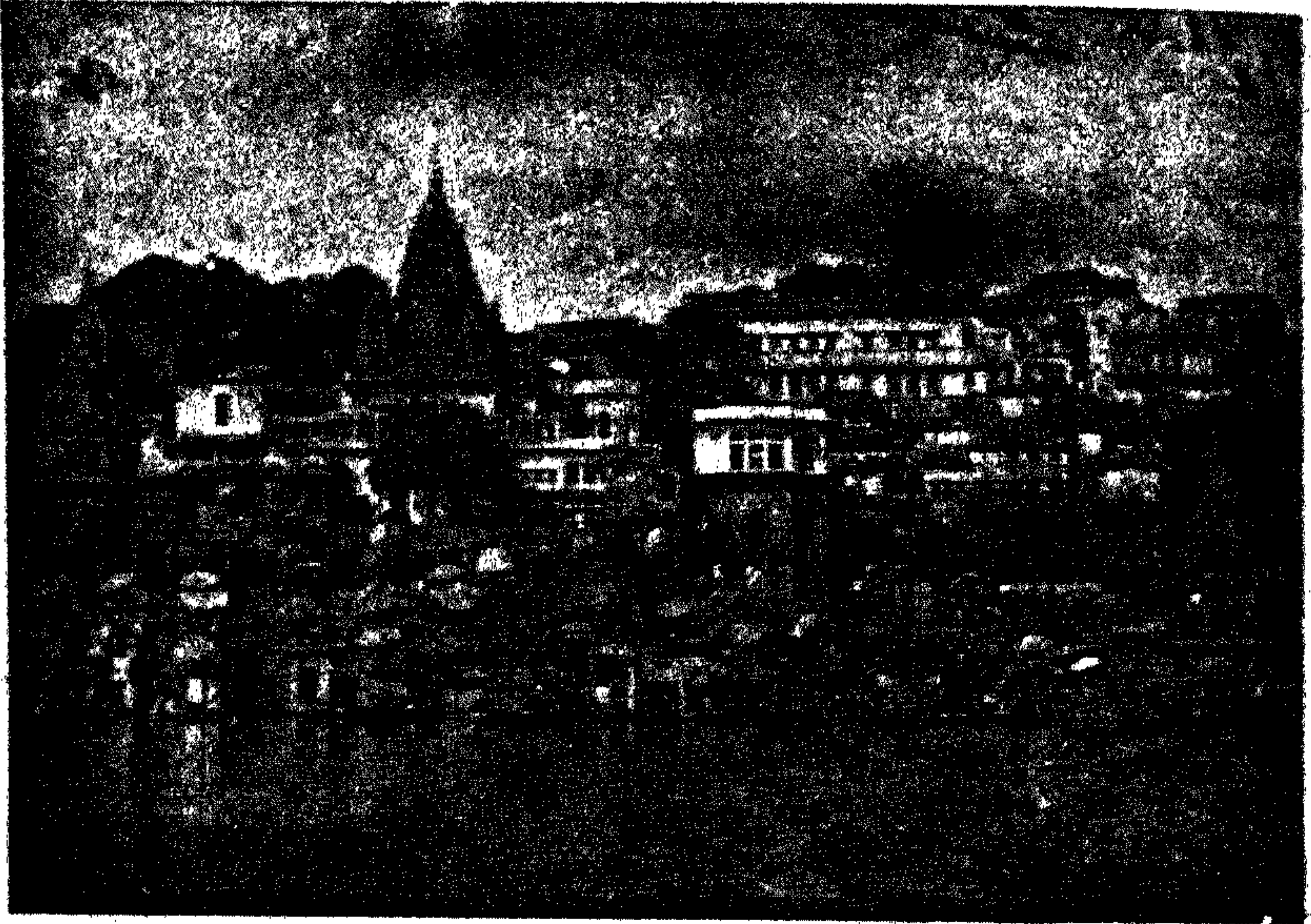
తాలూకా నందిగామ - కృష్ణాజిల్లా. అని వ్రాయవలెను.

లవలీకుమారవిలాస్.

శా॥ ఏలే సిగ్గు కురంగలోచన! పరా♦కేలే సరోజాననా!
యేలే నిర్దయబుద్ధి నాపయి చ♦లం బేలే కటాక్షింపవే
యేలా తాలరసాలసాలవనిలో ♦ నె ట్లోర్తు నీమన్మథ
జ్వాలాపాళికి సన్న గాలికిని కా♦జన్మత్తభృంగాళికిన్. —దేవకాండము. అ 1.

నవరసభరితమగు నీగ్రంథము నుద్ధరింప యత్నింపఁగలను. ఇది శృంగారసభరితము

కాశీపట్టణము.

శ్లో॥ కాశ్యాం భైరవదండపాణిగణరాడ్ఢుంఢ్యన్నపూర్ణాన్వితః
కాశీవాసిజనావనైకనిపుణః కైవల్యముక్తిప్రదః
యః సాత్యంతి కరోతి లోక మఖిలం కైలాసనాథ స్స్వయం
స శ్రీవిశ్వపతి స్సదా ఉదితయయః మాం పాతు కాశీశ్వరః.

—కాశీఖండే.

ఇట్టి పుణ్యక్షేత్రములమహిమల బోధించు కథలెన్నియో గల్గియుండి తాళపత్రములు జీర్ణించుచున్న యీ శివరహస్యఖండము నుద్ధరింప సహాయులు కాఁగలరు.

సంపాదకుఁడు—

నిగమాగమవిశారద, ముదిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు అయ్యవారు,
కాఁపురము నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా
అని వ్రాయవలెను.

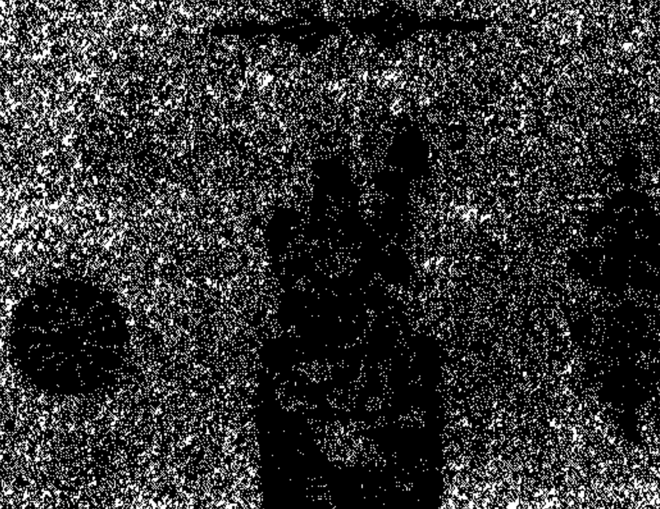
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

విషయసూచిక.

సంపూర్తి.

శ్రీ దక్షిణామూర్తయే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణము.

దక్షకాండము - ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రైరకుధరీలింగ మ
హీజలశాసన తనూభవేష్టార్థదమా
డాబాలసుధాకరగా
రీబిసరుహదృగ్యుతాంగ శ్రీశివలింగా!. ౧

వ. అవధరింపుము సూతునకు శౌనకాది మహామునులిట్లనిరి. ౨

క. గురుఁడిందరిజనకుదకుం, ధ్వరముగ దెలిపెనని మున్న వచియించితి వి
స్తరముగ మఱి యది దెలుపవె, కరుణనిపుడు సూత! దళిత కలుషవ్రాతా. 3

వ. అనిన మునుల వచనంబులు విని సూతుండు పరమకుతూహల సమేతుండ
గుచు బ్రహ్మవేత్తలగు నాబ్రాహ్మణోత్తముల కిట్లను; మునీంద్రులారా!
వినుండు సత్యలోకంబున నఖిలమునిగణ పరివృతుండై పుణ్యోదకంబు ప
రివేష్టింపఁ జతుర్ముఖుండున్న సమయంబున నతని ప్రథమ పుత్త్రుండు జ
గత్ప్రభుండైన జనకునకుం బ్రణమిల్లి కృతాంజలియగుచు నిట్లనియె. ౪

గీ. సకలవేదార్థకోవిద! జనక! నీకుఁ, దెలియవచ్చు సమస్తంబు తేటపడఁగ
మూడుమూర్తులలోపల ముఖ్యుఁ డెవ్వఁ, డఖిలకర్తయునగు నెవ్వఁ డభినుతింప.

—* బ్రహ్మ శివుఁడే జగత్కర్త యని వచించుట. *—

వ. మఱియుఁ బరిపూర్ణుండును బరంజ్యోతియు సర్వవ్యాపియు సనాతనుండును స
ర్వజగత్కర్తయగు సకల జగత్పాలకుండును సంహారకుండు సర్వసాక్షియు
నెవ్వండతనిం దెలుపుమనినఁ దనయునివచనంబులువిని విరించి హృదయ క
మలంబున సదాశివునిం దలంచి యానందాశ్రుబిందు సందోహంబులు నయ
నారవిందంబులఁ జింద హర్షగద్గదవచనంబుల నిట్లనియె.

సీ. మాకు ప్రసన్నుఁడై • మానసంబుల యందు, నమితరమోహాంబు • నణఁచివైచి
యాత్మస్వరూపమలరంగ • సన్నోన్నముగ మాకుఁ, గలహంబు గల్పించి • గగనమునకుఁ
బావకజ్వాలికా • పటలాంతరస్థుఁడై, యెవ్వాఁడు గనుపట్టె • నెమ్మినతఁడు
సకలజగత్కర్త • సర్వేశుఁడాదేవుఁ, డెక్కుడై వెలయుమా • కీశ్వరుండు
తే. సర్వవాదక్షుఁడిట్లని • నళినజునకు, స్వర్గరమాధికర్తయై • జగధిపేశు
లను దుమాఱుండుఁ లోకసం • హారకుండు, శంభుఁడే కేశిమాకనీ • శ్వరుఁడు చెప్పుమ.
వ. అనిన దయాసాగరుండిట్లనియె. ౮
క. వినుమప్పరమేశుఁడు నను, వనరుహనాభుని సృజించి • వనసనమాకున్
జనుశేర్పరించి యమ్ముక్, జనగొని పేరుకఁడున నగుచు • భాగవతుండై. ౯
సీ. మఱియు మనోహృత్తులనా • మమునిగ్రహింపుచుఁ, బాలించుచుని సుంకు • పరమకృపను
నట్టియ్యమానవ • నతిమందు నెక్కుడై, యఖిలవిద్యలు మాకు • నతఁడు నేర్పెఁ
బుద్ధ్యనతావిడో • స్థాపఘుంటయుండు నా, చములీలఁ దిలలందుఁ • దైలమట్లు
పావకుఁడు మడఁ • బ్రభుఁడు లెవిశ్వంబు, నందెల్ల శంకరుఁ • డధివసించు
తే. నట్టిమహిమను బహిమాసు • నమ్మహేశు, ననుదినము మాకునధిపతి • యను గుడ నధ్వ
కర్తయును తండ్రియును పృథు • కమలగర్భ, పలుకులాలించి సభుఁడు • పలికెనప్పు.
మ. ప్రణుతించుఁ సకలంబు బ్రహ్మ మని స • ద్భావత్కల్పితంబ్రహ్మయం
చును వేదంబు ప్రసిద్ధిగామతి యుమే • తు స్కంభు బ్రహ్మంబటం
చునితాంతాదర మొప్ప నిట్లు వచియిం • మర్జోద్యతా వెల్ప వే
యపవర్గప్రభవంబ దెల్పుముటో • నానందమింపొందఁగన్. ౧౧
వ. ఇత్తెఱంగున సకలంబు బ్రహ్మంబని శ్రుతివచించుటది యౌపచారకంబు.
లోకంబున బ్రహ్మంబునకు జగత్తాదాత్మ్యంబు యెట్లు పలుకుదురు, నట్లనిగ
మంబు సకల జగంబునకు బ్రహ్మత్వంబు నుడువు; నీశ్వరుండు సర్వవ్యాప
కుండగుటం జేసి సకలంబునకు బ్రహ్మతాదాత్మ్యంబు వేదంబాపాదించు;
విశ్వాధికుండు నుమాపతియు వ్యక్త్యంజయుండు మహాదేవుండునగు నప్పర
బ్రహ్మంబునందె యెల్లన నామ్నాయంబులు భయంపడుచుండు; నప్పరమే
శ్వరుండు సకలజీవులకంతర్యామియు నద్వయుండు నిఖిలజగత్కర్తయునగు

నన్నుమహేశ్వరుకంటె నన్యుండు లేఁడు. నిర్గుణుండయ్యు నీశ్వరుండనేకగుణసం
పన్నుం డరూపియయ్యు బహురూపియు సర్వవ్యాపియు పరాత్పరుండును
త్రిపదార్థస్వరూపియు సకలకల్యాణకారకుండును బరతత్త్వంబు పరంజ్యో
తియు తత్త్వాతీతుండు నగు; నతండు మున్ను మోహితులమైన బ్రహ్మవిష్ణు
వుల మమ్ము రక్షించినది జగంబెఱుంగుటకుంగాదె మాయిరువురకీకసంబు
లలంకారంబుగా ధరించు నెప్పుడు. ౧౨

తే. చర్మపట్లను గగనంబు ♦ జగతి నెవ్వ, రేనిగప్పంగ నేర్తురు ♦ మేన, వారు
హరపదాంభోరుహధ్యాన ♦ మాత్మలోనఁ, జేయకను ముక్తిగాంతురే ♦
సిద్ధముదియు. ౧౩

సీ. అమ్మహాదేవుని ♦ యద్భుతచరితంబు, నభినుతింపఁగ నాకు ♦ నలవి యగునె
యబ్జనాభుని నన్ను ♦ నాగమంబులు పల్కు, టిది యౌపచారిక ♦ మింతె కాని
పరమేశుఁ బల్కెడి ♦ పరమార్థమెన్నఁగ, నామున్నయ మొకభాగ ♦ మచ్యుతాది
దైవతగణముల ♦ తాపసులను కర్మ, మును బ్రతిపాలించు ♦ ఘనతరముగ
తే. భాగ మొకటి ప్రశంసించు ♦ భవ్యనిబ్రీతి, గాఁజియు నీశ్వరబుద్ధిచే ♦ నమ్మఁబోగకు
నఖిలవేదంబులవియు స♦త్యంబు శివున, కంటె నధికుఁడౌ దేవుఁడు ♦ గలఁడె పుత్ర.

తే. పుడమి నెవ్వాఁడు మోహాంధ ♦ బుద్ధిచేత, మమ్ముఁ బరమేశుతోడ స ♦ మా
నులనుచుఁ
బలికెనేనియు నమ్మహా ♦ పాపియైన, నరుఁడు గూలును గడు ఘోర ♦ నరకమందు.

క. ధర నెవ్వారలు మమ్మున్, బరమేశు పదాబ్జయుగళ ♦ భక్తులగాఁగన్
బరికింతురు వారలపై, నురుతరముగ నెపుడు ప్రేమ ♦ యుండు నన్మనున్.

వ. వినుమీశ్వరు సేవాపరతంత్రులని మమ్ము తలంపక నతనికంటె నధికులగాఁ
దలంచి రేని వారలు మాకు శత్రులగుదురు. మేము పశువులము; శివుండు ప
తియు నగు; భూతలంబున నస్మదాది ప్రతిష్ఠితంబులై విధి పూర్వకముగాఁ
బూజింపఁబడిన శివలింగంబు లవియ నిదర్శనంబు. సర్వేశ్వరుఁ డాశ్రితుల
కు భోగమోక్షప్రదుండు గావున నతండు శరణ్యుండగు నమ్మహాదేవుని శర
ణంబు నొందుమని పూర్వంబు నీకివ్విధంబు దెలియఁ జెప్పితిని కాదె; నీవు మ
హామోహితుండవై మహేశ్వరుం దలంచవై తివి మనంబున. ౧౮

క. అనిపద్మభవుఁడుపలికిన, వినిదక్షుఁడు తండ్రికనియె ♦ విభునతనిభజిం
తునొసంగునెుకతపస్థల, మును మదినైశ్వర్యకాంక్ష ♦ పొడమెడునాకున్.

—♦ దక్షుఁ డీశ్వరునిఁగూర్చి తపమొనరించి వరములఁ బడయుట. ♦—

వ. అని యిట్లు తనూజుండు వేడిన విరించి సంతసించి నిజమానసోత్పన్నంబ
గు మానస కాసారంబుసేరి యత్తీరంబునఁ దపంబొనర్చి యీశ్వరుని సం
తుష్టుంజేసి యతని కరుణ నభీష్టంబు పడయుమని నియోగించిన,తదనుమ
తిదక్షుండు సని యందు. ౧౯

సీ. వర్షాగమంబున ♦ వారిలోపలనిల్చి, హేమంతమున మహా ♦ హిమము నెనసి
బహుని దాఘంబునఁ ♦ బంచాగ్ని మధ్యంబు,నందున వసియించి♦ యమనియమము
లమరంగఁబవనప♦ర్ణంబు భక్షణ చేసి, యాత్మనునిశ్చల♦ మైనభక్తి
నిండారుగాఁబదు నొ♦కండు వేలేండ్లతి, ఘోరంబుగా శంభు ♦ నూర్చితపము
తే. చేసెనంకటనదిమెచ్చి♦శివుఁడుయక్ష, గరుడగంధర్వకిన్నర♦ గణముపొగడ
వృషభ వాహాధిరూఢుఁడై ♦ విభవమెసఁగ, దక్షుమోలికునిలిచెఁబ♦త్యక్షు
మగుచు. ౨౦

వ. ఇట్లునిలిచిన యమ్మహేశ్వరుంగని దక్షుండు పరమామోదంబున నుతిశతం
బులు చేసి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసె నంత. ౨౧

క. దక్షునిఁగనుఁగొనిభూరిక, టాక్షామృతధారలొప్ప ♦ ననలాక్షుఁడొగిన్
డ్రాక్షాఫలేక్షుమాక్షిక, గోక్షీరసదృక్షఫణితి ♦ గులుకఁగఁబలికెన్. ౨౨

తే. దయఁబ్రిసన్నుండనైతినో♦దక్ష!నీకు,వాంఛితంబెద్దిదెలుపుము♦ వత్సలతను
నీవుకోరినవరమిత్తు;నిశ్చయముగ, ననుచుశంకరుమ్మృదు సూక్తు♦ లాలకించి.

వ. అప్పిరించి నుతుం డుదంచితకుతూహలంబుననిట్లనియె. ౨౪

తే. దేవదేవ! మహాదేవ! ♦ దీనసదయ!, సురదిరైశ్వర్య సంపన్న♦ప్రసన్న
నిండుమీకృప కేనుపా♦తృండ నేని,వరములొసగుమునుమున్నదు♦ వాంఛితములు.

సీ. భువియంతరిక్షము♦దివియురసాతల, మునుబ్రహ్మవిష్ణ్వాది ♦ భువనములను
బాలింపఁగానాధి ♦ పత్యంబొసంగునా, కందలిజనులు మ♦దాజ్ఞమెలఁగఁ
గరుణింపసకల జ♦గత్పూజనీయత, దయసేయు మీకనిమ్నుఁ ♦ దక్కనొరుని
భజియింపకుండుదు♦ప్రతిదినంబునుసుఖ,స్వలనెల్లనామోలిఁ♦గొలువఁజేయు

తే. మఖిల దేవతాప్రపలయు ♦ నూత్మగాంచను,గన్యకలన నేసులఁగృప ♦ కలననిమ్ము

వాణియు మత్పుత్రికారిని • మహిమ మీఱ, నిత్రపరిణయింపఁజేయుమమ్మ • నె
మ్మి నన్బ్రోవు. ౨౬

వ. ఇవియన్నియు మదభీష్టంబులనిన మహేశ్వరుండు కరుణించి వానికిఁ గోరిన
వరంబు లొసంగి న్యాయంబున వర్తిల్లుమట్లు యనస్థిరంబులుసేసి నభివృద్ధిఁ
బొందుమని యప్పరమేశ్వరుఁడంతర్ధానంబు నొందె నంత. ౨౭

ఆ. ఇట్లు దక్షుఁ డమ్మ • హేశ్వరువలన వ, రములువడసి కౌతు • కమునఁ దనరి
జనకులోకవిభుని • జనకు రాసుర్యాత్మలోఁ, దలఁచె వినయమొనయఁ • దత్పరతరు.

— * బ్రహ్మ తనకుమారుఁడగు దక్షునికిఁ బురంబు గట్టించుట. * —

మ. తదభిప్రాయమెఱింగి పద్మజుఁడు చిం • తాయుక్తుఁడై హానుఁడుం
డిదియేమంచుఁ దలంచె భోగమును స • ర్వేశుండు వ్రీత్యంతమై
యొదుటన్ సత్కృపతోఁ బ్రసన్నుఁడగుచో • హేయంబు లీభోగసం
పదలున్నిత్యము లౌక్యమోక్షముదరం • బం జాలఁడమ్యెంగదా. ౨౯

క. సంపదలెవ్వారికి నా, హింసగ దుఃఖంబులకును • హేతువులగుఁ బ్రా
పింపగ నీశ్వరుకరుణఁద, లంపు నెయె జనుఁడు మోక్ష • లక్ష్మిని మదిలోన్. ౩౦

వ. అని విచారమనస్కుండై విరించి యతిరయంబున తనూజు సన్నిధంబునకు
జెంచె నప్పుడు. ౩౧

క. దక్షుండా జనకునకుఁ బ్రీ, దక్షిణముగ వచ్చి చేసె • దండప్రణతిన్
వీక్షించి తండ్రి తనయుని, దక్షుని నాశీర్వదించెఁ • దద్దయుఁ బ్రీతిన్. ౩౨

క. అంతట దక్షుఁడు తనవృ, త్తాంతము సర్వంబు దెలిపి • యజ్జనకునితో
నెంతయు శోభావహమై, యింతతగ నగర మొకటి • విరచింపుమనెన్. ౩౩

వ. అంతఁ బద్మగర్భుండు తనూజుని వచనం బంగీకరించి నిమిషమాత్రంబు లోన
నతిరమ్యంబును నతివిచిత్రంబును ననుపమంబు నఖిలభువనప్రసిద్ధంబునగు
నగరంబు సృజించి దక్షపురంబని నామధేయంబిడియె నయ్యెడ. ౩౪

క. అతిమోదమున నా దక్షుం, డతులితరమణీయమైన • యప్పురిఁ గని య
ద్భుతమునఁ దేలెమహాభ్యు, న్నతిఁ దనరు నిజాలయంబు • ననునివసించెన్.

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి దక్షుండు నానారత్నవిచిత్రంబును నతిమనోహరంబగు సిం
హాసనంబధిరోహించి వాచస్పతిసహితులైన యింద్రాదిదేవతలును భార్గవ
పురస్సరులైన దానవులును, ఆదిత్యాదిగ్రహంబులును దిక్పాలకులును మఱి

యుండక్కిన యశేషనిక్షేపములను గలసికొలువఁ జెలువగు నిరంతరసామ్రా
జ్య రమాధురంధరుండై. ౩౬

చ. క్రమమున బ్రహ్మపుత్రినిఁ బు ♦ రంధ్రిని తల్లిని వేదవల్లిను
త్తమగుణఁ బెండ్లియై విధియు ♦ తంబుగ భవ్యుల వేల సంఖ్యలన్
గొమరులఁ గాంచి వారలకుఁ ♦ గోర్కెలొసంగఁగ జాతనామక
ర్మములొనరించి యిట్లనుగు ♦ మారులతోడ హితంబు రంజిలన్. ౩౭

—* దక్షుని యాజ్ఞచే నాతని పుత్రులు తపంబుచేయ నరుగుట. *—

మ. సుతులారా! కినుఁ జీతపంబున మహే ♦ శున్నంభు మెప్పించి సం
తతముస్స్మరలు లోక సృష్టి కొఱకా ♦ ధ్యక్షత్వము న్గాంచి రం
డతివేగంబున నంచు నాత్మజుల సౌ ♦ హార్దంబున న్బంచినన్,
బితవాక్యంబు గ్రహించి వారపు డతి ♦ ప్రేమన్ దపస్సక్తులై. ౩౮

వ. అతిమనోహరంబగు మానస సరోవరంబుఁ జేరి యందుఁ గృతస్నానులై య
త్యంతవిశుద్ధాంతఃకరణులగుచు మహాఘోరంబుగాఁ దపం బొనర్చుచుండి
రాసమయంబున. ౩౯

—* నారదోపదేశమున దక్షతనూజు లీశ్వరునిఁ గూర్చి తపముచేసి మోక్షంబు నొందుట. *—

క. నారదుఁడు మధురగానవి, శారదుఁడు తదాశ్రమంబు ♦ సంతస మెసఁగన్
జేరిన నామునివరుఁ గని, వారలు ప్రణుతులొనరించి ♦ వారిని భక్తిన్. ౪౦

క. సారమతి కుశలమడిగిన, వారలఁ గని నారదుండు ♦ పలికెన్ బ్రేమన్
మీరేల నివ్విధంబున, ఘోరంబుగఁ దప మొనర్పఁ ♦ గోరితిరి చటన్. ౪౧

మ. అనఁగా నారదు వాక్యము న్విని మదిన్ ♦ హర్షంబు రంజిల్ల ని
ట్లనిరో దేవమునీంద్ర! విన్ము ప్రభు మా ♦ కాధ్యక్షుఁడైనట్టి శం
భుని కారుణ్యకటాక్ష దృష్టి భువనం ♦ బుల్ సృష్టి సేయంగ మా
కును సామర్థ్యము గోరి గాదె తపముల్ ♦ ఘోరంబుగా సల్పుటల్. ౪౨

వ. అనిన నమ్మౌని వారల కిట్లనియె. ౪౩

చ. పరమతపోగరిష్ఠతను ♦ బాయక శంకరు లోకశంకరున్
బరుఁ బ్రసన్నుఁ జేసుకొని ♦ పాపవివర్జితులై భవాప్రమశక్
చిరతరఖేదరూపమగు ♦ సృష్ట్యధికారము గోరవచ్చునే

కరమనివార్యమైదనరు ♦ గాదె వసుంధర మోహమెట్టిఁకన్. ౪౪

చ. సారసభవప్పితామహుఁ డ ♦ జంధుజగత్సృజనాధికారవి
స్ఫురణవహించి మోహమునఁ ♦ బూర్వము ఖండితవస్తుఁడయ్యె నీ
శ్వరుగణవర్యచేత మఱి ♦ సారసగర్భుఁడతండు హంసమై
హరుసెలుసంగలేక బహు ♦ లార్తిని జెందఁడె గర్వితాత్ముఁడై. ౪౫

వ. ఇట్లు బ్రహ్మపిత్రామహుం డధికారగర్వంబునం జేసి యనేక జన్మకర్మ ఖేదం
బు లనుభవింపుచు నసుర రక్షోగణంబులచేత బాధనొందెం గావున మీర
లు తాదృశదుఃఖ స్వరూపంబైన జగత్సృజనాధికారంబునందు నివృత్తాంతు
లై తపంబునం బరమేశ్వరుని సంప్రీతుం జేసి నిరతిశయానందంబగు మో
క్షంబు నొందుఁడని దక్షతనూజులకు శివాశ్రయంబైన తత్త్వజ్ఞానంబు నుపదేశిం
చి నారదుండు యథేచ్ఛం జనియె; నంత వారలు మునివచనప్రకారంబునఁ ద
పంబొనర్చి యీశ్వరు సంతుష్టిం జేసి పునరావృత్తిరహితంబగు ముక్తిం జెందిరి.

క. ఆవృత్తాంతము దక్షుఁడు, భావంబున నెఱిఁగి శోక ♦ భరపీడితుఁడై
వేవేగ మఱియుఁ గనియె సు, తావళి సహస్రసంఖ్య ♦ నధికప్రేమన్. ౪౬

వ. ఇట్లు మఱియు గుమారులం గాంచి దక్షుఁడు నామకరణాదికర్మంబులు నిర్వర్తిం
చి పూర్వంబట్లు సృష్టికొఱకుఁ దపంబొనర్పం బనిచిన. ౪౭

క. వారఱిగి జనకునానతి, భూరితపోనిష్ఠ సలుప ♦ బూర్వంబట్లు
న్నారదుఁడు వచ్చి మరల న, పారముగా నెంచి సృష్టి ♦ నానర్థ్యంబున్. ౪౮

క. వారిని మోక్షపదంబునఁ, జేర్చి మునివర్యుఁడంత ♦ శీఘ్రము చనియెన్
స్వైరవిహారుండగుచు, న్వారును మునియాజ్ఞ సృష్టి ♦ వాంఛయు లేకన్. ౫౦

క. ఉరుతరతపోగరిష్ఠత, పరమేశ్వరు కరుణవడసి ♦ పరమంబగు నా
తురమా సౌఖ్యముఁ గాంచిరి, నిరసించిరి మాతృగర్భ ♦ నివసతి జగతిన్. ౫౧

* దక్షుఁడు కన్యలనిరువదిమువ్వురఁగని భృగువు మున్నగు ఋషులకిచ్చి వివాహము చేయుట. *

వ. అంత దక్షుండు మగుడి యావృత్తాంతం బెఱింగి కోపోద్దీపితుండై పునస్సం
తానంబు బొలించి సుకుమారాంగులును సర్వలక్షణ సంపన్నలగు కన్ని
యల నిరువదిమువ్వురంగని భృగుమరీచిపులస్త్యాంగిరసఃపులహవశిష్టాత్రిప్రి
ముఖులైన ఋషివర్యుల కొసంగి విధిపూర్వకంబుగా వివాహంబుఁ జేసిన.

క. ఆ కాంతామణులందఱు, ప్రకటముగఁ గనిరి సుతుల ♦ భాసురమతులన్

రాకేందుసదృశముఖుల న, నేకుల మఱికన్యకల న ♦ భీప్సితమలరన్. ౧౩

* దక్షుండు మఱియు నిరువదియేడుగురు కన్యలఁ గని చంద్రుని కిచ్చి వివాహముచేయుట. *

వ. ఇవ్విధంబునం బుత్రికలును బౌత్రులును దన్నుఁ బరివేష్టింప సంతోషభరితుం డై దక్షుండు మఱియు రూపలావణ్యవతులగు కన్నియల నిర్వదియే డ్వురంగని సకలజనాహ్లాదకరుండగు సుధాకరుని కొసంగిన. ౧౪

క. అత్తరుణీమండలిలోఁ, గృత్తికతో మోహమలరఁ ♦ గ్రీడించె సుధా
యత్తుం డై కోరికె లెసఁగ, నొత్తుఁగ సదృశాంశుఁ డెప్పు ♦ డుల్లాసమునన్. ౧౫

వ. అదియునుంగని తక్కిన కన్నియ లందఱు ఖేదంబునం బొంది దక్షునిం జేరి యిట్లనిరి. ౧౬

క. ఓయయ్య! వినుము చంద్రుఁడు, మాయందును బ్రేమఁ దొలఁగి ♦ మదిఁ గృత్తిక పైఁ
జేయు నితాంతాసక్తిన్, న్యాయం బే యిట్టికృత్య ♦ మానసి సహింపన్. ౧౭

—* చంద్రశాపము. *—

వ. అని పలికిన వారివచనంబులు విని దక్షుండు కోపాకులమానసుం డై చంద్రునకు క్షయంబయ్యెడునని శాపం బిచ్చిన. ౧౮

క. దానం గృశించి పక్షము, తానుకళామాత్రుఁడగుచుఁ ♦ దారారమణుం
డానిర్జరలోకేంద్రుని, దీనత శరణంబు నొందె ♦ ధృతివిరహితుఁడై. ౧౯

వ. ఇట్లు దన్ను శరణంబు నొందిన సురేంద్రుండు దయాసాంద్రుం డగుచుఁ జం ద్రునిం గని యిట్లనియె. ౨౦

మ. అదయుం డై ద్విరదాస్యుఁ డిచ్చె మును నీ కత్యంతముగ్ శాప మా
పదకున్మూలముగాఁ బ్రొకదియు ♦ స్ఫ్రీహ్మ్యత్యాదుల్ శుభ
ప్రమువిఘ్నేశుఁ బ్రసన్నుఁ జేసి మరల్ ♦ బ్రఖ్యాత విధాత్రి నొ
క్కదినంబందు భవద్విలోకన మహో ♦ గ్రంబుం ద్రుంచున్ గాంధింపుచున్. ౨౧

వ. అని గారవ నాటంగోల ప్రతివత్సరంబు వినాయకచతుర్థి నిభవన్ముఖాంబుజం బుజనంబు తెవ్వాఁడు వలోకింప దట్టిదోషంబు నీకుం గల్గియుండియు వేరొండిది యుం బ్రాప్తం బయ్యె; నింక నీవు శీఘ్రంబ జగత్ప్రభుం డగు చతురాస్యునిం జేరి యిది మొఱంగించి శాపవిముక్తుండ వగుమ్మని యింద్రుఁడు చంద్రుం బుత్తెంచిన.

చ. వినఁ జనితేత భానుఁడరఁ ♦ విందజుఁ గాంచి కృతశిరోనాముఁడై
యానసృశసంస్తుతుల్ సెలఁగ ♦ నంజలి చేసి వచించె దక్షుఁ డే

పెనఁగఁగ శాపమిచ్చెఁ దన ♦ కిప్పుడు దీని నణంచి సత్కృపా
రసభరితాంతరంగమున ♦ రక్షణసేయుమునన్నుఁ బద్మజా!. ౬౩

వ. అని యిట్లు ప్రార్థించిన విని కమలాసనుం డిట్లనియె. ౬౪

శా. దక్షుం డాతఁడు దుష్టమానసుఁడు మ ♦ ద్వాక్యంబు లాలించునే
యాక్షేపించుట నాపయిం మిగుల తా ♦ రాధ్యక్ష! నీవు న్విహా
పాక్షున్వేఁగ వెడిచే వృత్తమిది యా ♦ ద్యంతంబులు న్దెల్పినా
రక్షించున్నిరుఁ జంద్రశేఖరుఁడు వి ♦ భ్రాజత్కృపాక్షుంబునన్. ౬౫

తే. కాలకూటంబుఁ గబళించి ♦ కరుణఁ బ్రోడ, దేవతుల నెల్ల బ్రోచియు ♦ దివ్యమహిమ
దండిదర్పము నణంచిమ్రు ♦ కంతుని కతనిఁ, బ్రోచె శంకరుమహిమంబు ♦ బొగడ వశమె. ౬౬

మ. అనుడప్పద్మజవాక్యముల్విని నిశా ♦ ధ్యక్షుండు వేగంబ శం
భునివాసంబగు రౌప్యభూధరవరం ♦ బున్ జేరి నందీశ్వరా
జ్ఞను సర్వేశ్వరు సన్నిధానమున కు ♦ త్సాహంబుతోఁ బోయి భ
క్తినతిన్ జేసి ప్రసన్నుఁ జేసుకొనియె ♦ స్సంస్తుతింపున్ శంకరున్. ౬౭

వ. ఇట్లు ప్రసన్నహృదయుండైన యంబికావల్లభునకు యామినీవల్లభుండు ని
జవృత్తాంతంబు దెలిపెనంత. ౬౮

చ. విని యభయప్రదుండగుచు ♦ విశ్వవిభుండు కళావశిష్టు చం
ద్రునిఁ దనదుఁ దాల్చి భూషణము ♦ దోప నిమేషము మోదమంది యి
ట్లనియె మృగాంక! సర్వభువ ♦ నాధిప! నన్నుఁ జేరితీవు గా
వున నిఁక నస్మదాజ్ఞమును ♦ బోలె సమృద్ధిఁ గాంచుమెంతయున్. ౬౯

వ. అనియిట్లు శంకరుండు శశాంకునకు వరంబొసంగుటయుఁ గనుంగొని హరి చతుర్ముఖ ప్రముఖులగు నిఖిలనిలింపులు నభినందించుచునిట్లనిరి. దేవా! నీమహామహిమం బెవ్వఁడెఱుంగనోపు; నిపుడులోక రక్షణార్థంబుగా సుధాకరునకు వృద్ధిక్షయంబులు రెండును గలుగఁజేయవలయు నిదియ మాకభీష్టంబయ్యెడు; నదియెఱింగి భగవద్భక్తులు సకలాభీష్టంబులొందుదురనిన వేలుపుల వచనంబులంగీకరించి భక్తవత్సలుండగు మహేశ్వరుండట్లన యమృతకరునకనుజ్ఞయొసంగె; సుధాంశుండును మహాదేవునకుఁ బ్రణమిల్లి తత్కృపవడసి ప్రమదంబున నిజపదంబు నొందెనంత. ౭౦

* శివదూషణ చేయుచున్న దక్షుఁడు బ్రహ్మణుని వచనంబులు విని కోపంబుఁ బోఁగొట్టుకొనుట. *

శా. అన్యాత్మాంతిమెఱుంగి దక్షుఁడపు డ ♦ త్యంతంబు రోషించి యా
మాహేశ్వంభర నాదు శాప మనివా ♦ ర్యంబెట్లు దప్పించు ద
ర్పావేశంబునఁ దారకాపిభునకుఁ ♦ యుద్రీంద్ర కోదండుఁడున్
జేవేళ న్నవదూషకై కపరుఁడ ♦ య్యెన్ స్పష్టభావంబునన్. ౭౧

క. మునిపుంగవుండు పులహుఁడు, విని యాశివ దూషణంబు ♦ వీనులకు మహా
ఘనహాలాహలమగుడు, స్తనలుచుఁ ట్లనియె దక్షుఁ ♦ గనుఁగొని యెదుటన్.

క. ఈయఖిలైశ్వర్యంబులు, వాయకనిన్నొందు దురాత్మ! ♦ భవదూషణచే
నేయడదూషింపఁగఁ జను, నాయీశ్వరునింద సేయు ♦ నర్థమె నీకున్. ౭౩

వ. అమ్మహాత్మునకు భవదీయశాపంబునకు గతియు స్గల్పంబె నెంత్రయు. ౭౪

క. భవదీయతనూభవ నా, భవుఁడు ద్వ్యాహంబొనర్చుఁ ♦ బాటిలునిటపై
నవివేకముడిగి శంకరు, భవతారకు శరణుఁ బొందు ♦ భక్తిదలిర్పన్. ౭౫

వ. అనిన నమ్మునిపుంగవు వచనంబులు విని కోపంబు వాలఁగి దక్షుండు నిట్లా
డునందు నధిక ప్రేమ చేయు చుండె మనంబున. ౭౬

— ♦ గౌరీజననము. ♦ —

తే. అట్లు ప్రేమ సల్పు నా దక్షునకు గౌరి, జననమైన విధము ♦ వినుఁడు మీకు
విస్మయంబుగాగ ♦ విపులమతి మునులార! శ్రీవణాఖ్యులకు నిదిర ♦ సాయనముగ.

శా. కైలాసంబున రత్నమంటపమునన్ ♦ గంజాప్తకోటిప్రభన్
బ్రాలేయాచలకన్యకాసహితుఁడై ♦ శాతేందుకోటీనుఁడా
నాళీకాక్షచతుర్ముఖప్రముఖనా ♦ నాదేవ సంఘంబులున్
మ్రోలన్గొల్వఁగ భద్రపీఠిఁగొలువై ♦ మోదంబుతోనున్నచోన్. ౭౭

ఉ. పార్వతి లేచి నాథునకు ♦ భక్తిఁ బ్రణామముఁ జేసి యిట్లనన్
సర్వజగత్పతీ! త్రిపుర ♦ సంహర! శంకర! దేవదేవ! యీ
సర్వచరాచరాత్మకము ♦ సంజనితంబగు చందమెట్లకో
సర్వము నాకుఁ జెప్పుమన ♦ శర్వుఁడు పర్వశశాంకవక్త్రికున్. ౭౮

క. ఈ దుత్పత్తి యులయము, న్నిగమోక్తవిధంబుగాగ ♦ నిఖిలము దెలుపన్
నగతనయ మగుడ నెప్పుడు, మగనికి నిట్లనియె ముదము ♦ మదినిండారన్

శా. సర్వజ్ఞానసుఖస్వరూప! శివ! యీ శాంకరు దేహంబునై
యత్యాశ్చర్యమునంగ నేనకద యు ద్యద్దీల భాసిల్లెదన్
నిత్యం బీశ్వర! యేను దక్కఁ గలదే నీరూపమున్ వేర యు
త్పత్త్యాదుల్ ఘటియించు నావలన నా నా యీజగత్సృష్టియున్. ౮౧

వ. అనిగర్వంబుగా శర్వాణిపలికిన సర్వేశ్వరుం డిట్లనియె. ౮౨

మ. తరుణీ! నామహిమంబె యుంగనుమవే త్వత్కల్పితమై పొల్పిలఁ బ
ల్కుచు భాషించెదు నీవు మున్నతిని జిహ్వాంచేసు సర్వంబునన్
బరిపూర్ణుండను సూత్రధారుఁ డతి యు న్మానిల్లి ప్రేరేచు నా
కరణింబ్రేరకుఁడన్ సమస్తమున కుత్కృష్టుంతు నిశ్చయమున్. ౮౩

క. అణువగుదు నణువ్రతంబెదు, ఘనుఁడ మహత్తునకున్ మహత్తున జేసున్
దృణము మొల్లాడదు మత్ప్రేరణమున్ లేకున్న జగతి రాజీవముఖీ!. ౮౪

వ. అనియిట్లు పలికి యజ్ఞాంగజని పొల్పిల పరంజ్యోతియు పరమాత్మయు స
చ్చిదానంద విగ్రహుండును సర్వేశ్వరుం డగు శంభుండు నిఖిల నిరూప
కయగు నిజశక్తి తనయందుపసంహరించిన. ౮౫

మ. అప్పుడు సర్వజగం బరూపకమునై యత్యంత నిశ్చేష్టమై
తననంగజ్వలనప్రభాదహితమై త్యక్తానవర్తిత మై
ఘనయున్వాసరమున్ననం బవసిదై గాఢాంధకారంబునై
విపరీతంబుగఁ గానవచ్చె నటియు న్వీక్షించి విభ్రాంతయై. ౮౬

క. గిరిరాజతనయ విస్మయ, భరితమనోంభోజ యగుచు బ్రాణేశు జగ
ద్గురు నీశ్వరుఁ గాని మావెన్, గరపద్మయుగంబు మోడ్చి కనుమిచయమునన్. ౮౭

వ. ఇట్లు గొనియాడి భవాని ప్రాణేశ్వరుని బ్రమ్మర నిట్లు ప్రార్థించె. ౮౮

తే. దీనవత్సల! శంకర! దేవదేవ!, తెలియ లేనై తిభవదీయ దివ్యమహిమ
దయదలిర్పఁగ మదపరాధము సహించి, పూర్వమట్లును బాలింపు భువన
ములను. ౮౯

వ. దేవా! నీకశక్యం బెద్ది యేనియుం గలదె; జగంబుల కీయుపద్రవంబు నివారిం
చవే యని గాఁ బ్రార్థించిన గౌరీమనోహరుండు ప్రసన్నహృదయుండగుచుఁ
బ్రథమంబ యేకాదశకోటి రుద్రులను బ్రబోధభరితులం జేసి వార లతిసం
భ్రమంబున నిద్రమేల్కాంచిన చందంబున లేచి హృదయకమలంబుల నాది

యీశ్వరవినోదంబని తలంచి సర్వప్రాణులం దమయట్లన ప్రబోధంబునొం దించుట కుపక్రమించి తమోమయంబైన జగంబున మధ్యార్జనంబను మ హాక్షేత్రంబునుం జేరి యచ్చట తమకిదియ శివరాత్రియని నాల్గుయామం బులు వినిర్మలాంతఃకరణులగుచు శివపూజాపరాయణులై యుండిరా సమ యంబున. ౯౦

మ. భవుఁ డావిర్భవమొందివారికెదుటన్ ♦ బ్రత్యక్షమై యొప్పెఁ బ్రా
భవమింపొందఁగ నమ్మహేశు కరుణా ♦ పాథోనిధిం గాంచి సం
స్తవముల్ మీరఁగ బద్ధపాణులగుచు ♦ న్దండప్రణామంబులున్
భువిఁ గావించి వచించి రాత్మవినయం ♦ బుప్పొంగ వారెంతయున్. ౯౧

క. విశ్వమున కీవు కర్తవు, విశ్వమునకు హర్తవీవ ♦ వెలయుదు వీవే
విశ్వస్వరూపమగుచు, స్వీశ్వేశ! స్వతంత్రుఁడవు సు ♦ విఖ్యాతముగన్. ౯౨

వ. మఱియునీవు మహేశ్వరుండవు శుద్ధుండవు శూరుండవు స్థిరధన్వివైన నీకేము నమస్కరించెదము. భవదీయప్రసాదంబునఁ జరాచరాత్మకంబగు ని జ్జగంబు తొంటియట్ల సంజాతచైతన్యంబు సేయుమని ప్రార్థించిన నంగీక రించి మహాదేవుండు ప్రసన్నస్వభావుండగుచు నంతర్ధానంబు నొందెనంత.

తే. హరివిరించి ముఖామర ♦ లఖిల జంతు, సంతతులు తోడ లేచిరి ♦ శంభునాజ్ఞ
చంద్రసూర్యాది తేజముల్ ♦ సంభవించె, జగమునిద్ధాతతిమిరమై ♦ మిగుల వెలసె

వ. అంత సకలబృందారకులు దేవదేవుండగు నమ్మహాదేవు మాహాత్మ్యంబ భివర్ణించి తత్పాదారవిందంబులుఁ బూజించిరి వినుండి. ౯౫

క. హరుఁ డంతర్హితుఁడగు నవ, సరమున రుద్రులను జూచి ♦ సత్కృప విష్ణు
స్సురుఁ డిత్తు వేడుఁడన వుఁడు, పరమేశ్వరు దయకు మెచ్చి ♦ పలికిరి వారల్. ౯౬

క. భవు జగధీశ్వరు నీక్రి యు, భవి రాత్రులు పూజసల్పు ♦ పురుషవరులకు
న్భవదీయకృపామహిమను, శివరాత్రి సపర్యఫలము ♦ సేకురుగాతన్. ౯౭

వ. అనియిట్లు ప్రార్థించిన వారికట్లనవరం బొసంగి సదాశివుం డంతర్ధానంబు నొందె రుద్రులును నిజపదంబులం బొందిరంత. ౯౮

క. కైలాసశైలమునకు, న్నాళీకభవాచ్యుతేంద్ర ♦ నానాదివిష
జ్జాలంబుచని కపాలి, న్నాలింగని ప్రణుతిఁ జేసి ♦ సుస్థిరభక్తిన్. ౯౯

వ. వినయపూర్వకంబుగా నిట్లనిరి. ౧౦౦

క. ఏతావత్కాలంబున, భూతాధిపయంధకార ♦ పుంజములో ని
శ్చేతన్యులమై యేము స్వీతాఖిలకష్టులమైతి ♦ మీగతి దేవా!. ౧౦౧

వ. మాకింక సకలదురితహరంబగు ప్రాయశ్చిత్తంబొండు విధియింపుఁడనవుఁడు వారల వచనంబులు విని మందస్మిత వదనారవిందుండగుచు నిందుశేఖరుం డిట్లనియె. ౧౦౨

క. సురలార! మీకు దోషం, బరయఁగ లేదించుక్కైన ♦ నస్మదనుజ్ఞన్
గిరిరాజతనయగా దే, వ రితంబీగతి మునర్చె ♦ దురహంకృతిచే. ౧౦౩

తే. ఇంక వేదాదిగా మీరలిష్టమలర, నిత్యకర్మంబులన్నియు ♦ నిర్వహింపుఁ డనుచు హరుఁడానతిచ్చిన ♦ నమరులెల్ల, సలిపిరట్లన నిజపదం ♦ బులను బొంది.

ఉ. అంతససంభ్రమంబుగఁ గృ ♦ తాంజలియై జగదంబ లేచి య
త్యంతము ప్రాణవల్లభుని ♦ యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి భక్తితో
కాంత! సమస్తలోకజన ♦ కా! యిది మత్కృతదోషమెట్లు సు
స్వాంతతఁ దెల్పుమన్న విని ♦ శంభుఁడు చారుదరస్మితాస్యుఁడై. ౧౦౪

వ. విచిత్రచరిత్రయగు నద్దేవితో మృదుమధుర గంభీర వచనంబుల నిట్లనియె.

క. నాదండనీవు ప్రబలియు, వాదింపఁగఁ దగునె యెక్క ♦ వని నాకన్న
న్నీ దుమహిమ దానగదా, యో దేవి! జగంబు లిమిర ♦ యుక్తంబయెన్. ౧౦౫

క. వనితా! నీవఖిలజగ, జ్జననివిగావున దయార ♦ సము దలకొత్తన్
ఘనమతి ప్రాయశ్చిత్తం, బొనరింపుము నీవదీని ♦ కుచితముగాగన్.

వ. అనిపలికిన యమ్మహాదేవుని వచనంబులు విని భవాని దానికంగీకరించి తప స్థానంబు దయసేయుమని యడిగిన ధవుండగు శివుండు యువిదకిట్లనియె.

మ. మదవదళిధ్వని ప్రకర ♦ మంజులకంజల సజ్జలాశయా
స్పదదివిజేంద్ర నీలమణి ♦ భాపరిభావితరంగ సంఘ స
ర్వదురిత పుంజభంజన వి ♦ రాజితముక్తిరమాధివాస భూ
నదుల ప్రసిద్ధిగాంచు యమునా ♦ నాధుని సాధుని హాఢి మీరఁగన్. ౧౦౦

క. ఆనది చెంగట నీవుమ, హానిష్ఠన్ శంభురూప ♦ మగుచు న్దపమున్
బూనుము దట్టుండ చటికి, దానుం జనుదెంచి కొనెదు ♦ దరమది ప్రేమన్. ౧౦౧

క. ఆదరమున నీరూపం, బాదరమునఁ గానిపింపు ♦ మతనికిఁ దరుణీ!

యాదవుఁడద్భుతంబుగ, నీదివ్య విలాసమెచ్చి • నినుఁగొనిపోవున్. ౧౧౨

వ. అట్లుగొనిపోయి నిన్నుం దివ్విన ప్రార్థనం జేయఁగాఁ డటమీఁద ద్వాదశ వత్సరాంతంబున మనకీరుపురుషుం గల్యాణంబు గాఁగలదని సర్వేశ్వరుం డానతిచ్చి శర్వాణిం బనిచిన. ౧౧౩

క. గౌరిపరమాదరమునఁ బు, రారియనుజ్ఞ నటపోయి • యమునాతటినిన్
సారసవనమున శంఖా!, కారముధరియించి మదినిఁ • గౌతుకమెసఁగన్.

క. పరమేశుచరణకమల, స్మరణంబును జేసుకొనుచు • మానసమందున్
బరమాతపస్యాచరణము, నిరతము గావించె విజిత • నిఖిలేంద్రియయై. ౧౧౪

వ. ఆసమయంబున దినకరుండు మకర గతుండగుటయు మఖనక్షత్రంబున దక్షుండు పత్నీసమేతంబుగ సుపవిత్రుండగుచు నిజపుత్త్రికలతోడ దేవమునిగణంబులు గొలువ యమునానది కరుగుదెంచి యందు నియమంబునఁ గృతస్నానుండై యాసరంబున నంబురుహమధ్యంబున దివ్యతరంబగు శంఖంబు గని యాదరంబునం గైకొనిన. ౧౧౫

క. అదితత్క్షణమున విస్మయ, ముదవఁగ నాశకన్యయగుచు • నొద్దఁజెలంగన్
ముదమలరఁగాంచి దక్షుఁడు, సుదతీమణిఁ దెచ్చి యాత్మ • సుందరి కొసఁగన్.

సీ. మనమతివేదవల్లి నవ • కంజదళేక్షణ నప్పుడెంతయున్
గనుఁగొని కన్యకామణినిఁ • గౌతుకమొప్పఁగఁ గేలనెత్తి మూ
ర్కొని శిరమున్ననుంగవయుఁ • గూర్మిసుధామయమైన స్తన్యము
న్దవరనొసంగఁ జెప్పినద • నంబునకున్ స్వసఖీ జనంబుతోన్. ౧౧౭

వ. అంతదక్షుండు నియమసమాప్తిం జేసి దేవమునిగణసహితుండై నిజగృహంబునకుం జనుదెంచె రయంబున. ౧౧౮

క. గౌరీవనదినమునకున్, శారదశశిరేఖవోలె • చారువిలాస
శ్రీరంజిల్లఁగ వర్ధిల్లెఁ, గూరిమి తలిదండ్రులకును • గుతుకంబలరన్. ౧౨౦

—* గౌరి తపంబుఁ జేయనరుగుట. *—

తే. పంచవర్షంబులగుటయు • బాలయంత, శివుని బాణిగ్రహంబును • జేయఁదలఁచి
నిజతపంబునకై యొక్క • విజనతలము, వినయమునఁ దల్లిదండ్రుల • వేఁడెనపుడు.

క. జననీజనకులు కూరిమి, దనరఁగ ననుకూలులగుచుఁ • దపమొనరింపన్
బనిచిరి తనయను సఖుల, న్వెనువెంటన్నార్చి యొక్క • విజనస్థలికిన్. ౧౨౨

చ. సరసిరుహాక్షి గౌరి మరి ♦ సంతసమొప్పఁ దపోగృహంబుభా
సురతరలీలఁ జేరి యతి ♦ సుస్థిర భక్తి చెలంగ నీశ్వరుఁ
బురహరు సంస్మరింపుచును ♦ బూజలొనర్చుచుఁ దత్కథాసుధా
ఝరలను దేలుచున్నదిమ ♦ సత్ప్రదశంబు నుదాత్తచిత్తయై. ౧౨౩

ఆ. అపుడు వేదవల్లి ♦ యాత్మవల్లభుఁగని, బాలకెట్లు పొడమెఁ ♦ బావనముగఁ
దపముమీఁదబుద్ధి ♦ తద్దయునవన్నఁడు, ధర్మపత్నితోడ ♦ దక్షుఁడనియె.

క. జగదంబయైనసాక్షా, ద్భగవతియీదేవి మనలి ♦ పుణ్యఫల మీడే
రఁగజనియించె న్గాదే, జగతిఁ ధన్యులము మనము ♦ జలజదళాక్షీ!. ౧౨౫

వ. అని దక్షునివచనంబులువిని తత్ప్రకటించిన ప్రసన్నహృదయయై కృతా
ర్థనైతినని సంతోషించె నంత నక్కడ. ౧౨౬

—♦ ఈశ్వరుఁడు గౌరీతపమును బరీక్షింప విప్రవేషంబున నరుగుదెంచుట ♦—

మ. తరుణీరత్నము గౌరిశంకరు మదిఁ ♦ ధ్యానింపుచుఁ సంస్తుతు
ల్గరిమన్ జేయుచు ద్వాదశాబ్దముల దాక ♦ న్శంభు సేవైకత
త్పరత న్సూరితపంబొనర్చె నపుడా ♦ బాలేందుకోటీరుఁడా
సరసీజాక్షి మనోరథంబు ఫలియిం ♦ ప న్విప్రవేషంబునన్. ౧౨౭

వ. చనుదెంచి తదీయ తపోమందిర ద్వారంబున నిలిచి పలుకరించిన యద్దేవి విని
శివభక్తుండగు నొక్కభూసురుం డరుగుదెంచెనని గృహంబు వెలువడి య
ద్ధరణీ సురోత్తముఁగని మహాదరంబునం బ్రణమిల్లి యమ్మహాత్మునకుఁబీ
ఠంబిడి యర్ఘ్యపాద్యా ద్యుపచారంబు లొనర్చి యత్యంత భక్తి పూర్వకం
బుగాఁ బూజించి మందస్మిత వదనారవింద యగుచు నిట్లనియె. ౧౨౮

క. ఓవసుధామర శేఖర!, నీవచ్చుటమద్గృహంబు ♦ నేడెంతేనిన్
బావనమయ్యె న్మదిలో, నీవాంఛిత మేమి దెలుపు ♦ నిర్మలచరితా!. ౧౨౯

వ. అనిపలికిన దాక్షాయణికి భూసురుం డిట్లనియె. ౧౩౦

చ. తరుణీ! నీవు ప్రసన్నురాలవగుట ♦ ధన్యుండనైతిన్గదా
వరలావణ్యసుశీలసంపదల నె ♦ వ్వారైన నీసాటియే
సిరులుంబొందఁగ నీకరగ్రహణమున్ ♦ జేయన్ దలంపయ్యెడున్
గరుణాదృష్టి ననున్ వరింపగదవే ♦ కంజాతపత్రేక్షణా!. ౧౩౧

గీ. అనిభూసురుండు పలికిన, విని యది మది కినుకదనర ♦ వీనుంగవమ-

ద్వ్యసకరయుగమునమూయుచు, ఘననిష్ఠుర ఘటితోబలికె • గౌరియతనితోన్.

మ. పరమాత్ముండగు చంద్రశేఖరునకున్ • బత్నిత్వమున్గోరి యే
నిరతంబిచ్చట భూరిభాసుర తపో • నిష్ఠన్ బ్రవర్తింప వే
మను నాప్రోల భయంబులేక యిటులన్ • నాగ్రహంబునన్ బల్కె దీ
శ్వరు మృత్యుంజయు దక్క నన్యుని మదిన్ • వాంఛింతునే భూసురా!. ౧౩౩

మ. అనిరోషంబు జనింప గౌరియన భ • వ్యప్రౌఢి భూమీసురుం
డనియెన్దుర్లభుఁ డీశ్వరుండహహ బ్రహ్మాద్యామర శ్రేణికిన్
మునులుంగానఁగలేరు వానిమహిమం • బున్వాఁడు మాయావియో
వనితా! నీకు లభించు నెట్లతఁడు తద్వాంఛ న్మదిన్మానుమా. ౧౩౪

చ. అనవుఁడు గౌరిపల్కె నన • యంబు విషాదముదోప నెమ్మదిన్
దినదినమిట్లొనర్చు నతి • తీవ్రతరంబగు యాతపంబునన్
ననుగరుణించి శంకరుఁడు • నాకుఁబ్రసన్నుఁడు గానియయ్యెడన్
మనునె శరీర మింక పలు • మాటలికేటికిపొమ్ము భూసురా!. ౧౩౫

వ. అనిపలికి యమ్మహాదేవి కగ్నిమ్మర గృహాంతరంబున కరుగుసమయంబున.

చ. కరుణదలిర్ప నీశ్వరుఁడు • గ్రక్కునఁజూపె నిజస్వరూపము
న్దరుణికినంత నవ్వికచ • తామరసాక్షి మహేశుదివ్య సుం
దరతరమూర్తిఁజూచి కను • దమ్ముల పండువగాఁగ భక్తితోఁ
గరములుమోడ్చి మ్రొక్కి భయ • కౌతుకముల్దనరంగఁ జెంగటన్.

వ. విరచితాంజలియై నిలిచి దేవా! మదపరాధంబు సహించి రక్షించుమని శ
రణంబు నొందిన. ౧౩౬

క. కరుణించితరుణికనియె, న్దరుణేందు ధరుండు వలదు • తన్వీ! భయమున్
ధర నీతపమున కేనున్, బరమప్రీతుండ నైతి • భావమునందున్. ౧౩౭

వ. అనియిట్లుపలికిన శశాంకశేఖరునకు జగదంబ పునఃపునః ప్రణామంబులొ
నర్చి నయనారవిందంబు లానందబాష్పంబులు చిందఁ జెంతనిలిచె; నంత;

— • దక్షుఁడు గౌరిని నీశ్వరునికిచ్చి వివాహము చేయుట. • —

క. కాత్యాయని పరిచారకు, లాతుణమునఁజని మహీసు • రాగమనంబున్
దక్షునితోన్నుడివిన గుణ, దక్షుఁడతఁడు మనము నధిక • తం బలరారన్.

క. ఆక్షోణీసురవక్యము, సాక్షాత్పరమేశుఁడరుచు ♦ సద్భక్తిన్ సరో
జాక్షి న్దనతనయను ఫా, లాక్షునికొసఁగన్ దలంచె ♦ నంచితమతియై. ౧౪౨

వ. ఇట్లుదలంచి యవ్విరించి తనూజుండు వేగంబ వివాహ సంభారంబు లొన
గూర్ప నధికారులం బనిచి యధిక ప్రియంబున సకల బంధుజనంబుల రా
వించె నప్పుడు. ౧౪౩

క. భావజరిపు పరిణయ లీ, లావిభవముఁజూడ బహుకౌ♦తూహలమున లోప్పన్
దేవముని సిద్ధగణములు, వేవేఁజనుదెంచి రాత్మ ♦ వేడుకమీరన్. ౧౪౪

మ. పురవీధుల్ సవరించి కెల్లడల సొం♦పుల్ నింప ధామంబులన్
బరగ న్పల్లవ తోరణావళులు రం♦భాస్తంభ జాలంబుల
చ్చెరువున్మీరఁగ రంగవల్లులిడి రా ♦ జిల్లంగ మేల్కట్లు దీ
ప్చిరిమార్గంబులఁ జల్కిరంతట జనుల్ ♦ శ్రీగంధ తోయంబులన్. ౧౪౫

వ. అంత చతుర్ముఖ సుతుండు తనతనూభవ భవనంబునకుం జనుదెంచి యవ
నీసురాకారుండగు నఖిలభువనేశ్వరుంగని సవినయంబుగ వినతింజేసి ప్రస
న్న హృదయంబున సుగుణ మహితమైన దుహితతోడ నమ్మహేశ్వరును
ద్వాహంబు కొఱకు నిజగృహంబునకుఁ దోడ్తెచ్చి నానారత్న విచిత్రితంబ
గు సింహాసనంబున సుఖాసీనుం జేసి కన్నియ నలంకరించి నంతఃపురమున
కనిచిన. ౧౪౬

ఆ. ప్రాఙ్ముఖంబుగాగ♦భద్రపీఠంబునఁ, గలికినునిచి జడలు ♦ గట్టియున్న
కురులుచిక్కుదీర్చి ♦ కుంకుమకస్తూరి,నలుగుఁబెట్టిరపుడు♦ చెలులువేడ్కన్.

మ. అలివేణుల్ బహువైభవంబెసఁగగా ♦ నభ్యంజన స్నానముల్
లలిజేయించి సువస్త్ర భూషణగణా ♦ లంకారమున్ జేసి యు
త్కలికన్ దోడ్కొని తెచ్చి రబ్జవదనల్ ♦ గళ్యాణ వేషంబు సొం
పలరన్ జంద్రకిరీటు సన్నిధికి ♦ భవ్యప్రౌఢి శోభిల్లఁగన్. ౧౪౭

మ. అలబ్రహ్మాచ్యుతముఖ్య సర్వదివిజుల్ ♦ హర్షంబుతోడన్ గృతాం
జలులై మంజులసంస్తవంబులలరన్ ♦ సర్వేశుపైఁ బుష్ప వృ
ష్టులుగావించిరి భారతీరమలతో ♦ సొంపొందఁగా వేలుపుల్
వెలనుల్ సేసలుఁ జల్లి రీశ్వరిపయి ♦ న్వేడ్కన్నుతుల్ సల్పఁగన్. ౧౪౮

తే. దేవదుందుభిరవములు ♦ దిశలనిండె నాసె, జలదకల్లోలమాలికా ♦ స్వనము లట్ల
యాశిరస్సరలతిమనో ♦ హారముగఁ, గిన్నెరలుపాడిరభృత సం ♦ గీతములను.

మ. గిరిజన్ బద్మజసంభవుండు శుభల ♦ గ్నంబందు బాలేందు భృ
చ్చరణాబ్జంబులు కన్నె తోయము పగన్ సం ♦ క్షాళనన్ జేసి ప
ల్మరు పూజించె సుగంధపుష్పముల బా ♦ లారత్నము స్థాకపో
నె రహిన్ స్నిగ్ధాంగఁ జంద్రశేఖరునకుం ♦ జేజేలు కీర్తింపఁగన్. ౧౫౧

క. పరమేష్ఠిపత్నిముఖమున, చరుప్లాజసు వేల్చె ♦ సంతసమునఁగన్
హరిముఖ్యసురలు మంగళ, కరములుగఁ బఠియించి రరుదు ♦ గా నిగమంబుల్.

వ. ఇట్లు దాక్షాయణి పాణిగ్రహణంబు చేసి యవ్వివాహమధ్యంబునఁ బరమేశ్వ
రుండాకస్మికంబుగా నంతర్ధానంబగుటయు. ౧౫౩

—♦ వివాహమధ్యంబున నంతర్ధానుఁడైన యీశ్వరుని దక్షుఁడు నిందించుట. ♦—

క. కని యువ్విధంబు తనమది, ఘనమోదము తొలఁగి వేడి ♦ కన్నీరొలుక
న్వనటన్ జనని జనవికి, వినుపించెను దల్లి శోక ♦ విహ్వలయగుచున్. ౧౫౪

వ. లక్ష్మీవాణీసహితయై దక్షురాణి తనూజతో నిట్లనియె. ౧౫౫

క. అపచారమేమి వచ్చెను, యిపుడీపనికలసి దాన ♦ నీశ్వరుఁ డరిగన్
జలజాక్షి నీవు గ్రహస్థురా, తపమున్ధాలింపు మిందు ♦ ధరుఁ గూర్చి వెసన్. ౧౫౬

వ. దానఁ బరమేశ్వరుండు నీకుఁ బ్రసన్నుండగు శోకంబు వలదని పలికిన జననీప్ర
భృతుల వచనంబులు విని విషాదంబు నొందుకొని రయంబునఁ దపోనిలయం
బున కరిగి తొంటిపోల్పునఁ దపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యుండె నంతయు, ౧౫౭

క. పూనుడం తర్హితుఁడగుటయు, హరిముఖ్యసుపర్వులెల్ల ♦ నతిఖేదము నొం
దిరి బుధులు గ్రమదిగందిరి, పరమేశ్వరు దర్శనంబు ♦ పాటిలకపుడున్. ౧౫౮

వ. మఱియు నమ్మహేంద్రులు చింతాక్రాంతులగుచు నాత్మగతంబున. ౧౫౯

చ. తమకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యు గిరి ♦ ధన్వి తొలంగె యనుగ్రహంబు నే
యమికిదియేమి హేతువో మ ♦ హానుభావాత్మకుఁడైన దక్షుదో
షమొ మఱి యస్మదాదికలు ♦ షంబొ యెఱుంగ మటంచు నాత్మ స
ర్వము నిరసించి శీర్షములు ♦ వంచుక యూరకయుండి రయ్యెడన్. ౧౬౦

వ. ఇవ్విధంబున సకలదేవ ముని గణంబులు దేవపత్నులు దాక్షాయణితోడఁ
గూడి శోకాక్రాంతులగుటయుఁ గనుంగొని దక్షుండు క్షోభంబు నొందక క

ల్యాణమంటపంబున నుండు బృందారక బృందంబుల కిట్లనియె. ౧౬౧

క. సురలార! యేను జేసిన, చరితంబిది యేమి యొక్క ♦ ధూర్తవతంసుం
డురగేంద్రభూషుఁ డీగతి, శరణయనాధ్యాసునకు గోవఁ ♦ బాపియె చెప్పఁడా.

క. నీకిం బిలిచిరే ద్విజేంద్రు, తానేమిటికి వచ్చె నాసు♦తఁ బ్రార్థించె
న్వానికిఁ బల్లిన్ దండ్రిన్, గానము శుచిగాదు కాడు♦ గాచు నిరతమున్. ౧౬౩

క. అటువంటి వానికేన, కృటమోహమతి ప్రఫుల్ల ♦ కమలదళాక్షి
న్నిటలజతచంద్రరేఖన్, గుటిలాలక నాదు సుతను ♦ గుతుకంబెసఁగన్.

క. మీ సన్నిధిని పుడేనన్, భాసురతరలీల నొసఁగి ♦ పరిణయ మిట్లున్
జేసినచో నపకీర్తిన్, జేసెన్ నర్తకుఁడు ధూర్త ♦ శేఖరుఁ డకటా. ౧౬౫

క. ఈ హాహాయిటువంటి చేష్టలు, రహిం జేయఁగ నగునె తాఁను ♦ బ్రాహ్మణుఁ డయ్యున్
సహజగుణంబను విడుచునె, మహిమండలిలోన నెట్టి ♦ మనుజుండైనన్.

వ. అని యిట్లనేకవిధంబులఁ బద్మజసుతుండు వేల్పులతోడం బలికి వారివారి నిజనివాసంబులకనిచె; నది మొదలు దక్షునకు లోకశంకరుండైన శంకరునందుఁ గ్రోధంబు సంజాతంబయ్యె నంతయు. ౧౬౬

— ఈశ్వరుఁడు గౌరినిఁ గైలాసంబునకుఁ గొనిపోవుట —

తే. ఇట్లు బహుకాలమునరన♦యభ్రభపురాణి, దక్షకన్యక బహుతపో♦దక్షయగుచు
కాయమున కార్శ్యము జనింప ♦ ఘననియమము, దనరనుండినచో నిందు♦
ధరునికరుణ. ౧౬౭

వ. అమ్మహాదేవి ననుగ్రహింపఁ దలంచి క్రమ్మఱ నమ్మహాదేవుండు కుతూహలంబున భూతి రుద్రాక్ష భూషణుండును ధృత కాషాయ వసనుండును శింజన్మణి మంజీర నాదనాదిత దిఙ్ముఖుండును జటాధరుండును కపాలమాలికావృత మకుటుండును శూలకపాల పాణియునగుచుఁ దాపస వేషంబునఁ జనుదెంచిన మునిపుంగవునిఁ జూచి గౌరి లేచి కృతాంజలియై యతని కర్ఘ్యపాద్యాద్యుపచారంబు లొనర్చి యాసనంబిడి వినయంబున మ్రొక్కి నిలిచె నాసమయంబున. ౧౬౮

క. పరమాత్ముఁ డింద్రశేఖరుఁ, బరిగొని సంస్తవము లొప్ప ♦ బ్రియమ్ముదిరురల్

పరిమళములు గ్రమ్ముకొనఁగ, విరులున్వర్షించిరమితవిభవంబలరన్. ౧౭౦

వ. అంత మహాదేవునకు జగదంబ పరమహర్షంబునం బ్రణమిల్లి భక్తియుక్తం
బగుమనంబున దేవా! మదపరాధంబు సహించి కరుణాకటాక్షంబున న
న్నురక్షింపుమని సుధామధురోక్తులఁ బ్రార్థించిన విని యాదరంబున. ౧౭౧

మ. కరుణాంభోధి సుధాంశుమౌళి మదిలోఁ గౌతూహలంబొప్ప ని
ర్జరులున్గొల్వఁగ నబ్భవానిని వృష స్కంధంబుపై దాపలన్
గరపద్మంబునఁ జేర్చి వేగఁజని య క్కైలాసమున్ జేరి సు
స్థిరభాగోన్నతినుండి దివ్యమహిమన్ సింహాసనాసీనుఁడై. ౧౭౨

—దక్షుఁ డీశ్వరునిపైఁ గోపించుట.—

వ. అంత నయ్యీశ్వరి పరిచారికాజనంబు తపోగృహంబున నుండక భయంబు
నఁ జని దక్షునితోడఁ దద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించిన నతఁడువినితన
దండనుండు వేల్పులఁ గని యిట్లనియె. ౧౭౩

మ. మునుపే తెంచి వివాహముక్త్యమున మున్నమ్మన్వంచనన్ జేసి చ
య్యనఁ బోన్మరినేను తస్కరవనుం డాతండిట న్వచ్చి నా
యనుజుం దోడ్కొని పోయె శౌర్యమున నత్యంతంబు గర్వంబుతో
ననులెక్కింప కొకింత దుర్యశము దీనన్ నాకుఁగల్గెన్ వా. ౧౭౪

తే. తల్లిదండ్రుల యనుమతి దక్కజగతి, నెవ్వఁడేనియుఁ జేయుఁడు నిట్టి కార్య
మెందు నుద్వాహ మొనరింప నెఱుఁగఁడితఁడు, వినియుఁ గనియు నెఱుంగఁ
డ విధ మొకింత. ౧౭౫

క. ఈతఁడు బిక్షుకుఁ డెన్నఁడు, భూతలమున నివ్వివాహమున్ జేసియుఁ బ్ర
ఖ్యాతముగఁ జూచి యుండిన, నీతీరున నేఁడు జేయు నెల్లరు నగఁగన్.

వ. అని బహువిధంబుల దక్షుండు వేల్పుల మ్రోలం బలికి వారల నిజస్థానంబు
ల కనిచి పరమాత్ముండగు శంభునందుఁ గోపంబు దీపింపఁ బ్రత్యహంబు
శివదూషణ పరుండయ్యె నంతయు. ౧౭౬

ఉ. అంతముకుంద ముఖ్యసుర లందఱు కొందల మందుచున్ సతీ
కాంతుని నిందమాలి సిరి కంధరు నిందయొనర్చె నక్కటా
యెంతయు హానినొందగలఁ డింక ఖలిపింపలతోడ దక్షుఁడు

ద్యాంత దురాత్ముఁ డీని విడ ♦ నాశక మొందెడఁ బోవఁ గూడునే. ౧౭౯

వ. ఇప్పు డెన్ని భంగుల నేనియు మన మిందఱ మప్పరాత్మునకుఁ దెలియఁ జెప్పి యప్పరమేశ్వరు నింద నివర్తింపఁ జేయవలయు నని నిశ్చయించి యొల్లరి ట్లనిరి.

క. దక్షా! సమస్తలోకా!, ధ్యక్షుండవు సకలకళల ♦ దక్షుఁడ వస్మ
ద్రక్షకుఁడవు నీవు నిటు, లాక్షునకు నొసంగి నావు ♦ హర్షం బెసఁగన్. ౧౮౦

క. జాపనాతయ మ్మెనీకున్, సోమకళావాళియౌను ♦ శుభకర వచన
స్తోమంబుల భూషింపక, నేమిటికై నిందఁ జేతు ♦ విశ్వేశు నభవున్. ౧౮౧

క. ఇల నెవ్వఁరైన సంతస, మలరఁగ సంబంధమైన ♦ యటమీఁదటఁ ద
ప్పులకొలాదుల నెంతురు, తలపోయఁగ వలయు మున్నె ♦ తత్త్వజ్ఞనిధీ. ౧౮౨

వ. కావున నచిరయంబునఁ గైలాస నగరంబున కరిగి భవత్తనూజను జామాత నుంగని యమ్మహాదేవునితోడ సంధి చేసికొని రమ్మనవుఁడు. ౧౮౩

— ♦ దక్షుఁడు పుత్రికను నల్లునిఁ జూడఁ బోవుట. ♦ —

క. వారల గంభీరోక్తులు, సారెకు విని దక్షుఁ డంత ♦ శాంతుం డగుచున్
గారాబు కూతు నల్లునిఁ, గూరిమిఁ గనఁ జని యొ రజత ♦ కుధరంబునకున్.

వ. ఇట్లు చని యిందుశేఖరు మణిమందిర ద్వారంబు సేర నప్ప్రతిహారు లతని శివసమ్ముఖంబు తదాజ్ఞ వడయక గానేరదం దాక నిందు వసింపుము; కాదేని వత్తు యు నెడ కరుగు మనిన దవ్వారికుల వచనంబులు విని దక్షుం డిట్లనియె.

క. నా దుహితం జామాతను, సాదరమతిఁ జూడ వచ్చితిఁ ♦ జనుదెంచినచో
నా దుహితం బోనగూర్పక, రాదని నిలుపదగునె మీకు ♦ ద్వారమునన్. ౧౮౬

వ. అనిన వార లతని కిట్లనిరి. ౧౮౭

శా. ఓరీ మూఢ! దురాత్మ! దక్ష! వినరా ♦ యూహింప నే కార్యముల్
గౌరీవల్లభు సత్కృపన్ బడసి లో ♦ క శ్రేణి నిష్కంటకం
బై రాజిల్లఁగ నేలుచు న్నటకటా ♦ యశ్రాంత మీ విట్లు గ
ర్వారూఢిన్ బరమేశు దూషణముఁ జే ♦ యన్ బూనితే దుర్మతీ!. ౧౮౮

క. ఆరక్షసులకు నేనియు, సారంబగు నట్టి బుద్ధి ♦ జనియించు గదా
గోరంతయైన భక్తిన్, ఘోరేయత వేలనీకుఁ ♦ దప్పెఁగ సుమతీ!. ౧౮౯

వ. ఇప్పుడు భవ న్ముఖాలోకన సంభాషణంబులు మాకనుచితంబులు. ౧౯౦

చ. పురహరు సేవ యందు మది ♦ బుద్ధి నిజంబు జనించెనేని శం

కమనసమయంబు గాంచి హాది ♦ గన్పరతుర భవదాగమంబు నీ
శ్వరుని యనుజ్ఞయైన నట ♦ శత్రుప్ర సన్నిధి కీవువిల్వ సు
స్థిరమతిగానిచోఁ జనుము ♦ శీఘ్రము వచ్చినదారి గ్రమ్మరన్. ౧౯౧

వ. అనిన వారలవచనంబులు విని ఖిన్నమనస్కుండై మరలి కోపంబున గజ్జెం
ఘ్రియైయొకట నిట్లనియె. ౧౯౨

ఉ. వారిజసంభవాదిసుర ♦ వర్యులు మద్వచనం బాకింలెయూ
ఘోరకయుంను నేను నియ ♦ మించిన కార్యములందు నెవ్వరన్
వారలకన్న శంకరుని ♦ వైభవమెంత దలంప మీ ప్రభుం
దారకరాట్కిరీట నిక ♦ దాను భజింపను జవ్వ యాత్మలోన్. ౧౯౩

—* దక్షుండు రుద్రుఁ బూజింపవలెనని దేవతల కాజ్ఞాపించుట. *—

వ. వినుండు నేను సకలసురలకుని యామకుండనగుదు; నేనజగత్ప్రవర్తన నివర్తన
దక్షుండ; సకల జనసంహారకుండ; జగత్ప్రభుండ; కార్యాకార్యంబు లెఱుం
గని దుహితృజామాతల వచనంబులు విని మీరలిట్లనకోర్ధించితిరి గావు
న రుద్రవిషయంబులగు నమస్క్రియాస్తుతి ధ్యానంబులు మొదలైన య
వియెల్ల వేల్పుల నిటమీఁదఁ జేయకుండ నాజ్ఞాపించెదనని దవ్వారి కుల
తోడ రోషంబునఁ బలికి దక్షుండు గ్రమ్మర నానాలంకార మండితంబగు
నిజపురంబుఁ జేరి యందు బ్రహ్మాది దేవగణంబుల కాలించి యిట్లనియె.

ఉ. ఓసురవర్యులార! యుచితోక్తుల మీరలు బంపఁగాఁ గదా
నా సుతనల్లునిం బ్రియము ♦ నన్ దిలకింపఁగ వేంచికొండ కు
ల్లాసమెసంగఁ బోయితి న ♦ లక్ష్యము సేయుచు ద్వారపాలకుల్
చేరి నన్నవజ్ఞ యాడి ♦ చెప్పెడి దేమిక లజ్జయయ్యెడిన్. ౧౯౪

తే. శంభుసన్నతి లేకత ♦ త్సవిధమునకు, నరుగనీకెట్టులగునో వ ♦ రాత్మ! యిపుడు
నీముఖంబునుజూడఁగా ♦ దేము పాప్మ, టంచు నిష్ఠుర వచనంబు ♦ లనిరి నన్ను.

క. వారలదోషముగాదది, యారయ జామాతృకేనయ ♦ లాడుకొనిన దు
ర్వారోక్తులు విని దానన, నీకెతినన్నన్నుఁ బల్క ♦ రింతయుఁ గాకన్. ౧౯౫

వ. మఱియు నాయందొకింతయైన దురితంబు గలదేని యభిమానరహితుఁ
డనై యేనువారల నవలోకింపఁ బోవుచుంటి; పెక్కు మాటలింకేటికి సావ

ధ్యానంబుగా వినుండు. ౧౯౮

క. ఇది మొదలు మీరు సుద్రిం, బాడిందలపకుండీతనికి నమస్కృతియున్
మొదలైనవి చేయకుండిక, విదితంబుగఁ గూర్చుండకను జేఁకు జగములన్.

క. చేసినయాకపరాధం, బాసిద్ధము మీపదంబు లయ్యల కీర్తుల్
భాసురమహిమ స్వాంశియు, గాసి మొనర్చెదను మిమ్ము గోత్రభుజులారా!.

వ. అని సురల కాజ్ఞాపించి శివదూషణంబు సేయుచు బహుకాలంబట్లుండె.

—* బ్రహ్మ శంకరాజ్ఞను దైని యజ్ఞము చేయుట. *—

తే. అంతఁ గొన్ని దినంబుల కబ్జభవుఁడు, విశ్వవిఖ్యాత త్రిభువన విస్మితముగఁ
గ్రతువొనర్పంగ దలఁచి వేగంబునతఁడ, పేక్షితములైన ద్రవ్యంబు లె
ల్లఁ గూర్చి. ౨౦౨

మ. సవనాధ్యక్షుఁడు బ్రోచినన్ బసు జగత్స్వామి స్మరంజ్యోతి శం
భు వెసన్ దోడ్కొని వచ్చి భక్తి దనరన్ బూజించి హవ్యంబు లి
ట్టుని పేర్కొజ్జితుండైన దక్షుఁడతనిన్ దూషించు గా కేమి యా
శివునిన్ భూతి సపర్యలన్ దనుపుదున్ సిద్ధంబు ముమ్మాటికిన్. ౨౦౩

తే. కలుషచిత్తుండు దక్షుండు గర్వమెసఁగ, నించుకేమని యన జీవితేచ్ఛ మాను
దేవతత్త్వంబు ధరణిశైవ్యాని కేని, ప్రాణమంబాస వానికి భయము గల్గు.

వ. మఱియుఁ బ్రాణేశ్వరుండును బినాకపాణియుఁ గృత్తి వాసుండునగు నమ్మ
హాదేవుండు నన్నురక్షించునని సత్యలోకంబు నందుండి కైలాసంబున కరి
గి యందీశ్వర మందిరద్వార ప్రస్థితుండగు నందినిఁగని ప్రణమిల్లి యతని
వలన నిజాగమనం బెఱుంగఁజేసి తదాజ్ఞ నీశ్వరు సన్నిధానంబునకుఁ జని
నిరతిశయ భయ వినయ సమన్వితుండై దండప్రణామంబు లొనర్చి యిట్ల
ని ప్రార్థించె. ౨౦౪

మ. కరుణాంభోనిధి! దేవదేవ! త్రిజగత్కళ్యాణ సంధాయకా!
హర! యజ్ఞేశ్వర! భక్తవత్సల! విభూపా! మహాదేవ! య
ధ్వర మేఁ జేసెద వచ్చి యచ్చటికి హవిర్ద్రవ్యంబులన్ మీరు సా
దరత న్మందరకైకొన న్వలయు నే ధన్యత్వమున్ జెందఁగన్. ౨౦౫

వ. అని కమలగర్భుండు పలికిన బరమేశ్వరుం డతనిఁ గరుణించి. ౨౦౬

క. చతురాస్య! సదుక్రతువున, కతిశయమగు నస్మదీయుఁ ♦ డగునందిని స
న్మతిఁ బనిచెదనని మంద, స్మితముల యగనని చెలిపెఁ ♦ శీఘ్రము తుజనిన్.

వ. పితామహుండును బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి తదనుమతిఁ గొని వెడలి దక్షునకడకుఁ జని యతనికి సవనారంభ విఘ్నంబు దెలిపి మేరు నగరంబున కరిగి తచ్ఛిఖరంబున మనోహరంబగు మనోవతీ పురంబునందు నిలిచి శుచియై యజ్ఞంబున కుపక్రమించె; నాసమయంబునఁ గైలాసంబున నుండి మహాతేజస్కులైన బ్రహ్మర్షిరాజులం దోడ్కొని హరిప్రముఖ నిఖిల దివిజులు నరుదెంచి రచ్చట. ౨౦౯

క. శ్రీరమణాదుల కజుఁ డుప, చారంబులొనర్చి ముదముతో ♦ సంగగనుతుఁడో
ద్యోమకు దక్షుఁడు వచ్చిన, నాకీతి నాదరించె ♦ నతని సపర్యన్. ౨౧౦

వ. అంత విరించి దక్షునియనుమతిఁ బీఠంబున వసించె; నయ్యవసరంబున. ౨౧౧

క. ఇంద్రముఖు నాజ్ఞఁ గొని, నందియనుమదేవ లేచి ♦ నాకేశుఁ డా
నందంబున నతని కళి, బొందిమిడి పూజలొసగె ♦ వరభక్తిమెయిన్. ౨౧౨

— ♦ నందీశ్వరుఁడు దక్షుని శపించుట. ♦ —

వ. ఇట్లు పూజించి విరించి యమ్మహామహుని కగ్రభాగంబున మహార్ఘ్యంబైన దివ్యసింహాసనం బొసంగి యతని తోడ నరుదెంచిన శతకోటి సంఖ్యాకంబులైన గణంబుల కెల్ల యథార్హపీఠంబు లిడి సవన దీక్షితుండై నట్టియెడ దక్షుండు బహుగణ పరివృతుండైన శివప్రహితుని శైలాదిం గని.

శా. గోవిందాదులు వీర ధన్యులమునన్ ♦ గూర్చుండ నిర్వంకల
స్త్రీవాణీప్రభృతుల్ వసింపఁగ మహా ♦ సింహాసనాసీనుఁడై
ప్రావీణ్యంబు సెలంగ నీసభను రు ♦ ద్రద్వారపాలుండు గ
ర్వావిష్టుండయి యుండఁగాఁ దగునె యీ ♦ హా యగ్రభాగంబునన్. ౨౧౪

క. అలఘుక్రమనిష్ఠనిన్, బిలిచినవాఁ డెవ్వఁ డిపుడు ♦ వేత్రాతిశయం
బలర నని కినుక దక్షుఁడు, నలువనుగని పరుషభాష ♦ ణంబులు పలికెన్.

చ. సరసిజగర్భ! శివిపుడు ♦ శంకరువాకిట నుండుసేచునిన్
గరిమను దోడితెచ్చి మణి ♦ కాంచనపీఠ మొసంగి ముందరన్
బరమతిభక్తిఁ బూజయిడఁ ♦ గాఁదగునే జనకుండ వంచు నీ
గరుణను గాచితి న్నరి యొ ♦ కండెటు చేసెనఁ దుంతు శీఘ్రమున్. ౨౧౬

శా. హవ్యం బర్హ్మమొకో కపాలికొసఁగన్ ♦ యాగంబుకో మున్నుగా
సేవ్యుల్ మాధవ ముఖ్యులుండ నిఁక సు ♦ శ్రీయంబుగా వీరలన్
హవ్యప్రీతులఁ జేయు వేదముల నెం♦దైనన్ శివోత్కర్షసం
స్తవ్యం జేసియు నప్రమాణమని యెం♦చన్ బోలు నాయాజ్ఞచేన్. ౨౧౯
వ. వినుము రుద్రుండు క్రూరస్వభావుండును తామసుండును నగు; నతని వా
కిటః గొలుచు వీఁడు నట్లనక్రూరహృదయుండని దుర్భాషణంబులు పలికిన.
క. వినియవియుః నంది శివశివ, యనికర్ణయుగంబుమూసి ♦ యఖిలేశునవం
బునఁదలఁచుమహాదుర్గుణ, ఖనుదక్షునిఁ గోపదృష్టిఁ ♦ గని యిట్లనియెన్.
ఉ. అక్కట! నీకు సన్నిహిత ♦ మయ్యెనె మృత్యువు దక్ష! యోరి నీ
వెక్కడ దేవదేవుఁ డతఁ ♦ డెక్కడ నీగతి నిందసేతురే
యక్కట కాద్రిధన్విఁ గరు ♦ ణాంబుధి నవ్వఁడు నింద చేసిన
న్నిక్కనవానిఁ బట్టుకొని ♦ నాలుకబ్రిద్దలు గాఁగఁ గోయ్యరే. ౨౨౦
వ. అనిపలికె క్రమ్మర నిట్లనియె; ఓరీ దుష్టాత్మా! దోషంబని దలంచక శివ
దూషణంబొనర్చు మహాపాపాత్ము నిష్కృతీశ్వరేచ్ఛ యెట్లుకోయని విడిచి
తిఁ గావున నిమిషమాత్రంబు జీవింపు మిటమీఁద మూర్ఖుండవై యించు
కేమేనియు దూషించితేని మగిడు నఖాయుధంబున భవచ్ఛిరంబుఖండితం
బగునని మనంబునఁ దెలియుము. ౨౨౧

మ. పరమేశుండగుచంద్రమౌళికి హవి♦ర్భాగంబు లేదంటి వ
ధ్వరమందు న్గను గర్వమొప్ప విను మె♦వ్వారేని పూర్వంబ యీ
శ్వరనాథుండగు వామదేవునకు హా♦వ్యంబీనిచో వేగఁ ద
చ్ఛిరముల్ భిన్నములౌ మదాజ్ఞ ధరణిన్ ♦ సిద్ధంబుగా దుర్మతీ!. ౨౨౨
క. భ్రాంతిభవత్సంపదలేక, శాంతములగు నీశ్వరేచ్ఛ♦జగతిన్ బఱు సి
ద్ధాంతమునీశ్వరమాశ్రిత, చింతామణి శంభునింద ♦ సేయుటకతనన్. ౨౨౩
ఆ. మఱియునీకునొదవు♦మహివిగర్హితముగ, నజశిరంబు విను దు♦రాత్మ! నీదు
పరిసరముననుండు♦పాపాత్ములశిరంబు,లన్నిభిన్నములగు ♦ జన్నమునను.
క. ధరమఱియు ఘోరపద్మని, యురుబాధల నిరులుదొలఁగి ♦ యుండెదరనిని
న్నురముగళపించెనందీ, శ్వరుఁడును నిమిషమునఁ జనె ని♦జగణంబులతోన్.
వ. ఇట్లుఁజని కైలాసంబుసేరి బాలేందుశేఖరుంగని ప్రణమిల్లి తద్వృత్తాంతంబంత

యుఁ దెలిసి యమ్మహాదేవు ననుజ్ఞ ద్వారంబుఁ గాచియుండె నంతనిక్కడ.

క. నందకధరముఖ్యాఖిల, బృందారకులమ్మునీంద్ర ♦ బృందము నంత
న్డందిరి మనములఁ దేజము, డిందెన్ ద్విజ పఙ్క్తికిన్ గ♦ళిందిది దిగులునన్.

వ. అయ్యవసరంబున విధాత ఖిన్నుండై నంది దక్షులకు వెఱచి కలహాముా
లంబైన యీయధ్వరంబు సేయుటకన్న మిన్నకుండుట యుత్తమంబనిమ
నంబున నిశ్చయించి సవనారంభం బుడిగి యూరకుండె; దక్షుండును గోప
దుర్లక్షుండగుచు నిజపురంబు సేరె; నఖిలసురలు తమతమ నివాసంబులకు
యథాయథంబుగాఁ జని రంత. ౨౨౮

క. అది మొదలు నందిశాపము, మదినిఁదలఁచి సేయరైరి ♦ మఖములు సెచటన్
ద్రిదశులు భూసురులెవ్వరు, వదవడిసాధ్వసమునొంది ♦ బహుకాలంబున్.

—✻దక్షుండు రుద్రరహితముగా యజ్ఞము సేయఁ బ్రారంభించుట.✻—

క. అంతఁ జతుర్ముఖతనయుఁడు, సంతసమున జన్న మొకటి ♦ సలుపుటకు నిజ
స్వాంతమునఁ దలఁచి దివిష, త్సంతతి రావించి మగుడి ♦ చతురతఁ బలికెన్.

క. దివిజవరులార! తగునే, సవనములుడుగుట యు నంది ♦ శాపభయముచే
సవనము పుడానకచ్చెద రు, ద్రవర్జితముగఁ గనుఁగొనుఁడు ♦ త్రాసరహితులై.

వ. వారలు క్రమంబున రుద్రరహితంబగు యజ్ఞంబానర్పుండని పలికి విశ్వక
ర్మను నిమిషంబున రావించి విశాలంబైన యొక్క యజ్ఞశాలనిర్మింపు మ
నప్పుడా సురవర్ధకిఁ దదనుమతి భాగీరథీ తటంబునఁ బావనతరంబగు శీకరతల
ప్రదేశంబునందు సహస్రయోజనాయామంబైన ప్రాకారంబును గోపురా
ట్టాలక వలభిహర్మ్యాదులును వాపీకూపతటాక వృక్షారామంబులు నచ్చ
టచ్చటనున్న వ్యంజన సదనంబులును దధిఘృత క్షీరమందిరంబులును మృ
గమదచందన ఘనసారాగారంబులును కాంచన కలధౌతరత్న విహాతన
వస్త్రాభరణ గృహంబులును యాగోపకరణ భవనంబులును శత యోజనవి
స్తీర్ణగుండ మంటప వేదికలును బహువిధ చిత్రశాలలును నిలింపగణనివా
సనార్థానేక వివిధ మణిఖచితాసనంబులును జెలువొంద నతిసుందరంబుగా
యాగశాల సృజించి దక్షునకుఁ జూపిన. ౨౩౨

ఉ. ఆమఖశాలఁ జూచి ముద ♦ మందుచు దక్షుఁడు కామధేనుచిం
తామణి కల్పవృక్షముల ♦ దండకుఁ బిల్చి సమస్తయాచన
స్తోమములెల్ల నుల్లసిల ♦ సొంపెసఁగన్ సకలార్థజాలముల్
కామితముల్ ఘటింప నొసఁ♦గ న్వసఁబంపె సమంచితంబుగన్. ౨౩౩

తే. అవనిసురులముప్పది వేఁ♦నన్న మొసఁగ, వెనసి యోగింపఁ జేయుపడి♦ వేలఁబనిచె
మజ్జనాదులనిడఁగ ఁబ్రజ♦హర్ష మొసఁగ, దక్షుఁడభ్యాగతులకును♦ధ్వరమునందు.

తే. సృక్స్రువంబులు మొదలుగాఁ♦జెలువెసఁగు, నఖిలయజ్ఞోపకరణంబు♦ల
నుప్ర ఘరుప
విశ్వకర్మయుదూతల♦విశ్వకర్మాఁడని చెనసులఁ♦ బిలువంగ యాగమునకు.

వ. ఇట్లు భటులచేత నాహూతులై హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిల సురగణంబులును మహామునులును చంద్రసూర్యులును నానాదేశ సంస్థితులైన ప్రసిద్ధులగు విప్రవర్యులును దైత్యదానవులును కుటుంబ సహితులై యజ్ఞంబు సూడ నరుదెంచిరప్పుడు. ౨౩౮

తే. బ్రహ్మనిష్ఠులఁ బ్రథమంబు ♦ బ్రహ్మసుతుఁడు, పూజసలిపెను మణిపీఠ♦ములు
నొసంగఁ
బిమ్మట సుపర్వహానుల♦ వేరవేర, భక్తి పూజించెఁ దమతమ♦ భావములర.

వ. ఇట్లుండఁగ యథాశాస్త్రంబుగా నర్చించి సకలదేవగణంబుల మధ్యంబున దక్షుండు నివసించె; నప్పుడు లక్ష్మివాణీపులోమజలు దక్షిణ దేవపత్నులును బంగారుశోభనంబగు వేదవల్లియున్న గృహంబుఁ బ్రవేశించి యానారీమణి యొనరించు సకలోపచారంబుల వలన సంతుష్టలైరంత. ౨౩౯

క. కనుఁగొని చాపల దక్షుం, డని మొఱ సురమానిగణముఁ♦లం దెవ్వఁడిం
దును రాడన్యోక్ జెప్పుమా, మనమున భయమున్దొలంగి ♦మత్సవిధమునన్.

వ. అనిన, వారు లిట్లనిరి. ౨౪౦

సీ. ఘనతపోధనుఁడయ్య♦గస్త్యుఁడు రాఁడయ్యె, రాఁడయ్యె మఱియు నా♦రదుఁడు సటకు
సాంగవేదాధ్యయ♦చతురులు సనకాది, మునులును రారైరి ♦ ముఖ్యులైన
యత్రివశిష్ఠమ♦హర్షులు రారైరి, మహితదధీచియు రాక ♦ మసలె సుమ్మి
భృగుపరాశరమునుల్ ♦పిలిచిన రారైరి, రాఁడయ్యె నీజముదూ♦ర్వాసుఁ డిటకు

తే. జగదధీశ్వరుని చెన్న ని♦నల్లుజన్న, మిది యునిందించి చెప్పెడి♦ దేమి సామి
యనిన దూతల వచనంబు♦లాలకించి, పాపి దక్షుండు నవ్వుచుఁ♦బలికె నపుడు.

తే. రుద్రభక్తులు వీరలు♦హర్షిమీఱఁ, గాన రారైరి నాదు యా♦గంబునకును
వారు రాకున్న తక్కువ♦పడినదేమి, యనుచు నాగ్రహోదగ్రత♦నాడె మదిని.

వ. అమ్మునీంద్రుల నిట్లు ధిక్కరించి దక్షుండు పలుకు నానయంబున శిష్య
ప్రశిష్య సహితంబుగాఁ దపోధనసుధామరీచి దధీచి చనుదెంచినఁ గనుం
గొని యతండు రుద్రభక్తుఁడు గావున నావలని భయంబున నరుదెం
చెనని నిశ్చయించి. ౨౮౩

ఆ. అబ్జభవప్రతిమాఢ్యుఁ • దక్షుఁ డవిచండుని, శాసనంబునిడి మె • నాదరమున
నతనిశిష్యజనుల • నందఱఁ గూర్చుండఁ, బెట్టెపీఠములను • బ్రియమెలర్ప.

వ. అంతనద్దధీచి దక్షుంగని మహోక్తికిఁ బలువఁ బనిచితని విస్ఫురగంభీర వచనం
బుల నడిగె నప్పుడు. ౨౮౪

ఆశ్వాసాంతము.

మ. కలధౌతాచలవాస! వాసవపురీ • కల్లోలినీమౌలికా
విలసన్మస్తకభాగ! భాగధిప భూభృద్వ్యాప్తసామాదినో
జ్జ్వలనోదంచిత నేత్ర! నేత్రదళితా • శాంతప్రభాకాండకో
జ్జ్వలదోర్వ్యగ్రమరాగరాగ భరిత • స్వాంతారివర్గాపహా!. ౨౮౫

క. ధారాధరనిభకంధర!, ధారాధర దక్షత్రిపుర • దానవశిక్షా!
భైరవకరీముఖవాగహ, భూరమణాధ్యక్షపక్ష! • బుధసంరక్షా! ౨౮౬

పృథ్వీవృత్తము॥ సటాతట తరంగిణీ • సలిల సేచితస్థాణుతా
స్ఫుటీకరణఫాలవి• స్ఫురితవహ్నిభాపల్లవా!
కటిస్థలము వాలువ్రా•త్కరటిచర్మవిభ్రాజితా!
పటిష్ఠ భుజవిక్రమ • ప్రశమితామహాదీవ్రహా!. ౨౮౭

గద్య — ఇది శ్రీసకలసుకవిజనానుగ్రహ పాత్ర కాశ్యపసగోత్ర
కోడూరి మల్లనార్య పౌత్ర శంకరామాత్య లక్ష్మాం
బికా తనయ వినయ విధేయ బాల సరస్వతీ
నామాంక వేంకటాచల కవి ప్రణీతంబైన
శ్రీస్కాందంబను మహా పురాణంబునం
దు శంకర సంహితను శివరహస్య
ఖండంబున దక్ష కాండంబు
నందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణము.

దక్షకాండము - ద్వితీయాశ్వాసము.

మద్భైరవకరీపుర
ధావకనద్ధామలింగ! ధరణీవరసు
తాప్రియ! ముఖవాగమధా
త్రీనహితేశాంతరంగ శ్రీశివలింగా!. ౧

వ. అవధరింపుము మఱియు సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె; దధీచి యిట్లడిగిన విధాతృసూనుం డిట్లనియె. ౨

— దక్షుండు రుద్రునిం బిలువకుండుటకుం గారణము వచించుట. —

మ. మును చంద్రార్ధకిరీటుం డీశ్వరుండు స మోదంబుతో నాతనూ
జను వాణిగ్రహణంబుం జేసికొని స్వేచ్ఛన్ వెండ్లి సాంగంబుగా
క సదృక్స్యండయి చోరత న్మగుడి నే గన్పొచ్చి నాకన్యకన్
గొనిపోయె న్మహాల వంచకుండితండహా క్రూరాత్ముం డెంతేనియున్. ౩

వ. అట్లయ్యు నయ్యీశ్వరుం గనుంగొను కుతుకంబునం గైలాసకుధరంబున కరిగిన నందుం దత్ప్రతీహారులు నన్ను ద్వారంబున నిరోధించి దుర్వాక్యంబులు పలికి రది యట్లుండె. ౪

ఉ. నా సదనంబు సేరి యట నాప్రియపుత్రిని గౌరి మాయచే
మోసముఁ జేసి యెత్తుకొని మూర్ఖత శంభుఁడు పోయెనంచు న
జ్ఞానను సధ్వరంబునను హవ్యము సంగక యుండ వీనికే
సేసితి నాజ్ఞ నిప్డు విధి చెంగట నంది దురాగ్రహంబునన్. ౫

వ. ఆసభాస్థలంబునం గోపంబున లేచి యెవ్వరేని మహాదేవున కధ్వరంబున హవ్యంబొసంగకుండిన వారి శిరంబులు భిన్నంబులు విశీర్ణంబులగునని శపిం

చి నావలనభయంబున నరిగె; నస్మద్ధ్వజా ఘాతకు వచనంబులు విని నయ
ది మొదలుకొని సకలదేవతలు సాధ్వసంబున రుద్రవిరహితంబైన యాగం
బునకు వచ్చిరి. ౬

శా. ఈ నైలింపగణంబు గణ్యముగునే ♦ యానందివాక్యంబు తే
జోనష్ట లక్ష్యమొనర్తునే సవ మన ♦ శ్శ్యాంబేసు గావింతు నీ
శానుం గాదని యేతదర్థము సమ ♦ స్తంబైన దేవాళిని
మానివారితముఁ బిల్వఁబంచితి జగ ♦ న్మాన్యక్రియా ధుర్యతన్. ౭

వ. ఇప్పుడీ జన్నంబునకు మహానుభావుండగు నీవరుదెంచుట వలన నాయత్నం
బు సిద్ధంబయ్యె. ఇంక నెందు విచారంబు లేదని దక్షుండు పలికినఁ దపోధ
నాగ్రణియైన దధీచి హసితవదనుండై కరంబు దట్టి బెట్టుగ రోషంబున ని
ట్లనియె. ౮

— ♦ దధీచి శివోత్కర్షను గూర్చి దక్షునితో వచించుట. ♦ —

క. శివరహితముగ నొనర్చిన, సవనం బేధి యధికదురిత ♦ సంపాదనమౌ
భువి ననుబిల్వఁబంపితివకట, వహించె దధీచి యపుడు ♦ భూసురులారా!. ౯

వ. అంత దక్షుండు దధీచిరోషభీతుండై యమ్మునికిట్లనియె. ౧౦

తే. శంభుభక్తుండవీవహా ♦ సత్యమరయ, నేల నిందించి నగియెద ♦ విట్లనుచును
ననుచు ద్రుహిణాత్మజుఁడు పల్క ♦ నప్పుడతని, గనుఁగొని దధీచి యిట్లనె ♦
గరిమ మెఱయ. ౧౧

తే. సకలశాస్త్రార్థవిదుఁడవు ♦ జగతి దక్ష!, యధ్వరాధ్యక్షుని శివుని ♦ సాక్షు విడిచి
యాగమొనరింపఁ బూనుట ♦ యర్హమగునె, యకట! నీయవివేక మే ♦ మ
నంగవలయు. ౧౨

సీ. బ్రహ్మాదిగీర్వాణ ♦ పశువుల సృజియించి, పాలించు నణగించు ♦ భర్గుఁడతఁడు
సకలజంతువులకు ♦ జనకుఁడై వర్ధిల్లు, బరమాత్మయతఁడు ♦ ప్రస్తుతింప
హవ్యస్వరూపుఁడు ♦ హవ్యభోక్తయునగు, హవ్యవాహనతండ్రి యగునతండు
యజ్ఞకర్తయు మఱి ♦ యజ్ఞరక్షకుఁడగు, నఖిల జగత్ప్రభుఁ ♦ డరయ నతఁడు
తే. శ్రుతులు బలుకును నానాగమ ♦ శిఖలు జగతి, వేరె మాతని మించిన ♦ వేల్పుగలఁడె
తిరిగియుండిన నామన ♦ గావఁ జెప్పఁడె, యాధ్వరంబున నన భ్యక్షుఁ ♦ డగుచు నిప్పుడు.

మ. పరమైశ్వర్య విధాయకుం డితఁడె పో ♦ బ్రహ్మాంబుజాక్షాదిని
ర్జరసంఘంబుల కెల్ల కర్త యితఁడే ♦ సత్యం బతండే పరా
త్పరమా బ్రహ్మ యతండు సువ్వె జగముల్ ♦ పాలించు దేవుండు శం
కరుఁ డాతండె త్రిమూర్తులందు వరుఁడు ♦ గా ముఖ్యుఁ డెంతేనియున్. ౧౪

మ. స్మృతులున్ బల్కును బ్రహ్మణాధిపతిగా ♦ సోమార్ధ చూడామణిన్
బ్రతిపాదించును రాజవంశజునిగాఁ ♦ బద్మాక్షు నవ్వేదచో
దితు సర్వేశ్వరు నీలకంధరు మహా ♦ దేవు న్దలంపంగ నై
తతిమోహాంధుఁడవై మనోంబుజమునం ♦ దన్యాయ మిట్లేలకో. ౧౫

క. సవనవిభుఁ డగు నవ్యయు, శివుని న్వర్జించి గుంపుఁ ♦ జేసితి వేసి
సవనమున కేఁప్ర ఫలదుఁడు, భువిఁ శాల్మలి సూనములను ♦ బోలిన వారిన్.

క. తన జనకుఁ దెలియనేరక, కనుఁగొను నెల్లరను దంత్రిఁ ♦ గాఁ బురిదాసీ
తనయుం డాచందంబునఁ, గననేరవు శంకరున్ జ♦గత్ప్రభు నకటా!. ౧౬

క. సుకృతమునఁ బ్రవర్తిలువా, నికిఁ బాపము సేయనేల ♦ నిగమ పదంబే
టికి వర్జించెదు కుపదం, బకటా యంగీకరించి ♦ యన్యాయమునన్!. ౧౭

వ. కావున నీవు నీవ యాగంబునకు నంతరాయంబు గాఁగలదని యుత్పాతం
బు సూపింపుచున్నయది. ౧౮

సీ. ఎవ్వాని భయమున ♦ నెపుడు గాడ్పు చరించు, భాస్కరుఁ డుదయించు ♦ భాసురముగ
నెవ్వాని కలుగుచు ♦ నింద్రుండు కవిసేలు, మార్గంబుగా మండు ♦ చుండు వహ్ని
ఎవ్వాని భీతిచే ♦ దవ్వులఁ బరువెత్తు, మృత్యువు వేలుపు ♦ నెవ్వనికిని
భయపడుచుండు నా ♦ త్రిత్యహం బెవ్వాఁడు, విగతభయుండయి ♦ నిలుచుచుండు

తే. కాలకాలుఁ డెవ్వాఁడు ♦ గానిపించు, నట్టి చిన్మూర్తి యైనట్టి ♦ హరునకిప్పు
యాగమున మున్నుగా హవి ♦ ర్భాగ మొసఁగి, యమ్మహాదేవు భజియింపు ♦
మాత్మ దక్ష!. ౨౦

వ. అని యిట్లు దధీచి పలికిన దక్షుండు కలుషావిష్ట హృదయుండై ముని పుంగ
వున కిట్లనియె. ౨౧

ఆ. విను దధీచి! నీవు ♦ వేమారు నుతియించిన, హరుని కిప్పుడేను ♦ హవ్య మొసఁగఁ

బ్రీతమమధ్వరమునఁ ◆ బ్రీతవిష్ణుఁడైనట్టి, విష్ణువనునిత్తు ◆ విశ్రుతముగ.

వ. ఇమ్మహాధ్వరంబున నారాయణుండు పూజ్యుండు సర్వజగన్మయుండునగుఁ
దక్షుండు వచించిన నయ్యతివర్యుం మఱియు నిట్లనియె. ౨౩

తే. విదితముగ సర్వశాస్త్రార్థ ◆ విదుఁడవిప్ర, ఖర నపూజ్యుఁ బూజింపఁ ◆ దగునని
నట్లునర్పించితేనియు ◆ నధ్వరమున, దీననృక్ష్యపుపాటిలు ◆ త్రికరణముగ.

వ. మఱియు సర్వ సుపర్వశ్రేష్ఠుండును చంద్రార్ధమకుటుండును మహాదేవుం
డును నగు మహేశ్వరుండు యధ్వరేశ్వరుండని లోకంబున వేదంబులు ప్ర
శంసింపఁబడుచుండుఁ గావున యజ్ఞంబుల నతని నవశ్యంబుఁ బూజించవల
యునని దధీచి పలికిన వెండియు దక్షుండిట్లనియె. ౨౪

సీ. ఘనదీప్తియుతుల నే ◆ కాదశరుద్రుల, నేని దిక్పాల నీ ◆ శాను నేని
సాదరంబునఁ బిల్చి ◆ యాగంబునందిప్పు, డాగమోక్తంబుగా ◆ హవ్యమిత్తు
నఖిలరుద్రులలోన ◆ హరుఁడొక్కఁడుగ్రుండు, వారలకంటెను ◆ వేరమతని
నర్చింపనేమిటి ◆ కనవుఁ డంబుజభవ, తనయునకు దధీచి ◆ యనిమొరుద్రు

తే. లెల్లరుసమానులగుదురె ◆ యీశుతోడ, భర్గునర్చించివారలు ◆ పరమభక్తిఁ
దత్ప్రసాదాప్తిసాయుజ్య ◆ ధాములగుచు, వెలయుదురుగాఢ దేవతా ◆ ప్రతతి
యందు. ౨౫

తే. అంతమాత్రానె యారుద్రు ◆ లధ్వరమునఁ, బూజ్యులగుదురె యీశ్వరుఁ ◆ బోలెఁగత
వారుసర్వేశ్వరునిభూరి ◆ కరుణవలన, నధిపులగుదురు సువ్వెబ్రు ◆ హ్మాదులకును.

వ. అట్లు పరమేశ్వరుండు భక్తియుక్తులై యైశ్వర్యంబులు వడయునట్టి రుద్రులీ
యాగంబునఁ బరమేశ్వరంబగు హవ్యంబుగొనుట కర్హులగుదురే మఱియును.

సీ. పరమేశ్వరుఁడువారి ◆ బహుతపోనిష్ఠకుఁ, గరుణించి మది నిజా ◆ కారధారి
నీశాను సకలది ◆ గీశులలో నుండ, నియమించె రుద్రుల ◆ నిఖిలదేవ
గణములలో నుండఁ ◆ గాఁ జేసి పాలించు, వారలననిశంబు ◆ మేరుధన్వి
యాద్యంతరహితుండు ◆ హరుఁడు రుద్రసమూహ, మునుగూడిముప్పది ◆ మూఁడుకోట్లు

తే. గణనకెక్కినసురలలో ◆ కంబునందు, నిట్టిరుద్రులు శంభుహ ◆ వ్యంబుగొనఁగ

నెట్లునఁ బ్రదు రదిగాన ♦ నీశు యజ్ఞ, విభుని భజియింపు దక్ష! వి♦వేకముగను.

క. ఆభగవంతుడు నీస,ర్వాభీష్టము నొసఁగఁగలఁడు ♦ హర్షంబెసఁగన్
నీభక్తి జగత్ప్రభుఁడగు, నాభర్గునియందు నిలుపు ♦ మనవరతంబున్. ౩౦

వ. అనిన నతనివాక్యంబులువిని దురాత్ముండగు దక్షుండిట్లనియె; మునీంద్రా! నీవిట్లేటికి ప్రయత్నం బొనర్చెదవో రాజాన మధ్వరంబనియెడు మంత్రింబునను హవ్యంబు పలుకంబడినది గావున దాననొక్క రుద్రునాకర్షించి పూజించెద. రుద్రులకెల్లరకుఁ దారతమ్యంబులేని కతన మదిలోన నాయిచ్చవచ్చిన వానిం బూజించెద. అపరుండు పూజనీయుండు గాఁడన వ్రత తత్త్వవిదుండైన దధీచి యిట్లనియె. ౩౧

సీ. షణ్ముఖునందును ♦ పవనంబు నందును, సంతాపకరమైన ♦ జ్వలనమందు
సారూప్యమొందిన ♦ సకలభూతములందు, హాటకేశ్వరుఁ డుగం♦ తాగ్నులందు
కూష్మాండునందు నా♦ కులుదమిన శేష్ఠుఁదా వసనందును ♦ బరగుచుండు
రోదనంబులఁ జేయ ♦ రుద్రసంజ్ఞ దనర్చు, భువనంబులందును ♦ బాలు పెసఁగ

తే. నట్లునుడువంగరాదిప్పు♦ డఖిల భక్త, జనులకోదనముడుచుట♦ సంజ్ఞయిదియు
యోగసాధువులు వర్తించు♦ భోగిభూషుఁ, డఖిలభువనేశ్వరుండగు♦ హరునియందు.

వ. అదిగావున వృథామోహంబు విడిచి పరిత్యక్త సకలాముకుండవై సర్వేశ్వరుండును మహాదేవుండును త్రియంబకుండును పరబ్రహ్మంబును ఋతంబును జ్ఞానానందమయుండును పరమపావనుండును సాక్షాద్యజ్ఞేశ్వరుండగు పరమేశ్వరునిం బూజింపుమని పరమార్థాలోచియైన దధీచి పలికినఁ గౌటిల్యదక్షుండగు దక్షుం డిట్లనియె. ౩౩

క. అరయఁ ద్రిమూర్తులలోపల, హరుఁడితఁడు సమస్త భువన♦హారణమొనర్చున్
హరివిధియు సవనస్వజనము, లరుదుగఁగావింతు రెప్పు ♦ డనవంద్యముగన్.

వ. అదిగావున లోకసంహర్తయగు నితనికి సర్వకర్తృత్వంబెట్లు గలుగ నేర్చు. నీవుమోహంబున శివుని సకలభువనకర్తయని యెట్లుధ్రువంబుగాఁ బలికెద వనిన నద్దురాత్మునకు మహాత్ముండగు మునియిట్లనియె. ౩౫

మ. వినుదక్ష! మది మోహవర్జితుఁడవై ♦ విజ్ఞానము న్బొంది చి
ద్ఘనుఁ బాయుజాశ్వరుఁ డెప్పు లేదతనికిన్ ♦ గాయంబు చిక్కి వే-

గ నతం డబ్జభవాది సర్వసురల ♦ నల్పించి సృష్ట్యాదులౌ
పనులందు న్నియమించు వాని దెలియన్ ♦ బ్రహ్మదులున్ శక్యులే. ౩౬
క. కాలవశంగతులగు నీ, నాళీకజ మాధవాది ♦ నానాసురలన్
లీలాగతి బుట్టించున్, బాలించున్ సంహరించు ♦ భర్గుఁడు పిదపన్. ౩౭
సీ. మఱియు వారల నెల్ల ♦ మహిమతో సృజియించి, కర్మంబులు విధించి ♦ గరిమ
మెఱయ
సాంగంబులుగఁ జెప్పి ♦ సకలవేదంబులు, భూసురదాత్రిజులు ♦ పొసఁగనొప్పఁగ
మహితపంచాక్షరీ ♦ మంత్రోపదేశంబుఁ జేసి పాలించుచు ♦ శ్రేయముగను
మోహితాత్ములగర్వ ♦ మణఁచు నీశుండు, కరకంఠుఁడాతని ♦ కంటె నితరు
తే. లైన వేల్పుల కెవ్వారి ♦ కైన దరమె, భువనసంహార మొనరింపఁ ♦ బూనుటకును
సచ్చిదానందమయుఁడగు ♦ శంకరునకుఁ, దగును సృష్ట్యాది పంచకృ ♦ త్యం
బులెల్ల. ౩౮
వ. మఱి యివ్విధంబునఁ గొండొకయు మునులు సంశయావిష్టమానసులై మేరుమహీ
ధరంబున కరిగి యరవిందభవుం గని ప్రణతవందనులై వివిధస్తవంబులొ
నర్చి వినయాన్వితులై పరంజ్యోతియుఁ బరబ్రహ్మంబునగు దేవుం డెవ్వం
డో యని మానసంబుల సందియంబుఁ బొడముచున్నయది. ఇది మాకుఁ
దెలుప వేఁడుచు నియడిగిన. ౩౯
సీ. తద్వాక్యములు విని ♦ తామరసంభవుం, డిమిష మాత్రంబు ధ్యా ♦ నించి హృదయ
కమలమధ్యగునీల ♦ కంఠుఁ ద్రిలోచను, జంద్రార్ధమకుట భూ ♦ షణుని సచ్చి
దానందవిగ్రహు ♦ నఖిలాత్ముఁ గృష్ణపిం, గళుఁ బరాత్పరు శర్వుఁ ♦ గాంచి భక్తి
కన్నులానందాశ్రు ♦ కణములు గురియంగ, హర్షగద్గదవాక్కు ♦ లలరఁ బలికె
తే. నఖిలలోకాధినాయకుఁ ♦ డవ్యయుండు, సర్వవిద్యాధినాథుఁడు ♦ సర్వభూత
మయుఁడు బ్రహ్మాధిపతియు చ్చి ♦ న్మాత్రమూర్తి, యగు పరంజ్యోతి ప్రణవ
వా ♦ చ్యుండు హరుఁడు. ౪౦
వ. విన్నఁడు త్రికరణంబుగా నతండ పరబ్రహ్మంబని నూరుమారులను సత్యంబ
ని చేయియెత్తి పలికి పద్మగర్భుండు మునులకిట్లనియె. ౪౧
తే. అమ్మహాదేవుఁ డీశ్వరు ♦ నచలధన్వి, వేదపురుషుండు గొనియాడ ♦ వెరచు నతఁడె
దేవదేవుండఖండుఁడు ♦ త్రిభువనముల, తనికి సముఁడధికుండు లే ♦ డన్యుఁ డొకఁడు.

వ. మునీంద్రులారా! వినుండు నారదాదులకేనియు నయ్యీశ్వరుండు పరబ్రహ్మంబును ఋతంబు సత్యంబు పురుషుండు కృష్ణపింగళుండు నూర్ధ్వ జ్వాలనరేతస్కుండు విశ్వాకారుండునగు మఱియును. ౪౩

సీ. అణువ్రసకణువగు • నతఁడు పురాతనుఁ, డుత్తర స్రష్టుఁడు • తనువుపోలె
సర్వాత్మునకతనిచే • జగమిది పూర్ణమై, వెలయు నెవ్వనిఁ బొంద • వెరపులేక
మానసహితముగ • మరలుకరిన్నన వాక్కు, లానందమయుఁడయి • యతనిఁ జూడ
భయమొకింతయు లేదు • బ్రహ్మవిష్ణు ప్రలకు, నైననుగన పడఁ • డతఁడు నిజము

తే. పద్మగర్భాదులెల్లను • బశుగణములు, పశుపతియతండు నిజపాద • భక్తి తోడ
క్షయదాయకుఁడమిత • మాఘకులకు, శాశ్వతైశ్వర్య ధుర్యుఁడు • సత్యమతఁడు. ౪౪

వ. ఇంకపెక్కుమాటలేటికి నాకాశమధ్యగుండైన శంభుండు పరబ్రహ్మంబని పలికిన విధాతవచనంబులు విని మునిసత్తములు ముక్తమోహులై మహాదేవుని సనాతనంబైన పరబ్రహ్మంబుగా నెఱింగి కృతప్రణాములై విరించినినుతించి త్రిపుండ్రాంకితలలాటులును రుద్రాక్షమాలికాభరణులును బంచాక్షరజపతత్పరమానసులగుచు వారలందఱు శివభక్తులై కైవల్యంబు నొందిరి. ౪౫

క. కావున శివుండు బ్రహ్మము, భావింపఁగ నిగమశిఖలు • ప్రణుతించు మహే
శ్వరుని హరునిఁ బతియతఁ, డీవిశ్వంబునకుఁ బశువు • లితరులు దలఁపన్. ౪౬

వ. మున్నివ్విధంబునఁ బరమేష్ఠినీకుం జెప్పినఁ దద్వచనంబులు వినియు మహేశ్వరునందు భక్తియుక్తుండవై సదుస్తరంబైన తపంబాచరించి యమ్మహాదేవునివలన నీదృశంబగు పరమైశ్వర్యంబు నొందితివిగాదె; మఱియు బ్రహ్మకు సృష్టికర్తృత్వంబు విష్ణునకు దనుజమర్దనంబు నిందునకు స్వర్గాధిపత్యంబును శివపూజాఫలంబు గదా! నీకుఁగాలంబాసన్నంబయ్యెఁ గావున నిప్పుడీవు మాయామోహితుండవైతివి; హరిబ్రహ్మాదులకు నతని మాయ నతిక్రమింప నలవిగాకయుండు; మహేశ్వరుండు మాయి; తత్ప్రకృతి మాయయనంబడు; శివభక్తులైన మహాత్ములనమ్మాయ బాధింపసమర్థంబుగాదు. ఇతరులకు బాధకంబై యుండు; దానన నీవిప్పుడించుకేనియుఁ దెలియవైతి

విదియాశ్చర్యకరం బైనయది; మహామోహితులై కాదే యీ బ్రహ్మాదిసఖి
ల నిలింపులు నీసదనంబున హవిర్భాగంబులుం గొనుట కరుదెంచిరి. పె
క్కుమాటలేల యనిపలికి మఱియు నమ్మునిపుంగవుం డిట్లనియె. ౪౯

క. వినుమోహకరాత్మ! చిత్తం, బునహితమున్గోరితేని ♦ ముఖ్యముగా శం
భునకధ్వరమునహవ్యం, బానెసఁగి సంప్రీతుఁ జేయు ♦ భుజగాభరణున్. ౫౦

వ. అఖిలేశ్వరుండైన యతని సర్వప్రకారంబుల నుపేక్షింపఁదగదు. నీకు హి
తంబాచరించువాఁడనై యిన్నివిధంబులఁ బలుకవలసెనని పలికి మునివ
రుండవమానంబువహించియూరకుండిన దురితాత్ముండగు దక్షుం డిట్లనియె.

—♦శూలాదులధరించు నీశ్వరుఁడు పరబ్రహ్మం బెట్లగునని దక్షుఁడు దధీచినిఁ బ్రశ్నించుట.♦—

సీ. తాపస! చంద్రార్ధ ♦ ధరుఁడు బ్రహ్మం బెట్లు, నెవ్విధి పరమాత్మ ♦ యితఁడు వెలియ
బ్రహ్మంబు శూలంబు ♦ ధరియింపనేటికి, గేలఁ గర్పూతకపాల ♦ మేల
ప్రగతలజ్జుండునై ♦ వీథులఁ భిక్షాట, నమొనర్ప నేలకో ♦ నైచ వృత్తి
నతికర్కశంబైన ♦ వ్యాఘ్రాజినం బేల, పాణి నీమృగమేల ♦ భయదముగను
తే. మేనఘోరసర్పంబులఁ ♦ బూననేల, భూతశయనాధిపత్యంబుఁ ♦ బొందనేల
ప్రేతగణములుగూడంగఁ ♦ బ్రియమదేల, తెల్లముగ నాకు నెఱిగింపు ♦ తాపసేంద్ర!

వ. మఱియు నప్పరమాత్ముఁడు శుచిస్మితంబైన శిరోముండంబు మూర్ధంబున
ధరియింపనేటికి? మహారావభీషణంబైన డమరుకంబు ధరియింపనేల? పర
మాత్ముండు పాదాధఃకృతాపస్మారుండై వర్తించు టెట్లు? సత్యజ్ఞానానందం
బు కరతలధృతపావకుండై భయోత్కటంబుగ నటించఁదగునె? పరతత్త్వం
బైన యతనికి గజచర్మధారణం బెట్లొప్పు? జగత్కర్తయగు వాసవనిందితం
బైన కమలాక్షు వరాహదంతంబులు ధరియించుట యుచితంబే; మఱి
యును. ౫౧

తే. కాలకూటంబు బ్రహ్మంబు ♦ గ్రోలు టెట్లు, జగముల దురాశ చేభిక్ష ♦ సలుపజను నె
యీశ్వరుండను హాలాహలంబు ♦ నెక్కనేల, రుండమాలలు మరిమట్టు ♦ నుండనేల.

సీ. అపవిత్రతరములౌ ♦ నస్థులు మేనునఁ, బుష్పంబులట్లనఁ ♦ బూననేల
యజ్ఞోపవీతంబు ♦ లసు టెట్లు బ్రహ్మంబు, నకుశిరోరుహములు ♦ ప్రకటితముగ
సునిశితశూలాగ్ర ♦ మున ప్రేతమునుగ్రుచ్చి, యత్యంతభీషణుండై ♦ డగుట యెట్లు

పరమేశుఁడు స్మశాన ♦ భస్మముద్ధూళనఁ, జేయంగ నేటికిఁ ♦ జిన్మయుండు
తే. జటాజూటోపమహిమ చూ♦పట్టనప్పుడు, నటన మొనరింపు టది యేమిః♦ చే టులమతిని
నిఖిలకర్తయు బహురూప♦నిత్యుఁడగుచు, సర్వభూతాళి నేటికి♦ సంహరించు.
క. శిరమున నొకకోమలినొక, తరుణిని బార్శ్వమున నేల♦ దాల్చును గామా
తురతన్ జగములు గర్హిత, చరితాన్వితుఁడగుచు సకల♦ జగదీశుఁ డొగిన్.
వ. వెండియు కుటుంబధారియు గృహస్థుండును పుత్రి వంతుండును నిర్ధనుం డును తమోమయగుణుండును ఘోరుండును సర్వాపకారుండునగు రుద్రుం డు బ్రహ్మ యెట్లగునని పలికిన దక్షుంగని తాపసాధ్యక్షుండైన దధీచి కో పంబున. ౫౬
ఆ. జను నేపీనితోడ♦సంభాషణ మొనర్ప, వీని ముఖము జూడ ♦ విహితమగునె జ్ఞానహీనుఁడగుచు♦సభలోన నీరీతిఁ, బలుకఁదగునె యెంత ♦ పాపి వీఁడు. ౫౭
క. వీనికి నుత్తర మొసఁగక, నేనవ్వలఁబోవనిపుడు ♦ నీతియె యనుచున్ మానసమున నిశ్చయమున్, బూని దధీచియనె బ్రహ్మ♦ పుత్రునితోడన్.
క. పరమాత్మశివుని పావన, చరితములివి దూష్యములుగ ♦ సారెపలికె దీ వురుమోహంబున దక్షా!, హరుని చరిత్రములు దెలియ♦నగునే నీకున్. ౫౮
క. సర్వాత్ముఁడమ్మహేశుఁడు, సర్వాంతర్యామి యతనిఁ ♦ జతురాస్యాదుల్ గీర్వాణు లెవ్వరేనియు, శర్వుని రూపంబు దెలియ ♦ శక్తులగుదురే. ౫౯
తే. అఖిలలోకోపకారార్థ♦మైదలంచి, పార్వతీశుండు కైలాస ♦ పర్వతమునఁ జిన్మయాకారలీలవ♦సించి యెప్పుడు, వేల్పులననుగ్రహించును♦ విభవమలర.
తే. అమ్మహాదేవుని దిగంబ♦రాదిచరిత, ములవి పవిత్రవిల్లు కారణ♦ములనును వ్వే వేరె కాదు వినుముదురా♦చారదక్ష!, జ్ఞానచక్షుండవై సావ♦ధానమతిని.

—♦ దేవతాప్రార్థితుఁడై యీశ్వరుఁడు మునులకు వ్యామోహము గల్పించుట. ♦—

ఆ. దారుకావనమునఁ♦దాపసుల్ కొందఱు, భక్తిహీనులగుచు ♦ భర్గునందుఁ గర్మతత్త్వమునను♦గర్వించి పూర్వంబు, దుష్టబద్ధులగుచు ♦ దుర్విషేతి. ౬౦
ఆ. తపము దక్కఁగలదె♦దైవతమవ్వేల్పు, నపమొనర్ప కెట్లో♦సంగుఫలము ఫలమొనర్చు క్రియయె♦ పరిజలకుఁగర్మంబు, దక్కనొసఁగఁగలదె♦దైవతంబు.
వ. కావున జంతువులకు భోగమోక్షంబులగు కర్మంబు కారణంబగునని కుతు

కంబులోనర్చుచుఁ జిరకాలంబు వారలు తపోనిష్ఠనుండి రాసమయంబున.

క. దురితమతులైనమునులకుఁ, హరిపద్మజముఖ్యులైన ♦ యమరులు గనిశం
కరభక్తి వీరి కకటా!, పరికింప జనింపదయ్యె♦ భావము లందున్. ౧౫

వ. దురితోపహతచేతస్కులగుచు వారికీశ్వరునందు నానాప్రయత్నంబులను
నను భక్తి పొడమదని చింతించి శాపభయంబున ఋషివరుల శిక్షింప సా
మర్థ్యంబులేని వేల్పులు మహాదేవు సన్నిధింజేరి కృతప్రణాములై విజ్ఞాప
నంబొనర్చిన సకలంబునువిని శర్వాణీవల్లభుండు గీర్వాణుల నిజ నివాసం
బుల కనిచె నప్పుడు. ౧౬

తే. మగుడిచిరకాలమున కును♦ మాధవుండు, శంకరుఁడఖిలలోకైక♦ శంకరుండు
మునుల కెల్లను వ్యామోహ♦ మునుఘటింప, సత్వరంబున వైకుంఠు♦ సంస్మరించె.

వ. ఇట్లు తలంచినఁ దదాజ్ఞాపరతంత్రుండగుచు నిందిరాధవుండు శీఘ్రంబ శివ
సన్నిధానంబున కరుదెంచిన చంద్రశేఖరుండతని పాణికమలంబవలంబించి
సింహాసనంబుడిగ్గి సకలదురితహరంబైన కైలాసంబు వీడ్కొని. ౧౮

—♦ ఈశ్వరాజ్ఞచే విష్ణువు మోహినీ రూపమున మునీశ్వరుల మోహింపఁ జేయుట. ♦—

క. ఓహరి! నాయనుమతిచే, మోహినివై దురితమతుల ♦ మునుల న్నీవున్
మోహింపఁ♦ జేయుమిప్పుడు, మోహనకరమైన రూప♦ మునుబూని వెసన్.

వ. అని పలికి త్రియంబకుండు దిగంబరత్వంబున నిచ్ఛాజ్ఞాన క్రియా స్వరూపం
బై యాభీలంబగు శూలంబుధరించి పరాశక్తిరూపంబునఁ గపాలంబుఁబూ
ని తిరోధానశక్తి రూపంబులైన పాదుకలుధరించి దారుకావన పరిసరంబు
సేరె; నయ్యవసరంబున, ౨౦

సీ. ఇందిందిర శ్రేణి♦ కెనయు వేనలితోడ, లలితముఖేందు మం ♦ డలము తోడ
నీలకచాబ్జములఁబోలు♦ వెడదకన్నులతోడఁ, దళుకైన చెక్కుటద్దముల తోడ
మంజులసన్నిభ♦ మధురాధరముతోడ, కంబుసన్నిభమైన ♦ గళముతోడ
భద్రకుంభస్ఫూర్తిఁ ♦ బరగుచన్గవతోడ, గగనసామ్యంబైన ♦ కౌనుతోడ

తే. మెట్టిగాయంచనడలతో♦ సాటిమీర, మెఱుఁగుతీగెనుబోలిన♦ మెరుగుతోడ
మోహినీరూపమునుదాల్చి♦ మోదమెసఁగ, శంభుసన్నిధికరుదెంచె ♦ శా
ర్ఙ్గధన్వి. ౨౧

వ. ఇట్లు గదెంచి. ౨౨

శా. లీలానర్మవచస్స్ఫురత్ చెలగుచున్ ♦ లేనవ్వు గుల్కంగా
వాలుంగన్నులఁ జేటలజ్జగుచున్ ♦ వారింప నంశోభియు
న్నో స్త్రీల న్మోహినిదివ్యపుండరుని శం♦భుం జూచి మోదంబునన్
గేళింగూడఁగ వేడె సర్వభువన ♦ క్షేమంకరున్ శంకరున్. ౨౩

వ. అప్పుడు త్రిభువన మోహిని యగు మోహినికి లోక శంకరుండైన శంకరుండిట్లనియె. ౨౪

శా. కాంతారత్నమ! నిన్నుఁగూడెదరతిన్ ♦ గాలాంతరంబందు న
త్యంతంబిప్పుడు దారుకావని నిమ ♦ ద్దైవముఖ్యాశ్రమానుకన్
గాంతు స్ఫారభుజాశరాసన నిము ♦ క్తకూరు బాహాహత
స్వాంతుల్గాగ నొనర్చి రమ్మ్య వెస నీ ♦ సామర్థ్యముం జూచెదన్. ౨౫

వ. అని మానతిచ్చి మహేశ్వరుండు మోహినిఁబనిచిన నప్పడఁతుకాంత యుమాకాంతువచనంబులువిని యత్యంతపావనంబగు దారుకావనంబు ప్రవేశించి దివ్యసుందరాంగియై విహరించె నంత. ౨౬

సీ. శరణాబ్జనూపుర♦ఝుణఝుణధ్వనులను, గుసుమసాయకు మేలు♦కొలుపమిగుల
కామబీజావాప ♦ కలితకేదారమై, వింతయొయ్యారంబు ♦ వెలయఁజెలఁగు
కలికి కట్టునిమిత్త♦దంతావళములీల, మందగతుల్గను సొంపు♦ పొంకఁజాల
పతికిలానమునవా♦స్తాంభోజముగ సార, యుగనికెంబాభోగ♦ మొనయఁగుల్క
తే. రంగులూరంగభీతికు♦రంగివోలె, బెలుకుచూపుల నలుదెస ♦ బెదరిచూపు
మొలకనవ్వులఁజెలువొందు♦మోమునొప్పు, భువనమోహిని మోహినిఁ♦బో
గడతరమె. ౨౭

వ. అప్పుడా యొప్పులకుప్పవిలాసంబు తప్పకకనుంగొని మనంబులనెప్పలర మునిపుంగవులనంగశరసంఘాత జర్ఝరితాంగులైన నియమంబులు సడలి గలితేంద్రియులై కటితటంబులఁ బటంబులువదల వదనంబులు మదన వికారంబులఁ బొదల నక్కందరదనం బరివేష్టించి మోహాతురులై బహువిధంబులఁదదీయసౌందర్యంబు వర్ణింపుచుండిరాసమయంబున. ౨౮

—♦ ఈశ్వరుఁడు మునిపత్నుల భిక్షుకరూపమున మోహింపఁ జేయుట. ♦—

సీ. తరుణారుణచ్ఛాయ♦దనరు కెంజడలందుఁ, జిన్నిచందురుబువ్వ♦ చెల్వొసంగ

బాలేందునిభమైన ♦ ఫాలభాగమునందు, భూతిత్రిపుండ్రంబు ♦ పొంకమలర
నొడలనెల్లెడలఁ ♦ జొమ్ముద్ధూళనంబాగి, శరదిందుచంద్రికా ♦ సామ్యమొనయఁ
గటిమండలంబునఁ ♦ గరుబంతసంతతుల్, కట్టుపుట్టము ♦ ల్గానుపింప
తే. యవ్వనోన్నతిచూపట్టు యతులితముగ, మదనశతకోటిసౌందర్య ♦ మహిమమీఱ
భిక్షుకాకారమున విరూ ♦ పాక్షుఁడరిగి, దారుకావనిమునిగృహ ♦ ద్వారములకు.
సీ. శ్రావ్యంబులై మించు ♦ శైవాగమంబులు, పఠియించు నొకచోట ♦ ప్రౌఢిమీఱఁ
జెవులకు నింపుగా ♦ శివకీర్తనంబులుఁ, జేయువేరొక చక్కి ♦ చెలువెసంగ
వీణతంత్రులుగోట ♦ వింతగా మీటుచు, నొకక్రేవ గానంబు ♦ నొనరఁజేయు
నమృతవచోమాధురీ ♦ మొరయ నెంతయు భైక్షు, మర్థించు నొకచాయ ♦ నంచితముగ
తే. జానుపర్యంతదీర్ఘ భు ♦ జంబులొప్ప, నడలుచూపఱ నొక్కెడ వేడ్క ♦ గడలుకొనఁగ
కన్నుదమ్ములు దేలించి ♦ కళలుగులుక, నవ్వు నొకదిక్కు నద్భుత ♦ నటనమలర.
వ. అట్లు సముల్లాసకరంబగు విలాసంబునఁ జంద్రశేఖరుఁడు భిక్షాచర్య నటిం
ప నాసమయంబున. ౮౧
మ. ఋషిపత్నుల్ రుచిరాన్నపూర్ణ వసద ♦ ర్వీపాణులై వచ్చి దృ
గ్విషయుం డౌ నవసుందరాంగు నభవు ♦ న్వీక్షించు మోహించుచున్
విషమాస్త్రాసుగపీడితాంగులయి నీ ♦ వీబంధముల్ జారఁబో
స్మిపదుత్సాహములన్ జెలంగఁగ స్రవ ♦ స్స్నిగ్ధవద్వ్యాకాసులై. ౮౨
క. గళితాభరణులు నగుచున్, బులకాంకురదివ్యదేహ ♦ ములతోఁ జారి
త్రులనెపమున వారెల్లరు, కలకంఠుని డాసిరంత ♦ కామిత మొదవన్. ౮౩
వ. ఇట్లు డాసియమ్మునిపత్నులు తదవలోకనవిశేషంబున గర్భంబులు ధరియిం
చి పుత్రులఁగనిరంత నక్కుమారులు వినయంబు మీఱ జనకుం జేరి ప్రణ
మిల్లి చెంతనిలిచిన. ౮౪
క. ఆసుతులంగని కౌతుకము, భాసిలమది భిక్షుకుండు ♦ పలికె మదాజ్ఞన్
నాసంస్మరణము సతతము, చేసి మహానిష్ఠతపముఁ ♦ జేయుఁడు మీరల్. ౮౫
వ. అని యివ్విధంబునఁ దనయుల నియోగించి మునివనితలతోడ నీశ్వరుండు
విలాసధుర్యుండై విహరించె; మోహినియు మునిగణపరివృతయై సర్వావ
యవసుందరియగుచు నిందుశేఖరు సన్నిధి కరుదెంచిన. ౮౬

క. కామవశంగములగు నిజ, కామినులఁ జూచిమునులు ♦ కరకంఠుఁడపో
యీమెయి భిక్షుకుఁడై మా, భామల మోహింపఁ జేసె ♦ భాసురమాయన్.

వ. అట్టియుహరియే మహామోహినియై యరుదెంచి నిజంబుగా మంత్రింబుల
చేత మంత్రజ్ఞుండుపోలె మనల నివ్విధంబున మోహింపంజేసె నని విజ్ఞాన
దృష్టినెఱింగి తాపసపుంగవులు కోపతరంగితాంతరంగులగుచు. ౬౮

క. మనకీమెడప్రితభంగం,బున నించుకదోషమైన ♦ పోవనుగాదే
ఘనమతిప్రాయశ్చిత్తం, బొనరించినమాత్రణంబ ♦ యుర్వీస్థలినిన్. ౬౯

క. ఈతామరసాక్షులకుం, బాతివ్రత్యంబు చనియె ♦ భగ్నంబగుచున్
భూతలమునఁగలిగె నప, ఖ్యాతియు మన కెల్లరకును♦గర్హితమొప్పన్. ౭౦

వ. అనిమునులందఱు మనంబున నాలోచించి నిజసతుల ననేక ప్రకారంబులఁ
బిలిచి మీరలు గృహంబున కరుగుండని నుడివిన యక్కాంతలు తద్వచ
నంబులు విని దిగంబరులై శివుని వెంటఁ జనుటఁజాలించి సదనంబులకరిగిరి.త
దనంతరంబ సాంబునమమతి నారాయణుండు మోహినీరూపంబుమాని ని
జరూపంబుతోడ శంభునకుఁ బ్రణమిల్లి స్తుతిశతంబులొనర్చుచు బద్ధాంజలి
పుటుండై భయవినయంబులుఁ బెనంగొనఁ జెంతనిలిచె; నప్పుడు బ్రహ్మాది
దేవతలు సనుదెంచి గృహీతనిజవిగ్రహుండగు పరమేశ్వరుంగని కృతప్రణా
ములగుచు స్తుతించిరంతయు. ౭౧

—♦ మునులు దమతపోమహిమచే వ్యాఘ్రాదుల సృజించియీశ్వరునిపైఁబ్రయోగించుట. ♦—

తే. పరమకళ్యాణనిధి పరా♦త్పరుని భర్గు,నీలకంధరు శంభుఁదివ్ర♦నేత్రుఁగాంచి
దారుకావననిలయులౌ♦ తపసులెల్ల, గూడిపలికిరిబహుతర♦కోపమడర. ౭౨

ఆ. ఎట్టికారణమున♦నీశ్వరుఁ డీలాగు, మనకు నపయశంబు ♦ మహినిఁజేసె
దానికతన వెసని♦తఁడుతపోమహిమను, వంధ్యుడగునుమనక♦ వశ్యమిపుడు.

వ. అని నిశ్చయించి మునులందఱునాభిచారికకృత్యంబునకుఁబూనిరయ్యెడ ఘో
రంబగు వ్యాఘ్రంబు పశువు మృగంబు సర్పవ్రాతంబులుభూతంబులు శర
చిస్మితంబగు గుండంబున వ్రేల్చిన నందు నతిభీకరంబగు నపస్మారంబు జ
నించి యట్టహాసంబులొనర్చుచు భీషణంబులగుపరుషభాషణంబు లడర మ
హాభైరవంబులైన రావంబులుసేసిన సకలలోకనివాసులగు జనులందఱు
గాఁదిశీకులైరంతయు. ౭౩

క. ఆసమయంబున నంభో, జాసనముఖ్యులగు వేల్పు ♦ లందఱు మదిలోఁ
దాసంబు నొందిశంభుఁ డ, యాసాగరు మునుఁగఁ జొచ్చి ♦ రత్యాతురులై ౯౫

వ. అంత మహాదేవుండు భయదంబులగు తదీయ నినదంబులు విని తదాగమనం బెఱింగి యంతలోన. ౯౬

—♦ ఈశ్వరుఁడు శార్దూల చర్మాదుల ధరించుట. ♦—

మ. అలశార్దూల మశేషభూషణముగా ♦ నత్యంత ఘోరంబులన్
వెలయం గోపుచు వక్త్రముం దెఱచి ♦ వేవేగ వీక్షించి య
ప్పులివాలంబును జట్టి బిట్టడచి వి♦స్ఫూర్జద్భుజాపాఢి సాం
పలరం దాల్చెఁ దదీయచర్మము హరుం♦ డంచద్దుకూలంబుగన్. ౯౭

వ. అంత మఱియును. ౯౮

సీ. పరశువుసను దేరఁ ♦ బాణినాయుధముగా, సవరించె నుద్భట ♦ సారమహిమ
మృగము ఘోరరవంబు ♦ మీఱఁగా నరుదేర, దాని కేలను వినో♦దము గనిల్చె
భూరివత్సలములై ♦ భుజగంబులే తేర, వానిని భూషణ ♦ వ్రజము చేసె
నట్టహాసము లొప్ప♦ నలభూతతతి రాఁగ, నిజసైన్యమును జేసె ♦ విజయమొప్పఁగ
తే. జండగతిఁ డాయనల శిరో♦ముండమపుడు, మూర్ధ్వభాగంబున వహించె ♦ మోదమెసఁగఁ
గ్రూరతరముగ రా నప♦స్మారమంఘ్రిఁ, గ్రిందఁ బడఁద్రొక్కె నరుదార♦నిందుధరుఁడు. ౯౯

వ. ఇవ్విధంబున నవియన్నియు నిరర్థకంబులై చనుటయు మునులు క్రోధావేశంబున మఱియు ననలంబు నతని పయింబనిచిన. ౧౦౦

క. కాలానలతుల్యంబై, జ్వాలామాలికలతోడఁ ♦ జనుదెంచు శిఖన్
లీలామాత్రంబునఁ గొని, కేలన్ ధరియించె గగన ♦ కేశుం డెలమిన్. ౧౦౧

వ. అంత నమ్మహాపురుషులు తపోబలంబున మహాదారుణంబులైన మంత్రంబులు డమరుగాకారంబొనర్చి పనిచిన దాని కరంబున వహించె నప్పుడు. ౧౦౨

క. అవి యెల్ల నట్లు విఫలము, లవుటం గని మునులు క్రుద్ధు♦లగుచున్ మఱియున్
శివుని శపించిరి శాపము, లవియున్ వ్యర్థంబులయ్యె ♦ నాహరునందున్. ౧౦౩

క. జ్వలదనలముఖంబునఁ బడు, నలతూలప్రాణత ♦ నఖిలంబది యున్

బాలియఁగని మానవులంతట, నిలిచిరి కృత్యములు మాని నిశ్చలభీతిన్. ౧౦౪

వ. ఇవ్విధంబునఁ దమ తపోమహిమంబు లెల్లను మానుషపుందరుండైన మహేశ్వరునందు వ్యర్థంబులగుటయు మానలందఱు చింతింపుచు వ్రీడానమ్రవదనులై రంత. ౧౦౫

క. వారలఁ గనుఁగొని శంభుఁడు, స్మేరాననకమలుఁడగుచు మిగుల మదీయో
ద్ధారమహిమంబు తాపసు,లారయ లేరయిరటంచు నద్భుత మొప్పన్. ౧౦౬

వ. శంభుఁడు మహాతాండవంబు సల్పెనప్పుడు. ౧౦౭

—॰ మునులు వ్యర్థప్రయత్నము గలవారై శివుని స్తుతించుట ॰—

చ. పురహరు తాండవంబుఁ గని భూరిభయంబునఁ గంపితాంగులై
పరవశ మొందియమ్మునులు భర్గుని సత్కృప లేచి యంత భా
సురతర బోధయుక్తులయి సుస్థిరభక్తి నమస్కరించి యీ
శ్వరు శశిశేఖరున్ హరుని సంస్తుతిచేసిరి చాటువాక్కులన్. ౧౦౮

క. జయదేవ! కృపాంభోనిధి, జయశంకర! నేరమిదియు సైపుము మమ్మున్!
దయఁ బ్రోవఁగదే యని యతి,శయముగ నుతిఁ జేసిరమిత సద్భక్తి మెయిన్.

వ. ఇట్లు నుతించి కరంబులు ముకుళించి మ్రోల నిలిచినఁ గరుణామూర్తియగు కృత్తివాసుండు వారలకిట్లనియె. ౧౧౦

శా. ఈపర్యంతము మానులార! నను సర్వేశున్యథార్థజ్ఞులై
యేపట్ల న్మది నెంచరైతిరి గదా యీమోహ మింకేటికిన్
నాపై భక్తి ఘటించియుండుడు మదాజ్ఞన్ భస్మరుద్రాక్షలన్
జూపట్టన్నయి కోల్పుఁడెంతయు ననన్ సుస్థైర్యచిత్తంబునన్. ౧౧౧

వ. అనిపలికి దయాళుండగు చంద్రమౌళి యమ్మునీంద్రుల ననుగ్రహించి యథాస్థానంబుల కనిచి శీఘ్రముగా నాశ్రమనివాసంబగు కైలాసంబున కరిగి యందు హరిబ్రహ్మాది దేవతల నిజనివాసంబుల కనుజ్ఞ యొసంగి పార్వతీసహితుండై యప్పరమేశ్వరుండు క్రీడింపుచుండె. ౧౧౨

క. మునివరరత్యూర్ధంబై, జనుశంభుదిగంబరాది చరితము నృత్తం
బును విస్మయకరముగ నీ,కును జెప్పితి నిపుడు దక్ష! గురుతరఫణితిన్. ౧౧౩

వ. మఱియు నప్పార్వతీకళత్రు చరితంబు వేరొండు చెప్పెద; సావధానంబుగా వినుము విగతదురితుండవగుదు వెంతయు. ౧౧౪

—♦ ఈశ్వరుఁడు గజచర్మమును ధరించుటకుఁ గారణమును దక్షుఁడు వచించుట. ♦—

ఉ. మున్ను గజాసురుండు తపము న్భవి ఘోరముగా నొనర్చి య
భువన్నుతవైభవున్ సరసిజోద్భవుఁ బ్రీతునిఁ జేసి యిష్టముల్
చెన్నుగ వేఁడె నాయువును శ్రీయును బలంబు మహాపరాక్రమం
బన్నగధన్విదక్క నితరామరసంఘముచే నవధ్యతన్. ౧౧౫

వ. మఱియు ననేకవరంబులు వేఁడి యత్తమ్మిచూలువలన లబ్ధవరుండై దానవేం
ద్రుండు సంగరాంగణంబున హరిబ్రహ్మాది నిఖిల బృందారకుల జయించి
మునిగణంబుల కుపద్రవంబులు గావించి నఖర్వగర్వంబున సర్వభువనంబు
లు బాధించుచు నొక్కనాఁడు. ౧౧౬

చ. దితిజవరుండతండు గడిఁ జేరి బలారినిఁ బోరఁ గెల్చి యా
యతధృతి విక్రమంబెసఁగ నభ్రగజంబును గేలఁ బట్టి యు
ద్ధతగతిఁ జుట్టుద్రిప్పి యట తివ్వల మూర్ఛిలఁ బారవైచె ది
క్పతుల నశేషతం [illegible] నాసురభూరిమదప్రగల్భతన్. ౧౧౭

వ. మఱియు నగ్గజాసురుండు నిజాభీలపరాక్రమంబునఁ ద్రిదివంబునకుం జనియక్ష
కిన్నర గరుడ గంధర్వ విద్యాధరులఁ గలంచి భూలోకవాసులఁ గాసిఁబఱుపం దొ
డంగిన నతనిం గనుంగొని మునీంద్రులు గొందఱు కాందిశీకులై యతిపవి
త్రంబైన కాశీక్షేత్రంబు చేరి యంతరమణీయ తరంగంబగు మణికర్ణికాతీ
రంబున నతుల తపోవిభవులగు యతిసంభవులతోడ నద్భుతైశ్వర్య సనాథు
ని విశ్వనాథుని పవిత్రభవనంబుం బ్రవేశించి యమ్మహేశ్వరునకుఁ బ్రణా
మిల్లి భయవినయాన్వితులగుచుఁ దత్సన్నిధి నుండి రయ్యవసరంబున. ౧౧౮

మ. గజదైత్యుండు భుజామదం బెసఁగ వేగ న్వచ్చి ద్వారంబునన్
త్రిజగద్భీషణలీలఁ ఘోషణము లెంతే చేయ నాలించి భీ
తి జనింప న్మదిమౌనివర్యులు మహాదేవున్ శివున్ గౌఁగిలిం
చి జడీభూతమనస్కులై వడఁకి నిశ్చేష్టాంగులై యుండఁగన్. ౧౧౯

వ. అంతలోనఁ గ్రమ్మఱ మహోద్రేకభాసురుండైన గజాసురుండు ద్వారం బతి
క్రమించి మౌనివర్యులం బారిపోవ శశిమకుటునికటంబున కరుగుదెంచు నెడ
[illegible]ంతుండగు ధర్జుండు కరుణావంతుండగుచు ననేకకోట్యర్క ప్రదీపంబు

గు దివ్యరూపంబుతోడ నావిర్భవించి రోషరూక్షేక్షణుండై పరుషాకరంబుల నారాక్షసుని భర్జించె; తద్భర్జనధ్వని లోకంబులనేక కాలంబు వినంబడియె; నప్పాపాత్ముఁడు క్షయద్వీరుండగు మహాదేవు నెఱింగియు మోహనిష్ఠుఁడై యతనితోడ సమరంబునకుం బూనె నపుడు. ౧౨౦

క. గిరిధన్వి మహాబలుఁ డుగ్రతరశౌర్యమెనంగ హస్తి • దానవు శిరముల్
జరణంబునఁదన్నిన, ధరణిం రక్తములుదొరుగ • దైత్యుఁడుపడియెన్.

వ. ఇట్లుపడి యతిఘోషంబడర రోదనంబు సేసెనంత. ౧౨౧

ఆ. అగజంబుచర్మ•మమ్మహాదేవుఁడు, గొనియె నధికమైన • కుతుకమలర
నసురరోదనంబు•నాలించి యద్రిజ, భయముపొందెహృదయ•పద్మమునను.

తే. కోటిమార్తాండ దీపమా• కుధరధన్వి, విగ్రహంబిప్డు గనుఁగొని • వేరువేర
కుంఠితములయ్యె ప్రహీణామై• కుంఠ ముఖ్య, నిఖిల గీర్వాణలోచన • నీక
జనులు. ౧౨౨

క. కరిచర్మంబాదితమగు, పరమేశ్వరువిగ్రహంబు • భాసురలీలన్
సురసందోహము చూడ్కుల, కరయఁగ నతిసులభనుయ్యె• హర్షప్రదమై.

వ. అంత కొండొకసేపునకు నఖిలనిలింపులు మనంబులభయంబుడిగ్గి యుడురాజశేఖరునకుగుల కెరగి యిట్లని వినుతించిరి. ౧౨౩

తే. జయజయమహేశ! భక్తార్తి• భంజనవినాశ!, సచ్చిదానందవిగ్రహ!•జగదధీశ!
వసుధఁజిరభక్తిగజచర్మ• వసన!నిన్ను, వర్ణనముసేయఁజాలమ• వార్యమహిమ.

క. దూరీకృతసాధ్వసులై, వారకభువనంబులం ద•వధ్యులుగాగన్
గోరినవర మిమ్మనవుడు, గౌరీపతియట్లనుసఁగె • కరుణవలిగ్వన్. ౧౨౪

వ. అంత పురాంతకుం డంతర్ధానంబు నొందె; హరిబ్రహ్మాదులు సంతోష భరితాంతరంగులై కొంతయు. ౧౨౫

క. సురమానిబాధకుండగు, కరిదైత్యునిదక్కణించి • కరుణామతి ని
ర్జరులన్బ్రోచిన వృత్తము, ధరవెలయఁగఁజాల్చెభవుఁడు • తచ్చర్మంబున్.

క. అదిభూషణంబుకాకను, మదనారికిదూషణంబె • మఱియును నింద్యా
స్పదముగనంటివి శంభున,కున్ దంష్ట్రధరింప నేల•కోయని కుమతీ!, ౧౩౧

—• ఈశ్వరుఁడు వరాహదంష్ట్ర ధరింపుటకుఁ గారణంబును దధీచి దక్షునకుఁ జెప్పుట. •—

క. దక్షా! యీకథఁ దెల్పెద, ద్రాక్షారసమధుర ఫణితిఁ • దగ వినుము హిత

ణ్యాక్షుఁడను ఘోరరాక్షసుఁడు, క్షీణబలాఢ్యుఁడగుచు ననుపమలీలన్. ౧౩౨

వ. ఇమ్మహీవలయం బంతయు సంగ్రహించు కొని పాతాళతలంబు సేరి యుం
దుండు నెడ. ౧౩౩

తే. వానిఁ బరిమార్చి యిందిరావల్లభుండు, కోపమడర నాదివరాహ రూపుఁ
డగుచు
జలజసంభవునాశికా బిలము వెడలె, ఘుటఘుటధ్వానములు చేసి కొను
చు వచ్చి. ౧౩౪

కం. పాతాళమధ్యగతుఁడగు, దైతేయుని మదమణంచి దైత్యారి కృపన్
భూతలము తొంటిగతి ప్ర,ఖ్యాతి యొసఁగ నుద్ధరించె ఘనతరపటిమన్. ౧౩౫

ఉ. అంత దురంతదోర్బలుని నద్దనుజేంద్రుని రక్తపూర మ
త్యంతము గ్రోలి క్రొవ్వున మహాకిటియైన రమాధవుండు దు
ర్దాంతత నల్లలోకముల రాపొనరింపఁ దొణంగె నత్తరిన్
వంతలగుందుచున్ ద్రిదివవాసులు లోకశరణ్యు శంకరున్. ౧౩౬

కం. శరణంబు నొంది పల్కిరి, హర! హరికిటియగుచుఁ బ్రత్యహంబు జగంబుల్
పరితాపమొందఁ జేసెను, గరుణామతి నమ్ముఁ బ్రోవఁగదవే యిపుడున్.

మ. అని వేల్పుల్ వచియింప భర్గుఁడు కృపన్ నాలించి సర్వార్తిభం
జనుఁడై యిందుకళావతంసుఁడు విభాస్వత్ప్రోథి నకోల్కలముల్
కనదాభీలమహాగ్రహం బడర వేగన్ జెండి దంష్ట్రిం బెగ
ల్చి నిలింపావళిఁ బ్రోచె సర్వభువన క్షేమంబు వాటిల్లఁగన్. ౧౩౭

కం. గతమోహుఁడగుచు నప్పుడు, దితిసుతరిపుఁ డిందుమకుట దిక్కటఁగని సం
స్తుతిశతములు గావించెన్, శ్రుతిపుటమకరంద మధుర సూక్తులు సెలఁగన్.

ఉ. దండము నీకు భక్తఫల దాయక! శంకర! నీలకంఠ! వే
దండమదాపహార! భవ తారక! లోకవిపన్నివారకా!
ఖండశశాంక శేఖర! యఖండపరాక్రమ దేవదేవ! నా
దండ ప్రసన్నత న్నిలిచి దానుని వాక్యము లాలకింపవే. ౧౪౦

కం. నిరతము నను రక్షించుట, ధరణిఁ బ్రసిద్ధంబుగా నదంచితకరుణన్
ధరియింపు నాదుదంష్ట్రిన్, బరమేశ్వర! సకలభువన పాలక! యీశా!. ౧౪౧

తే. దీనిఁ గనిన చో మరల న♦జ్ఞానమహాత్మఁ, బొడమకుండఁగ వలయునీ♦భువిని నాకు
నిట్టి దయ సేయుమన వృడు ♦ నిందిరేశు, పలుకులకు నుబ్బి కిటిదంష్ట్ర♦భవుఁ
డుదాల్చె. ౧౪౨

— ఈశ్వరుఁడు కూర్మముయొక్క వెన్నెముకను ధరించుటకుఁ గారణము. —

వ. మఱియు వినుము. ౧౪౩

మ. హరి కూర్మాకృతిఁ దాల్చి పూర్వము సము♦ద్యన్మందరంబైన మం
దరము న్మోవఁగ నెల్ల వేల్పులు సుధా♦ర్థం బంబుధిన్ ద్రచ్చి రం
తరహాస్నిర జనించె నందమృతము♦న్దానిన్ గ్రహింపన్ సురా
సురబృందంబున కయ్యె కష్యమదియున్ ♦ జోద్యంబు వర్ణింపఁగన్. ౧౪౪

క. ఏము మదించితి మని సుర, లేము మదించితి మటంచు ♦ నెల్లసురాదుల్
వేమరు నన్యోన్యము సం, గ్రామముగా వించి రిట్లు♦ఘన శౌర్యమునన్. ౧౪౫

క. తాను మదించితి ననియె స,మానలేక వైరంబు భూరి ♦ మద మొప్పఁగ నం
భోనిధిఁ గలంచె నుద్ధతి, దానన్ భువనంబు లెల్ల ♦ తాపము నొందెన్. ౧౪౬

తే. అమ్మహా బాధను సహింప♦నలవి గాక, బ్రహ్మ మొదలైన నిర్జర ♦ ప్రకరమెల్ల
శ్రీకరంబైన కైలాస♦శిఖరికరిగి, శంభునకు విన్నవించిరి ♦ సకలమదియు.

క. విని శంకరుఁడు నిమిషమున, ననుపమ బలశాలి కులిని ♦ నద్భుతమొనరన్
దునుమాడి దాని వెన్నెము, కను దాల్చె నశేష దివిజ♦గణములు వొగడన్.

— ఈశ్వరుఁడు హాలహాలము భక్షించుటకుఁ గారణము. —

తే. హాలహాలము గ్రోలు నె జిహ్వ♦ మంటివీవు, విశదముగ దాని వినుపింతు♦ వినుము దక్ష!
భువన సంరక్షణార్థమై♦ పురహరుండు, కాలకూటంబు గబళించె♦ గాదె మహిమ.

వ. అది యెట్లంటేని. ౧౫౦

చ. అమరగణంబు మున్ను దను♦జావళితోఁ గలహించి యేయుపా
యమున జయింతుమేము సమ♦రాపని హాని యొకింత లేక యం
చు మదినిఁ జింతతోఁ గమల♦జున్ దనఁ గూడి ముకుంద సన్నిధా
నమునకు వచ్చి తెల్పిన న♦నంతుఁడు వార్తల నాదరింపుచున్. ౧౫౧

క. సారమతి ననియె నిర్జరు,లారా! యమృతంబు గ్రోలు ♦ డంచితలీలన్
మీరలు, దానను మీకున్, బోరి ని నిధనంబు లేదు♦ పొందు నిజముగాన్. ౧౫౨

వ. ఇవ్విధంబున మధుసూదనుండు నిరపాయంబగు నుపాయంబు దెలిపిన వేల్పు లనల్పకుతూహలంబు నొంది సుధాహరణాభిలాషంబున. ౧౫౩

ఉ. మందరధారుణీధర మ♦మందత గవ్వముగా నొనర్చి సాం
పొంద గ వాసుకి న్ఫణికు♦లోత్తము రజ్జువు చేసి పేర్మి ని
ల్పొందఱు నంబుధిన్ దరువ♦ నప్పుడు మ్రోసె దరంగమాలి కా
స్పందిసము ద్భవస్ఫురద♦పారఘుమంఘుమ ఘోష మెల్లెడన్. ౧౫౪

మ. ఉరుయోక్త్రీభవదుగ్రవాసుకి భుజం♦గోశ్వాసనిశ్వాసవా
యురయోత్పత్తి తదాస్యఘోరవిషముల్ ♦ బ్రోద్యద్గతిన్ నిండి సా
గరమం దెల్లెడ నద్భుతం బడర గా ♦ గన్పట్టెదుర్వార వి
స్ఫురదార్వానలకోటిసాటియన గా ♦ భూరిప్రతాపోన్నతిన్. ౧౫౫

మ. అపు డయ్యుగ్రవిషాగ్ని వేడిమికి దే♦వాసీకముల్ భీతిచే
విపులాభీలఫణీంద్రయోక్త్రముకయి♦న్వేవే విసర్జించి చా
లపరాభూతిని బొంది రచ్యుతుడు చే♦లజ్వాలవెన్నంటి రా
న్విపులస్ఫూర్తికి మేనుగందిపజచె♦ న్నిర్వేదనంబొందుచున్. ౧౫౬

క. శతధృతియుక్పుడు వేగమె, ధృతియ య్యెనుజీవితేచ్ఛ ♦ తెగ ననిలునకున్
గతిదూలె న్వరుణుడు హత,మతివ్యాపారుండునయ్యె♦ మఱిధనదుండున్. ౧౫౭

వ. మఱియు దక్కిన బృందారకులందఱు నుందవిషానలదందహ్యమానులై హాహాకారక్రందనంబులు గ్రందుకొన నరక్షమానులై శరణాగత రక్షకుండగు నిటలాక్షుండే శరణంబని తలంచి సకలదుఃఖ నిరాసంబైన కైలాసంబు సేరి కోలాహలంబడర మొరలిడి రెంతయు. ౧౫౮

తే. విష్ణు డతిశుభ్రకాంతిరో♦చిష్ణు డయ్యు,తద్విషానలకీలల♦దగులుకతన
గాయమంతయు మేచక♦చ్ఛాయవనరి, కృష్ణు డయ్యెను ద్రిభువన♦కీర్తితముగ.

క. హరభవనద్వారంబున, సురలెల్లఱు మొరలు బెట్టు♦చున్నహహ శోకా
తురత బ్రమిల్లి నందికి, గరళోపద్రవము దెలుప♦గనుగొనతండున్. ౧౬౦

వ. అప్పుడయ్యెడల సిలింపుల వాకిటనుండ నియోగించి ముందర శతానందముకుందులను బురందర ప్రముఖదిక్పాలకుల నంతఃపురంబునకు దోకొనిచని పంచమావరణంబున దిక్పతులనునిచి హరిబ్రహ్మలు షష్ఠావరణంబునందు శివసన్నిధికి బోయి. ౧౬౧

చ. సవిజనయోగ మార్గమును దెల్పి శివాజ్ఞను నంది రా
ఘవ్రజనంబు సంభ్రమ దండము కోటిని పోవ రోచరో ।
స్వనయి గవాయుశంభునగభవ్యగనుంగొని భక్తినమ్రులై ।
స్తవములొనర్చి రాగమున చేపరిగుంభిత సూక్తిమాధురీ. ౧౬౨

క. సంతుష్టుడగుచు తారా, కాంతాభరణుండు హరిని గనుగొని యనియెన్ ।
ఎంతయు ననంతసీరను, వంతయు నీవేల వల్ల నయ్యెం జెప్పుమా. ౧౬౩

క. కమలస్ఫటికోజ్జ్వలుడవు, కోమలరూపుడవగు పద్మభుజముఖ్యా ।
విముక్త్యష్ణుడవై తివిపుడు, కమలాపాత్రేశ యేమి కారణమనియెన్. ౧౬౪

క. పరివిమల పద్మనళాభం, బగుచుండు జెలువొందనంద కరువుకన్నుం ।
గవయిప్పుడే యనుణ, చ్ఛవి బాసి తెలపద్మ రాగ సన్నిశంబగుచున్. ౧౬౫

వ. మణిమునవృత్త సంభవుండు శుద్ధస్ఫటికాఖండమయ్యె దత్తకాంబూనద ప్రి
భాడంబరంబు విడంబించుచు నీకుంబుజసంభవుండేటికి వివర్ణాంగుండై తె
లియవివరింపుమనవుడు ౧౬౬

సీ. హరుని నృదుసూక్తు లాలించి హరియుబల్కె, సోమహా దేవశంకర సురరభూష
మీకు విజ్ఞాపన మొకింత మేమునర్చ, నమ్ము శివాంఛనుసురలతో నబ్ధినుపం

వ. అందు కాలానలాభీలంబైన హాలాహలంబు సంభవించి సముజ్జ్వలజ్వాలామా
లాకలాపంబుల మూరంతంబుగాదిగంతంబులం గ్రమ్మిన సకలదివిజులు దం
డవ్యాకులై పదిచెదరి చెదరి యుదత్స్యమానులగుచు నాపదలం బొదలి
కదలియధాయసంబు గాబోవునెడ యేనుపీరలమందర నిమకొని వెనకనరు
దెంచుటం జేసి మచ్ఛరీరంబు విషానలంబునం జేసి మిక్కిలి చెకిరంది కుంది
కృష్ణుండనై తినిక్కాంచియు ధాతకర్ణుండయ్యె వివర్ణాంగుండయ్యె నిప్పథంబున
ననన్యశరణ్యులమై నిన్నుశరణంబు నొందితి మిమ్ము హాహాపద్రవంబడంచిన్ని
ర్నిద్రాకృపాకటాక్షంబులం జూచి సకలజగంబుల రక్షింపవేయు ప్రార్థించి
మఱియును. ౧౬౭

సీ. వివిధకళ్యాణ గుణసమన్వితమునైన, విశ్వరూపంబు సిరితి వెలయుచాల్చి ।
యఖిలలోకంబులు బ్రోవ ననవరతము, నిందు భాసిల్లు చుప్రగ దానిందు నుసుటం.

వ. అనియిట్లు పలికియు సాధువనకు మాధవుండు పుణ్యుడు ప్రణామంబులు చేసె
నంతకహిరణ్యారంబు నందుండు వేల్పులందరొక్క మొత్తుకోలాహలంబు లతర.

క. శరణాగతవత్సల శివ, కరుణామయ బ్రోవవయ్య గంగాళవ్యాళా !
స్ఫురదనలదవ్యామానల, సురలము మున్నిన్ను శరణు జొచ్చితి మిప్పుడున్.

వ. అని యివ్విధంబున బ్రార్థించిన సురల మొరలు విని కరుణాకరుండైన యిం
దుశేఖరుండు కమలజుంగని యిది యేమి గనంబనవృందునధవునకు సరసిజ
భవుండిట్లనియె. ౧౭౨

శా. క్రూరక్ష్వేళకృశానసంప్లోషితులై ఘోరార్తి చేమందిర !
ద్వారంబందు సుపర్వులాని దితిజాలాగ్రిమ్రింగు చున్నారదే !
వారక్షింపగదయ్య వీరలకృపావారాసివై నాప్రభూ !
నీరేజాసను విన్నపంబు విని జంబద్వాంచి ధ్యాంచత్పరన్ ॥ ౧౭౩

క. సేవకనందిమహోదరా ! సేవధికశివాళి సంజ్ఞ చేసినయదియున్ !
భావించి వినంది యప్పుడు ! దేవాసురమునలంతోడి దెచ్చెన్వేగన్ ! ౧౭౪

వ. కట్లు దేవదైత్యమునిగణంబు లీశ్వరుసన్నిధింజేరి యామహాదేవునకు దం
డప్రణామంబు లాచరించి బహువిధస్తోత్రంబు లొనర్చిన.

మ. అఖిలదేవాళులు సన్నులంగని మహాదేవార్ధశరీరాణి స !
త్కృపనున్నించిని జేరుగాంచి జగముల్ త్రింకగాంకరార్ !
విషవహ్నిత్తులబ్రోవపోయి మానుడు విశ్వేశ్వరుండీశుడా !
తనకీవాగ్నివచోనుసారముగ నత్యంతార్ధచిత్తంబునన్. ౧౭౫

క. సుందరుడన గణపతి, సుందరుడెనగొనిమహాహాగ్రిమంభగ్దరశం !
బిందుమ్ గొని తెచ్చెనవ్వు, డిందుకళాధరునన జ్ఞ నేతెంచి వెసన్. ౧౭౬

మ. గరళంబాతడు హస్తపద్మమున భృంగంబట్లుగన్పట్టె ని !
స్ఫురణం దెచ్చి కపర్దిచేకొసగ నొప్పలోపంకు సప్పాశివం !
కరుణాంజనకనుబాడనోప్పకపుడం కస్తూరికాశేణువై !
ఖరనాఘోరవిషాగ్ని యొన్న దరమే గౌరీసమాహాత్మ్యమున్. ౧౭౭

ఉ. అంతనుపర్వులంగని మృగాంకధరుండు మధాంధులార మీ !
రెంతయు చోద్యమందయిది యేనవలీల గ్రహింతునోడిశా !
వ్వింతము లంద జమ్మౌమునో భావమలందొక యుంచుకేనియున్
వంతదొలంగి నెక్కడని నారదసాధ్వసమేల మీమనస్. ౧౭౮

వ. అనియివ్విధంబున మహోగ్రుండగు నంత కాలకంఠుండును మహాదేవుండు బ
లికినంతని హరివిరించి ప్రముఖులగు దివిజులిట్లనిరి. ౧౮౦

శా. స్వామీ దిక్కులువారలై యమరులున్ చండప్రచండానలో
ద్ధామంబై జనుదెంచు హాలహలవస్తామొందలేమాపదల్
భూమిన్ బ్రాపిక గ్రసింపు నీవిదియు సొంతంబు జేయు మమ్మేర్చ్చుగా
నో మృత్యుంజయ చంద్రశేఖరహరా ప్రోద్యద్దయాసాగరా. ౧౮౧

మ. అనుచున్ స్తోత్రముఖాంబుజుండగుచు నత్యాదరంబు చిన్మూర్తి భ
క్తనిదానంబు హరుండు శైలసుత చెంతంజూచి హాస్యంబునన్
కనదాభీల యుగాంత పావక మహాగ్రంబైన హాలాహలం
బును కంఠాంతరధిగ్రామియించె విలసద్భూరిప్రభావంబునన్. ౧౮౨

సీ. అప్పుడమరులెల్ల నంజలిపాణులై దేవకృపాంభోధి దీనపోష
సదనాంతరయానంద సహిమాద్రిజా మహేశ సత్ప్రదానంద శర్వ
సన్నంబ జాడంబు స్వాంజన సంభోగ మృత్యుమ్మ యనుమహాగ్రీవుండ నవనిపు
నిర్మల స్ఫటిక సన్నిభమైన నీ కంఠంబు నబాల్య నీలకంఠంబు భూషణముగ

గీ. నట్లనీకిది భూషణంబైన యపర, కామినీకంఠ మాంగళ్యకరము బలసి
గానదిగ్రీవమున్నలగా ప్రమదాన్య, మాన సంబుల విశేష మహిమనొంద్య

వ. అని యిట్లు దీనవచనంబుల దివిజగణంబులు నేడిన. ౧౮౪

క. అంగీకరించి గళమున, నంగజహరి సంధిబోల్చె హాలాహలము
ప్పొంగుచు స్వతంత్రుడగునా, గంగాధరుడరమరయన్న గానెవ్వరికిన్. ౧౮౫

వ. అంత సకల సురలు కుతూహలభరితులై గీర్వాణుండగు నట్లని స్తుతియించిరి. ౧౮౬

క. సురలకొసంగిటి ప్రాణము, పరమేశ్వర కృత్తివాస పశుపతి శర్వా
శరణాగతజనవత్సల!, కరుణాకర నీకు శరణు కల్యాణనిధీ. ౧౮౭

వ. అని యివ్విధంబున వినుతించిన పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై. ౧౮౮

క. సురలార మీరలందరు, సురచిరగతి దుగ్ధజలధి సుధ జనియించున్
గరమర్థి దాని గ్రోలుచు, గరిమ మతి యాజ్ఞపూని గాంక్షితఫలంబుల్. ౧౮౯

వ. అనిపలికి విశ్వేశ్వరుండు విబుధనివహంబుల ననుమతి కొనసంగిన వారలు మ
హాదేవునకు బ్రణమిల్లి సత్వరంబుగ వచ్చి సుధాంబుధిని మధించి సుధార

సంబు గోరిరెంతయు. ౧౯౦

క. దక్షాశ్రమంబునను విను, భక్షణకథ వెలయ బడియె పదపడి మారా ।
లాక్షుఁడు ప్రతిపురిసలిపెను । భిక్షాటన మహిమునిపుణుః బ్రోవ్వెద నిక్కన్.

—* యీశ్వరుని భిక్షాటనకు కారణము. *—

మ. హరియుం బద్మజుఁడుం బురాఙ్ముని ప్రముఖ్యంబైన యమ్మేరు భూ ।
ధరపార్శ్వంబున నుండువేళ దివిషద్వ్రాతంబు మౌనీంద్రులా ।
దరముప్పొంగఁగ వచ్చి మ్రొక్కి సంశయసమేతాత్ములై ప్రశ్నచే ।
సిరి, సర్వామరులందు నెవ్వఁడనయం శ్రేష్ఠుండగుం జెప్పరే। ౧౯౧

వ. మఱియు నంతర్యామియుఁ బరాత్పరుండు నఖిల భూత విధాతయు సంహర్త
యు నెవ్వండగు నతని నెఱింగింపుఁ డనిన వారివచనంబులు విని పద్మగర్భుం
డిట్లనియె. ౧౯౨

గీ. ఏను పద్మజ జగత్కర్త నీజగంబు । అన్ని నాయందె కల్పించు నంత మొదలు
నన్ను మించిన వేల్పు లేఁడెన్న జగతి । ననుచుఁ బరమేష్ఠి గోర్వ మురహరుండు పల్కె.

గీ. నిను సృజించిన వాఁడను నేన కాదె । కలదె యొకన్న మఱి జగత్కర్త యొకఁడు
సకలజగములు నావల్ల సంభవించు । శమన బొందును నాయందె ప్రళయమునను.

శా. సర్వం విష్ణుమయం జగత్త్రయమ్ము శ్రుతుల్ చాటింపవా లింపవే ।
గర్వాక్రాంతుఁడవై చిఱుంపకు పుడ యుక్తంబగుం జూచు వారెవ్వరున్ ।
దుర్వారప్రదనంబునన్ బ్రస్తుతిని దోస్స్తోత్రానుసారోగ్రతన్ ।
గీర్వాణాళ్ భయమందఁ వారిరి యథాగేహంబులం జేరగన్ ॥ ౧౯౪

వ. ఇట్లు కలహంబు చేత బహుకాలంబు సనియె నంత. ౧౯౫

గీ. పరిణతపురాతనముల సత్ప్రతీతి మెఱయ । నఖిలతత్త్వార్థబోధకమగుచు వచ్చి ।
వేదపురుషుండయ్యె నోవిధము గాఁ । యేల కలహించెదరు వృథా యిట్లు మీరు.

వ. వినుఁడు శివుండె జగత్కర్తయుఁ బరమాత్ముండును విశ్వాధికుండు విశ్వమయుం
డు సర్వైశ్వర్యసంపన్నుండు నాకాశమధ్యగుండు నణువపుకాను ప్ర మహాత్ము
నకు మహాత్ముఁడు సకలబుద్ధిప్రేరకుండు నగు నని చెప్పిన వేదపురుషవ
చనంబులు విని గణింపక మఱియు నిర్వురును మోహపరాయణులగుచు నొం
టి వెలుప కలహంబొనర్చిరి తదనంతరంబ. ౧౯౬

శా. పరమాత్ముండగు శంభు సిద్ధి నిని యుగ్ర ప్రాదుర్భవంబంది యా ।

హరిపద్మాసనులిట్లు నేలకొ సుహరాంగనా పారీణులై ।
దుఃఖం జేయగవిరిగన్వమణగింతుఁ జన్మాయె నంచు భా ।
స్కరకోటిప్రతిమాన బంధుర విభాస్వజ్జ్యోతియై గన్పడెన్. ౨౦౦

వ. ఇట్లు గన్పడిన దుర్నిరీక్ష్యంబగు యుష్మజ్జ్యోతి గని హరిబ్రహ్మలిది
యేమకో యని భయాకులులై విచారింపుచుండ రాసమయంబున. ౨౦౧

చ. శివుడు నిజస్వరూపమతి చిత్రముగా బొడసూపె లోచనో ।
త్సవముగ వారికి గిరిసుతాసహితంబుగ నమ్మహేశ్వరున్ ।
భవుగని జేచి మొందమున భక్తిదలిర్ప నమస్కరించి సం ।
స్తవములొనర్చి మాధవుడు చయ్యన నేగ సుధాంబురాశికిన్. ౨౦౨

వ. ఇట్లు గరుడధ్వజుండరిగిన నదనంతరంబ కమలగర్భుండు మహామోహావిష్టుం
డై పశుపతికి నమస్కరింపక మూఢమతియగుచు నూర్ధ్వవక్త్రంబున బర
మేశ్వరు నిందింప నయ్యుగ్రుండుగ్రహాదగ్రుండగుచు మనంబున దలంచి
న మాత్రంబున. ౨౦౩

సీ. విపులవక్షస్థలి విస్ఫురద్విత కపాలికామాలికా భయదుడగుచు ।
హస్తతలన్యస్త సిస్తుల డమరుగా పటువరశృంగ శూల పాశుడగుచు ।
నిస్ఫులింగ భటావిర్భవిభ్రాజిత వృత్త ఘోర ఘోర విలోక వీక్షుడగుచు ।
శిరిజనస్మణీమహామంజీరభూషణ పన్నగ కటిసూత్రి భాసియగుచు ।

గీ. భసితలేపన ధవళాంగ భసితుడగుచు । నరుణదీర్ఘజటాచ్ఛటాభరణుడగుచు
పద్మజాండైకకబళన భైరవుండు । దానుజనియించె నప్పుడు దారమహిమ.

వ. ఇట్లుద్భవించి యతండు మహాదేవునకు బ్రణమిల్లి వినయాన్వితుండై నాకె
ద్దికర్తవ్యంబానతీయవలెనన నమ్మహేశ్వరుండిట్లనియె. ౨౦౪

మ. తన మాయన్నర మోహితాత్ముడయి నిందం జేసె నూర్ధ్వాననం ।
బున నన్నుం ద్రుహిణుండు తాద్భృశశిరంబున్ ద్రుంచి దర్పంబుమాం ।
చి వైకుంఠముఖామరాళి మునులం శిక్షింపబోతూ చలం ।
బున రక్తంబులు గ్రోలి రమ్మువిలసద్భూరి ప్రభావంబునన్. ౨౦౫

వ. మరియు మృతులగువారినెల్ల పునర్జీవితులం జేయుమనాయనుమతి నీవుం బ్రి
హ్మాండోర్ధ్వభాగంబున వసియింపు మరుగుమని యానతిచ్చి శివుడంతర్ధా
నంబునొందె నావృత్తాంతం బెరింగి రమాకాంతుం డంతరంగంబున జింతా

ధరించుచుండె యుండెనట్టి యెడ. ౨౦౭

ఉ. భైరవుడు గ్రక్కున దవ పావకకీలలు విస్ఫురిల్లఁగా
నుగ్రతరాట్టహాసుఁడయి యచ్చజు పంచకశీర్షమున్ గ్రహా
క్రూరత దన్నఖాగ్రమున గొబ్బున దుంచె నజుండు గూడ నే
ఘోరనరకమున్ ధరాగ భూస్థలి వ్రాలెను శాంతమూర్ఛచేన్. ౨౦౮

వ. అంత భైరవుండు ఘోర లోచన కీలంబులు తత్కాలంబు లింకంజేసి దయార్ద్ర
లుండగుచు గ్రమ్మర బ్రహ్మను చూచి యని పునర్జీవితుం జేసె. ౨౦౯

క. గత మోహాంధుఁడగుచు నలినజు । డతిరయమున లేచి మదిభయంబు జనింపన్ ।
నతి జేసి భైరవుని నం । స్తుతిశతములొనర్చి యతని తోసిల్లనియెన్. ౨౧౦

శా. దేవా నా యపరాధమెల్ల సహియింతే నాకున జ్ఞానమున్ ।
భావంబందు జనింపకుండె నను శంకన్ సత్కపాలంబుగా ।
దివ్యశ్రీ హా త్రిముఖా నాయఘకావి పాపహేతువగ నందంవదే ।
నా నాశంబుల రక్తభిక్ష గొనుమా యాశీలలీలాగతిన్. ౨౧౧

వ. అనినవలికి పరమేష్ఠి పునఃపునః ప్రణామంబులుచేసి ప్రార్థించిన సకలజగద్భై
రవుండైన భైరవుం డనట్ల యంగీకరించి తత్కపాలంబు పాత్రంబుగా గేలం
గొని యుగ్రతరయుగంబున పాటకపాత్రంబునం డించి వెడలి యుత్పాతపిశాచ భూత
ప్రేతులుండును ఉమాకీలహాలాహలజాలుండును నుద్భూతాగ్నిముఖ సోమ
రవిప్రముఖ భూతగణాధిపసముదయపరివృతుండును జృంభితకుటిల భ్రూకుటి
వికటదృష్టికోణుండును సదట్టహాస విస్ఫోటిత బ్రహ్మాండమండలుండును నగు
చు భిక్షావ్యాజంబున జనదెంచి భూలోకస్వర్గలోకపాతాళలోకంబులును స
ప్తసాగరంబులు సకలద్వీపంబులును సరిచ్ఛైలకాననంబులును సర్వస్థలంబు
లునుం గ్రుమ్మరుచు నచ్చటచ్చట సఖర్వగర్వదుర్వహులగు నాసురవర్గ్యుల
ను మునివరులం డాసి యుద్ధించి తత్కాలధారలు కపాలంబునం బూరించి యా
తుకైన వారలనెల్ల మగుడ సంజాతులఁజే తన్యులం జేసి క్రమంబున నాశంబు సంభ
వుండు వైకుంఠలోకంబున కరిగె నయ్యెడ. ౨౧౨

క. వానిబలంబులు దొప్పెనగ । దానవరిపు మందిరంబు దారొక్కనినంద ।
త్సేనయుమార్గొక్కనెవిష్వ । క్సేనుండు ద్వేలకీలలు నిగుడన్. ౨౧౩

వ. అప్పుడు భైరవుండతనిం జీకికింగొనక కపాలతాడనంబుచేసి శూలాగ్రంబు

నారదగురుఁడిచ్చి మెచ్చి హరిసమీపంబున కరుదెంచె నప్పుడు భయంబున శేష
తల్పంబు డిగ్గి ౨౧౪

క. శ్రీవత్సహేమమహావాన్వితుఁడై । తామరనాభుండు వచ్చి దండప్రణతుల్ ।
చేసి మనోనత్పరాక్రమ । ధాముని భైరవుని వినుతించె దద్దయు భక్తిన్. ౨౧౫

వ. ఇట్లు వినుతించి వినయనమ్రుండగు విష్ణుండతని కిట్లనియె. ౨౧౬

గీ. సకలభక్ష్యభోజ్యపదార్థములు మీర । నిచటి కరుదెంచు పనియేమి యేను నిపుడు ।
ధన్యతనుగంటి భవదీయదర్శనమున । చేననీవాడనయ్య మన్నింపుమయ్య.

వ. అనపలికిన మధుసూదనునకు భైరవుం డిట్లనియె. ౨౧౭

క. సరసిజగోచరకావక । శిరమధిరము మానుహాంఛ చేతనుసావే ।
యురుదెంచి వాడఖిలా । చరణాంతంబలరసిను సన్నిధి కిపుడున్. ౨౧౯

వ. మహావ్యంఘ్రిలెంబు శీఘ్రంబ రెమొనఁగుమనిన తద్వాక్యంబులు విని మధుసూదనుం
డేమకృతార్థుండనైతినని నిటలతటంబు ఖంబున స్వేదించి రుధిరంబు లోనం
గురియ. ౨౨౦

క. అరుధిరం బునుగొనియెం । భైరవుఁడు కవచ్చాపాలపాత్రమున నప్డు ।
ధారలు సహస్రవర్షము । లారూఢిగదొరుగ నట్లు హరినిటలమునన్. ౨౨౧

వ. అంతఁ బీతరక్తుండగుచు నారాయణుండు మూర్ఛాగతుం డయ్యె నట్లు మూర్ఛిత ద
త్తకపాలంబర్ధ మాత్రంబె పూర్ణంబుగా దయ్యె నట్టియెడ ౨౨౨

క. పతిమూర్ఛలుటయుగనుంగొని । యతివ లక్ష్మి మొగాలిరుప్రగతిశోకభరా ।
న్వితులై పదములుపట్టిక । రతులాననించి భైరవునకు దయవినయములన్.

వ. ఇట్లనిరి. ౨౨౪

క. ఓదేవ భైరవాకార । యోదధిమాంగల్యభిక్షయొసగుము మాకున్ ।
మాదయితు బ్రతుకఁ జేసినము । హోదరమున నతఁడు పాత్రుఁడగు నీదయకున్.

వ. అని యిట్లు లక్ష్మీవసుంధరలు సంస్తుతించిన భగవంతుండైన భైరవుండు కృ
పాకటాక్షంబున బుండరీకాక్షుని గ్రమ్మర సంజీవితుఁ జేసె నప్పుడు. ౨౨౬

గీ. లబ్ధచైతన్యుఁడై కమలావిభుండు । సంస్తవము సేసె భైరవు జారుఫణాళి ।
భవభవ్యుండంతఁ గనుంగొని పద్మనయను । దయను మన్నించి పనిచె నెవ్వస్థానమునకు.

వ. ఇవ్విధంబున సకలభూతగణకోలాహలంబులు పణవాద్యఘోషంబు లడర
నిజసదనంబునకు జను పరాక్రమభైరవుండైన భైరవునిఁ బొడగలి వినయం

బున వెన్నుండు కనత్కుండగుచు శూలంబునఁదవిలియున్న సేవాగ్రికి విష్వ
క్సేనుని విమోహితుంజేసుకొని యాత్మనివాసంబునకుఁ జనియెనంత భైర
వుండు శివునియనుజ్ఞఁ గల్పాంతంబున హరిబ్రహ్మాది నిఖిలగీర్వాణుల సర్వభు
వనంబుల సంహరించి యట్టహాసంబులు సెలంగ నిద్యాధిహారంబుల దక్క
పాలమాలంకృత విగ్రహుండై లలాటనేత్రానలకణంబుల వారలసందర ద
హించి తద్భసితంబు నొడలను ధూళనంబు గావించె పరభూతంబుల నాఁ మే
యంబులు గానొనర్చి వానినధరోహింపుచు నిజసద్భశగణంబులతోడ గూ
డుకొని పరమధ్యానానందనిర్భరుండై మహామహిమంబున గ్రీడించె నంతయును.

మ. స్థనీయాశమ వలద్యభాసుర జటాంచత్స్వర్గశల్లోలినీ ।
కవిధోత్తుంగ తరంగ ఘుంఘుమరవా విర్భావ విభ్రాజితా ।
దివిజారాధిత పాదపంకజ మహాదేవా సంచిసాగర్వసం ।
భవముల్గ్రాగలు భూపరేష్సితకరం భ్రాజత్కటాక్షేక్షణా. ౨౭౯

కం. సత్యజ్ఞానసుభాత్మక । పృత్యవశిత నికేత గంళి పశ్యం నిటలా ।
కృత్యాలసకాంక విభవ । స్త్రిగ్యాతినిధాన సకలసేవనిధానా. ౨౮౦

* వనమయూరవృత్తము. *

కంజభవసేవ్యపద కంజయుగలీలా !
రంజితసమజ్జన నిరంజన విలాసా !!
మంజులదరస్మిత సమంజసముఖాబ్జా !!!
కుంజరముఖాదిసుతగోపతిపతాకా !!!!

గద్య.

ఇది శ్రీసకలమునిజనానుగ్రహపాత్రకాశ్యపసగోత్ర కోమారిమల్లనా
ర్యపౌత్ర శంకరామాత్య లక్ష్మాంబికా తనయ వినయవిధేయ బా
లసరస్వతీనామాంక వెంకటాచలకవి ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాం
దంబను మహాపురాణంబునం శంకరసంహితను శివరహస్య
ఖండంబునందు దక్షకాండంబునం ద్వితీయా
శ్వాసము. సంపూర్ణము.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయే నమః

శ్రీ స్కాందమహాపురాణము.

దక్షకాండము - తృతీయాశ్వాసము.

—◆—

శశి సితచారుకాంబుజ!

గోపతివాహాఘహాధ క్షుధరాధిపవు!

శ్రీపతిముఖనాగలుధా!

శ్రీపతికరుణాంతరంగ శ్రీశివలింగా!!!

వ. అవధరింపుము విదితపురాణ వ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండైన సూతుండు శౌ
నకాది మునిపుంగవుల కిట్లనియె తపోధన సుధాశోభితమానసులారా యహం
కారదక్షుండగు దక్షుం గనుంగొని యిట్లనియె.

గీ. గిరిజాభిరాటసంబంధి కథితమయ్యె। దక్షునికునగాత్మ జాతచరిత।
మింక వేరొకటి వినుపింతు నింపెసంగ। సావధానంబుగావిను చతురమతిని.

—* యాజ్ఞ్వరుడు వృషభవాహన మహత్త్వము జెప్పుట. *—

సీ. ఒకదినంబు చతుర్యుగ సహస్రంబులు బ్రహ్మానన్నియు ధాత్రినయసగు॥
సప్త పాతాళంబు లేకదిన మనని కృత్రిమంబులు హాయనములు।
మనువ్యాంతరముగను నాల్గంగనటు పలికి యబ్దములు శతమైన యబ్జభవుని।
లయమగు నట్టికాలము పాదకొకదిన మునకునిమాతని కబ్దమందు॥

గీ. యురయుమన్వంతరములైనసట్టి। వత్సరంబులు నూరైన వాసుదేవు॥
వకునులయమగునాడాయుబును। బరగజనగనునది మహాప్రళయమగును.

క. అత్యద్భుతమంతే వృషభాకృతిశంకరు గాంచిభీతిచే।
ఉత్తమకరంజలంగనతిజేసి మహేశ్వరు సంస్తుతించెనో।
అత్యుగ్రవ్యక్తైత్రియుతి చిత్రిచరిత్రి పవిభాజితార్కమా॥
పత్రిపిరార్కద్యుతి విధంబ భక్తజనానురంజనా.

వ. దేవా సంహారకాలంబిదే యరుదెంచె శ్రీఘ్రింబ నన్నురక్షింపవే యని యనే
కవిధంబుల వేడిన ధర్మునకు శర్వనగ ధన్యుండు ప్రసన్నుండై తన్వరు

హాసంబుగిల్పని యతనికి వరంబొసంగి తాద్భుత బలంబున నిత్యత్వంబును
చతుష్పాదత్వంబు గలుగఁ జేసి మఱియు నిట్లనియానతిచ్చె. ౯౬

క. పాయని సంతోషంబున । నీయందేను మనసింతు నీవనుపవనమ్మున ॥
నాయొద్ద నివసియుంపుము । నీయనఘుచరిత్రంబు వర్ణించెదను ముష్టుఁ డొప్ప. ౯౭

తే. ఏవిపత్తి లేనినిన్నిల । సేవింపక సుకృతమెద్ది జేసినయడయుఁ ॥
భావింప మహాదోషము । లావాప్తిం జేయసిద్ధము దియ్యుద్ధరణికిఁ. ౯౮

గీ. నీదు భక్తులొనర్చిన నిఖిలదురిత । ములను పుణ్యఫలంబంచు మోపువర్త్మ ॥
యెప్పుడేనిమఱంబున నేనుదలతు । నన్నుఁజిప్పుము పాపాత్ముంబగు చిరమ్మున. ౯౯

వ. మహాసత్త్వసంపన్నుండవై నన్నుఁ సహింపుచేవ షని షలికి యాధర్మునిం బనిపి
నంత సర్వజగదంతర్యామియగు ననంతుండు వృషభరూపుండై త్రిపురసం
హారకాలంబున మహాదేవునివహింపెనది గావున మహేశ్వరుండు వృషభవా
హనుండయ్యె. ౧౦౦

క. శివచరితము వెరొక్కటి । శ్రవణసుధారసముగాఁగ సలలితఘనతకుఁ ॥
వివరింతు మునివరులు దయ । యవహితహృదయులై వినుఁడు నధికప్రేమన్.

—* యీశ్వరుడు శ్మశానభసితాస్థి భూషలు ధరించుటకు కారణము. *—

సీ. కాలాగ్నిరుద్రుడు కాలభైరవుడన నియనుండు సర్వమహేశ్వరుని యాజ్ఞ ।
సకలచరాచరాత్మకమగు నీవిశ్వమంతయు బొలియింపుటవిమువాంత ।
రప్రళయము మహాగ్రాసుడైన కవర్ద సర్వాంబుజభవాండసంఘములను ॥
సర్వలోకంబుల సర్వజంతువులను నట్టహాసపరస్పరదాపలోక ।

గీ. చరణకరఘాతహుంకార చటులకోప । తీవ్రనిట్టాగ్నికీలల తీవ్రదశల ॥
రుద్రగణములతోఁ గూడియాఁపి సంహరించుట విమహాప్రళయ కాలంబునొంపు.

సీ. అఖిలసంహారకుండమ్మహాదేవుడు పార్వతీపతిమహాప్రళయసమయ ।
మగుదేరనాయాయ జాండంబులందున సంఖ్యాతులైనట్టి జలజభవులు ॥
సంక్రందనాదినిర్జరులను మాసురనిట్టుబాగ్నికొందర నిర్దహించె ।
యాభస్మములు మేన నలదికొందర బరిమార్చి వారికపాల మాలికలను ।

గీ. దాల్చికొందరనడచుచు తానుహస్తి । తతులుభూషణములుగాఁగ దాల్చి వారి
మూర్ధజాలంబులుపవీతములుగ వేసి । విధుని శూలమునం గ్రుచ్చి ప్రస్తరముగ.

వ. ఇట్టిమహాప్రళయంబులొనర్చుచు నానందంబున సర్వభూతదమనుండగు సాక్షియైనట్టి

ర్తియు నద్వయుండునైన యమ్మహేశ్వరుండు నర్తనంబుసలిపెనంతయు

ఆ. పార్వతీశువంక భక్తిపరీతులై। ప్రళయనిహతులైన వారలెల్ల।
సంభవించిరకట పిశాచరూపంబులై। హరునిమగుడగొలిచి క్రమముగను.

వ. ఇవ్విధంబున ననంతనిబిడాంధకారంబున స్మశానానల మధ్యగతుండగుచు శివుండు నుద్దండతాండవ ప్రచండుండై క్రీడనెయ్యప్పిశాచనిచయంబులతోఁ బోరించి యొక్కెడ నిలిచి మహాప్రళయంబు బోయిన వెనుక, తన దేవి మోవిల నాట్యక్రియాపరాయణుండై మనంబున సృజనేచ్ఛజనించిన పూర్వంబట్ల సకలభూతంబులతోడ బ్రహ్మాండంబు సృజించి యాయండంబుల వారి బ్రహ్మాది నిఖిల దేవతల యధికారంబులనియోగించి యఖిల విద్యలుపదేశించెనదిగావున శివునకు శ్మశాన భసితంబు నస్థిభూషలు ప్రసిద్ధంబులయ్యెనంతయు. ౧౮

సీ. వినుము పూర్వముహరి విధిముఖ్యనిర్జరుల్ పార్వతీవిభునకుఁబ్రణుతి జేసి।
భర్గమహాదేవ పరమేశ శంకర చంద్రకళాధర శర్వయీశ।
చనుదెంచెనిప్పుడిదె సంవర్తసమయంబు జన్మహరంపరచాలుమాకు।
భవదంఘ్రిరాజీవ భజనంబువలనను సంసారమోక్షబంధంబుదీని।

గీ. గోరెదము మమ్మనుగ్రహించి ఘోరమైన। యిమ్మహాప్రళయంబున శిరములెల్ల
భూషణములుగధరియింపు భూతినలదు। నట్లజేసిన ముక్తులమగుదుమేము.

గీ. ఈపుతాల్బ్రవత్రిభువన పావనియగు। గంగలోనరుల్ శల్యముల్ గలిపినంత।
వారలకుముక్తిగలుగ దేవనుధనన్నుచు। ప్రార్థనమొనర్పనప్పుడవి యంగీకరించి.

వ. అట్లగుగాకయని మనంబున నంగీకరించి సురసంరక్షణార్థంబు కాలకాలుండు పరంజ్యోతియు పరమాత్ముండు జరామరణాదివినిర్ముక్తుండు సత్యజ్ఞానమయుండునగు నమ్మహేశ్వరుండు భస్మాస్థులివ్విధంబున ధరించెనంతయు. ౧౯

క. గౌరీవిభు శంభుని సం। హారాదిచరిత్రమఖిల మభిహితమయ్యెన్।
సాంమతినత విచరితము। దారతమరి యొకటిచెప్పెదనువినుదక్షా. ౨౦

మ. అనుగీర్వాణవిభుండు కావ్యగికిన్మ్రొక్కంటి సేవార్థమై।
సనియవ్యాకటలీలమై ప్రమథవేషంబొప్ప వర్తించు శం।
భునివీక్షించినగర్వుడై యవసరంబున్వేడినం శూలియుం।
ఘనరోషంబున మారుబల్కక నుపేక్షాబుద్ధిచే నున్నచోన్. ౨౧

క. కనియపుడు వజ్రి కోపం | బున శంకరుమీఁద కులిశము నుఱ్ఱైచిన తోఁ
త్తమసంస్తంభనమూర్తిం | బున సక్షత్తుయి రగుచుఁ బదియు ప్రడమునివారి లెక్.

వ. అంత వృత్రారి భయాకంపితాంగుండై మహాదేవునకుం బ్రణమిల్లి సర్వజ్ఞ
యీ యపరాధంబు సహింపుమని వినుతించిన. ౧౩

ఉ. అంత ప్రసన్నుఁడై యురుదయాంబుధి శంకరుఁ డింద్రుఁ జూచి నీ |
స్వాంతమునం భయంబు విడు సత్కృప బ్రోతును నిన్నటంచు నా |
ట్యాంతము సంగ్రహించి విబుధాధిపుఁ బంచి స్వలోకవహ్నినా |
ర్ధ్యంతరమందు వైచి ఫలజాత్మ నివాసముఁ జేసె సర్వగన్. ౧౪

ఉ. ఆనగధన్వికోపశిఖి యర్భకరూపము దాల్చి రోదన |
ధ్యాన మొనర్చి వర్ధిలుచు తాపసమంఘము లాలకింపగా |
నానినదంబు బాలకుని యవ్వరుణుండట పోయి బాలుకన్ |
మానితలీల దేర్చి నిజమందిరమందున బెంచె వేడ్కతోన్. ౧౫

వ. అయ్యగ్నికుండు దినదినప్రవర్ధమానుండగుచు నాథుండు బడబ
గర్భుండు వరుణగృహంబునఁ గరుదెంచిన. ౧౬

క. వరుణుండజ్ఞా చేతికిచ్చె నీశుపబ్బాలునప్రభాతుని |
సరసిజాసనుఁ డాశిశువుఁ గని సహజసంతోషమున స్వాంకమున |
కురహింపఁ జేర్చిన పాసురోదనము సంధ్రోజత చతుర్వక్త్రము |
ధరణిపదము కేల్ పట్టి పెట్టెన్ దోస్స్వామున్ భాసిలన్. ౧౭

ఆ. అపుడు నలువ యునియు మారికు ఖ్యాతిపిజాల | గెలుపగలడితంపురలవాసునకు |
యతనిమంను బారిదె ప్యాత్రి కావ బు లధర జలంధ రాఖ్యతగు జనానికి. ౧౮

వ. మఱియు త్రిభువనంబుల ప్రఖ్యాతుండును ధైర్యశౌర్యగుణోపేతుండును మ
హాసత్త్వసంపన్నుండగుచు త్రిదివంబు జయించి దితిసుతుల కొసంగ గలండు
నిరలిక్షకములగణ్యులు నబ్బాలుని బాలుని నిజనివాసంబున కరిగె. నంత. ౧౯

సీ. వరుణమందిరమున వర్ధిల్లి కొన్ని దినంబులకా జలధరుము హేళి |
ఘోర తాపసులను గూడియుద్ధశీలి సకలదిక్పతులనాజి గెల్చినాడి |
యమరావతీపురంబమరాతులకొసంగి మహాప్రతాపవిరచిత మహాత్మ్యము |
వతిమనోహరముగా నసురశిల్పిసృజించె సట్టిజాలంధర ఘాఖ్యాజలధి |

గీ. నెలకొనిసకలబలములు గొలువసకలఘురశరభుజావిక్రమునిరసవశముమాసు ||

మూహుడై సర్వదిగ్జయంబున జెలగుచు। నూర్జితైశ్వర్యమునను. డినోత్కనాడు

—* జలంధరుడు వివాహము చేసుకొనుట. *—

చ. యలమిత్రిలోకకామినుల నెల్లతపీటన వానికొమ్మను ।
జ్వాలగుణకాలనేమి యనువానితనూజపయోజలోచనన్ ।
విలసితనీల కుంతల వినిర్జితషట్పదబృందబృందను ।
త్కలికవివాహమయ్యె భువి దైత్యపురందరు డాతడంతయున్. ౩౦

వ. అంతబహుకాలంబుననిన వెనుకయద్దానవేంద్రుండు మేరుగుహానివాసులై యు
న్న నిలింపులగులపుల పెంపుదూలింపుచుండ తత్సహాయుండై సంగరంబునక
రుదెంచిన గరుడధ్వజునితోడ నిరువదివేలేండ్లు కయ్యంబొనర్చిన యంత న
తండు సంగ్రామసుఖవ్యగ్రుండై తన్నుశరణంబుబొందిన కరుణించివిడిచెనయ్యెడ
తద్భయంబున నింద్రాదిబృందారకులు కైలాస భూధరంబునకరిగిరి దను
జుండును పురంబుసేరి భార్యాసహితుండై సుఖగోష్ఠినుండె ననంతరంబ.

క. నిజసేనాసహితుండై । భుజసత్త్వమెసంగ దనుజపుంగవుడరిగెన్ ।
రజతక్ష్మాధరమునకుం । గజగామినిబృందపోవ గాదగదనినన్. ౩౨

వ. ఇట్లరిగి యందొక్కవన ప్రదేశంబుననుండు విడ తదాగమనంబును నెఱింగి
సుధాంధులత్యంత భయాన్వితులై మహాదేవ ద్వారపాలకుండగు నందినిం
గని ప్రణమిల్లి యతనియనుజ్ఞ నిందుశేఖరుం జేరి. 33

గీ. సకలసంసారతారకు జగదధీశు । భక్తిగనుగొని ప్రణమిల్లి బహువిధములగ।
సంస్తుతులొనర్చివినయంబు సంధిలంగ। దెలిపిరావృత్తమంతయుదీనులగుచు;

చ. అపుడుసుపర్వకోటిక భయప్రదుడై కనకాద్రిధన్వియున్ ।
గపటమునం ద్విజాకృతిని గైకొనిదండక మండలున్ మహా ।
తపశమనంబుగాగొడుగు దాల్చియులీలయొసంగ వెంట దే ।
వపతిపురస్సరుల్ త్రిదివ వాసులురాగనిరూఢ వేషులై. ౩౫

వ. ఇవ్విధంబున నవార్యశౌర్య బంధురుండగు సజ్జలంధరుసవిధంబున కరుదెంచి
వసుంధరామరాకారుండైన నీలకంధరుండు వానింగనుంగొని. ౩౬

గీ. ఎవ్వడవునీవుపేరెద్దియేచటనునికి । యెందుబోయెద కరిగింపు మేనువినద ।
నవినయతనితో దానవుండనియెనిట్లు । నేజలంధరుండసురాసు సేశ్వరుండ.

శా. చండప్రాక్షిను గల్చి వేల్పులమరిన్ సంగ్రామమందొర్వను ।

ద్దండపక్రియ నిమ్మహాద్రికిపుడుం దానవచ్ఛేదిన్నాపుడున్ ।
ఖండాబ్జాభరణుండునవ్వుచు వచోగంభీరతంబల్కెనె ।
వ్వండైనన్ సరిబోరునే గణజయస్వాయంభుశ్రీశంభుతోన్. ౩౯

వ. వెండియుత్తముద్వోగుండు పినాకపాణియునగుచుండు నమ్మహామహునితో
డ నెవ్వడేనిసమరంబు సేయం దలంచిన మాత్రంబున పరాభవంబును
బొందు నీయర్థంబునరిమ సందియంబు లేదు. ౪౦

క. సకలజగత్ప్రభునాతని । నకటా యేరీతిగెలువ నగునువునీవున్ ।
శకలేందుజటాపటలుని । నికటంబున బాయకుండు నేనెల్లపుడున్. ౪౧

క. ఓరిజలంధర వచ్చిన । దారినిజను యిపుడు బ్రతుకదలచితవేనిన్ ।
బోరకమనవుడువినిరణ । శూరుండుజలంధరుండు శూలికివనియెన్. ౪౨

క. ఈ వెరుగవు బొమ్మద్భుల । మోపిపరివరాదు రాసదోర్జ్వలమగువా ।
లావునుగనియెదవేనిర ణా । వనినిలువుమిక నీవునుయర్ధనిమిషంబైనన్. ౪౩

వ. అనియిట్లునను జృంభమాణ కోపసంరంభ శుంభ ద్వయోగుంభ నంబులు
సెలంగ మహాదురితధురంధరుండగు జలంధరుండు పలికిన మహాసురపరివేష్టుండై
న మహేశ్వరుండు పాదాంగుష్ఠంబున భువి చక్రంబు లిఖించి యిట్లనియె.

ఉ. తావకసత్వమెట్టిదొకదాయనిగన్గొన వాంఛయయ్యెడున్ ।
నీవిపుడీరథాంగము వినిద్రబలోన్నతి కేలనెత్తు మా ।
రావళియిచ్చుమెచ్చుశిరమందడి కొమ్మది యేనునాచెదన్ ।
నావినివాన వాధిపుడు నవ్వుచు భాస్వదఖర్వగర్వతన్. ౪౪

— * జలంధరుడు చక్రముచే జచ్చుట * —

శా. ఈచక్రంబిప్పుడెంత నాకుభరమే యేనాజిదోర్విక్రమ ।
ప్రాచుర్యంబున గెల్వనేమును హరిబ్రహ్మాదిగీర్వాణులన్ ।
నాచేతం బడబానలంబణగదే నాకదుర్లుల్ బట్టుచేం ।
దైదెల్వొందమునుగాదె శోషిలవెనస్త్రాబ్ధిక్ మదీయాజ్ఞచేన్. ౪౫

వ. అనిపలికి హస్తద్వయంబున యా చక్రంబు జలంధరుడెత్తి బహుప్రయ
త్నంబున నురంబునను నిచికొని క్రమంబునం శిరంబునం జేర్చికొనిన. ౪౬

శా. వానిం రెండుగ వ్రక్కలించి ధరపై వ్రాలెన్ రథాంగంబుతో ।

డ్తోనద్దైత్యుఁడు నెత్తురుల్ దొనుఁగుచున్నాఁడెంపహీంద్రింబు చం।
దానంభూస్థలినిర్గతాసుఁడగుచున్నాఁడన్ముదం బొందుచుం।
నానానిర్జరబృందమప్పు గురిసెన్మందార సూనావళుల్. ౪౯
వ. వెండియునద్దురాత్ముని సైన్యంబులనెల్ల త్రిపురాంతకుండు లలాటనేత్రింబు నంజూచిన మాత్రింబున దగ్ధులగుచు భస్మావశిష్టులై రప్పుడు. ౪౯
చ. మగుడినిజస్వరూపమును మానముగాధరియించిలీలతో।
నగతనయాహృదీశుఁడపు డబ్జభవాది నిలింపసంఘముల్।
జగదధినాథుశంభుఁగని సాగిలిమ్రొక్కి యనేక సంస్తుతుల్।
తగనొనరించి రెంతయు ముదంబొదవన్మది మంజువాక్ఛరిన్. ౫౦
వ. అంతన ఖండానంద విగ్రహుండైన పరమేశ్వరుండు వారలయథాస్థానంబులకనిచి తానునంతఃపురంబు ప్రవేశించె తదనంతరంబ. ౫౧

—* కేశవుఁడు మోహమున బృందసాన్నిధి కేగుట *—

మ. గతజీవుండగు నాజలంధరుని వాల్గంటికి పయోజాస్య ను।
వ్రితరాజద్గుణ బృందబృందగని యవ్వైకుంఠుఁడుత్కంఠ నా।
తతకామానలతప్యమానతనువై తన్మందిరోద్యానముం।
యతివేషంబున జేరిభాసుర తపోవ్యాజంబుతో నున్నచోన్. ౫౨
క. పతివృత్తాంతము దెలియక। పతివిరహ కృశాంగి యగుచు నాబృంద విష।
న్నత కాలముగడుపుటకై। చతురతనుద్యానపనికి చనుదెంచెవెసన్. ౫3
వ. అప్పుడప్పుండరీకాక్షుండు నిజగణపతుల నిరువుర నియోగించిన వారలు సింహరూపంబులతోడ నాసింహమధ్యపయింజనుదేర మృగరాజయుగంబునుం గని గజరాజగామిని మనంబున భయంబు గదురనెదుర మునివేష ధరుండగు శ్రీధరుంజేరి యతిరయంబున. ౫౪
ఉ. జేరినయాసుధాంశుముఖి శ్రీహరిజూచిభయంబు మానుమం।
భోరుహనేత్రియేనిచట భూరికృపామతి రక్షకుండనై।
ధీరతనుండ లేదెయని తియ్యము నెయ్యము గుల్కఁబల్కుచున్।
ఘోరమృగేంద్రరూపులను గొబ్బునవార్ష్ణ జేసెనవ్వనిన్. ౫౫
మ. లలనారత్నము బృందయప్పుడు త్రికాలజ్ఞం మునిం జూచి తా।
కలమున్గల్కఁగబల్కె నారమణుఁడా సర్వజ్ఞతోఁ బోరఁగా।

కలధౌతాద్రికి బోయి తాకనిలిచె న్గార్యంబులెట్లయెనో ।
కలయర్థంబు వచింపువారు దెలియన్ కారుణ్య పాదోనిధీ. ౫౭

వ. అనినిట్లు దైన్యంబునొందుచు బృంద పలికినవిని గోవిందుండు నికటస్థులగు భ
టవితతులం గని నిర్గతప్రాణుండైన జలంధరు కళేబరంబు గొని తమ్మనవుడు.

ఉ. వారలు వానరాకృతుల వారణగైకొని శీఘ్రమేగదే ।
వారికళేబరంబిదియు నాయనిముందర దెచ్చియుంచినన్ ।
సారసగంధిబృందగత సంజ్ఞని మాపినచూచి యార్తయై ।
ధారుణివ్రాలె బాలకను దమ్ముల నశ్రుల బిందు వొందగన్. ౫౮

వ. ఇట్లు వ్రాలి యఱచియు ప్రాణవిభుని వయింబడి యొడ తెగని శోకభరంబున వి
లాపించు నెడ నవ్విడ దలంగని మధుసూదనుండతి సుధామధురోక్తుల నూరడిం
పుచు మృతుండైన భర్తకు ప్రమ్మరం బ్రతుకగలండని తానుబ్రచ్ఛన్న వేషం
బున నమ్మృతకళేబరంబు ప్రవేశించి. ౫౯

—• జలంధరుని కళేబరంబునం హరి ప్రవేశించుట. •—

గీ. ఆజలంధరాకృతితోడ నబ్జనాభు । డవుడు లేచిన యాబృందయాత్మవిభుని ।
జూచియవ్వేళ విగళితశోకయగుచు । నతనిపరిరంభ మొనరించె హర్షమెసగ.

వ. యనంతరంబ యక్కాంతకు తాపసుండును తరుచరులునదృశ్యులై రివ్విధం
బున మాధవుండు జలంధర శరీరంబుననుండి యనేక కాలంబు గతించి అతుండై య
దేప్సితంబుగా నాబృందతోడ గ్రీడింపుచుండెనంత గొంత కాలంబు సనిన
యనంతుండు ప్రమాద వశంబున నిజమాయ మరచి నిజాకారంబున నిం
ద్రించుచుండె నయ్యవసరంబున నయ్యింతియతని కపటంబెరింగి యిట్లనియె.

—• బృంద కేశవునకు శాపంబిచ్చుట •—

మ. పరకాయంబున జొచ్చి యీకరణి నీ సుంభన్మాయచే నక్కటా ।
పరకాంతన్నను బ్రోవ కాముకుడవై బల్మాసు నిర్లజ్జతన్ ।
పరిరంభించితి కావసీదు తరుణిం బ్రత్యర్థి శీఘ్రంబత ।
స్కరగతందొకాని పోవుసత్యము గ శ్రీకాంతామహోపల్లవా. ౬౨

వ. కావున నీవు మర్కటస్నేహాసక్తుండవైతివి గావున వానరంబుల తోడ విహారంబు
నీకు గలిగెడు నిది నిశ్చయంబు. ౬౩

—బృంద వహ్నిం బ్రవేశించుట.—

క. అని యిట్లు కనకవసనుం । గినకంశపియించి బృందకీలం జొచ్చెన్ ।
ఘనమోహపతితమురభిం । జనుచుచితాభస్మదిగ్ధసర్వాంగుండై. ౬౪

వ. తదనవలోకన తత్పరుండగుచు కామాతురత్వంబున భ్రాంతుండనోలె
వైకుంఠ సదనంబు మరచి తదీయశ్మశానంబున నివసించె ననురా-
గంబున ౬౫

చ. జలరుహసంభవాది సురజాలములాత్మమురారి చర్యయుఁ ।
తెలిసి శశాంకశేఖరు త్రినేత్రుని జేరఁగఁ బోయి మ్రొక్కి యా ।
ఖలినుని విన్నవించి హరశంకర బ్రోవఁగదయ్య మాధవుఁ ।
దలఁపున బృందఁ బాయక నతండు మనోభవబాధఁ బొందెడిన్. ౬౬

వ. అని బహువిధంబుల వేడుకొనిన కరుణాంభోధియైన శంభుండు వారి ప్రార్థ-
నంబు నంగీకరించి పార్శ్వవర్తియైన గౌరి నవలోకించిన. ౬౭

—(*మధుసూదనునకు బృందమోహము బాపుటకై గౌరి తులసిని సృష్టించి ప్రత్యక్షమగుట.*)—

చ. సతియును భావమెఱింగి తాక యొక నిష్టంబిజ మొండుగా సృజిం ।
చితగన్ధాతకరంబు నంబడి సుధాసిక్తంబు గావించి యా ।
ధృతి దీసింగొని పోయి నాటుము వేసన్ బృందాశ్మశానంబునన్ ।
దత్తుణంబై తులసీసమాహ్వయముచే నావిర్భవంబొందెడిన్. ౬౮

క. ద్యానిఁ గని మాధవుఁడ స । మానగతి తదీయమగ్నుఁడగు నెం ।
తేనియు పద్మజముఖతనికి । దీనిం బూనియము సేయు దివ్యప్రీతిన్. ౬౯

శ. దానిం జెంది సమస్తభోగముల నత్యానందధారేయుఁడై ।
మానుం మోహము బృందనాదహారి తులస్యస్వరూపంబుగా ।
బూనుం బేరురమందు దాని ననిశంబున్ బన్నిగా నేలు నెం. ।
తేనిం మాధవుడంత పాలనముసం దీపించు లోకంబునన్. ౭౦

వ. అని యిట్లానతిచ్చిన యమ్మహాదేవి యనుజ్ఞ తప్పక నప్పద్మగర్భుం డట్లు గా-
వించిన బృందాశ్మశానంబున విలాసం బెసంగ దులసి యావిర్భవించె తద-
వలోకనంబున నవ్వెన్నునకు సకలశోకనివారణం బయ్యె. ౭౧

క. అంతనఁనం బున్నతులసీ । కాంతను కళ్యాణమై సుఖంబున లిర్వన్ ।

సంతతమున్విహరించెను । క్రతుగ్రీడావినోద కలితుండగుచున్. ౨౧

వ. మరియు మాధవుండును మనోహరంబగు మాల్యంబును శిరంబునధరియిం
చి విగతమోహాత్ముండై యనంతరంబ నిజనివాసంబైన వైకుంఠనగరంబుజేరి
కొండొకకాలంబున కతండు నిజనయన కమలార్పణంబున త్రినయను సం
ప్రీతుంజేసి జలంధరవధార్థంబుగా మున్నునిర్మితంబైన విజితానేకాదిత్య
కోటిప్రభా చక్రంబగు చక్రంబును గొనియె నిట్లు జగత్ప్రభుని వివిధరూ
పంబైన పవిత్రచరిత్రంబేను దెలిపితినని మరియు వచస్సుధారోచిష్మైన దధీ
చిదత్మున కిట్లనియె. ౨౩

—✱ పరమేశ్వరుడు శిరంబునగంగాదేవిని పార్శ్వమున గౌరీదేవిని ధరించుటకు కారణము. ✱—

గీ. బ్రహ్మనకు మూర్ధంబున పార్శ్వమునను। పత్నులఁ ధరింపనేల నంబలికిత్రిపు।
గరిహితంబుగన యొగాన ఘనమనీష। నదియుదెలి పెద విను జగత్పావకముగను॥

క॥ కైలాసాచలమునయందు । బాలామణిశైలతనయ ప్రాణేశ్వరుడై ।
శాలేందుమౌళికన్నులు । కేళీవ్యాజమున మూసె కేలన్ లీలన్. ౨౪

క॥ అప్పుడు సకలజగంబులు । గప్పెన్ ఘోరతరమైన గాఢధ్వాంతం ।
బప్పరమేశునుత్తోడన । విప్పెలలాటాంతికంబు విస్ఫుటమొప్పన్ ॥ ౨౫

వ. అందువలన సమస్తభువనంబులు నిరస్తతిమిరంబులై ప్రకాశించిన నయ్య
ద్భుతంబు గనుంగొని గౌరీభయంబడి మహాదేవునయన విధాయకంబు
లగు నిజపాణికమలంబు సడలించిన. ౨౬

క॥ ఆదేవికరాబ్జంబులు । స్వేదోద్గమమైన జూచి యద్రిజకరశా ।
ఖాదశకంబున నయ్యెడ। పాదుకొనియెనదులు భువన పద్మ్యులు నిండన్. ౨౭

వ. ఆయ్యవసరంబున హరిబ్రహ్మాది దేవతలు భయకంపితులై లోకంబుల
కెల్ల నకాండప్రళయంబు వాటిల్లెనని యత్యంతచింతాపరాయణులగుచు
నమ్మాకాంతుని జేరంబోయి యిట్లని ప్రార్థించిరి. ౨౮

క॥ దేవమహేశ్వర శంకర । బ్రోవగదె చరాచరాత్మ భువనంబిదియున్ ।
వేవేయకాండవిలయం । బావిర్భవమయ్యె నత్కృపాంబుధి యీశా ॥ ౩౦

వ. అని యనేకభంగుల సురలు వినుతించిన యాలించి లోకసంరక్షణోద్యుక్తుం
డైన యీశ్వరుండు వారియందు కృపం జేసి యమ్మహాఘర్మ సలిలంబు

గాని జటాపటలంబునందొక్క రోమప్రదేశంబున బిందుప్రాయంబుగా ధరించె. ౮౧

క॥ అదిగని బ్రహ్మాదిసురలు । ముదమున పరమేశు చరణములకొరగి మహా ।
మృదుమధురఫణితి బలికిరి । సదయతో మహాదేవదేవ సర్వజ్ఞ శివా. ౮౨

క॥ దేవీ హస్తోద్భవయగు । నీవాహిని జడలయందు నిరవుకొనంగన్ ।
నీవు ధరించితి గావున భావింప సమస్త భువన పావనియయ్యెన్. ౮౩

వ. అమ్మహానది దర్శనస్పర్శన మజ్జనంబుల సకలజంతువులకు దురిత విమోచనంబగుచుండు. మాకీ తీర్థంబొకించుక యొసంగు మన వేల్పులందరు వేరువేర శంభునడిగి సంతోషంబున గొనిపోయి తమతమ లోకంబుల నవులంగల్పించిరంత. ౮౪

గీ॥ విష్ణులోకంబునందది వైష్ణవియన । వెలగె విఖ్యాతి వాహినీ తిలకమగుచు ।
నజుడు తన కమండలమందు నదియునుంచె ప్రత్యహంబును నత్యంత పావనముగ.

వ. స్వర్గలోకంబున నసియించునది యాకాశగంగయనం బ్రసిద్ధి వడసె నంత బహుకాలంబునకు సత్యలోక వాసియగు నీయాకాశగంగను భగీరథుండతి ప్రయత్నంబున నవనీతలంబునకుం దెచ్చె నప్పుడదియును స్తర సంసార సాగరులగు సగరనందనులం దరింపంజేసె మఱియును. ౮౬

మ॥ కరిదైత్యాంతకు మూర్ధ్న మాఖ్యనుగుగంగన్ మజ్జనం బెవ్వని ।
ద్ధరణిం జేసిన వానికంట వఘుబృందంబుల్ మహామోక్ష సు ।
స్థిరసౌఖ్యంబు ఘటించు నిక్కధయె పత్నీకారణంబంచు ప ।
ల్మరు వర్ణింతురు చంద్రశేఖరునకుం మాహాత్మ్యమింపొందగన్. ౮౭

వ. దక్షా వినుము సదాశివుని చరిత్రంబు వేరొండు వివరించెద. ౮౮

క॥ సనకాదిసుతుల నలువుర । మునునలువ సృజింపవారు మోక్షేచ్ఛ తపో ।
ధనులగుచు సృష్టికర్తము । మనమున వాంఛింపరైరి మానితనిష్ఠన్. ౮౯

క॥ వారలగనుగొని వేగమ । వారిజదళలోచనుండు వారిజగర్భుం ।
డారజితమహీధరమున్ । జేరి విజ్ఞాపనంబు సేయు శివునకున్ ॥ ౯౦

వ. ఆసమయంబున సనకాదిమునులచటి కరుదెంచినం గని హరిపద్మజులు వారి వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించి తమకు సృష్టి సామర్థ్యంబు చాలదనిపలికిన.

క॥ శంకరుఁడుమాచిమాధవ । పంకజగర్భులకు గోచర భానముకోడన్ ।
హుంకారమెసఁగ ఫాలా । లంకారకృశానులీలఁ బొరిఁగొనియెన్. ౯౨

వ. అంత మహాదేవుని వామభాగంబున నిముడ్కొని మహాదేవుఁడు విలాసంబుగా విధివిధులనిరువుర క్రిమ్మర సృజించె. ౯౩

మ॥ సరసీజాసనసింహ వే యిదిమొదల్ సామర్థ్యమున్నల్లు సృ ।
ష్టి రహింజేయఁగ నీకు నేనదుపహార్ధిన్ శక్తియుక్తుండనై ।
చరియింతున్నరమూర్తిగానని క నిశ్శంకన్ హరింగూడివి ।
స్ఫురణంబారఁగ సృజింపు సర్వ జగముల్ పూర్వప్రకారంబునన్. ౯౪

వ. అని యానతిచ్చి పరమేశ్వరుండయ్యిరువురం బనిచిన వారలమ్మహేశ్వరుని కనుసత్యజ్ఞానానందస్వరూపిణియైన గౌరికింబ్రణమిల్లి తదీయాజ్ఞాపరిచోదితులై నిజపదంబు లొందిరంబుజభవుండు తొంటియట్లన సృజింపం దొడంగె. ౯౫

గీ॥ భువనసృజనార్థమైనప్పు డీపురహరుండు । పార్శ్వమునఁ దేవిధరియించి ప్రమదమొనఁగ ।
సచ్చిదానందరూపిణి । శంభురాణి భూరిమహిమంబు నెవరికిఁ బొగడఁదరమె. ౯౬

— పరమేశ్వరుఁడు పుత్రవంతుఁడగు కారణము వశిష్ఠునకు దధీచి వచించుట. —

ఆ॥ పుత్రవంతుఁడనుచు భుజగకేయూరిసి । దూషణంబుసేయ దొడఁగితీవు ।
దత్తుయిపుడె నీకు తత్కథ వినుపింతు । సావధానబుద్ధి వగచు వినుము. ౯౭

మ॥ అసురేంద్రుండను దానవుండు మును జంభారాతిఁ గోడన్ మహా ।
గ్రసమిద్ధార్ధుఁడై నిల్వలేక బహుశోకగ్రస్తుడై శుక్రునిం ।
గసజేరుంగరుణార్థి ఖిన్నుఁడవనిన్ వీక్షించి సేవేలయూ ।
ససమందున్ ఒరితాపమొందెదసురేంద్రామాను సీవంతయున్ ॥ ౯౮

వ॥ వినుము వశిష్ఠ సముద్భవుండైన మాగధాఖ్యుం డొక్క యోగి వర్యుండతి ఘోరంబైన తపోనిష్ఠనుండ నతని నెవ్వఁడేనియు దానవీసమాగమంబు ఘటించునప్పుడు గజముఖుండను మహాదానవుండు జనించి కపర్దివలన లబ్ధవరుండై సకలశత్రుజయంబునుం గాంచి రాజ్యపరిపాలనంబు సేయంగలఁడని పలికి శుక్రుండసురేంద్రుని బనిచిన. ౯౯

గీ. అంత ననుఁ గెందుఁ గ్రొవ్వాత్మగృహంబు జేరి । భార్యయు విభూతి యునఁ దానిఁ బ్రమదమెసఁగ ।
జూచి మోసతి బహుతరస్ఫురణమొయ్య । మోగదాఖ్యుండు తాఁకన మోని యొకఁడు. ౧౦౦

వ. మేరు మహీధరంబు దక్షిణపార్శ్వమునందుండు నమ్మహా తపస్వినింబొంది నివసించియుంబున నమేయ పరాక్రమవదాయుండైన కుమారుఁ బడయుము.

ఉ. తావకగర్భశుక్తి జనితంబగునాసుత రత్నమెంతయున్ ।
బ్రోవగజాలు మత్కులము బ్రోవను రెండుగ్రొని బాదయుంతేటన్ ।
శ్రీవెలయన్ సుఖంచెదము చింతవొలంగెనటంచుఁబల్కి పో ।
జీవద లక్షణంబనిచె శీఘ్రముగా నిజ కార్యధుర్యుడై. ౧౦౨

వ. అప్పుడప్పడంతి పతివాక్యంబు లంగీకరించి వెడలి వేగమోగ ఘాఖ్యుండున్న తపోవనంబునకుం జని గరిష్టుండైన యతనితపోనిష్టంగని యాశ్చర్య సమన్వితయై యాత్మగతంబున. ౧౦౩

చ. ఇతడతిధీరచిత్తుఁ డిపుడిమ్మునిచంద్రుని మానసంబునే ।
గతిబడయంగ నేర్తు మఱగ్రిమ్మర నిచ్చట వాసినేను మ ।
త్పతికడ కేట్లుఁబోవుదు వృథాయిత లాభముఁ నొందకట్లు బో ।
వలెడ కటా మనంబున మహాత్తరశోకము పొందకుండునే. ౧౦౪

గీ. అటుగాపునఁ నిచ్చట ననుదినముగ । నేతపమొనర్చి యత్యంతనిష్టఁ బొడ ।
శివుమహాదేవుని బ్రసన్నుఁ జేసికొందు । దానఘటియించుమద్వాంఛితంబు నిజము

వ. అని మనంబున నిశ్చయించి కౌమ్మని నమ్మౌని సమీపంబునఁ గూర్చి యతని యెదుటనాకాంత యత్యంత తపోనిష్టమొనరించెనంత బహుకాలంబునకష్టాంగధుండు జరసరంబునఁ గరి గరణియుం గ్రీడింపం గనుంగొని మునివుంగవుడ నంగశరవేద నాతోధూయ మానమాన సుండయ్యె నావనయంబున.

ఉ. దానవకాంత యత్తరిని తాఁకనుగాంచి నమస్కరించియో ।
మౌనివరేణ్య తావక సమాగమమెన్నఁడు గల్గునంచునిం ।
దేనుభవత్సమీపమున నిట్లుతపస్థితినుండి కాలమో ।
తేనిసి నెటుగ్రహాయుతమొళిన్ను నేలుము మన్మథాతురన్ ॥ ౧౦౬

గీ. దానివచనంబులాలించి తాపసుండు। బహుళకుతూహలభరితుఁడై తపణతినవ్రు॥
కరణి నమ్మునితానునుకరియునగుచు। కుసుమశరకేళిఁదేలించె కౌతుకమున॥

చ. అపుడు జనించెదైత్యసతికద్భుత శౌర్యబలాన్వితుండు దే।
వపతివిపద్ధశాకరుఁడు వారణవక్త్రుఁడు ఘోరరాక్షసుం।
డపరిమితప్రతాపమహిమాఢ్యులు దానవులున్ జనించిర।
చ్చపలమృగాక్షి కామతతి సాహసధుర్యు లనేక సంఖ్యలున్. ౧౦౯

వ. అంత నవక్రవిక్రమ గంధమహాసఖుఁడైన నగ్గజముఖుండు కోలాహలబాంధవుండును ఖడ్గకేట దురంధరుం డగుచు సకలదైత్య దానవులతోడం గూడి పర్వతంబులపయిం బర్వతంబులు భూరుహంబులపై భూరుహంబులు నెగయఁజిమ్ముచు నలుదెసలం గ్రుమ్మరుచు ప్రతివనంబున నతిభీకరంబుగా విహరించెనప్పుడు. ౧౧౦

క. వానింగని తలిదండ్రులు। మానసమున భీతిభీతిఁజెంది మరియోర్వక నం।
తేనియతని చేష్టలకుం। గాననమును విడిచిదూర గతులై యొకచోన్.

వ. గిరికంధరాప్రదేశంబున నధివసియించి మునీంద్రుండు దానతిం గని యివి యేమి యనివృత్తాంతం బడిగిన. ౧౧౩

ఆ. అప్పుడింతి సెప్పెనావృత్తమంతయు। నమ్మునీంద్రవకు మహాద్భుతముగ।
నదియువిని మునీశుఁడఖిలజగంబుల కార్తి। యయ్యెననుచు నాత్మఁ బగచి॥

వ. ఈసకలభువనంబులకు బృందారకులకు నావలన కదా యుపద్రవంబు వాటిల్లెనని పలికి మునీంద్రుండు తపోవనంబునకరిగె నంత నద్దానవియు కార్యసిద్ధిఁ బడసి యతిరయంబున మునివరునకుం బ్రణమిల్లి మోదంబున నజ్జని యావృత్తాంతంబంతయు సహురేంద్రునకుం దెలిపిన. ౧౪

మ॥ అసురేంద్రుండపుడాతనూభవునితో నత్యంతదోశ్చండ సా।
హసుఁ జేర సముద్గతిం వెడలి లోకౌఘంబునిం దారి స।
ర్వసు పర్వావళినెల్ల బాధపరచె నక్షోగుఁడుం డత్తఱి।
న్వసనే తెంచెరణోన్ముఖుం కరిముఖుస్వీక్షించి పల్కెన్ గృపన్॥ ౧౧౫

క॥ కరిముఖ యతిఘోరంబగు। పరమతపోనిష్ఠ సలిపి పరమేశ్వరు వే।
మరుబ్రీతి జేయుదానం। బరగు సమస్తంబు నీకు పాణిగతంబై॥ ౧౧౬

వ. అనిన నిజగురు వచనంబులు విని గజముఖుండు మనోహరంబగు మేరుగిరిపా

ర్ష్యంబునం జేసి యందు సహస్రాబ్దంబులు తృణాశియునన్ని యువర్షంబులు పర్ణభక్షకుండును తావత్సంవత్సరంబులు జలాహారియునట్ల నవాయుభక్షకుం డునై సురాపసంబైన పంచాగ్ని మధ్యంబున మూలానలంబు ప్రజ్వరిల్ల జేసి సుషుమ్నా నాడిమార్గంబున శిరోమధ్యస్థితంబగు నమృతంబు గ్రోలు నేకపాదంబున నిలిను దశసహస్రవర్షంబులు నతిదుష్కరంబును మహాభ యంకరంబగు దపంబు సలిపె నయ్యెడ. ౧౧౭

— గజముఖున కీశ్వరుండ ప్రత్యక్షమై వరంబు లొసంగుట —

దనుజేంద్రునీతపముంగని। మనమునభయమొందెదివిజ మానిగణంబుల్।
కనకాద్రిధన్వి యాతప। మునకుంగరుణించె మదిబ్రమోదం బెసగన్.

వ. అంత పరమేశ్వరాజ్ఞ నగ్గజముఖునకు గాయంబు వజ్రసన్నిభం బయ్యె న య్యెడ సకలదనుజులు పుష్పవర్షంబులు గురిసిరంత. ౧౧౯

గీ. గౌరీవల్లభుఁడు మహోక్షవాహుం। డగుచు వచ్చి యార్యాయుతుఁడై।
సారకృపామతి ముందర। చారువిలాసంబుతో బ్రసన్నుండయ్యె. ౧౨౦

వ. అమ్మహాదేవునింగని బ్రణమిల్లి వినయంబున గజముఖుండనేక స్తవరవము ఖరిత హరిన్ముఖుండగుటయు. ౧౨౧

క. హరుఁడప్పుడనియెనతనికి। వరమడుగు మొసంగెదన్ భవన్మనమెసగన్।
శరణాగతభరణామిత। కరుణానిధిగాని యేను గజముఖ జగతిన్. ౧౨౨

వ. అనిగంగాధరుండు పలికినవిని భంజితబరిహర్షోన్ముఖుండైన గజముఖుండిట్లనియె.

గీ. హరప్రసన్నుడవై నాకు నడిగినట్టి। వరముదయజేసి తేనిమ ద్వాంఛితంబు।
వినుముహరిగజంబు కవితతివోలె। కడగబాంగ వలయునన్గాంచి సురలు

వ. మఱియు నానావిధంబులగు దివ్యాయుధంబులును తాడవభేదనక్షాంతవ వి షేపణాద్యనేకాయుధంబులు వలన తనకు వధ్యత్వంబును దేవమానవర క్షో దానవమృగ విహంగ భుజంగాదులకు మఱియు నేరికేనియు నసాధ్య త్వంబును సంగ్రామనిర్భయత్వంబును సకలజగంబులు నాయాజ్ఞ వీఁర కుండుటయు నెన్నటికి మృత్యుభయంబు లేకుండుటయు నదియుంగల్గిన పు నర్జన్మరాహిత్యంబును దయజేయ వలయునని ప్రార్థించిన నద్దానవుని స ర్వేశ్వరుండిట్లన కటాక్షించి యంతర్హితుండయ్యెనంత. ౧౨౪

చ. గజముఁడట్లుమేరు నగకార్ముకుచేత వరంబులొంది।

దిగ్గజంబు మెసంగ భూతాంతర విక్రమస్ఫూర్త్యనేక సంఖ్యా |
రజనిచరుల్ తనుం గొలిచి రాజనివాసపు రాజధానికిన్ |
నిజభుజశౌర్యము ంపెనగ నిర్జరపుంజము దాకెనుద్ధతిన్ . ౧౨౫

వ. ఇట్లు దాకి వివిధాయుధంబుల విబుధానీకంబుల గర్వంబణంచి పలాయితు లం జేసి తదీయ పదవులంగొని రక్షోబలంబుల గొనంగి యట కదలి భూలోకంబున కేతెంచినంత దశరాజవాసామరావత్యంబును విశాలరాజ వీధి విరాజమానంబును వివిధమణిమయ సదనాలంకృతంబు నతిమనోహరంబునగు పాతాళపురంబున సోదరులకు తత్తద్యోగ్యంబులైన దివ్య మందిరంబులొసంగి తన్మధ్యస్థితంబైన యతిగృహంబైన రాజభవనంబు ప్రవేశించి తదనంతరంబ. ౧౨౬

సీ. అసురేంద్రనందన యతిసుందరాంగి యూపెలది విచిత్రాక్ష్య వెంటయువాని |
మున్ను గజేంద్రమ్మై మదమెుప్పఁగోడ ననర్వాసురాసుర సాధ్యసిద్ధ |
గంధర్వకిన్నరగరుడ విద్యాధరకన్యల వరియించి గరిమదనర |
సురరాజముఖ్యులు పరిచర్యలొనరింప బనిచి కల్పద్రుమమున వసిధులు . |

గీ. కామధేనుచింతామణుల్ కైవశములగన | లరజేయుచు భోగ్యపుందనురభటులు
గొలువనత్యంతవిక్రము కనలతోడ | సకలజగములు బాలించె నసురవిభుడు.

వ. ఆసమయంబున వాసవాది సర్వసుపర్వులగు దెంచి యతనికి దండప్రణామంబులాచరించి బద్ధహస్తులగుచు సవిధంబుననిలిచిన. ౧౨౮

శా. ఆదేవప్రకరంబుసూచి దనుజాధ్యక్షుండు బల్కెన్ సభన్ |
నాదాస్యంబాచరించి మీరలిపుడు దండప్రణామంబును |
త్పాదాబ్జంబులకుం దరిద్వారమనుపొందన్ జేసిగావింపుడీ |
నాదండకరకంకణంబులు భవన్మస్తంబులున్ మ్రొక్కికిన్. ౧౨౯

వ. మఱియు శ్రవణంబులందు కరంబులు వ్యస్తంబుగానిడి వేని మాటిమాటికి గమనోన్నమనంబులు జేయుండని యాజ్ఞాపించి యగ్రజముఖుండు సుపర్వులం బనిచె నంత. ౧౩౦

గీ. దానవేంద్రనిమ్నమతిభప్పకళల | విబుధులత్యంతభక్తి సేవించిరతని |
నంతనొకనాడువిధి ముకుందాదులెల్ల | ఖేదభరమున కైలాసగిరికిబోయి.

వ అందు నందియనుమతి నిందుశేఖరసన్నిధి జేరి భవరోగవైద్యుడైనశివు

నింగని పాదంబుల కొరగి వివిధస్తవంబులొనర్చివం బ్రసన్నుండై పన్న
గాభరణుండు వెన్నునితోడ భవదాగమనంబున కేమికారణం బనవుడు.

క. నానాబాధలుపరపుచు । గానింగావించెదేవ గావ్రముకరుణ౯ ।
సూనునినుత్పాదింపుము । నూనోపాయి౯మరున్ననోరిధరాయి౯. ౧౩౧

వ. అనిన ముకుందుని వాక్యంబులువిని యిందుశేఖరుం డంగీకరించి వారలం
బనిచె ననంతరంబ. ౧౩౨

క. దేవతలెల్ల౯ సంతో । షావహచిత్తాబ్జులగుచు ననువముగా నా ।
త్మావసంబులు సేరి । భావంబునదలచుకొనుచు భావభవారి౯. ౧౩౩

వ. అంత నిందుశేఖరుండు కందర్పి తానందుండగుచు నిజసుందరితోడ వినోదం
బుగా మనోహరతరకుసుమనిసర వాసనా విభాసమాన నానాతరుని కర
వృద్యంబైన కేళీోద్యానంబు సేరి. ౧౩౪

శా. ఆకేళీవనవింతలెల్లగనుచు౯ హస్తాంబుజతో శంకరుం ।
డేకాంతంబున చిత్రిమంటపమునం దొంతేనిరత్యాప్రిభా ।
స్తోకస్ఫూర్జిత భద్రపీఠమువయి౯ సొంపొందనాశినురై ।
యాకాంతామణియైన శైలసుతతో నంచద్విలాసంబుగ౯. ౧౩౫

గీ. చిత్రమణికుడ్యవిరచిత చిత్రములను । పరుసనీక్షించి కొనుచు స్వైరవృగాగ ।
నచట వ్రాసిన ప్రణవంబు హస్తమలర । గనియె గనిన మాత్రి జనించె
గజయుగంబు. ౧౩౬

వ. ఇట్లు ప్రణవ సముత్పన్నంబైన గజమిథునంబ న్యోన్యంబు గుతూహలంబు
నం గ్రీడింపుచున్న సమయంబున. ౧౩౭

మ. కనియాభద్రగజద్వయి౯ గిరిజవేడ్క న్విస్మయాన్వితయై ।
తనప్రాణేశ్వరుతోనేమియిది చోద్యంబీశ దెల్పంగదే ।
యనిమోదంబున శంభుడిట్లనియె కళ్యాణీతిలోకోప కా ।
రిణియైనట్టి భవత్కృపామహిమ యారీతి౯ బ్రకాశిల్లెను౯. ౧౩౮

వ. అని పలికి ప్రణవ సముత్పన్నంబగు నగ్గజమిథునంబుం దిలకించి పురాణ
దంపతులగు భవానిభవులు పరస్పరంబు సంతోషించి రంత యును. ౧౩౯

—* గజాననజననము. *—

మ. అనువారంబు ప్రసూనసాయకకళా వ్యాసక్తి క్రీడించున ।

ప్రణవోత్పన్నగజేంద్రయుగ్మమునకుం బ్రఖ్యాతిగా నత్తరిన్ ।
జననం బయ్యె గజాననుండు పటుభాస్వచ్ఛండ మార్తాండకో ।
టినిభుం డైగణనాయక ప్రశిభవాటిల్లన్ జగన్మండలిన్ ౧౪

వ. ఇట్లు సకలభువన విధాయకుండగు వినాయకుం డుద్భవించి జననీజనకు లైన భవానీభవులకు హర్షోత్కర్షంబున దండప్రణామంబు లాచరించి వినయంబున నిలిచిన నక్కుమారుం గౌరీ మహేశ్వరు లాలింగనంబు గావించి మూర్ధంబు మూర్కొని నిజాంకంబుల నిడికొనిరను రాగంబున. ౧౪౧

చ. కరుణదలిర్ప నంత శశిఖండ విభూషణుండగ్గజాస్యుతో ।
నరుదగు ప్రేమబెక్క మదనన్యతనూభవునిం నిన్నుభక్తి నే ।
పురుషులు పూజ సేయుదురు భూరిమనోరథముల్ ఘటించు న ।
త్వరముగ విఘ్నముల్ దొరగు వారికిదోషములంట వెన్నడున్. ౧౪౨

గీ. అఖిలగణములకధిపతి వగుదుపీవు । నిఖిలకార్యంబులకుమున్ను నిన్నుసకల
జనములతిభక్తి నర్చించి జగతియందు। పొందుదురు మనోభీష్టార్థపుంజములును.

క. గజముఖ యస్మ దనుజ్ఞన్ । గజముఖ దానవుని దునిమి కదనావనిది ।
గ్విజయం బెసగం కివిజ । వ్రజమున్ రక్షింపు మురుపరాక్రమ నిధివై. ౧౪౩

వ. అని పలికి మహేశ్వరుం బిలిచి కైలాసగోపురద్వారంబున నుండ నియోగించి తాను గౌరీసమేతుండై శుద్ధాంతంబు సేరె నంత. ౧౪౩

క. నంది ప్రముఖగణంబులు । నందకధర పంకజాసన ప్రభృతిమరు ।
ద్బృందములగ్గణపతికి। న్వనందన మొనరించి సంస్తవంబులు సెలగన్.

వ. అతని యనుమతి నిజకృత్యంబులు పూర్వంబట్ల సలుపుచుండి రంత నొక్కనాడు మహాదేవుండు భవానింజూచి కుతూహలంబున నిట్లనియె. ౧౪౬

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు జూజమాడుట. *—

శా. కళ్యాణీకమలాయతాక్షి గిరిజా గావింపు నాతోడ క్రీ ।
శల్యం బేర్పడ ద్యూతకేళివిధమో చంద్రాస్య నీవోడినన్ ।
కళ్యాణోజ్జ్వల రత్నభూషణములుం గైకొందునీచేత సా ।
కల్యంబొప్పు మదీయ భూషణముల్ గైకొమ్ము నేనోడినన్. ౧౪౭

వ. అని యివ్విధంబున వినోదంబుగా శంకరుండు పార్వతితోడ బలుకు సమయంబున గరుడధ్వజుండరుదెంచి యగ్గిరిజా మహేశ్వరులకుం బ్రణతుండై

భయాన్వితుండగుచు కేలనిలిచిన. ౧౪౮

క. గిరిరాజపుత్త్రి యత్తరి । మురవైరిని సాక్షినిడియె ముందరనల సుం ।
దరముఖి పరిజనులందరు । సరగున దెచ్చిరలదూత సాధనములొగిన్. ౧౪౯

క. పరికరములంత మ్రోలం । హరునను మతి పిలిసి శౌరియక్షక్రీడన్ ।
బరికింపుచుండె నచ్చట । సురచిరతర లీలనపుడు సొంపుదలిర్పన్. ౧౫౦

వ. అప్పుడప్పరమేశ్వరుం డక్షక్రీడా విచక్షణయగు నప్పార్వతీ చంచలేక్షణ
కు నోడెనట్లు ద్యూతపరాభూతినొందియు నిందుకళాధరుం డేను జయించితి
భవద్భూషణంబు లొనంగుమని నిజతరుణితో బల్కిన. ౧౫౧

మ. వినియాశంభుని రాణినవ్వగులుకన్విశ్వేశ యేమంటి వా ।
త్మనొకిం తేనియుఁ జ్జలేకిపుడు తథ్యంబోటమిం జెందియున్ ।
జనునేయిట్లువచింప సాక్షియగుచుం జక్రాయుధుండుండనీ ।
మనసిల్లేలజలింప భూషణము లిమ్మానాకు బ్రాణేశ్వరా. ౧౫౨

వ. అని యివ్విధంబున ప్రాణేశ్వరి వలుకునెడ శివుండు నారాయణుం జూచి
భ్రూసంజ్ఞచేసిన నతండు కూటసాక్షియై వదనంబువంచి చంద్రశేఖరుని దె
జయంబనవుండమ్మహాదేవి కోపాకులమానసయై యిట్లనియె. ౧౫౩

—* గిరిజాహరికి శాపంబొసంగుట. *—

క. తగునేమధ్యస్థుడవై । ఖగవాహాయ సత్యమాడ గానీకిపుడీ ।
వ్వగిదినదిగానసందా । జగరాకృతివగుము పొమ్ము జలరుహనయనా. ౧౫౪

క. అనిగౌరి శాపమొసగిన । మనమున నతి భీతిజెంది మాధవుడపుడున్ ।
బ్రణమిల్లె చంద్రధరునకు । వినయంబున శాపముక్తి వేడెంచనకున్. ౧౫౫

వ. ఇట్లు వేడిన నప్పరమేశ్వరుండు కరుణించి. ౧౫౬

క. ధరణిన వటద్వీపంబున । పరమతపంబాచరింపవద్మాక్షగణే ।
శ్వరుడటకరుదేరగలడు । కరిముఖదైత్యుని వధించి కదనంబందున్. ౧౫౭

వ. తదీయదర్శనంబున శాపమోక్షంబు కాగలదనియు మాధవుండు రమాధవు
నిం బనిచె తదనంతరంబ. ౧౫౮

క. గిరిజా శాపవశంబున । హరియందాజగరమగుచు నవనీస్థలీ భా ।
సురమైన వటద్వీపము । కరమర్థిం జేరియందు కడుఘోరముగన్. ౧౫౯

వ, సప్తయోజన ప్రమాణంబగు వటభూరుహ కోటరంబున నధవ చి న

హృదయకమలంబున నాశ్రితఫలదాయకుండైన గణనాయకుం దలంపుచు
రమానాయకుండే కాగ్రమనస్కుండై యుండెనంత. ౧౬౦

శా. నాళీకాసనుత్రోడ వాసవముఖుల్ నాకౌకసుల్ చెచ్చెరం।
కైలాసంబున కేగి భక్తి దనరన్ద్వార గ్గణాధ్యక్షునిం।
ద్రైలోక్యావనదక్షు భాసుర సపర్యల్స్మరనై వేద్యముల్।
మ్రోలంబెట్టి ప్రణామసంస్తవచయంబుల్ సేయుచున్ వేడినన్. ౧౬౧

వ. ఇట్లు వేడిన భక్తఫలదాయకుండగు వినాయకుండు బ్రసన్నుండై నావలన
నగు కార్యంబెయ్యది మీయిష్టంబానంగెద మనంబున భయంబు మాని
వేడుండనిన విని వేల్పులిట్లని విన్నవించిరి. ౧౬౨

ఉ. ఓగణనాథ భూరి కరుణోదధి భక్త ఫల ప్రదానక।
ల్పాగమ వేదవేద్య శరణాగతవత్సల యెల్ల వేల్పులం।
వేగమె బ్రోవుమయ్య పృథివిం గజవక్త్రుడు దానవుండు నా।
నాగతిమమ్ము నేచుక దనంబున వానిమదంబణంపవే. ౧౬౩

—* గజముఖుండు గజముఖాసురుపై దండెత్తుట. *—

సీ. బహుభూతసైన్యముల్ పటుమహార్భటులతో నాభీలగతి వెంట నరుగుదేర।
ఛత్రధ్వజావళుల్ చామరవ్రాతముల్ గగనభాగంబెల్ల గప్పుకొనగ।
జలధిఘోషములతో నరివచ్చుపటహాది వాద్యనిస్వనముల వ్యాప్తిమ్రోయ
పుష్పవర్షంబును భోరునగురియుచు సురసమూహంబులు చుట్టుకొలువ।
నచలుడనుభూతవస్యపై నధివసించి విఘ్ననాథుడు ననుదెంచె విజయమహిమ
పొలుపు మీరంగ మాతంగ పురవరమున। నప్పుడావార్త యాలించి
యాగ్రహమున. ౧౬౪

వ. దానవాగ్రేసరుండైన గజముఖాసురుండు చతురంగ చమూ భాసురుం
డై రథంబధిరోహించి ఛత్రచామరధ్వజ ప్రకరంబులు మెరయ ననేక వా
ద్యంబులు మొరయ సహస్రవాహిని సంఖ్యాపరిమిత సేనాసమన్వితుండ
గుచు పురంబు వెడలె నయ్యెడ. ౧౬౫

చ. ఇరువురసైన్యము న్గని యేపుదలిర్ప మహాద్భుతంబుగా।
దురమొనరించె నయ్యెడను దుర్మదదైత్యచమూసమూహ మీ।
శ్వరసుతుసేన మ్రోలనిలువం బలమింతయు లేక పారుచో.

కరిముఖదానవుండడిరియ గాంచిసమగ్రమహోగ్రకోపుడై. ౧౬౬

శా. వారింపూర్చి శరాసనంబున కనన్నారాచ జాలంబులున్ ।
దీరప్రోదిసహస్రసంఖ్యలు సముద్వేలంబుగా సేసినన్ ।
శారెంభూతగణంబు దిక్కులకుం బాపాత్మడద్దైత్యుడున్ ।
భూరిక్రోధమెసంగవెండియు రథంబుందోలె యుద్ధతతిన్. ౧౬౭

—* గజముఖాసురుండు గజముఖుచేదలపడుట. *—

వ సకలదివిజనాయకుండగు వినాయకుండారొక్కని యతంతో నిట్లనియె.

క పురవైరినాకొసంగిన । వరములునీవెరుగ వరుగువచ్చినక్రోధిన్ ।
బరువడిబరితుకదలంచిన । దరమేనాతోనెదుర్పధర నెవ్వరికిన్. ౧౬౮

మ. విను బాలుండవునీవు మిక్కిలిరహోవ్వ న్నల్వగానేర్తు వే ।
మునుపోత్యర్థలు గొందరాహవతలంబున్ జొచ్చినాతీవ్రత ।
త్రుని కాయంబున భగ్నులైచనెరె దోర్గర్వణంబులున్నాని నా ।
కనుమూవల్లభుడిచ్చి నట్టి వరముల్ గొంచంబు లేమెంచగన్. ౧౬౯

క. నీవుపృథారోషంబున । దేవసహాయార్థమరుగుదెంచితి విట్లీ ।
భావము వర్ణోత్సాహం । బావిర్భవమొందనిలువు మానాయుడుటన్.

క. దరమున నినుచూరొక్కని మరి। సురసంఘము మదమడంతు శూరతసనుడున్
సురవైరివచనములువిని। కరిముఖుడు గణేశ్వరుండు గనుగొని వానిన్. ౧౭౧

ఉ. ఓరి నిశాచరేంద్ర కరుణోదధి శంకరు నాజ్ఞచేత నీ ।
బీరమడంచి యుద్ధమున వేల్పుల బ్రోవగ వచ్చినాడగం ।
భీరతవాసవాది సురబృంద పదంబులు తొంటి చొప్పునన్ ।
వారికొసంగుమట్లొ సగవాడును మాడెద నిన్నునీయెడన్. ౧౭౨

వ గావున నీవు పరితాపంబుమాని మిన్నకుండుమనిన వినాయకు వచనంబు
లువిని దనుజనాయకుండు కోపాటోపంబు దీపింప నిశిత శిలీముఖంబుల
గ్గజముఖు పయింబరపిన. ౧౭౩

మహాస్రగ్ధర. పటుకోదండాగ్రంబుమీదన్ భవతనయుడుతుద్రపౌఢి తచ్ఛుండకాండ।
చ్ఛటలెల్లంగాల దండోజ్జ్వలము సలహాతిన్ సంగరక్షోణిధూళీ।
పటలంబున్ జేసి వేగన్ డలలభుజభుజప్రస్ఫురత్కార్ముకంబున్ ।
ప్రకటితంబున్ జేసెనత్యాసన్నకత్తసురతతుల్ స్తోత్రములు సేయుచుండగన్.

గీ. దానవుండంత వేఱొండు ధనువుఁబూని। సజ్యమొనరించువంతలోఁ శంభుసూను।
డసదృశంబైనయాభీలమనఃనిహతి। దునియలుగఁ జేసెభుజబలోద్ధురతమొఱయ।

గీ. మగుడదండంబుఁగైకొని మనుజభోజి। యుట్టహాసంబొనర్చుచు యరుగుదేర।
వారణాస్యుండు మఱియుదుర్వారపటిమ।నదివిదారించివైచెనద్భుతముగను.

వ. వెండియు నవ్వేదండముఖుండు దండవిక్రమ విజితమార్తాండ మండలుండ
గు ప్రచండతరంబగు ముసలంబువిసరి యయ్యసుర యురంబు మోదిన న
తుండు మూర్ఛాక్రాంతుండై పడియెనట్టియెడ జెట్టిదంబగు మగంటిమిన
బ్బలు మగండు సకలదనుజసైన్యంబులకు శిశిరతరంబైన కుఠారంబున వి
దళించె నాసమయంబున. ౧౭౭

మ. గజవక్త్రాసురుఁడంతలేచి బహుళోగ్రంబైన కోపంబునన్ ।
త్రిగజద్వల్లభునాగణేశ్వరు పయిం దివ్యాస్త్రజాలంబులన్ ।
భుజశౌర్యంబెసఁగంగవైచనదియుం భూరిప్రణామంబులన్ ।
గజవక్త్రుం వెసజేరి భక్తి వినుతుల్గావించె నత్యంతమున్ । ౧౭౮

వ. దైత్యవల్లభుఁడది గనుంగొని గినుక వొడమిన మనంబున ప్రళయకాల
ఘనాఘనంబులోలె ననేకశరవర్షంబులు గణేంద్రుపయిం గురిసె నంత.

—* గణేశ్వరుండు దానవుని రంబుబ ట్టల్చుట. *—

చ. అసురునకస్త్రశస్త్రముల నాహవమందు వధంబులేమి మా ।
నసమునదానెఱింగి గణనాథుఁడు భూరిపరాక్రమంబు పెం ।
పెసగని జాగ్రదంత మురహిన్ బరపన్ బరతెంచి యప్పుర ।
క్కసునురముంబగల్చి యదిగ్రమ్మఱెస్వాదు జలాబ్ధిధౌతమై. ౧౮౦

వ. ఇట్లేతెంచి పరాక్రమ సనాథుండైన గణనాథునికరంబున నిలిచె నప్పుడు.

క. దనుజుండు రుధిరపూరితఁగ। తనువుదొలఁగి పోయినద్భుతంబలరంగా ।
గొనియెమహాభ్యున్నతమున । ననుపమమైనట్టిమూషకాకారంబున్. ౧౮౧

సీ. కఠినతరాభీల ఘనవాల శల్యదాస్ఫాల నదంళిత భూభాగమగుచు ।
చటులానలజ్వాల జాలప్రతీకాశ దాగుణరక్త నేత్రంబునగుచు ।
నిశితపదాఘాత నిబిడచూర్ణీకృత పర్వతభూరుహ ప్రకరమగుచు ।
కమలజాండకటాహ కబళనైక సమగ్రజాగ్రత్ప్రతాప మహోగ్రమగుచు
ఘుర్ఘురోదగ్రఘోషభయదతర్జన పకంపిత గజత్రయము నగుచు ।

మూషకోత్తమమరుదెంచిభీమణముగ। నిలిచెపటుగతి హేరంబునికటమునను.

—* మూషకాకారుఁడైన దానవుని గజాననుండు నిజవాహనముగాఁ జేసికొనుట *—

వ. ఇట్లు నిలిచిన దానిం గని గణాధ్యక్షుండు విలాసంబెసంగ నధిరోహించి తన కువాహనంబుగా జేసి కొనిన దివ్యజ్ఞానంబు నొందెనప్పుడు. ౧౮౬

క. పరమకుతూహలభరమున। సురసిజభవమాధవాది సర్వసుపర్వుల్।
విరులుంగురిసి నటించిరి। గరిమన్ బాడిరి సమస్త గంధర్వవరుల్. ౧౮౭

క. సారదయాబ్ధిగణేంద్రుని। భూరికృపంజూచినంత పోరినంత్రో।
భూరితభూతవారితం। బారూఢిన్ లబ్ధసంజ్ఞ మగుచున్ లేచెన్. ౧౮౮

వ. ఇట్లు లేచి యఖిలభూతంబులు జగద్రక్షకుండగు గణాధ్యక్షుంజేరి కుతూహ లవిరచిత కోలాహలులై రంతయు. ౧౮౯

గీ. భూతవరులకుఁ గర్జరపుంగవునకు। నాత్మభయమందియసురేంద్రుఁడపుడు వేగ।
పక్షిరూపంబుగైకొని భర్తశిఖరి। నొకగృహాంతరమునడాగె వికలమతిని.

వ. భార్గవుండట్లన భయగ్రస్తుండై పతంగరూపంబు ధరించి నిజపదంబునొందె

క. ఘోరముగదారుగునెత్తురు। ధారలుదానవవరేణ్యు తనువుబడినయ।
ద్ధారుణిరక్తవనంబను। పేరపురంబొకటివెలసె పెంపుదలిర్పన్. ౧౯౦

వ. అప్పురంబున వినాయకుండు జగన్నాయకుండగు మహాదేవుని శాస్త్రవిధానం బుగా ప్రతిష్ఠించి భక్తింబూజించె నట్లయీశ్వరుండు గణపతిచేత పూజి తుండయ్యె గావున గణపతీశ్వరుండ నాబ్రసిద్ధింగాంచెనంత నచ్చోటు వా సి భూతగణంబులు దివిజులును సేవింప మూషకారోహుండై ఛత్రచా మరధ్వజంబులతోడ సంతోష భవనంబు విఘ్నేశ్వరుండు చనుదెంచి మార్గవశంబున సమీపంబైన వటద్వీపంబు సేరె నాసమయంబున.

—* గజానను దర్శనంబున హారిశాపవిముక్తి జెందుట *—

సీ. అందాజగరరూపమై యందు వసియించుహారి విఘ్ననాథు సమాగమంబు
నెరిగియెదురొంగని యీశ్వరసుతునకు పరమహర్షంబున ప్రణతిజేసి।
సంస్తవశతముల సంతుష్టుగావించి నిజరూపము వహించి నీరజాక్షు।
డతిభక్తి దనరంగ ననుపమవాక్ప్రధారను మొప్ప నిట్లనిబ్రస్తుతించె।
నఖిలలోకేశ దేవగణాధినాథ। నీకునభివందనంబిదే నేను గాంచి।
శాపముబోలంగెనాకునుసకలవాంఛి।తములుఫలియించెభవదీయదర్శనమున

వ. అని పలికి భక్ష్యంబులైన పూజాద్రవ్యంబు లనేక విధభక్ష్యభోజ్యంబు లొనఁ గూర్చి సకల లోకేశ్వరుండైన గణేశ్వరునకు భక్తి యుక్తుండై నుతించి యగ్గణాధిపునిం బ్రసన్నుని జేసికొని మాధవుం డిట్లనియె. ౯౩

క. ధరణిధనుర్మాసంబున । సురచిరముగ శుక్లషష్ఠినవ్రతనిష్ఠన్ ।
నరులెవ్వరేని నన్నుం గరమర్థిన్ భక్తి పూజగావింతురొగిన్. ౯౪

వ. వారలకందరకు నఖిలాభీష్టప్రదుండవుం గావలయు మఱియు రతీనంజ్ఞాపర్ధకొంబనవుండు హరివచనంబుల కియ్యకొని గణేశ్వరుండంత సకలగణసహితుండై సత్వరంబున కైలాసనగరంబున కరిగి జననీజనకులైన పార్వతీపరమేశ్వరుల చరణారవిందంబుల కెరిగి వారియనుజ్ఞ నిజద్వారవేదిక నాశ్రయించి యుండె తదనంతరంబ. ౯౫

క. హరిముఖులగు నవ్వేల్పులు । కరిముఖునకు బ్రణతిజేసి కలితస్తుతులన్ ।
వరమడిగియు వేరొక్కటి। కరములు ముకుళించి భక్తి కౌశలమరలన్. ౯౬

గీ. పాపియగునట్టిబానపు పజ్జమేము। సేయకుంటి వాదిక మదిసెలు వెపంగ।
నీకు సన్నిధు జేతుము నేము మొదలు । మదిని భద్రతగుణంబును మనువకుండ.

వ. అనియివ్విధంబున మఱియు నెవ్వరేని నీసన్నిధినిక భక్తి యుక్తంబుగ నీ కృత్యంబానర్చిన వారల కఖిలాభీష్టంబులగు గాక యని పలికి తత్ప్రసాదంబున లబ్ధవరులై సురలెల్లరందరు విఘ్నేశ్వరున కెదుటనట్టన పూర్వకంబుగ నమస్కరించి తదనుజ్ఞ నిజపదంబులకుం జనిరి. ౯౭

గీ. ఆనుపూర్వక నెతదాఖ్యాన మిపుడు । నీకు దెలిపితినోదక్ష నిరుపమముగ ।
నీలకంఠమహేశ్వరు నిందజేయు వెల్ల। భూషణమగు సువ్వె యీశ్వరునకు.

వ. అని పలికి మరియు దధీచి యిట్లనియె. ౯౯

క. శివుడరయ తానుసుండపయు । వివేకంబున వచింపనర్హ మెదక్షా ।
వివరించెద తచ్చరితం । బవదానముగాగ వినుము హర్షం బెసగన్. ౧౦౦

వ. గుణాతీతుండు సకలగుణాన్వితుండు ననంతమహిమాదాయుండు పరంజ్యోతియు పరాత్పరుండును మహేశ్వరుండునగు పరశివుండు సత్వరజస్తమంబులను త్రిగుణంబులం గల్పించి యజుని రజోగుణాన్వితుం జేసి భువనంబులు సృజింపనియమించె నారాయణుని స్వగుణ స్వమన్వితుం గావించి జగత్పాలనంబున కాజ్ఞయొసంగె సంహారం బొనర్ప నితర దేవతల కవశ్యంబ

గుటయు ననంతస్వరూపుండయ్యు శంభుండు తమోగుణభేదయుతుండై ప్రతికల్పంబున సకలసంహారంబును జేయు నతండట్లగాక తామసుండేని సనకాదిమునులకు హరిబ్రహ్మాది దేవతలకు సకలవిద్యోప జేప్పఘా నెట్లు గానేర్చు స్వచ్ఛస్ఫటికాకృతి నేరీతిజూపట్టి సత్యజ్ఞానానందంబైన బ్రహ్మంబని శ్రుతులెప్పగిదింబలుకుం గావున మహేశ్వరునకు తామసత్వంబు గలుగ నేరదతండత్యంత పరిశుద్ధుండగుటగదా నిరంజనుండు నిర్గుణుండు నిరుపప్లవుండు ననంత మహిమాధారుండు నపరిచ్ఛిన్న వైభవుండు నప్రాకృతశరీరుండును లక్ష్యలక్షణ వర్జితుండు నగునని నిగమంబు లమ్మహా దేవుం బ్రతిపాదించు నంతయు. ౨౦౧

క. హరికంజాసనముఖ్యసు । రగణులు గుణత్రయము గూడ చరియింతురొగిన్ ।
హరినిద్రాలస్యాన్వితు । డగుయగకృష్ణుండుగాన నగుతామసుడున్. ౨౦౨

క. గరిమనహంకారాది । స్ఫురణన్ నీరజుడు రాజసుడనుచుండున్ ।
హరపదకమల ధ్యానము । బరగుట సాత్వికుడునగును ఫణిశయనుండున్.

వ. ఇవ్విధంబున చతురాననుండు సగుణత్రయ యుతుండగు దుఃఖాజ్ఞానాది యుక్తుండగుట తామసుండును సువర్ణ సన్నిభాకారుండై యహంకృతి యుతుండగుట రాజసుండును శివజ్ఞాన యుక్తుండగుట సాత్వికుండునగు నిత్తెఱంగున సకల జగంబులు గుణత్రయ సమన్వితంబు లగుచుండు ౨౦౪

గీ. శివుడు నిర్గుణ జ్ఞానంద చిన్మయుండు । శాంతుడఖిల చరాచర జగదధీశు ।
డంతరాత్మయునగుచుండు నట్టిహరుడు । తామసుండగు కృత్యభేదంబువలన ।

వ. ఇవ్విధంబున దారుకావన నిలయులైన యష్టాచత్వారింశత్సహస్ర సంఖ్యలగు మహామునులకు దక్షిణవారిన రక్షించు మహాదేవుని చరితంబు లన్నియు నీకుం గథితంబులయ్యెనది గావున నీవు యజ్ఞేశ్వరుండైన శివుని యాగంబునం బూజింపుము భగవంతుండతండె నిన్నురక్షించునది సత్యంబని మునివరుండైన దధీచి బలికిన. ౨౦౫

గీ. మరల దక్షుండు బల్కె నోమౌనివర్య । యీశ్వరుండెట్టి వాడయ్యె నేమి యతని ।
కధ్వరంబున నేన హవ్యంబొసంగ । నారె బహునూట లేటికి చాలు పొమ్ము ౨౦౬

—* దధీచి దక్షుని శపించుట *—

వ. అనినిట్లు దక్షుండు పేశామతింబలికిన౦ దధీచి కోపంబు జనియించియు సహచికొని మరియు నిట్లనియె. ౨౦౭

గీ. యేర్వ్యాధములేనియు నీశుభగుణ। నశ్వరంబున నర్చింప నట్టినపను।
ఫలము సంగదొకింతవారలకు మఱియు। జేయువిపరీతఫలము సుసిద్ధమిదియు।

వ. ఇదిగావున భవదీయ సమనంబునకు విభేదంబు గలదు మహావిర్భూతశ్రాద్ధం బ
రుదెంచిన యీసకలదేవతలతోఁ గూడ భవచ్ఛిరంబు విదళితంబుగా గల
దీయర్థంబునందు సందియంబు లేదని పలికి యా జ్ఞ టంబు బ్రవేశించియు
న్న భూసురుల గనుంగొని. ౨౦౯

శా. ఓవిప్రాధములార మీరలి కనీయుర్వీశ శివధ్యాన సం।
సేవావర్జితులైన శాస్త్రవరులై సిద్ధంబుగా భాసుర।
శ్రీవైముఖ్యముగాంచి శోకమొదవన్ చిత్తంబులంధవ్రతకనోవన్ బోవన్।
ఘోరమౌనరకమందున్ గూలుడత్యంతమున్. ౨౧౦

వ. అని యిట్లు కోపంబున శాపంబొసంగి ఋషివర్యుండయిన దధీచి నిజశిష్య
గణసమేతుండై హృదయకమలంబున నీశ్వరుం దలంచికొని నిజాశ్రమమునం
బునకరిగెనని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పె. ౨౧౧

మ. స్తవనీయ ప్రదితనూభవాసు విలసద్వామాంగ వామాంగ భూ।
త్సవజితోత్సవ మయోగిమానస సరశ్చక్రాంగ చక్రాంగ సంస్తవి।
హాంగధ్వజవ జ్మకందలహరీ సారంగసారంగ భృ।
న్నవరేఖోజ్వల జూటసుస్ఫురిత నానాగాంగనాగాంగదా. ౨౧౨

క. మలువాగలు నృపరక్షణ। విలసల్లీలాకటాక్ష విశ్వాధ్యక్షా।
యళికాక్షఘనాయానకుం। తలవాహీకృత మహోక్షదానవ శిక్షా.

మాలిని. ఉన్నతశైమహాగ్రినిశాటమ దోశ్శక్తిపాటన యోగరతా।
కిన్నరయావతికింపురషాతతగీత జగద్విత కీర్తియుతా।
పన్నగహారవి పన్నగవార విభంగశ తారవిభాసికరా।
సన్నుతతాండవ చారుమహోత్సవ శైలసుతాధవ శర్వశివా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్సకల సుకవి జనానుగ్రహపాత్రి కాశ్యపస గోత్రి
కోడూరి వెల్లనార్య పౌత్త్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికా తనయ
వినయాభిధేయ బాల సరస్వతీ నామాంక వేంకటాచల కవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందంబను మహాపురాణంబున
శంకర సంహితను శివరహస్య ఖండంబున దక్ష
కాండంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణము.

దక్షకాండము - చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీకరనిరుపమకైరవ!
శ్రీకులకలశాబ్ధిశర్వరీకర విశ్వా!
ద్భీకరముఖవాగలుగఝరీ!
శ్రీకాంత దయాంతరంగ శ్రీశివలింగా. ౧

వ. అవధరింపుము మరియు శౌనకాదులకు సూతుండిట్లనియె. ౨

గీ. తాపసాగ్రణియట పోవదక్షునకును బలమువీర్యంబు ధృతియు సంపదయు కీర్తి
చనియెతోడ నవంతతత్సతీగళమున నుండిమాంగల్యతంతువవని బడియె.

వ. వెండియు దక్షునిచేత నిజదండంబు రెండు వ్రయ్యలయ్యె మరియు నతని
శిరంబున నచటి యూపస్తంభంబుల పయింగాక కంకాదులాడె యివ్వి
ధంబున ననేక దుర్నిమిత్తంబులు సూపట్టిన యద్దురాత్ముండైన దక్షుడు
సరకుగొనక విగత భయుండై. ౪

సీ. విష్ణుప్రవర్తించి వెంటనపరమేష్ఠి సురవరతాపస స్తోమములను।
నుపచారములదెచ్చి యొప్పగదుహితల తద్భర్తృజనముల దగినరీతి।
నంబరాభరణజాలంబుల సన్మానమొనర్చి భూసురముఖ్యులకును।
కామధేనుద్భవ ఘనభక్ష్యభోజ్యములను తృప్తిగావించి యనుపమముగ।
కల్పవృక్షచింతామణికల్పితంబులైన మణిహేమములను భూషణాంబరములు।
నెలమినభ్యాగత శ్రేణికెల్లరకును। వాంఛితంబులు నొసగూర్చెను సతోడ

వ. ఇట్లు దక్షుండతి వితరణ దక్షుండై బహుధనంబులు నవనీసురల కొసంగిన
నప్పదార్థంబులు గొని మోచుకొనిపోవ నలవిగాక కొందరచ్చటన రాసు
లిడువారును కొందరర్థనంబులు గైకొనిచని వేరొండు కడనిడివారును మ

గుడి యాశాపళంబున జనుదెంచి వేఱువారలు నైరయ్యైశ విశాలంబైన యాగశాలను రథగజతురంగ సందోహంబుల రవంబులు సముద్రఘోషం బుపోలి సందడిల్లె వైమానిక విమానంబులు గిక్కిరిసె రంభాద్యప్సర సలాడిరి విద్యాధరులు బాడిరి వేలుపులు వధూసహితులై మోదంబులందే లిరి మరియు విరించి తనయుండను బుత్విజులకు యథేప్సితంబుగా దక్షిణ లొసంగి యజ్ఞవేదికం త్రేతాగ్నులను బ్రజ్వరిల్లజేసి మంత్రంబులు తత్త దేవతల నుద్దేసించి హవిర్భాగంబు లొసంగెనంత. ౭

చ. అదిమదిలోనరింగి కలహాశనుడౌసుర మానిభూరి సం।
పదల జెలంగు నారజత పర్వతరాజము జేరిశంకరుం।
సదయుని శంభు గాంచినతి సల్పిసుహావినయంబెసంగ గా।
మృదుమధురోక్తి సంస్తుతులు మీరకరంబులు మోడ్చి యిట్లనెన్. ౭

క. సనకాద్యుండవగు నీకుం। శివహావ్యం బీకయష్ట చిత్తు పదక్షుం।
డవివేకంబున హరిముఖ। దివిజలబూజించెయజ్ఞ దీక్షావరుడై. ౯

వ. యజ్ఞవిభుండవైన నీయందు నతెండిట్లు విముఖుండు గావచ్చునేయని త ద్వచనంబులు విని దాక్షాయని మనంబున నచ్చెరువంది జనకుండు సేయు యాగంబు వలోకింపందలంచి నిజవల్లభునకుం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. ౯

క. జనకుడగుదక్షు సమనము। గనుగొని జనుదెంతుమగుడ కారుణ్యనిధీ।
యనుమతినాకొసగందగు। పరిణుతపరిజకలు తనాశ భర్గమహేశా। ౧౦

క. అనియిట్లుగౌరిబల్కిన। వినిమందస్మితమొసంగ విభుడంబొభవ।
జనకుండు బిలువకనిట్టి జనియెదుమోహమునసీవు జలజదళాక్షీ. ౧౧

క. దక్షుండాతదుమన్ననలను। పేక్షాబుది బిలువనే యిత్తరిదివిజులన్।
దక్షతనుబిలిచియధ్వర। దీక్షంగొనె యచటి కరుగదేవీతగునే. ౧౨

వ. అని పలుకు ప్రియుని వచనంబులువిని దాక్షాయణి పితృస్నేహంబుమా నజాలక మరలనిట్లనియె. ౧౩

క. కించజ్ఞుడు దక్షుడు గా। వించినయపరాధ మదియు విశ్వేశ్వర నీ।
వెంచకననుబంపుము। వీక్షించితదీయాధ్వరంబు శీఘ్రమవత్తున్. ౧౪

వ. అనిపలికి మేరుకోదండునకు దండప్రణామంబొనర్చిన నట్లండట్ల కాకయని యనుమతియొసంగి భవాంబుజచె నంత. ౧౫

—* శివాజ్ఞ చేపార్వతి దక్షాధ్వరంబునకు జనుట *—

మ. శివునాజ్ఞంగొని భక్తితో గణవరుల్ చెంతన్ విచిత్రంబుగా ।
రవికోటి ప్రతిమానమున్ సువిలసద్రత్నప్రభాదీప్తమున్ ।
వివిధాలంకరణైకభవ్యగరమున్ వేగన్ విమానోత్తమం ।
బువిలాసంబు దలిర్పదెచ్చి యిడిరా మోదంబు నిండారగన్. ౧౬

వ. అప్పుడవ్విమానంబధిరోహించి గౌరిని వివిధవాద్య ఘోషంబులు మొరయ వృషభధ్వజంబు మెరయ భూతవరులు వివిధాయుధ సమన్వితులై ద్వాదశ కోటుల మహాకోలాహలంబడర నడతేర సోమనందాఖ్యుడైన గణవరుండదు గనుగువరుం బ్రణమిల్లుచు నత్యంతసంభ్రమంబున నేతేర వెడలెనంతయు.

ఉ. సన్నపుగానులు న్వణక చన్గవహారములుం నటింపగా ।
మన్ననగుల్కు వెంబడిని మాలిని మానినియున్ వయస్యలున్ ।
జెన్నలరంగవచ్చి విచిత్రములైన శితాతపత్రముల్ ।
మిన్నగ కేలబూని ఘనమేచకవేణులు డాలియాడగన్. ౧౭

చ. కనుగవ బెళ్కులుం గులుకు గబ్బిచనుంగవ లొప్పునొప్పగా ।
ననయము మంగళాసుమనలం సఖులిర్వురు బాహుమూలముల్ ।
గనబడ హేమదీప్తి కరకంకణ చారుఝణంఝణధ్వనుల్ ।
వినబడ చామరంబు లొగినీచుచు వచ్చిరి దేవివెంబడిన్. ౧౮

క. నందీశ్వరుప్రియసుందరి । యిందునిభాననసుకేశి యిష్టంబలరన్ ।
ముందరివచ్చెగుతూహల । కందళములరత్నపాదు కలుగొని కేలన్. ౨౦

క. కమలిని యను నొక ప్రియసఖి । బ్రమదంబున వచ్చె పాణిపల్లవయుగళిన్ ।
గమనీయవికచకల్హార । సుమజాలము చేసలిపుచు పొంపుగ వెంటన్ । ౨౧

క. ఇందీవరదళనయనులు । కొందరు సురకాంతల మితికుతుకంబెసగన్ ।
మంజుస్మితములు గోసతి । వెందవిరులు గొనుచు తాలవృత్తంబు లొగన్.

ఉ. బాలశశాంకఫాల యొక బాలవిలాస మెసంగ కేల తాం।
బూలకరండమున్ గొనుచు ముందర వచ్చెను వేగవిస్ఫుర ।
న్నీలఘనాఘనాభరమణీయ మహాకబరీభరీత సూ ।
నాళిపరిభ్రమద్భ్రమర హారవావళి సందడిల్లగన్. ౨3

ఉ. వాలుగలన్ హసించు నిడువాలుకనుంగవ సొంపెసంగగా ।

బాలశశాంకరేఖనగు ఫాలము వెన్నెలయుంగ నెయ్యపుం।
బాలదయోక్తి భక్తి కరపద్మము నమ్మ కురంబు బట్టియు।
ద్వేలవిలాసమొప్ప చనుదెంచె రయంబున గౌరి వెంబడిన్.

క. పాటలగంధులు కొందరు। పాటీరమృగీమదాది పరిమళపేటుల్।
హాటకమణి భూషాంబర। పేటులు గొనివచ్చిరపుడు ప్రియముగ వెంటన్.

ఉ. కందళితప్రమోదమెసగం మదిలోన సఖీలలామముల్।
కొందరు శారికాశయులు కొందరు కోకిల పాణిపద్మముల్।
కొందరు రాజకీరయుత కోమలహస్త సరోజకాచు జె।
ల్వొందగ వెంటవచ్చి రమితోజ్జ్వల హాసవిలాస వైఖరిన్. ౬౭

ఉ. ముచ్చట నీరమోత్పల నవమోహన చారువిలాస సంపదన్।
వచ్చపువింటిజోదు సరసంటపు దాతుల వోలె వేడ్కమై।
యచ్చరపువ్వుబోండ్లు ననుదంచితలాస్య కరాధురీణులై।
హెచ్చుగ భక్తి వచ్చిరఖిలేరప్సితముల్ ఫలియింప వెంబడిన్. ౬౮

వ. మరియు తక్కిన దివ్యాంగనలు గొలిచి రాగ సకలవిభవంబులతోడ నన్మహాదేవి యాగశాలకుం జనుదెంచి విమానంబు డిగ్గి జనకు సవిధంబు జేరిన య్యెడ.

— * దక్షుండు శివునినిందించుట * —

సీ. అతిమదితాత్ముండు దక్షుండాత్మనందనజూచి యావమతి గావించి మునివరిష్ఠ।
యావిభుండమంగళుం డజ్ఞాతవస్యుడనాచారరతుడు సత్యముగ నట్టు।
గావున నతని యాగమునకు నేబిల్వనైతి తద్భాని సివగుట నిన్ను నాదృతిబి
ల్వగానైతి।
నట్లయ్యు చనవ్చితివి వేలపట్టి యూస। జనముపహాస్యపాంబైన నస్మశావమునకు।
సత్వరముగ ననుచుమరాచారుడైన తండ్రిబలికిన చెవ్రలను వేండ్రమగుచు।
విని సహింపక గౌరి యిట్లనియె నపుడు. ౬౯

గీ. ఎల్లసోదరీతతీవభిష్టమరల। బిలువనంపితి వతులతో చెలువెసంగ।
మరియు బిలిచితి బాంధవమండలమును। నన్ను నావిభు బిల్వక న్యాయమగునె.

క. యావంతయొననాపై। నీ ప్రేమగరుణయును లేక నిజాడియాగంబున్।
గావించితివట్లయ్యును నేవచ్చితి। చూచిపోవ నెయ్యముదవరన్. ౭౦

క. నాపై కోపం బేటికి। పాపాత్మ నిబలుక నేల ప్రతినిన్నన్ ।

నీవట్లనేమి జేసితి । పాపీ శ్రీయాంబుధీన బరగునె నీకున్. ౩౨

మ. అనుతద్వాక్యములాలకించి కుజనాధ్యక్షుడు దక్షుండు సం।
జనితక్రోధనిరీక్షుండై పలికె నోశర్వాణి నీవల్లభుం।
డనిశంబున్ జనియించు ప్రేతవనిలో నత్యంతమున్ దామసుం।
డనగున్ తత్సతివౌట నాసవనవాటిన్ యోగ్యతా దారయిన్. ౩౩

క. ఈవచ్చినవారలు ప్రే । మావహముగ నాకు దుహితలల్లుం ।
డ్రు నిజంబీవు మనీషు తనూజవు । గావు భవద్వల్లభుండు గాడల్లుండున్. ౩౪

క. వీరలు నాకుం గుశలము । గోరిన పుత్రికలుగాన కోరికలెల్లన్
వీరికొసంగితి నీవా । తీరున ప్రియసుతవుగావు తెలియబలికితిన్. ౩౫

క. ఆగమములతనికి హవి । ర్భాగంబులు గలవటంచు బలికిన యేనుం ।
శ్రీగళు నీవిభు బిలువక । యాగమునకు బూనితిపుడు దంచితమహిమన్.

వ. యింకనీవు లజ్జాహీనవై సవనవ్యాఘాతంబుగ పెక్కుమాటలు బలుక వలవ దవ్వాలం జనుమెవ్విధంబున నేనియు మదీయాధ్వరంబున భవద్విభుండైన భర్గునకు హవ్యంబొసంగనని యవమానం బొనర్చిన విని యోగీజ క్రోధఘూర్ణిత మానసయై యుండె నంతయు. ౩౭

ఉ. అత్తరి నందునుండు జనులందరు గౌరిని గాంచి నవ్వగల్ ।
చిత్తములం భయంబడిరి చెంగటనవ్వ మలానయస్వభా ।
స్వత్తరవైఖరిన్ ప్రణుతిసల్పి మహేశ్వరి మానుమాగ్రహం ।
బుత్తలమందు నిజ్జగములు జ్వలత్పావక రోషవహ్నిచే. ౩౮

వ. ఓ దేవీ నీవు సకలజగంబులకు తల్లివగుటం జేసి దురాలాపంబైన భవత్కోపం బుపసంహరింప నుచితంబగునని పలికి యాసఖీలలామంబు తనకు దండప్రణామంబు లొనర్చిన దాక్షాయణి కోపవిక్షణంబుమాని దుర్మార్గ దక్షుండైన దక్షుంగని యిట్లనియె. ౩౯

క. దేవాదిదేవి భూషణ । గావింప గనీకుదగునె కలుషాత్మకన ।
న్నీవేమన్న సహించెద । నావిభుపరమేశు దూషణంబు సహింపన్. ౪౦

వ. నిరంజనుండు నిరాధారుండు నిర్గుణుండు నిరుపప్లవుండును సర్వజ్ఞుండును విద్యాధికర్తయు సర్వమయుండును నవ్యయుండును తత్త్వాతీతుండును పరాత్పరుండును ప్రణతార్తిహరుండుననగు హరుండు తానె యుండని యజ్ఞావరబు

నం బలికితివే తాదృశమరితం బెట్లు తలంచెదు సర్వసంహార కర్తయగుటం
జేసి యతండు తామసుండు నోలెనుండు నంతియేకాని యుమామహాదేవుండు
పరిశుద్ధసత్వ మయుండెంతయు. ౪౧

చ. అతనికిహవ్యమిచ్చు పౌరుడాతడు పూజ్యుడు సర్వమార్గముం
దితరులుపూజకుండగుదురే శివనామము భాసుర ద్వ్యయక్షరం
హితమతినొక్కమారు జపియించినయాంతనపాతకం
తతులులంగిగాంచు సముదంచితమోక్షర మాసమాగతిన్. ౪౨

క. భవసాగర తారకుడవు । భవునిందూషించినట్టి పాపినిబొందన్ ।
భువినిఖిలాపదలణుచున్ । శివమహిమా పాదనంబు జేయుని గముముల్.

— * పార్వతిదక్షుని శపించి కైలాసంబున కేగుట * —

వ. అదిగావున పాపాత్ముండవై నీవుశివనిందా పరాయణుడ వైతివి శీఘ్రింబున
శివాజ్ఞచివు నాశనంబు బొందెదవీ యర్థంబునందు సందియంబు లేదని పలికి
యుమామహాదేవి దివ్యవిమానారూఢయై మరలికైలాసంబు జేరి మహాదేవునిం
గని బ్రణమిల్లి యచ్చటివృత్తాంతం బెల్ల విన్నవించిన. ౪౩

క. తనప్రాణేశ్వరిపలుకులు । వినియుపిభుడు వినని వాని విధమునుండెన్ ।
ప్రణమిల్లి మగుడిశాంకరి । యనుపమ గంభీరభాషితి నధిపతిశనియెన్. ౪౪

మ. కరుణాంభోధివితాంత శాంతమదరా గద్వేషరోషా ఘసం ।
హారసర్వేశ్వర సంహరింపు మతిపాపాత్ము శివద్రోహిని ।
ర్భరిదుర్భాషణ దక్షుదక్షునిపుడున్ బాటిల్లలోకానికిన్ ।
బరమానందము నాకునిష్టముగు తద్భంగంబు గావింపినన్. ౪౫

వ. అని యిట్లు గౌరిప్రార్థించిన విని యుగ్రహంబాడవ మహాగ్రిసుండగు ను
గ్రింకు మనంబున నత్యంతకాద్రియ దాగ్రిపినిమ్రింగగు భద్రుందలచిన.

సీ. శుంభన్మహోత్తుంగ కుంభిసిధర శృంగరంగిత్సహస్రోత్త మాంగుడగుచు ।
భోగిరాట్భోగ వినూత్న దూర్జితమహాసహస సద్వి సహస్రబాహుకగుచు ।
సమిరళోధ్వాంతకీలాభీల దుర్దాంత విస్ఫురత్రిసహస్రనేత్రుడగుచు
దీప్రవినూత్నరత్నప్రభా రమణీయమహానీయ పటుజటామకుటుడగుచు ।
సకలదిక్పుంజకుంజర శ్రవణవళన । చరణచరణ కంజ మంజీర ఝుంఝుణా
ఘోష భీషుండగుచు ।

వీరభద్రుఁడయి చెన్నత్యంతరౌద్రుఁడగుచు ౪౯

వ. ఇట్లుదయించి వెండియు ప్రచండ మార్తాండకోటి ప్రకాశమాన తేజోవిరాజమానుండును బ్రహ్మాండ కటాహ కటల విస్ఫోటన చటుల హుంకారజటుల విశంకటోద్భట మహాట్టహాసుండును లీలావిహార స్ఫారితాభంగశృంగ నదవిదళిత దిశాంతరదంతావళసంతాన హృదయాంతరాళుండును పాశాంకుశ గదాశూల ఖడ్గఖేట భిండివాల చంద్రహాసముసల ప్రాసశరాసన నారాచ వివిధాయుధ భాసమానుండును హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిల మఖభుక్ఛిరవిశాల పాలమాలికా బంధుర కంధరుండును కరాళదంష్ట్రాభీలుండును వికటనాసాపుట సముద్భావనల కీలాపటలుండును మహాట్టహాసుండును వరాహ దంష్ట్రా కమఠాంగ ధారణుండును భుజగవ్రజ పరివృత భోగిభోగోపమాన భుజార్గలుండును అనేకరత్న భూషణోజ్జ్వలుండును భూతిభూషిత సర్వాంగుండును రుద్రాక్షమాలికా లంకృతుండును హరిచందనగంధ పరిలిప్త నిటల తటవక్షస్థలుండును కరకలిత ఘంటానినాదభయదుండును నగు ప్రచండ తరచరణ తాండవంబుల ధరామండలంబు గ్రక్కదల వ్రేళ్లువాటుచు నిజతను సముదయంబుల సకల దిశలు వెలిఁగింపుచు కేలఖేటంబుగాని విన్నాణంబులు మెరయ ఖడ్గంబు త్రిప్పుచు కిలకిలార్భటులరొప్పుచు బ్రహ్మాండకరండ తడంబులు కరంబులఁ ప్పళింపుచు నామార్గ్యంబు ప్రకటింపుచు వికటభృకుటీ నటన చటుల దుర్నిరీక్షుండగుచు నికటంబు నంజూపట్టై చెప్పుడు. ౫౦

— * భద్రకాళీజననము. * —

క. అతిభయదతాదృశాకృతి। నతిభయకోలాహలంబు లడరగ గౌరీ।
నతికోపదృష్టినపుడ। క్షుతసాహసకేళి భద్రకాళి జనించెన్. ౫౧

వ. అట్లయ్యిరువురా విర్భవించి దక్షాయణీ ఫాలాక్షులకు ప్రదక్షిణ పూర్వకంబుగా ప్రణమిల్లి యత్యద్భుతముగా నెదుట నిలిచిరంత. ౫౨

గీ. వీరభద్రుఁడభవు వీక్షించి। భయసమేతుఁడగుచు బలికె జయము హేశ।
దేవకార్యమెద్ది నాకిపుడా నతిండానర్తు కింకరుండనగుచు. ౫౩

మ. హరిబంధింతునో లేక నీకమెయి భాషాదీశునీ యొద్ధను।
ధ్వంతక్ దెత్తునో కాకలోకవితతుల్ ధూళింతునో ద్రుంతునో।

సురదైత్యగణంబులఁ గులగిరుల్ చూర్ణంబు గావింతునో ।
శరధిశ్రేణిఁ గలంతునో జనకయాజ్ఞాపింపు మెంతేనియుఁ. ౫౪

వ. దేవా నన్నుఁ దలంచిన కర్జంబెయ్యది యని పలికి సిద్ధరౌద్రుం డగుచు వీరభద్రుండు వినయంబున బద్ధాంజలిపుటుండై నిలిచిన యతనిం గని రుద్రుం డిట్లనియె. ౫౫

మ. సతతోద్వృత్తుల వీరభద్ర మదనుజ్ఞాపాలనాదక్షుఁడ ।
శ్రుతగర్వోన్నతి మీరనన్నిప్పుడు పేక్షం జేసి దేవాళితో ।
వ్రతదీక్షం గొనివాఁడు వేగ జనియాగం బందు నాహవ్యము ।
ప్రతిమప్రాప్తిమవేఁడు మాతకు హవిర్భాగంబు నాకిచ్చినన్. ౫౬

ఉ. పాలదిగొంచు రమ్మ తనపాలికి శీఘ్రమయిమ్ము వేఁడినన్ ।
బాలిశుఁడైన దక్షుని విపాలుగ జేసి శిరంబు ద్రుంపు ది ।
వ్వౌకదేవముఖ్యముని పాళివశింపు తదీయరక్తజం ।
బాలముఖాకినీగణము పాలొనరింపుము పత్తు నేనటఁ. ౫౭

వ. అని పలికి రుద్రుండు వీరభద్రు ననిచిన. ౫౮

మ. అపుడద్దేవునకుం బ్రణామములు సమ్యగ్భక్తిఁ గావించి యా ।
విపులస్తోముఁడు వీరభద్రుఁడు సముద్వేలంబుగా నార్చి యా ।
భ్రపదంబుఁ బగులఁ ధరిత్రి వడఁకఁ బాథోనిధుల్ ఘూర్ణిలన్ ।
కుపితుండై వెడలెన్ మహోద్ధతగతిన్ గోలాహలంబొప్పఁగన్. ౫౯

వ. ఇట్లు వెడలి. ౬౧

సీ. నాసాపుటంబుల నయనగోళంబుల కర్ణరంధ్రంబుల కంఠములను ।
దంతంబులను భుజాదండంబులను బాహుమూలంబుల వక్షమున పదముల ।
కటివాభితలముల ఘర్మోదకంబుల జటలను నుచ్ఛ్వాస పటలములను ।
సకలాంగములనాత్మ సదృశతగను వీరసంఘాతముల భూతసంఘములను ।
గీ. వీరభద్రుండు నిర్మించె పృథివినిండ నట్లు సృజించె శివునాజ్ఞ నాత్మసుతుల
బహుకరాళుల కాళుల భద్రకాళి । రౌద్రముద్రాత్త భద్రనిద్రకేళి. ౬౨

వ. ఇట్లు పుట్టించిన. ౬౩

సీ. శార్దూలపంచాస్యశరభాననంబులు వానరతురగోక్ష వదనములను ।
భల్లూకక్రోష్ట్రముల్ పన్నగాస్యంబులు గవయాదిముఖములు గడువెసంగ ।

రక్త మేచకహారిద్రావర్ణములు శ్వేతకర్బురవర్ణముల్ గరిమదనర।
కరములనాయుధోత్కరములు మెరయంగ బహుశంఖఘోషముల్ భాసిలంగ।
నఖముఖిక్షురకాళికలతుల గతుల భూతతతులను బ్రహ్మాండజాతక బళినై
భీకరుల జయమారబవాస్తి మాల్యధరులు శాకినీడాకినుల్ తిరుగు గొలువ. ౬౪
వ. వెండియు క్షుధాశమనార్థంబు పరిఘండబడబాలన బ్రహ్మాండంబుల నైనను వెసమెసవనుక్కించు నిశ్శంకహుంకార విశంకటకైరవులగు భైరవులను కరాళగాత్రులగు కాళరాత్రులను కోలాహలంబకర వెంబడినిరుపార్శ్వంబుల ఛత్రచామరధ్వజంబులు ధరియించి నిఖిలోపచారంబుల భానుకంపాది భూతగణంబు పినాకదంత పరిముఖులును సేవింపుచు రాగరౌద్రోన్నిరున్రిండగు నవీరభద్రుండు భద్రకాళీసమేతుండై రయంబునంజని.
మ. గని రెండక్షునియజ్ఞవాటము సముగ్రవ్రాతరక్షోన్నల్ల స।
త్కనకద్వారికవాటవజ్జరవరా కాండపిప్రయాముక్తదే।
వనికాయాఖిల తాపసవ్రజ విభావస్వత్స్ఫుటముక్తి ప్రదీప్తాళి।
తప్రనితాంతాగమ ఘోషఘోషిత సముద్దివ్యాది శార్దూలముల్. ౬౬
వ. ఇట్లుగాంచి యవ్వీరభద్రుం డత్యంత రౌద్రాకారంబుగుల గాళికలను శాఖోపేతంబులగు భూతవ్రాతంబులం జనిచిన వారలతిరయంబున జని సవనశాలంజుట్టుకొని చెట్టుగా నిరోధించి రాసమయంబున చతుర్దశ భువనంబులు కంపితంబులయ్యె సకలజనంబులు భయభ్రాంతులై రంతయు.
క. అప్పుడవ్వీరుడు వీరసంఘముల భూతానీక ముంజూచి మీ।
రిప్పుడీ యధ్వరశాల జుట్టుకొనుడీ యెంతేనియుమ్మ ర్ప్రభా।
వపటిస్ఫూర్తి జలంగ నిర్భయత హవ్యంబుల్ గొనవచ్చు వే।
లపులుండాపనపుంగవుల్ ద్విజవరుల్ బోకుండ నల్ దిక్కులన్. ౬౭
వ. అని పలికి వీరభద్రుండు భద్రకాళీసమేతుండగుచు సకలబృందారక బృందసము కులంబును మనోహరంబునగు యాగసదనంబు సొచ్చి షోడశ భూతవ్రాతంబులు విశాలంబగు యాగశాలం జుట్టుకొని కుటిలాత్ములగునధ్వరపాలనంబునం దనపుభటుల దెగటార్చి వికటకటకోలాహలార్భటులు జేసి శ్రీవీరభద్రుని మతంబున జహుసావధానులై యుండిరాసమయంబున. ౬౮

మ. హరిపద్మాసన ముఖ్యదేవనివహం బన్నిర్ధరద్రుం విభా ।
స్వర సౌరైకవిదృత్తహాచరిక సంగ్రామశౌర్యోద్ధురం ।
ధరభోర్కేనిఖదర్పకాళి వతిభీతస్వాంతులంజూచి వ ।
స్మరునన్యోన్యము జక్కరిట్లు సదివాలం జాలివాటిల్లగన్. ౬౯

మ. అతులాకారులుధీరులెవ్వరకో యుద్యద్భ్రాంతిటుల్ మీరను ।
ద్ధతిఝూకట్టిరి చండికాహర సముద్యచ్ఛౌర్యక సంభూతులో ।
మతినూహింగ నిమ్మహామహులు శుభ్రచ్ఛౌర్య సంరంభమ ।
త్ప్రకమప్రౌఢిమ గూడ నెంచుమరు యోరాయన్య లీవైఖరిన్. ౭౦

వ. అనియిబ్బిధంబున మనంబుల కొందలంబందుచు సకలబృందారకులకు విప ద్దశ యాసన్నంబయ్యెనో యని పలుకువారలును మహాదేవ దూషకులను శివభక్త నిందకులగు వారలకు నాజ్ఞ కాగలదని మున్ను దాపోయని వ చించిన వాక్యంబులు యాదార్థంబులగుచు నీదక్షునందు దృష్టంబులయ్యెనని తలపోయువారలును శివదూషకుల గోష్ఠి నొనర్చువారలు నాశంబు నొం దుదురను మహాదేవువచనంబులు మనయందు సిద్ధంబయ్యెనని చింతా క్రాంతులగు వారలును దురాత్ముండగు దక్షునకు యాగంబునందు బుద్ధి యేమిటికి జనించె దీనివలన బృంధారకులకెల్ల నొకకాలంబున మృతివా టిల్లెనని పగచువారలును సుధాంధుల మగు మనల నందర బంధు దాసీ జనంబుల తెరంగున నితండు నిజప్రయోజనంబుల నేలనియమించె దీనస్మృ త్యువు యీశ్వరాజ్ఞవలనం బ్రవర్తించెనని కుందువారలునునై బలు దెరం గుల సకల సురలు భయాకులులై యొండొరులు బలుకు నానసమయంబున.

ఉ. అక్షయశౌర్యధైర్య సముదాయమువీరుడు భద్రకాళితో ।
దక్షునిసమీపముంగదసి దారుణశూలము నేలద్రిప్పుచున్ ।
వీక్షణకేలనున్న గడ వేమరువాచ్చి కృతాట్టహాసుడై ।
యాక్షణమందునిల్చి సురలందరు డెందములందు గుందగన్. ౭౧

వ. ఇట్లు నిలిచి శృంగంబు పూరించిననిని మూర్ఛాగతులగు వారలును భ యభ్రాంతులగుచు నలుదెసలు కంబరువ్వ లిడువారలును బాహ్యదేశంబు న కరుదెంచి యచట కాచియుండువీరులగని వారిచేతని వారిగు లగు చు బయాకులులై వెడలు తెరవుగానక మరలయాగశాలంబ్రవేశించు వా

రలునై యింద్రాది సకలనిలింపులు నఖిలలోకంబుల నుండు ప్రాణులును
సొంపులు సెడి విభ్రాంతులై రంత దక్షుండును సకలంబు వీక్షించి మూ
ర్ఛాగతుడయ్యు మగుడిలేచి భయవిహ్వలుండగుచు వీరభద్రున కిట్లనియె.

క. నీవెవ్వడ వేదేశము। నీవచ్చిన కార్యమెద్ది నిజముగ జెపుమా।
నావుడు వీరుండనియెను। ప్రావీణ్యము చెలువెసంగ పటువాక్ప్రౌఢిన్. ౨౪

మ. భువనాధీశ్వరుడై నశంకరునకుం బుత్రుండ సేనిప్పుడున్।
భవదీయాధ్వర మందు శాంభవమహావిర్భాగార్థమై వచ్చితిన్।
శివహవ్యంబదియిమ్ము దక్షయిపుడున్ శీఘ్రంబుగానంచుశౌ।
ర్యవినమ్రుండగు వీరభద్రుడన భూయస్స్ఫూర్తి దక్షుండనెన్. ౨౫

క. ఏనొసగను హవ్యంబీ। శానునకుం దామసుండు సత్యంబిదియున్।
గానహవిర్భాగంబుల। నూనంబుగ దివిజపతికి నొసగెద ప్రీతిన్. ౨౬

వ. ఇట్లు దక్షుండు పలికిన వేదపురుషుండు భయకంపితుండై ప్రణవంబుతో
డలేచి యిట్లనియె. ౨౭

గీ. యధ్వరేశుమహాదేవు హవ్యమునను। బ్రీతిగావింపుమిప్పుడు పేర్మిజగము
లతనియాజ్ఞనుగాదె మర్యాదనుండు హరుడు యోగ్యుండు ప్రథమాంబు
హవ్యమునకు. ౨౮

క. ఏనిదిసత్యముపలికితి। మానకవిరుమనుచు నాగమంబువచింపన్।
వీనులవినియున్ దక్షుండీ। ననియెన్ యాగభాగ మీశానునకున్. ౨౯

వ. అప్పుడవ్వేద పురుషుండు సాంబుని సంస్తుతించి వీరభద్రునకుం బ్రణమిల్లి
తదనుజ్ఞ ప్రణవసమేతంబుగా శీఘ్రంబు జపదంబున కరిగెనిట్లు వేదపురు
షుండరిగిన నవ్వీరభద్రుండు మగుడి కోపోద్దీపితుండై దురాచార దక్షుం
డగు దక్షుంగనుంగొని శివాజ్ఞాను సారంబుగా హవిర్భాగంబు దెమ్మనవు
డు దక్షుండిట్లనియె. ౩౦

మ. అరయంగా రుద్రుడు రుద్రుడాతనికి హవ్యంబేలొసంగన్ జామీ।
చరియించున్ బితృకాననంబున పిశాచప్రేత భూతాళితో।
హరుడాతండు మదీయ యజ్ఞమున హవ్యంబున్ గొనన్ యోగ్యుడే
కరమిట్లేల వచించెదీవు జనుమింకన్ మారుమాటాడకన్. ౩౧

వ. అని ఇట్లు శ్రుత్యాచార విరహితుండును దురాచార దక్షుండునగు దక్షుం

దు పలికినఁ దని తద్వచనంబులువిని వీరభద్రుండు రౌద్రాకారుండగుచు వేలుపులు గనుంగొని. ౯౨

క. ఓరివిబుధాధములార । యీదక్షుని మాటమీరు హితమే యీదు ।
ర్వాదంబని యచ్చోటను । హ్లాదులతో బలుకవార లతిదైన్యమునన్.

క. వినియున్నివిని విధంబున । వినతాననులగుచుకోప విహ్వలమతులై ।
వసటనటనూరకుండిరి । కనుగొని వారలవిధంబు ఘనరోషమునన్. ౯౪

—* వీరభద్రుండు హంసాద్యాది వేలుపులఁ శిక్షించుట *—

మ. ఘనరౌద్రుండగు వీరభద్రుడు మహోగ్రస్ఫూర్తి కోలాహలం ।
బునగావించి యజాండభిత్తి దళితంబున్ గాగనత్యుద్ధతిన్ ।
వసజాతాక్షుని వక్షమున్ బగులభాస్వద్దండమున్ బూనివై ।
చెనుబాసన్ మధుసూదనుండు భువిమూర్ఛిల్లెం నితాంతం బొగిన్. ౯౫

వ. మరియుతదురో మధ్యగతంబైన కౌస్తుభంబు భగ్నంబయ్యె లక్ష్మియును శతాభాగచ్ఛిన్నయై ధరంబడియె నంతయు. ౯౬

క. అంతటఁగినుకవాణి । కాంతుని మస్తకము బొడిచె ఘనముష్టిని నా ।
త్యంతమువానం మూర్ఛా । క్రాంతుండై బడియెనపుడు కంజభవుండున్.

వ. మరియు నాభీలపరాక్రమధుర్యుండగు నవ్వీరుండు కేలకరవాలంబు బెరికి గాయత్రి సావిత్రి బ్రహ్మాణుల నాసాపుట భేదనంబు గావించె నాసమయంబున కొందరమరులు కొందలంబంది యాగమండిరంబు వెలువడి యందందుబరచు నెడ బాహ్య ప్రదేశమునందున్న వీరబృందంబుల దరిమిన క్రందీశీకులై కందకుంది క్రమ్మరసవన భవనంబు సొరంబారిరంత.

సీ. పాదాహతిని సీతభానునిబడఁగూల్చె కరమునరవిదంతోత్కరముడూల్చె ।
భగుద్రుగుత్పాటమర్భగునిగా నొనరించె వీకమైబరచునింద్రుని వీకమణచె ।
కరము హుతాశను కరములుత్రుంచె తద్దార నాళిక నఖదారమరిమె ।
దండపాణిని మహోద్దండతతలజెండె దండించె దానవుదండమునను ।

గీ. ముసలకనుమోదెవరుణుని ముసలమునను । శ్వాశనుఁబరశివు చేగత్వాశసను చేసె ।
వసుపిభుని శూలమునఁగ్రుచ్చి వెసనటించె వీరభద్రుడు రౌద్రదుర్వారుడగుచు. ౯౭

క. పాదముల వ్రాలి వేడిన । నాదిక్పాలుడగు హంసనాశ్రితులగునె ।

కాదశరుద్రులమసిచె స। దాదరమున వీరభద్రుడాసమయమునన్. ౮౯

వ. మఱియు నవ్వీరుండు. ౯౦

—* వీరభద్రుండు పవనపురుషుని దునుముట *—

క. అను కేంద్రుబలశాణాహతి । నసువులదూలంగఁజేసెనట మఘుశాలన్ ।
మసలెడు వ్యాఘ్రరూపాన్వితు। ఁ సవనపురుషునుసిదునిమె నిశితాస్త్రమునన్.

మ. అదిసర్వంబునుఁజూచి దక్షుపతి చింతాక్రాంతుఁడై యవ్వభేశం ।
బొదఁ నవ్వీరుడతఁడు నాయదట శౌర్యోద్వృత్తి నీకేల్పులం ।
విదళించెఁ సవమున్ హరించెనకటా విశ్వేశు మాహాత్మ్యమున్ ।
విదతంబొప్పకమున్న బ్రహ్మదనకు న్వేమారుబోధింపడే. ౯౧

వ. అప్పరమేష్టి వచనంబున నమ్మహా మహుని నిందించి దురితాత్ముండ నైతి
నింకనేమన వలయు. ౯౩

క. మునుమజ్జనకుడు పద్మ । సనుడధ్వరమునకుబూని సలుపగచాలిం ।
చెనుమధ్యమమున పురశా । సనునకు హావ్యంబొసంగశక్తుఁడుగాకన్. ౯౪

క. ఏసీశ్వరుగాఁ దనినై । మానికసంఘములఁతోడ మఘమొనరింపన్ ।
బూనితనిపుడ దధీచియు । నానావిధములను దెల్పినం విననైతిన్. ౯౫

సీ. అదిగాక మరియు మదాత్మజగారియుజెప్పిన వీనులజేర్పనైతి ।
హవ్యమిన్నతిపూర్వమర్థించె నవ్వీరుడంనుకు విముఖుడనైతి నకట ।
ప్రాణవసమేతమై బలికిబోఁగమంబు తద్వాక్యమూత్మలో దలపనైతి ।
బ్రహ్మాదినిర్జర పఙ్క్తి నర్థంబు గలుగ జేసితియేన గర్వి నగుచు ।

గీ. నేమిసేయుదునని దక్షుడీవ్విధమున । భద్రకాళిసహితు వీరభద్రు ।
భూతగణముగనుగొని యెటుబోవకాళ్ళరాక । సిర్భయుండుబోలె హానినై
నిలిచెనపుడు. ౯౬

వ. అయ్యవసరంబున వీరభద్రుండతిరౌద్రుండగుచు కేలనాభీలంబైన కరవా
లంబుల గోని పరితాపకుండగు దక్షుశిరంబుద్రుంచె శివనిందకిదియే ప్రా
యశ్చిత్తంబను విధంబున. ౯౭

క. విదళితమగు దక్షునిశిర । మదివహ్ని న్వైవశన్న మయ్యెన్ గన్నై ।
రుదారుగదు హితలతాత । త్సునదీమణి వేదవల్లి శోకించెగడున్. ౯౮

వ. మరియు బంధు వర్గంబులు హతుండైన దక్షుం బరివేష్టించి విలపించి

* వీరభద్రుండు వేదవల్లి విదలిత కర్ణుజేయుట *

గీ. వీరభద్రుడతుల వీరవినోదుడై । వేదవల్లిచెవ్రులు విదళితములు
జేసెభద్రకాళి చెలుగుచుకొందర । శిరములోలి చండె చెంపలట్లు. ౧౦౦

వ. మరియు నవ్వీరభద్ర భద్రకాళులు దేవముని మనుజకామినులం దెగటార్చి రంత తదను మతంబున బాహ్యస్థితంబులగు తత్ఫలంబులు చెలంబులుమె రయ సాలంబులు గూలందోచి యాగశాలంజొచ్చి కోలాహలంబులొనర్చుచు సకలసురతాపస భూసుర విసరంబుల నొంచుచు శరంబులువర్షింపుచు గదలవడచుచు కటారంబులం బొడుచుచు కుంతంబులం గ్రుచ్చుచు పాశంబులం జిమ్ముచు ముసలంబుల మోదుచు ముద్గరంబుల జదుపుచు చక్రంబుల జక్కాడుచు తోమరంబుల నొక్కాడుచు శూలంబులం గ్రుచ్చియు కరవాలంబుల వ్రచ్చియు భల్లంబులం ద్రుంచియు దండంబులవైచియు పదంబులరాచియు యిట్లు వివిధాయుధ ప్రహారంబులచేత నురంబులునుం ముక్కులునుం జెక్కులును గాళ్లును జానులు వీపులును విలావిలువనంబులుగాజేసి నాలుకలం గోసియు కనుగ్రుడ్లు వెళ్లనెత్తియు శిరంబులు పగుల మొత్తియు కొందర విదళితాంగుళంజేసి జొత్తులు నెత్తురులుం గ్రోలియు కొందర ప్రేవులు మాలికలగా దాల్చియు మధుక్షీరాజ్యదధ్యాది హవిర్ద్రవ్యంబులానియు యాగార్ధంబు దెచ్చిన మేషంబుల గడపి భక్షించియు యజ్ఞశాల నిర్మూలంబుగా గాల్చియు దేవతుల రధగజతురంగంబులతో గూల్చి తదాయుధ భూషణవ్రాతంబులు వహ్నింబడవైచియు దక్షుదుహితృజామాతృ బంధువర్గంబుల నానావిధంబుల బాధించి యుశంఖంబులం బూరించియు శివకీర్తనంబులు గావించియు విజృంభించి రయ్యవసరంబున కాకకంక సంఘాతంబులు పలలఘాతనంబున ప్రమోదింపుచుం దిరిగెనిట్టు బహువిధంబుల నద్దురాత్ములందరు హతులగుటయు.

గీ. విగతమోహుడగుచు వెన్నుడుగ్రత లేచి । జగతిబడిన యాత్మసైన్యములను
యజ్ఞభంగమరసి యంబికావిభునింద । కిదిఫలంబటంచు నెంచవచ్చె. ౧౦౨

వ. మరియు నాత్మవినాశినియగు బుద్ధిబొడమిన నవ్విరుత్రోడ దురం బొనర్చువాడై హతుడగు మెసంగక గసనగమనంబునకుం దలంచి నాడ నాగకు

డగటయు మనంబున కోపాటోపంబులు పెనంగొనఁగ్రిక్కిర నిజమాయా
బలంబున మహాబలుండగు వేరొక్కవైనతేయుని త్పాదించి తదారోహ
ణంబొనర్చి పాంచజన్యంబు పూరింపుచు వీరభూతంబులపై నిశితశర ప
రంపరలు గురిసె నప్పుడు. ౧౦౩

శా. వీరశ్లాఘలు భూతసంఘములు నుద్వేలంబుగా వాక్రుచుం ।
ఘోరాస్త్రంబుల శౌరిఁగప్పిరప్పుడుం గోవిందునిం గాంచి దు ।
ర్వారప్రౌఢిమ వీరభద్రుఁడు మహారౌద్రంబు దీపింపఁగా ।
ధారాంభం బెనరించెను గ్రుదురుబాహాశౌర్యశ్రీ శోభితో. ౧౦౪

వ. అట్టియెడ శివాజ్ఞాప్రేరితంబై సహస్ర జవనతురంగ యుక్తంబును చిత్ర
ధ్వజ విరాజమానంబును ననేకాయుధ భరితంబును దివ్యమాలికా పరి
ష్కృతంబునగు నొకరథంబరుదెంచె నప్పుడు విధాతయు విగత మోహుం
డై లేచి సమరాభిముఖుండై శార్ఙ్గింగనుంగొని యక్షయ్యాసనంబును ది
విజనిధనంబునుం గావించి భయకంపితుండై మత్సరక్షణకాలంబు సంప్రా
ప్తంబయ్యెనని తలంచి తానుసారధియై యారథంబధిరోహించి శీఘ్రంబ
వీరభద్రుని కటంబున కరుదెంచె. ౧౦౫

ఆ. వేగరథముడిగ్గి వీరభద్రునకు తా । బ్రణుతి చేసి వినయంబునబలికె ।
దేవశంభునాజ్ఞ దివ్యరథంబిదె । యిప్పుడిటకు నేఁగుదెంచె. ౧౦౬

వ. ఈవు భద్రకాళీ సమేతుండవై యిమ్మహారథం బధిరోహింపుము మహాస
త్త్వుండవైన యేనురథ సారథినగుదు నాజిన్నాయ పరాధంబు సహింపవల
యునని పలికి దండప్రణామంబులొనర్చిన. ౧౦౭

మ. సరసీజాసనుఁడైన నమ్మనుముదిరా జాలించి వీరుండు భా ।
స్వరశౌర్యోన్నతి కాళికా సహితుఁడై శస్త్రాస్త్ర సంఘాత సం ।
భరితంబున్విధి చోదితంబునగు విభ్రాజద్రథంబెక్కి యా ।
హరితో యుద్ధ మొనర్పఁగా వెడలె నుద్యత్ప్రౌఢి దీపింపఁగన్. ౧౦౮

వ. ఇట్లరుదెంచి భద్రకాళీధవునింగని మాధవుండిట్లనియె. ౧౦౯

క. శివనిందకుఁడ గుదక్షున । కవమతి యొనరింప నుచితమగుగాక కటా ।
దివిజులు వీరందరుఁగత । త్సవిధంబుననున్న యంతదండార్హులకో. ౧౧౦

వ. అని పలుకు మధువిరోధికి వీరభద్రుండు నత్యంత శౌర్యుండగుచు నిట్లనియె.

గీ. ఎవ్వరేని మహాదేవు నీశు సభవు । దూషణ మొనర్తు రమ్మహాదోషయుతుల ।
చెంతనుండిన వారలత్యంతపాపు । లాజ్ఞనుడు పునువీరల కాగ్నములులు.

వ. అదిగావున నే నెట్లు గావించితి నిన్ను నిప్పుడు విడువనని పలుకు వీరభద్రు
సింగని కోపంబడర మాధవుండు పూర్వీరవంబొనర్చుచు నిదాఘ మేఘం
బుఁబోలె నిశితశరవర్షంబులు గురిసె నంత వీరభద్రుండు పరాక్రమోగ్రుం
డగుచు విస్ఫురంభగు ధనువుంగొని గొనయంబెక్కించి నిశితవిశిఖ పరం ప
రలు హరిపైఁ గురిసె నప్పుడు. ౧౧౩

చ. భుజబల మొప్ప రోషమున భూరి నిశాత శిలీముఖంబులన్ ।
భుజగశయానుఁ డంబరపెఁ పూర్ణంబులుండగు వీరభద్రుపై ।
విజయము సంగనాతఁడును వేగమ తద్విశిఖాలి మ్రించియుం ।
బుజపద నేత్రిఫాలతలమున్ వెసనాటెను వారితూపులన్. ౧౧౪

— * వీరభద్రునిచే నారాయణుండు మూర్ఛిల్లుట * —

వ. తద్బాణఘాతంబున రుధిరంబు దొరుగ సరసిజాక్షుండు మూర్ఛాగతుండై
భూతలంబునంబడి కొండొక సేపునకుం దెలివొంది యత్యుగ్రంబులగు
వివిధాయుధంబులు వీరభద్రుపయింబరపి రౌద్రంబున. ౧౧౫

క. వీరునుత దాయుధంబులు । నారూఢిందునిమి కిలకిలార్భటులొలయన్ ।
దారుణమగు నసలాస్త్రము । నారాయణు దేహమునను నాటించె వడిన్.

వ. దానదానవారి మూర్ఛాక్రాంతుండై మగుడి లేచిన నతనిం గని వీరభ
ద్రుండు క్రిస్మర దురంబునకుం బిలిచిన కోపంబుగదుర వైకుంఠుడు స
హస్రసంఖ్యాకంబులగు దివ్యాంశాస్త్రంబులు నిగుడించె నప్పుడు వీరుం
డు విక్రమోదారుండగుచు తాదృశంబులగు దివ్యాస్త్రంబుల నవి యున్ని
యుం దునిమిన. ౧౧౬

శా. అంతన్ శౌరి యరిందమంబయిన బ్రహ్మాస్త్రంబు సంధింప దు ।
ర్దాంతప్రౌఢిమ వీరభద్రుఁడదియుక్ దానస్వయం దుంచె శ్రీ ।
కాంతుండంతట చండకాండ తతులుగ్రస్ఫూర్తి వర్షింపన ।
త్యంతంబేక శరంబునం దునిమి వీరాధ్యక్షుఁడయ్యస్త్రముల్. ౧౧౭

క. మఱియు నగ్గరుడధ్వజుని । శార్ఙ్గశరాసనంబు ఖండించి వీరవరుండు మొఱియు

రెంచు శాతంబుల గరుడునిం బుడమింజడనె చె నప్పుడు. ౧౧౯

గీ. వంచతనుగాంచు నండజపతిని గాంచి। మాధవుండంత కోపంబు మఱి జనింప
సద్భుతంబుగన తుల మాయా వియగుచు। బహువిధంబులనై జరూపము
లుదాల్చి. ౧౨౦

వ. అంత వీరవరుండు నారాయణు ననేక రూపంబులా భీలంబులగు ఫాలానల
కీలంబుల నిమిషమాత్రంబున దహించె నట్టిమెడ విష్ణుండాగ్రహుండయగు
చును వక్షభాగంబున వెగసి యతిరయంబున సర్వశత్రు సంహారకంబును
సముజ్జ్వలంబును రుతిరవరాక్రమ నిర్వక్రంబును చక్రం బుపయోగించిన.

—* వీరభద్రుండు చక్రంబును మ్రింగుట. *—

. ఆశతాదిత్యదీప్తమై యురుగుదేర। శౌర్యధుర్యుండు వీరుండు సత్వరముగ
దానిగైకొనిమ్రింగె యుద్ధంబుపటిమ। నంతమాధవుడధికప్రయత్నమడర.

వ. కాలదండంబువోని యెంకుదండంబుగొని త్రిప్పివైచిన వీరభద్రుండు నిజ
దండంబున దానిం జూర్ణంబొనర్చె నట్టిమెడ ౧౨౧

గీ. మగుడికిలకిలార్భటులొప్ప మాధవుండు కోపరూక్షేక్షణంబులు ఘూర్ణిలంగ।
పాణిఖడ్గంబు త్రిప్పుచుపటిమమెరయ।పలుదెసలబహువిధములమెలుగుచుండె

వ. ఇట్లు మెలగుచు పదవిన్యాసలాఘవంబులు మెరయ మురహరుండు వీరభ
ద్రు సవిధంబుసేరిన వీరుండు నిజదండంబు త్రిప్పుచు హుంకారంబున శౌ
రినివారించిన నచ్యుతుండు చిత్రలిఖితుండువోలె స్తబ్ధుండై నిలిచెన య్యెడ
వీరుండాత్మగతంబున. ౧౨౪

క. చలమున్ బలమును మెరయగ। నలఘుగతిన్నీవిబట్టి యాహవకేళిన్।
నలినలిగావింతునొని। స్తులపటిమన్ బిండిసేయుదునో నేనిపుడున్. ౧౨౫

వ. అని వితర్కించు సమయంబున. ౧౨౬

మ. ప్రకటోదార భుజాప్రతాపయుత వీరా సర్వ సంహారకా।
రకమైభాసిలు తావకస్ఫురదదగ్రక్రోధ దుర్ధాంత పా।
వకమోహాహా యుపసంహరింపుమని భావప్రౌఢినీశార్జిద।
తప్పుకనంతేయశరీర వాణిబలుకం భావించి వీరుండాగిన్. ౧౨౭

వ. మనంబున నీశ్వరాజ్ఞ ప్రేరితంబని నిశ్చయించి దయాసముద్రుండగు వీర
భద్రుండు తనయందు కోపంబుపసంహరించె నంతయు. ౧౨౮

మ. జలజాతాసను డంతడిగ్గి రథముం సాష్టాంగ మింపొందని ।
శ్చలభక్తిం బ్రణమిల్లి యంజలిదగన్ సంస్తోత్రముల్ సేయుచున్ ।
బలికెన్దేవమహేశ సైపఁగదవే పల్మారునా జేయుత ।
ప్పలఘుప్రేమనటించు మీయని లసన్నాస్యాజ్ఞ చేసెన్ వెసన్ । ౧౩౦
వ. తదనంతరంబ. ౧౩౧

—* కమలాక్షుండు వీరభద్రుని స్తుతించుట. *—

ఆ. వెన్నుడమితభక్తి వీరభద్రుని పాదజలములకు । మ్రొక్కి సంస్తుతించి యీశ
మదపరాధ ।
మిదిసహించుమటంచు । బలికియిట్లు జేసి ప్రార్థనంబు. ౧౩౨
గీ. విజయసాహసనిర్నిద్రవీరభద్ర । శంభుదూతకు సంగతి సలుపుటకును ।
తోడనెఘటించిఫలమిట్లు నరితమతులు। మైనమాకిపుడిదియుక్తమగునుగాదె.
వ. దేవా సకలభూతజాలంబులు సకలభువనంబుల శేష బ్రహ్మాండంబులును
భవద్విలోకనస్మితాట్టహాస విశ్వాసోచ్ఛ్వాసంబులవలన భస్మీభూతంబుల న
గునని స్థూలకల్పాంగు నివ్వేల్పుల సంహరింపనీకు లీలామాత్రంబు పూ
ర్వకాలంబ జేసీశ్వరువలన మార్తాండ కోటిప్రభా చక్రంబు నితరంబులైన
వరంబువడసి శివాంఘ్రి పూజామహిమంబునఁ గాదె యేను విష్ణుండనై మహా
రోషిష్ణుండనైతిగావున భగవద్భక్తుండనగు నా యపరాధంబు కృపాకటా
హంబు వలన సహింపవలయునని పలికి ముకుందుండు వీరభద్రునకు
పునఃపునః ప్రణామంబులు సల్పెనంజూచి. ౧౩౪

—* శంకరసహితుండై శంకరుండు. *—

మ. కరుణాదృష్టిని వీరవర్యుపై లసద్గాంభీర్యధుర్యుండు భా ।
స్వరశౌర్యుండు బ్రసన్నుడయ్యె వినయవ్యాహారికిన్ శౌరికిన్ ।
హరుడవ్వేళ భవానితోడను మహాహాసోరూఢుడై వచ్చి వి ।
స్ఫురణన్నందిపురస్సరుల్ గణవరుల్ భూతాధిపుల్ గొల్వగన్. ౧౩౫
గీ. అప్పుడు వీరభద్రుడు మహేశ్వరుగని । ప్రణుతిజేసె పరమభక్తితోడ ।
సంస్తవంబులొప్ప సంఘటితాంజలి । బద్ధుడగుచునిలిచె పరిసరమున.
వ. శతానంద ముకుందులును భయవినయ భరితహృదయులై పరమేశ్వరున
కుం బ్రణమిల్లి కరంబులు మోడ్చి నిలిచి రాసమయంబున. ౧౩౬

మ. అలదాక్షాయణి దేవమౌళిమృతులౌ నవ్వేల్పులంజూచి సాం ।
ద్రులతాబ్రహ్మరమేశులం గని విశిష్టంబైనయాగంబు ని ।
ర్గతుండై ధరఁగూలియున్న జనకున్ దక్షుంవిలోకించి భా ।
సిలుకారుణ్యకటాక్షదృష్టి బలికెన్ జిత్తేశుఁడౌశంభుతోన్. ౧౩౯

వ దేవా యువ్వేల్పుల యజ్ఞానవంశంబున జగత్ప్రభుండగు నిన్నుం దెలియనేరక సత్యాంతర్హితులై మున్నిమిత్తంబె తాదృశదశం జెందిరదిగావున వీరల నెల్ల బ్రస్మర సంజాతచైతన్యులం జేయవలయునని మహాదేవి మహేశ్వరునకుం బ్రణమిల్లిన దయాశీలుఁడగు నద్దేవి భాషణంబులు మనంబుననునిచి సకలభువన శంకరుండైన శంకరుండు సికటంబున ఘటితాంజలిపుటుం డగుచున్న విరించిని జగత్ప్రభుఁ వీరభద్రుం గని మదీయాజ్ఞ నెల్లరం బ్రతికింపు మనవుఁడు.

—* వీరభద్రుఁడు దివ్యుల బ్రతికించుట *—

ఉ. అంతటరుద్రునాజ్ఞ విజయైక వినిద్రుఁడు వీరభద్రుఁడ ।
త్యంత కృపాసముద్రుఁడయి దైవతమాని సమూహమంత తాన ।
క్రాంతిమలబ్ధచేతనముగా నొనరించిన నిద్రలేచిన ।
ట్లెంతయులేచి రెల్లరు నభీప్సితముల్ ఘటియింప నయ్యెడన్. ౧౪౦

వ. అంతనవ్వేల్పులు గాఢనిద్రావశుండగు దక్షునిస్వప్నదృష్టునట్లుం దలంచి సకల జగత్పతియగు మహాదేవునకు దండప్రణామంబులొనరించి భక్తియుక్తచేతస్కులై కొనియాడుచు నిట్లనిరి. ౧౪౧

మ. కరుణావారధి భక్తవత్సల భరిగ్రిచేయర్చివశ యి ।
ద్దురితాత్మ్ముండగు దక్షుఁగొట్టిన గతద్రోషంబులం బాసె సా ।
దరితంగా నగదయ్యయుష్మ నపరాధంబుల్ కృపం సైచి యా ।
పరియాపన్న శరణ్యశంకలవ యీబోరామర శ్రేణిలోన్. ౧౪౨

సీ. సకల బృందారక సంరక్షణార్థమై తలకరుణార్ద్రచిత్తమునను ।
పావనమైనట్టి భాగీరథినిమున్న శిరమునదాల్చితి చెలువెసంగ ।
పాణితలంబున పావకునిలిపితి గరళంబు నిచితికంఠసీమ ।
మరియునసేకముల్ మాకైనఫలములు పరిసంహరింపితి పరమ కృపను
రక్షకుండవు మాకునిరంతరంబు । నీకువందనమిదిదేవ నీలకంఠ ।
భువనరక్షాపరాయణ భవమహేశ । భుజగకేయూరహార శర్వా గిరీశ.

వ. అనియిట్లు హరిపద్మముఖ దివిజవర్యులు భక్తపాలసంరంభుండగు శంభున
కుం బ్రణమిల్లిన నమ్మహాదేవుండగు సర్వేశుండు వారల నెల్ల కరుణావ
లోకంబునంగని మందస్మిత వదనారవిందుండై నిజమందిరంబులకు జనుం
డని యనుజ్ఞొసంగ నాసమయంబున. ౧౪౩

క. చతురాస్యుడు సవినయముగ। నతిజేసి మహేశ్వరునకు నావిన్నపమా।
ధృతివినిదక్షునిసజీ। వితునింగావింపు మిప్పుడు విశ్వాధీశా. ౧౪౪

వ. దేవా నీవు సర్వజ్ఞుడవు స్వసంతతిశక్తివి సకల భూతహితుండవు నీకేను విజ్ఞా
పనంబొనర్ప నేనెంతవాడ నెంతటివాడనని యివ్విధంబునం బ్రార్థించినత
ద్వచనంబుల కియ్యకొని దమ్మ్రింకు వీరభద్రుంగనుంగొనిన. ౧౪౫

—* వీరభద్రుడు దక్షుని బ్రతికించుట *—

చ. స్మరహరు భావముందెలిసి చయ్యనవీరుడు భానుకంపునిం।
వరభుజశౌర్యునింబనుప వాడొగిదక్షుక బంధముప్పుడ।
చ్చెరువుగదేర వాసికజ శీర్షముసంధిలజేసి వేగను న।
స్థిరముగ ప్రాణసంగతుని జేసెనుదక్షుని సత్కృపామతిన్, ౧౪౬

వ. అంతదక్షుండు నిద్రమేల్కొనిన తెరంగున లేచి భయాన్వితుండగుచు వీ
రభద్రునకుం బ్రణమిల్లి నిజకృతాపరాధంబు దలంచుకొని బద్ధాంజలియై
యెదుట కొండొకతడవు నిలిచి తదనంతరంబ. ౧౪౭

క. సాంబునిగనుగొనితత్సా। దాంబుజయుగళంబునకు మహాభక్తి ప్రణా।
మంబులొనర్చిల సద్విన। యంబునహస్తములు మోడ్చి యెటనిల్చినచోన్.

చ. పరమదయాళుడీశ్వరుడు పన్నగభూషణు డప్పు డమ్మహా।
తరభయ కంపితాంగుడగు దక్షునిగాంచి కృపార్ద్రదృష్టినా।
దరగపయూలగాబలికె దక్షమనంబున భీతమాను మీ।
పరయమునం ప్రసన్న హృదయాబ్జునిగా నిరతంబు నీయెడన్. ౧౪౯

వ. అనిన తదీయ సుధారసధారా మధుర వచనంబులు విని దక్షుండు సిటలా
క్షునకు భక్తియుక్తుండై యనేక ప్రణామంబులొనర్చి దేవా భవదీయదర్శ
నంబున కృతార్థుండనైతి దేవదేవుండవగు నిన్ను వీక్షించి యితర దేవతలన
వలంబించి సఫలంబుతోడన యనుభవింపంబడియె మదపరాధంబు సహిం
చి రక్షించవలయు నీకునందనంబిదే యుం పలికి వెండియు నిట్లనియె. ౧౫౦

క. స్థావర జంగమమయుఁడగు । నీవిశ్వంబెల్లఁ భవ దధీనముగాఁగన్ ।
దేవా భవదీయాజ్ఞను । యేవానికిఁ దాఁటవలవి యే భువనములన్. ౧౫౧

క. నీయాజ్ఞోల్లంఘనము । సేయుటఁగద యాపదంబు జెందితి నిపుడా ।
కాయజహరయని దక్షుఁడు । పాయని వినయమున నిలిచె బద్ధాంజలియై.

చ. అమితదయారసంబు హృదయంబున వెల్లువ దారఁ బ్రేమ పూ ।
రము వదనారవిందమున రంజిల సంచిత వీరభద్రకా ।
దమికిలకించి యబ్బిచలరేగిన వీనరసాల పల్లవో ।
సమమగు కేలమైని విరిభవ్య వరంబులొసంగె నెంతయున్. ౧౫౨

వ. అంతమహాదేవుఁడు హరిబ్రహ్మ సురలంగనుంగొని నీచేసినదురితంబు మీ
కనుభూతంబయ్యె నింక మీమీనివాసంబులకుం జనుండని యానతిచ్చిన
నిలింపుల గుంపులు భక్తవశంకరులైన భవానీశంకరులకు గాంభీర్య దయా
సముద్రుండగు వీరభద్రునకుం బ్రణాములై నిజనివాసంబుల కరిగిరం
త భగవంతుండగును మాకాంతుఁడు కాంతా సమేతుండై వీరభద్ర భద్ర
కాళులను సర్వభూతగణంబులు గొలువ నానావాదిత్ర నినాదమెదుర గో
దసీకుహరుండగుచు నిఖిలదురిత నిరాసనంబు నిరుపమ ప్రభా విలాసంబు
నగు కైలాసంబు జేరియందు నవరత్న ఖచితంబైన దివ్య సింహాసనంబున
యమ్మహాదేవితోడ సుఖాసీనుండై యుండెనంత. ౧౫౩

గీ. వీరభద్రుం శివునాజ్ఞ విజయమెసఁగ । భానుకంపుడు సారథ్య పటము నేర ।
వరదమున నిల్చి యాత్మప్రరంధ్రితోడ । నిజపురము చేరెగణవరాన్వితుఁడునగు

వ. అంత పద్మసంభవుండు దత్యాంత దుఃఖాక్రాంతుండై నిజతనయుం గనుంగొని
బుత్రా యేమికార్యంబు చేసితి సకల దివిజగణంబులకు ద్విజోత్తములకు నా
యురవసానంబు సంపాదితంబయ్యె సంపత్కీర్తులు దొలంగిం జేసితి యిం
దుశేఖరు నిందించిన ఫలంబిది ప్రాప్తంబయ్యెనని మఱియు నిట్లనియె.

క. కేవలమరయ మహామో । హావిష్టుఁడనీవకాళ్ళ హయనందుచును ।
న్నావిశ్వేశ్వరుఁ ఘనమా । యావశతన్ తనియమోహ ముందితినేరన్.

గీ. అంతశంభుఁడు సను దెంచి యమితకృపను । నిన్నురక్షించెనదిగాన చెన్నెసంగ
సకలకళ్యాణదాయకు జగదధీశు । భర్గుఁబూజింపు మనమున భక్తి నెసర. ౧౫౪

వ. అనిన దక్షుండిట్లనియె.

శా. మోహాంధ్యాన్నుడు నీకుగల్గె కరుణాంభోరాశి భక్తావనీ।
సౌహార్దుండగు శంభుసన్మనతడే చదంబునన్ జొచ్చినన్।
మోహావిష్ణుని జేరివత్సలతి సొంపున్మీర నావృత్తమున్।
వ్యాహారామృతధారలొప్ప జెపుమా యాలించెదన్ పద్మజా. ౧౫౯

వ. అనిన దక్షుపచనంబులువిని చతురాననుండిట్లనియె పూర్వంబునా చేతనీకుం దెలుపం దెలుపంబడిన యది వివరించెద సావధానముగా వినుమని పలికి యతండు పాపాత్సంహార భేషజుండగు మహాదేవునిం హృదయకమలంబునం దలంచి బద్ధాంజలియగుచు నిట్లనియె. ౧౬౦

గీ. అహామగుచుచతుర్యుగసంహసాంతమైన, దనకునిట్లని రాయుతిదనరనవ్వ।
డేనునిద్రను జెందనవిన శశాంక। తారకాగ్రహములులేవు తనరుమినుము.

వ. మరియు సత్యలోకావధియైన యీజగంబాసమయంబున జలావృతంబై యుండు సకలవాంఛిత ప్రదాయి నిర్వాతిశ్రేష్ఠ ధర్మచారిణియైన కామాక్షికి నివాసంబైన కాంచీపురం బార్ణవంబువపలపతింబునం నారాయణుండు శిశురూపంబగుచు నతిభయంకరంబగు నజ్జలమధ్యంబున రాత్రియెల్ల నట నతిశాయియైయుండి సర్వవినాశినియగు యామిని యతిక్రమించిన వరాహరూపంబుబూని వారి మధ్యగతంబుననైన ధరాతలంబుద్ధరించిపూర్వవిధంబుగా నించె నప్పుడు నాచేత సకలప్రజా సృష్టియును భవదాది సృజనంబును రచింపంబడియె. ౧౬౨

సీ. ఆవేళనోపుత్రి యమ్మహేశ్వరుమాయచేత నజ్ఞానంబు జెందిమదిని।
యేనజగంబులకెల్ల కర్తను మరివేరొక్కరుడు లేడు విశ్వకర్త।
యేసుప్తి నొందిన యీజగంబంతయు సుప్తమైయుండును గూమరియును।
నేబ్రబోధము నొందనిదియు ప్రబుద్ధమౌనఖిలసురాసుర లాదిగాగ।
గీ. జంగమస్థావరాత్మకజగమిదెల్ల। నాయధీనంబులేదిక నన్నుమించ।
నొకడు నేనహో బ్రహ్మంబు యోగిజనులు దలతురెప్పుడు నన్ను హృత్కమలములను. ౧౬౩

వ. అని యివ్విధంబున గర్వితుండనై మదీయసదనంబగు సత్యలోకంబు వెడలి మేరుమందర కైలాస చక్రవాళాది సకల శైలంబులును సప్తద్వీపంబులు సముద్రంబులు నానాలోకంబులుం గలయుంజరింపుచు నందంపనద్భుతంబు

లు గనుంగొనుచు గ్రమంబున నారాయణునకు శయనస్థానంబైన క్షీరాబ్ధికిం
జనిన యంత. ౧౬౪

గీ. జలజలోచనుండు జలమధ్యగతమైన । యిద్ధరాతలంబు నుద్ధరించి ।
పూర్వమట్లకరుణ బ్రోచెగాపునయనుచు । వనములకేశీశ్వరుండ. ౧౬౫

వ. అనియిట్లువర్ణించి భుజగతల్పంబున శయనించియున్న నారాయణుం జూచి
యతనివక్షస్స్థలాత్తాండవంబు జేసిన. ౧౬౬

మ. ఖగరాట్కేతనుడపు లేచి సముదగ్రక్రోధ విస్ఫూర్తి మీ ।
రగనీ వెవ్వడవోరిబల్కు మన గర్వప్రౌఢిమై నేనుని ।
ష్పగిదిన్నామ్రదపు నోడబల్కితివి గర్వంబొప్ప సివెవ్వడం ।
చు గురుత్వంబు గణించ కెంతయు పరిస్ఫూర్జత్ప్రభావోన్నతిన్. ౧౬౭

క. హరిసద్వచనము విని మో । సరసిజభవయేననీకు జనకుడగానే ।
పరికింప సమస్తజగ । ద్భరణము నాకలదు గాదె ప్రాభవమొప్పన్. ౧౬౮

వ. అవిష్ణుండు కలికిన యేను సంహరింప జాలం సకలజగంబులు త్రాపించు
నాకు నీవెట్లు జనకుండవగుదు వీవిప్పుడు నిద్రావివశుండవై యేమిబలికె
ద జ్ఞానంబువిడిచి యథార్థంబుగానన్ను తత్త్వస్వరూపకుండని యెరుంగుమని
బలుక నంతనవంతుండు నన్నుంజూచి క్రోధంబున నిట్లనియె. ౧౬౯

గీ. మున్ను మన్నాభిపంకజమున జనించి । యోరియర్భకవిస్మృతి నొందెదేల ।
నన్ను గాదని నీకుజన్మంబుగలదె । యోసినహరితోడ నేనిట్లుంటి మరియు

సీ. ఆరణియందు జనించినంతనె పావకుండరణికి నాత్మజుడనగదగునె ।
యెట్లనవనీవల్ల నావిర్భవమునొందితేను పూర్వంబుని జేచ్చు తోడ
తాదృశజన్మంబు ధరణిలో నీవుచుస్తంభంబునందును దనుగానే ।
స్తంభబుత్రుడవంచు తానిరంతరముగా పలికినిదనిన్నునో పంకజాక్ష.

గీ. హానిశాసంబునమహిమున్న । నీకనేకజన్మంబులు నేనగాదె ।
సృనిచేసితి నణచితి సృష్టిజేయ । నింకనువ్యక్తమై యున్నది వేకరంబు.

వ. అనిపలికిన న్నంగని జనార్ధనుం డిట్లనియె. ౧౭౧

ఉ. నీరజగర్భ నీవిపుడు నిక్కము నాకును సృష్టిచేని నీ ।
నేరుప్రచండమొప్ప రమణీయసుధాకర ఖండశేఖరో ।
ద్ధారనఖాగ్రనిర్దళిత తావకపంచమమస్తకంబునే ।

డారయపూర్వమట్లు పరమాద్భుతలీల సృజింపుమాతగన్. ౧౭౩

వ. అట్లుసృజన సామర్థ్యంబు నీయందుగలుగజేసి నీకును సకల జగంబులకు నేనకర్తనగుచు నీపుమోహాతిశయంబున నన్నిట్లు నుచితంబులు పలికెదవ నిన మోహంబు నీవకాని నాయందొకించుకేనియుం గలుగదని బలికితి విట్లుమాకునిరువురకు వాదంబువాటిల్లె అప్పుడు మదాచిహ్నులమైన మేము న్యోన్యంబ హుమహుమికన్ జయకాంక్షందవిలి వివిధాయుధంబుల ఘోరం దుములంబుగ సమరంబున్ జేయునెడ. ౧౭౪

క. నారాయణుండునుకినుకన్ । నారాయణసంజ్ఞతంబు నారాచంబున్ । ధీరతనాపై బరపిన । వారకనదిదానద్రుంచి వైచితయమున్. ౧౭౫

వ. ఏనకోపంబుదీపింప బ్రహ్మాస్త్రంబు హరిపైం బ్రయోగించిన అతండయ్యస్త్రంబు బావనదనుమాడె నిట్లుప్రత్యస్త్రకౌనలంబజర బలునూరుం డుని మితునిమి యేమిద్దరముద్ధవిడి మాద్యదంతావళంబులో లె మహాబలంబులు చలంబులు మెరయ పోరి పెంపినత్యంతరోషంబున సర్వాస్త్రపుస్కరంబను మహాఘోరంబునునగు శివాస్త్రంబు లిరువురము బ్రయోగించితి మయ్యస్త్రయుగంబున. ౧౭౬

మ. జలధుల్ శోషిలె మూర్ఛమయ్యెనగముల్ సర్వంసహాచక్రమున్ । దళితంబై భుజగేంద్రునా దలలమాడన్గంప ముస్నెంద వే । ల్పులుమానుల్ మనుజుల్ భయంబుగదురన్ భూరివ్యథంబారి రా । కులతంకుండుచు గొందరుర్వినసువుల్ గోల్పోయిరెం తేనియున్. ౧౭౭

వ. మఱియుం గొందరువిచ్చిన్న పాణిపాదులై పారి కొందరతివేగంబునం జని కైలాసంబాశ్రయించి రివ్విధంబున శివాస్త్రంబులు క్షణమాత్రంబున లోకంబులు దహించునెడ మదీయాత్మజుండగు నారదుండరుదెంచి మమ్మునిక పురంగసి యిట్లనియె. ౧౭౮

క. ఓకమలజ యోమాధవ । యీకలహంబేటికిని మహేశ్వరుకుండన్ । మీకిరువురకధ్యక్షుడు । ప్రాకటముగ దెలియుడతని భావములందున్. ౧౭౯

వ. మీరిట్లత్యంత మోహపరాయణులై వృథాకలహంబుసేయ వలవదుడుగుండు భవద్బలతారతమ్య శోధనార్థంబిపుడు మహేశ్వరుండును జ్యోతిర్లింగ రూపంబున శీఘ్రంబ పాదుర్భవిషంగలండని పలికి యుత్తబోధన వర్యుండు

యీధామార్గంబునం జనియె నటండఁగిన యనంతరంబ సహస్రవర్షాంతంబు
మాకఠఘోర యుద్ధంబయ్యె నంత. ౧౮౦

— జ్యోతిర్లింగప్రాదుర్భవము. * —

శా. లోకోపద్రవమైన యాసమరమాలోకించిలోకాత నో ।
త్సేకభ్రాజి మహేశ్వరుండపుడు జ్యోతిర్లింగమై మాఖవం ।
దాకృష్ణంబున శ్రీచతుర్దశనిదివ్యంబా గశేషంబునన్ ।
జోకంగన్పడెలీనమయ్యె నపుడా జ్యోతిశ్శివాస్త్రంబులున్. ౧౮౧

వ. అప్పుడయ్యత్యద్భుతంబేమియనుపుర మూర్ధ్వదృష్టులమై పరస్పరంబవలోకింపు
నెడఁగగన వాణిని యిట్లనియె. ౧౮౨

చ. హరివిధులార మీరలిపుడజ్ఞత చేయుత కేతరంబు సం ।
గరమొనరింపనేల శివకంఠబలోన్నతి మోహిలమీబలం ।
బరయుగనెంత మీయిరువురందు మహానలరూపలింగ భా ।
స్వర పదమస్తముల్ దెలిసి వచ్చినవాడె బలిష్ఠుడెన్నగన్. ౧౮౩

వ. అనుగగనవాణి వాక్యంబులువిని మనంబుల రోషంబులుమాని గర్వంబులు
విడిచి యాకాశవాణిందలంచి కుతూహలంబంది తమతమ మెదుట విభాస
మానంబగు నాజ్యోతిస్స్వరూపంబుగాంచి యజ్ఞానబుద్ధింజేసి యహంకారం
బున నించుకేని గణింకక మగుడి మోహంబున. ౧౮౪

క. చరణోర్ధ్వంబులు జ్యోతికి । నరయుటకు ప్రతిజ్ఞ పన్ని యప్పుడు మేమి ।
ర్వ్వరమును భాస్వరతరజవ । ముగుబలము సహస్రయోజనోచ్ఛ్రాయంబుల్

మ. హలరన్ హంస వరాహరూపముల నుద్యల్లీల జూపట్టియే ।
జ్వలనూర్ధ్వంబుగనుం గొనన్ గరిమకంజాతాక్షుపన్ పాదముల్ ।
దిలకింపన్ బహుదూరమున్ జనితిమొంతేయీశునంఘ్రిస్తవం ।
దెలియన్ లేకవిషణ్ణచిత్తుడగుచున్ దేహంబుశోషింపగన్.

గీ. మగుడియే తేర హరియసమర్దుడగుచు నచ్చటను మేనుదాలగుటకాత్మదలచి।
భక్తసంరక్షకుండైన భవుమహేశుసంస్మరింపుచు మదిలోన శరణుబొందె.

క. అంతమహేశ్వరు కృపనున । నంతబలాన్వితుడగు నవనీస్థలిక ।
త్యంతగతి మరలెకమలా । కాంతుడు దోర్దాయమాన కాయుండగుచున్.

వ. అంతనేను హంసరూపంబుతోడ సహస్రాబ్దంబు లూర్ధ్వభాగంబునం జని

జని యమ్మహేశ్వరు శిరంబు గనుంగొనుటకు సమర్థుండగాక నత్యంతశ్శో
కసమన్వితుండ నగుచుఁ బక్షీణపక్షుండనై బడలి నిమిషమాత్రం బచ్చ
ట నివసించియుండు నవసరంబున శివజ్యోతికివాము పార్శ్వంబున భసిత
రుద్రాక్ష భూషితులైన కొందఱు యోగీంద్రు లరుదెంచి యీహంసం బ
జ్ఞానంబున నిటమీద నూర్ధ్వంబునకరిగనేనియు నిధనంబు నొందఁగలదు
హరియు నవ్విధంబున దెలియకంజని పరాత్పరంబగు శివజ్యోతి మూలంబు
గనుంగొన నలవిగాక శోకాకులుండగుచు భయంబున శరణంబునొందె
గావున మహామూఢంబైన యిప్పక్షికిని మహాదేవు ననుగ్రహంబున ప్రా
ణసంరక్షణంబగు నట్లుగానీయెడ విగతప్రాణంబగునని యొండొరులు తమ
లోనుఁ జెప్పుకొనుచు నమ్మహామహులు మత్పూర్వభాగంబునఁ జని రేసుతద్వ
చనంబులువిని సంజాతచేతన్యుండనై మోహంబుమాని మహాతలంబునకు
మరలివచ్చి మహాదేవు ననేకవిధంబులఁ గొనియాడి యనంతరంబ. ౧౮౪

క. కరపంకజములు మోడ్చియ । హరినిం గనుఁగొంటినపుడు హంసాజ్ఞను మా ।
కిరువురకుం మదిఁ బొడమెను । బరమేశుజ్యోతియందు భక్తి కుమారా. ౧౮౫

వ. ఇట్లు జ్యోతియందీశ్వరుఁ బూజగావింప మనంబువొడమిన యేను హరిం జూచి
మనమిరువుర మేతావత్పర్యంతంబు మోహావేశయంబున వృథాభ్రాంతిఁ బడితిమిం
కేనియు నజ్ఞానంబువిడిచి యీశ్వరధ్యానంబు గావించుదమని పలికి యేను నా
రాయణుండును తత్పూజాపరాయణులమగుచు భక్తియుక్తులమై యుండు నెడ.

సీ. పరశుభృంగాభీలపాణిపద్మములొప్ప వరదాభయప్రదకరములలర ।
కంధరసింధుర కంధరరుచిఁ గుల్క బాలేందుమకుటంబు పరిఢవిల్ల ।
స్ఫటికమణిప్రభోజ్జ్వల విలాసముమీఱ భవ్యత్రినేత్రముల్ భాసిలంగ ।
వామార్ధభాసుర రామామణిజెలంగ నప్రాకృతత్ప్రత శరీరమతిశయిల్ల ।
శంకరుఁడు సర్వలోకైక శంకరుండు । మ్రోలఁ బ్రత్యక్షమైనచో మోదమెసఁగ ।
భక్తిఁ గనుఁగొని తత్పాదపద్మములకు । ప్రణుతిగావించి కరమర్థిఁ బ్రస్తుతించి.

వ. దేవా యేమొనర్చిన యీయపరాధంబు సహించి సర్వగురుండవు సర్వలోక
హితకరుండవునైన యీవు మమ్ము రక్షింపవలయునని మహాదేవుం బ్రార్థిం
చిన సుమంగళుండును భగవంతుండునునగు జంద్రజూటుండు మాకుం బ్ర
సన్నుండై తొల్లింటి యట్లధికారంబునొసంగి మమ్ము నిజస్థానంబులకనిచి

యజ్ఞానవినాశనుండును నిశ్వాంతకుండైన యీశ్వరుండమ్మహా జ్యోతియం
దు నంతర్ధానంబు నొందెనంత. ౧౮౮

క. భూతలమున నాజ్యోతియు। ఖ్యాతిగ ననలాద్రియనగ నభినుతి గాంచెన్ ।
జ్యోతిర్లింగాకృతియగు । నేతద్గిరి కేము మ్రొక్కి యాపిని మలరన్. ౧౮౯

వ. తత్కృపా జలంబున పరిత్యక్త మోహులమై మేమిరువురము తొల్లింటి య
ట్ల సుఖంబున నిజపదంబులం బొందితిమి పుత్రా! మాఘకృష్ణచతుర్దశిని జ్యో
తిర్లింగ స్వరూపంబగు ననలాచలం బెవ్వరేని భక్తియుక్తులై సేవించినవా
రు హతకిల్బిషులై యమ్మహాదేవు ననుగ్రహంబున సకలాభీష్టంబులు వడ
యుదురెంతయు. ౧౯౦

ఉ. శ్రీనగజాహృదీశు కృపచేత వినిర్మల పక్వచిత్తులై ।
మానవులిజ్జగంబుల సమస్త మహాఘములం దొలంగి వి ।
ద్యానిధులై యశేష నిగమాగమ సంభవమైన యీశివ ।
జ్ఞానముబొంది సంతతము కామితసిద్ధిని గాంతురెంతయున్. ౧౯౧

——* దక్షుండు కాశీపురంబున దక్షేశ్వరలింగంబు బ్రతిష్ఠించుట. *——

వ. సర్వకలుషవినాశిని యఖిలాభీష్టప్రదాయినియైన యీశ్వరకృప నీయందు
గలదు గావున శివజ్ఞానంబు నీకు సంభవించె నమ్మహాదేవు శరణంబునొంది
నిరవధికంబగు సుఖంబుగాంచుమని దక్షునకుం జెప్పి యయ్యజుండు సకల
దేవముని గణపరివృతుండై నిజపదంబు జేరి యబ్భక్తవత్సలు బూజించుచుండె
నంతదక్షుండు బ్రహ్మప్రేరితుండగుచు సర్వదురితప్రణాశినియైన వారణా
శినిం బ్రవేశించి నిజనామంబున శివలింగంబు బ్రతిష్ఠించి వేదోక్తప్రకారం
బున దక్షేశ్వరుని పరమభక్తియుక్తుండై సహస్రాబ్దంబులు బూజించెనెంతయు.

క. పరమేశునంతనతనిం । కరుణించి బ్రసన్నుడగుచు గనుపడె నెదుటన్ ।
స్థిరభక్తి దక్షుడప్పుడు । కరములు ముకుళించి నుతులు గావించె తగన్. ౧౯3

వ. అంతనిటలాక్షుండు దక్షా! భవత్కాంక్షితం బేమి యడుగు మొసంగెద నీపూ
జాప్రభావంబున బ్రసన్నుండనైతినని తెలియుమని బలికిన యమ్మహే
శ్వరుని సుధామధురంబులగు వచనంబులువిని దక్షుండిట్లనియె. ౧౯౪

శా. వైకుంఠాజసురేంద్ర వహ్ని పదముల్ వాంఛింపనిత్యంబులున్ ।
గాంచింటిన్ భవదంఘ్రిపద్మభజనోత్కంఠుండనై యేననిం ।

తే. కైలాసనగంబు నందు చిరభక్తిఁ బ్రాకటఁ గొల్చెదఁ ।
నాకుఁ బత్తీరుణాకటాక్షమున గాణాపత్య మీయంగదే ౧౯౫

వ. అనియమ్మహాదేవుని వరంబు వేడుకొని కరంబులు మోడ్చి మ్రొక్కిలనిలిచిన సకలభువన శంకరుండైన శంకరుండట్లన గటాక్షించి తిరోహితుండయ్యె న య్యేడ దక్షుండు సంప్రాప్తవరుండై కైలాసపర్వతమునకరిగి యందుగణా పత్యంబునొంది పరమసంతోష భరితుండై యుండెనంత యు. ౧౯౬

క. అలదక్షాధ్వరమునకు । త్రిశికంజము దెంచినట్టి క్రతుభున్నికరం ।
బులుకర్మశేషమున । బాధలుగాంచిరి శూరపద్మదైత్యునిచేతఁ. ౧౯౭

వ. అనిసూతుండు చెప్పిన శౌనకాది మహామునులునిని యష్టోత్తర సహస్రాం డాధిపతియగు శూరపద్మాసురుండు బ్రహ్మాండవిస్తారంబు శుక్రునివలన వి నియెనని పూర్వంబు చెప్పితి వదియు మాకు సవిస్తారంబుగా దెలియఁ జెప్పు మనినవిని తపోధనాగ్రేసరుండగు సూతుండు వేదపారగులగు బ్రాహ్మ ణోత్తములనెల్ల రంగనిభూసురులారా వినుండు మహితత్వంబునందు పరమే ష్ఠిచేత శతకోటియోజన ప్రమాణ సమున్నతంబును సంపుటాద్వ్యాకారంబును మధ్యగతసుషిరంబును నగుచు బ్రహ్మాండంబుకల్పితం బడియె నదియు వ్యోమంబున నత్యాశ్చర్యనిలయంబై కేవలబ్రవర్తిల్లునట్టి బ్రహ్మాం డంబున కాద్యభిత్తియు కోటియోజన పరిమితంబై యుండు నధోభిత్తియు నంతియు ప్రమాణయుతంబై యతిస్థూలంబై యుండు నీయధోభిత్తిక్రో ప రిభాగంబున కోటియోజన సమన్వితంబగు దివ్యభవనంబునందు సహస్ర యోజనోన్నతంబును ద్విసహస్రయోజన విశాలంబును రత్నశోభితంబునగు మహాదివ్య సింహాసనంబున నధివశించి నిజసమానులగు దశరుద్రులతోడ తత్పరిజనులు దశకోటిసంఖ్యాకులైన భటులును పరివేష్టింప ఖడ్గఖేటశరశ రాసనాద్యాయుధంబులు ధరించి దశసహస్రయోజనోన్నత శరీరుండు న నంతమహిమాధారుండును పరమానంద నిర్భరుండును పరమకారణ శివ చరణారవింద ధ్యాన నిష్ఠాగరిష్ఠుండును నాదికూర్మ సంస్తూయమానుండు నునై కాలాగ్నిసంజ్ఞతుండగురుద్రుండు విరాజిల్లుతదీయజ్వాల యత్యంతభ యకరంబై దశకోటియోజన ప్రమాణంబగు పొడవున వెలుంగుచుండుజ్వా లోర్ధ్వగతంబగుధూమంబు పంచకోటియోజనంబులు ప్రసరించుబ్రహ్మాండా

నిఖిలభువనములను వెలిగింప జేయుచు । తిరుగుచుండు నెపుడు దినకరుండు.

ధోభిత్తి మొదలుకొని భూమాంతంబు సప్తకోటియోజనంబులనగుచు నుండు.

క. భూమమునకుపరి నరక । స్థానంబులు శిశ్రునస్సజ్జ నాపట్టినుహో ।
భీకరములై పాపాత్ముల । వేమరు బాధింతురచట వివిధయమభటుల్.

వ. ఆనరకంబులే కోనత్రింశత్కోటి యోజనంబులు ద్వాదశలక్ష యోజనంబులును పరిమాణంబు గలిగియుండు. ౨౦౦

క. నరకంబులనూర్ధ్వంబున । కరమెన్న ననేకకోటి గణయుతుడగుచున్ ।
బరగును కూష్మాండీశుడు । గరిమన్ బరిచర్యరుద్రగణములు గొలువన్.

క. దానికిభవనం బరుల । స్థానంబుగ కోటియోజ నోన్నతమగుచున్ ।
దానికినుపరిభవస్థలి । గానంబడు సప్తలక్ష ఘనయోజనముల్. ౨౦౨

వ. దానికూర్ధ్వభాగంబున పాతాళభువనంబష్ట లక్షయోజన ప్రమాణంబై దనరుచుండు. ౨౦౩

క. పాతాళతలమునందు బ్రి । ఖ్యాతిగవసియింతురురగుల సురలు రక్షో ।
వ్రాతము దానికయిం బ్రి । జ్యోతిలు నవలక్షయోజ నోన్నతగృహముల్.

వ. ఆభవనంబున హాటకేశ్వరుండు పాతాళభువనకర్తయై వెలయుచుండు వానికుపరిభాగంబున. ౨౦౪

క. కోటియునిరువది లక్షలు । పాటింపగ యోజనములు భాసిలునభముల్ ।
మేటిగతదుపరిదిగ్గజ । ఝూటము శేషుడు మహాభుజంగాధ్యక్షుడున్. ౨౦౫

వ. ఎనుబదిలక్షలయోజన ప్రమాణంబున మహీతలంబు మోచుకొని యుండు రెంతయు. ౨౦౬

క. గనుపట్టుతదూర్ధ్వంబున । నొనరచతుష్షష్టి లక్షయోజనమానం ।
బునదనరుచు విశ్వంభర వననిధిశైలాంత రీపవర్గాన్వితమై. ౨౦౭

వ. అదిగావున బ్రహ్మాండోభిత్తి మొదలుకొని భూమ్యంతంబు పంచాశత్కోటియోజన పరిమితంబైయుండు నీభూమికుపరిభాగంబు నగుహ్యాకులు వసువులుగరుడగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధర యక్షకిన్నర కింపురుష ప్రముఖులు మేఘంబులు దశవాయువులు నివసింతురు గగనగంగయు నివశించు నివియన్నియు కూర్మంబుమీదనుండు వీరికుపరిభాగగతుండగుచు. ౨౦౮

గీ. కుర్వికుపరిలక్షయోజన మానంబు । నిజమయూఖ పటలినిస్తులముగ ।

వ. త్రియత్రింశత్కోటి దేవతలకధిష్ఠానంబై యుండునదియు. ౨౦౯

గీ. ఇనునిమీదనులక్ష యోజనము లెలమి । నమృతకిరణుడు వశించునతనిమీద
లక్షయోజనములనొప్పు బుక్షగణము । లుడుపిరికి నూర్ధ్వమున లక్ష యో
జనములు. ౨౧౦

వ. బుధశుక్రాంగారక గురుశనైశ్చరులు వేరు వేర ద్విలక్ష యోజన ప్రమాణం
బున పరిభ్రమించుచుందు రెంతయు ౨౧౧

గీ. వీరికు పరిభాగంబున వెలయుచుండు । రొక్కలక్ష యోజనముల నురుతపసులు ।
రైన సప్తఋషులామీద నడరుధ్రువుడు । లక్ష యోజన పరిమాణలచ్చ్యడగుచు ।

క. అవనీమండల నూర్ధ్వము । ధ్రువమండలమవధిగాగ దూర్వాహత ।
భువనత్రయ దనము సప్త మరుత్తులు । నివసింతురు నితరమిచట నురుపమ మహితున్ ౨౧౨

వ. అదిగావున.

సీ. ధారుణిపై పంచ దశలక్ష యోజనంబుల భువర్లోకంబు వెలయు దాని ।
పైని స్వర్లోకంబు పంచాధికాశీతి లక్ష యోజనములు లలిజలాగు ।
నందు పురందరుడఖిల బృందారక సహితుడై రాజిల్లు మహిమమీర ।
దానికూర్ధ్వంబున దనరు మహర్లోక మొగి రెండుకోటుల యోజనములు ।
నందు సనకాదిమౌనులున ధికనిష్ఠ । వెలయుచుందురు నిగమాంత వేత్తలగుచు

క. దానిపై సత్యలోకము । నూనత పదియారుకోట్ల యోజనములనెం ।
తేనియు వెలయును సృష్టికి । బూనుచు వసియించు స్రష్ట పొలుపుగ నచటన్.

చ. అనయము దానికూర్ధ్వమున నబ్జజలోకము మూడుకోట్ల యో ।
జనములు భాసిలున్ కమల సంభవుడందు చతుర్ముఖంబులన్ ।
దనరుచునుండు దానిపయి । తానుర సాక్షినిలోక మొప్పు యో ।
జనములు మూడు కోట్లలరి శౌరి విభాసిలు నందు లక్ష్మితోన్. ౨౧౩

వ. ఈలోకంబులన్నిటికి నూర్ధ్వప్రదేశంబున నాలుగుకోట్ల యోజనంబుల పొ
డవున శివలోకంబు వర్తించు నందు గౌరీసమేతుండై పరంజ్యోతియు పర
మాత్మయు పరాత్పరుండునునగు సర్వేశ్వరుండు వెలయుచుండు నీయజాం
డంబునకు పరిధిత్రి పరిమాణంబు కోటి యోజనంబులై యుండు భూమికు
పరిభూమార్గంబు పంచాశత్కోటి యోజన పరిమాణంబు గలిగియుండు.

గీ. భానురాగ్రిణులారవిస్ఫురణవినుము । సాగరంబులు ద్వీపముల్ శైలములును ।

పసుపుగలిగిన యవియెల్ల వసుసతోడ । తేటపఱచెద వినుము దేవహూతి.

సీ. భూమికినవమ జంబూద్వీపమలరారు లక్షయోజన మానవలక్ష్యమగుచు ।
దానిమధ్యంబున దనరుహేమనగంబు ధరణిలోకను పట్టు దానిలోతు ।
పరపునవేర్వేర పదియారువేల యోజనము లెన్బదినాలుగును పైనినము
స్నతి వెడల్పు ।
నెన్న పదియారువేల ముప్పదియారువేల ముప్పదిరెండు వేరువేర ।

గీ. మేఖలలుమూడుగిరికూర్ధ్వమేఖలజహూ । తరశిఖరములుబొల్చుమధ్యశిఖరము
కనకమణిగోపురాట్టాలకలితమగుచు । జరునజుపురి మనోవతిసంజ్ఞికంబు.

వ. ఇవ్విధంబున పూర్వదిగ్భాగగతంబగు శిఖరంబున నతిమనోహరంబై వైకుం ఠాఖ్యంబగు హరిపురంబు సెలంగు నుత్తర పూర్వశిఖరంబున కనకమణి గోపురాట్టాలక విచిత్రితంబగు నజోవతిపట్టణంబు పరమాత్మునంశమైన శం కరున కధిష్ఠానంబై యుండు నీయద్రిం జుట్టున యష్టశిఖరంబుల దిక్పాలక పు రంబు లొప్పుచుండు. ౩౧౨

సీ. కనకాద్రిపూర్వభాగమున మందరగిరిసాహస్రయోజనోన్నాయమగుచు ।
బొల్చుకదంబంబు బోలెనందు జెలంగు నరుణసరోవరమునుపమముగ ।
గనుపట్టుచైత్రాఖ్య వనము మందర నగంబునకు దగ్భాగమునను ।
వెలయు మాల్యవంతము హేమమహీధరమునకు దగ్భాగంబు వారధిగలసియుండు

గీ. దక్షిణంబున స్వర్ణదీప్తమై గంధమాదన నగంబలరు నందు మానుగన్వె ।
సహస్రయోజనపరిమాణమగుచు దనరుచుండు జంబూవృక్ష ప్రోన్నతముగ.

వ. ఈద్వీపంబు జంబూవృక్షసహితంబగుటం జేసి జంబూద్వీపంబు నాప్రసిద్ధి గాంచె మరియు సురాద్రికి దక్షిణ దిగ్భాగంబున మానసాఖ్య సరో వరంబు మహావనాహ్వయంబగు నుద్యానంబు చెలువొందు కనకాద్రికి యామ్యభాగంబునందు నిషధమహీధరంబు రత్నదీప్తమయంబై దీపించు నిషధమునకు యామ్యభాగంబున సువర్ణప్రభాయుతంబై హేమకూటాఖ్య నగంబు రాజిలు నీహేమకూటంబునకు యామ్యంబున హిమాచలంబు వెల నిట్లు నిషధ హేమకూట హిమాచలంబు లీమూడును పూర్వ సముద్రంబు నంటియుండు మరియు హిమాచలంబున పశ్చిమభాగంబున విపులాఖ్యంబగు పర్వతంబు సెలంగు నందు సహస్రయోజనోన్నతంబగు నశ్వత్థంబు దనరుచుం

డియు హాటకాద్రికి ప్రత్యగ్భాగంబున అసితోదరంబున సరోవరంబును మ
హాసత్రజంబును నుద్యానంబు రంజిల్లు మఱియు భద్రాద్రికి ప్రతగ్భాగంబున
తప్తకాంచనసంకాశంబై వేఱొండు గంధమాదనపర్వతంబు దనరుచుండు
నీయద్రిసముద్రంబునం గలసియుండు. ౨౧౯

సీ. భద్రాద్రికుత్తర భాగంబునందొప్పు ఫుల్లదాడిమపుష్ప భూరిదీప్తి।
గలిగిశుభాశుభాఖ్యంబగు సాహస్రయోజనోచ్ఛ్రాయము గుచు।
న్యగ్రోధ ములరునీయద్రి స్వర్ణాద్రి కుత్తరమున నొకదివ్య సరసియుండు।
కృత్యావహంబుండు నిరునొండుద్యానమచట శుభాశుభాఖ్యాచలమున।

గీ. కుత్తరంబున నీలాద్రియుండు దాని కుత్తరంబున శ్వేతాద్రి యొనరు దాని కు
త్తరంబున శృంగాద్రియున్నతము గ। చెలువుమీఱను శశిదీప్తి చెన్నొనంగ.

వ. ఇమ్మాడుపర్వతంబులు పశ్చిమాబుధిం గలసియుండు నివ్విధంబున పర్వ
తంబులతోడ సమావృతంబై మేరువు భాసిల్లు మేరుమధ్యంబున నుత్తరమా
ర్గప్రదంబైన సూక్ష్మరంధ్రంబుగలదు మందరాచలంబు మొదలయిన నా
లుగు పర్వతంబులా మేరువునకు నర్ధమానంబని తెలియబడు మాల్యవంతం
బు స్థూలతరంబై దశసహస్రయోజన ప్రమాణంబై యుండు మఱియునక్క
నకాచలంబు దక్షిణంబున నిషధాదులు మూడును ద్విసహస్రయోజన పరి
మితంబులునగు పశ్చిమంబున గంధమాదనంబు దశసహస్రయోజనంబులు
గలిగియుండు మేరువునకు నుత్తరంబున నీలాచలంబు మొదలయినయవి ద్వి
సహస్రయోజన పరివృతంబులై మితంబులునగు శృంగారల జలధిమధ్యంబు
నంగల దేశంబుకురు వర్షంబనంబడు శృంగ శ్వేతాద్రిమధ్యంబు హిరణ్మయవ
ర్షంబునగు శ్వేతాద్రి నీలాద్రి మధ్యంబు రమ్యకవర్షంబనందగు మాల్య
వం జలధి మధ్యంబున భద్రాశ్వవర్షంబునగు హిమాచల సముద్రమధ్యం
బు భారతవర్షంబనందగు హిమాచల హేమకూటమధ్యంబున కింపురుషా
ఖ్యవర్షంబు హేమకూటనిషధ మధ్యంబున హరివర్షంబనంబడు ప్రత్యగ్భా
గంబున గంధమాదన వార్ధిమధ్యంబున కేతుమాల్యాఖ్యవర్షంబనం బరుమే
రువచుట్టు సముద్రమధ్యంబిలా తవర్షంబును మఱియుతత్రత్య జనాయుష్ప్రా
దికంబు వివరించెద వినుండు. ౧౨౧

కురువర్షస్థితులను జా। పరిణీయులుకనీలతనులు పరివృతశోకుల్।

సురభూజఫలాహారులు । వరయుత త్రయోదశసహస్ర హాయనుజీవుల్. ౧౨౨

వ. వారు శుద్ధస్ఫటిక సంకాశులై యట్లన యాయువుగలిగి సుఖంబున వసింతు రెంతయు. ౧౨౩

క. హైరణ్యక వర్షస్థితు । లారయ కలహరని భులు న్యగ్రోధఫలా ।
హారులు సువర్చస్కులు । వారలు ద్వాదశ సహస్ర వర్షాయుష్కుల్.

క. అలరమ్యక వర్షంబున । గలజనులతి రమ్య చంద్ర కాంతి సదృశ వ ।
ర్ణులు నైసేవింతురు కే । వలము న పదకొండువేల వర్షంబులొగిన్. ౧౨౫

క. సుకుమారాంగులు భద్రా । శ్వక వర్షస్థితు తురత్న సన్నిభ వర్ణుల్ ।
ప్రకటస్థితి మనుదురు పాయసను త్రయోదశ సహస్రహాయనములిలన్.

క. భారతవర్షంబునగల । వారుయుగాను గతబోధ వివిధా ।
హారులు వాయుర్నియమం । బారయగా లేదువారి కవనిస్థలిలోన్. ౧౨౭

సీ. జనులు కింపురుష వర్షస్థులు స్వాదు పలాశనుల్ తప్తహేమాభతనులు ।
దశసహస్రాబ్దముల్ దనరజీవింతురు మరిహరివర్షస్థ మనుజగణము ।
వివిధఫలాశనుల్ విధికాంతివర్ణులు వెలయు నాయువు పదివేలయేడ్లు ।
తాదృశాయుష్కులు తగఫలాహారులు వరకేతు మాల్యాఖ్య వర్షజనులు ।

గీ. గళితశోకులు స్ఫటిక సంకాశనులు । ద్వాదశసహస్ర సంఖ్యాక వత్సరములు
మనుదురిక్షుర సాహామహితులగుదు । నలయిలావృత వర్షంబునందు జనులు.

వ ఈయష్టవర్షంబుల జనులు జరావ్యాధి రహితులగుదురు భారత వర్షంబునం దలి జనులు జరావ్యాధి సమన్వితులై శుభాశుభకర్మంబులు సేయుచుందు రిబ్భారతవర్షంబు కర్మభూమియనంబడు దీనికితరంబు ఫలభూమి యనందగు హిమాచల హేమకూటమధ్యంబున కైలాసపర్వతంబున నానారత్న విచిత్రంబులగు రజతశృంగంబుల విరాజిల్లునందు గౌరీసమేతుండై మహాదేవుండు విబుధమునిగణసంస్తూయమానుండగుచు పరమానంద నిర్భరుండై యుండు నచ్యుతప్రముఖ నిఖిలప్రాణి సంహారసమయంబున నప్పర్వత వరేణ్యంబు శివుని యనుజ్ఞ బ్రహ్మాండంబు భేదించి శీఘ్రంబ వృద్ధి పొందు నెంతయు. ౧౨౯

గీ. అనినసూతు జూచి మాశౌనకాదులు। బలికిరెలమి సూత భవ్యఫణితి యొసగ
దెలుపుమా కునీ ద్వీపమున నెవ్వా । డధిపుడమ్మహాత్ము నాదరమున. ౧౩౦

వ. అనిన మునులవచనంబులు విని సూతుండిట్లనియె. ౧౩౧

సీ. వనజగర్భసుతుండు స్వాయంభు వాఖ్యుండు గనియెప్రియ వ్రతాఖ్యుని
తనూజు కమనీయసత్యలక్షణ యుతుండాతడు బ్రోచెసప్త ద్వీపభూతలంబు
నతనికినాత్మజులావిర్భవించిరి తొమ్మండ్రు నవితొమ్మిదిగను మరియు।
ద్వీపముల్విభజించి వేర్వేరనొసగె నాధన్యుండుతత్సుజ్ఞదనరె।

గీ. వర్షములివిళరుహిరణ్యకులురమంతునకగపరగభద్రాశ్వభరతకింపురుషులనగ
హరియు కేతుమాలునీలుండనగవె యు। తత్కుమారుల పేరులుధరణియందు

వ. ఇదిభరతుని యదిగావున భారతవర్షంబనం బడియె నాభరతునకెనమండ్రు సుతులు నొక్కకన్యయు నుద్భవించిరి వారలకు భరతుండు భారతవర్షంబు తొమ్మిదిగా భాగించి యథాన్యాయంబుగా నొసంగె నతని సుతుల దేశంబులు మ్లేచ్ఛదేశంబులయ్యె తత్కుమారికా దేశంబుకుమారి ఖండన జ్ఞకంబై సహస్రయోజనా యామంబువిలసిల్లె నిందుకర్మకులు వశింతురు భాగీరథి యమున గౌతమి సరస్వతులను కౌశికి కావేరి నర్మదులును పంపానదియును పంపయు తుంగభద్రయు కుశయు క్షీరనదియు పాంచాలియుశూలియు శిఖయు పాపవినాశినియు ధృతపాపియు శంవాహినియు భారద్వాజియు శార్వరియు చంద్రభాగాసరయు కృష్ణవేణిపింగళ సువర్ణముఖరితామ్రపర్ణులును కుండలిని పినాకినిని వేగవతి స్కందనదులు మొదలైన పుణ్యనదులయందు బ్రవహించును మరియు మహేంద్రంబు మలయాచలంబు సూక్ష్మవంతంబు పాల్యాత్రంబు శక్తియు వింధ్యాచలంబు సంహ్యంబునని యెడు సప్తగిరులునుం జెలంగు యిచ్చట కాశికాత్యాది సప్తస్థలంబులప్పోత్తర సహస్రశివస్థానంబులును వైదికద్విజవాసంబులగు ననేకాగ్రహారంబులుగలిగి జంబూద్వీపంబు లక్షయోజన పరిమితంబై యుండు దీనిజుట్టులవణసాగరంబు లక్షయోజన ప్రమాణంబై యుండు దీనినావరించి శాకద్వీపంబుద్విలక్షయోజనాయామంబై యనేకాశ్చర్య సమేతంబులగుచు నొప్పునందు ప్రియవ్రతాత్మజుండు గోమేధికాఖ్యుండు సుతులనేడ్వురంగని ద్వీపంబు నేడుభాగంబులుజేసి వారలకొసంగె సోమకసుతున చంద్రదుందుభి వప్రాజిన నారదీయ గోమేధికాఖ్యంబులును సప్తశైలంబులుదుం శివయు విపాపయు నమృతయు సుకృతయు ననుదత్తకయు శుద్ధకర్మాహ్వయు సర్వకామప్రదయు నను సప్తనదులుం నందు బ్రవహించు నంతయు. ౧౩౩

గీ. దీనినావరించి మానుగక్షీరాబ్ధి రాజిలును । ద్విలక్షయోజనములుక్షీరజలధి
జుట్టు జెలఁగుకుశద్వీపమొనర ద్వితీయలక్ష యోజనములు. ౧౩౪

వ. ఇందు ప్రియవ్రతాత్మజుండు వప్రష్మంతుండనువాఁడు తనయుల నేడ్వురంగని
ద్వీపంబు సప్తభాగంబులొనర్చి యథాన్వయంబుగా కుమారులకొసంగె
యున్నతంబును క్రతుమతంబును కుమారాఖ్యంబును మేఘంబును కంట
కంబు సుమహిమంబును ద్రోణకంబునని యేడు సప్తశైలంబులు నజ్ఞాయు
హావ్యయు మతియు ధూమ్రయు నేత్రియు పాపవిమోచనియు వృత్తియు న
ను సప్తనదులిక్కుశద్వీపంబునందనడు దీనినావరించి దశసముద్రంబులు చ
తుర్దశలక్షయోజనంబులుండు దీనింజుట్టు యష్టలక్షయోజన ప్రమాణంబై
క్రౌంచదీవంబలరు నందప్రియవ్రతాత్మజుండై జ్యోతిష్మంతుండను వాఁడు
కుమారులనేడ్వురంగని ద్వీపంబు సప్తభాగంబులు జేసి వారలకిచ్చె కుశేశయం
బు హరియు పుష్పావర్తంబు విద్రుమంబు హిమాద్రియుధృతిమతంబు మం
దరంబు వనియేడు సప్తశైలంబులును శివయు నిర్ధూత పాపయు హిమయు
పూర్ణయు పునీకత యఖిల పాపియుస్తంభయునను సప్తనదులు నందుగల
వు క్రౌంచంబు నావరించి ఘృతాబ్ధిరష్టలక్షయోజన ప్రమాణంబై యుండు
దీనిచుట్టు షోడశ లక్షయోజన ప్రమాణంబైన శాల్మలిద్వీపంబు భాసిల్లు
నందు ప్రియవ్రతసుతుండు ద్యుతియనువాఁడు తనూజుల నేడ్వురంగని ద్వీపం
బు యేడుభాగంబులుగావించి వారలకొసంగె నచ్చట తిమిరంబు వామనం
బును విరుద్ధకంబును సమ్యక్తంబును దుందుభియు పుండరీకంబు ననియేడు
సప్తగిరులును కుముదయు కబరియు ధాత్రియు భామయు పౌండరీకయు
మనోహాపమయు సంధ్యాహ్వాయునను సప్తనదులుగల నందు దీని నవారిం
షోడశ లక్షయోజన పరిమితంబై యిక్షుసముద్రంబు జూపట్టు దీనింజుట్టు
ద్వావింశల్లక్షయోజన ప్రమాణంబై గోమేధికద్వీపంబు దనరునందు ప్రి
యవ్రతసుతుండు హవ్యుండనువాఁడు సుతుల నేడ్వురుంగని యంతద్వీపం బేడు
విధంబులుగా విభజించి యాత్మజులకిచ్చె నందు సింహకంబు క్రౌంచకంబు
ను ఫలకంబును తోయబడంబును చలంబును నాంబికేయంబును రమ్యగం
బుననియేడు సప్తాచలంబులు సురయు యుధేనకయు పుణ్యకపర్దియు సుమ
చాటికయు కౌమారప్రశయము నిక్షుర సయునను నదులంగల గోమేధి

కద్వీపంబు మధుసముద్రంబు ద్వాత్రింశ లక్షయోజనంబై విలసిల్లు దీనిం జుట్టు పుష్కర ద్వీపంబు చతుష్షష్టి యోజనప్రమాణంబై విరాజిల్లు నందు ప్రియవ్రతాత్మజుండు త్యసుండనువాడు మహాబలులగు తనయుల నిర్వురంగని వారలకంతద్వీపంబు ద్వివిధంబుగా విభజించి యొసంగె నచ్చట వృషభంబు మహేదంబు వరుణంబు నీలాద్రియు వరాహంబు నిద్రంబు మాహియునను సప్తపర్వతంబులును కుటిలయు శివయును ధరణియును మునయు సింహికయు కుమానయనను సప్తనదులుంగల వియంతద్వీపంబు వేరొండు పర్వతంబు పంచలక్షయోజన ప్రమాణంబై యుండు దానియందు నింద్రాదిదిక్పాలకులు వశింతురు దీనిఁజుట్టు స్వాదూదకార్ణవంబు చతుష్షష్టి యోజన మానంబై వెలయు ప్రతిద్వీపంబున సప్తాద్రులు ప్రాకారంబులం బోలె సముద్రంబులావరించి యుండు మేరువనుంజుట్టు వార్ధి సహితంబుగా ద్వీపంబులు నేతత్ప్రమాణంబంతయు మున్నూటమూడులక్షలై నిశ్చితం బంబడియె నవ్వలశతకోటి యోజన ప్రమాణంబు స్వర్ణభూమి యుండనరు నావరించి చక్రవాళాచలంబు దశసహస్ర యోజన సమృద్ధిం దనరు దానిం జుట్టు సప్తవింశోత్తర శతలక్షయోజన పరిమితంబై మేఖలాకారంబగుచు మహాసముద్రంబు నెలంగుచుండు దానికవ్వల ముప్పదేనుకోట్ల పందొమ్మిది లక్షల నలుబదివేల యోజనంబులు తమోలోకంబుండు నవ్వల పూర్వోక్తంబును బ్రహ్మాండభిత్తి కోటియోజన పరిమితంబై యుండు మేరువునకు దక్షిణపార్శ్వంబు పంచాశత్కోటి విస్తారంబునగు నితరపార్శ్వంబు లిప్పాధంబున నపరిమాణంబు జూపట్టె మేరువునకు దగ్భాగంబున వేరొండు మహాకైలాసంబు బ్రహ్మాండభిత్తి నికటంబు నందనరు నిందుశేఖరుండు సకలగణస్తూయమాన పదాంబుజుండై మహాదేవీ క్రోడం పరమానంద భరితుండై తేజరిల్లునందం బహిర్భాగంబున లక్షసంఖ్యాకులగు రుద్రులు వశింతురు.

క. ఎద్దిలక్షణమగునేది ప్రమాణంబు । నలరుచుండునీయ జాండమునకు ।
నదియులక్షణమగు నదియె ప్రమాణంబు సకల కమలజాండ సంఘములకు.

వ. అని సూతుండు చెప్పిన శౌనకాది మహామునులు సంతోషభరితాంతరంగులై రంతయు. ౧౩౭

శా. విఘ్నస్తోకృత యాగయాగమ శిఖావిభ్రాజిష్ణు జాంఘ్రిసే।
వాద్యస్తోరుభవాగవాగధిప పద్మాక్షీశ నానామరు।
స్వాధ్యాయాధిత భోగభోగధర రాయుద్వేషి శైలాత్మజా।
పద్విష్టార్థసురాగరాగ రహితస్వాంతాబ్జ భక్తావనా. ౧౩౮

క. కనకగ్రావశరాసన। కనకాంశుక బాణరత్న కనకాభరణా।
ఘనసారవసనత శిఖ। ఘనసారపయోధి శరణ కరుణాశరధీ. ౧౩౯

వసంతతిలకం॥ సారంగచర్మ ధర సన్ముని బృంద చేత సారంగ వారి పరిచా
శశాంకభూషా।
సారంగహస్త గిరిజాహృదయాంబుజాస। వ్సారంగశీర్ష తటసంగనదీతరంగా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్సకల సుకవి జనానుగ్రహ పాత్రకాస్య పసగోత్ర
కోడూరి మెల్లనార్య పౌత్ర శంకరా మాత్య లక్ష్మాంబికా తనయ
వినయ విధేయ బాలసరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవిప్రణీ
తంబైన శ్రీస్కాందంబను మహాపురాణంబునం శంకర
సహితను శివరహస్యఖండంబు నందు దక్షకాండం
బును సర్వంబును చతుర్థాశ్వాసము.
సంపూర్ణము. శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ
శివార్పణమస్తు ఓం ఓం ఓం

